Marx Engels Lenin

# İŞÇİ SINIFI PARTİSİ ÜZERİNE

SOL
YAYINLARI

İKİNCİ BASKI

# İŞÇİ SINIFI PARTİSİ ÜZERİNE

MARX, ENGELS, LENİN

ÇEVİREN
ARİF GELEN

**Marx**, **Engels**, **Lenin**'in
*Über die Partei der Arbeiterklasse*
(Verlag Marxistische Blätter Frankfurt Main 1974)
adlı derleme yapıtını,
Almancadan
**Arif Gelen**
dilimize çevirdi, ve kitap
*İşçi Sınıfı Partisi Üzerine*
adı ile,
**Sol Yayınları**
tarafından,
Ekim 1993
(Birinci Baskı: Mayıs 1979)
tarihinde,
Ankara'da *Şahin Matbaası*'nda bastırıldı.

ISBN 975-7399-29-9

# İÇİNDEKİLER


9 [Brüksel Komünist Haberleşme Komitesinin G. A. Köttgen'e Mektubu] — *Karl Marx-Friedrich Engels*
11 Almanya'da Statüko — *Friedrich Engels*
14 Komünizmin İlkeleri — *Friedrich Engels*
18 Komünistler Birliği Tüzüğü
18 Kesim I, Birlik
19 Kesim II, Ocak
19 Kesim III, İlçe
20 Kesim IV, Yürütücü İlçe
20 Kesim V, Merkez Örgütü
20 Kesim VI, Ortak Hükümler
21 Kesim VII, Kongre
22 Kesim VIII, Birliğe Aykırı Davranışlar
22 Kesim IX, Birliğin Gelirleri
23 Kesim X, Üyeliğe Alınma
24 Komünist Parti Manifestosu — *Karl Marx-Friedrich Engels*
24 II. Proleterler ve Komünistler
33 IV. Komünistlerin Çeşitli Muhalefet Partileri Karşısında Durumu
35 Merkez Örgütünün Birliğe Mart 1850 Tarihli Çağrısı — *Karl Marx-Friedrich Engels*
35 Merkez Örgütünden Birliğe
47 Köln'de Komünistlerin Yargılanması — *Friedrich Engels*
50 İşçi Parlamentosuna Mektup — *Karl Marx*
53 Uluslararası İşçi Derneğini Açılış Konuşması — *Karl Marx*
58 Uluslararası İşçi Derneğinin Geçici Tüzüğü — *Karl Marx*
62 Prusya Askerî Sorunu ve Alman İşçi Partisi — *Friedrich Engels*
67 Berlin'de Baptist Johann Von Schweitzer'e Mektup — *Karl Marx.*
69 Uluslararası İşçi Derneği Genel Konseyinin Dördüncü Yıllık Raporu — *Karl Marx.*
71 Uluslararası İşçi Derneğinin İspanyol Federal Konseyine — *Friedrich Engels*
73 [İşçi Sınıfının Siyasal Eylemi Üzerine] — *Friedrich Engels*
75 Uluslararası İşçi Derneği Delegeler Toplantısının Kararları — *Karl Marx-Friedrich Engels*
75 IX. İşçi Sınıfının Siyasal Etkinliği
77 Sonvillier Kongresi ve Enternasyonal — *Friedrich Engels*

79 Konut Sorunu Üzerine— *Friedrich Engels*
79 Üçüncü Bölüm. — Proudhon ve Konut Sorunu Üzerine Bir Not
80 Hubertusburg'daki August Bebel'e Mektup — *Friedrich Engels*
82 ["Alman Köylü Savaşı"na Yazılan 1870 Tarihli Önsöze Ek] — *Friedrich Engels*
85 Zwickau'daki August Bebel'e Mektup — *Friedrich Engels*
89 Alman İşçi Partisinin Programı İçin Kenar Notları — *Karl Marx*
89 I
99 II
101 III
102 [IV]
109 [August Bebel, Wilhelm Liebknecht, Wilhelm Bracke'ye vb. Genelge Mektup] — *Karl Marx-Friedrich Engels*
109 III. Üç Zürihlinin Bildirisi
117 [Fransız İşçi Partisi Programına Giriş] — *Karl Marx*
119 Hoboken'deki Friedrich Adolph Sorge'ye Mektup — *Friedrich Engels*
121 Amerika'da İşçi Hareketi — *Friedrich Engels*
123 Kopenhag'daki Gerson Trier'e Mektup — *Friedrich Engels*
127 [*Sächsischen Arbeiter-Zeitung* Yazılışlerine Yanıt] — *Friedrich Engels*
130 "Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar? — *V. İ. Lenin*
130 Üçüncü Kısım, Ek 1
137 Rus Sosyal-Demokratların Görevleri — *V. İ. Lenin*
143 Programımız — *V. İ. Lenin*
146 Partimizin Programının Bir Taslağı — *V. İ. Lenin*
149 Hareketimizin En İvedi Görevleri — *V. İ. Lenin*
155 Ne Yapmalı? — Hareketimizin Canalıcı Sorunları — *V. İ. Lenin*
155 I. Dogmacılık ve "Eleştiri Özgürlüğü"
155 A) "Eleştiri Özgürlüğü" Ne Demektir?
159 D) Teorik Savaşımın Önemi Üzerine Engels'in Söyledikleri
164 II. Yığınların Kendiliğindenliği ve Sosyal-Demokrasinin Bilinçliliği
164 A) Kendiliğinden-Gelme Coşmanın Başlangıcı
166 B) Kendiliğindenliğe Tapış. Raboçaya Mıysl
168 III. Trade-Unioncu ve Sosyal-Demokrat Politika
168 E) Demokrasinin Öncüsü Olarak İşçi Sınıfı
171 IV. Ekonomistlerin Küçük Esnaflığı ve Devrimciler Örgütü
171 C) İşçilerin Örgütü ve Devrimcilerin Örgütü
175 Örgütsel Görevlerimiz Konusunda Bir Yoldaşa Mektup — *V. İ. Lenin*

177 RSDİP'nin II. Parti Kongresi — *V. İ. Lenin*
177 Parti Tüzüğünün Tartışılması Sırasında İkinci Konuşma
181 Bir Adım İleri, İki Adım Geri, (Partimizdeki Bunalım) — *V. İ. Lenin*
181 İ) Tüzüğün Birinci Maddesi
189 O) Kongre Sonrası Savaşımın İki Yöntemi
194 Q) Yeni İskra. Örgütsel Sorunlarda Oportünizm
198 R) Diyalektik Üzerine Birkaç Söz, İki Devrim
199 Yeni Görevler ve Yeni Güçler — *V. İ. Lenin*
202 Politika ile Eğitimbilimin Birbirine Karıştırılması Üzerine — *V. İ. Lenin*
206 Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği — *V. İ. Lenin*
206 13. Sonuç. Yenebilir miyiz?
215 Görevlerimiz ve İşçi Delegeleri Sovyeti — *V. İ. Lenin*
220 Parti Örgütü ve Parti Yazını — *V. İ. Lenin*
225 RSDİP'nin Birleşme Kongresi İçin Taktik Platform — *V. İ. Lenin*
225 Öteki Ulusların Sosyal-Demokrat Partileri ile İlişkiler
226 Parti Örgütlenmesinin İlkeleri
228 Eleştiri Özgürlüğü ve Eylemlerin Birliği — *V. İ. Lenin*
229 Kadetleşen Sosyal-Demokratlara Karşı Savaşım ve Parti Disiplini — *V. İ. Lenin*
231 Sosyal-Demokrasi ve Duma Seçimleri — *V. İ. Lenin*
233 RSDİP'nin Beşinci Kongresi İçin Karar Tasarıları — *V. İ. Lenin*
233 6. Proletarya İçindeki Anarko-Sendikalist Akımla İlgili Olarak Partisiz İşçi Örgütleri Üzerine
236 Burjuva Partilere Karşı Tutum — *V. İ. Lenin*
242 Peki, Yargıçlar Kimdir? — *V. İ. Lenin*
246 Marksizm ve Revizyonizm — *V. İ. Lenin*
254 Partideki Durum Üzerine — *V. İ. Lenin*
259 Marksizm ve Reformculuk — *V. İ. Lenin*
264 V. Zasulic Tasfiyeciliğin İşini Nasıl Bitiriyor? — *V. İ. Lenin*
264 III
267 IV
270 V
273 İşçilerin Birliği Üzerine — *V. İ. Lenin*
277 Birlik — *V. İ. Lenin*
281 II. Enternasyonalin Yıkılışı — *V. İ. Lenin*
281 II
282 VII
287 "Sosyalist Propaganda Birliği" Sekreterine — *V. İ. Lenin*
289 Devlet ve Devrim, Marksizmin Devlet Öğretisi ve Devrimde Proletaryanın Görevleri — *V. İ. Lenin*

291 Sovyet İktidarının Bundan Sonraki Görevleri — *V. İ. Lenin*
291 Rus Sovyet Cumhuriyetinin Uluslararası Durumu ve Sosyalist Devrimin Başlıca Görevleri
296 Halk Ekonomisi Konseylerinin I. Genel Rusya Kongresinde Yapılan Konuşma — *V. İ. Lenin*
299 Sempatizan Grupların Örgütlenmesine İlişkin Olarak Moskova Parti Komitesi Oturumunda Yapılan Konuşmalar — *V. İ. Lenin*
299 1
300 2
301 Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky — *V. İ. Lenin*
301 Enternasyonalistlik Nedir?
308 Bern Enternasyonalinin Yiğitleri — *V. İ. Lenin*
311 İşçi Devleti ve Parti Haftası — *V. İ. Lenin*
314 RKP(B)'nin IX. Parti Kongresi — *V. İ. Lenin*
314 2. Merkez Komitesinin Raporu
316 "Sol" Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı — *V. İ. Lenin*
316 II. Bolşeviklerin Başarısının Temel Koşullarından Biri
319 IV. İşçi Hareketi İçindeki Hangi Düşmanlarla Savaşım Halinde Bolşevizm Gelişti, Güçlendi ve Çelikleşti?
321 V. Almanya'da "Sol" Komünizm. Liderler — Parti — Sınıf — Yığınlar
327 VI. Devrimciler Gerici Sendikalarda Çalışmalı mı?
334 X. Birkaç Vargı
341 Ulusal Sorun ile Sömürge Sorununa İlişkin Tezlerin İlk Taslağı — *V. İ. Lenin*
343 Komünist Enternasyonalin İkinci Kongresinin Başlıca Görevlerine İlişkin Tezler — *V. İ. Lenin*
345 Komünist Enternasyonale Alınma Koşulları — *V. İ. Lenin*
352 Sendikalar, Bugünkü Durum ve Trotski'nin Yanlışları Üzerine — *V. İ. Lenin*
358 RKP(B) X. Parti Kongresi — *V. İ. Lenin*
358 8. RKP X. Kongresinin Partide Birlik Konusuna İlişkin Kararının İlk Taslağı
362 9. Partimizde Sendikalist ve Anarşist Sapma Konusunda RKP X. Kongresinin Kararının İlk Taslağı

364 *Açıklayıcı Notlar*

KARL MARX-FRİEDRİCH ENGELS

# [BRÜKSEL KOMÜNİST HABERLEŞME KOMİTESİNİN G. A. KÖTTGEN'E MEKTUBU]

(PARÇA)

Brüksel, 15 Haziran 1846

[...] Alman komünistlerin bugüne kadarki yalnızlıktan uzaklaşarak sürekli ve karşılıklı bir ilişki içersine girmeleri konusundaki görüşünüzü aynen benimsiyoruz; okuma ve tartışma derneklerinin gerekliliğini de kabul ediyoruz. Çünkü komünistlerin önce kendi aralarında açıklığa kavuşmaları zorunludur ki, bu da komünizm sorunlarının tartışılması amacıyla düzenli toplantılar yapılmaksızın yeterince sağlanamaz. Ayrıca, komünist içerikli ucuz, kolay anlaşılır yazıların ve broşürlerin dağıtılması gerektiği noktasında da sizinle tamamıyla aynı görüşteyiz. Bunların her ikisi, ikincisi gibi birincisi de, hemen ve atikçe ele alınması gereken konulardır. Düzenli biçimde ödenecek para ödentilerinin saptanması zorunluluğunu kabul ediyorsunuz; ama bu arada, sözkonusu ödentilerle yazarları destekleme ve onlara rahat bir yaşam sağlama önerinizi, kendi açımızdan geri çevirmek zorundayız. Kanımızca, bu ödentiler yalnızca komünist

içerikli ucuz bildiri ve broşürlerin basılması, haberleşme ve bu arada ayrıca yabancı ülkelerle yapılan haberleşme giderlerinin karşılanması için kullanılabilir. Ortak amaçlar için ne kadarının kullanılabileceğinin her zaman ve kesinlikle anlaşılabilmesi için aylık ödentilerin en azının belirlenmesi gerekecektir. Bundan başka, Komünistler Derneği üyelerinin adlarını bize bildirmeniz gerekli — çünkü sizin bizi bildiğiniz gibi, kimlerle ilişkimiz olduğunun bilinmesi zorunludur. Son olarak, halk için bazı broşürlerin basımına hemen geçileceğinden, ortak amaçlar için belirlenmiş aylık ödentilerin miktarını belirtmenizi bekliyoruz. Bu broşürlerin Almanya'da yayınlanamayacağı açıktır ve bu, herhangi bir kanıtı gerektirmemektedir.

Federal meclis, Prusya kralı, eyalet meclisleri vb. üzerine gerçekten tamamıyla boş şeyler öne sürüyorsunuz. Bir muhtıranın, yalnızca, Almanya'da güçlü ve örgütlü bir komünist partinin bulunması halinde etkisi olabilirdi ki, bunların ikisi de sözkonusu değildir. Bir dilekçe, ancak, ardında pekişik ve örgütlenmiş bir kitlenin bulunduğu tehdit olarak da kendini gösterdiği zaman yararlıdır. Çevrenizin koşulları elveriyorsa, sizin yapabileceğiniz tek şey, işçilerin *çok sayıda*, imzasıyla donatılmış güçlü bir dilekçe ortaya koymak olabilir.

Bir komünistler kongresi için henüz zamanın gelmediği kanısındayız. Ancak tüm Almanya'da komünist dernekler kurulur ve eylem için gerekli araçlar biraraya getirilirse, belli derneklerin delegeleri başarı umudu veren bir kongre halinde toplanabilirler. Bu da her halde bir yıl geçmeden önce gerçekleşemez.

O güne kadar mektupla anlaşmak ve düzenli haberleşmek, etkili olmanın tek aracıdır.

Buradan zaman zaman İngiliz ve Fransız komünistleriyle, ayrıca dışardaki Alman komünistleriyle haberleşme yapılıyor. İngiltere ve Fransa'da komünist harekete ilişkin haberler elimize geçtikçe bunları size bildireceğiz, bunun dışında da bilgimiz çerçevesine ulaşan her şeyi, size yolladığımız her habere ekleyeceğiz. [...]

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 4, s. 20-21.

FRİEDRİCH ENGELS

# ALMANYA'DA STATÜKO

(PARÇA)

## I

(...) Burjuvazi, Fransa'da, onyedi yıldır dünyanın hiçbir ülkesinde olmadığı kadar etkin biçimde egemenliğini sürdürüyor. Fransız proleterlerinin, onların parti önderlerinin ve yazınsal temsilcilerinin burjuvaziye yöneltilen saldırıları da, egemen sınıfa, yarolan siyasal sisteme yapılan saldırılardı, *kesinlikle devrimci olan* saldırılardı. Egemen burjuvazinin bunu ne kadar iyi bildiğini, sayısız basın davaları ve dernek davaları genel toplantıların ve yemekli toplantıların dağıtılması, reformistlerin[1] ve komünistlerin kovuşturulmasında görülen yüzlerce polis baskısı kanıtlıyor. Almanya'da bütün bunlar başka türlüdür. Almanya'da burjuvazi egemenliği elde tutmakla kalmıyor, aynı zamanda işbaşındaki hükümetlerin en tehlikeli düşmanı oluyor. Hakiki sosyalistlerin saldırıları bu hükümetlerin işine gelmiştir. Fransız komünistleri-

ne çoğu zaman hapis ya da yurtdışı sürgünlüğünden başka bir şey getirmeyen ve burjuvaziye karşı sürdürülen savaşım, bizim hakiki sosyalistlere de yalnız geçiş izni sağladı. Fransız proletarya polemiğinin devrimci kızgınlığı, Alman teorisyenlerinin serin göğsünde ılık bir sansür iznine dönüşerek kayboldu ve bu güçsüzleşme durumunda Alman hükümetleri için güçlenen burjuvaziye karşı çok hoşa giden bir ittifak oldu. Hakiki sosyalizm, ortaya konmuş bulunan en devrimci ilkelerin Alman statükosunun bataklık çamuru için bir koruma duvarı olarak kullanılmasını sağlamıştı. Hakiki sosyalizm, baştan ayağa gerici olmuştur.

Burjuvazi, hakiki sosyalizmin bu gerici eğilimini çoktan farketmiştir. Ama bu tutumu Alman komünizminin yazınsal temsilcisine karşı da hemen takınmış ve *komünistleri*, temsilcilik sistemi anayasasına, jürili mahkemelere, basın özgürlüğüne karşı açtıkları polemik ile, burjuvaziye karşı bağırışları ile, yalnızca hükümetler, bürokrasi ve soylular sınıfı için çalıştılar diye, açık ve kapalı biçimde suçlamıştır.

Alman komünistlerin, hakiki sosyalistlerin gerici eylemleri ve istekleri ile ilgili olarak kendilerine yakıştırılan bu sorumluluğu geri çevirmelerinin tam zamanıdır. Alman proletaryasını en açık, en elle tutulur gereksinmeleriyle temsil eden Alman komünistlerin, kimi temsil ettiğini kendisi de bilmeyen, bu yüzden kendi isteğine karşı olarak Alman hükümetlerinin kollarına kendini bırakan, "insanı gerçekleştirdiğini" sanan ve Alman burjuvasının iniltilerini tanrılaştırmaktan başka bir şeyi gerçekleştirmeyen bu yazınsal klikten —çünkü bu, bir klikten başka bir şey değildir— kendini kesinlikle ayırmasının tam zamanıdır. Gerçekte biz komünistlerin, bu ince buluşlu topluluğun teorik uydurmaları ve iç sızlanmalarıyla hiçbir ortak yanımız yoktur. Bizim burjuvaziye yaptığımız saldırılar, gerici soylular sınıfının, örneğin Fransız lejitimistlerin[2] ya da Genç İngiltere'nin[3] saldırılarından olduğu kadar, hakiki sosyalistlerin saldırılarından da ayrıdır. Bizim saldırılarımızı Alman statükosu asla sürdüremez, çünkü burjuvaziye olduğu kadar ona karşı da yönelmiştir. Eğer burjuvazi, sözgelimi bizim *doğal* düşmanımızsa, düşman ise, onun yıkılışı partimizi egemenliğe götürecekse, Alman statükosu bizim daha çok düşmanımızdır, çünkü burjuvazi ile bizim aramızda bulunmaktadır, ona dokunmamızı

engellemektedir. Bu yüzden Alman statükosuna karşıt olan büyük yığından kendimizi asla dıştalamıyoruz. Ancak biz bu yığının en önde gelen parçasını —aynı zamanda burjuvaziye karşı şaşmaz *arriere-pensée*'si* ile apayrı bir yeri olan bir parçasını— meydana getiriyoruz.

Prusya Birleşik Eyalet meclisinin toplanmasıyla Alman statükosuna karşı verilen savaşımda bir dönüm noktası meydana geliyor. Bu statükonun yaşaması ya da batması, sözkonusu meclisin ortaya çıkışına bağlıdır. Almanya'da henüz çok belirsiz, karmakarışık olan ve ideolojik uydurmalarla parçalanmış bulunan partiler, temsil ettikleri çıkarlar ve izlemek zorunda oldukları taktik konusunda aydınlığa kavuşmak, belirginleşmek ve pratik olmak zorunluluğu ile artık karşı karşıya kalmışlardır. Bu partilerin en genci olan komünist partisi, sözkonusu zorunluluktan kendini kurtaramaz. O da, tutumu, savaş planı, araçları konusunda açıklığa varmak zorundadır ve bunun için atılacak ilk adım, kendisine doğru kopup gelen gerici sosyalistlerin uzaklaştırılmasıdır. Parti, tüm uyuşmacı müttefiklerinin yardımını geri çevirebilecek kadar güçlü olduğu için bu adımı hemen atabilir. [...]

Mart-Nisan 1847'de yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 4, s. 41-43.

* Art-düşünce. –*Ç.*

FRİEDRİCH ENGELS

# KOMÜNİZMİN İLKELERİ

(PARÇA)

[...] S[*oru*] 22: *Komünist örgüt, varolan milliyetlere karşı nasıl davranacaktır?*

– kalıyor[4]

*S*[oru] *23*: *Örgüt, varolan dinlere karşı nasıl davranacaktır?*

– kalıyor

*S*[oru] *24*: *Komünistler sosyalistlerden nasıl ayrılıyor?*

*Y*[*anıt*]: Sosyalist dediklerimiz üç sınıfa ayrılır.

Birinci sınıf, büyük sanayi, dünya ticareti ve bunların her ikisinin yarattığı burjuva toplum dolayısıyla yokedilmiş ve daha da her gün yokedilen feodal ve ataerkil toplum yanlılarından meydana gelir. Bu sınıf, şimdiki toplumun kötülüklerinden, feodal ve ataerkil toplumun, böylesi kötülüklerden uzak olduğu için yeniden kurulması gerektiği sonucunu

çıkarır. Onun bütün önerileri, doğru ya da eğri yollardan bu hedefe yönelir. *Gerici* sosyalistlerin bu sınıfı, proletaryanın acılarına karşı sözde anlayış göstermesine ve sözde gözyaşı dökmesine karşın, gene de komünistlerin sert saldırılarına uğrar; çünkü,

1° salt olanaksız bir şey uğrunda çaba gösterir;

2° mutlakiyetçi ya da feodal kralların, memurların, askerlerin ve rahiplerin eşliğinde aristokrasinin, lonca ustalarının ve manüfaktürcülerin egemenliğini, şimdiki toplumun kötülüklerinden uzak olmakla birlikte öte yanda aynı çoklukta başka kötülükleri yanında getiren ve ezilen işçilerin komünist bir örgüt yoluyla kurtuluşu umudunu bile vermeyen bir toplumu kurmayı özler;

3° proletarya devrimci ve komünist olunca, gerçek niyetlerini iyice belli eder ve o zaman hemen proleterlere karşı burjuva ile ittifak kurar.

İkinci sınıf, şimdiki toplumun yanlılarından meydana gelir. Bunlarda, zorunlu olarak ortaya çıkan bu kötülüklerden dolayı, şimdiki toplumun yaşaması konusunda korkular uyanmıştır. Bu kişiler şimdiki toplumun ayakta kalması, ama onunla bağıntılı kötülüklerin ortadan kaldırılması için çaba gösterirler. Bu amaçla kimisi salt iyilikseverlik önlemleri, kimisi de büyük reform sistemleri önerir. Bu sonuncular, toplumu yeniden düzenleme özürü altında, şimdiki toplumun temellerini ve böylece de şimdiki toplumu ayakta tutmak isterler. Bu *burjuva sosyalistler* de sürekli olarak komünistlerin savaşım hedefi olmalıdır, çünkü komünistlerin düşmanları için çalışır ve komünistlerin devirmek istediği toplumu savunurlar.

Son olarak üçüncü sınıf, komünistler ile aynı yolda bulunmakla birlikte, soru 18'de belirtilen önlemlerin bir kısmını isteyen, ancak komünizme geçiş araçları olarak değil sefaleti ortadan kaldırmaya ve şimdiki toplumun kötülüklerini yoketmeye yeterli önlemler olarak isteyen demokratik sosyalistlerden meydana gelir. Bu *demokrat sosyalistler*, ya kendi sınıflarının kurtuluş koşulları üzerinde henüz yeterince aydınlanmamış proleterlerdir; ya da küçük-burjuvanın, demokrasiye ve ondan ortaya çıkacak sosyalist önlemlere kavuşuncaya kadar birçok yönlerden proleterlerle çıkarları aynı olan bir sınıfın temsilcileridir. Bundan dolayı komünistler, eylem

anlarında, eğer bu sosyalistler egemen burjuvazinin hizmetine girmez ve komünistlere saldırmazlarsa, demokratik sosyalistlerle anlaşabilir ve genel olarak o an için onlarla olabildiğince ortak bir politika izleyebilirler. Böyle bir ortak eylem biçiminin kendileriyle olan ayrılıkların tartışılmasını dıştalamayacağı açıktır.

*S*[oru] *25*: *Komünistler, günümüzün öteki siyasal partilerine karşı nasıl davranırlar?*

*Y*[*anıt*]: Bu ilişki, ülkelere göre değişik olur.

Burjuvazinin egemen olduğu İngiltere, Fransa ve Belçika'da komünistlerin çeşitli demokratik partilerle şimdilik ortak bir çıkarı vardır ve demokratlar şimdi her yerde kendilerinin temsil ettiği sosyalist önlemlerde komünistlerin hedeflerine ne kadar çok yaklaşırlar yani proletaryanın çıkarlarını ne kadar açık ve belirli bir biçimde temsil eder ve ne kadar çok proletaryaya dayanırlarsa, bu çıkar öylesine büyüktür. Örneğin *İngiltere*'de, işçilerden oluşan çartistler, demokratik küçük-burjuvalardan ya da radikal denilen kişilerden önce komünistlere sonsuz ölçüde yakındırlar.

Demokratik bir anayasanın kabul edildiği *Amerika*'da, komünistler, bu anayasayı burjuvaziye karşı kullanmak ve proletaryanın çıkarına ondan yararlanmak isteyen parti ile, yani tarımcı ulusal reformcularla birlik olmak zorundadır.

*İsviçre*'de radikaller, henüz kendileri çok karışık bir parti olmakla birlikte, komünistlerin ilişki kurabileceği tek topluluktur ve bu radikaller arasında da Waadtland'lılar ve Cenevreliler en ilerici olanlardır.

*Almanya*'da ise, kesin savaşım burjuvazi ile mutlak monarşi arasında olacaktır. Ama komünistler burjuvazi egemen oluncaya kadar kendileri ile burjuvazi arasındaki kesin savaşımı bekleyemeyecekleri için, burjuvaziyi olabildiğince kısa zamanda devirmek üzere, onun olabildiğince kısa zamanda iktidara gelmesine yardımcı olmak komünistlerin çıkarınadır. O halde komünistler, hükümetler karşısında her zaman liberal burjuva partiden yana olmak ve burjuvanın aldanışlarını paylaşmaktan ya da burjuvazinin yengisinin proletarya için kurtuluş sonuçları getirebileceği konusunda onun kandırıcı yeminlerine inanmaktan da kendini korumak zorundadır. Burjuvazinin yengisinin komünistlere getireceği kazançlar şunlar olabilir: 1° komünistlere kendi ilke-

lerini savunma, tartışma ve yaymayı, bununla birlikte de proletaryanın omuzomuza birleşmiş, savaşıma hazır ve örgütlü bir sınıf halinde birleşmesini kolaylaştıran ödünler; ve 2° mutlakiyetçi hükümetlerin düştüğü günden başlayarak burjuvazi ile proletarya arasındaki savaşıma sıra geleceği konusunda kesinlik. O günden sonra komünistlerin parti politikası, burjuvazinin şimdi egemen olduğu ülkelerdeki gibi olacaktır.

1847 Ekim sonu ile Kasımda yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 4, s. 377-380.

*Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!*

## KESİM I

## Birlik

*Mad. 1.* Birliğin amacı, burjuvazinin devrilmesi, proletaryanın egemenliği, sınıfsal çelişkilere dayanan eski burjuva toplumun ortadan kaldırılması, sınıfların ve özel mülkiyetin olmadığı yeni bir toplumun kurulmasıdır.

*Mad. 2.* Üyelik koşulları:

A) bu amaca uygun yaşam biçimi ve etkinlik;

B) devrimci enerji ve propaganda isteği;

C) komünizmi kabul etmek;

D) her türlü anti-komünist siyasal ve ulusal topluluğa katılmaktan kaçınma, herhangi bir topluluğa katılma halinde bunu yetkili yere bildirme;

E) Birliğin kararlarına uyma;

F) Birliğin tüm işleri konusunda suskunluk;

G) bir ocak örgütüne oybirliğiyle kabul edilmiş olmak.

Bu koşullara uymayan kimse, üyelikten çıkarılır. (Bkz: kesim VIII.)

*Mad. 3.* Bütün üyeler eşittir ve kardeştir, bu niteliğiyle her durumda birbirine yardım etmekle yükümlüdür.

*Mad. 4.* Üyelerin birer birlik adı bulunur.

*Mad. 5.* Birlik, ocaklar, ilçeler, yönetici ilçeler, merkez örgütü ve kongreler halinde örgütlenmiştir.

## KESİM II

## O c a k

*Mad. 6.* Ocak en az üç ve en çok yirmi üyeden meydana gelir.

*Mad. 7.* Her ocak bir başkanlık ve yürütme kurulu seçer. Başkanlık oturumu yönetir, kurul para işlerini yürütür ve yokluğu halinde başkanlığa vekalet eder.

*Mad. 8.* Yeni üyelerin alınması ocak başkanlığı tarafından sağlanır ve üyeliği önerilen kişinin önce ocak tarafından kabulü gerekir.

*Mad. 9.* Değişik türden ocaklar birbirini tanımaz ve birbiriyle haberleşmede bulunmaz.

*Mad. 10.* Ocakların değişik adları vardır.

*Mad. 11.* Oturma yerini değiştiren her üye önceden bu durumdan başkanlığını haberdar eder.

## KESİM III

## İ l ç e

*Mad. 12.* İlçe, en az iki ve en çok on ocağı içerir.

*Mad. 13.* Ocakların başkanlıkları ve kurulları ilçe örgütünü meydana getirir. Bu örgüt de kendi arasından bir başkan seçer. Örgüt, ocakları ve yürütücü ilçe ile haberleşme halinde bulunur.

*Mad. 14.* İlçe örgütü, ilçenin bütün ocakları için yürütme gücüdür.

*Mad. 15.* Bağımsız ocakların ya kurulmuş olan bir ilçeye bağlanması, ya da başka ocaklarla birlikte yeni bir ilçe meydana getirmesi sağlanır.

## KESİM IV

### Yürütücü İlçe

*Mad. 16.* Bir eyaletin ya da bir ilin çeşitli ilçeleri yürütücü bir ilçeye bağlıdır.

*Mad 17.* Birliğin ilçelerinin illere bölünmesi ve bunlardan hangilerinin yürütücü ilçe olacağının belirlenmesi, merkez örgütünün önerisi üzerine kongre tarafından belirlenir.

*Mad. 18.* Yürütücü ilçe, ilgili ilin tüm ilçeleri için yürütme gücünü temsil eder. Sözkonusu ilçelerle ve merkez örgütü ile haberleşme yapar.

*Mad. 19.* Yeni kurulan ilçeler en yakın yürütücü ilçeye bağlanır.

*Mad. 20.* Yürütücü ilçeler geçici olarak merkez örgütüne ve son aşamada da kongreye hesap vermekle yükümlüdürler.

## KESİM V

### Merkez Örgütü

*Mad. 21.* Merkez örgütü, bütün birliğin yürütücü gücüdür ve bu niteliği ile kongreye karşı hesap vermekle yükümlüdür.

*Mad. 22.* Merkez örgütü en az beş üyeden meydana gelir ve kongrenin bulunduğu yerdeki ilçe örgütü tarafından seçilir.

*Mad. 23.* Merkez örgütü, yürütücü ilçelerle haberleşme yapar. Tüm birliğin durumu konusunda her üç ayda bir rapor verir.

## KESİM VI

### Ortak Hükümler

*Mad. 24.* Ocaklar ve ilçe örgütleriyle merkez örgütü, en az iki haftada bir toplantı yaparlar.

*Mad. 25.* İlçe örgütünün ve merkez örgütünün üyeleri bir yıl için seçilir, yeniden aynı göreve seçilebilir ve kendilerini seçenler tarafından her an görevden alınabilirler.

*Mad. 26.* Seçimler eylül ayında yapılır.

*Mad. 27.* İlçe örgütleri, ocakların tartışmalarını birliğin amacına uygun biçimde yönetirler.

Merkez örgütü bazı sorunların tartışılmasını genel ve dolaysız biçimde yararlı görürse, bunların tartışılmasını bütün birlikten isteyebilir.

*Mad. 28.* Birlik üyeleri, en az üç ay, bağımsız ocaklar en az bir ay süre ile bağlı oldukları ilçe örgütü ile haberleşme halinde bulunabilirler.

Her ilçe en az iki ayda bir yürütücü ilçeye, yürütücü ilçe en az üç ayda bir merkez örgütüne ilçe konusunda rapor vermek zorundadır.

*Mad. 29.* Her birlik örgütü, birliğin güvenliği ve etkin çalışması için gerekli önlemleri tüzükler çerçevesinde ve kendi sorumluluğu altında almak ve bunları en yüksek örgüte hemen bildirmekle yükümlüdür.

## KESİM VII

## Kongre

*Mad. 30.* Kongre tüm birliğin yasakoyucu gücüdür. Tüzüklerde yapılacak değişikliklerle ilgili tüm öneriler, yürütücü ilçeler yoluyla merkez örgütüne bildirilir ve bu örgüt tarafından kongreye sunulur.

*Mad. 31.* Her ilçe kongreye bir delege yollar.

*Mad. 32.* 30'dan az üyesi olan her ilçe bir delege, 60'tan az üyesi olan iki delege, 90'dan az üyesi olan üç delege vb. yollar. İlçeler, geldikleri yerlerin üyesi olmayan birlik üyeleri tarafından da kendilerini temsil ettirebilirler.

Bu durumda ilçeler delegelerine ayrıntılı bir vekalet gönderirler.

*Mad. 33.* Kongre her yılın mayıs ayında toplanır. İvedi hallerde merkez örgütü olağanüstü bir kongre toplar.

*Mad. 34.* Kongre, her defasında merkez örgütünün bir yıl sonra nerede çalışacağını ve bir sonraki kongrenin nerede toplanacağını belirler.

*Mad. 35.* Merkez örgütü kongreye katılır, ama kararlarda oy kullanmaz.

*Mad. 36.* Kongre, her toplantıdan sonra, bir genelgeden başka, parti adına bir bildiri yayınlar.

## KESİM VIII

## Birliğe Aykırı Davranışlar

*Mad. 37.* Üyelik koşullarını çiğneyen bir kimse (Mad. 2), duruma göre, birlikten çıkarılır ya da atılır.

Atılma halinde yeniden üyeliğe alınma sözkonusu değildir.

*Mad. 38.* Atılma konusunda yalnız kongre karar verir.

*Mad. 39.* Bireysel üyeleri, ilçe ya da bağımsız ocak, bir yukarı örgüte hemen bildirme koşulu ile üyelikten çıkarabilir. Bu konuda son aşama olarak kongre karar verir.

*Mad.40.* Çıkarılan üyelerin yeniden alınması ilçenin önerisi üzerine merkez örgütü tarafından yapılır.

*Mad. 41.* Birliğe zararlı davranışlar konusunda ilçe örgütü karar verir ve kararların yerine getirilmesini sağlar.

*Mad. 42.* Üyelikten çıkarılan ve atılan kişiler, genellikle şüphe uyandıran kimseler, birlik tarafından izlenir ve zararsız hale getirilir. Böyle kişilerin zararlı hareketleri ilgili ocaklara derhal bildirilir.

## KESİM IX

## Birliğin Gelirleri

*Mad. 43.* Kongre, her ülke için en düşük bir ödenti saptar, her üye bunu ödemekle yükümlüdür.

*Mad. 44.* Bu ödentinin yarısı merkez örgütüne yollanır, öteki yarısı ilçe ya da ocak kasasında kalır.

*Mad. 45.* Merkez örgütünün fonları şu amaçlar için kullanılır:

1. haberleşme ve yönetim giderleri için;
2. propaganda yazılarının basımı ve dağıtımı için;
3. belli amaçlarla ilgili olarak görevliler yollanması için.

*Mad. 46.* Yerel örgütlerin fonları şu işler için kullanılır:

1. haberleşme giderleri için;
2. propaganda yazılarının basımı ve dağıtımı için;
3. yeri geldikçe görevlilerin yollanması için.

*Mad.47.* Altı ay süreyle ödentilerini merkez örgütüne ödemeyen ocaklar ve ilçeler için merkez örgütü tarafından birlikten çıkarılma önerisi yapılır.

*Mad. 48.* İlçe örgütleri, en az üç ayda bir, gelir ve giderler konusunda ocaklarına hesap vermekle yükümlüdür. Merkez örgütü, birlik gelirlerinin yönetimi ve birlik kasası konusunda kongreye hesap verir. Birlik paralarının kötüye kullanılması en ağır cezalarla kovuşturulur.

*Mad. 49.* Olağanüstü giderlerle kongre giderleri, olağanüstü ödentilerle karşılanır.

## KESİM X

## Üyeliğe Alınma

*Mad. 50.* Ocak başkanlığı üyeliğe alınacak kimseye tüzüğü 1. maddeden 49. maddeye kadar okur, açıklar, kısa bir konuşma ile üyeliğe giren kişinin yüklendiği yükümlülükleri bütün önemi ile belirtir ve sonra kendisine şu soruyu sorar: "Bu birliğe girmek istiyor musun?" Üye adayı buna "Evet!" yanıtı verirse, başkanlık kendisine, bir birlik üyesinin yükümlülüklerini yerine getirmek istediğine ilişkin olarak onuru üzerine and içirir, sonra da kendisini birlik üyesi ilan eder ve ocağın bir sonraki toplantısına götürür.

Londra, 8 Aralık 1847

1847 güzünde yapılan ikinci kongre adına.

Sekreter
*Engels*

Başkan
*Karl Schapper*

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 4, s. 596-601.

KARL MARX-FRİEDRİCH ENGELS

# KOMÜNİST PARTİ MANİFESTOSU

(PARÇALAR)

## II. PROLETERLER VE KOMÜNİSTLER

Komünistlerin proleterler karşısında genel olarak durumu nedir?

Komünistler, öteki işçi partileri karşısında ayrı bir parti değildirler.

Tüm proletaryanın çıkarları dışında, ayrı çıkarları yoktur.

Proleterler, hareketi kalıplaştırmak üzere kendilerine özgü ilkeler ortaya atmazlar.

Komünistler, öteki proleter partilerden yalnız şu noktalarda ayrılık gösterirler: Bir yandan proleterlerin değişik ulusal savaşımlarında, ortak, tüm proletaryanın her türlü milliyetten uzak çıkarlarını belirtir ve öne sürerler, öte yandan da proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşımın geçir-

diği çeşitli gelişme aşamalarında her zaman tüm hareketin çıkarlarını temsil ederler.

O halde komünistler, gerçekte bütün ülkelerin işçi partilerinin en kararlı, her zaman en ileri kesimidir; teorik olarak, proletaryanın öteki büyük yığını karşısında, proleter hareketin koşullarını, akışını ve genel sonuçlarını kavramada üstünlüğe sahiptirler.

Komünistlerin en yakın amacı, tüm öteki proleter partilerin amacının aynısıdır: proletaryanın bir sınıf haline gelmesi, burjuva egemenliğinin yıkılması, siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi.

Komünistlerin teorik önermeleri, şu ya da bu sözde dünya reformcusu tarafından icat edilmiş ya da bulunmuş düşüncelere ve ilkelere hiçbir bakımdan dayanmaz.

Bunlar yalnızca, varolan bir sınıf savaşımının, gözlerimizin önünde oluşan tarihsel bir hareketin gerçek ilişkilerinin genel anlatımlarıdır. Varolan mülkiyet ilişkilerinin ortadan kaldırılması, komünizmi kendine özgü biçimde tanımlayan bir şey değildir.

Tüm mülkiyet ilişkileri sürekli bir tarihsel değişmeden, sürekli bir başkalaşmadan geçmiştir.

Örneğin Fransız devrimi, burjuva mülkiyetin yararına feodal mülkiyeti ortadan kaldırmıştı.

Komünizmin ayırıcı özelliği, genel olarak mülkiyetin kaldırılması değil, burjuva mülkiyetin kaldırılmasıdır.

Ama modern burjuva özel mülkiyet, ürünlerin üretilmesinin ve mülk edinilmesinin, sınıf karşıtlıklarına ve insanın başkası tarafından sömürülmesine dayanan sistemin son ve en tam anlatımıdır.

Bu anlamda komünistler kendi teorilerini bir tümcede özetleyebilirler: Özel mülkiyetin kaldırılması.

Biz komünistler, kişisel olarak edinilmiş, çalışarak kazanılmış mülkiyeti kaldırmak istemekle suçlandık; bu mülkiyetin tüm kişisel özgürlüğün, etkinliğin ve bağımsızlığın temeli olduğu öne sürülür.

Çalışarak elde edilmiş, edinilmiş, bizzat kazanılmış mülkiyet! Burjuva mülkiyet öncesi varolan küçük-burjuva, küçük köylü mülkiyetinden mi söz ediyorsunuz? Onu ortadan kaldırmamıza gerek yok, sanayi gelişmesi bunu ortadan kaldırdı, her gün de yeniden kaldırıyor.

Yoksa modern burjuva özel mülkiyetten mi sözediyorsunuz?

Peki ama, ücretli emek, proletaryanın emeği kendisine mülkiyet yaratıyor mu? Asla, bu emek, sermayeyi, yani ücretli emeği sömüren, onu yeniden sömürmek için yeni ücretli emek üretme koşulu altında çoğalabilen mülkiyeti yaratır. Bugünkü biçimi ile mülkiyet, sermaye ve ücretli emek karşıtlığı içinde hareket eder. Bu karşıtlığın iki yüzünü de gözden geçirelim.

Kapitalist olmak, üretimde yalnızca salt kişisel değil, aynı zamanda toplumsal bir duruma sahip olmak demektir. Sermaye ortak bir üründür ve ancak toplumun birçok üyesinin ortak bir etkinliği ile, hatta son aşamada toplumun tüm üyelerinin ortak etkinliği ile harekete geçirilebilir.

Demek ki, sermaye, kişisel değil, toplumsal bir güçtür.

Öyleyse sermaye ortak mülkiyete, toplumun tüm üyelerinin mülkiyetine dönüşünce, kişisel mülkiyet toplumsal mülkiyete dönüşmüş olmaz. Yalnız sermayenin toplumsal karakteri değişir. Mülkiyet, sınıf karakterini yitirir.

Gelelim ücretli emeğe:

Ücretli emeğin ortalama fiyatı, asgari ücret, yani işçinin işçi olarak yaşamasını sağlamak için gerekli geçim araçlarının toplamıdır. O halde ücretli işçinin kendi etkinliği ile mülk edindiği şey, ancak kendi çıplak yaşamını yeniden üretmeye yeterlidir. Dolaysız yaşamın yeniden üretilmesi amacıyla emek ürünlerinin bu kişisel mülk edinimini, yabancı emek üzerinde komuta sağlayabilecek bir saf geliri geriye bırakmayan bir mülk edinmeyi, hiçbir yönden kaldırmak istemiyoruz. Biz, sadece, içersinde işçinin yalnızca sermayeyi çoğaltmak için yaşadığı, ancak egemen sınıfın çıkarının gerektirdiği ölçüde yaşadığı bu mülk edinmenin sefil karakterini ortadan kaldırmak istiyoruz.

Burjuva toplumda canlı emek, yalnızca birikmiş emeği çoğaltmak için bir araçtır. Komünist toplumda ise birikmiş emek, işçilerin yaşam sürecini genişletmek, zenginleştirmek, geliştirmek için yalnızca bir araçtır.

O halde burjuva toplumda geçmiş zaman bugün üzerinde, komünist toplumda bugün geçmiş üzerinde egemendir. Burjuva toplumda sermaye bağımsız ve kişiseldir, buna karşılık etkin birey bağımlıdır ve kişisel değildir.

İşte bu ilişkinin kaldırılmasına, burjuvazi, kişiliğin ve özgürlüğün kaldırılması diyor! Ve haklı da. Elbette sözkonusu olan burjuva kişiliğin, bağımsızlığın ve özgürlüğün kaldırılmasıdır.

Özgürlük denince, şimdiki burjuva üretim koşulları çerçevesinde serbest ticaret, serbest alış ve satış anlaşılıyor.

Ama Yahudi pazarlığı kalkınca, serbest Yahudi pazarlığı da kalkar. Bizim burjuvazinin tüm öteki özgürlük palavraları gibi serbest Yahudi pazarlığına ilişkin deyimlerin de, genel olarak kısıtlanmış Yahudi pazarlığı karşısında, ortaçağın uşaklaştırılmış yurttaşı karşısında bir tek anlamı vardır, ama Yahudi pazarlığının burjuva üretim ilişkilerinin ve burjuvazinin kendisinin komünist biçimde kaldırılması karşısında böyle bir anlamı yoktur.

Özel mülkiyeti kaldırmak isteyişimizden büyük bir korku duyuyorsunuz. Ama sizin varolan toplumunuzda özel mülkiyet, üyelerinizin onda-dokuzu için kaldırılmış durumdadır; bu mülkiyetin varoluşu, toplumun onda-dokuzu için varolmayışından dolayıdır. Toplumun çok büyük bir çoğunluğunun mülkiyetsizliğini zorunlu koşul olarak gerektiren bir mülkiyeti kaldırmak istemekle bizi suçlamış oluyorsunuz.

Tek sözcükle, bizi, sizin mülkiyetinizi kaldırmak istemekle suçluyorsunuz. Bizim istediğimiz de bu ya.

Emeğin sermayeye, paraya, ranta, kısacası tekelleştirilebilecek bir toplumsal güce dönüştürülemeyeceği andan başlayarak, yani kişisel mülkiyetin burjuva mülkiyete artık dönüştürülemeyeceği andan, işte bu andan başlayarak kişiliğin yokolduğunu söylüyorsunuz.

Demek ki, kişi deyince burjuvadan, burjuva mülk sahibinden başkasını anlamadığınızı itiraf ediyorsunuz. Bu kişi elbette ortadan kalkmalıdır.

Komünizm, kimseyi toplumsal ürünleri mülk edinme gücünden yoksun bırakmaz, yalnızca bu mülk edinme yoluyla başkalarının emeğini boyunduruk altına alma gücünden yoksun bırakır.

Özel mülkiyetin kalkmasıyla her türlü etkinliğin duracağı ve genel bir tembelliğin yerleşeceği itirazı öne sürülmüştür.

Buna bakılırsa, burjuva toplumun aylaklık yüzünden

çoktan batması gerekirdi; çünkü bu toplumda çalışanlar bir şey elde etmez, bir şey elde edenler çalışmazlar. Bu kuşku, sermaye olmayınca ücretli emeğin de olmayacağı eşsözünden başka bir anlama gelmez.

Maddi ürünlerin komünist biçimde mülk edinilme ve üretilme biçimine karşı yöneltilen bütün itirazlar, zihinsel ürünlerin mülk edinilme ve üretilmesine de yöneltilmiştir. Burjuva için sınıf mülkiyetinin kaldırılması bizzat üretimin sona ermesi demekse, sınıf eğitiminin son bulması da, onun için, eğitimin genel olarak sona ermesiyle özdeştir.

Yitirilmesinden üzüntü duyduğu bu eğitim, büyük çoğunluk için insanı makineye göre yetiştirmedir.

Burjuva mülkiyetin kaldırılmasını özgürlük, eğitim, hukuk vb. konusundaki burjuva görüşlerinizle ölçerek bizimle kavga etmeyin. Sizin kendi düşünceleriniz, hukukunuzun yalnızca sınıfınızın yasa haline getirilmiş iradesi, içeriği sınıfınızın maddi varlık koşullarında belirlenmiş bir irade oluşu gibi, burjuva üretim ve mülkiyet ilişkilerinin ürünleridir.

En çok sarıldığınız ve üretim ve mülkiyet ilişkilerinizi tarihsel, üretim akışı içinde geçici olan ilişkilerden çıkararak ölümsüz doğa ve akıl yasalarına dönüştürmeye götüren görüşü, yokolmuş bütün egemen sınıflarla paylaşıyorsunuz. Antik mülkiyet için kavradığınız şeyi, feodal mülkiyet için kavradığınız şeyi, burjuva mülkiyet için elbette kabul edemezsiniz.

Ailenin kaldırılması! En radikal kimseler bile, komünistlerin bu utanç verici niyeti konusunda küplere biniyorlar.

Bugünkü burjuva aile neye dayanıyor? Sermayeye, özel kazanca. Aile tam gelişmiş olarak yalnız burjuvazi için vardır; ama bu ailenin tamlanması, proleterlerin zorla ailesiz kalmasında ve genel fuhuşta gerçekleşiyor.

Onun bu tamlanması yok olunca doğal olarak burjuva aile de yok oluyor ve sermayenin ortadan kalkmasıyla her ikisi yok oluyor.

Çocukların ana-babaları tarafından sömürülmesini ortadan kaldırmak istemekle mi bizi suçluyorsunuz? Bu suçu kabulleniyoruz.

Ama ev eğitiminin yerine toplumsal eğitimi koyarak en kutsal ilişkileri ortadan kaldırdığımızı söylüyorsunuz.

Peki sizin eğitiminiz de toplum tarafından belirlenmemiş

midir? Eğitimi yerine getirmenize temel olan toplumsal koşullarla, toplumun daha dolaysız ya da daha dolaylı elatmasıyla, okul yoluyla vb. belirlenmemiş midir? Eğitim üzerinde toplumun etkili olmasını icat eden komünistler değildir; onlar, yalnızca bunun karakterini değiştiriyor, eğitimi egemen sınıfın etkisinden çekip alıyorlar.

Aile ve eğitime, ana-babalarla çocuklar arasındaki kutsal ilişkiye değgin burjuva lafları, büyük sanayinin sonucu olarak proleterler için tüm aile bağlarının parçalanması ve çocukların basit ticaret mallarına ve iş aletlerine dönüşmesi ölçüsünde daha da iğrençleşir.

Ama siz komünistler kadınların ortaklaşalığını getirmek istiyorsunuz, diye bağrışıyor tüm burjuvazi koro halinde.

Burjuva, karısını salt bir üretim aracı olarak görür. Üretim araçlarının ortaklaşa sömürüleceğini işitir ve doğal olarak ortaklaşalık yazgısının kadınları da aynı biçimde bulacağından başka türlüsünü düşünemez.

Burjuva, kadınların salt üretim araçları olma durumunun kalkmasının sözkonusu olduğunu aklına getiremez.

Üstelik, bizim burjuvaların, komünistlerin sözde kadınların ortaklaşalığını resmen getireceklerinden dolayı erdemli bir öfke göstermelerinden daha gülünç bir şey olamaz. Komünistlerin kadınların ortaklaşalığını getirmelerine gerek yok, böyle bir şey hemen her zaman var.

Bizim burjuvalar, kendi proleterlerinin karılarını ve kızlarını buyrukları altında bulundurmakla yetinmiyorlar, resmî fuhuş kesinlikle bir yana, birbirlerinin karılarını baştan çıkarmaktan en büyük zevki duyuyorlar.

Burjuva evliliği, gerçekte, evli kadınların ortaklaşalığıdır. Komünistler, olsa olsa, kadınların ikiyüzlü biçimde gizlenmiş ortaklaşalığı yerine resmî ve apaçık ortaklaşalığını getirmek istemekle suçlanabilirler. Üstelik, şimdiki üretim araçlarının kaldırılmasıyla birlikte, bunların doğurduğu kadın ortaklaşalığının da, yani resmî ve resmî olmayan fuhuşun da ortadan kalkacağı kendiliğinden anlaşılır.

Komünistler ayrıca, vatanı, milliyeti kaldırmak istemekle de suçlanmışlardır.

İşçilerin vatanı yoktur. Sahip olmadıkları bir şey, onların elinden alınamaz. Proletarya önce siyasal iktidarı ele geçirmek, ulusal sınıf durumuna gelmek ve bizzat kendini ulus

olarak oluşturmak zorunda olduğu için, burjuvazinin kabul ettiği anlamda asla olmamakla birlikte, kendisi bu bakımdan ulusaldır.

Halklar arasındaki ulusal ayrılıklar ve karşıtlıklar, burjuvazinin gelişmesiyle, ticaret özgürlüğü ile, dünya piyasası ile, sanayi üretiminin ve buna uygun düşen yaşam koşullarının tekdüzeliği ile gittikçe yok oluyor.

Proletaryanın egemenliği bunları daha çok yokedecektir. Eylem birliği, hiç değilse uygar ülkelerin eylem birliği, onun kurtuluşunun önde gelen koşullarından biridir.

Bireyin başkası tarafından sömürülmesinin ortadan kalkışı ölçüsünde, bir ulusun başka bir ulus tarafından sömürülmesi son bulacaktır.

Bir ulus içindeki sınıflararası karşıtlıkla birlikte ulusların birbirine karşı düşmanca davranışı sona erecektir.

Komünizme karşı dinsel, felsefi, ve genel olarak ideolojik açılardan ileri sürülen suçlamaları genişliğine incelemeye değmez.

İnsanların yaşam koşulları ile, toplumsal ilişkileri ve toplumsal varlığı ile birlikte düşüncelerinin, görüşlerinin ve kavramlarının, tek sözcükle insan bilincinin de değiştiğini kavramak için derin bir sezgiye gerek var mı?

Düşünceler tarihi, zihinsel üretimin maddi üretimle birlikte değiştiğinden başka bir şey kanıtlıyor mu? Bir zamanın egemen düşünceleri, her zaman için yalnızca egemen sınıfın düşünceleriydi.

Tüm bir toplumu devrimci yapan düşüncelerden sözedilir; bununla, ancak, eski toplum içinde yeni bir toplumun öğelerinin meydana geldiği, eski yaşam koşullarının çözülmesiyle birlikte eski düşüncelerin çözülmesinin yanyana gittiği olgusu dile getirilir.

Eski dünya batış yolunda iken, eski dinler de hıristiyanlık tarafından yenilgiye uğratıldı. Hıristiyan düşünceler 18. yüzyılda aydınlatıcı düşüncelerin yengisine uğradığında, feodal toplum zamanın devrimci burjuvazisiyle ölüm kalım savaşı yapıyordu. Vicdan ve din özgürlüğü düşünceleri, bilgi alanında serbest rekabetin egemenliğinden başka bir şey değildi.

"Ama", denecek, "dinsel, ahlaksal, felsefi, siyasal, hukuksal düşünceler vb., tarihsel gelişmenin akışı içinde kuşkusuz

değişmişlerdir. Din, ahlak, felsefe, siyaset ve hukuk bu değişme içinde hep ayakta kalmıştır.

"Ancak, bir de özgürlük, adalet vb. gibi ölümsüz gerçekler vardır ve bunlar bütün toplum durumları için ortaktır. Ama komünizm ölümsüz gerçekleri ortadan kaldırıyor, yeniden biçimleştireceği yerde, dini, ahlakı ortadan kaldırıyor, böylece de bugüne kadarki tarihsel gelişmelere ters düşüyor."

Bu suçlama neye indirgeniyor? Bugüne kadarki tüm toplumun tarihi çeşitli çağlarda değişik biçimler almış sınıf karşıtlıkları içinde gelişmiştir.

Ama hangi biçimi almış olursa olsun, toplumun bir bölüğünün öteki tarafından sömürülmesi, bütün geçmiş yüzyılların ortak olgusudur. Bundan dolayı, bütün yüzyılların toplumsal bilincinin, gösterdiği çeşitliliğe ve farklılığa karşın, yalnızca tüm sınıf karşıtlığının tamamıyla yokolmasıyla kökten ortadan kalkacak belli ortak biçimler içinde, bilinç biçimleri içinde hareket etmesine şaşmamalıdır.

Komünist devrim, geleneksel mülkiyet ilişkilerinden en köklü kopmadır; onun gelişme süreci içinde geleneksel düşüncelerden de en köklü kopuşun gerçekleşeceğine şaşmamalıdır.

Ama burjuvazinin komünizme yönelttiği itirazları bırakalım.

Yukarda gördük ki, işçi devriminde ilk adım, proletaryanın egemen sınıf durumuna getirilmesi, demokrasi savaşımını kazanmaktır.

Proletarya siyasal egemenliğini, burjuvazinin elinden tüm sermayeyi yavaş yavaş koparıp almak, tüm üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak ve üretici güçlerin tümünü alabildiğine hızla çoğaltmak için kullanacaktır.

Önce bu, doğal olarak ancak mülkiyet hakkına ve burjuva üretim ilişkilerine despotça saldırılar yoluyla, dolayısıyla ekonomik yönden yetersiz ve savunulamaz görünen, ama hareketin akışı içinde kendi kendisini aşan ve tüm üretim biçiminin devrimden geçirilmesinin aracı olarak kaçınılmaz olan önlemlerle gerçekleştirilebilir.

Bu önlemler kuşkusuz çeşitli ülkelere göre değişik olacaktır.

Bununla birlikte aşağıdaki önlemler en ileri ülkelerde oldukça genel biçimde uygulamaya konabilecektir:

1.Toprak mülkiyetine elkonulması ve toprak rantlarının devlet giderleri için kullanılması.

2. Ağır bir artan oranlı vergi sistemi.

3. Miras hakkının kaldırılması.

4. Bütün mültecilerin ve isyancıların mülklerine elkonması.

5. Sermayesi devletin olan ve tam bir tekele sahip olan bir ulusal banka aracılığı ile kredilerin devlet elinde toplanması.

6. Taşımacılığın devlet elinde toplanması.

7. Devlet fabrikalarının, üretim araçlarının çoğaltılması, bütün toprakların ortak bir plana göre işlenir hale getirilmesi ve iyileştirilmesi.

8. Herkes için eşit çalışma zorunluluğu, sanayi ordularının kurulması, özellikle tarım için.

9. Tarımın sanayi ile birleştirilmesi, kent ile kır arasındaki farkın yavaş yavaş giderilmesi.

10. Bütün çocuklar için devlet okullarında parasız eğitim. Bugünkü biçimi ile çocukların fabrikalarda çalıştırılmasına son verilmesi. Eğitimin maddi üretimle birleştirilmesi, vb..

Gelişmenin akışı içinde sınıf ayrımları kaybolunca ve tüm üretim birleşmiş bireylerin, elinde toplanınca, kamusal güç siyasal niteliğini yitirir. Gerçek anlamıyla siyasal güç, bir sınıfın başka bir sınıfı ezmek amacıyla örgütlenmiş gücüdür. Proletarya burjuvaziye karşı savaşımında zorunlu olarak bir sınıf halinde birleşince, bir devrim yoluyla kendisini egemen sınıf haline getirince ve egemen sınıf olarak eski üretim ilişkilerini zora başvurarak ortadan kaldırınca, bu koşullarla birlikte, sınıf karşıtlığının varlık koşullarını, genel olarak sınıfları ve böylece de sınıf olarak kendi egemenliğini ortadan kaldırmış olur.

Sınıflarıyla ve sınıf karşıtlıklarıyla birlikte eski burjuva toplumun yerini, bireyin özgür gelişiminin bütün bireylerin özgür gelişimi için koşul olduğu bir birlik alır. [...]

## IV. KOMÜNİSTLERİN ÇEŞİTLİ MUHALEFET PARTİLERİ KARŞISINDAKİ DURUMU

İkinci bölümde komünistlerin varolan işçi partileri ile, yani İngiltere'de çartistler ve Kuzey Amerika'da tarım reformcuları ile olan ilişkileri kendiliğinden anlaşılıyor.

Komünistler, işçi sınıfının en yakın amaçlarına ve çıkarlarına erişilmesi için savaşım veriyorlar, ama günümüzün hareketi içinde aynı zamanda hareketin geleceğini temsil ediyorlar. Fransa'da komünistler tutucu ve radikal burjuvaziye karşı sosyalist-demokratik* parti ile ittifak kuruyorlar, ama devrimci gelenekten kaynaklanan sözlere ve yanılmalara karşı eleştirici bir tutum takınmak hakkından vazgeçmiyorlar.

İsviçre'de radikalleri destekliyorlar, ama bu partinin çelişik öğelerden, kısmen, Fransa'daki anlamıyla demokratik sosyalistlerden, kısmen de burjuvalardan oluştuğunu gözden kaçırmıyorlar.

Polonya'da komünistler, ulusal kurtuluş için bir tarım devrimini koşul olarak koyan partiyi, 1846 Krakov ayaklanmasını başlatan partiyi destekliyorlar.

Almanya'da Komünist Parti, burjuvazi devrimci bir tutum aldığı sürece, mutlak monarşiye, feodal toprak mülkiyetine ve darkafalılığa karşı onunla birlikte savaşıyor.

Ama bu parti, Alman işçilerinin, burjuvazinin kendi egemenliği ile birlikte getirmek zorunda olduğu toplumsal ve siyasal koşulları, çok sayıda silahlar olarak burjuvaziye karşı kullanabilmeleri, Almanya'da gerici sınıfların devrilmesinden sonra burjuvazinin kendisine karşı savaşın derhal başlaması için, burjuvazi ile proletarya arasındaki düşmanca karşıtlık konusunda işçilerde alabildiğine açık bir bilinç yaratmaktan bir an bile geri kalmıyor.

* O sıralarda parlamentoda Ledru-Rollin, yazında Louis Blanc ve günlük basında *Réforme* tarafından temsil edilen parti. "Sosyal-demokrasi" adı bu partinin yaratıcılarına göre, azçok sosyalist renge bürünmüş demokrat ya da cumhuriyetçi partinin bir kesimini anlatır. [*Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.*]

O sıralarda kendisini Fransa'da sosyalist-demokratik diye adlandıran parti, siyasal alanda Ledru-Rollin ve yazın alanında Louis Blanc tarafından temsil olunuyordu demek ki, bugünkü Alman sosyal-demokrasisinden dünyalarca farklıydı. [*Engels'in 1890 Almanca baskıya notu.*]

Komünistler dikkatlerini en başta Almanya'ya çeviriyorlar, çünkü Almanya bir burjuva devrimin arifesindedir ve bu devrimi, genel olarak Avrupa uygarlığının daha gelişmiş koşulları altında, 17. yüzyılda İngiltere'de ve 18. yüzyılda Fransa'da olduğundan çok daha gelişmiş bir proletarya ile yapıyor, çünkü Alman burjuva devrimi onu hemen izleyecek bir proleter devrimin başlangıcı olabilir.

Kısacası, komünistler her yerde varolan toplumsal ve siyasal düzene karşı devrimci hareketi destekliyorlar.

Bütün bu hareketlerde, hangi ölçüde gelişmiş bir biçim almış olursa olsun, mülkiyet sorununu hareketin temel sorunu olarak belirtiyorlar.

Son olarak, komünistler, her yerde, bütün ülkelerin demokratik partilerinin birliği ve anlaşması yolunda çalışıyorlar.

Komünistler, görüşlerini ve niyetlerini gizleme alçalımı göstermezler. Varolan tüm toplumsal düzenin zorla yıkılmasıyla amaçlarına ulaşabileceklerini açıkça ilan ediyorlar. Egemen sınıflar, bir komünist devrimden korkarak varsın titresin. Proleterlerin, zincirlerinden başka yitirecek bir şeyleri yok. Kazanacakları bir dünya var.

*Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!*

Aralık 1847-Ocak 1848'de yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 4, s. 474-482 ve 492-493

KARL MARX-FRİEDRİCH ENGELS

# MERKEZ ÖRGÜTÜNÜN BİRLİĞE MART 1850 TARİHLİ ÇAĞRISI

## MERKEZ ÖRGÜTÜNDEN BİRLİĞE

Kardeşler!

1848-49'daki iki devrim yılında Birlik, kendini iki biçimde tanıtlamıştır; birincisi, üyeleri her yerde harekete enerjik biçimde katılmış, basında, barikatlarda ve savaş alanlarında, kararlı tek devrimci sınıfın, proletaryanın saflarında en önde yeralmışlardır. Ayrıca Birlik, kongre genelgelerinde ve 1847 tarihli merkez örgütü genelgesinde, "Komünist Bildiri"de hareket konusunda ortaya konan görüşünün, tek doğru görüş olduğunun kanıtlanmasıyla, bu belgelerde dile getirilen beklentilerin tam olarak yerine gelmesiyle ve bugünkü toplum koşulları konusunda Birliğin daha önceleri gizliden gizliye yaydığı görüşün şimdi halkların dilinde olması ve pazar yerlerinde açıkça öğütlenmesiyle kendini tanıtlamıştır. Buna karşılık Birliğin eski sağlam örgütü geniş ölçüde gev-

şedi. Üyelerin devrimci harekete doğrudan doğruya katılmış büyük bir bölüğü, gizli dernekler çağının geçtiği ve yalnızca açık eylemin yeterli olduğu inancına vardı. Bazı ilçeler ve ocaklar, merkez örgütü ile olan bağlarının gevşemesine ve giderek askıya alınmasına gözyumdular. Böylece demokratik partinin, küçük-burjuvazinin partisinin Almanya'da gittikçe daha çok örgütlenmesine karşılık, işçi partisi tek sağlam dayanak noktasını yitirdi, ancak yerel amaçlarla, dağınık yerlerde örgütlü halde kaldı ve böylelikle genel hareket içinde tamamıyla küçük-burjuva demokratların egemenliği ve önderliği altına girdi. Bu duruma bir son verilmeli, işçilerin bağımsızlığı yeniden sağlanmalıdır. Merkez örgütü bu zorunluluğu anlamış ve bundan dolayı daha 1848-49 kışında, Birliğin yeniden örgütlendirilmesi için bir özel görevliyi, Joseph Moll'u Almanya'ya yollamıştır. Bununla birlikte Moll'un görevi, kısmen Alman işçileri o günlerde henüz yeterince deneyim kazanamadıkları, kısmen de geçen mayıs ayaklanması ile kesintiye uğradığı için kalıcı bir etki sağlamadı. Moll'un kendisi silaha sarıldı, Baden-Pfalz ordusuna girdi ve 29 Haziranda Murg ırmağı kıyısındaki çatışmada öldü. Onunla Birlik, bütün kongrelerde ve merkez örgütlerinde etkin olmuş, daha önce de bir dizi özel görevi büyük başarı ile yerine getirmiş en yaşlı, en etkin ve en güvenilir üyelerinden birini yitirmiş oldu. Almanya ve Fransa'nın devrimci partilerinin Temmuz 1849'daki yenilgisinden sona merkez örgütünün hemen bütün üyeleri Londra'da yeniden biraraya geldiler, yeni devrimci güçlerle sayılarını tazelediler ve tazelenmiş bir coşkuyla Birliğin yeniden örgütlendirilmesi işine giriştiler.

Yeniden örgütlenme, ancak bir özel görevli tarafından yürütülebilir; merkez örgütü, bu özel görevlinin, yeni bir devrimin yaklaşmakta olduğu, dolayısıyla, 1848'de olduğu gibi burjuvazi tarafından gene sömürülmesi ve yedeğe alınması istenmiyorsa, işçi partisinin elden geldiğince örgütlü, elden geldiğince uyumlu ve bağımsız bir biçimde ortaya çıkmasının gerektiği şu anda harekete geçmesini son derece önemli görmektedir.

Kardeşler, sizlere daha 1848'de, Alman liberal burjuvazisinin çok yakında iktidara geleceğini ve yeni elde ettiği gücü derhal işçilere karşı yönelteceğini söylemiştik. Bunun nasıl

gerçekleştiğini gördünüz. Aslında, 1848 Mart hareketinden hemen sonra devlet gücünü ele geçiren ve bu gücü, işçileri, onların savaşımdaki müttefiklerini bir an önce eski ezilmişlik durumuna geri itmek için kullanan burjuvaziydi. Burjuvazi, martta ortadan kaldırılmış olan feodal parti ile birleşmeksizin, hatta sonunda bu feodal mutlakiyetçi partiye iktidarı yeniden terketmeksizin bunu başarabilecek durumda olmadıysa bile, eğer devrimci hareket için şu günlerde barışçı gelişme denen şeyin varlığını kabul etmek olanağı bulunsaydı, hükümetin mali sıkıntıları yüzünden iktidarı uzun zaman için kendi eline almanın ve bütün çıkarlarını güvence altına almanın koşulları gene de sağlama bağlanmış oluyordu. Burjuvazinin, kendi egemenliğini güvence altına almak için, halka karşı alınacak zor önlemleri ile kendisini kötü bir duruma sokmasına gerek bile yoktu; çünkü bütün bu zor önlemleri feodal karşı-devrim tarafından zaten alınmıştı. Ama gelişmeler bu barışçı yolu izlemeyecektir. Tersine, ister Fransız proletaryasının bağımsız bir ayaklanmasıyla, ister devrimci Babil'e karşı Kutsal İttifakın bir istilası ile ortaya çıksın, bu gelişmeyi hızlandıracak olan devrim çok yakındır.

1848'de Alman liberal burjuvazisinin halka karşı oynadığı hainçe rolü, yaklaşmakta olan devrimde, 1848 öncesinde liberal burjuvazinin tuttuğu yerin aynısını şimdi muhalefette tutan demokratik küçük-burjuvazi üstlenecektir. Bu parti, işçiler için eski liberal partiden çok daha tehlikeli olan demokratik parti, şu üç öğeden meydana geliyor:

I. Büyük burjuvazinin, feodalizmin ve mutlakiyetçiliğin derhal ve tamamıyla ortadan kalkmasını amaç edinen en ileri kesimleri. Bu kesim, vaktiyle Berlin uzlaşmacıları, vergilere karşı çıkanlarca temsil ediliyor.[5]

II. Kendi temsilcileri tarafından, Frankfurt meclisindeki sollar tarafından ve daha sonraları da Stuttgart parlamentosu[6] ile Reich anayasasası kampanyası sırasında bizzat kendileri tarafından kurulmasına çalışılmış, hareketin bundan önceki bölümü sırasında azçok demokratik olan federal bir devletin kurulmasını asıl amaç diye kabul eden demokratik-anayasacı küçük-burjuvazi.

III. İsviçre'dekine benzer federatif bir Alman cumhuriyetini ülkü edinmiş olan ve şimdi de, büyük sermayenin küçük sermaye, büyük burjuvazinin küçük-burjuvazi üzerindeki

baskısını kaldırmayı kutsal bir dilek olarak benimsedikleri için, kendilerini kızıl ve sosyal-demokrat diye adlandıran cumhuriyetçi, küçük-burjuvazi. Bu kesimin temsilcileri demokratik kongrelerin ve komitelerin üyeleri, demokratik derneklerin önderleri, demokratik gazetelerin redaktörleriydi.

Şimdi bütün bu kesimler, yenilgilerinden sonra, tıpkı Fransa'da cumhuriyetçi küçük-burjuvazinin kendisine sosyalist demesi gibi, kendilerini cumhuriyetçi ya da kızıl diye adlandırıyorlar. Würtemberg'de, Bavyera'da vb. olduğu gibi amaçlarını anayasal yoldan izleme fırsatını henüz bulabildikleri yerlerde, eski sözcüklerini koruma ve hiçbir biçimde değişmediklerini eylem yoluyla kanıtlama fırsatından da yararlanıyorlar. Üstelik, bu partinin değişen adının, işçiler karşısında en küçük bir şeyi bile değiştirmediği, yalnızca bu partinin mutlakiyetçilikle birleşmiş burjuvaziye karşı durmak ve proletaryadan destek sağlamak zorunda olduğunu kanıtlar.

Almanya'da küçük-burjuva demokratik parti çok güçlüdür, kentlerde oturan burjuvaların büyük çoğunluğunu, küçük sanayici tüccarları ve lonca ustalarını kapsamakla kalmaz; izleyicileri arasında köylüler ve bağımsız kent proletaryası içinde destek bulamadığı sürece kır proletaryası da vardır.

Devrimci işçi partisinin küçük-burjuva demokratlara karşı tutumu şöyledir: Devirmeyi amaçladığı kesime onlarla birlikte karşı çıkar; kendi çıkarları uğruna durumlarını sağlamlaştırmaya çalıştıkları her şeyde onlara karşıdır.

Tüm toplumu devrimci proleterler için devrimden geçirme isteğinden çok uzak bulunan demokratik küçük-burjuvazi, varolan toplumu kendileri için olabildiğince katlanılabilir ve rahat hale getirmeyi sağlamak için toplumsal koşulların değiştirilmesi yolunda çaba gösterir. Bu yüzden her şeyden önce, bürokrasinin kısıtlanması yoluyla devlet giderlerinin azaltılmasını ve bellibaşlı vergilerin büyük toprak sahipleriyle burjuvaziye kaydırılmasını isterler. Ayrıca, kamusal kredi kurumları ve tefeciliğe karşı yasalar yoluyla büyük sermayenin küçük sermaye üzerindeki baskısının ortadan kaldırılmasını isterler; böylelikle kendileri ve köylüler için, kapitalistlerden almak yerine devletten elverişli koşullarla avanslar alma olanağı doğacaktır. Bundan başka, feodaliz-

min tamamıyla ortadan kaldırılması yoluyla kırsal bölgede burjuva mülkiyet ilişkilerinin kurulmasını da isterler. Bütün bunları gerçekleştirmek için, kendilerine ve müttefikleri olan köylülere çoğunluğu kazandıracak, ister anayasal, ister cumhuriyetçi olsun, demokratik bir devlet düzenine, komünal mülkiyetin ve halen bürokratlar tarafından yerine getirilen bir dizi işlevin denetimini doğrudan doğruya onların eline verecek demokratik bir komün düzenine gerek duyarlar.

Sermayenin egemenliği ve hızla artışı, kısmen miras hakkının kısıtlanmasıyla, kısmen de alabildiğine çok sayıda iş alanının devlete aktarılmasıyla daha etkisiz hale getirilecektir. İşçilere gelince, şurası kesindir ki, bunlar daha önce olduğu gibi ücretli işçi olarak kalacaklardır; demokratik küçük-burjuvazi olsa olsa onlar için, daha iyi bir ücret ve daha güvenceli bir yaşam arzular ve bunun devlet tarafından yapılacak kısmi bir istihdamla ve yardımseverlik önlemleriyle gerçekleşmesini umar; kısacası, işçileri azçok örtülü sadakalarla satın almayı ve durumlarını bir an için katlanılabilir hale getirerek onların devrimci gücünü kırmayı umut eder. Küçük-burjuvazinin burada özetlenen istemleri, onun bütün kesimleri tarafından aynı anda öne sürülmez, bu kesimlerin çok az bir kısmı istemlerin bütünlüğü içinde kesin amaç olduğunu düşünür. Bunlar arasında tek tek bireyler ya da kesimler, ne denli ileri giderse, bu istemlerden öylesine çoğunu kendi istemleri haline getirirler, ve kendi programlarını yukarda belirtilen noktalar olarak gören birkaçı da, böylelikle kendilerinin devrimden istenebilenin en çoğunu ortaya koyduklarına inanabilir. Ancak bu istemler proletaryanın partisi için asla yeterli olamaz. Demokratik küçük-burjuvazinin, devrimi alabildiğince hızlı biçimde ve olsa olsa yukardaki isteklerin gerçekleştirilmesiyle sonuçlandırmak istemesine karşın, azçok mülk sahibi tüm sınıfların egemen durumdan uzaklaştırılmasına, devlet gücünün proletarya tarafından ele geçirilmesine ve yalnız bir ülkede değil, tüm dünyanın bütün egemen ülkelerinde proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin son bulduğu ve hiç değilse başlıca üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşmasına değin, devrimi sürekli kılmak bizim çıkarımızadır ve bizim görevimizdir. Bizim için sözkonusu olan, özel mülkiyetin değişikliğe uğratılması de-

ğil yalnızca onun yokedilmesi, sınıf karşıtlıklarının gizlikapaklı hale getirilmesi değil, sınıfların ortadan kaldırılması, varolan toplumun iyileştirilmesi değil, yeni bir toplumun kurulmasıdır. Devrimin bundan sonraki gelişmesinde küçük-burjuva demokrasisinin Almanya'da bir an için üstünlüğü ele geçireceği kuşku götürmüyor. Bundan dolayı:

1. Küçük-burjuva demokratların da ezildikleri şimdiki koşulların sürüp gitmesi halinde;

2. Üstünlüğü onlara verecek bundan sonraki devrimci savaşımda;

3. Bu savaşımdan sonra, devrilmiş sınıflar ve proletarya üzerindeki üstünlük dönemi sırasında, proletaryanın ve özellikle Birliğin küçük-burjuva demokrasisine karşı tutumunun ne olacağı sorusu ortaya çıkıyor.

1. Demokratik küçük-burjuvazi, her yerde ezilmekte olduğu şu anda, proletaryaya genel bir birlik ve uzlaşmayı öğütlüyor, ona elini uzatıyor ve demokratik bir partide her türden görüşleri kapsayacak büyük bir muhalefet partisinin kurulması için çaba gösteriyor, yani işçileri, ardında kendi özel çıkarlarının gizlendiği genel sosyal-demokrat lafların egemen olacağı ve sevgili barış uğruna proletaryanın belli istemlerinin ön plana sürülemeyeceği bir parti örgütüne bulaştırma çabasında bulunuyor. Böyle bir birlik yalnızca onların yararına ve tamamıyla proletaryanın zararına olacaktır. Proletarya sahip olduğu, binbir zahmetle sağlanmış bağımsız durumunu yitirecek ve yeniden resmî burjuva demokrasisinin eklentisi derekesine düşecektir. O halde bu birlik kesinlikle geri çevrilmelidir. Bir kez daha burjuva demokratların alkışçı korosu olarak hizmet etme durumuna düşeceği yerde, işçiler, özellikle Birlik, resmî demokratların yanında işçi partisinin bağımsız, gizli ve açık bir örgütünü kurma, bunun her ocağını, proletaryanın tutumunun ve çıkarlarının burjuva etkilerden bağımsız olarak tartışılacağı işçi derneklerinin merkezi ve çekirdeği haline getirme yolunda çalışmak zorundadırlar. Burjuva demokratların, proleterlerin kendileriyle eşit güçte ve eşit haklarla yanyana bulunacağı bir ittifakı ne kadar az ciddiye aldıklarını, örneğin, partilerinin organı *Neuen Oder-Zeitung*'da sosyalist diye adlandırdıkları bağımsız olarak örgütlenmiş işçilere öfkeyle saldıran Breslau demokratları gösteriyor. Ortak bir düşmana karşı

savaşım halinde özel bir birliğe gerek yoktur. Böyle bir düşmanla doğrudan doğruya savaşmak gerekli olur olmaz, her iki tarafın çıkarları o an için çakışır ve daha önce olduğu gibi bundan böyle de, yalnızca o an için geçerli olacağı hesaplanmış bu bağ kendiliğinden kurulur. Yakın gelecekteki kanlı çatışmalarda, bundan öncekilerde olduğu gibi, işçilerin yiğitlikleriyle, kararlılıklarıyla ve özverileriyle en başta zaferi kazanmak zorunda oldukları açıktır. Şimdiye dek olduğu gibi bu savaşımda da küçük-burjuva yığınlar, koşullar elverdiği sürece duraksamalı, kararsız ve eylemsiz davranacaklar, ardından zafer kesinleşince, zaferi kendilerine maledecekler, işçileri sessiz kalmaya ve işlerinin başına dönmeye çağıracaklar, aşırılık denilen şeylerden sakınacaklar ve proletaryayı yenginin meyvelerinden uzak tutacaklardır. İşçilerin, küçük-burjuva demokratları bundan alıkoyacak güçleri yoktur, ama silahlanmış proletaryaya karşı üstünlüğü ele geçirmeyi onlar için güçleştirmek ve burjuva demokrat egemenliğin daha baştan batış tohumlarını taşıdığı ve ilerde proletarya egemenliği tarafından onların iktidardan uzaklaştırılmasını geniş ölçüde kolaylaştıran koşulları onlara zorla kabul ettirmek gücüne sahiptirler. İşçiler, her şeyden önce çatışma sırasında ve savaşımdan hemen sonra burjuvazinin yatıştırma çabalarına elden geldiğince karşı koymalı ve demokratları o anda söyledikleri teröristçe sözleri gerçekleştirmeye zorlamalıdırlar. Zaferin hemen ardından dolaysız devrimci coşkunun yeniden bastırılmaması için çaba göstermelidirler. Tersine bu coşkuyu elden geldiği sürece canlı tutmalıdırlar. Aşırılık denilen şeylere, nefret edilen kişilere ya da yalnızca nefret uyandıran anıları canlandıran resmî binalara karşı yönelen toplu intikam örneklerine karşı çıkmak tamamıyla bir yana, böylesi örneklere gözyummakla kalmayıp aynı zamanda onların yönetimini bizzat ele almalıdırlar. İşçiler, savaşım sırasında ve savaşımdan sonra burjuva demokratların istemleri yanında kendi istemlerini her fırsatta ortaya koymalıdırlar. Demokratik burjuvalar hükümeti ele geçirme işine girişir girişmez, işçiler için güvenceler istemelidirler. Gerektiğinde bu güvenceleri zor yoluyla elde etmeli ve yeni yöneticilerin olanaklı tüm ödünlerin ve verilmiş sözlerin yükümlülüğü altına girmelerini genel olarak sağlamalıdırlar — onlarla uzlaşmanın en sağlam yolu budur. Genel

olarak her yengili sokak savaşından sonra meydana gelen zafer sarhoşluğunu ve yeni şeyler için duyulan coşkuyu her bakımdan sessiz ve soğukkanlı bir durum değerlendirmesinden geçirerek ve yeni hükümete karşı apaçık bir güvensizlik göstererek elden geldiğince denetim altına almalıdırlar. Yeni resmî hükümetler yanında, aynı zamanda, ister belediye komiteleri, belediye kurulları biçiminde, ister işçi kulüpleri ya da işçi komiteleri biçiminde olsun, kendi devrimci işçi hükümetlerini kurmalıdırlar ki, burjuva demokratik hükümetler yalnızca işçilerin desteğini o anda yitirmekle kalmasınlar, ardında tüm işçi yığınlarının bulunduğu makamlar tarafından daha başlangıçta gözetlendiklerini ve tehdit edildiklerini görsünler. Kısacası, yenginin ilk anından başlayarak güvensizlik, yenik düşmüş gerici partiye karşı değil, işçilerin o güne kadarki müttefiklerine, ortak zaferi kendisi için sömürmek isteyen partiye karşı yönelmelidir.

2. Ama işçilere karşı ihaneti zaferin ilk saati ile birlikte başlayacak olan bu partiye karşı etkin ve korkutucu bir biçimde karşı koyabilmek için, işçilerin silahlanmış ve örgütlenmiş olması zorunludur. Tüm proletaryanın yivli ve yivsiz tüfeklerle, toplarla ve cephaneyle silahlandırılması derhal gerçekleştirilmeli, işçilere karşı kullanılan eski milis muhafızların tekrar kurulmasına karşı koymalıdır. Ancak bu sonuncusunun gerçekleştirilemediği yerde, işçiler komutanları kendileri tarafından seçilen ve kendilerinin seçtiği bir genelkurmaya sahip bir proleter muhafız olarak kendi başlarına örgütlenmeye, devlet gücünün değil, işçiler tarafından kurulmuş devrimci belediye konseylerinin buyruğu altına geçmeye çalışmalıdırlar. İşçiler, devlet hesabına çalıştıkları yerlerde, kendi seçtikleri komutanlara sahip özel bir birlik halinde ya da proleter muhafızın bir parçası olarak silahlanmayı ve örgütlenmeyi sağlamalıdırlar. Silahlar ve cephane hiçbir gerekçeyle elden çıkarılmamalı, her silahsızlandırma girişimi gerekirse zor yoluyla boşa çıkarılmalıdır. Burjuva demokratların işçiler üzerindeki etkisinin yokedilmesi, işçilerin derhal bağımsız ve silahlanmış olarak örgütlenmesi, burjuva demokratların kaçınılmaz geçici egemenliği için alabildiğine güçleştirici ve uzlaşmalı koşulların kabul ettirilmesi, yaklaşmakta olan ayaklanma sırasında ve sonrasında proletaryanın ve dolayısıyla Birliğin gözönünde tutması ge-

reken başlıca noktalardır.

3. Yeni hükümetler durumlarını bir ölçüde pekiştirir pekiştirmez, savaşımları hemen işçilere karşı başlayacaktır. Bu noktada demokrat küçük-burjuvaya etkin bir biçimde karşı koyabilmek için, her şeyden önce işçilerin kulüpler halinde bağımsızca örgütlenmesi ve biraraya gelmesi gereklidir. Merkez örgütü, olanak ortaya çıkar çıkmaz, varolan hükümetlerin devrilmesinden sonra Almanya'ya gidecek, derhal bir kongre toplayacak ve işçi kulüplerinin, hareketin merkezinde kurulan bir yönetim altında merkezleştirilmesi için gerekli önerileri bu kongreye sunacaktır. Hiç değilse işçi kulüplerinin eyaletler çapında birbirine bağlanmasına ilişkin hızlı bir örgütlenme, işçi partisinin güçlenmesi ve gelişmesi ile ilgili en önemli noktalardan biridir; varolan hükümetlerin devrilmesinin getireceği ilk sonuç, bir ulusal temsilciliğin seçilmesi olacaktır. Burada proletaryanın gerçekleştirmesi gereken şeyler şunlardır:

I. Yerel makamlar ve hükümet yetkilileri tarafından bir işçi grubuna herhangi bır bahaneyle, herhangi bir oyunla engel çıkarılmaması;

II. Her yerde burjuva demokratların adayları yanında, elden geldiğince Birlik üyelerinden oluşması gereken ve seçilmeleri için olanaklı her çarenin kullanılacağı işçi adaylarının gösterilmesi. Bunların seçilme umudunun hiç bulunmadığı yerlerde bile işçiler, kendi bağımsızlığını korumak ve kendi gücünü ölçmek, devrimci tutumunu ve parti görüşlerini kamuoyu önüne koymak için kendi adaylarını göstermelidirler. Bu konuda demokratların, örneğin bu yoldan demokratik partinin bölündüğü ve gericilere kazanma olanağı verildiği biçimindeki savları ile kendilerini bir aldanışa kaptırmamalıdırlar. Bu türden sözlerin son amacı, proletaryanın aldatılmasıdır. Proleter partinin böyle bağımsız bir eylemle kesinlikle sağlayacağı ilerlemeler, temsilci kuruluşta birkaç gericinin varlığının doğurabileceği zarardan çok daha önemlidir. Demokrasi daha başlangıçta gericiliğe kararlı ve terörcü biçimde karşı çıkarsa, gericilerin seçimlerdeki etkisi peşinen yokedilmiş olur.

Burjuva demokratların işçilerle anlaşmazlığa düşeceği ilk nokta, feodalizmin kaldırılması olacaktır; birinci Fransız devriminde olduğu gibi, küçük-burjuvalar, feodal toprakları

köylülere özgür mülk olarak verecekler, yani kır proletaryasının varlığını sürdürmek ve Fransız köylüsünün halen geçirmekte olduğu yoksullaşma ve borçlanma döngüsünden geçecek bir küçük-burjuva köylü sınıfı yaratmak isteyeceklerdir.

İşçiler, kır proletaryasının ve kendi öz çıkarlarının doğrultusunda bu plana karşı çıkmalıdırlar. Elkonulan feodal mülkiyetin devlet mülkü olarak kalmasını, büyük toprak işletmeciliğinin tüm üstünlükleriyle birlikte birleşmiş kır proletaryasının işlediği ve böylelikle ortak mülkiyet ilkesinin sallantıda olduğu burjuva mülkiyet ilişkileri içinde hemen sağlam bir temele ulaştığı işçi kolonilerine dönüştürülmesini istemelidirler. Demokratların köylülerle birleşmesi gibi, işçiler de kır proletaryası ile birleşmelidirler. Ayrıca demokratlar da, ya doğrudan doğruya federatif bir cumhuriyet için çalışacaklar, ya da hiç değilse, eğer tek ve bölünmez bir cumhuriyetten kaçınamayacak olurlarsa, belediye topluluklarına ve eyaletlere en olanaklı özerkliği ve bağımsızlığı vererek merkezî hükümeti sakatlamaya çalışacaklardır. İşçiler, bu plan karşısında tek ve bölünmez bir Alman cumhuriyeti için çalışmakla kalmayıp, aynı zamanda bu cumhuriyet içinde iktidarın en kesin biçimde devlet gücünün elinde merkezleşmesi için çaba göstermelidirler. Belediye topluluklarının özgürlüğü, özyönetim vb. gibi demokratik sözlerle yanlış yola saptırılmalarına olanak vermemelidirler. Ortaçağın bir sürü kalıntılarının henüz kaldırılmadığı, kırılması gereken birçok yerel ve bölgesel inatçılığın bulunduğu Almanya gibi bir ülkede, her köyün, her kentin, her eyaletin ancak merkezden gelebilecek tam bir güçle ilerleyen devrimci eylemin önüne yeni bir engel çıkarmasına hiçbir koşul altında izin verilemez. — Almanların her kentte, her eyalette tek ve aynı ilerleme için ayrı ayrı savaştığı şimdiki durumun yenilenmesine izin vermemelidir. Modern özel mülkiyetin henüz gerisinde olan ve her yerde yoksul topluluklarla zengin topluluklar arasında kavgalara yolaçarak zorunlu halde modern mülkiyete dönüşen bir mülkiyet biçimi, bunun gibi de devlet medeni yasası yanında varolan ve işçilere karşı türlü oyunlar oynayan belediyeler medeni yasasının, özgür komünal denilen anayasa yoluyla ölümsüzleşmesini hiç hoşgörmemelidir. 1793'te Fransa'da olduğu gibi bugün de Almanya'da en katı

merkeziyetçiliğin gerçekleştirilmesi, gerçek devrimci partinin görevidir.*

Demokratların bir sonraki hareketle nasıl iktidara geleceklerini, azçok sosyalistçe önlemler önermek zorunda kalacaklarını gördük. Buna karşılık işçilerin hangi önlemleri önermeleri gerektiği sorulabilir. Doğal olarak, işçiler hareketin başlangıcında henüz doğrudan komünistçe önlemler öneremezler. Ama şunları yapabilirler:

1. Demokratları, o güne değin varolan toplum düzenine alabildiğine çok yönden müdahale etmeye, bu düzenin olağan akışını bozmaya ve kendileriyle uzlaştırmaya, ayrıca alabildiğine çok üretici gücü, taşıma aracını, fabrikayı, demiryollarını vb. devletin elinde toplamaya zorlamak.

2. İşçiler, her zaman için devrimci olmayan, yalnızca reformcu biçimde hareket eden demokratların önerilerini en uç sınıra kadar itelemeli ve bunları özel mülkiyete yapılmış dolaysız saldırılara dönüştürmelidirler; böylelikle örneğin, küçük-burjuvalar demiryollarının ve fabrikaların satın alınmasını önerirlerse, işçiler de bu demiryollarının ve fabrikaların gericilerin mülkleri olarak devlet tarafından hiçbir tazminat ödenmeksizin doğrudan zoralımını istemelidirler. Demokratlar orantılı vergiler önerirlerse, işçiler artan oranlı vergiler istemelidirler; demokratların kendileri ılımlı bir artan oranlı vergi ortaya atarlarsa, işçiler, büyük sermayeyi

* Bu noktanın bir yanlış anlamaya dayandığı bugün anımsanacaktır. O sıralarda —bonapartçı ve liberal tarih kalpazanları sayesinde— Fransız merkezî yönetim mekanizmasının Büyük Devrim ile birlikte geldiği, özellikle de kralcı ve federalci gericiliğin ve dış düşmanın yenilmesinde konvansiyon tarafından vazgeçilmez ve kesin bir silah olarak kullanıldığı kesinlikle kabul ediliyordu. Ama şimdi çok iyi bilinen bir olgudur ki, 18 Brumaire'e dek tüm devrim süresince il, ilçe ve komünlerin tüm yönetimi, yönetilenlerin kendileri tarafından seçilen yetkililerden oluşuyor. Bu yetkililer genel devlet yasaları çerçevesinde tam bir özgürlükle hareket ediyorlardı; Amerikalılarınkine benzeyen bu eyalet ve yerel özyönetimi, 18 Brumaire'in hükümet darbesinin hemen ardından Napoleon'un bunları kaldırıp, yerine henüz varolan ve böylece daha başlangıçta salt bir gericilik aracı haline gelen valiler yönetimini koymakta acele etmesini gerektirecek ölçüde devrimin en güçlü kaldıracıydı. Ama yerel ve eyalet özyönetimi siyasal ve ulusal merkeziyetçilikle ne ölçüde çelişiyorsa, İsviçre'de bize öylesine çirkin görünen ve 1849'da tüm Güney Almanya federatif cumhuriyetlerinin Almanya'da geçerli duruma getirmek istedikleri bağnaz kantonal ya da komünal çıkarcılıkla öylesine daha az zorunlu bir bağ vardır. [*Engels'in 1885 baskısına notu.*]

yıkıma götürecek kadar oranları hızla yükselen bir vergi üzerinde diretmelidirler; demokratlar devlet borçlarının düzenlenmesini isterlerse, işçiler devletin iflasını isteyeceklerdir. Böylece işçilerin istemleri her yerde demokratların ödünlerine ve önlemlerine göre düzenlenmelidir.

Alman işçileri, uzun bir devrimci gelişmeden tüm olarak geçmeksizin iktidara gelemez ve kendi sınıf çıkarlarını gerçekleştiremezse bile, hiç değilse bu kez, yaklaşmakta olan bu devrimci oyunun birinci perdesinin, Fransa'da onların kendi sınıfının dolaysız yengisi ile aynı zamana raslayacağını ve böylelikle büyük bir hız kazanacağını kesinlikle bilmektedirler.

Ama bizzat kendileri, kendi sınıf çıkarları konusunda açıklığa kavuşma, bağımsız bir parti olarak yerlerini en kısa zamanda alma, demokratik küçük-burjuvaların ikiyüzlü sözleriyle proletarya partisinin bağımsız örgütünden vazgeçme yönünde bir an için bile yanıltılma fırsatı vermemek yoluyla kesin zaferleri için elden geleni yapmak zorundadırlar. İşçilerin savaş haykırışı şu olmalıdır: Sürekli devrim.

Londra, Mart 1850.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 7, s. 244-254.

FRİEDRİCH ENGELS

# KÖLN'DE KOMÜNİSTLERİN YARGILANMASI

(PARÇA)

Londra, Çarşamba, 1 Aralık 1852

Prusya'nın Köln kentinde komünist canavarların yargılanmasına ve sonuçlarına ilişkin birçok haberleri Avrupa gazetelerinin aracılığı ile bu arada almış olacaksınız. Ancak bu haberlerin hiçbiri, olguların biraz olsun gerçeğe yakın anlatımını içermediği ve bu olgular, Avrupa karaparçasını tutsaklık altında tutmaya yarayan siyasal yöntemler üzerine parlak bir ışık tutukları için, bu yargılamaya değinmeyi gerekli buluyorum.

Komünist ya da proleter parti, öteki partiler gibi, örgütlenme ve toplanma hakkının kaldırılması yüzünden karaparçada *yasal* bir örgüt kurma olanağını yitirmişti. Üstelik önderleri de ülkelerinden sürülmüşlerdi. Ama hiçbir siyasal parti, örgütsüz varolamaz; ve liberal burjuvazi ile demokra-

tik küçük-burjuvazi, sahip olduğu toplumsal durumu elverişli ekonomik durumu ve üyeleri arasında uzun süredir yerleşmiş günlük kişisel ilişkiler dolayısıyla, böyle bir örgütün azçok yerine geçebilecek şeyi bulabilecek durumda olduğu halde, böyle bir toplumsal durumdan ve böylesi parasal araçlardan yoksun bulunan proletarya için, gizli birliklere sığınmaktan başka bir çare kalmamıştı. Bundan dolayı gerek Fransa'da ve gerek Almanya'da, 1849 yılından bu yana polis tarafından arka arkaya ortaya çıkarılan ve gizli tertipler olarak kovuşturmaya uğrayan çok sayıda gizli dernekler meydana gelmişti; ama bunlardan birçoğunun gerçekten gizlilik karakteri bulunmasına ve gerçekten de varolan hükümeti devirmek amacıyla kurulmuş olmasına karşılık —ve başka koşullar altında gizli yöntemlere başvuran kimse nasıl bir aptal ise, belli koşullar altında böyle bir şey yapmayan da yalnızca bir korkaktır—, daha kapsamlı ve daha yüce bir amaç için kurulmuş, varolan bir hükümetin devrilmesinin, yaklaşmakta olan büyük savaşımda geçici bir aşamadan başka bir şey olmadığını, biraraya gelmeyi ve çekirdeğini kendilerinin oluşturduğu partiyi, bir gün Avrupa'da yalnızca "tiranların", "despotların" ve "gaspçıların" egemenliğini değil, *aynı zamanda çok daha büyük, çok daha verimli bir gücün*, sermayenin emek üzerindeki egemenliğini her zaman için yok etmesi gereken son ve kesin savaşım için hazırlamayı kendine görev yapmış başka dernekler de vardı.

Almanya'da en ön safta bulunan komünist partisinin örgütü[7] bu türdendi. "Bildiri"sindeki (1848'de yayınlanan) ilkelerle, *New-York Daily Tribune*'da yayınlanmış *Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim* adlı yazı dizisinde açıklanmış ilkelere uygun olarak, bu parti, kendi düşüncelerini gerçekleştirecek devrimi istediği anda keyfince başlatacak güçte olduğu sanısına hiçbir zaman kapılmadı. 1848'in devrimci hareketlerini yaratan nedenleri ve bunların başarısızlığında yatan nedenleri araştırdı. Bütün siyasal savaşımların temelinde toplumsal sınıf karşıtlıklarının bulunduğunu kabul ederek, toplumun bir sınıfının, bir ulusun tüm çıkarlarını temsil etmesini ve böylece ona siyasal bakımdan egemen olmasını olanaklı ve zorunlu kılan koşulların incelenmesiyle uğraştı. Tarih, ortaçağın toprak aristokrasisinden sonra ilk kapitalistlerin para gücünün nasıl ortaya çıktığını ve devlet gücü-

nü nasıl ele geçirdiğini, kapitalistlerin bu bölüğünün, *finans* aristokrasisinin toplumsal etkisinin ve siyasal egemenliğinin yerini, buhar gücünün kullanılmaya başlanmasından bu yana *sanayi* kapitalistlerinin artan gücünün nasıl aldığını ve şu anda da iki sınıfın daha, küçük-burjuva sınıfı ile sanayi işçisi sınıfının siyasal iktidar üzerinde hak öne sürdüğünü komünist partisine öğretmiştir. 1848-49'un pratik devrimci deneyimi, komünist işçi sınıfının iktidara sürekli olarak gelmesi ve kendisini burjuvazinin boyunduruğu altında tutan ücret köleliği sistemini yoketmeyi umut edebilmesinden önce, ilkin küçük-burjuva demokrasisinin iktidara gelmesi gerektiği vargısına götüren teorik düşünceleri doğruladı. Bundan dolayı komünistlerin gizli örgütü, Almanya'da *şimdiki* hükümetleri devirme yolundaki dolaysız hedefini izleyemedi. Bu örgüt, hükümetleri değil, er ya da geç bunların yerine geçecek, bir ayaklanmanın ortaya çıkaracağı hükümeti devirmek için kurulmuştu. Örgütün üyeleri, vakti gelince *status quo*'ya karşı yönelmiş bir harekete bireysel olarak etkin biçimde yardımcı olabilirler ve mutlaka olacaklar da. Ama komünist düşüncelerin yığınlar arasında gizlice yaygınlaştırılmasından başka türlü bir yolda böyle bir hareketin *hazırlanması*, Komünistler Birliğinin görevi olamazdı. Bu temel görev, üyelerinin çoğunluğu tarafından öyle iyi anlaşılmıştır ki, tutkularına esir olmuş birkaç gelecek düşkünü, geçici bir devrim yapmak için Birliği bir gizli tertipçiler topluluğuna dönüştürmek istediklerinde derhal üyelikten atılmışlardı. [...]

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 8, s. 398-400

KARL MARX

# İŞÇİ PARLAMENTOSUNA MEKTUP

Londra, 9 Mart 1854
Dean Street 28, Soho

Hiç değilse şu anda Londra'yı terkedemediğime ve bu yüzden, İşçi parlamentosuna onur delegesi olarak çağrılmamın bana nasıl bir gurur ve minnet borcu verdiğini sözlü olarak anlatma olanağının elimden alınmasına derin üzüntü duyuyorum.[8] Bu parlamentonun toplantıya çağrılması bile, dünya tarihinde yeni bir çağın işaretidir. Bu önemli olayın haberi, tüm Avrupa ve Amerika'da işçi sınıfında umutlar uyandıracaktır.

Hiçbir ülkede sermayenin despotluğu ve işçi köleliği Büyük Britanya'da olduğu kadar yüksek bir gelişme derecesine ulaşmamıştır. Tüm sanayi ordularına egemen milyoner ile, yalnızca iki eliyle bir karnını doyuran ücret kölesi arasındaki ara gruplar, hiçbir vakit böylesine eksiksiz biçimde orta-

dan kaldırılmamıştır. Kıta Avrupası ülkelerinde olduğu gibi, kendi mülküne olduğu kadar hemen aynı ölçüde de emeğine bağımlı bulunan büyük köylü ve zanaatçı sınıflar burada artık yoktur. Büyük Britanya'da mülkiyetin emekten tamamıyla ayrılması artık gerçekleşmiştir. Bu yüzden, modern toplumu oluşturan iki sınıf arasındaki savaş, başka hiçbir ülkede böylesine büyük bir kapsama girmemiş, böylesine ve gizlenmeyen çizgiler kazanmamıştır.

Gene bu yüzdendir ki, sonucu mutlaka emeğin tam kurtuluşu olması gereken büyük hareketin önderi olma konusunda İngiliz işçi sınıfı kadar usta ve yetkili birisi yoktur. İngiliz işçi sınıfı, durumunun açık bilincine vararak, sayı bakımından çok çok üstün olmasıyla, geçmişin korkunç savaşımlarından aldığı deneyimle ve günümüzde gösterdiği moral gücü ile bu aşamaya gelmiştir.

Yeni bir toplum —doğanın yıkıcı güçlerini insanın üretici güçlerine dönüştüren modern sanayi— için gerçek temeli ilk olarak atan, Büyük Britanya'nın milyonlarca işçisidir. İngiliz işçi sınıfı, bükülmez enerjisi ile, alınteri ve usu ile, emeğin kendisini soylulaştırmak ve onun meyvelerini genel bir bolluğun olanağını yaratacak kadar büyük ölçüde çoğaltmak için gerekli maddi koşulları yaratmıştır.

Bu sınıf, modern sanayinin tükenmez üretici güçlerini yaratarak, emeğin kurtuluşuna ilişkin ilk koşulu yerine getirmiştir. Şimdi buna ilişkin ikinci koşulu gerçekleştirmek zorundadır. Zenginlik üreten ve şimdiye kadar üreticilerin ürünlerinin kendilerine karşı kullanılmasına ve onların kendilerinin boyunduruk altına konulmasının aynı ölçüde çok aracı haline dönüşmesine yarayan üretici güçleri, tekelin aşağılık zincirlerinden kurtarmak ve üreticilerin ortak denetimine sokmak zorundadır.

İşçi sınıfı doğayı ele geçirmiştir; şimdi de insanları ele geçirmelidir. Bu girişimin başarıya ulaşması için gerekli güç onda vardır, ancak eksik olan onun ortak gücünün örgütlenmesidir; işçi sınıfının ulusal çapta örgütlenmesi — bence bu, İşçi parlamentosunun amaçladığı büyük ve şanlı bir hedeftir.

İşçi parlamentosu, kendisinin doğuşuna neden olan bu düşünceye bağlı kalırsa, geleceğin tarih yazarları, 1854'te İngiltere'de biri Londra'da ve öteki Manchester'da olmak

üzere iki parlamento bulunduğunu —zenginlerin bir parlamentosu ve yoksulların bir parlamentosu—, ama gerçek kişilerin beylerin parlamentosunda değil, işçilerin parlamentosunda oturduğunu yazacaklardır.

Derin saygılarımla
*Karl Marx*

Özgün metin ingilizcedir.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 10, s. 125-126.

KARL MARX

# ULUSLARARASI İŞÇİ DERNEĞİNİ AÇIŞ KONUŞMASI

(PARÇA)

[...] 1848 devrimlerinin başarısızlığından sonra Kıta Avrupasında işçi sınıfının tüm parti örgütleri ve parti gazeteleri kaba kuvvetin demir yumruğu ile bastırıldı, emeğin en ileri*ci* evlatları umutsuzluk içinde Atlantik-ötesindeki cumhuriyete kaçtılar ve kurtuluşun kısa ömürlü düşü, ateşli bir sanayileşme, ahlaki bir çöküş ve siyasal gericilik çağı önünde dağılıp gitti. Şimdi olduğu gibi o sıralarda da St. Petersburg kabinesi ile kardeşçe bir birlik halinde olan İngiliz kabinesinin diplomatik müdahalesinin de azımsanmayacak payı bulunduğu Kıta Avrupası işçi sınıflarının yenilgileri, bulaşıcı etkisini Manş'ın bu yakasına da kısa zamanda yaydı. Kıta Avrupası işçi hareketinin çöküşü İngiliz işçi sınıfını zayıf düşürdüğü ve kendi davasına olan inancını kırdığı halde, top-

rak sahiplerinin ve parababalarının daha önce biraz sarsılmış olan güvenini yeniden tazeledi. Daha önce kamuya açıklanmış olan ödünler, kasıtlı bir küstahlıkla geri alındı. Yeni zengin toprakların keşfedilmesinden hemen sonra, İngiliz proletaryasının saflarında kapatılmayacak gedikler açan müthiş bir göç başladı. Bu proletaryanın, daha geniş çapta istihdam ve o anlık ücret artırımı yemi ile aldatılmış, eskiden en etkin üyelerinden bazıları, "günün koşullarına göre tutum takındılar". Çartistler hareketini ayakta tutma ya da yeniden biçimlendirme yolundaki bütün girişimler tümden başarısızlıkla sonuçlandı, işçi sınıfının tüm basın organları, yığınların ilgisizliği yüzünden birbiri ardından battı ve gerçekten İngiliz işçi sınıfı siyasal hiçlik durumu ile böylesine barışık hale hiçbir zaman girmemişti. Bundan dolayı İngiliz ve Kıta Avrupası işçi sınıfları arasında bir eylem birliği olmamışsa bile, şimdi herhalde bir yenilgi birliği vardır.

Bütün bunlara karşın, 1848-1864 döneminin aydınlık bir yanı da yok değildir. Burada iki büyük olaya değinmek yeterli sayılır.

Hayranlık verici bir dirençle sürdürülmüş otuz yıllık savaşımdan sonra İngiliz işçi sınıfı, toprak sahipleri ile parababaları arasındaki kısa bir anlaşmazlıktan yararlanarak, On Saat Yasasını kabul ettirmeyi başardı.[9] Fabrika işçileri için bu önlemden sağlanan ve fabrika denetçilerinin raporlarında yarım yıl için diye kaydedilmiş halde bulunan büyük fiziksel, ahlaki ve ruhsal kazançlar, şimdi herkes tarafından kabul edilmiştir. Kıta Avrupasının birçok hükümeti İngiliz fabrika yasasını azçok değiştirilmiş biçimde kabul ediyorlar ve İngiltere'de bile yasanın etkileme alanı parlamento tarafından her yıl genişletiliyor. Ancak pratik önemi bir yana, bu işçi önleminin başarısının başka büyük bir anlamı daha vardı. Orta sınıf, kendi biliminin en tanınmış organları yoluyla, Dr. Ure, profesör Senior ve bu türden başka bilginler yoluyla, iş süresiyle ilgili her türlü yasal kısıtlamanın İngiliz sanayisi için, vampir gibi insan kanı, özellikle çocuk kanı emmek zorunda olan bir sanayi için ölüm çanları olacağını önceden haber vermişler ve canlarının istediği gibi bunun kanıtlamasını yapmışlardı. Eski çağlarda insanları kurban isteyen dinlerin gizemli törenlerinden biri çocuk öldürmekti, ama böyle bir cinayet yalnızca çok özel törenler dolayısıyla,

belki de yılda bir kez işlenirdi ve üstelik kurbanlık insan isteyen tanrı, yoksulların çocuklarına karşı özel bir düşkünlük göstermezdi.

Çalışma süresinin yasal olarak kısıtlanmasına ilişkin savaşım korkudan depreşmiş açgözlülük bir yana, gerçekte büyük anlaşmazlık konusunu, orta sınıfın siyasal ekonomisini meydana getiren arz ve talep yasalarının körükörüne egemenliği ile, işçi sınıfının siyasal ekonomisini meydana getiren toplumsal anlayış ve uyanıklılık yoluyla toplumsal üretimin denetimi arasındaki anlaşmazlık konusunu hedef aldığı ölçüde daha da sertleşiyordu. On Saat Yasası dolayısıyla yalnızca büyük bir pratik kazanım olmakla kalmamış, aynı zamanda bir ilkenin zaferi olmuştu. İlk kez orta sınıfın siyasal ekonomisi, işçi sınıfının siyasal ekonomisi karşısında parlak bir gün ışığı içinde yenik düşüyordu.

Emeğin siyasal ekonomisinin sermayenin siyasal ekonomisine karşı daha büyük bir zaferi yakın günlerde gerçekleşecekti.

*Kooperatif hareketten*, özellikle kooperatif fabrikalardan, birkaç yiğit "elin" bu yapıtından sözediyoruz. Bu büyük deneylerin değeri abartılamaz. Bunlar, üretimin büyük bir alan üzerinde ve modern bilimin ilerleme düzeyi ile uyumlu olarak, "*ellerden*" meydana gelen bir sınıfı kullanan bir *ustalar* sınıfının varlığına gerek olmaksızın gelişebileceğini; ürün vermek üzere emek araçlarının işçinin kendisi üzerinde egemenlik aracı ve işçiye karşı sömürü aracı olarak tekelleştirilmesine gerek olmadığını, ve köle emeği gibi, serf emeği gibi, *ücretli emeğin* de yalnızca geçici ve ikincil bir toplumsal biçim olduğunu, yapıtını istekli bir elle, canlı bir ruhla ve neşeli bir yürekle meydana getiren *birleşik emek* karşısında yokolma mahkûmiyetini taşıdığını, savlarla yapmak yerine, eylemle kanıtlamıştır. İngiltere'de kooperatif sistemin tohumu *Robert Owen* tarafından saçılmıştır; Kıta Avrupasında girişilen işçi deneyleri, gerçekte, 1848'de keşfedilmemiş, ama herhalde o zaman açıkça ilan edilmiş teorilerin ilk pratik sonucuydu.

Aynı günlerde 1848-1864 döneminin deneyimi, 1851 ve 1852 yıllarında işçi sınıfının en akıllı önderlerinin İngiltere'deki kooperatif hareketi konusunda öne sürmüş oldukları şeyi, ilke olarak ne denli güzel ve pratikte ne denli yararlı ol-

duğu halde, kooperatif emeğin, tek tek işçilerin arasıra yapılmış deneylerinin dar çerçevesinde kalması halinde, tekelin geometrik artış biçiminde büyümesini önlemede, yığınları kurtarmada, hatta onların sefaletinin ağırlığını birazcık olsun hafifletmede yetersiz olduğunu kuşkusuz olarak tanıtladı. Belki de güvenilebilir lordların, burjuva-filantrop gevezelerin ve birkaç yavan siyasal iktisatçının, eskiden tomurcuk halinde iken boğmaya çalıştıkları, hayalcinin ütopyası diye alay ettikleri ve sosyalistlerin büyücülüğü diye lanetledikleri aynı kooperatif sistemi güzel gösterme çalışmalarının nedeni de budur. Çalışan yığınları kurtarmak için, kooperatif sistemin, ulusal düzeyde geliştirilmeye ve ulusal araçlarla desteklenmeye gerkesinmesi vardır. Ama mülk ve toprak beyleri ile sermaye beyleri, kendi ekonomik tekellerinin savunulması ve ölümsüzleştirilmesi için siyasal ayrıcalıklarını her zaman kullanacaklardır. Emeğin kurtuluşunu desteklememe yerine, onun karşısına olabilecek her engeli çıkarmayı sürdüreceklerdir. Lord Palmerston, son parlamento toplantısında İrlandalı kiracıların haklarını savunanlara karşı, "Avamın meclisi, toprak sahiplerinin meclisidir!" diye alaylı bir biçimde bağırırken tüm içtenliğiyle konuşuyordu.

Bundan dolayı siyasal iktidarı ele geçirmek, şimdi işçi sınıfının büyük ödevidir. Onlar bunu anlamış görünüyorlar, çünkü İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya'da aynı anda gerçekleşen bir diriliş kendini gösteriyor ve işçi partisinin yeniden örgütlendirilmesi için aynı anda yapılan girişimler oluyor. Bu parti başarının bir öğesine, *sayıya* sahiptir. Ama sayılar ancak, bileşim onları birleştirir ve bilgi de yönetirse bir kefeye toplanır. Çeşitli ülkelerin işçilerini birbirlerine bağlaması ve tüm kurtuluş savaşımlarında sımsıkı dayanışmaları yolunda onları coşturması gereken kardeşlik bağının dikkate alınmamasının, bağıntısız girişimlerinin ortaklaşa boşa gitmesi dolayısıyla sürekli olarak nasıl kamçılandığını geçmişin deneyimi göstermiştir. Çeşitli ülkelerin 28 Eylül 1864'te Londra'da St. Martin's Hall'de yaptığı açık *toplantıda* biraraya gelen işçilerini, *Uluslararası Derneğin* kurulması yolunda isteklendiren bu bilinç olmuştu.

Bu toplantıya ruh veren başka bir kanı daha vardı.

İşçi sınıflarının kurtuluşu çeşitli ulusların birlikte eylem göstermesini gerektirirse, kötü niyetli amaçlar güden, ulusal

önyargılarla işini yürüten ve korsanca savaşlarla halkın kanını ve malını çarçur eden bir dış politika ile bu büyük hedefe nasıl erişilir? Köleliğin ölümsüzleştirilmesi ve propagandası için Atlantik-ötesi bir sefere çıkılmasından Batı Avrupa'yı kurtaran, egemen sınıfların bilgiçliği değil, İngiliz işçi sınıfının kahramanca direnişi olmuştur.[10] Avrupa'nın daha yüksek sınıfları, kahraman Polonyalının alçakça öldürülmesini ve Kafkasya'nın dağ zenginliklerinin Rusya tarafından ganimet olarak ele geçirilmesini utanmazca bir alkışla, sözde bir sempati ile ya da aptalca bir ilgisizlikle seyrediyordu; başı St. Petersburg'da ve eli Avrupa'nın her kabinesinde bulunan bu barbar devletin korkunç ve direnmesiz izin verilmiş saldırıları, uluslararası politikanın sırlarına inmek, ilgili hükümetlerin diplomatik dosyalarını gözaltında bulundurmak, gerekirse bunlara karşı etkinlik göstermek yolundaki ödevi işçi sınıflarına öğretmiştir; işin önünü almaya, aynı andaki gammazlıklarda birleşmeye, özel kişilerin ilişkilerini düzenlemesi gereken basit ahlak ve hukuk yasalarını uluslar arasındaki ilişkilerin en başta gelen yasaları olarak ortaya koymaya yeterli olmasa bile.

Böyle bir dış politika uğrundaki savaşım, *işçi sınıfının kurtuluşu* yolunda genel savaşımın çerçevesi içindedir.

Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!

21 ve 27 Ekim 1864 arasında yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 16, s. 10-13.

KARL MARX

# ULUSLARARASI İŞÇİ DERNEĞİNİN GEÇİCİ TÜZÜĞÜ

İŞÇİ sınıfının kurtuluşunun bizzat işçi sınıfı yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiğini; işçi sınıfının kurtuluşu savaşımının sınıf öncelikleri ve tekeller konusundaki bir savaşım değil, eşit haklar ve yükümlülükler, sınıf egemenliğinin yokedilmesi için savaşım olduğunu;

işçinin, emek araçlarının, yani yaşam kaynaklarının sahiplerinin ekonomik boyunduruğu altına alınmasının, bütün biçimleriyle köleliğin — tüm toplumsal sefaletin, tüm ruhsal kokuşmanın ve siyasal bağımlılığın temelini meydana getirdiğini;

dolayısıyla işçi sınıfının ekonomik kurtuluşunun başlıca son amaç olduğunu, her siyasal hareketin araç olarak bu amaca hizmet etmesi gerektiğini;

bu hedefe yönelmiş tüm girişimlerin bugüne değin her ülkenin çeşitli emek dalları arasındaki birliğin eksikliğinden ve çeşitli ülkelerin işçi sınıfları arasında bir kardeşlik birliğinin olmayışından dolayı başarısızlıkla sonuçlandığını;

işçi sınıfının kurtuluşunun ne yerel, ne de ulusal bir görev olmayıp, modern toplumun bulunduğu tüm ülkeleri kapsayan, çözümü de en ileri ülkelerin pratik ve teorik alanda birlikte eylem göstermesine bağlı olan toplumsal bir görev olduğunu;

Avrupa'nın en çok sanayileşmiş ülkelerinde işçi sınıfının bugünlerde yenilenen hareketinin, bir yandan yeni umutlar uyandırırken, öte yanda eski yanlışlara yeniden düşülmemesi konusunda dikkate değer bir uyarıda bulunduğunu ve henüz bağıntısız olan hareketlerin derhal biraraya getirilmesine zorladığını dikkate alarak;

yukardaki nedenlerden dolayı 28 Eylül 1864'te Londra'da St. Martin's Hall'de yapılan açık toplantıda oluşturulan komitenin aşağıda imzası bulunan üyeleri Uluslararası İşçi Derneğinin kurulması için gerekli adımları atmışlardır.

Bu üyeler, bu uluslararası derneğin ve ona katılacak tüm derneklerin ve bireylerin gerçeği, adaleti ve törelliği birbirlerine ve tüm insanlara karşı ilişkilerinde, renk, inanç ve milliyet ayrımı gözetmeksizin kural olarak kabul ederler.

Bir insanın ve yurttaşın hem kendisi için, hem de görevini yapan herkes için haklarını istemeyi her insanın ödevi olarak görürler. Ödevsiz hak, haksız ödev olamaz.

Bu inançla, Uluslararası Derneği, aşağıdaki geçici tüzüğü kaleme almıştır:

1. Şimdiki Dernek, aynı hedefi, yani işçi sınıfının ilerlemesini ve tam olarak kurtuluşunu amaçlayan ve çeşitli ülkelerde varolan işçi dernekleri arasında bağlantının ve işbirliğinin merkez noktasını sağlamak üzere kurulmuştur.

2. Derneğin adı, Uluslararası İşçi Derneğidir.

3. 1865 yılında Belçika'da genel bir işçi kongresi toplanacaktır. Bu kongre, o zamana değin Uluslararası Derneğe bağlanmış olan tüm işçi derneklerinin temsilcilerinden meydana gelecektir. Kongre, Avrupa'ya karşı işçi sınıfının, Uluslararası Derneğin kesin tüzüğünü saptayan, derneğin başarılı çalışması için gerekli araçları ortaya koyan ve Derneğin merkez konseyini belirleyen ortak çabalarını ilan edecektir.

Genel kongre yılda bir kez toplanacaktır.

4. Merkez konseyinin bulunduğu yer Londra'dır ve konsey, Uluslararası Dernekte temsil edilen çeşitli ülkelerin işçilerinden kurulur. Başkan, muhasip, genel sekreter, çeşitli ülkeler için muhabir sekreterler vb. gibi yönetim için gerekli görevleri kendi arasında kişilere dağıtır.

5. Kongre yıllık toplantılarında, merkez konseyinin yıllık çalışmasına ilişkin genel bir raporu dinler. Kongre tarafından her yıl yeniden atanan merkez konseyi, kendi arasına yeni üyeler almaya yetkilidir. İvedi durumlarda konsey, olağan yıllık tarihten önce kongreyi toplantıya çağırabilir.

6. Merkez konseyi, işbirliği yapan çeşitli dernekler arasında uluslararası bir temsilcilik olarak çalışır ve böylece bir ülkenin işçileri tüm öteki ülkelerde kendi sınıflarının hareketleri konusunda sürekli bilgi sahibi olurlar; Avrupa'nın çeşitli ülkelerinin toplumsal durumu konusunda aynı zamanda ve ortak bir yönetim altında bir inceleme yapılmış olur; herkesin çıkarına olan ve bir dernek tarafından ortaya atılan konular tüm öteki dernekler tarafından da kabul edilir; ve pratik önlemlerin derhal alınması zorunluluğu hallerinde, örneğin uluslararası anlaşmazlıklarda bağlı dernekler aynı zamanda ve aynı biçimde eylemde bulunabilirler. Merkez konseyi, her elverişli fırsat çıktığında, çeşitli ulusal ya da yerel derneklere hazırlanacak sunular konusunda girişim önceliğinde bulunur.

7. Bir yanda her ülkede işçi hareketinin başarısı ancak birleştirme ve bileşim gücü ile güvenceye bağlanabileceğine, buna karşılık öte yanda uluslararası merkez konseyinin etkililiği en başta, çok sayıda küçük ve dağınık yerel derneklerle olacak yerde, işçi derneklerinin az sayıdaki ulusal merkezleriyle danışmalarda bulunmasına bağlı olduğuna göre, Uluslararası Derneğin üyeleri, ilgili ülkelerin dağınık işçi derneklerinin ulusal merkez organları ile temsil edilen ulusal kuruluşlar halinde birleşmesi için bütün güçlerini kullanacaklardır. Bu maddenin uygulanmasının her ülkenin özel yasalarına bağlı olduğu ve yasal engeller bir yana, her bağımsız yerel derneğin Londra merkez konseyi ile doğrudan doğruya haberleşme yapabileceği açıktır.

8. Birinci kongrenin toplanmasına kadar 28 Eylül 1864'te seçilmiş komite, geçici merkez konseyi olarak etkin-

lik gösterecek, çeşitli ülkelerin işçi dernekleri arasındaki bağlantıyı sağlamaya çalışacak, Birleşik Krallıkta üye bulma çabası gösterecek, kongrenin toplanması için gerekli çalışmaları yapacak ve bu kongreye sunulacak başlıca konuları ulusal ve yerel derneklerle görüşecektir.

9. Uluslararası Derneğin her üyesi, oturma yerini bir ülkeden ötekine taşıdığında, üye işçilerin kardeşçe yardımını görecektir.

10. Ölümsüz bir birlik için, kardeşçe bir işbirliği için birleşmiş olmakla birlikte, Uluslararası Derneğe katılan işçi dernekleri kendi varolan örgütlerini aynen koruyacaklardır.

26 ve 27 Ekim 1864 arasında yazılmıştır.
Özgün metin İngilizcedir.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 16, 14-16

FRİEDRİCH ENGELS

# PRUSYA ASKERÎ SORUNU VE ALMAN İŞÇİ PARTİSİ

(PARÇALAR)

## III

[...] Eski, tufanöcesi toplumun artıklarıyla burjuvazi arasındaki savaşım boyunca, savaşan iki tarafın proletaryaya yöneldiği ve onun desteğini aradığı an, günün birinde her yerde gelir. Bu an, genellikle, işçi sınıfının kıpırdanmaya bizzat başladığı ana raslar. Batmakta olan toplumun feodal ve bürokratik temsilcileri, onlarla birlikte sömürücüleri, işçinin biricik düşmanları olan kapitalistleri vurmak üzere işçilere çağrıda bulunurlar; burjuvazi, iki tarafın birlikte yeni toplum çağını temsil ettikleri ve bundan dolayı mutlaka batmakta olan *eski* toplum biçimi karşısında aynı çıkarlara sahip oldukları konusunda işçilerin dikkatini çeker. İşte bu sıralarda işçi sınıfı yavaş yavaş, kendi özel çıkarları ve kendine özgü bağımsız bir geleceği bulunan kendine özgü bir sınıf

olduğu bilincine varır; ve bununla birlikte, İngiltere, Fransa ve Almanya'da kendini kabul ettirmiş olan şu soru ortaya çıkar: İşçi partisi, savaşanlara karşı nasıl bir tutum takınabilir?

Bu nokta her şeyden önce, işçi partisinin, yani emekçi sınıfının ortak sınıf çıkarları bulunduğu bilincine varan bölüğünün sınıf çıkarları doğrultusundaki hedefler için hangi çabayı gösterdiğine bağlı olacaktır.

Bilindiği kadarı ile, Almanya'da en ileri işçiler şu istemi ortaya koyuyorlar: Üretimin herkesin hesabına ve kapitalistler olmaksızın yapılması için, devlet sermayesinin birleşmiş işçilere aktarılması yoluyla işçilerin kapitalistlerden kurtulması ve bu amacın gerçekleşmesi için araç olarak da, siyasal iktidarın genel ve dolaysız seçim hakkı ile ele geçirilmesi.

O halde şurası açıktır ki, kısa olarak *gericilik* diye adlandırılmasına alışılmış feodal-bürokrat parti de, liberal-radikal burjuva parti de, bu istemleri gönüllü olarak kabul etme eğilimi göstermeyecektir. Ama proletarya, bağımsız bir işçi partisi halinde oluştuğu andan başlayarak bir güç olacaktır ve bu gücün hesaba katılması gereklidir. İki düşman parti bunu biliyor ve dolayısıyla da zamanı gelince işçilere sözde ya da gerçek ödünler verme eğilimi göstereceklerdir. İşçiler hangi tarafta olurlarsa en büyük ödünleri elde edebilirler?

Burjuvazinin ve proleterlerin varlığı gerici partinin zaten gözüne batan bir dikendir. Onun gücü, modern toplumsal gelişmenin yeniden yokedilmesine ya da hiç değilse kösteklenmesine dayanıyor. Aksi halde tüm varlıklı sınıflar yavaş yavaş kapitaliste dönüşürler, tüm ezilen sınıflar proletaryaya dönüşürler ve böylece gerici parti kendiliğinden ortadan kaybolur. Gericilik, eğer söylediğinde dürüstse, proletaryayı gerçi ortadan kaldırmak istiyor, ama birleşmeye doğru gitmekle değil, modern proleterleri yeniden lonca üyelerine ve tam ya da yarı-serf köylü uşaklara geri dönüştürme yoluyla kaldırmak istiyor. Bizim proleterlerimize böyle bir dönüştürme ile iyilik mi etmiş olunur? Eğer böyle bir şey olanaklı olsa bile, lonca ustasının ve "saygıdeğer efendi"nin ataerkil disiplini altına yeniden dönmek isterler mi? Elbette hayır. Ortak çıkarları bulunan tek bir büyük işçi sınıfının,

bir işçi hareketinin, bir işçi partisinin varlığını olanaklı kılmış olan da asıl emekçi sınıfın tüm eski sözde mülkiyetten ve sözde ayrıcalıklardan kopması, sermaye ile emek arasındaki çıplak karşıtlığın oluşmasıdır. Bunun yanında tarihin böylesi bir biçimde geri döndürülmesi salt olanaksızlıktır. Buhar makineleri, mekanik iplik ve dokuma tezgahları, buharlı pulluklar ve harman makineleri, demiryolları, elektrikli telgraf ve günümüzün buharlı presleri böyle saçma bir geri dönüşe izin vermez; tersine, feodal ve lonca durumlarının bütün kalıntılarını giderek ve acımasızca yokediyor, geçmişten devralınmış küçük toplumsal karşıtlıkları sermaye ile emek arasında dünya tarihi bakımından önem taşıyan bir karşıtlığa çeviriyorlar.

Buna karşılık burjuvazinin, sözü edilen koskocaman üretici güçleri ve modern toplumun ulaştırma araçlarını her yönü ile çoğaltmaktan ve en uç noktaya kadar çıkarmaktan, kendi kredi birlikleri yoluyla eski zamanlardan süregelmiş olan üretim araçlarını da, yani toprak mülkiyetini de ele geçirmekten, tüm üretim dallarını modern araçlarla işletmekden, feodal üretimlerin ve feodal ilişkilerin tüm kalıntılarını yoketmekten ve böylece tüm toplumu bir kapitalistler sınıfı ile varlıksız işçilerin bir sınıfı biçimindeki basit karşıtlığa götürmekten başka bir tarihsel konumu yoktur. Toplumsal sınıf karşıtlıklarının bu basitleşmesinin oluşumu ölçüsünde, burjuvazinin gücü büyür, ama bundan daha büyük ölçüde de proletaryanın gücü, sınıf bilinci, yengi yeteneği büyür; yalnızca burjuvazinin gücünün bu büyümesi yoluyla proletarya, İngiltere'de görüldüğü gibi, ama kırlık bölgede her tür köylünün ve kentlerde küçük ustaların, küçük ticaret işleriyle uğraşanların vb. henüz buna engel olduğu Almanya'da hiç görülmeyen çoğunluğu, devlet içinde ağırlığı olan çoğunluk haline giderek gelmeye başlar.

Öyleyse, gericiliğin her yengisi toplumsal gelişmeyi engeller, işçilerin zafere ulaşabileceği zamanı kesinlikle uzaklaştırır. Buna karşılık burjuvazinin gericiliğe karşı her zaferi, her yönü ile aynı zamanda işçilerin bir zaferidir, kapitalist egemenliğinin kesinlikle yıkılmasına yardım eder, işçilerin burjuvaya karşı zafer kazanacağı zamanı gittikçe yaklaştırır.

Alman işçi partisinin 1848'deki ve şimdiki durumunu ele

alalım. Almanya'da 1848'den önce bir Alman işçi partisinin kuruluşunun ilk günlerinde eylem göstermiş, zamanın koşulları elverdiği sürece devrimden sonra partinin gelişmesine yardım etmiş yeteri kadar eski savaşçı henüz vardır. Bunların hepsi, o coşkulu günlerde bile bir işçi hareketi meydana getirmenin, onu ayakta tutmanın, gerici-lonca artığı öğeleri uzaklaştırmanın hangi zahmetlere malolduğunu ve birkaç yıl geçtikten sonra tüm davanın gene nasıl uykuya yattığını bilirler. Şimdi bir işçi hareketi sözgelimi kendiliğinden ortaya çıkmışsa, bunun kaynağı neresidir? Bunun nedeni, 1848'den bu yana Almanya'da burjuva sanayinin duyulmadık ilerlemeler göstermesi, işçi ile kapitalist arasındaki küçük ustalar ve öteki ara kişiler yığınını yoketmesi, bir işçi yığınını kapitalistle dolaysız karşıtlık durumuna sokması, kısacası, eskiden bulunmayan ya da ancak dar ölçüde bulunan yerde azımsanmayacak bir proletarya yaratmış olmasıdır. Bir işçi partisi ve işçi hareketi, bu sanayi gelişmesi yoluyla zorunluluk haline gelmiştir. [...]

Bütün bu durumlarda işçi partisinin, burjuvazinin salt kuyruğu olarak değil, ondan tamamıyla değişik, bağımsız bir parti olarak ortaya çıkacağı kendiliğinden anlaşılır. Bu parti her fırsatta, işçilerin sınıf çıkarlarının kapitalistlerin çıkarları ile dolaysız bir karşıtlık halinde bulunduğunu ve işçilerin bunun bilincinde olduğunu burjuvaziye anımsattıracaktır. Burjuvazinin parti örgütleri karışısında kendi örgütlerini sımsıkı tutacak ve geliştirecek, burjuvanın parti örgütleriyle, bir devletin başka bir devletle yaptığı gibi, görüşmelerde bulunmakla yetinecektir. Böylece kendisine saygıyı gerektirecek bir durum sağlayacak, işçileri kendi sınıf çıkarları konusunda aydınlatacak ve bir sonraki devrimci fırtınada —şimdi bu fırtınalar da, ticaret bunalımları ve tropik fırtınalar kadar düzenli biçimde her zaman geliyor— eyleme hazır durumda bulunacaktır.

Bunun sonucu olarak Prusya anayasa anlaşmazlığında işçi partisinin politikası kendiliğinden şöyle ortaya çıkıyor:

Şimdiki koşullar elverdiği ölçüde işçi partisini her şeyden önce örgütlenmiş halde tutmak;

İlerici partiyi, elden geldiği ölçüde, *gerçek* ilerlemeye doğru itelemek; kendi programını daha radikal hale getirmeye ve buna bağlı kalmaya onu zorlamak; onun her tutarsızlığını

ve zayıflığını hoşgörüsüzce kötülemek ve gülünç hale getirmek;

işçi partisinin de, bir gün kendi *Alman* "ordusunun yeniden örgütlendirilmesi" işini yerine getireceği bilinci içinde, gerçek askerî sorunu bildiği gibi gitmesine bırakmak;

ama gericiliğe, ikiyüzlü aldatmaca girişimlerine karşı şu yanıtı vermek: "Bağışı kargı ile kabul etmeli, iki kargının ucuca gelmesiyle."

1865 Ocak sonu ile
11 Şubat arasında yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 16, s. 68-70 ve 77-78.

KARL MARX

# BERLİN'DE BAPTİST JOHANN VON SCHWEİTZER'E MEKTUP

(PARÇA)

[Londra, 13 Şubat 1865]

[...] Birleşmeler, onlardan ortaya çıkan işçi birlikleri gibi, burjuvazi ile savaşım için işçi sınıfı örgütünün yalnız aracı olarak son derece önemli olmakla kalmıyor —bunun önemi, ABD'nin işçilerinin bile seçim hakkına ve cumhuriyete karşın bunlardan vazgeçememelerinde de kendini ayrıca gösteriyor—, bunun dışında Prusya ve Almanya'da genel örgütlenme hakkı, polis egemenliğinin ve bürokrasinin kırılmasıdır, kırsal bölgede uşaklık düzenini ve soyluluk sistemini çökertir; kısacası, "kulların" ergin hale getirilmesi için bir önlemdir. Bu önleme İlerici Parti,[11] yani Prusya'da her burjuva muhalefet partisi, eğer aklı başında ise, Prusya hükümetinden ve hatta bir Bismarck hükümetinden yüz kat daha önce izin verebilirdi. Buna karşılık öte yanda kooperatif der-

neklerin Prusya krallık hükümetince desteklenmesi — Prusya koşullarını bilen herkes, gerekli cüce boyutları da peşinen bilir—, ekonomik önlem olarak sıfırdır; öte yandan aynı zamanda bu yoldan vasilik sistemi genişletilmiş, işçi sınıfının bir kısmı saptırılmış ve güçsüz hale getirilmiş olur. Prusya'da burjuva partisi özellikle bu yoldan kendisini nasıl küçük düşürmüş ve onun şimdiki perişanlığı, "yeni dönem"[12] ile birlikte, egemen prensin acıması dolayısıyla hükümetin kendi kucağına düştüğüne cidden inanması sonucuna götürmüşse, işçi partisi de eğer Bismarck dönemi ile ya da herhangi bir başka Prusya dönemi ile, kral acımasının olmuş meyveleri kucağına döktüreceği hayaline kapılırsa kendisini daha da küçük düşürmüş olur. Bir Prusya hükümetinin sosyalistçe bir müdahalede bulunacağı konusunda Lassalle'ın duyduğu kuruntunun düş kırıklığı ile sonuçlanacağı, tüm kuşkuların üstündedir. Söz, nesnelerin mantığında olacaktır. Ancak işçi partisinin *onuru*, ne denli boş oldukları deneyimin önünde ortaya çıkmadan önce bile, böylesi aldanışların geri çevrilmesini gerektirir. İşçi sınıfı devrimcidir ya da hiçbir şey değildir.

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd, 31, s. 445-446.

KARL MARX

# ULUSLARARASI İŞÇİ DERNEĞİ GENEL KONSEYİNİN DÖRDÜNCÜ YILLIK RAPORU

(PARÇA)

[...] Kuzey Amerika işçi sınıfının gizli gücü, federal hükümetin kamusal işliklerinde 8 saatlik işgününün yasal olarak kabul edilmesiyle ve federasyonun 8-9 devletinde genel bir 8 Saat Yasası çıkarılmasıyla kendini gösteriyor. Amerikan işçi sınıfı, gene de, şimdilik, örneğin New York'ta 8 Saat Yasasının gerçekleştirilmesini elinde bulunan tüm güçlü araçlarla boşa çıkarmaya çalışan asi sermayeye karşı umutsuz bir savaşıma girmiş bulunuyor. Bu olgu en elverişli siyasal koşullar altında bile işçi sınıfının her ciddi başarısının kendi güçlerini eğiten ve biraraya toplayan örgütün olgunluğuna bağlı olduğunu kanıtlıyor.

Dünya pazarında bütün ülkeler yarışım halinde oldukları ve dolayısıyla birbirlerini karşılıklı olarak etkiledikleri

için, partinin ulusal örgütü bile ülke sınırlarının ötesinde kendi örgütünün eksikliği yüzünden kolayca başarısızlığa uğruyor. Ancak işçi sınıfının uluslararası bir bağı, onun kesin zaferini güvenceye alabilir. Uluslararası İşçi Derneğini yaratan, bu gereksinme olmuştu. Bu dernek, bir tarikatın ya da bir teorinin ser bitkisi değildir. Kendi yönünden modern toplumun normal ve karşı durulmaz eğilimlerinin doğurduğu proleter hareketin doğal bir oluşuğudur. İşinin büyüklüğü onun derinine işlemiş olan UİD, ne ürkütülür, ne de yolundan alıkonulabilir. Bundan böyle onun yazgısı, sinesinde insanlığın yeniden doğuşunu saklayan sınıfın tarihsel ilerlemesi ile sarmaş dolaş duruma gelmiştir. [...]

Londra, 1 Eylül 1868
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 16, s. 322-323.

FRİEDRİCH ENGELS

# *ULUSLARARASI İŞÇİ DERNEĞİNİN İSPANYOL FEDERAL KONSEYİNE*

(PARÇA)

Londra, 13 Şubat 1871

[...] Deneyim her yerde şunu kanıtlamıştır: işçileri eski partilerin bu egemenliğinden kurtarmanın en iyi aracı, her ülkede kendine göre bir politikası bulunan bir proleter partinin kurulmasıdır. Bu politikanın öteki partilerin politikasından açıkça ayrılması gerekir, çünkü işçi sınıfının kurtuluşunun koşullarını dile getirmek zorundadır. Bu politikanın ayrıntıları, her ülkenin özel koşullarına göre değişebilir; ama emeğin sermaye ile olan temel ilişkileri her yerde aynı olduğu ve varlıklı sınıfların sömürülen sınıflar üzerindeki siyasal egemenliği olgusu her yerde sözkonusu olduğu için, proleter politikanın ilkeleri ve hedefi, hiç değilse tüm batılı ülkelerde, özdeş olacaktır. Varlıklı sınıflar, toprak soyluları ve burjuvalar, hem kendi zenginliklerinin gücü ile, emeğin ser-

maye tarafından düpedüz sömürülmesi ile, hem de devlet gücü ile, ordu, bürokrasi ve mahkemeler yoluyla emekçi halkı uşaklık durumunda tutarlar. Karşıtlarımızla siyasal alanda savaşmaktan vazgeçseydik, en güçlü eylem araçlarından biri —özellikle örgütlenme ve propaganda konusunda— feda edilmiş olurdu. Genel seçim hakkı, elimize çok üstün bir eylem aracı veriyor. İşçilerin siyasal parti olarak sımsıkı örgütlendiği Almanya'da işçiler, ulusal temsilcilik diye adlandırılan kuruluşa altı milletvekili yollamayı başardılar; ve orada fetih savaşına karşı dostlarımız Bebel ile Liebknecht'in örgütlemeyi başardığı muhalefet, uluslararası propagandamız yararına yıllardır basın ve toplantılar yoluyla yapılabilen propagandadan çok daha etkili oldu. Tam şu sıralarda Fransa'da da, ilkelerimizi yüksek sesle duyuracak işçi temsilcileri seçildi. Gelecek seçimlerde İngiltere'de aynı sonuç alınacaktır. [...]

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 17, s. 288

FRİEDRİCH ENGELS

# [İŞÇİ SINIFININ SİYASAL EYLEMİ ÜZERİNE]

## [21 EYLÜL 1871'DEKİ KONFERANS OTURUMUNDA YAPTIĞI KONUŞMA İÇİN YAZDIĞI NOT]

POLİTİKA konularında kaçınma olanağı yoktur; tüm kaçamaklı gazeteler bile politika yaparlar. Önemli olan, yalnızca, nasıl politika yapıldığı ve ne biçim politika yapıldığıdır. Zaten bizim için kaçınma olanaklı değildir. Siyasal parti olarak işçi partisi, birçok ülkede vardır. Kaçınma öğütleriyle politikayı yıkan biz değiliz. Gerçek yaşam uygulaması, varolan hükümetlerin işçilere yaptığı siyasal baskı —ister siyasal, ister toplumsal amaçlar için olsun—, isteseler de istemeseler de, işçileri politikaya girmeye zorluyor. Onlara politikadan kaçınmalarını öğütlemek, onları burjuva politikanın kollarına atmak demektir. Özellikle, proletaryanın siyasal eylemini gündeme getirmiş olan Paris Komününden sonra politikadan kaçınma hiçbir bakıma olanaklı değildir.

Biz, sınıfların ortadan kaldırılmasını istiyoruz. Buna

erişmek için araç nedir? Proletaryanın siyasal egemenliği. Şimdi ise, herkesin bu noktada birleştiği anda, politikaya karışmamamız bizden isteniyor. Tüm kaçınanlar kendilerine devrimci, hatta en iyi devrimci diyorlar. Oysa devrim, politikanın en yüksek edimidir ve devrim isteyen herkes, aracını da istemek zorundadır — devrimin hazırladığı, işçileri devrim için eğiten ve olmadığı zaman işçilerin savaşımın ertesi günü Favre'lar ve Pyat'lar tarafından her zaman kandırılacağı siyasal eylem. Bunun bağlı olduğu politika ise, proleter bir politika olmalıdır; işçi partisi birtakım burjuva partilerinin kuyruğu olamaz; tersine, kendine özgü hedefi, kendine özgü politikası bulunan bağımsız bir parti olarak oluşmalıdır.

Siyasal özgürlükler, toplantı ve birlik kurma hakkı, basın özgürlüğü, bizim silahlarımızdır; ve biz, bunların elimizden alınması istendiğinde, kollarımızı bağlayıp politikadan mı kaçınacağız? Her siyasal eylemin, varolan şeyi kabullenmek anlamına geldiği söylenir. Ama bu varolan şey bize, varolan şeye karşı protestoda bulunma araçlarını veriyorsa, sözkonusu araçların kullanılması varolan şeyi kabullenme demek değildir.

Özgün metin Fransızcadır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 17, s. 416-417.

KARL MARX-FRİEDRİCH ENGELS

# ULUSLARARASI İŞÇİ DERNEĞİ DELEGELER TOPLANTISININ KARARLARI

(PARÇA)

## IX. İŞÇİ SINIFININ SİYASAL ETKİNLİĞİ

Tüzüğün giriş bölümünde, "İşçi sınıfının ekonomik kurtuluşu, *araç olarak* her siyasal hareketin uyması gereken başlıca büyük son amaçtır"[13] denilmesi;

Uluslararası İşçi Derneğinin açılış konuşmasında (1864), "Mülk ve toprak beyleri ile sermaye beyleri, kendi ekonomik tekellerinin savunulması ve ölümsüzleştirilmesi için siyasal ayrıcalıklarını her zaman kullanacaklardır. İşçilerin siyasal kurtuluşunu desteklemekten uzak oldukları ölçüde, bu konuda olanağı bulunan her engeli çıkarmayı sürdüreceklerdir. ... Bundan dolayı siyasal iktidarın ele geçirilmesi, işçi sınıfının büyük görevi haline gelmiştir"[14] diye belirlenmesi;

Lausanne kongresinin (1867), "İşçilerin toplumsal kurtuluşu, onların siyasal kurtuluşundan ayrılamaz", açıklama-

sında bulunması;

plebisit arifesinde (1870) Fransız enternasyonalinin sözde komplosu konusunda genel konseyin yaptığı açıklamada, "Tüzüğümüz gereğince, İngiltere'de, Kıta Avrupasında ve Amerika'da bulunan tüm örgütlerimizin belirgin görevi, yalnız işçi sınıfının kavgacı örgütü için merkezler oluşturmak değil, aynı zamanda ilgili ülkelerde son hedefimize —işçi sınıfının ekonomik kurtuluşuna— ulaşmaya yarayan her türlü siyasal hareketi desteklemektir", sözlerinin içerilmiş olması;

özgün tüzüklerin yanlış çevrilmelerinin, Uluslararası İşçi Derneğinin gelişmesine ve etkenliğine zarar veren yanlış anlamalara neden olması;

ayrıca,

Enternasyonalin, işçilerin her kurtuluş çabasını utanmasız bastıran ve kaba kuvvet yoluyla sınıf ayrılığını ve egemen sınıfların buna dayalı siyasal egemenliğini ölümsüzleştirmeye çalışan azgın bir gericilikle karşı karşıya bulunması;

işçi sınıfının, varlıklı sınıfların bu genel gücüne karşı, bizzat kendisi ayrı bir siyasal parti olarak, varlıklı sınıfların tüm eski parti kuruluşlarının tersine, ayrı bir siyasal parti olarak oluşma yoluyla ancak sınıf olarak hareket edebilme durumunda bulunması;

işçi sınıfının siyasal parti olarak böylece oluşmasının, toplumsal devrimin ve bunun son hedefinin —*sınıfların ortadan kaldırılmasının*— zaferi için vazgeçilmez sayılması;

işçi sınıfının belli bir noktaya kadar ekonomik savaşımlarıyla zaten kurmuş olduğu tek tek güçlerin birleştirilmesinin, aynı zamanda sömürücülerinin siyasal gücüne karşı yürüttükleri savaşım için kaldıraç olarak iş görebileceği gözönüne alınarak —

bütün bu nedenlerden dolayı, konferans, Enternasyonalin tüm üyelerine,

işçi sınıfının kavgası sırasında, onun ekonomik hareketi ile siyasal etkinliğinin birbirine ayrılmaz biçimde bağlı olduğunu anımsatır. [...]

Karl Marx-Friedrich, Engels,
*Werke*, Bd. 17, s. 421-422.

FRİEDRİCH ENGELS

# SONVİLLİER KONGRESİ VE ENTERNASYONAL

(PARÇA)

[...] Biz Almanlar gizemciliğimizle ün salmışızdır, ama bu gizemcilikte çok ileri gitmeyiz. Enternasyonal, Versailles kurşunlamalarının, savaş mahkemelerinin, ayakta duran orduların, zorla mektup açmaların Braunschweig Ağır Ceza Mahkemesinin[15] bir daha bulunmayacağı geleceğin toplumunun bir örneğidir! Bütün gücümüzle canımızı korumak zorunda kaldığımız asıl şu günlerde, proletarya, her gün ve her saat kendisine zorla kabul ettirilmek istenen savaşımın gereksinmelerine göre değil, birkaç hayal düşkününün gelecekteki belirsiz bir toplum konusunda öne sürdüğü düşüncelere göre örgütlenmeliymiş! Kendi Alman örgütümüzün bu örneğe uyunca nasıl bir görünüm kazanacağını gözümüzün önüne getirelim. O zaman hükümetlere ve burjuvaziye karşı

savaşım verecek yerde, tüzüğümüzün her maddesinin, her kongre kararının bile geleceğin toplumunun şaşmaz bir yansısı olup olmayacağı noktası üzerinde kafa yoracaktık. Bunun yanında, yürütme komisyonumuz — kendilerinin verdiği serbest oyla meydana gelmiş yönetici gücü bile tanımama yetkisine sahip olacak kadar bağımsız bölümlerle nasıl başedileceğini bizzat izleyen, istatistik ve haberleşme işini yüklenmiş bir bürodan başka bir şey olmayan bu komisyon da olmayacaktı. Sözkonusu bölümler, bu tutumlarıyla birinci görevlerini, yani geleceğin toplumunun şaşmaz bir yansısı olma görevini çiğnemişlerdir. Güçlerin biraraya getirilmesinden, ortak eylemden sözeden yoktur artık. Eğer her bölümde azınlık çoğunluğu kendine uydurursa, özgürlük ilkeleri bakımından suç işlemiş olur; güce ve diktatörlüğe yönelmiş bir ilkeyi benimsemiş demektir. Bütün adamlarıyla Stieber, tüm siyah kabine,[16] buyruk üzerine de tüm Prusya subayları, sosyal-demokrat örgütü yıkmak üzere bu örgüte girseler, komisyon ya da daha doğrusu istatistik ve haberleşme bürosu, onların böyle bir şey yapmasını önleyemez. Çünkü bu hiyerarşik ve otoriter bir örgüte götürür. Ve özellikle disiplinli hiçbir bölüm olmaz! Hatta parti disiplini, güçlerin bir noktaya merkezleştirilmesi olmaz, hiçbir savaşım silahı olmaz! Geleceğin toplumunun yansısı nerde kaldı? Kısacası, bu yeni örgütle nereye varırız? İlk hıristiyanların, her tekmeyi teşekkürle kabullenen ve üçyüz yıl sonra ancak dalkavukluklarla dinine zaferi sağlayan bu kölelerin korkak ve dalkavuk örgütüne. Proletaryanın gerçekten taklit etmeyeceği bir devrim yöntemi bu! Asıl ilk hıristiyanlar tasarladıkları cenneti nasıl örgütlerinin örneği yapmışlarsa, biz de sayın Bakunin'in gelecekteki toplumsal cennetini örnek almalıymışız ve savaşım verecek yerde, dua etmeli ve umutlanmalıymışız. Ve bize bu saçmalığı öğütleyen kişiler, biricik gerçek devrimci oldukları çalımını satıyorlar! [...]

3 Ocak 1872 dolaylarında yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke,* Bd. 17, s. 477-478.

FRİEDRİCH ENGELS

# KONUT SORUNU ÜZERİNE

(PARÇA)

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
## PROUDHON VE KONUT SORUNU ÜZERİNE BİR NOT

[...] 1. "Biz" bir "sınıf politikası" gütmüyoruz ve "sınıf egemenliği" kurmaya çalışmıyoruz. Bununla birlikte Alman Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, bir *işçi partisi* olduğu *için*, zorunlu olarak "sınıf politikası", işçi sınıfının politikasını güdüyor. Her siyasal parti devlet içinde egemenliği ele geçirme hedefine yöneldiği için, Alman Sosyal-Demokrat İşçi Partisi de zorunlu olarak *kendi* egemenliğini, işçi sınıfının egemenliğini, dolayısıyla bir "sınıf egemenliği" kurma çabasındadır. Zaten İngiliz çartistlerinden başlayarak, her gerçek proleter parti, her zaman için sınıf politikasını, proletaryanın bağımsız siyasal parti olarak örgütlenmesini ilk koşul diye, ve proletaryanın diktatörlüğünü savaşımın ilk hedefi diye kabul etmiştir. Mülberger bunu "gülünç" diye göstererek, kendini proleter hareketin dışına ve küçük-burjuva sosyalizminin içine koyuyor. [...]

Mayıs 1872 ile Ocak 1873 arasında yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 18, s. 267-268.

FRİEDRİCH ENGELS

# HUBERTUSBURG'DAKİ AUGUST BEBEL'E MEKTUP

(PARÇA)

Londra, 20 Haziran 1873

[...] Lasalcılık konusunda partinin tutumuna gelince, doğaldır ki, izlenecek taktiği, özellikle belli durumlar için, bizden daha iyi yargılayabilirsiniz. Ama bu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Genel Alman İşçi Birliği[17] ile bir ölçüde sizin gibi rekabet durumunda bulununca, rakiplere fazlasıyla önem verilebilir ve her şeyden önce bu birliği dikkate alma alışkanlığı kazanılır. Ancak gerek Alman İşçi Birliği, gerekse Sosyal-Demokrat İşçi Partisi[18] ve bunların ikisi birden, hâlâ daha Alman işçi sınıfının çok küçük bir azınlığıdır. Uzun uygulama sonucu doğrulanmış olduğunu gördüğümüz ve bizim taşıdığımız kanıya göre, propaganda alanında doğru taktik, karşıtımızdan orada burada tek tek kişileri ve üyeleri ayartmak taktiği değil, henüz ilgisiz bulunan büyük

yığın üzerinde etkili olmaktır. İşlenmemiş bir alandan bizzat çekilerek kazanılmış tek bir yeni güç, tuttukları yanlış yönün tohumunu her zaman partiye birlikte taşıyacak olan on tane lasalcı kaçaktan daha değerlidir. Ve eğer yığınlar *yerel önderler* dışında kazanılabilirse, bu iş gene olur. Ama bunun yanında, henüz daha önceki görüşlerine olmasa bile, daha önce kamu önünde yaptıkları açıklamalarına bağlı bulunan ve şimdi de her şeyden önce, kendi ilkelerinden dönmemiş olduklarını, buna karşılık Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin *gerçek* lasalcılığı öğütlediğini kanıtlamak zorunda bulunan böylesi bir yığın öndere her zaman katlanmak gereklidir. Vaktiyle belki de Eisenach'da kaçınılamayan talihsizlik bu olmuştu; ama bu öğeler partiye kesinlikle zarar vermişlerdir; partinin, bu kişiler katılmamış olsaydı, bugün en azından aynı ölçüde güçlü olup olamayacağını bilemem. Ama kuşkusuz bu öğelerin destek görmesini bir talihsizlik sayardım. [...]

Karl Marx-Friedrich Engels
*Werke*, Bd.33, s. 589-590.

FRİEDRİCH ENGELS

## ["ALMAN KÖYLÜ SAVAŞI"NA YAZILAN 1870 TARİHLİ ÖNSÖZE EK]

(PARÇA)

[...] Alman işçilerinin, Avrupa'nın öteki işçilerine göre iki önemli avantajı vardır. Birincisi, Avrupa'nın en çok teorisyen halkından olmaları ve Almanya'nın "aydınları" denilen kişilerin tamamıyla yitirmiş oldukları teorik anlayışı korumalarıdır. Alman felsefesinin, özellikle Hegel'in geçmişi olmasaydı, Alman bilimsel sosyalizmi —şimdiye dek varolmuş bulunan tek bilimsel sosyalizm— meydana gelmezdi. İşçilerin teorik anlayışı olmasaydı, bu bilimsel sosyalizm, şimdi görüldüğü gibi, onların etine ve kanına böylesine işlemezdi. Bunun nasıl ölçülmez bir öncelik olduğu, bir yanda, İngiliz işçi hareketinin tek tek işyerlerinde tümüyle çok iyi örgütlenmesine karşın hep yerinde saymasının başlıca nedenlerinden biri olan, tüm teoriler karşısındaki ilgisizlikte ve öte

yanda da, prudonculuğun başlangıçtaki biçimi ile Fransızlar ve Belçikalılarda, Bakunin tarafından daha da karikatürize edilmiş biçimi ile İspanyollarla İtalyanlarda meydana getirdiği sakatlık ve şaşkınlıkta kendini gösteriyor.

İkinci avantaj, Almanların işçi hareketinde zaman bakımından oldukça sonda gelmeleridir. Alman teorik sosyalizminin asla unutmayacağı gibi, bu sosyalizm Saint-Simon'un, Fourier'nin ve Owen'ın omuzlarında durmaktadır. Bu üç insan, tüm hayalciliklerine ve tüm ütopizme karşın, bütün çağların en önde gelen kafaları arasındadır ve doğruluğunu şimdi bilimsel olarak kanıtladığımız birçok şeyi deha biçiminde önceden söylemişlerdir — bundan dolayı Alman pratik işçi hareketi, İngiliz ve Fransız hareketinin omuzlarında geliştiğini, onların pahalıya elde ettikleri deneyimlerden doğrudan doğruya yararlandığını, vaktiyle onların kaçınamadığı yanlışlardan şimdi kaçınabildiğini asla unutmamalıdır. İngiliz sendikalarının ve Fransız siyasal işçi savaşımlarının öncesi olmasaydı, özellikle Paris Komününün sağladığı dürtü olmasaydı, şimdi nerede bulunurduk?

Alman işçilerine, kendi durumlarının avantajlarından seyrek görülen bir kavrayışla yararlandıklarını şimdi söylemek gereklidir. Bir işçi hareketinin varoluşundan bu yana ilk kez, savaşım üç yönü ile —teorik, siyasal ve pratik-ekonomik (kapitalistlere karşı direnme) yönü— ahenkli, bağlantılı ve planlı olarak yürütülüyor. Alman hareketinin güçlülüğü ve yenilmezliği, deyim yerindeyse, işte bu yoğun saldırıda yatmaktadır.

Alman işçileri, bir yandan bu kazançlı durumu, öte yandan İngiliz hareketinin adalara özgü nitelikleri ve Fransız hareketinin zor yoluyla baskı altında tutulması dolayısıyla, şimdilik proleter savaşımın öncüsü durumuna girmişlerdir. Olayların onlara bu onurlu durumu daha ne kadar sağlayacağı, önceden söylenemez. Ama onlar bu yeri elde bulundurdukları sürece, bu konuda gerekeni yapacakları umut edilir. Bununla ilgili olarak savaşımın ve ajitasyonun her alanında iki kat çaba gösterilmesi sözkonusudur. Tüm teorik konular üzerinde durmadan daha da aydınlanmak, geleneksel eski dünya görüşüne ilişkin sözlerin etkisinden daha çok kurtulmak ve bir bilim oluşundan bu yana sosyalizmin aynı zamanda bir bilim gibi yürütülmesi, yani incelenmesi gerekti-

ğini her zaman gözönünde bulundurmak, önderlerin özellikle görevi olacaktır. Böylece kazanılmş ve gittikçe daha çok açığa kavuşmuş anlayışı işçi yığınları arasında durmadan artan bir çaba ile yaymak, işyeri kooperatiflerinin örgütü gibi parti örgütünü de gittikçe daha çok pekişik hale getirmek gerekli olacaktır. Ocak ayında verilmiş sosyalist oylar basbayağı bir orduyu temsil ediyorsa da, gene de geniş ölçüde bunlar henüz Alman işçi sınıfının çoğunluğunu meydana getirmiyor; ve kırsal nüfus arasında propagandanın başarıları ne kadar yüreklendirici olsa bile, asıl bu noktada henüz yapılacak sonsuz çoklukta iş vardır. O halde savaşımda tavsamaya izin yok, yapılması gereken şey, düşmanın elinden birbiri ardına bir kent, bir seçim çevresi koparmaktır; her şeyden önce de hiçbir tür şovenizmin doğmasına izin vermeyen ve hangi ulustan gelirse gelsin proleter harekette her yeni adımı sevinçle karşılayan gerçek enternasyonalci düşünüşün sürdürülmesi önemlidir. Alman işçileri böyle bir öncülük yaparlarsa, hareketin tam başında yürümüş olmayacaklar — herhangi bir ulusun işçilerinin hareketin başında yürümesi bu hareketin hiç de yararına değildir—, ama savaş hattında onur verici bir yeri alacaklar; ve, ya beklenmedik ağır sınavlar, ya da zorlu olaylar kendilerinden yüksek bir yüreklilik, yüksek kararlılık ve eylem gücü istediği zaman, donanmış halde hazır bulunacaklardır. [...]

Londra, 1 Temmuz 1874
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 18, s. 516-517.

FRİEDRİCH ENGELS

# ZWİCKAU'DAKİ AUGUST BEBEL'E MEKTUP

(PARÇALAR)

Londra, 12-28 Mart 1875

[...] Partimiz barışmak ya da hiç değilse aynı yolda gitmek üzere lasalcılara öylesine sık elini uzatmış ve bu el Hasenclever, Hasselmann ve Tölcke'ler tarafından öylesine sık ve öylesine saygısızca geri çevrilmiştir ki, bir çocuğun bile bundan şu sonucu çıkarması gerekirdi: Eğer bu beyler şimdi bizzat gelip barışmak isteseler, çok kötü bir kıskaç içinde bulundukları kanısına varmak sözkonusudur. Ancak bu kişilerin herkesçe bilinen karakteri karşısında bizim görevimiz, onların partimizin sırtından işçi yığınları önünde sarsılmış durumlarını yeniden pekiştirmemesi için, bizim için olanaklı her güvenceyi koparmak üzere bu kıskaçtan yararlanmaktır. Onları son derece soğuk ve şüphe ile karşılamak, birleşmeyi onların isteklilik derecesine bağlamak, onların tarikat-

çı parolalarını ve devlet yardımını boşa çıkarmak, en önemlisi 1869 tarihli Eisenach programını ya da bu programın günün koşullarına uygun hale getirilmiş yeni bir biçimini kabul etmek gerekirdi. Partimizin, teorik bakımdan, yani program için önemli olan nokta bakımından, lasalcılardan *öğreneceği kesinlikle hiçbir şey* olamazdı, ama onların bizden öğreneceği şey vardı; birleşmenin ilk koşulu, onların sekterci, lasalcı olmaktan vazgeçmeleri, böylelikle her şeyden önce her derde çare devlet yardımından belki tamamıyla vazgeçmemekle birlikte, bunu öteki olanaklı birçok araç arasında ve yanında ikinci derecede geçici bir önlem olarak kabul etmeleriydi. Program taslağı, bizim adamlarımızın teorik alanda lasalcı önderlerden yüz kat üstün olduklarını — siyasal ustalıkta da onların daha üstün olmadıklarını— kanıtlıyor; "onurlu kişiler" onurlu olmayanlar tarafından bir kez daha insafsızca kandırılmışlardır.

Önce çınlayışı büyük olan, ama tarihsel bakımdan yanlış olan şu lasalcı söz kabul ediliyor: Tüm öteki sınıflar, işçi sınıfı karşısında yalnızca gerici bir yığındır. Bu tümce, yalnız bazı istisnai durumlar için, örneğin komün gibi bir proletarya devriminde, ya da devleti ve toplumu yalnız burjuvazinin kendi görüşüne göre biçimlendirmiş olmadığı, ondan sonra demokratik küçük-burjuvanın da bu biçimleştirmeyi bütün sonuçlarına kadar yürüttüğü bir ülkede doğrudur. Eğer örneğin Almanya'da demokratik küçük-burjuva bu gerici yığından olsaydı, orada Sosyal-Demokrat İşçi Partisi onunla birlikte, Halk Partisi[19] ile birlikte yıllarca elele nasıl yürüyebilirdi? "Halk devleti" hemen bütün siyasal içeriğini küçük-burjuva demokratı *Frankfurter Zeitung*'dan nasıl alabilir? Ve aynı programa, Halk Partisinin ve küçük-burjuva demokrasisinin programı ile dolaysız olarak ve sözcüğü sözcüğüne uyuşan yedi istemden daha azı nasıl alınabilir? Sözünü ettiğim, hiçbiri *burjuva*-demokratik nitelik dışında olmayan 1-5 ve 1-2 numaralı yedi siyasal istemdir.

İkincisi, işçi hareketinin enternasyonalizm ilkesi gerçekte günümüz için tamamıyla yadsınıyor ve bunu da, beş yıl süreyle en ağır koşullar altında bu ilkeyi en şanlı biçimde yücelten kişiler yapıyor. Alman işçilerinin Avrupa hareketinin önünde bulunma durumu, *en başta* savaş sırasında onların gerçek bir enternasyonalist tutum takınmalarına dayanı-

yor; başka hiçbir proletarya böyle davranamazdı. Şimdi ise bu ilke, her dış ülkede işçilerin bir örgütte onun işletilmesine ilişkin her girişimi hükümetlerin ezmeye çalıştığı ölçüde ona ağırlık kazandırdığı bir anda, onlar tarafından yadsınacak demek! İşçi hareketinin enternasyonalizminden geriye başka ne kalıyor ki? Avrupa işçilerinin kurtuluşları için ilerde işbirliği yapacağını bile anlatmayan —gelecekteki "enternasyonal halklar kardeşliği" bir yana—, barış birliği burjuvalarının "Birleşik Avrupa Devletleri" konusunda zayıf bir umut!

Enternasyonalden böyle sözetmek elbette hiç gerekli değildi. Ama en azından yapılması gereken şey, 1869 programından bir adım bile geriye gitmemek ve aşağıyukarı şunu söylemekti: Alman İşçi Partisi, *önceleri* devletin kendisine koymuş olduğu sınırlar çerçevesinde etkin olmakla birlikte (onun, Avrupa proletaryası adına konuşmaya, özellikle yanlış bir şey söylemeye hakkı yoktur), tüm ülkelerin işçileriyle dayanışma bilinci içindedir ve şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de bu dayanışmanın ona getirdiği yükümlülükleri yerine getirmeye her zaman hazır olacaktır. Böylesi yükümlülükler, "enternasyonal"in bir parçası olarak ilan edilmeksizin ya da görülmeksizin de varolabilir. Örneğin grevlerde yardım, dışardan işçi getirmeyi önleme, parti organlarının Alman işçilerini yurt dışındaki hareketten haberli tutmaları için çalışma, çıkma tehlikesi olan ya da çıkmak üzere bulunan kabine savaşlarına karşı ajitasyon, 1870 ve 1871 yıllarında örnek biçimde yerine getirilen türden davranışlar, vb. bunlar arasındadır. [...]

Beşincisi, işyeri birlikleri yoluyla işçi sınıfının sınıf olarak örgütlenmesinden sözedilmiyor. Oysa bu çok önemli bir noktadır, çünkü proletaryanın sermaye ile günlük savaşımlarını yürüttüğü, kendi kendini eğittiği ve günümüzde görülen en kötü gericilik (şimdi Paris'te olduğu gibi) karşısında bile tümüyle bir daha yokedilemeyecek gerçek sınıf örgütü budur. Bu örgütün Almanya'da da kazandığı önem dolayısıyla, kanımızca, programda bunu düşünmek ve gerektiği noktada ona partinin örgütlenmesinde açık bir yer bırakmak mutlaka gereklidir.

Partimizin adamları bütün bunları lasalcıların iyiliği için yapmıştır. Peki ötekiler ne yapmıştır? Bir yığın oldukça

karmaşık ve *salt demokratik istemin* programda yeralmasını. Bunlardan bazıları yalnızca moda olan şeylerdir. Örneğin, İsviçre'de varolan ve eğer bir şey yapıyorsa, yaptığı da yarardan çok zarar getiren, "halk yoluyla yasama". Halk yoluyla *yönetim* denseydi, gene bir şey sayılırdı. Bunun gibi, tüm özgürlüğün ilk koşulu da eksik. Tüm memurların görevleriyle ilgili tüm eylemleri için normal mahkemeler karşısında ve genel hukuk gereğince her yurttaşa karşı sorumlu olmaları. Bilim özgürlüğü — vicdan özgürlüğü gibi, her liberal burjuva programda yeralan ve burada konuya biraz yabancı kaçan istemlerden artık sözetmek istemiyorum. [...]

Genel olarak bir partinin resmî programı, onun ne yaptığından daha az sözkonusudur. Ama *yeni* bir program her zaman için herkesin gözü önünde henüz dikilmiş bir bayraktır ve dış dünya, parti konusunda buna göre yargıda bulunur. Bundan dolayı programın, Eisenach programına bakarak geriye doğru asla adım atmaması gerekirdi. Başka ülkelerin işçilerinin bu program için ne diyeceğini de düşünmek gerekirdi; tüm Alman sosyalist proletaryasının lasalcılık önünde böylece diz çökmesinin hangi izlenimi bırakacağını düşünmek gerekirdi. [...]

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 34, s. 125-128 ve 130.

KARL MARX

# ALMAN İŞÇİ PARTİSİNİN PROGRAMI İÇİN KENAR NOTLARI

## I

1. "Emek, tüm zenginliğin ve tüm kültürün kaynağıdır, ve üretken emek yalnız toplum içinde ve toplum tarafından olanaklı bulunduğundan, emeğin ürünü, tümüyle, eşit hak gereğince, tüm toplum üyelerinindir."

*Maddenin Birinci Kısmı*: "Emek, tüm zenginliğin ve tüm kültürün kaynağıdır."

Emek, tüm zenginliğin *kaynağı değildir. Doğa* da aynı ölçüde, bir doğa gücünün, insansal emek gücünün yalnızca deyimlenmesi olan emek olarak kullanım-değerlerinin (ve kuşkusuz nesnel zenginlik de bu değerlerden meydana gelir!) kaynağıdır. Bu söz, çocukların tüm okuma kitaplarında vardır ve emeğin ilgili nesnelerle ve araçlarla işlev gördüğünü *varsayması* bakımından doğrudur. Ama sosyalist bir program, böylesi burjuva sözlere, onlara yalnızca bir anlam ve-

ren *koşulları* ortaya koymadığı için izin veremez. İnsan ancak, daha baştan bu yana, doğanın, tüm emek araç ve nesnelerinin kaynağının sahibi olarak davrandığı, bunlar kendisininmiş gibi işlevde bulunduğu ölçüde, onun emeği, kullanım-değerlerinin, dolayısıyla da zenginliğin kaynağı olur. Burjuvaların, emeğe, *doğaüstü bir yaratıcı güç* yüklemek için çok yerinde nedenleri vardır; çünkü asıl emeğin doğaya bağlı oluşu, emek-gücünden başka bir mülkü olmayan insanın tüm toplumlarda ve kültür koşulları altında, kendini nesnel emek koşullarının sahibi haline getirmiş başka insanların kölesi olması gerektiği sonucunu verir. Bu insan ancak onların izni ile çalışabilir, yani ancak onların izni ile yaşayabilir.

Tümceyi, şimdi, olduğu ve bulunduğu gibi, ya da daha çok bu sakat haliyle bırakalım. Bundan nasıl bir sonuç beklenebilir? Her halde şöylesi:

"Emek tüm zenginliğin kaynağı olduğu için, toplumda da hiç kimse emeğin ürünü olma biçimi dışında zenginliği kendine maledemez. O halde insanın kendisi çalışmazsa, yabancı emekten geçinir ve yabancı emeğin sırtından kendi kültürüne de sahip olur."

Bunun yerine, "*ve çünkü*" ekiyle ikinci bir tümce eklenerek, birincisinden değil de ikinci tümceden bir sonuç çıkarma yolu tutuluyor.

*Maddenin İkinci Kısmı*: "Üretken emek yalnız toplum içinde ve toplum tarafından olanaklıdır."

Birinci tümcede, emek, tüm zenginliğin ve tüm kültürün kaynağıydı, böylece emeğin bulunmadığı bir toplumun bulunması olanağı da yoktu. Şimdi bunun tersine, toplum olmaksızın "üretken" emeğin olanaklı bulunmadığını öğreniyoruz..

Bunun gibi, yalnız toplumda yararsız ve hatta herkese zararlı emeğin bir geçim dalı olabileceği, yalnız toplumda haylazlık yaparak yaşanabileceği vb., vb. söylenebilir — kısacası, Rousseau'nun tüm söyledikleri aynen kopya edilebilirdi.

Peki, "üretken" emek nedir? Oysa amaçlanan yararlılık etkisini meydana getiren yalnız emektir. Taşla bir hayvanı öldüren, meyve toplayan vb. bir yabanıl varlık —insan da maymun olmaktan çıktıktan sonra yabanıl bir varlıktır—

"üretken" bir emek gerçekleştirir.

*Üçüncüsü*: *Sonuç*: "Ve üretken emek yalnız toplum içinde ve toplum tarafından olanaklı bulunduğundan — emeğin geliri tümüyle, eşit hak gereğince, tüm toplum üyelerinindir."

Ne güzel sonuç! Üretken emek yalnız toplum içinde ve toplum tarafından olanaklı bulunduğuna göre, emek geliri toplumundur — ve bir işçiye bundan yalnız, emeğin "koşulunu", toplumu ayakta tutmak için yeterli olduğu kadarı düşer.

Gerçekte bu tümce de, her dönemde, *her toplum durumunu savunan kişiler tarafından* öne sürülmüştür. Önce hükümetin hak istekleri tüm ötesi berisi ile gelir, çünkü hükümet toplumsal düzenin korunması için toplumsal organdır; sonra da özel mülk sahiplerinin çeşitli türden hak istekleri kendini gösterir, çünkü çeşitli türden özel mülkiyet toplumun temelini meydana getirir vb.. Görülüyor ki, böylesi boş sözler istenildiği gibi evirilip-çevirilebilir.

Maddenin birinci ve ikinci kısmı arasında herhangi bir anlaşılabilir bağlantı, ancak şu biçimi ile vardır:

"Emek, ancak, toplumsal emek olarak zenginliğin ve kültürün kaynağı olur", ya da aynı şey demek olan, "toplum içinde ve toplum tarafından".

Bu tümce tartışmasız doğrudur, çünkü tekleşmiş emek (nesnel koşullarının bulunması koşulu ile) kullanımdeğerlerini yaratsa da, ne zenginlik ne de kültür yaratabilir.

Ama şu öteki tümce de tartışma götürmez:

"Emeğin toplumsal olarak gelişmesi ve böylece zenginlik ile kültürün kaynağı olması ölçüsünde, işçi tarafında yokluk ve perişanlık, işçi olmayanın tarafında zenginlik ve kültür gelişir."

Bu, geçmişin tüm tarihinin yasasıdır. O halde "*emek*" ve "toplum" üzerine genel sözler uyduracak yerde, şimdiki kapitalist toplumda işçileri bu tarihsel laneti kırmada yetenekli kılan ve onları buna zorlayan maddesel vb. koşulların sonunda nasıl yaratılmış olduğunu burada belirli olarak kanıtlama olanağı vardı.

Ama gerçekte üslup ve içerik bakımından boşluğa varan tüm madde yalnızca, Lassalle'ın "azaltılmamış emek geliri"ne ilişkin sözünü parti bayrağının üstüne yazmak için

vardır. Aynı şey biraz başka bir biçimde yeniden karşımıza çıkacağı için "emek geliri", "eşit hak" vb. sözlerine ilerde gene döneceğim.

> 2. "Bugünkü toplumda emek araçları kapitalistler sınıfının tekelindedir; işçi sınıfı için bunun doğurduğu bağımlılık, tüm biçimleriyle yoksulluğun ve köleliğin nedenidir."

Enternasyonal tüzüğünden[20] alınan tümce, bu "düzeltilmiş" biçimi ile yanlıştır.

Bugünkü toplumda emek araçları toprak sahiplerinin *ve* kapitalistlerin tekelindedir (toprak mülkiyetinin tekeli, sermaye tekelinin de temelidir). Enternasyonalin tüzüğü, sözkonusu paragrafta tekelcilerin şu ya da bu sınıfından söz etmez. Orada sözkonusu olan "*emek araçlarının, yani yaşam kaynaklarının tekeli*"dir; "yaşam kaynakları" eklemesi, toprağın ve arazinin emek araçlarından sayıldığını yeterince gösteriyor.

Düzeltme, Lassalle, şimdi herkesçe bilinen nedenlerden dolayı, toprak sahiplerine değil, *yalnız* kapitalistler sınıfına saldırdığı için konmuştur. İngiltere'de kapitalist, çoğu zaman üstünde fabrikasının bulunduğu toprağın sahibi bile değildir.

> 3. "Emeğin kurtuluşu, emek araçlarının toplumun ortak malı haline getirilmesini ve emek gelirinin adaletli biçimde dağıtılması ile birlikte tüm emeğin kooperatifler çerçevesinde düzenlenmesini gerektirir."

"Emek araçlarının toplumun ortak malı haline getirilmesi"! Herhalde bu "toplumun ortak malı haline dönüştürülmesi" demek olacak. Neyse, bu bir ayrıntı.

"*Emek geliri*" nedir? Emeğin ürünü mü yoksa onun değeri mi? Sonuncusu sözkonusu olunca, ürünün toplam değeri ya da yalnız emeğin tüketilmiş üretim araçlarına yeniden eklediği değer parçası mı?

"Emek geliri", Lassalle'ın belli ekonomik kavramlar yerine koyduğu havada kalmış bir düşüncedir.

"Adaletli dağıtım" nedir?

Burjuvazi, bugünkü dağıtımın "adaletli" olduğunu ileri sürmüyor mu? Bugünkü üretim biçimine dayalı olarak tek

"adaletli" dağıtım gerçekten bu değil midir? Ekonomik koşullar hukuk kavramları ile mi düzenlenir, yoksa, tersine, hukuksal ilişkiler ekonomik ilişkilerden çıkmaz mı? Sosyalist sektercilerin de "adaletli" dağıtım üzerine çok değişik görüşleri yok mudur?

Bu arada "adaletli dağıtım" sözünden ne çıkarılabileceğini bilmek için birinci maddeyi bununla birlikte ele almamız gerekiyor. Bu son madde "emek araçlarının toplumun malı olduğu ve tüm emeğin kooperatifler biçiminde düzenlendiği" bir toplum varsayıyor, ve birinci maddeden de, "emeğin gelirinin, azaltılmaksızın, eşit hak gereğince, tüm toplum üyelerinin olduğu"nu öğreniyoruz.

"Tüm toplum üyelerinin" mi? Çalışmayan üyelerin de mi? "Azaltılmamış emek geliri" burada nerede kalıyor? Yalnız çalışan toplum üyelerinin mi? Tüm toplum üyelerinin "eşit hak"kı nerede kalıyor?

Ancak "tüm toplum üyeleri" ve "eşit hak" anlaşılan yalnızca deyim biçimleridir. İşin özü, bu komünist toplumda her işçinin Lassalle'vari "emek gelirini" alması gerektiği noktasında toplanıyor.

Önce "emek geliri" sözünü, emek tarafından yaratılan nesne anlamında alırsak, kooperatifsel emek geliri *toplumsal toplam üründür*.

Bundan şunlar düşülebilir:

*Birincisi*: Tüketilen üretim araçlarının yerine konmasının karşılığı.

*İkincisi*: Üretimin genişletilmesi için ek kısım.

*Üçüncüsü*: Doğa olaylarının vb. neden olduğu sıkıntılar ve aksaklıklar için yedek ya da sigorta fonları.

"Azaltılmamış emek gelirinden" yapılan bu kesintiler, ekonomik bir zorunluktur, ve bunların büyüklüğü varolan araçlara ve güçlere göre, kısmen de olasılık hesabı ile belirlenebilir, ama hiçbir yönden adaletle hesaplanamazlar.

Toplam ürünün geri kalan kısmı, tüketim aracı olarak iş görmek üzere belli ölçüde elde kalır.

Bu da bireysel dağılıma konulmadan önce, bundan gene şu kısımlar ayrılır:

*Birincisi: Doğrudan doğruya üretimden olmayan genel yönetim giderleri.*

Bu kısım, daha başlangıçta en önemlileri çerçevesinde

şimdiki toplumla karşılaştırıldığında sınırlanır ve yeni toplumun gelişmesi ölçüsünde azalır.

*İkincisi*: okullar, sağlık kuruluşları vb. *gereksinmelerin ortakça karşılanması için belirlenmiş olanlar.*

Bu kısım, şimdiki toplumla karşılaştırıldığında daha baştan geniş ölçüde büyür ve yeni toplumun gelişmesi ölçüsünde artar.

*Üçüncüsü: çalışamayanlar* vb. için, kısacası, bugün yoksulların devletçe bakımı denilen işlerle ilgili şeyler için *fon.*

Ancak şimdi programın, Lasalle'ın etkisi altında, dargörüşlülükle yalnızca gözönüne aldığı "dağıtıma", yani tüketim araçlarının kooperatifin bireysel üreticileri arasında bölünen kısmına geliyoruz.

"Azaltılmamış emek geliri" bu arada, özel birey niteliği bakımından üreticinin elinden gitmiş olan kısım, dolaysız ya da dolaylı olarak toplum üyesi niteliği bakımından onun yararına olmakla birlikte, "azaltılmış" gelire dönüşmüş durumdadır.

"Azaltılmamış emek geliri" sözü nasıl kaybolmuşsa, şimdi "emek geliri" safsatası da kesinlikle kaybolur.

Üretim araçlarının ortaklaşalığına dayalı olarak kurulmuş kooperatifsel toplum içinde üreticiler ürünlerini değiştokuş etmezler; bunun gibi, ürünler için kullanılmış emek bu ürünlerin *değeri olarak*, onlar tarafından sahiplenilmiş nesnel özellik olarak burada ortaya çıkmaz; çünkü şimdi kapitalist toplumun tersine, bireysel emekler artık dolaylı bir yoldan değil, dolaysız biçimde toplam emeğin parçaları olarak vardır. Günümüzde çifte anlamlılığı yüzünden de yersiz sayılan "emek geliri" sözü, böylece tüm anlamını yitirir.

Burada karşımıza çıkan, kendi temeli üzerinde *gelişmiş* olan değil, tersine kapitalist toplumdan çıkarak *ortaya gelen*, yani her yönden, ekonomik, ahlaksal ve ruhsal bakımdan, sinesinden geldiği eski toplumun ana işaretlerini henüz taşıyan bir komünist toplumdur. Buna göre her üretici — kesintilerden sonra— topluma verdiğini aynen geri alır. Onun topluma vermiş olduğu, kendi bireysel emek çokluğudur. Örneğin toplumsal işgünü, bireysel çalışma saatlerinin toplamından meydana gelir. Tek bir bireyin bireysel çalışma süresi, toplumsal işgününün onun tarafından sağlanmış kısmı, onun bundaki payıdır. Kendisi toplumdan, şu kadar

emek sağlamış olduğunu (toplumsal fon için emeğinden kesinti yapıldıktan sonra) gösteren bir belge alır, ve bu belge ile tüketim araçlarının toplumsal yedeklerinden, eşit ölçüde emek tutarında olan kadarını çeker. Topluma bir biçimde vermiş olduğu emek çokluğunu, başka bir biçimde geri alır.

Anlaşılıyor ki, aynı değerdeki şeylerin değiştokuşu olması bakımından, meta değiş-tokuşunu düzenleyen ilke burada da geçerlidir. İçerik ve biçim değişmiştir, çünkü değişmiş koşullar altında hiçkimse emeğinden başka bir şey veremez ve öte yandan da bireylerin mülkiyetine bireysel tüketim araçlarından başka hiçbir şey geçemez. Ama tüketim araçlarının bireyler arasında dağıtımına gelince, burada meta eşdeğerlerinin değiş-tokuşundaki ilke geçerlidir, bir biçimde bulunan eşit çoklukta emek başka bir biçimde bulunan eşit çoklukta emeğe karşılık değiştirilir.

Bundan dolayı, meta değiş-tokuşunda eşdeğerlerin değiş-tokuşu bir tek durum için değil, yalnızca *ortalama biçimde* varolduğu halde, ilke ile uygulamanın artık iyice çatışmasına karşın burada *eşit hak* —ilke olarak— hâlâ daha *burjuva hakkıdır.*

Bu ilerlemeye karşın, bu *eşit hak* henüz hep bir burjuva sınırla bağlıdır. Üreticilerin hakkı, onların sağladığı emekle *orantılıdır*: eşitlik, *aynı ölçütle*, emekle ölçülmesinde toplanır. Ama birisi bedensel ya da zihinsel bakımdan ötekinden daha üstündür, yani aynı sürede daha çok emek sağlar ya da daha çok süreyle çalışabilir; ve emek, ölçü olarak iş görebilmek için yaygınlığa ya da yoğunluğa göre belirlenmek zorundadır, yoksa ölçü olmaktan çıkar. Bu *eşit* hak, eşit olmayan emek için eşit olmayan haktır. Hiçbir sınıf ayrımı tanımaz, çünkü herkes öteki gibi yalnızca işçidir; ama eşit olmayan yetiyi ve dolayısıyla, işçilerin iş görme yeteneğini doğal ayrıcalıklar olarak rahatça tanır. *Bundan dolayı, her hak gibi içeriği bakımından bir eşitsizlik hakkıdır.* Hak, doğası gereği yalnız eşit ölçünün kullanılması halinde varolabilir; ama eşit olmayan bireyler (ve bunlar eşit olmayan bireyler olmasaydı, çeşitli bireyler olmazlardı), yalnızca onların eşit bir görüş açısı içine konması, yalnızca *belli* bir açıdan kavranmaları, örneğin gerektiğinde *yalnız işçi olarak* görülmeleri ve kendilerinde başka hiçbir şey görülmemesi, başka herkesten ayrı görülmeleri halinde aynı ölçü ile ölçülebilir-

ler. Ayrıca, bir işçi evlidir, öteki değildir; birisinin ötekinden daha çok çocuğu vardır vb., vb.. Eşit iş görme halinde ve dolayısıyla toplumsal tüketim fonundan aynı payın alınması halinde, gerçekte birisi ötekinden daha çoğunu alır, birisi ötekinden daha zengindir vb.. Bütün bu sakıncalardan kaçınmak için, hakkın, eşit olacak yerde eşit olmayan nitelikte olması gerekirdi.

Ama kapitalist toplumun uzun doğum sancılarından sonra ortaya koyduğu gibi, komünist toplumun ilk döneminde bu sakıncalardan kaçınma olanağı yoktur. Hukuk, ekonomik biçimleşmeden ve bunun getirdiği toplumsal kültür gelişmesinden daha yüksek olamaz.

Komünist toplumun daha ileri bir aşamasında, bireylerin emeğin dağılımına kölece biçimde bağlılaştırılmasının, böylelikle de zihinsel emekle bedensel emek arasındaki karşıtlığın ortadan kalkmasından sonra; emeğin yalnızca yaşam aracı değil, bizzat ilk yaşam gereksinmesi olmasından sonra; bireylerin çok yanlı gelişmesiyle birlikte onların üretken güçlerinin de artmasından ve kooperatifsel zenginliğin tüm çeşmelerinin alabildiğine akmasından sonra — ancak o zaman, dar burjuva hukuk ufku tamamıyla aşılabilir ve toplum bayrağı üstüne şunları yazabilir: Herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinmelerine göre!

Bir yanda belli bir süre için bir anlamı olmuş, ama şimdi eskimiş, laf salatası haline gelmiş görüşlerin partimize dogmalar olarak zorla kabul ettirilmek istenmesiyle, öte yanda ise partiye binbir zahmetle kazandırılmış ve artık onda kök salmış gerçek görüşü, ideolojik hukuk saçmalıkları ve demokratlarla Fransız sosyalistleri için çok geçerli olan saçmalıklar yoluyla tersine çevirmekle nasıl büyük bir suç işlendiğini göstermek üzere, bir yandan "azaltılmamış emek gelirine", bir yandan da "adaletli dağıtıma" uzun uzun girmiş oldum.

Buraya kadar geliştirilmiş olanlar bir yana, *dağıtım* denilen şeyi ön plana almak ve ağırlık noktasını ona vermek genel olarak yanlıştı.

Tüketim araçlarının her dağıtımı, bizzat üretim koşullarının dağıtımının ancak sonucudur; bu sonuncularının dağıtımı ise, bizzat üretim biçiminin bir karakteridir. Örneğin kapitalist üretim biçimi, nesnel üretim koşullarının sermaye

mülkiyeti ve toprak mülkiyeti biçiminde çalışmayan kişilere dağıtılmasına, buna karşılık yığının yalnızca kişisel üretim koşulunun, emek-gücünün sahibi olmasına dayanır. Üretim öğeleri böyle dağıtılmışsa, tüketim araçlarının bugünkü dağıtımı kendiliğinden ortaya çıkar. Nesnel üretim koşulları bizzat işçilerin kooperatifsel mülkiyeti ise, o zaman tüketim araçlarının bugünkünden değişik bir dağıtımı ortaya çıkar. Vülger sosyalizm (ondan da gene demokrasinin bir kısmı), dağıtımı üretim biçiminden bağımsız görmeyi ve öyle işlemeyi, dolayısıyla sosyalizmi en başta dağıtım çevresinde dolaşır halde anlatmayı burjuva iktisatçılardan almıştır. Gerçek ilişki çoktandır açığa çıkarıldığına göre, niçin gene geriye doğru gitmeli?

> 4. "Emeğin kurtarılması işçi sınıfının işi olmalıdır, bu sınıf karşısında tüm öteki sınıflar *yalnızca gerici bir yığındır*."

İlk parça Enternasyonal tüzüğünün giriş bölümünden alınmış, ama "düzeltilmiştir". Orada deniyor ki: "İşçi sınıfının kurtuluşu bizzat işçilerin işi olmalıdır"; burada ise "işçi sınıfı" kurtaracaktır — neyi? "Emeği". Anlayabilen anlasın.

Buna karşılık eksikliğin giderilmesi için Lassalle'dan en temizinden bir alıntı yapılmıştır: "işçi sınıfı karşısında tüm öteki sınıflar *yalnızca gerici bir yığındır*."

*Komünist Manifesto*'da deniyor ki: "Günümüzde burjuvazinin karşısında bulunan tüm sınıflar arasında yalnız proletarya bir *gerçek devrimci sınıftır*. Öteki sınıflar bozulmuştur ve büyük sanayi ile birlikte yokolmaktadırlar, proletarya bu sanayinin en öz ürünüdür."[21]

Burjuvazi burada, tüm toplumsal kilit yerleri, eskimiş üretim biçimlerini savunan feodaller ve orta tabakalar karşısında devrimci sınıf olarak —büyük sanayinin taşıyıcısı olarak— alınmıştır. Demek ki bunlar *burjuvazi ile birlikte* yalnızca bir gerici kitle meydana getirmezler.

Öte yandan burjuvazi karşısında proletarya devrimcidir, çünkü büyük sanayinin tabanı üzerinde bizzat oluşmuş haliyle üretimin kapitalist karakterini, burjuvazinin ölümsüzleştirmeye çalıştığı bu karakteri sıyırıp atma çabası güder. Ancak *Manifesto*, "orta tabakaların ... proletaryaya yaklaşmakta olan geçişi bakımından ... devrimci (oldukları)"nı ek-

ler.

O halde bu açıdan bakınca da, bunların "burjuvazi ile birlikte" ve bunun yanında feodallerle birlikte, işçi sınıfı karşısında "yalnızca gerici bir yığın meydana getirdikleri" saçma bir şeydir.

Son seçimlerde elzanaatçılarına, küçük sanayicilere vb. ve *köylülere*, bizim karşımızda siz burjuvazi ve feodallerle birlikte yalnız gerici bir sınıfı meydana getiriyorsunuz diye söylendi mi?

Lassalle, kendisi tarafından yazılmış kutsal yazıları ona inananların bildiği gibi, *Komünist Manifesto*'yu ezbere biliyordu. O halde kendisi bunu böylesine kabaca tahrif etmişse, bunun nedeni ancak, mutlakiyetçi ve feodal muhalifleriyle burjuvaziye karşı kurduğu ittifakı güzel göstermektir.

Yukardaki maddede üstelik kendisinin bilgiççe sözü, Enternasyonalin tüzüğünden aktarırken yapanın yüzüne gözüne bulaştırdığı alıntı ile hiçbir bağıntısı olmaksızın, evirilip-çevirilerek öne sürülüyor. Demek ki, burada sözkonusu olan, basbayağı bir yakışıksızlık ve sayın Bismarck için hoşnutsuzluk verici olmamakla birlikte, Berlinli Marat'nın[22] her zaman yaptığı ucuz kabalıklardan bir tanesidir.

> 5. "İşçi sınıfı, tüm uygar ülkelerin işçileri için ortaklaşa olan çabasının zorunlu sonucunun, halkların uluslararası kardeşliği olacağı bilinci içinde, kurtuluşu yolunda *önce bugünkü ulusal devletin çerçevesinde* etkinlik gösterir."

Lassalle, *Komünist Manifesto*'nun ve daha önceki tüm sosyalizmin tersine, işçi hareketini en dar bir ulusal görüş açısından kavramıştır. Bu noktada kendisinin peşinden gidiliyor — ve bu da Enternasyonalin etkinliğinden sonra yapılıyor.

Genellikle savaşımda bulunabilmek için, işçi sınıfının kendini kendi arasında *sınıf olarak* örgütlemesi gerektiği, ülkenin onun en yakın savaşım alanı olduğu kolayca anlaşılabilir. Bu bakımdan onun sınıf savaşımı içerik bakımdan değil, *Komünist Manifesto*'nun belirttiği gibi, "biçim bakımından" ulusaldır. Ama "bugünkü ulusal devletin çerçevesi", örneğin Alman Reich'ının çerçevesi, ekonomik yönden "dünya piyasası çerçevesinde" siyasal bakımdan "devletler

sistemi çerçevesinde" bulunur. Çok iyi bir tüccar bilir ki, Alman ticareti, aynı zamanda dış ticarettir, ve zaten sayın Bismarck'ın büyüklüğü de asıl onun güttüğü *uluslararası* politikanın türünden oluşur.

Peki, Alman İşçi Partisi enternasyonalciliğini neye indirgiyor? Güttüğü çabanın sonucunun *"halkların uluslararası kardeşliği* olacağı" bilincine — burjuva Özgürlük ve Barış Birliğinden[23] aşırılmış bir söz, egemen sınıflara ve onların hükümetlerine karşı ortak savaşımda işçi sınıflarının uluslararası kardeşliği için eşdeğer olarak geçeceği düşünülmüş. Demek ki, Alman işçi sınıfının *uluslararası işlevlerinden* tek bir söz yok! Ve böylece bu sınıf, tüm öteki ülkelerin burjuvaları ile kendisine karşı kardeşçe birleşmiş kendi burjuvazisine ve sayın Bismarck'ın uluslararası komplocu politikasına karşı direnecek!

Gerçekte programın enternasyonal inancı, Serbest Ticaret Partisi programının altında, *sonsuz derinlerde* yatıyor. Bu parti de, çabasının sonucunun "halkların uluslararası kardeşliği" olduğunu öne sürüyor. Ama kendisi, ticareti uluslararası hale getirmek için bir şeyler de *yapıyor* ve tüm halkların kendi arasında ve kendi kendine ticaret yaptığı bilinci ile asla yetinmiyor.

İşçi sınıflarının uluslararası etkinliği, hiçbir türü ile *"Uluslararası İşçi Derneği"*nin varlığına bağlı değildir. Bu, sözkonusu etkinliğe bir merkez organı sağlamak için ilk girişimden başka bir şey değildi; verdiği dürtü yoluyla sağlanmış kalıcı bir başarının girişimiydi, ama Paris Komününün düşmesinden sonra *ilk tarihsel biçimi* ile uzun süre yürütülemeyen bir girişimdi.

Bismarck'ın *Norddeutsche* gazetesi,[24] Alman İşçi Partisinin yeni programda enternasyonalcilikten vazgeçtiğini patronunun hoşuna gitsin diye ilan ederken tamamıyla haklıydı.

## II

"Alman İşçi Partisi bu ilkelerden çıkış yaparak, *özgür* devlet —*ve*— sosyalist toplum; *ücretlerin tunç yasasına sahip* ücret sisteminin —ve— her biçimiyle sömürünün kaldırılması; tüm toplumsal ve siyasal eşitsizliğin giderilmesi yolunda tüm yasal araçlarla çaba gösterir."

"Özgür" devlete ilerde gene döneceğim.

O halde Alman İşçi Partisi gelecekte Lassalle'ın "ücretlerin tunç yasasına" inanabilir! Bunun yitip gitmemesi için, "ücretlerin tunç yasasına *sahip*" "ücret sisteminin kaldırılmasından" (ücretli emek sistemi denilmesi gerekirdi) sözetme saçmalığına başvuruluyor. Ücretli emeği kaldırırsam, ister "tunç" ister süngerden olsunlar, onun yasalarını da doğal olarak kaldırmış olurum. Ama Lassalle'ın ücretli emek savaşımı, hemen yalnızca bu yasa denilen şeyin çevresinde dönüp dolaşıyor. Bundan dolayı, Lassalle yanlısı tarikatların yengisini kanıtlamak için, "ücretlerin tunç yasasına *sahip* ücret sisteminin kaldırılması", yasanın kendisi kalkmaksızın, gereklidir.

Bilindiği gibi Lassalle, "ücretlerin tunç yasası" konusunda, Gœthe'nin "ölümsüz, tunç, büyük yasalar"ından alınmış "tunç" sözcüğünden başka bir şey duymamıştır. "Tunç" sözcüğü, müminlerin kendilerini tanımasına yarayan bir damgadır. Ama yasayı Lassalle'ın mühürü ile ve dolayısıyla da onun anladığı gibi alırsam, aynı zamanda bunu kendisinin gerekçesiyle almak zorundayım. Nedir bu gerekçe? Lassalle'ın ölümünden hemen sonra Lange'nin ortaya koyduğu gibi (bizzat Lange'nin övdüğü) Malthus'un nüfus teorisidir. Ancak bu doğru ise, yasayı gene kaldıramam ve ücretli emeği yüz kez kaldırsam da, gene kaldıramam, çünkü yasa o zaman yalnız ücretli emeğin sistemine değil, aynı zamanda *her* toplumsal sisteme egemendir. İktisatçılar asıl bu noktaya dayanarak, sosyalizmin *doğadan gelen* yoksulluğu kaldıramayacağını, yalnızca *genelleştirebileceğini*, aynı zamanda da toplumun tüm üst düzeyine yayabileceğini elli yıldan fazla bir süredir kanıtlamış bulunuyorlar.

Ama asıl konu bütün bunlar değildir. Lasalle'ın yasayı *yanlış* anlaması *tamamıyla bir yana*, burada gerçekten insanın tepesini attıran bir geriye dönüş vardır:

*Emek ücretinin göründüğü* gibi bir şey, *yani emeğin değeri* ya da fiyatı değil de, yalnızca *emek-gücünün değeri ya da fiyatı* için maskeli bir biçim olduğuna ilişkin bilimsel görüş, Lassalle'ın ölümünden bu yana *partimizde* bir çığır açmıştır. Bununla, emek ücreti konusunda şimdiye kadar kabul edilmiş burjuva görüş ve ayrıca bu görüşe yöneltilen tüm eleştiri bir daha dönmemek üzere terkedilmiş, ücretli işçinin, belli

bir süre kapitalist için (dolayısıyla da onun artı-değerden beslenen adamları için) karşılıksız çalışması halinde, kendi yaşamı için çalışma, yani *yaşama* iznine sahip olduğu; tüm kapitalist üretim sisteminin, işgününün uzatılması ya da verimliliğin geliştirilmesi, emek-gücünün daha büyük bir gerilimi vb. yoluyla bu karşılıksız emeğin artırılması etrafında dolaştığı; böylece ücretli emek sisteminin, köleliğin, hem de işçi daha iyi ya da daha kötü bir ücret alsa bile, emeğin toplumsal üretici güçlerinin gelişmesi ölçüsünde daha da sertleşen bir köleliğin sistemi olduğu anlaşılmıştır. Bu görüş partimiz içinde gittikçe daha çok yerleştikten sonra, Lassalle'ın emek ücretinin ne olduğunu *bilmediğini*, burjuva iktisatçıların peşinde giderek sorunun özü yerine görüntüsüne kapıldığını şimdi bilmek zorunluluğu bulunduğu halde, Lassalle'ın dogmalarına geri dönülüyor.

Köleliğin gizine sonunda vararak ayaklanan köleler arasından, eskimiş görüşlere kapılmış bir köle sanki ayaklanma programına şunları yazmış: Kölelik kaldırılmalıdır, çünkü kölelik sisteminde kölelerin beslenmesi belli bir en alt noktayı asla aşamaz!

Partimizin temsilcilerinin parti yığınları arasında yayılmış görüşe karşı böyle korkunç bir suikast işlemeye yetenekli oldukları olgusu, uzlaşma programının kaleme alınmasında onların hangi <alçakça> hafiflikle, <hangi vicdansızlıkla> işe koyulduklarını kanıtlamaya yetmiyor!

"Tüm toplumsal ve siyasal eşitsizliğin giderilmesi" belirsiz madde bitişi sözü yerine, sınıf ayrılıklarının kaldırılmasıyla birlikte bunlardan doğmuş toplumsal ve siyasal eşitsizliğin tümü kendiliğinden kaybolur denebilirdi.

III

> "Alman İşçi Partisi, *toplumsal sorunun çözümüne başlangıç olmak* üzere, *emekçi halkın demokratik denetimi altında, devlet yardımı ile* üretim kooperatifleri kurulmasını ister. Sanayi ve tarım *için* üretim kooperatifleri, *bunlardan toplam emeğin sosyalist örgütlenmesinin oluşması ölçüsünde kurulmalıdır*."

Lassalle'ın "ücretlerin tunç yasası"ndan sonra, peygamberin kutsal ilacı! Gereken biçimde "hazırlığı yapılıyor"! Va-

rolan sınıf savaşımının yerine bir gazete yazarının sözü — "*çözümü*"ne "başlanan" "*toplumsal sorun*"— geçiyor. "Toplam emeğin sosyalist örgütlenmesi", toplumun devrimci değişim sürecinden çıkacak yerde, devletin üretim kooperatiflerine sağladığı, işçinin "*ortaya çıkarmadığı*" "devlet yardımından" "oluşuyor". Lassalle'ın, devlet parası ile yeni bir demiryolu yapıldığı gibi yeni bir toplum da kurulabileceğine ilişkin kuruntusuna uygun bir şey bu.

Utancın <küçük bir kırıntısı> yüzünden, "devlet yardımı" — "emekçi halkın demokratik denetimi altına" konuyor.

Birincisi, Almanya'da "emekçi halk", çoğunluğu ile proleterlerden değil, köylülerden meydana gelir.

İkincisi, Almancada "demokratik", "halk egemenliği" demektir. Peki, "emekçi halkın halk egemenliği denetimi" ne demektir? Ve hem de, devlete karşı bu istemleriyle, ne egemenlik konusunda, ne de egemenlik için henüz olgunlaşmadığı yolundaki tam bilincini dile getiren bir emekçi halk bakımından!

Louis-Philippe döneminde Fransız sosyalistlerine karşıt olarak Buchez tarafından yazılan ve *Atelier*'in gerici işçileri tarafından kabul edilen reçetenin eleştirisine burada girmek gereksizdir. Asıl neden de, bu kendine özgü harika ilacın programa yazılmasından değil, genel olarak sınıf hareketi açısından sekterlik hareketine dönülmesinden ileri geliyor.

İşçilerin kooperatifsel üretimin koşullarını toplumsal ölçüde ve önce kendilerinde, yani ulusal ölçüde oluşturmak istemeleri, onların şimdiki üretim koşullarının devrimden geçirilmesi için çalışmalarından başka bir anlama gelmez ve bunun devlet yardımı ile kooperatif şirketler kurulmasıyla hiçbir ilgisi yoktur! Ancak şimdiki kooperatif şirketlere gelince, bunların *yalnızca* bağımsız, ne hükümetler ne de burjuvazi tarafından desteklenen işçi yaratıkları olmaları halinde bir değeri vardır.

[IV]

Şimdi demokrasi bölümüne geliyorum.

A. "*Devletin özgürlükçü temeli*"

Her şeyden önce, II gereğince, Alman İşçi Partisi "özgür devlet"i gerçekleştirmeye çalışır.

Özgür devlet — nedir bu?

Sınırlı kulluk zihniyetinden kurtulan işçilerin amacı, devleti "özgür" hale getirmek asla değildir. Alman Reich'ında "devlet", nerdeyse Rusya'da olduğu kadar "özgür"dür. Özgürlük, devleti toplumun üstünde bulunan bir organ olmaktan çıkararak onun tamamıyla altında bir organa dönüştürmekte toplanır, ve günümüzde de devlet biçimleri "devletin özgürlüğü"nü sınırladıkları ölçüde daha özgür ya da daha az özgürdür.

Alman İşçi Partisi —hiç değilse, bu programı kendi programı haline getirirse—, sosyalist düşüncelerin kendisine birazcık olsun işlemediğini gösterir; çünkü bu parti varolan toplumu (bu nokta geleceğin her toplumu için geçerlidir), şimdiki *devletin temeli* (ya da gelecek toplum için olan gelecekteki devlet) olarak ele alacak yerde, bunun tersine, devleti kendine özgü "*ruhsal, ahlaksal, özgürlüksel temellere*" sahip kendi başına bir varlık olarak ele alıyor.

Programın "*bugünkü devlet*", "*bugünkü toplum*" sözleriyle yürüttüğü acımasızca bir kötüye kullanma, istemlerini yönelttiği devletle ilgili olarak işlenen bundan daha acımasız bir yanlış anlama bile sözkonusu!

"Bugünkü toplum", tüm uygar ülkelerde varolan, ortaçağ artıklarından azçok arınmış, her ülkenin kendine özgü tarihsel gelişmesi dolayısıyla azçok değişmeye uğramış, azçok gelişmiş kapitalist bir toplumdur. Buna karşılık "bugünkü devlet", devlet sınırı ile yer değiştiriyor. Prusya Almanyası'nda devlet İsviçre'de olduğundan başkadır, İngiltere'de devlet Birleşik Devletler'de olduğundan başkadır. O halde "bugünkü devlet" bir uydurmadır (*fiktion*).

Bununla birlikte çeşitli uygar ülkelerin çeşitli devletlerinin hepsinin, renkli biçim farklılığına karşın, modern burjuva toplumun tabanında bulunmaları, yalnızca birinin daha az ya da daha çok kapitalist gelişme göstermesi gibi ortak bir yanı vardır. Bu yüzden bunların belli ortak temel karakterleri de vardır. Bu anlamda, devletin şimdiki kökünün, burjuva toplumun öldüğü gelecektekinin tersine, "bugünkü devlet varlığı"ndan sözedilebilir.

O zaman şu soru ortaya çıkıyor: Devlet, komünist bir

toplumda hangi değişmeden geçecektir? Başka deyişle, o toplumda devletin şimdiki işlevlerine benzeyen hangi toplumsal işlevler geriye kalır? Bu soruya ancak bilimsel yoldan karşılık verilebilir ve halk sözcüğünün devlet sözcüğü ile binbir çeşit bileşiminin yapılması yoluyla soruna bir arpa boyu kadar bile yaklaşılmaz.

Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinin ötekine devrimsel dönüşümü dönemi vardır. Bu siyasal geçiş dönemi demektir ve bu dönemin devleti, *proletaryanın devrimci diktatörlüğü*nden başka bir şey olamaz.

Programın, ne sonuncusu ile, ne de komünist toplumun gelecekteki devleti ile bir ilişkisi vardır.

Programın siyasal istemleri, tüm dünyanın bildiği demokratik istekler dizisinden başka bir şey içermiyor: genel seçim hakkı, dolaysız yasama, halk hukuku, halkın ordusu vb.. Bunlar, burjuva Halk Partisinin, Barış ve Özgürlük Birliğinin salt yankısıdır. Düşsel bir tasarlama ile abartılırsa, artık *gerçekleştirilmiş* olan bir dizi isteklerdir. Yalnız bunlara sahip olan devlet Alman Reich'ının sınırları içinde değil, İsviçre'de, Birleşik Devletler'de vb. bulunmaktadır. Bu türden "geleceğin devleti", Alman Reich'ının dışında varolmasına *karşın "bugünün devletidir"*.

Ama bir şey unutulmuştur. Alman İşçi Partisi, "bugünkü ulusal devletin", yani kendi devletinin, Prusya-Alman Reich'ının sınırları içinde hareket edeceğini kesinlikle ilan ettiğine göre —yoksa partinin istemlerinin büyük bir kısmının anlamı kalmazdı, çünkü yalnızca henüz sahip olunmayan şey istenir—, asıl sorunu, yani bütün o güzel şeylerin halkın özerkliği denilen şeyin kabul edilmesine dayandığını, bundan dolayı bunların yalnızca *demokratik cumhuriyette* yeri olduğunu unutmamalıydı.

Louis-Philippe ve Louis-Napoléon zamanında Fransız işçi programlarının yaptığı gibi demokratik cumhuriyeti isteme yürekliliğine sahip olunmadığı için —akıllıca bir şey, çünkü koşullar dikkatli olmayı gerektiriyor—, yalnızca demokratik bir cumhuriyette anlamı olan şeyleri parlamenter biçimlerle bezenmiş, feodal kalıntılarla karışmış ve aynı zamanda burjuvazi tarafından etkilenen, bürokrasi tarafından tezgahlanan ve polis tarafından korunan bir askerî despotizmden başka bir şey olmayan bir devletten istemek <ve üs-

telik bu devlete, "yasal araçlarla" bunların kendisini zorla kabul ettirebileceği sanısına kapılındığını da ileri sürmek> hilesine <ne "onur verici", ne de zahmete değen bir hile!> de sığınmamak gerekirdi.

Demokratik cumhuriyette bin yıllık bir Reich'ı gören ve asıl bu burjuva toplumun bu son devlet biçiminde sınıf savaşımının kesin bir sonuca bağlanabileceğinden haberi olmayan vülger demokrasi bile, polisçe izin verilenle mantıkça izin verilmeyenin sınırları içinde böylesi demokratlığın henüz çok çok üstündedir.

Gerçekte "devlet" denince hükümet mekanizmasının anlaşıldığını ya da devletin işbölümü ile toplumdan ayrılmış, kendine özgü bir organizma meydana getirdiğini, şu sözler de gösteriyor: "Alman İşçi Partisi, *devletin ekonomik temeli olarak* tek bir artan oranlı gelir vergisi vb. ister." Vergiler hükümet mekanizmasının ekonomik temelidir ve başka bir şey değildir. İsviçre'de varolan geleceğin devletinde bu istem oldukça yerine gelmiş durumdadır. Gelir vergisi çeşitli toplumsal sınıfların gelir kaynaklarını, dolayısıyla kapitalist toplumu gerektirir. O halde, Liverpool finans reformcularının —başlarında Gladstone'un kardeşinin bulunduğu burjuvalar— programın istediği istemde bulunmasında şaşılacak bir nokta yoktur.

B. "Alman İşçi Partisi, devletin ruhsal ve ahlaksal temeli olarak şu istemlerde bulunur:

1. Genel ve *eşit halk eğitiminin* devletçe sağlanmasını, genel öğrenim zorunluluğunu, öğrenimin parasız olmasını."

*Eşit halk eğitimi*? Bu sözlerle tasarlanan şey nedir? Bugünkü toplumda (bizim işimiz yalnız bu toplumladır) tüm sınıflar için eğitimin *eşit* olabileceğine inanılıyor mu? Yoksa, daha yüksek sınıfların zor yoluyla, hem ücretli işçilerin, hem de köylülerin ekonomik koşulları ile yerine getirilebilecek bir eğitim düzeyine —ilkokul düzeyine— indirilmesi mi isteniyor?

"Genel öğrenim zorunluluğu. Parasız öğrenim." Birincisi Almanya'da bile var, ikincisi İsviçre ve Birleşik Devletler'de halk okulları için var. ABD'nin birkaç eyaletinde "orta dereceli" öğrenim kurumları da "parasızsa", gerçekte bu, ancak,

orta dereceli sınıfların eğitim giderlerinin genel vergi kesesinden karşılanması anlamına gelir. Ayrıca, aynı şey A. 5 altında istenen "parasız yargı" için de geçerlidir. Cinayet yargısı her yerde parasız olabilir; sivil yargılama hemen yalnızca mülkiyet anlaşmazlıkları ile ilgilidir, böylece hemen yalnız varlıklı sınıfları ilgilendirir. Onlar da davalarını halkın kesesinden mi gördürmelidirler?

Okullarla ilgili maddenin, ilkokul ile bağlantılı olarak hiç değilse teknik okullar (teorik ve pratik) istemesi gerekirdi.

"*Devlet yoluyla halk eğitimi*" hiç kabul edilmeyecek bir şeydir. İlkokulların araçlarını genel bir yasa ile belirlemek, öğretim personelinin yetişmesini, öğretim dallarını vb. Birleşik Devletler'de olduğu gibi devlet müfettişleriyle bu yasal hükümlerin yerine getirilmesini denetlemek, devleti halkın eğiticisi olarak atamaktan tamamıyla başka tür bir şeydir. Tersine, hükümet ve kilise aynı ölçüde, okul üzerinde her türlü etkide bulunmanın dışına çıkarılabilir. Hatta Prusya-Alman Reich'ında ("geleceğin devletinden" sözedildiği yolundaki çürük kaçamaklı söze de sığınmamalı; bunun apayrı bir sorun olduğunu gördük) devletin halk tarafından çok sert bir eğitimden geçirilmesine gereksinme bile vardır.

Ama tüm program, tüm demokratik görünüşüne karşın, lasalcı tarikatların kulluk inancı ile ya da bundan daha iyi olmayan bir demokratik mucize inancı ile iyiden iyiye kokuşmuştur; ya da daha çok sosyalizmin aynı ölçüde uzağında bulunan bu iki tür mucize inancı arasında bir uzlaşmadır.

Prusya anayasasının bir maddesinde "*bilim özgürlüğü*" deniyor. O halde burada neden denmiyor?

"*Vicdan özgürlüğü*!" Şu kültür savaşımı döneminde liberalizme eski parolalarını benimsetmek istendiyse, bu, ancak şu biçimde olabilirdi: Herkes, polisin işe burnunu sokmasına meydan vermeden kendi dinsel ve bedensel gereksinmesini kendi giderebilmelidir. Ama İşçi Partisi bu fırsat dolayısıyla, burjuva "vicdan özgürlüğünün" olabilecek her tür *dinsel vicdan özgürlüğüne* katlanmaktan başka bir şey olmadığının ve daha çok vicdanları dinsel umacıdan kurtarmaya çalıştığının bilincinde olduğunu dile getirmeliydi. Ama "burjuva" düzeyi aşmamaktan hoşlanılıyor.

Artık konunun sonuna geldim, çünkü programda aşağıdaki ek bölüm, onun *karakteristik* bir parçasını meydana ge-

tirmiyor. Bundan dolayı burayı çok kısa geçebilirim.

"2. *Normal işgünü*."

Başka hiçbir ülkenin işçi partisi böyle belirsiz bir istemle yetinmemiş, tersine her zaman varolan koşullar altında normal saydığı işgünü uzunluğunu saptamıştır.

"3. Kadınların çalışmasının sınırlanması ve çocukların çalışmasının yasaklanması."

İşgününün normlaştırılması, süresi, aralıklar vb. konusunu içine alıyorsa, kadınların çalışmasının sınırlandırılmasını da kapsamalıdır; yoksa özellikle kadın bedeni için sağlığa aykırı ya da kadın cinsi için töreye aykırı olan işkollarında yalnızca kadınların çalışmasının dışta bırakılması anlamına gelebilir. Eğer amaçlanan buysa, onu da söylemek gerekirdi.

"*Çocukların çalışmasının yasaklanması*!" Burada *yaş sınırını* belirtmek mutlaka gerekliydi.

Çocukların çalışmasının *genel olarak yasaklanması*, büyük sanayinin varlığı ile uyuşamaz ve bu yüzden safdilce ve boş bir istektir.

Bunun gerçekleştirilmesi —olanağı varsa— gericilik olurdu; çünkü çalışma süresinin çocukların korunması amacıyla çeşitli yaş basamaklarına ve başka tedbirlilik önlemlerine göre sımsıkı biçimde düzenlenmesi halinde, üretken emeğin öğretimle vaktinden önce birleştirilmesi günümüz toplumunun en güçlü dönüşüm araçlarından biridir.

"4. Fabrika, atelye ve ev sanayiinin devletin gözetimi altında bulunması."

Prusya-Alman devletinden, müfettişlerin yalnızca mahkeme kararı ile yerinden alınması; her işçinin, görevlerini aksatmalarından dolayı müfettişleri mahkemelere şikayet edebilmesi; müfettişlerin hekimlik mesleğinden sayılması gerektiği mutlaka istenmeliydi.

"5. Mahkûmların çalışmasının düzenlenmesi."

Genel bir işçi programında önemsiz bir istem. Rekabet

kıskançlığından dolayı bayağı suçlulara hayvanmışlar gibi davranılmamasını ve özellikle ellerindeki tek düzelme aracı olan üretken emekten yoksun bırakılmamalarını mutlaka açıkça belirtmek gerekliydi. Bu da, sosyalistlerden beklenebilecek şeyin en azı demekti.

"6. Etkin tutuklama yasası."

"Etkin" bir tutuklama yasasından ne anlaşıldığı söylenmeliydi.

Bu arada belirtmeli ki, normal işgününde fabrika yasalarının tehlikelere vb. karşı sağlık önlemlerini ve koruyucu araçları ilgilendiren kısmı gözden kaçırılmıştır. Tutukluluk yasası ancak bu hükümler çiğnendiği zaman geçerlik kazanır.

<Kısacası, bu ek kısım da, titrek elli yazarlarının özelliğini taşıyor.>

*Dixi et salvavi animam meam.**

Nisan-Mayıs başı 1875'te yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 19, s. 15-32.

* Söyledim ve ruhumu kurtardım. —ç.

KARL MARX-FRİEDRİCH ENGELS

# [AUGUST BEBEL, WİLHELM LİEBKNECHT, WILHELM BRACKE'YE VB. GENELGE MEKTUP]

(PARÇA)

[Londra, 17-18 Eylül 1879]

## III. ÜÇ ZÜRİHLİNİN BİLDİRİSİ

Bu arada Höchberg *Yıllık*'ı elimize ulaştı ve burada "Almanya'da Sosyalist Hareketin Geçmişine Bakışlar" başlıklı bir makale var. Bizzat Höchberg'in bana söylediğine göre, makale, Zürih komisyonunun üç üyesi tarafından kaleme alınmış. Burada hareketin bugüne kadar olan gelişmesine ilişkin kendilerinin belgelere dayanan eleştirisini ve bununla birlikte de yeni organın tutumuna ilişkin olarak, bu tutum kendilerine bağlı olduğu ölçüde, sağlam bir program görüyoruz.

Hemen baş tarafta deniyor ki:

"Lassalle'ın önde gelen siyasal bir hareket olarak gördüğü, bu yolda yalnız işçilere değil, *başlarında* bilimin bağımsız temsilcileriyle *gerçek insan sevgisiyle dolu tüm* kişilerin yürümesi gereken tüm onurlu demokratlara çağrıda bulun-

duğu hareket. J. B. v. Schweitzer'in başkanlığı sırasında *sanayi işçilerinin tek yanlı bir çıkar savaşımı* düzeyine indi."

Bunun tarihsel yönden böyle olup olmadığını ya da ne derece böyle olduğunu incelemedim. Burada özel olarak Schweitzer için yapılan suçlama, bir burjuva demokratik-insansever hareket olarak kabul edilen lasalcılığı Schweitzer'in, sanayi işçilerinin tek yanlı bir çıkar savaşımına *indirgemesinden* meydana geliyor. Bu *indirgeme*, Schweitzer'in hareketin karakterini sanayi işçilerinin burjuvaziye karşı sınıf savaşımı olarak *derinleştirmesi* biçiminde olmuştur. Daha sonra kendisi, "burjuva demokrasisini kabul etmemekle" suçlanıyor. Burjuva demokrasisinin sosyal-demokrat partide yaratabileceği ne var ki? Eğer burjuva demokrasisi "dürüst insanlardan" meydana geliyorsa, bu partiye hiç girmek istemez ve gene de girmek istiyorsa, yalnızca ortalığa nifak saçmak için girer.

Lasalle'ın partisi, "*işçi partisi* olarak, *en tek yanlı* biçimde davranmayı yeğledi". Bunu yazan baylar, işçi partisi olarak en tek yanlı biçimde davranan bir partinin üyelerinin kendileridir, bu partide şimdi görev ve makam sahibidirler. Burada mutlak bir uyuşmazlık sözkonusudur. Eğer yazdıklarını amaçlıyorlarsa, partiden çıkmalıdırlar. En azından görevleri ve makamları bırakmalıdırlar. Bunu yapmazlarsa, partinin proleter karakterine karşı savaşımda, bulundukları makamdan yararlanmayı düşündüklerini itiraf etmiş olurlar. Böylece parti, onları görevde ve makamlarında bırakırsa kendi kendine ihanet etmiş olur.

Bu bayların kanısına göre, sosyal-demokrat parti tek yanlı bir işçi partisi *değil*, "gerçek insan sevgisiyle dolu tüm adamların" çok yanlı bir partisi olmalıdır. Her şeyden önce parti, ham proleter tutkularını bırakıp "iyi bir zevkin oluşturulması" ve "iyi bir tonun öğrenilmesi için" eğitim görmüş insansever burjuvaların yönetimi altına girerek bunu kanıtlamalıdır. Sonra da bazı önderlerin "yırtık pırtık görünüşünün" yerini hoşa giden bir "burjuva görünüş" alacaktır. (Burada amaçlanan kişilerin dış görünüşünün yırtık pırtık oluşu, onlar için yapılacak suçlamanın en küçük ölçüsü değilmiş sanki!) Bundan sonra "eğitim görmüş ve varlıklı sınıfların çevrelerinden *çok sayıda taraftar* biraraya gelecektir. Ama yürütülen ajitasyon elle tutulur başarılara ulaşacaksa

*bunların* önce kazanılması gereklidir." Alman sosyalizmi "*yığınların* kazanılmasına çok büyük değer vermiş ve bu arada toplumun yüksek tabakaları denilen yerlerde enerjik (!) bir propaganda yürütmeyi ihmal etmiştir". Çünkü "kendisini Reichstag'da temsil etmeye elverişli kişilerin eksikliği henüz partide vardır." Ama "ilgili konuların derinine inmek için fırsat ve zamanı yeterince bulan kişilere milletvekilliklerinin verilmesi arzuya değer ve gereklidir. Basit işçinin ve küçük bir ustanın ... gerekli zamanı bulması ancak pek seyrek hallerde olanaklıdır." Öyleyse burjuvaları seçin!

Kısacası, işçi sınıfı kendini kurtarmaya kendiliğinden yetersizdir. Bunun için işçiler, yararlı şeyleri öğrenme "fırsatı ve zamanı bulunan" biricik kişiler olan "eğitim görmüş ve varlıklı" burjuvaların yönetimi altına girmek zorundadır. İkincisi de burjuvazi ile asla savaşılamaz, o yalnız enerjik propaganda ile — *kazanılabilir.*

Ancak toplumun yüksek tabakalarını ya da onun yalnız iyi niyetli unsurlarını kazanmak isteniliyorsa, onu asla korkutmamalısınız. Ve bu üç Zürihli bu konuda sinirleri yatıştırıcı bir keşifte bulunduğunu sanıyor:

"Parti, özellikle, şimdi, sosyalistler yasasının baskısı altında, zora dayalı, kanlı devrim yolunu tutmaya *istekli olmadığını*, yasallık, yani *reform* yoluna girmeye kararlı olduğunu ... gösteriyor." Öyleyse 500.000-600.000 sosyal-demokrat seçmen, toplam seçmenin 1/10-1/8'i, üstelik geniş ülkenin tümünde dağınık halde iken, kafasını duvara dikip koşmayacak ve on kişiye karşı bir kişinin bir "kanlı devrim" yapmaya girişmeyeceği kadar aklıbaşında olunca, bu, güçlü bir dış olaydan, bunun ansızın meydana getirdiği devrimci bir çalkantıdan, hatta bundan oluşmuş bir çarpışmayla elde edilen halk *zaferinden* yararlanmaya gelecekte her zaman için de onların yanaşmayacaklarını kanıtlar! Eğer Berlin kenti bir 18 Mart[25] yaratacak barbarlığı bir kez daha gösterirse, sosyal-demokratlar, "barikat düşkünü güruh" olarak savaşıma katılacak yerde, "yasallık yolunu" tutmalı, yatıştırmalı, barikatları kaldırmalı ve gerekirse muhteşem savaş ordusu ile birlikte tek yanlı, kaba, barbar yığınlara karşı yürümelidir. Peki, baylar böyle demek istemediklerini öne sürerlerse, demek istedikleri nedir?

Bundan da ötesi var.

"Böylece şimdiki koşulların eleştirisinde ve bunların değiştirilmesine ilişkin önerilerinde kendisi" (parti) "ne kadar sakin, nesnel ve düşünceli davranırsa, şimdi" (sosyalistler yasasının kabulü sırasında) "başarıya ulaşan manevranın yinelenme olanağı öylesine azdır; bu manevra ile bilinçli gericilik, kızıl hayalet korkusu yoluyla burjuvaziyi yıldırmıştır."

Burjuvaziden korkunun son izini de silmek için, kızıl hayaletin gerçekten yalnızca bir hayalet olduğu, böyle bir şeyin bulunmadığı ona açıkça ve inandırıcı biçimde kanıtlanacaktır. Ancak kızıl hayaletin sırrı, kendisiyle proletarya arasındaki kaçınılmaz ölüm kalım savaşımından burjuvazinin duyduğu korku değil de nedir? Modern sınıf savaşımına ilişkin değiştirilmez karardan duyulan korku değil de nedir? Sınıf savaşımını ortadan kaldırın, o zaman burjuvazi ile "tüm bağımsız insanlar", "proleterlerle elele dolaşmaktan çekinmeyeceklerdir"! O zaman aldatılan da elbette proleterler olur.

O halde parti, acizane ve mahzun davranışıyla, sosyalistler yasasına fırsat hazırlayan "uygunsuzlukları ve taşkınlıkları" bir daha dönmemek üzere terkettiğini kanıtlasın. Yalnızca sosyalistler yasasının sınırları içinde hareket etmek istediğine gönüllü olarak söz verirse, Bismarck ile burjuvazi, o zaman, gereksiz hale gelecek bu yasayı kaldırmak iyiliğinde herhalde bulunacaklardır.

"Bizleri iyi anlamalı", biz "partimizin ve programımızın teslim olmasını" istemiyoruz, "ama çok yaygın çabalarımızın gerçekleştirilmesini düşünmeden önce, çok yakında bulunan, her türlü koşullar altında erişilmesi zorunlu olan bazı hedeflerimizin ulaşılmasına tüm gücümüzü, tüm enerjimizi yöneltirsek, yıllar boyunca yetecek işimizin bulunduğunu söylüyoruz." O zaman burjuvalar, küçük-burjuvalar ve işçiler, "şimdi aşırılığa varan istemlerimiz yüzünden ... korkutulan" bu kişiler yığın yığın bize katılacaklardır.

Programdan *vazgeçilmemeli*, yalnızca *ertelenmelidir* — belirsiz bir zamana kadar. Program kabul ediliyor, ama gerçekte kendi kendisi için ve yaşanılan zamanlar için değil, yazarın ölümünden sonrası için, çocuklar ve torunlar için miras olarak. Bu arada "bütün güç ve enerji", bir şey oluyormuş ve aynı zamanda burjuvazi korkutuluyormuş görüntüsü bulunsun diye, türlü ıvır zıvır şeyler ve kapitalist toplum dü-

zeninin ötesinin berisinin yamanması için sarfedilecek. Kapitalist toplumun yıkılmasının birkaç yüzyıl içinde kaçınılmaz olduğu yolundaki sarsılmaz inancı, kendisinin bu konuda durup dinlenmeden atıp tutması, içtenlikle söylediklerinin 1873[26] patlamasına katkıda bulunması ve böylece varolan düzenin yıkılması için *gerçekten* bir şey yapması ile değerini gösteren komünist Miquel'i burada övmek isterim.

İyi bir tutuma karşı işlenmiş başka bir suç da, ancak "zamanın çocukları" olan "kuruculara karşı yapılmış aşırı saldırılardı"; "bundan dolayı Stroussberg ve benzeri kişilere karşı sövüp saymalar ... olmasaydı daha iyi olacaktı". Ne yazık ki tüm insanlar "yalnız zamanın çocukları"dır ve eğer bu af dilemek için yeterli bir nedense, artık hiç kimse başkasına saldırmamalı, biz de tüm polemiği, tüm savaşımı bırakıyoruz; karşıtlarımızın tüm tekmelerini sessizce sineye çekiyoruz; çünkü biz akıllı kişiler, onların "zamanın çocukları" olduğunu ve yaptıklarından başka türlü davranamadıklarını biliyoruz. Onların tekmelerini faizi ile birlikte geri ödemek yerine, zavallılara acımamız gerekir.

Bunun gibi Komün tarafını tutmanın da "aslında bize karşı eğilimli kişilerin geri itilmesi ve genel olarak *burjuvazinin kininin* bize karşı büyümesi" bakımından zararı olmuştu. Ayrıca parti, "Ekim yasasının meydana gelmesinde de tamamıyla suçsuz değildir, çünkü *burjuvazinin kinini* gereksiz yere çoğaltmıştır".

Zürihli üç yargıcının programını işte gördünüz. Açıklık yönünden tek eksiği olduğu söylenemez. Bizim için bu hiç söylenemez, çünkü 1848 yılından bu yana bu tür her çeşit konuşma biçimlerini çok iyi tanıyoruz. Bunlar, proletaryanın devrimci tutumundan sıkıştığı için korkarak "fazla ileri gidildiğini" söyleyen küçük-burjuva temsilcileridir. Kararlı siyasal muhalefet yerine genel aracılık; hükümete ve burjuvaziye karşı savaşım yerine, onları kazanma ve inandırma çabası; yukardan gelen kötü işlemlere karşı inatçı bir direnme yerine, alçakça bir teslimiyet ve cezayı hak etmiş olma itirafı. Tüm tarihsel bakımdan zorunlu çatışmalar, anlaşmazlıklar biçiminde yorumlanır ve tüm tartışma şu yaranma ile son bulur: konunun özünde hepimiz beraberiz. 1848'de burjuva demokratlar olarak ortaya çıkan kişiler, şimdi aynı biçimde kendilerini sosyal-demokrat diye adlan-

bilmiyorlar. Onlar için demokratik cumhuriyetin yıkılışı nasıl uzak olmuşsa, bunlar için kapitalist düzenin yıkılışı o kadar ulaşılmaz bir uzaklıktadır, böylece günümüzün siyasal uygulaması için kesinlikle bir anlam taşımaz; herkes istediği gibi aracılık yapabilir, uzlaşma yoluna gidebilir, insanseverlik edebilir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf savaşımı için de böyledir. Savaşımı artık yadsımak olanağı bulunmadığı için kâğıt üzerinde onu kabul edersin, ama uygulamada gizler, silikleştirir, zayıflatırsın. Sosyal-demokrat parti bir işçi partisi olmamalı, burjuvazinin ya da herhangi bir kimsenin kinini üzerinde toplamamalı; her şeyden önce burjuvazinin yönetiminde enerjik bir propaganda yapmalı; yaygın, burjuvaziyi korkutan ve bizim kuşağımızda erişilmesi olanaksız bulunan hedeflere ağırlığı verecek yerde, en iyisi bütün gücünü ve enerjisini, eski toplum düzenine yeni destekler sağlayan ve böylelikle sonunda gelecek yıkımı belki de azar azar gelişen, parça parça ve olabildiğince barışçı bir çözülme sürecine dönüştürebilecek küçük-burjuva yamama reformlarına harcamalıdır. Bunlar, sürekli uğraşıyormuş görüntüsü altında kendileri bir şey yapmamakla kalmayıp, gevezelikten başka bir şey olmasını da engellemeye çalışan kişilerdir; 1848 ve 1849'da her eylem karşısında duydukları korku ile hareketi her adımda engelleyen ve sonunda boşa çıkaran kişilerdir; gericiliği hiç görmeyen ve sonunda kendilerini ne direncin ne de kaçmanın olanaklı bulunduğu bir çıkmaz sokakta bulunca iyice şaşakalan kişilerdir; tarihi kendi daracık bağnaz ufku içinde bağlamak isteyen ve tarihin her zaman onları aşarak gündeme geldiği kişilerdir.

Bunların sosyalist içeriğine gelince, bu nokta *Manifesto*'nun "Alman Sosyalizmi ya da 'Hakiki' Sosyalizm" bölümünde yeterince eleştirilmiştir. Sınıf savaşımının hoş olmayan "kaba" görünüş olarak kenara itildiği yerde sosyalizmin tabanı olarak, "gerçek insan sevgisinden" ve "adalete" ilişkin boş sözlerden başka bir şey kalmaz.

Şimdiye kadar egemen olan sınıftan insanların da savaşım yapan proletaryaya katılmaları ve ona eğitim öğeleri getirmeleri, gelişmenin akışında yeri olan kaçınılmaz bir olaydır. Bunu *Manifesto*'da açıkça söyledik.[27] Ancak bu konuda iki şeyi belirtmek gerekir:

*Birincisi*, bu kişiler, proleter harekete yararlı olmak için

gerçek eğitim öğelerini de birlikte getirmek zorundadırlar. Ama Alman burjuvasından gelenlerin büyük çoğunluğu için böyle olmamıştır. Ne *Zukunft*, ne de *Neue Gesellschaft* ["Yeni Toplum"], hareketin bir adım daha ilerlemesini sağlayan herhangi bir şey getirmiştir. Gerçek, doğru ya da teorik eğitim malzemesi bu noktada kesinlikle eksiktir. Bunun yerine, sosyalist, yüzeysel olarak elverişli düşünceleri, üniversitedeki bayların ya da başkalarının birlikte getirdiği çok değişik teorik görüşlerle ahenkleştirme çabaları vardır. Bu görüşlerin herbiri, Alman felsefesinin kalıntılarının bugün içinde bulunduğu bozulma süreci dolayısıyla, ötekinden daha karışıktır. Yeni bilimi önce bizzat ve derinliğine inceleyecek yerde, bu kişilerin herbiri onu kendi görüşüne uydurma yolunu tutmuş, işin kolayından kendine özgü bir özel bilim meydana getirmiş ve bunu öğretmek istiyormuş tavrı ile hemen ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, bu baylar arasında nerdeyse adam sayısı kadar çok görüş vardır; herhangi bir şeye açıklık getirecek yerde, yalnızca büyük bir karışıklık ortaya koymuşlardır; sevinilecek yanı, bunun yalnız onların kendi arasında kalmasıdır. Birinci ilkesi, kendilerinin öğrenmediği şeyi öğretmek olan böylesi eğitim öğelerinden parti vazgeçebilir.

*İkincisi*, başka sınıflardan böylesi kişiler proleter harekete katılırsa, ileri sürülecek ilk istem, bunların burjuva, küçük-burjuva vb. önyargıların kalıntılarını birlikte getirmemeleri, proleter görüş biçimini olduğu gibi benimsemeleridir. Ama görüldüğü gibi, bu baylar burjuva ve küçük-burjuva düşüncelerle dopdoludurlar. Almanya gibi küçük-burjuva bir ülkede bu düşüncelerin elbette yeri vardır. Ama yalnızca sosyal-demokrat işçi partisinin *dışında*. Eğer bu baylar sosyal-demokrat küçük-burjuva partisini meydana getiriyorlarsa, tamamıyla haklıdırlar; o zaman kendileriyle pazarlığa girişilebilir, hatta duruma göre bir birlik bile kurulabilir vb.. Ama bir işçi partisinde bunlar aldatıcı bir öğedir. Geçici olarak bunlara katlanmak için ortada nedenler varsa, o zaman onlara ancak katlanmak, parti yönetimi üzerinde etkili olmalarına izin vermemek, onlarla olacak bir kopmanın yalnız bir zaman sorunu olduğu bilincinden ayrılmamak yükümlülüğü de vardır. Söz konusu zamanın da geldiği anlaşılıyor. Partinin bu makalenin yazarlarının kendi

arasında bulunmasına daha fazla katlanabilmesi bizim için anlaşılamayan bir şey. Ama böylesi kişilerin eline parti yönetimi de azçok geçerse, parti basbayağı gücünü yitirir, ve proleter yiğitliği de son bulmuş demektir.

Bize gelince, uzun geçmişimizden sonra bizim için açık olan tek yol vardır. Bizler, 40 yıldır sınıf savaşımını tarihin ilk sürükleyici gücü olarak, özellikle de burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf savaşımını modern toplumsal devrimin büyük kaldıracı olarak belirttik; öyleyse bu sınıf savaşımını hareketin dışında tutmak isteyen kişilerle aynı yolda bulunmamız olanaksızdır. Enternasyonalin kuruluşunda şu savaş çağrısını kesinlikle formüle ettik: İşçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi eseri olmalıdır. Öyleyse biz, işçilerin kendi kendilerini kurtarmaya yetecek bir düzeyde yetişmediklerini ve insansever büyük ve küçük-burjuva yoluyla ancak tepeden inme kurtarılmaları gerektiğini açıkça söyleyen kişilerle aynı yolda olamayız. Yeni parti organı, bu bayların düşünce yapısına uygun, burjuva olan ve proleter olmayan bir tutum alırsa, bizim için çok acı olmakla birlikte, buna kamuoyu önünde karşı çıkmaktan ve şimdiye dek Alman partisini dış ülkelere karşı temsil ettiğimiz sırada gösterdiğimiz dayanışmayı çözmekten başka yapabileceğimiz bir şey kalmıyor. Ama umut edilir ki, iş buraya kadar varmaz.

Bu mektup Almanya'daki komisyonun[28] tüm 5 üyesine ve ayrıca Bracke'ye bildirilmek üzere yazılmıştır...

Zürihlilere bildirilmesi konusunda, bizim için bir sakınca yoktur.

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 34, s. 401-408.

KARL MARX

# [FRANSIZ İŞÇİ PARTİSİ PROGRAMINA GİRİŞ]

ÜRETİCİLER sınıfının kurtuluşunun, cins ve ırk farkı olmaksızın tüm insanları içine aldığı; üreticilerin ancak üretim araçlarının sahibi olmaları halinde özgür olabilecekleri; üretim araçlarının kendilerinin olabilmesi için:

1. hiçbir zaman genel bir görüntü olmamış ve sanayinin ilerlemesi yoluyla gittikçe aşılabilen bireysel biçim;

2. maddi ve ruhsal öğeleri bizzat kapitalist toplumun gelişmesiyle yaratılan kolektif biçim

gibi yalnızca iki biçim bulunduğunu; ayrıca

kolektif sahiplenmenin yalnızca üreticiler sınıfının devrimci eyleminden, bağımsız bir siyasal partide örgütlenmiş proletaryadan gelebileceğini;

böyle bir örgütlenme yolunda, şimdiye dek yalnızca bir aldatma aracı olmuş bulunan ve böylece bir kurtuluş aracı

haline dönüşecek olan genel seçim hakkı ile birlikte proletaryanın sahip olduğu tüm araçlarla çaba gösterilmesi gerektiğini gözönüne alarak;

tüm üretim araçlarının yeniden kolektif mülkiyete dönmesini ekonomik alanda çabalarının hedefi haline getirmiş Fransız sosyalist işçileri, aşağıdaki *en daralmış* programla seçimlere girmeyi *örgütün ve savaşımın aracı* kabul etmişlerdir:

Mayıs 1880 başında yazılmıştır.
Özgün metin Fransızcadır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 19, s. 238.

FRİEDRİCH ENGELS

# HOBOKEN'DEKİ FRİEDRİCH ADOLPH SORGE'YE MEKTUP

(PARÇA)

Londra, 29 Kasım 86

[...] Harekete yeni giren her ülkede sözkonusu olan ilk adım, her zaman için işçilerin bağımsız siyasal parti halinde oluşmasıdır ve yalnız ayrı bir parti olduğu sürece bunun nasıl oluştuğu önemli değildir. Ve bu adım, bizim beklediğimizden çok daha hızlı atılmıştır, işte önemli olan da budur. Bu partinin ilk programının henüz bulanık ve son derece eksik olması, partinin H. George'yi bayrak olarak dikmesi, kaçınılmaz özürlerdir, ama bunlar ne de olsa geçicidir. Yığınların gelişmek için zamanı ve fırsatı olmalıdır ve fırsatı da ancak, kendilerinin bir hareketi olunca elde ederler —bu yalnızca *onların kendi* hareketi olduğuna göre, hangi biçimde olduğu önemli değildir—; bu hareket içinde onlar, kendi yanlışları ile ileriye doğru itilecekler, zarara uğrayarak akıllanacaklar-

dır. Amerika'da hareket, bizde 48 yıl önce bulunduğu noktadadır, gerçekten kafalı insanlar, orada, önce, 48 yıl önce Komünistler Birliğinin işçi dernekleri arasında oynadığı rolü oynayacaklardır. Ancak şimdi Amerika'da bu son derece daha hızlı olacaktır; hareketin sekiz ayı bulmayan bir varlığından sonra böyle seçim sonuçlarının alınması, hiç işitilmedik bir şeydir. Eksik kalan şeyi burjuvalar sahneye koyacaklardır, onların orada olduğu kadar utanmazca ve tiranca davranması tüm dünyada görülmemiş bir şeydir. Sizin yargıçlarınız, Bismarck'ın Reich'lı kötü niyetlilerini parlak biçimde yeniyorlar. Savaşımın burjuvalar tarafından böyle araçlarla yürütüldüğü yerde sonuca çabuk varılır, ve eğer biz Avrupa'da acele etmezsek, Amerikalılar yakında bizi geçecek. Ama işte asıl şimdi, teoride ve değerini göstermiş eski taktikte iyice usta olan, ayrıca İngilizce konuşan ve yazabilen birkaç kişinin bizim tarafımızda bulunması bir kat daha gereklidir, çünkü Amerikalılar anlaşılabilir tarihsel nedenlerden dolayı teorik konularda dağlarca geridirler; gerçi hiçbir ortaçağ kurumunu Avrupa'dan devralmamışlardır ama, yığınlarca ortaçağ geleneği, din, bayağı (feodal) İngiliz hukuku, boşinan, ruhçuluk, kısacası, ticarete doğrudan doğruya zarar vermemiş ve şimdi yalnızca yığınların sersemleştirilmesine çok yarayabilecek tüm saçmalıklar oradadır. Eğer onlara kendi yanlışlarının sonuçlarını önceden söyleyebilecek, ücret sisteminin yokedilmesini son hedef olarak gözönünde bulundurmayan her hareketin yanlış yola sapmak ve başarısızlığa uğramak zorunda olduğunu anlatacak, teorik yönden aydınlık kafalar varsa, o zaman bazı saçmalıklardan kaçınılabilir ve süreç önemli ölçüde kısaltılır. [...]

Karl Marx-Friedrcih Engels,
*Werke*, Bd. 36, s. 579,

FRİEDRİCH ENGELS

# AMERİKA'DA İŞÇİ HAREKETİ

(PARÇA)

[...] Avrupa ülkelerinde işçi hareketi, modern toplumun özel ve varolan koşullar altında sürekli bir sınıfını meydana getirdiğini tam olarak kavrayıncaya kadar yılların ve yılların geçmesi gerekti. Ayrıca bu sınıf bilincinin, onu, özel bir siyasal parti, egemen sınıfların çeşitli gruplarının meydana getirdiği tüm eski partilerden bağımsız ve onlar karşısında düşmanca tutumda bir parti halinde birleşmeye götürmesine kadar da yıllar geçti. Feodal yıkıntıların yolu tıkamadığı, tarihin modern burjuva toplumun 17. yüzyılda oluşturulmuş öğeleri ile başladığı Amerika'nın daha elverişli toprağında işçi sınıfı, gelişmesinin bu iki aşamasını yalnız on ayda geçmiştir.

Gene de her şey henüz başlangıcındadır. Emekçi yığınla-

rın, yakınmalarının ve çıkarlarının ortaklaşalığını duymaları, tüm öteki sınıflar karşısında sınıf olarak dayanışmalarını duymaları; bu duyguya anlatım ve etkinlik kazandırmak için böyle bir adım atmaya her ülkede hazır bekletilen siyasal mekanizmayı harekete getirmeleri, her zaman için atılacak ilk adımdır. Bundan sonraki adım, bu ortak acılar için iyileştirici ortak ilacı bulmak ve bunu yeni işçi partisinin programında dile getirmektir. Ve bu adım —tüm hareketin en önemli ve en güç adımı— Amerika'da bundan sonra atılacaktır.

Bir yeni partinin belli bir olumlu programı, ayrıntıları koşullarla ve bizzat partinin gelişmesi ile birlikte değişebilecek, ancak gene de partinin her an için üzerinde birlik olduğu bir programı olmalıdır. Bu program hazır hale getirilmediği surece parti de yalnız bir tomurcuk olarak varlığını gösterecektir; partinin yerel bir varlığı bulunabilir; ama ulusal varlığı olamaz. Böyle bir parti belirlenimi bakımından parti olabilir, ama gerçekte henüz parti değildir.

Ama bu programın ilk biçimi ne olursa olsun, program her zaman için önceden belirlenebilen bir yönde gelişmesini sürdürmelidir. İşçi sınıfı ile kapitalistler sınıfı arasında sonsuz derinlikteki uçurumu açmış olan nedenler, Avrupa'da neyse Amerika'da da odur; bu uçurumun kapatılmasına yarayan araçlar da her yerde aynıdır. İşte bundan dolayı Amerikan proletaryasının programının, hareketin gelişmesi ölçüsünde altmış yıllık çekişmeden ve tartışmalardan sonra Avrupa'nın kavgacı proletaryasının kabul edilmiş genel programı olan şeyle daha da uyuşabilir olması gerekir. Onun gibi bu da, tüm üretim araçlarının —toprağın, demiryollarının, madenlerin, makinelerin vb.— doğrudan doğruya toplumun malı olmasının ve bu üretim araçlarının herkes tarafından ve herkes için ortaklaşa kullanılmasının aracı olarak siyasal egemenliğin işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesini son hedef olarak ilan edecektir. [...]

26 Ocak 1887'de yazılmıştır.
Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd. 21, s. 337-338.

FRİEDRİCH ENGELS

# KOPENHAG'DAKİ GERSON TRİER'E MEKTUP

(PARÇA)

Londra, 18 Aralık 1889

[...] Kurbanı olduğumuz son Kopenhag yüksek devlet eylemi[29] konusunda görüşümü size söylemem gerekirse, sizin görüşünüzde *olmadığım* bir nokta ile işe başlarım.

Öteki partilerle her türlü işbirliğini ve hatta geçici işbirliğini bile ilke olarak kabul etmiyorsunuz. Ben yeterince devrimciyim, ben de yararlı ya da en az zararlı olacak koşullar altında bu aracı kesinlikle kendim için yasaklayamam.

Proletaryanın, yeni topluma açılan biricik kapısı olarak siyasal egemenliğini zora dayanan bir devrim olmaksızın ele geçiremeyeceği konusunda beraberiz. Karar gününde proletaryanın yengiyi kazanacak güçte olması için, öteki tüm partilerden ayrı ve onlara karşıt, kendi bilincine varmış, kendine özgü bir sınıf partisi meydana getirmesi gereklidir —

Marx ve ben 1847'den bu yana bu görüşü savunduk.

Ama önemli olan, bu partinin geçici olarak öteki partilerden amaçları için yararlanabilmesi değildir. Ya dolaysız olarak proletaryaya yararlı ya da ekonomik gelişme ya da siyasal özgürlük alanında ilerleme sayılan önlemlerde başka partileri geçici olarak destekleyebilmesi de önemli değildir. Almanya'da büyük evlatların hak önceliğinin ve öteki feodal kalıntıların, bürokrasinin, koruyucu gümrüklerin, sosyalistler yasasının, toplantı ve örgütleme hakkı ile ilgili kısıntıların kaldırılması için gerçekten savaşım vereni ben desteklerim. Bizim Alman İlerici Partisi[30] ya da Danimarka'da sizin Venstre[31] gerçekten radikal-burjuva bir parti olsalardı ve Bismarck'ın ya da Estrup'un daha ilk tehdidiyle sinmeselerdi, belli amaçlar için onlarla her türlü ve her geçici işbirliğine *mutlaka* karşı çıkmazdım. Bizim milletvekilleri karşı tarafın yaptığı bir öneriden yana oy kullanırlarsa, —çoğu zaman da böyle yapmak zorundadırlar— bu da bir işbirliğidir. Ancak ben, eğer doğrudan doğruya bizim için ya da ekonomik ve siyasal devrim yönünde ülkenin tarihsel gelişmesi için kesinlikle yarar varsa ve zahmete değiyorsa, ancak o zaman bundan yana olurum. Ayrıca, partinin proleter sınıf karakterinin bu yüzden şüpheli duruma düşmemesi de gerekir. Bu benim için mutlak sınırdır. Bu politikayı daha 1847'de *Komünist Manifesto*'da gelişmiş halde bulursunuz; biz Enternasyonalde, her yerde bunu 1848'de izledik.

Ahlaklılık sorunu bir yana —burada bu nokta sözkonusu değildir, dolayısıyla bunu bir yana bırakıyorum—, ister en serti, isterse de görünüş bakımından en yumuşağı olsun, hedefe götüren her araç, devrimci olarak benim için uygundur.

Böyle bir politika kavrayış ve karakter ister; ama bunu istemeyen başka politika var mıdır? Anarşistler ve dostumuz Morris, bu, bizi bozulma tehlikesi ile karşı karşıya getirir, diyorlar. Hatta, işçi sınıfı aptallardan ve zayıf kişilerden oluşan bir toplum ve kolayca satın alınabilen lumpen ise, o zaman en iyisi pılıyı pırtıyı hemen toplayalım. Proletaryanın ve tüm bizlerin siyaset sahnesinde yapabileceği bir şey yok demektir. Proletarya, tüm öteki partiler gibi, en başta kendi yanlışlarının sonuçları dolayısıyla akıllanır, bu yanlışlardan hiç kimse tamamıyla kaçınamaz.

O halde benim görüşüme göre, önce salt taktik bir soru-

nu bir ilke sorunu durumuna çıkarmada haksızsınız. Benim için ise önce burada yalnız bir taktik sorunu vardır. Ama bir taktik yanlışı bazan bir ilke bozma halinde de sonuçlanabilir.

Bu konuda, benim yargılayabildiğim kadarı ile, Hovedbestyrelsen taktiğine karşı olmada haklısınız. Danimarka solu yıllardır kötü bir muhalefet komedisi oynuyor ve kendi dermansızlığını dünyanın önüne ikidebir yeniden koymaktan yorulmuyor. Anayasanın çiğnenmesini elde silahla cezalandırma fırsatı —eğer böyle bir şey geçmişte var idiyse— çoktan geçip gitmiştir ve öyle görünüyor ki, bu solların durmadan artan bir bölümü Estrup ile barışma özlemi içindedir. Bana kalırsa, böyle bir parti ile gerçekten proleter bir partinin, uzun sürede işçi partisi olarak kendi sınıf karakterini yitirmeksizin işbirliği yapması olanaksızdır. O halde bu politikanın karşıtı olarak hareketin sınıf karakterini öne sürerseniz, yapacağım tek şey size katılmaktır.

Hovedbestyrelsen'in size ve dostlarınıza karşı davranış biçimine gelince, muhalefetin bir partiden böyle toptan çıkarılması ancak 1840-51 döneminin gizli derneklerinde görülmüştür; gizli örgüt bunu kaçınılmaz hale getiriyordu. Böyle bir şey ayrıca ve yeterince sık, diktatör O'Connors zamanında İngilizlerin "fiziksel güç" çartistlerinde görülmüştür. Ancak çartistler, adından da anlaşılacağı gibi, doğrudan doğruya saldırı üzerinde örgütlenmiş bir partiydi, bu yüzden bir diktatöre bağlıydılar ve partiden çıkarma askerî bir önlemdi. Buna karşılık barış zamanlarında böyle bir iradeci işlemi yalnızca, J. B. von Schweitzer'in "sımsıkı örgütünün" lasalcılarında gördüm; von Schweitzer, Berlin polisi ile şüpheli ilişkileri dolayısıyla buna muhtaçtı ve böylelikle Genel Alman İşçi Birliğinin[32] dağılmasını çabuklaştırmaktan başka bir şey yapmadı. Bugün varolan sosyalist işçi partilerinden herhalde hiçbiri —Amerika'da bay Rosenberg'in mutlu bir biçimde kendi kendini ortadan kaldırmasından sonra—, kendi sinesinde yetişmiş bir muhalefete karşı Danimarka örneğine göre davranmayı düşünmez. Bir partinin kucağında daha ılımlı ve daha aşırı akımların gelişmesi ve birbiriyle savaşması, onun yaşaması ve gelişmesi için gereklidir; daha aşırıları hemen partiden çıkaran kimse, bu yoldan onların büyümesini desteklemiş olur. İşçi hareketi, varolan toplumun en

sert biçimde eleştirilmesine dayanır, eleştiri onun yaşam öğesidir. Böyle olunca, kendi kendisi eleştiriden nasıl kaçabilir, tartışmayı nasıl önlemek isteyebilir? Başkasından kendimiz için söz özgürlüğünü, yalnızca bunu kendi saflarımızda ortadan kaldırmak için mi istiyoruz?

Bu mektubu *aynen* yayınlamak dileğinde iseniz, buna hiç karşı çıkmam.

İçten selamlarımla.

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke*, Bd 37, s. 326-328.

FRİEDRİCH ENGELS

# [*SÄCHSISCHEN ARBEITER-ZEITUNG* YAZIİŞLERİNE YANIT]

## "*Sozialdemokrat*" *Yazıişlerine*

Aşağıdaki imza sahibi, Dresden'deki *Sächsischen Arbeiter-Zeitung*'un şimdiki yazıişlerine dün yollanan bu mektubun yayınlanmasını saygı ile diler.

---

*Sächsischen Arbeiter-Zeitung*'un görevden ayrılmakta olan yazıişleri sorumlusu veda mektubunda (n° 105, 31 Ağustos 1890), küçük-burjuva parlamenter sosyalizmin Almanya'da çoğunlukta olduğunu, ama çoğunlukların bazan çok kısa zamanda azınlıklar haline geldiğini söylüyor:

"... ve böylece *Sächs. Arb.-Ztg.*'un ayrılmakta olan yazıişleri sorumlusu *Friedrich Engels ile birlikte*, Lassalle'ın safdil

devlet sosyalizminin günün birinde aşılması gibi, bugünkü sosyal-demokrasideki başarı düşkünü parlamenter akımın da Alman işçilerinin sağduyusu tarafından kısa zamanda aşılacağını umut eder."

Ayrılmakta olan yazıişleri bana, yukarda yazdıklarıyla büyük bir sürpriz hazırlamıştır. Belki kendi kendisi için de... Alman partisi içinde bir küçük-burjuva parlamenter sosyalizmin bulunduğu konusunda ben şu güne kadar bir şey duymadım. Onlar istedikleri şeyi ve canlarının istediği sürece nasıl "umut" ederlerse etsinler, ben onlarla "birlikte" değilim.

Bizim Alman partisinde en son edebiyatçılar ve öğrenciler ayaklanmasının karakteri konusunda bir kuşku duyabilmiş olsaydım, beni bu bayların sıçrayışları ile dayanışma halinde gösterme yolundaki bu girişimin koskocaman utanmazlığı önünde bu kuşku silinip giderdi.

Ayrılmakta olan yazıişleri ile benim tüm bağıntım, kendilerinin birkaç haftadır bana gazetelerini isteğim olmaksızın yollamalarından başka bir şey değildir ve bununla birlikte gazetede ne bulduğumu onlara söylemeyi gerekli görmedim. Şimdi bunu onlara söylemek zorundayım. Hem de kamuoyu önünde.

Teorik olarak bu gazetede —bu nokta bütünü ile "muhalefetin" geri kalan basını için de geçerlidir— adamakıllı çarpıtılmış, bir yanda savunulduğu ileri sürülen görüş biçiminin çok yanlış anlaşılmasının, öte yanda her kez önemli tarihsel olguların bilinmemesinin, üçüncüsü de Alman edebiyatçıların aşırı ölçüde tanınmış kendi sonsuz üstünlüğü bilincinin niteliklerini taşıyan bir "marksizm" buldum. Marx, yetmişli yılların sonunda bazı Fransızlar arasında yayılan "marksizm" konusunda: "*tout ce que je sais, c'est que moi, je ne suis pas marxiste*" — "tek bildiğim şey, benim 'marksist' olmadığımdır", dediğinde, bu havarileri de önceden görmüştü.

Pratik olarak bu gazetede, parti savaşımının gerçek koşullarını pervasızca hiçe saymayı, hayalgücünde "engellerin varlığının" tümden küçük görülmesini buldum; bunlar, yazarlarının fütursuz gençlik yürekliliğine tüm onuru sağlar, ama tasarıdan gerçeğe çevrildiklerinde milyonlarca üyesi olan en güçlü partiyi bile tüm düşmanlar dünyasının haklı

kahkahaları arasında batırabilir de. En küçük bir tarikatın bile böyle bir liseli politikası yüzünden cezasız kalamayacağını, bu baylar da ondan bu yana kendilerine özgü deneyimlerde görmüşlerdir.

Onların gruba ya da parti yürütme kuruluna karşı aylardır yığılan tüm yakınmaları, en aşırı halde bile basit şeylerle ilgilidir. Bu baylar sinekleri ürkütmekten hoşlandılar diye, Alman işçilerinin buna teşekkür olmak üzere deveyi yutması için ortada hiç de bir neden yoktur.

Şimdi bunlar, ektiklerini biçmişlerdir. İçerikle ilgili sorunların hepsi bir yana, tüm kampanya, parti içindeki konuların ve görüşlerin asıl önemine ve durumuna ilişkin olarak öyle çocukça, öylesine safdilce aldanışlarla başlamıştı ki, sonuç daha baştan apaçık belliydi. Bu baylar bundan iyi bir ders almalıdırlar. Aralarından bazıları, türlü umutlar uyandıran şeyler yazdılar. Çoğu da, şu anda varmış oldukları gelişme aşamasının yeterliğine daha az inanmış olsalardı, bir şeyler yapabilirlerdi. Kendilerinin —zaten temelli bir eleştirel değişmeye muhtaç— "akademik eğitiminin" partide gerekli bir makam isteme hakkı veren bir patent sağlamadığını; partimizde herkesin çekirdekten işe başlamak zorunda olduğunu; partideki önemli görev yerlerinin salt edebiyat yeteneği ve teorik bilgilerle, her ikisi de kuşkusuz varsa bile, değil, bunun yanında parti savaşımının koşullarını bilmenin ve onun biçimlerine alışmış olmanın, denenmiş kişisel güvenirlikle karakter sağlamlığının ve son olarak, savaşanların saflarına gönüllü olarak girmiş olmanın — kısacası, kendilerinin, "akademik eğitim görmüşlerin", her şey bir yana, işçilerin onlardan öğreneceğinden çok kendilerinin işçilerden çok daha fazla şey öğrenmeleri gerektiğini anlasınlar.

Londra, 7 Eylül 1890

*Friedrich Engels*

Karl Marx-Friedrich Engels,
*Werke,* Bd. 22, s. 68-70.

V. İ. LENİN

# "HALKIN DOSTLARI" KİMLERDİR VE SOSYAL-DEMOKRATLARA KARŞI NASIL SAVAŞIRLAR?

(*RUSKOYE BOGATSTVO*'NUN MARKSISTLERE KARŞI YÖNELTTİĞİ MAKALELERE YANIT)

(PARÇALAR)

## ÜÇÜNCÜ KISIM

[...] "Halkın dostlarının" açıkça tanıklığını yaptıkları gibi, halkçılık ideolojisinin küçük-burjuva radikalizminin sıra malı bir teorisi halinde soysuzlaşması, mutlakiyete karşı savaşım düşüncesini işçilere anlatmakla birlikte, aynı zamanda onlara toplumsal koşullarımızın uyuşmaz karakterini açıklamayı —bunun sonucu olarak burjuvazi ideologlarının da siyasal özgürlüklere sahip çıktığı görülüyor— ve tüm emekçi halkın kurtuluşunun savaşımcısı olarak Rus işçisinin tarihsel rolü konusunda onları aydınlatmayı ihmal eden kimselerin ne kadar büyük bir yanlış işlediklerini bize gösteriyor.

Marx'ın ekonomik teorisi tüm sosyalistlerce kabul edildiği halde, sosyal-demokratların Marx'ın teorisinin yalnızca

kendileri için olmasını istedikleri suçlaması onlara karşı sık sık ileri sürülüyor. Ancak sormalı ki, bizim Rusya'da emekçilerin sömürülmesi genel olarak ve her yerde halk ekonomisinin burjuva örgütlenme biçimi ile değil de, diyelim ki, toprak azlığı, vergilerle ve bürokrasi yüzünden köleleşme ile açıklanabilirse, burjuva düzenin değer biçimini, özünü ve proletaryanın devrimci rolünü işçilere anlatmanın ne anlamı olabilirdi?

Sınıf savaşımı teorisi, zaten oluşmuş bulunan fabrika işçileri sınıfından olmayan "halk" yığını tamamıyla bir yana, işçilerin fabrikatörlerle hangi ilişkiler içinde bulunduklarını (bizim kapitalizmimiz sanki hükümet tarafından yapay olarak aşılanıyor) açıklayamazsa, bu teoriyi işçilere anlatmanın ne amacı olabilir?

Bizde komünizme götüren yollar, kapitalizmi ve onun ürünü olan proletaryayı hesaba katmaksızın aranmak istenirse, Marx'ın ekonomik teorisi, çıkardığı sonuçla birlikte — kapitalizmin yardımı ile komünizmin örgütleyicisi olarak proletaryanın oynadığı devrimci rol— nasıl kabul edilebilir?

Bu koşullar altında işçiyi siyasal özgürlük savaşımına çağırmak, açıkçası ondan, ilerlemiş burjuvazi için kendisini tehlikeye atmasını istemek anlamına gelir, çünkü siyasal özgürlüğün her şeyden önce burjuvazinin çıkarlarına hizmet edeceği ve işçilerin durumunu rahatlatmayacağı, yalnızca... *aynı burjuvaziye karşı*... savaşım koşullarını kolaylaştıracağı (dikkati çeken nokta, halkçıların ve Narodovols'ların[33] bile bunu yadsımamasıdır) tartışma götürmez. Burada ben, sosyal-demokratların teorisini kabul etmedikleri halde, yaptıkları ajitasyonda, yalnız işçiler arasında devrimci öğeler bulunduğu inancına deneyimle vardıkları için, işçilere başvuran sosyalistlere karşı çıkıyorum. Bu sosyalistlerin teorisi, pratikleriyle çelişmektedir ve işçileri SOSYALİST BİR İŞÇİ PARTİSİNİN ÖRGÜTLENDİRİLMESİ* konusundaki dolaysız görevle-

* İşçiyi mutlakiyete karşı savaşım amacı için seferber etmenin zorunlu olduğu sonucuna iki yoldan varılabilir: *ya* işçiyi sosyalist düzen uğrunda biricik savaşımcı diye tanıyarak; bu durumda siyasal özgürlük, işçi için savaşımı kolaylaştıran koşullardan biri diye kabul edilir. Sosyal-demokratlar konuyu böyle *görüyorlar*. *Ya da* bugünün koşulları altında en çok acı çeken, başka yitirecek bir şeyi olmayan ve mutlakıyete en büyük kararlılıkla karşı çıkabilen insan olarak işçiye başvurulur. Ama asıl bu, mutlakiyete karşı tüm "halkın" dayanışması dolayısıyla burjuvazi ile proletarya arasındaki

rinden saptırdıkları için çok ciddi bir hata işliyorlar.

Vaktiyle burjuva toplumda sınıf karşıtlıkları henüz tamamıyla gelişmemiş durumda iken, feodalizm tarafından bastırılmışken, feodalizm tüm aydınların dayanışma protestosuna ve savaşımına neden olduğundan, bunun sonucu olarak da aydınlarımızda özel bir demokratlığın varolduğu ve liberallerin görüşleriyle sosyalistlerin görüşleri arasında derin bir uçurum bulunmadığı hayali doğduğunda, böyle bir hatayı çok doğal olarak işlemek zorunluluğu sözkonusuydu. Eskiden Rusya'da kapitalizme hiçbir varolma olanağı tanımayan kişilerin bile, kapitalist gelişme yoluna girmiş bulunduğumuzu kabul etmek zorunda oldukları şu zamanda, böyle hayallerin artık yeri yoktur. [...]

Sosyalist aydınlar ancak, hayallere son vererek, dayanaklarını Rusya'nın istenilen gelişmesinde değil, gerçek gelişmesinde, olanaklı değil, gerçek toplumsal ekonomik koşullarda aramaya başlarlarsa, o zaman verimli bir iş yaptıklarını kabul edebilirler. Bununla ilgili olarak onların yapacağı TEORİK çalışma, *Rusya'da ekonomik uyuşmazlığın bütün biçimlerinin somut biçimde araştırılması, bunların birbiriyle ilişkisinin ve varacakları gelişmenin araştırılması olmalıdır; bu uyuşmazlığı siyasal tarihle, hukuksal ilişkilerin özellikleriyle ve kökleşmiş teorik önyargılarla örtülü olduğu her yerde çıplaklığı ile ortaya koymalıdırlar. Üretim ilişkilerinin belli bir sistemi olarak sahip olduğumuz gerçeğin tam bir görünümünü ortaya koymalı, bu sistem içinde emekçilerimizin sömürülmesinin ve mülksüzleştirilmesinin zorunluluğunu göstermeli, bu durumdan kurtuluşa götüren ve ekonomik gelişmenin gösterdiği yolu anlatmalıdırlar.*

Bu teori, Rus tarihinin ve bugünkü durumun ayrıntılı ve geniş bir incelemesine dayanarak, proletaryanın sorduğu soruları yanıtlamalıdır, ve bu teori bilimsel gereklere uygun düşüyorsa, proletaryadan gelecek her protesto, kaçınılmaz olarak, düşünceleri sosyal-demokrasi yoluna kaydıracaktır. Bu teorinin işlenmesi ne kadar ilerlerse, sosyal-demokrasi öylesine hızlı biçimde yerleşecektir, çünkü bugünkü düzenin en kurnaz bekçileri bile, proleter düşüncelerin uyanmasını önleyebilecek durumda değildir ve bu düzenin, kendisi zo-

uyuşmazlığı görmek istemeyen burjuva radikallerin arkasına düşmeye onu zorlamak anlamına gelir.

runlu olarak, kaçınılmaz olarak üreticilerin gittikçe daha çok sömürülmesini, proletaryanın ve onun yedek ordusunun gittikçe daha güçlü büyümesini de beraberinde getirdiği için değildir — buna paralel olarak düzen, toplumsal zenginliğin büyümesini, üretici güçlerin çok büyük bir artış göstermesini ve kapitalizm yoluyla emeğin toplumsallaşmasını da getiriyor. Bu teorinin işlenmesi için yapılacak başka ne kadar çok şey olursa olsun, sosyalistlerin bu işi tamamlayacaklarına ilişkin bir güvence, materyalizmin, bu tek bilimsel yöntemin, her programın gerçek süreci tam olarak tanımlamasını gerektiren yöntemin onların safları arasında yayılmasıdır; ve bunun için başka bir güvence, bu görüşleri kabul eden sosyal-demokrasinin başarısı, bizim liberalleri ve demokratları, bir marksistin dediği gibi, kendilerinin edebiyat ve bilim dergilerinin cansıkıcı olmaktan çıkmalarına neden olacak kadar küplere bindiren başarıdır.

Burada sosyal-demokratların teorik çalışmasının gerekliliğini, önemini ve taşıdığı büyük anlamı belirtirken, bu çalışmanın birinci plana, PRATİK çalışmanın önüne konması gerektiğini* asla söylemek istemiyorum, ikincisinin birincisi bitinceye kadar rafa kaldırılmasını ise hiç söylemek istemiyorum. Yalnızca "toplumbilimde öznel yöntemin" tutkunları ya da ütopik sosyalizmin uzmanları böyle bir sonuca varabilirler. Kuşkusuz sosyalistlerin görevinin, ülkenin "başka" (gerçek olanlardan başka) "gelişme yollarını" aramak olduğu sanılırsa, dâhi filozoflar bu "öteki yolları" bulmuş ve göstermişse, doğal olarak pratik çalışma ancak o zaman olanaklıdır; bu yollar bir kez bulunmuş ve gösterilmişse, teorik çalışma durur ve "vatanı" "yeni keşfedilmiş" "başka yollarda" götürenlerin çalışması başlar. Sosyalistlerin görevinin şimdiki toplumsal ve ekonomik gelişmenin *gerçek* yolunda birer engel olan gerçek ve asıl düşmanlara karşı gerçek savaşımında proletaryanın ideolojik önderleri olmada görülmesi halinde iş değişir. Bu koşul karşısında teorik ve pratik çalışma tek

* Tersine, birinci planda her zaman mutlaka pratik propaganda ve ajitasyon çalışması bulunur ve çünkü, birincisi, teorik çalışma, yalnız ikincisinin öne sürdüğü soruları yanıtlar. İkinci olarak, sosyal-demokratlar, kendilerine bağlı olmayan koşullar dolayısıyla, sık sık, pratik çalışmaya olanak sağlayan her anı değerlendirmeyi bilmemekten çok, yalnız teorik çalışma sınırı içinde kalmaya zorlanırlar.

bir çalışma halinde kaynaşır; bu çalışmayı Alman sosyal-demokrasisinin emeklisi Liebknecht, şu sözlerle çok yerinde olarak tanımlamıştır:

*Studieren, Propagandieren, Organisieren.**

Yukarda belirtilen çalışmayı işin gereklerine uydurmaksızın, bu teorinin sonuçlarının işçiler arasında propagandasını yapmaksızın ve örgütlenmede onlara yardım etmeksizin nasıl ideolojik önder olunamazsa, bu teorik çalışma olmaksızın da ideolojik önder olunamaz.

Bu görevlerin belirlenmesi, sosyal-demokrasiyi, sosyalist grupların çoğu zaman karşılaştıkları eksikliklerden — dogmatizmden ve sekterlikten— korur.

Toplumsal ve ekonomik gelişmenin gerçek süreci ile uyuşmanın, bir doktrinin en yüce ve biricik ölçütü yapıldığı yerde, hiçbir dogmatizm olamaz; eğer proletaryanın örgütlenmesini destekleme görev edinilmişse, bunun sonucu olarak da "aydınların" rolü, özel aydın önderleri gereksiz hale getirirse, sekterlik de olamaz.

Çeşitli teorik konularda marksistler arasında görüş ayrılıkları olsa bile, grubun oluştuğu andan bugüne değin onların siyasal etkinliğinin yöntemleri bu yüzden aynı kalmıştır.

Sosyal-demokratların siyasal etkinliğini, Rusya'da işçi hareketinin gelişmesi ve örgütlenmesi yolunda çalışmak ve onu bugünkü dağınık, yolgösterici bir düşünceden yoksun protesto girişimleri, "ayaklanmalar" ve grevler durumundan çıkararak, burjuva rejime karşı, mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi uğrunda ve emekçilerin ezilmesine dayanan toplumsal düzenin yokedilmesi uğrunda TÜM Rus işçi SINIFININ örgütlü savaşımı haline getirmek oluşturur. Bu etkinliğin temelinde, Rus işçisinin, Rusya'nın tüm emekçi ve sömürülen halkının tek ve doğal temsilcisi olduğuna ilişkin genel inanç yatar.**

Doğal temsilcidir — çünkü angarya ekonomisinin yokolmakta bulunan kalıntıları bir yana bırakılırsa, Rusya'da

* İnceleme, Propaganda, Örgütleme. —ç.

** Köylü sosyalizmin temsilcileri, sözcüğün en geniş anlamıyla halkçılar, Rusya'da geleceğin insanı köylüdür diye düşünüyorlardı. Sosyal-demokratlar, Rusya'da geleceğin insanı işçidir diye düşünüyorlar. Bir makalenin elyazmasında marksistlerin görüşü böyle tanımlanmıştır.

emekçilerin sömürülmesi, *onların isteğine uygun olarak her yerde kapitalist niteliktedir*; yalnız üretici yığınının sömürülmesi küçük çaptadır, dağınık ve gelişmemiş durumdadır; oysa fabrika proletaryasının sömürülmesi büyük çapta, toplumsallaşmış ve yoğunlaşmış halde olur. Birincisinde, bu sömürü, henüz ortaçağ biçimlerine bürünmüştür, çeşitli siyasal, hukuksal ve geleneksel koşulların gerektirdiği takıntıların yükü altında, emekçilerin ve ideologlarının, emekçileri ezen koşulların özünü tanımalarını ve bunlardan kurtulmanın yolunun nerede ve hangisi olduğunu görmelerini önleyen hile ve hurdanın eşliğindedir. Buna karşılık, ikincisinde, sömürü, tam olarak gelişmiştir ve herhangi bir şaşırtıcı özelliği olmaksızın arı biçimiyle ortaya çıkar. Kendisini *sermayenin* ezdiği ve savaşımının burjuva *sınıfa* karşı verilmesi gerektiği, işçi için artık bilinmeyen bir şey olarak kalamaz. Onun en dolaysız ekonomik sıkıntılarının giderilmesine, maddi durumunun düzeltilmesine yönelik bu savaşımı, kaçınılmaz olarak, işçilerden örgütlenmelerini ister; mutlaka kişilere karşı değil, bir *sınıfa*, yalnız fabrikalarda ve atelyelerde değil, her yerde emekçileri ezen ve boyunduruk altında bulunduran sınıfa karşı bir savaşım olur. İşte bu yüzdendir ki, fabrika işçisi, tüm sömürülen halkın en ileri temsilcisinden başka bir şey değildir ve kendisinin bu görevi örgütlü, kararlı bir savaşım içinde yerine getirmesi için, onun birtakım "umutlarla" coşturulması hiç de gerekli değildir — bunun için tek gerekli olan şey, *durumu konusunda kendisinin aydınlatılması*, kendisini ezen sistemin siyasal ve ekonomik yapısı ve bu sistemde uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının zorunluluğu ve kaçınılmazlığı konusunda aydınlatılmasıdır. Kapitalist ilişkilerin genel sistemi içinde fabrika işçisinin bu durumu, işçi sınıfının kurtuluşu yolunda onu biricik savaşçı haline getirir, çünkü ancak kapitalizmin en yüksek gelişme aşaması, makineli büyük sanayi, bu savaşım için gerekli maddi koşulları ve toplumsal güçleri ortaya çıkarır. Geri kalan tüm alanlarda kapitalizmin az gelişmiş biçimleri dolayısıyla bu maddi koşullar yoktur: üretim çok küçük binlerce işletmeye dağılmıştır (köy topluluğundaki toprak *mülkiyetinin* henüz dengeleştirici olan biçimlerinde bile dağınık *işletmelerin* varlığı sona ermez), sömürülen kişinin çoğunlukla henüz cılız bir işletmesi vardır ve bu yüzden karşısında kendisinin

savaşımda bulunması gereken aynı kapitalist sisteme bağlanır. Bu, kapitalizmi devirecek durumda olan toplumsal güçlerin gelişmesini engeller ve güçleştirir. Küçük çapta, dağınık, tek-tük haldeki sömürü, emekçileri bir yere bağlar, birbirinden ayrı tutar ve ezilmenin nedeninin şu ya da bu kişi değil, tüm ekonomik sistem olduğunu anlamış olsalar bile, sınıf dayanışması bilincine varmalarını, birleşmelerini engeller. Buna karşılık geniş-ölçekli kapitalizm, işçilerin eski toplumla, belli bir yerle ve belli bir sömürücü ile olan her bağını kesinlikle koparır; onları birleştirir, düşünmeye zorlar ve örgütlü savaşıma geçme olanağını onlara sağlayan koşullar içine kendilerini koyar. Bu yüzden, sosyal-demokratlar, en başta tüm dikkati işçi sınıfına çevirir, tüm etkinliği ona yöneltirler. İşçi sınıfının ileri temsilcileri bilimsel sosyalizmin görüşlerini benimsedilerse, Rus işçisinin tarihsel rolünün bilincine vardılarsa, bu görüşler geniş ölçüde yayıldıysa, işçiler sağlam örgütlerini kurdularsa, ve bu örgütler işçilerin bugünkü dağınık ekonomik savaşımını bilinçle yürütülen sınıf savaşımına dönüştürdülerse — o zaman Rus İŞÇİSİ yerinden doğrulacak, tüm demokratik öğelerin başına geçecek, mutlakiyeti yıkacak ve RUS PROLETARYASI (TÜM ÜLKELERİN proletaryası ile omuz omuza) *açık siyasal savaşımın dolaysız yolunda* UTKUN KOMÜNİST DEVRİME doğru yürüyecektir. [...]

1894 ilkyazında ve yazında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 1, s. 296-298, 300-304.

V. İ. LENİN

# RUS SOSYAL-DEMOKRATLARININ GÖREVLERİ

(PARÇA)

[...] Bilindiği gibi sosyal-demokratların pratik çalışması, proletaryanın sınıf savaşımını yönetmeye ve bu savaşımı iki biçimiyle örgütlemeye yönelmiştir: sosyalist savaşım (kapitalist sınıfa karşı, sınıflı toplumu yoketme ve bir sosyalist toplum kurma hedefi güden savaşım) ve demokratik savaşım (Rusya'da siyasal özgürlüğü elde etme ve Rusya'nın siyasal ve toplumsal düzenini demokratlaştırma hedefi güden savaşım). *Bilindiği gibi*, dedik. Gerçekten de, Rus sosyal-demokratları ayrı bir toplumsal ve devrimci akım olarak ilk ortaya çıktıklarından bu yana, etkinlik alanlarının bu görevine her zaman tam bir belirlilikle parmak basmışlar, proleter sınıf savaşımının iki biçimini ve iki türlü içeriğini her zaman belirtmişler, her zaman sosyalist ve demokratik görev-

lerinin ayrılmaz bağıntısı üzerinde, onların kendilerine verdiği adın da açıkça dile getirdiği bağıntı üzerinde direnmişlerdir. Bununla birlikte, sosyal-demokratlar konusunda en yanlış düşüncelere sahip, onları siyasal savaşımı ihmal etmekle vb. suçlayan sosyalistlere bu gün de sık sık raslanıyor. Öyleyse Rus sosyal-demokrasisinin pratik çalışmasının her iki yanının nitelendirilmesi üzerinde biraz duralım.

Sosyalist çalışma ile işe başlayalım. St. Petersburg'da sosyal-demokrat "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Savaşım Birliği"nin[34] oradaki işçiler arasında çalışmasını yaygınlaştırdıktan sonra, sosyal-demokrat etkinliğin niteliğinin bu bakımdan tamamıyla açık olduğunu kabul etmek gerekirdi. Rus sosyal-demokratlarının sosyalist çalışması, bilimsel sosyalizmin öğretilerinin *propagandasını yapmaktan,* bugünkü toplumsal ve ekonomik düzen, onun temelleri ve gelişmesi, Rus toplumunun çeşitli *sınıfları*, bunların karşılıklı ilişkileri ve bu sınıfların birbirleri arasındaki savaşım, bu savaşımda işçi sınıfının rolü, bu sınıfın batmakta ve gelişmekte olan sınıflarla olan ilişkisi, kapitalizmin geçmişi ve geleceği ile olan ilişkisi, ayrıca da uluslararası sosyal-demokrasinin ve Rus işçi sınıfının tarihsel görevi konusunda işçiler arasında doğru bir anlayışı yaymaktan oluşur. İşçiler arasında *ajitasyon*, propaganda ile ayrılmaz bir bağıntı içinde bulunur ve Rusya'da bugünkü siyasal koşullar ve işçi yığınlarının şimdiki gelişme düzeyi karşısında doğal olarak ön plana geçer. İşçiler arasında ajitasyon, sosyal-demokratların işçi sınıfının tüm kendiliğinden savaşım eylemlerinde, çalışma süresi, iş ücreti, çalışma koşulları vb., vb. yüzünden işçilerle kapitalistler arasında çıkan tüm çatışmalara katılmaktan oluşur. Çalışmamızı, çalışma yaşamının günlük pratik sorunları ile en sıkı biçimde kaynaştırmak, bu sorunlarda yönlerini saptamada işçilere yardım etmek, onların dikkatini en kabaca kötüye kullanmalara yöneltmek, girişimcilere karşı öne sürecekleri istemlerini eksiksizce ve amaca daha uygun biçimde belirlemelerinde onlara yardım etmek, işçilerde dayanışma bilincini geliştirmek, proletaryanın dünya ordusunun bir parçası olan birleşik bir işçi sınıfı olarak tüm Rus işçilerinin çıkarlarının ve davasının ortak olduğu bilincini geliştirmek bizim görevimizdir. İşçi topluluklarının örgütlendirilmesi, bu gruplarla sosyal-demokratların merkez grubu arasında

düzenli ve sıkı ilişkilerin kurulması, işçi yayınlarının çıkarılması ve dağıtılması, işçi hareketinin tüm merkezleri ile haberleşmelerin düzenlenmesi, bildirilerin ve çağrıların çıkarılması ve dağıtılması, deneyimli ajitatörlerin yetiştirilmesi, ana çizgileriyle Rus sosyal-demokrasisinin sosyalist çalışmasının biçimleridir.

Bizim çalışmamız her şeyden önce ve en başta, fabrikalarda ve atelyelerde çalışan işçilere, kentli işçilere yöneltilmiştir. Rus sosyal-demokrasisi güçlerini dağınık hale getirmemeli, çalışmasını, sosyal-demokrat görüşleri en çok kabul edecek kadar, ussal ve siyasal bakımdan en çok gelişmiş ve sayıca güçlülüğü ve ülkenin büyük siyasal merkezlerinde yoğunlaşmış olması dolayısıyla en önemli olan sanayi proletaryası üzerinde yoğunlaştırmalıdır. Bunun için kentlerde sağlam bir devrimci örgütün oluşturulması sosyal-demokrasinin ilk ve en ivedi görevidir, şu anda bu görevden başka yöne kaymak en büyük bir düşüncesizlik sayılır. Ama güçlerimizin fabrika işçileri üzerinde yoğunlaşmasını gerekli görür ve bunların dağılmasını kabul etmezsek, bununla, Rus sosyal-demokrasisinin Rusya'da proletaryanın ve işçi sınıfının öteki katmanlarını ihmal etmesini söylemiş olmak istemeyiz. Böyle bir şey olamaz. Rus fabrika işçisi, tüm yaşam koşulları dolayısıyla, her zaman ve sürekli olarak, el zanaatçıları ile, fabrikalar dışında kentlere ve köylere dağılmış olan, çok daha kötü koşullar içinde bulunan bu sanayi proletaryası ile en sıkı ilişkiler içinde bulunmak zorundadır. Rus fabrika işçisi kır nüfusu ile de dolaysız bir ilişki içindedir (fabrika işçisinin ailesinin kırlık bölgede olduğu durumlar seyrek değildir) ve bunun sonucu olarak kır proletaryası ile, milyonlarca tarım işçisi ve gündelikçi ile, küçücük toprak parçalarına bağlanmış ve ağır işlere, rasgele bulunan türlü "yan gelire" muhtaç, yani aynı biçimde ücretle çalışan enkazlaşmış köylülerle de yakın ilişki halinde bulunması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Rus sosyal-demokratları, güçlerini el zanaatçılarına ve tarım işçilerine yöneltmeyi zaman bakımından uygun saymıyorlar, ama bu katmanları kendi başına bırakmak niyetinde de asla değildirler ve ileri işçileri el zanaatçılarının ve tarım işçilerinin yaşamı konusunda aydınlatma çabası göstereceklerdir. Böylece bu işçiler, proletaryanın daha geri katmanları ile ilişkiye geçince, onların saflarında da sınıf

savaşımının, sosyalizmin ve genel olarak Rus demokrasisinin, özel olarak Rus proletaryasının görevlerine ilişkin görüşleri benimseyeceklerdir. Kentli fabrika işçileri arasında yapılması gereken çok iş bulunduğu sürece, el zanaatçılarına ve tarım işçilerine ajitatörler yollamak amaca aykırı düşer; birçok durumlarda ise sosyalist işçi, istemeksizin bu katmanlarla ilişkiye geçer ve o zaman bu fırsatlardan yararlanmasını bilmek, Rusya'da sosyal-demokrasinin genel görevlerini öğrenmek zorundadır. Bunun için, Rus sosyal-demokrasisini, darkafalı davrandığı ve fabrika işçileri yüzünden emekçi halk topluluğunu ihmal etmek istemeye eğilimli olma yolunda suçlayanlar ağır bir hata işlemektedirler. Tersine, proletaryanın ileri katmanları arasında ajitasyon, (hareketin yaygınlaşması ölçüsünde) tüm Rus proletaryasını da sarsmak için en güvenli ve tek yoldur. Sosyalizmin ve sınıf savaşımı düşüncesinin kentli işçiler arasında yayılması, bu düşüncelerin daha küçük ve daha dallı budaklı kanallara da gitmesi sonucuna zorunlu olarak götürecektir. Bu amaçla, bu düşüncelerin daha iyi hazırlanmış bir toprakta daha derin kökler salması ve Rus işçi hareketi ile Rus devriminin öncülerine tam ve eksiksiz olarak işlemesi gereklidir. Rus sosyal-demokrasisi, tüm güçlerini fabrika işçileri arasındaki çalışmaya yöneltince, aynı zamanda uygulamada sosyalist çalışmayı proleter sınıf savaşımının tabanına indirmeyi başaran, bu arada devrimcilerin başka bölükleriyle kurulan pratik ittifakların teoride, programda, hareketin hedefinde uyuşmalara ya da ödünlere hiçbir zaman vardırmamasını ve vardıramayacağını da hiçbir zaman saklamayan Rus devrimcilerini desteklemeye hazırdır. Halen yalnızca bilimsel sosyalizmin ve sınıf savaşımı öğretisinin devrimci teori, devrimci hareketin hedefi olabileceğinin kesin inancı ile, Rus sosyal-demokratları bütün güçleriyle bu öğretiyi yayacaklar, onu yanlış yorumlamalardan koruyacaklar ve henüz genç olan işçi hareketini Rusya'da daha belirsiz doktrinlere bağlama yolundaki bütün çabalara karşı koyacaklardır. Teorik düşüncelerin kanıtladığına ve sosyal-demokratların pratik çalışmasının gösterdiğine göre, Rusya'nın tüm *sosyalistleri sosyal-demokrat* olmak zorundadırlar.

Şimdi sosyal-demokratların demokratik görevlerine ve demokratik çalışmasına geçelim. Bu çalışmanın sosyalist ça-

lışma ile *ayrılmaz* biçimde bağlı olduğunu bir daha yineliyoruz. Sosyal-demokratlar işçiler arasında *propaganda yaparken*, siyasal sorunları görmezlikten *gelemezler* ve bunları görmezlikten gelme ya da hatta geriye atma yolundaki her girişimi, ağır bir yanlış ve uluslararası sosyal-demokrasinin ilkelerinden sapma olarak görürler. Rus sosyal-demokratları, bilimsel sosyalizmin propagandası yanında, işçi yığınları arasında *demokratik düşüncelerin* de propagandasının yapılmasını görev bilirler, tüm görünüş biçimleriyle mutlakiyetin özü, sınıfsal içeriği, onun yıkılmasının zorunluluğu, siyasal özgürlüğün ele geçirilmesi olmaksızın, Rusya'nın siyasal ve toplumsal düzenini demokratlaştırmaksızın, işçi davası yolunda başarılı bir savaşım yapılamayacağı gerçeğini yayma çabası gösterirler. Sosyal-demokratlar, en yakın *ekonomik* istemlerin temeli üzerinde işçiler arasında *ajitasyon* yaparak, işçi sınıfının en güncel siyasal gereksinmelerine, sıkıntılarına ve istemlerine bağlı ajitasyonu, yani grevlerde, işçilerle sermaye sahipleri arasında çıkan her çatışmada kendini gösteren polis terörüne karşı ajitasyonu genel anlamda Rus yurttaşları olarak ve özel anlamda en çok ezilen, en çok haktan yoksun sınıf olarak işçilerin haklarının kısıtlanmasına karşı ajitasyonu — mutlakiyetin, işçilerle yakın ilişkisi olan ve işçi sınıfına köleleşmesini nesnel biçimde gösteren her seçkin temsilcisine ve uşağına karşı ajitasyonu da bununla çözülmez biçimde bağıntılı yaparlar. İşçi yaşamının ekonomik alanda ekonomik ajitasyon için yararlanılabilecek hiçbir sorunu nasıl yoksa, siyasal alanda da siyasal ajitasyonun konusu olmayan hiçbir sorun yoktur. Ajitasyonun bu iki türü, sosyal-demokratların etkinliğinde bir madalyonun iki yüzü gibi birbirini tamamlar. Siyasal ajitasyon gibi ekonomik ajitasyon da proletaryanın sınıf bilincinin gelişmesi için aynı ölçüde gereklidir ve siyasal ajitasyon gibi ekonomik ajitasyon da Rus işçisinin sınıf savaşımı için kılavuz olarak aynı ölçüde gereklidir, çünkü her sınıf savaşımı bir siyasal savaşımdır. Öteki ajitasyon gibi beriki de işçilerin bilincini uyandırır, onları örgütler ve disipline sokar, dayanışmalı eylem ve sosyal-demokrat fikirler uğruna savaşım için eğitir ve bundan dolayı işçilere, en yakın sorunlarda, en ivedi gerekliliklerde kendi güçlerini deneme olanağı verir, kısmi sorunlarda düşmandan zorla ödünler koparma ve böylece kendi

ekonomik durumunu iyileştirme olanağını işçilere sağlar, örgütlü işçilerin gücünü hesaba katmaya kapitalistleri zorlar, işçilerin haklarını genişletmeye ve onların istemlerine kulak vermeye hükümeti zorlar, kendisine karşıt düşünceli, kendi içinde pekişmiş bir sosyal-demokrat örgüt tarafından yönetilen işçi yığınları karşısında hükümeti sürekli bir korku içinde tutar. [...]

1897 sonunda yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 2, s. 330-335.

V. İ. LENİN

# PROGRAMIMIZ

(PARÇA)

ULUSLARARASI sosyal-demokrasi şu sırada ideolojik sallantılar geçirmektedir. Bugüne değin devrimci teorinin sağlam temeli olarak Marx ve Engels'in öğretileri geçerliydi — şimdi bu öğretilerin yetersiz ve eskimiş olduğu sesleri her yerden yükseliyor. Kendisine sosyal-demokrat diyen ve sosyal-demokrat bir organla kamuoyu önüne çıkmak isteyen herkes, bütünü ile yalnız Alman demokratlarını harekete geçirmekle kalmayan bu konuya karşı tutumunu tam olarak belirlemek zorundadır.

Biz tümüyle marksist teorik taban üzerindeyiz: Yalnızca bu teori, sosyalizmi bir ütopya olmaktan çıkararak bilim haline getirmiş, bu bilimi sağlam temeller üzerine oturtmuş ve bu bilimi daha da geliştirmek ve tüm ayrıntıları ile işlemek

için tutulması gereken yolu göstermiştir. Bu teori, modern kapitalist ekonominin özünü, araziye ve toprağa, fabrikalara, madenlere vb. sahip bir avuç kapitalistin milyonlarca mülksüz insanı nasıl köleleştirdiğini, bu köleleşmenin ücretli emekle, emek-gücünün satın alınması ile nasıl örtüldüğünü göstererek ortaya çıkarmıştır. Modern kapitalizmin tüm gelişmesinin küçük işletmenin büyük işletme tarafından ortadan kaldırılmasına vardığını, sosyalist bir toplum düzenini olanaklı ve zorunlu hale getiren koşulları yarattığını göstermiştir. Bir sürü kökleşmiş âdetlerin, siyasal entrikaların, karışık yasaların, kurnazca düşünülmüş öğretilerin altında *sınıf savaşımının* yattığını görmeyi, her türden mülk sahibi sınıflarla, mülksüzler yığını, tüm mülksüzlerin başında gelen *proletarya* arasındaki savaşımı görmeyi öğretmiştir. Devrimci sosyalist partinin gerçek görevini açıklığa çıkarmıştır: Toplumun yeniden biçimlendirilmesi için planlar keşfetmek değil, kapitalistleri ve onların uşaklarını işçilerin durumunun düzelmesine ilişkin vaazlar veren kişiler saymak değil, suikastlar düzenlemek değil, *proletaryanın sınıf savaşımını örgütlemek ve son hedefi siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve sosyalist toplumun örgütlenmesi olan bu savaşımı yürütmek.*

Şimdi soruyoruz: Alman sosyalisti Bernstein'ın çevresinde gruplaşan ve halen böylesine bir gürültü koparmış bulunan bu ağzı kalabalık teori "yenilikçileri", bu teoriye hangi katkıda bulunmuşlardır? *Hiçbir şey*: Daha da geliştirilmesini Marx ve Engels'in vasiyeti olarak görev bildiğimiz bilimi, bir adım bile ileri götürmemişlerdir; proletaryaya yeni savaşım yöntemleri öğretmemişlerdir. Yalnızca geriye gitmişler, geri kalmış teorilerin kırıntılarını kabullenmişler ve proletaryaya savaşım teorisi değil, uysallık, proletaryanın en kötü düşmanları karşısında, sosyalistlere karşı kışkırtıcılık yapmak için yeni araçlar bulmaktan yorulmayan hükümetler ve burjuva partileri karşısında uysallık teorisinin övgüsüne girişmişlerdir. Rus sosyal-demokrasisinin kurucularından ve önderlerinden biri olan Plehanov, şimdi de Alman işçilerinin temsilcileri tarafından (Hannover parti kurultayında[35]) geri çevrilmiş Bernstein'ın en yeni "eleştirisini" amansız bir eleştiriden geçirirken tamamıyla haklıydı.

Bu sözlerden dolayı bir sürü suçlamanın üstümüze yağ-

dırılacağını biliyoruz; sosyalist partisini, dogmadan saptıkları, bağımsız görüş sahibi oldukları için "dinsizleri" kovuşturan vb. bir "inanmışlar" tarikatına çevirmek istediğimizi bağıracaklardır. Moda olan bu etkili sözleri tanıyoruz. Yalnız bunlar, gerçekten bir kırıntı ve bir us kırıntısı bile taşımaz. Tüm sosyalistleri birleştiren, onların tüm inandıklarını sağladığı ve savaşımlarının, çalışmalarının yöntemlerine uyguladığı bir devrimci teori olmazsa güçlü bir sosyalist parti de olamaz; iyice bilerek doğru olduğu kanısına varılan böyle bir teori, yersiz saldırılardan ve kötüleştirme girişimlerinden korunursa, hiçbir zaman bu, *her* eleştirinin düşmanı olmak anlamına gelmez. Biz Marx'ın teorisini, bitirilmiş ve dokunulmaz bir şey olarak asla görmüyoruz; tersine bizim inancımıza göre bu teori yalnızca, sosyalistlerin, yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, her yönde daha da geliştirmek zorunda oldukları bilimin temelini atmıştır. Bizim kanımızca, Marx'ın teorisini *bağımsız olarak* daha çok geliştirmek, özellikle Rus sosyalistleri için zorunludur, çünkü bu teori yalnız, *ayrı ayrı*, İngiltere'de Fransa'da olduğundan başka türlü, Almanya'da Rusya'da olduğundan başka türlü uygulanan genel ilkeleri verir. Bunun için teorik konulara ilişkin her makaleyi gazetemizde severek yayınlayacağız ve bütün yoldaşlardan tartışmalı noktaların açıkça tartışılmasını istiyoruz. [...]

Ekim 1899'da ya da daha sonraları yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 4, s. 204-206.

V. İ. LENİN

# PARTİMİZİN PROGRAMININ BİR TASLAĞI

(PARÇA)

RUS sosyal-demokratlarının programı konusunda ivedi bir gereksinmenin gerçekten varolup olmadığı sorusu ile işe girişmek gerekiyor. Rusya'da etkinlik gösteren yoldaşlardan arasıra, şimdilik bir program hazırlamanın ivedi bir gereklilik olmadığı, en ivedi sorunun, yerel örgütlerin gelişmesi ve pekiştirilmesi, ajitasyonun ve yayın sağlamanın daha sıkı düzenlenmesi olduğu, program hazırlamanın, hareketin daha sağlam bir temel kazanacağı ana kadar ertelenmesinin daha pratik olacağı, şimdilik bir programın taban bulamayacağı görüşünü işitiyorduk.

Biz bu görüşe katılıyoruz. Elbette, K. Marx'ın dediği gibi, "ileriye doğru atılan her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha önemlidir".[36] Ama ne Marx, ne de baş-

ka bir sosyal-demokrasi teorisyeni ya da pratikçisi, programın siyasal bir partinin ortaklaşa ve kararlı eylemi için çok büyük önem taşıdığını yadsımıştır. Rus sosyal-demokratları da, başka akımların sosyalistlerine karşı ve Rus sosyal-demokrasisini anlamak istemeyen sosyalist olmayan kişilere karşı yürütülmüş sert bir polemik dönemi geçirmişlerdir; çalışmaların küçük yerel örgütlerde yapılması sırasında hareketin başlangıç dönemlerini de geçirmişlerdir. Birleşme, ortak bir yayının sağlanması, Rus işçi gazetelerinin çıkarılması, bizzat yaşam yoluyla zorunlu hale gelmiş ve Şubat 1898'de "Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin" kurulması gerçekleşmiştir. Bu parti, yakın gelecekte bir parti programı hazırlamak niyetinde olduğunu açıklamış, programla ilgili istemin bizzat hareketin gereklerinden ortaya çıktığını açıkça kanıtlamıştır. Halen hareketimizin en ivedi görevini, artık bundan önceki dağınık, "esnafça" çalışmayı geliştirme değil, örgüt içinde birleşme oluşturuyor. Bu adımı atabilmek için de, bir programı gereksiyoruz; program, bizim temel görüşlerimizi tanıtlamalı, bir sonraki siyasal görevlerimizi tam olarak saptamalı, ajitasyon etkinliğinin çerçevesini belirleyecek bir sonraki istemleri göstermeli, onlara bir bütünlük kazandırmalı, ajitasyonu bir parça iş durumundan, küçük, bağlantısız istemler için kısmi bir ajitasyon durumundan, sosyal-demokrat istemlerin tümü için ajitasyon durumuna getirerek bu istemleri genişletmeli ve derinleştirmelidir. Sosyal-demokrat etkinliğin gerek sosyalist aydınlardan ve gerek sınıf bilincine varmış işçilerden meydana gelme oldukça geniş bir çevreyi uyandırmış olduğu şu günlerde, onların arasındaki bağı bir programla pekiştirmek ve böylece daha sonraki, daha kapsamlı etkinlik için onların hepsine sağlam bir temel sağlamak son derece gereklidir. Son olarak, bir program, ayrıca, Rusya kamuoyu, Rus sosyal-demokrasisinin gerçek görevleri ve çalışma yöntemleri konusunda sık sık en ağır yanlışlara düştüğü için de son derece gereklidir: çok doğal olarak bu yanlışlar kısmen yaşamımızın siyasal kokuşmuşluğunun çamurundan ortaya çıkmakta, kısmen de sosyal-demokratların karşıtları tarafından yapay olarak üretilmektedir. Nasıl olursa olsun, bu gerçeği hesaba katmak zorunluluğu vardır. Sosyalizmle siyasal savaşımı kaynaştıran işçi hareketi, Rus toplumunun tüm demokrat öğelerinin

başına geçmek istiyorsa, bütün bu yanlışları silecek durumda olması gereken bir parti meydana getirmek zorundadır. İçinde bulunduğumuz zamanın, bizzat sosyal-demokratlar arasında görüş ayrılıkları meydana geldiği ve bir polemik başladığı için de programın kaleme alınması bakımından elverişsiz olduğu itirazında bulunulabilir. Bana kalırsa, bunun tersi doğrudur: bu, bir programın gerekliliği için yeni bir savdır. Polemik zaten başlamış olduğu için, bir yandan program tasarısının tartışılmasında bütün görüşlerin ve bütün görüş ayrılıklarının öne sürülmesi umut edilebilir, programın çok yanlı biçimde tartışılması umut edilebilir. Polemik, Rus sosyal-demokratla-rının safları arasında hareketimizin hedeflerine ilişkin sorulara, en yakın görevlerine ve taktiğine ilişkin sorulara karşı ilginin canlandığını gösteriyor ve işte böyle bir canlılık, program tasarısının tartışılması için gereklidir. Öte yandan, polemiğin verimsiz olmaması isteniyorsa, kişisel rekabet biçimine dönerek bozulmaması, görüşlerin kargaşasına, düşmanla dostun karıştırılmasına götürülmemesi gerekliyse, program konusunu bu polemiğin içine katmak mutlaka gereklidir. Polemik, yalnızca, görüş ayrılıklarının gerçekte neden meydana geldiğini, *ne derinlikte olduğunu*, davanın özüne ilişkin görüş ayrılıklarının mı, yoksa kısmi sorunlara ilişkin görüş ayrılıklarının mı sözkonusu olduğunu, bu görüş ayrılıklarının bir ve aynı partinin saflarında ortak çalışma için bir engel olup olmadığını açığa çıkarırsa yarar getirecektir. *Yalnız* program konusunun polemiğin içine alınması, yalnız polemiğe girişen iki tarafın *programa ilişkin* görüşleri konusunda belli bir açıklama, ivedi karşılık isteyen bütün bu sorulara yanıt verebilir. Ortak bir parti programının hazırlanması, doğal olarak, her polemiği tamamıyla sona edirmeyecek, ama hareketimizin niteliğine ilişkin olan, onun hedeflerini ve görevlerini sağlam biçimde ortaya koyan, savaşımda bulunan partiye, kısmi sorunlar üzerinde üyeleri arasında görülen kısmi görüş ayrılıklarına karşın aynı görüşte ve birlik halinde kalan bir partiye bayrak olarak hizmet edecek temel görüşlerin polemiğine son verecektir. [...]

1899 yılı sonunda yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 4, s. 223-225.

V. İ. LENİN

# HAREKETİMİZİN EN İVEDİ GÖREVLERİ

RUS sosyal-demokrasisi, mutlakiyet yönetimini devirmenin, siyasal özgürlüğü elde etmenin Rus işçi partisinin ilk siyasal görevi olması gerektiğini sık sık açıklamıştır. 15 yıldan fazla bir zaman önce Rus sosyal-demokrasisinin temsilcileri, "Emeğin Kurtuluşu"[37] grubunun üyeleri bunu açıkladılar, iki-buçuk yıl önce Rus sosyal-demokrat örgütlerinin temsilcileri de 1898 ilkyazında Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisini kurduklarında bunu açıkladılar. Bütün bu yinelenmiş açıklamalara karşın, Rusya'da sosyal-demokrasinin siyasal görevleri sorunu şimdi gene gündemde bulunuyor. Hareketimizin birçok temsilcisi, sorunun öne sürülen çözümünün doğru olup olmadığı konusunda kuşkularını açıklıyorlar. Ekonomik savaşımın daha üstün bir önem taşıdığı

savında bulunuluyor, proletaryanın siyasal görevleri arka plana itiliyor, bu görevler daraltılıyor ve sınırlandırılıyor, hatta Rusya'da bağımsız bir işçi partisinin kurulması üzerinde konuşmanın doğrudan doğruya yabancı sözleri yinelemek olduğu, işçilerin yalnız ekonomik savaşım yapmaları, buna karşılık politikayı liberallerle birlik halinde olan aydınlara bırakmaları gerektiği bile söyleniyor. Yeni bir inanca bağlananların bu sonuncu savı (adı kötüye çıkan *Credo*)[38] Rus proletaryasını olgunlaşmamış saymaya ve sosyal-demokrat programı geri çevirmeye varmaktan ve bu anlama gelmekten başka bir şey değildir. *Raboçaya Mıysl*[39] da (özellikle "özel ekinde") özü bakımından aynı anlamda görüş ileri sürmüştür. Rus sosyal-demokrasisi, bir sallantı dönemi, kendi kendini yadsımaya kadar varan kuşkular dönemini geçiriyor. Bir yanda, işçi hareketi, sosyalizmden koparılıyor: ekonomik savaşım veren işçilere yardım ediliyor, ama bu arada kendilerine, bir bütün olarak tüm hareketin sosyalist hedefleri ve siyasal görevleri hiç açıklanmıyor ya da yetersizce açıklanıyor. Öte yanda, sosyalizm, işçi hareketinden koparılıyor: Rus sosyalistleri ikide bir, hükümete karşı savaşımın yalnız aydınlar tarafından onların kendi güçleriyle yapılması gerektiğinden, çünkü işçilerin yalnız ekonomik savaşım çerçevesinde kaldıklarından sözetmeye gittikçe daha çok başlıyorlar.

Bizim kanımızca, üç türlü olgu bu üzücü durumlara temel hazırlamıştır. Birincisi, Rus sosyal-demokratları çalışmalarının başlangıcında yalnızca gruplar içinde propaganda çalışması ile sınırlı kalmışlardır. Yığınlar arasında ajitasyona geçtiğimizde, başka bir aşırılığa düşmekten kendimizi her zaman koruyamıyorduk. İkincisi, çalışmalarımızın başlangıcında, "politika"yı işçi hareketinden kopuk bir çalışma diye anlayan ve politikayı yalnızca suikast eylemleri içinde sınırlı bırakan halk iradesi taraftarlarına karşı yapılan savaşımda çoğu zaman kendi varlığımızı savunmak zorundaydık. Sosyal-demokratlar böyle bir politikayı kabul etmediler, ama bu arada başka bir aşırılığa kapılarak politikayı genellikle arka plana ittiler. Üçüncüsü, birbirlerinden kopuk küçük yerel çalışma gruplarında etkinlik gösteren sosyal-demokratlar, yerel grupların tüm çalışmasını biraraya getiren ve devrimci çalışmayı doğru bir akış yönüne sokma ola-

nağı yaratan devrimci bir partinin örgütlenmesinin gerekli olduğunu pek az dikkate aldılar. Ama dağınık çalışmanın ağır basması, doğal olarak ekonomik savaşımın ağır basması ile bağıntılıydı.

Belirtilen bütün bu olgular, hareketin bir yanına fazla değer verilmesine neden oldu. "Ekonomik" akım (burada bir "akım"dan sözedilebildiği ölçüde), bu darlığı ayrı bir teori haline getirme çabalarına girişti. Bunlar, bu amaçla, moda haline gelmiş, eski burjuva düşünceleri yeni bir bayrak altında gizlice sokmaya çalışan bernştaynçı görüşten, moda haline gelmiş "marksizm eleştirisinden" yararlanma girişimleriydi. Yalnızca bu girişimler, Rus işçi hareketi ile siyasal özgürlük için savaşım öncülüğü yapan Rus sosyal-demokrasisi arasındaki bağın zayıflaması tehlikesini doğurdu. Hareketimizin en ivedi görevi de, bu bağı güçlendirmektir.

Sosyal-demokrasi, işçi hareketi ile sosyalizmin birliğidir, görevi de, işçi hareketine her aşamada edilgin bir hizmette bulunmaktan değil, bir bütün olarak genel hareketin çıkarlarını temsil etmekten, bu harekete son hedefini, siyasal görevlerini göstermekten, onun siyasal ve ideolojik bağımsızlığını korumaktan oluşur. Sosyal-demokrasiden kopmuş bir işçi hareketi yüzeyselleşir ve kaçınılmaz olarak burjuvalığa düşer: işçi sınıfı yalnız ekonomik savaşım yaparsa, kendi siyasal bağımsızlığını yitirir, başka partilerin kuyruğuna takılır ve büyük vasiyete ihanet eder: "İşçilerin kurtuluşu, bizzat işçilerin eseri olmalıdır."[40] Bütün ülkelerde, işçi hareketi ile sosyalizmin birbirinden ayrı biçimde varolduğu ve ayrı yollarda yürüdüğü bir dönem olmuştur — ve bütün ülkelerde bu ayrılık, sosyalizmin ve işçi hareketinin zayıflaması sonucunu doğurmuştur; bütün ülkelerde ancak sosyalizmin işçi hareketi ile birleşmesi, her ikisi için sağlam bir taban yaratmıştır. Ama her ülkede sosyalizmin işçi hareketi ile olan bu birliği tarihsel biçimde oluşmuştur, her ülkede bu birlik, yersel ve zamansal koşullara göre, özel bir yolda meydana gelmiştir. Rusya'da sosyalizmin işçi hareketi ile birleşmesi zorunluluğu teorik bakımdan çok zaman önce açıklanmış olmakla birlikte, bu birleşme ancak şimdi gerçekleşiyor. Bu gerçekleşmenin süreci, çok güç bir süreç olmuştur ve bundan dolayı çeşitli kararsızlıklar ve kuşkularla birlikte geçmesine de şaşmamalıdır.

Öyleyse geçmişin bizim için getirdiği ders nedir?

Tüm Rus sosyalizminin tarihi, otokratik hükümete karşı savaşımın, siyasal özgürlüğün ele geçirilmesinin en ivedi görev haline gelmesine götürmüştür; bizim sosyalist hareketimiz, denebilir ki, keyfî egemenliğe karşı savaşım üzerinde toplanmıştır. Öte yandan tarih, bize, Rusya'da sosyalist düşüncenin başka ülkelerde olduğundan çok daha fazlasıyla emekçi sınıfların ileri temsilcilerinden uzaklaşmış olduğunu, böyle bir ayrılığın Rus devrimci hareketini güçsüzlüğe mahkûm ettiğini gösterir. Bunun tamamıyla kendiliğinden doğurduğu, Rus sosyal-demokrasisinin gerçekleştirmeye yetkili olduğu görev, sosyalist düşünceleri ve siyasal bilinci proletarya yığınlarına götürmek ve kendiliğinden işçi hareketi ile çözülmez biçimde bağıntılı bir devrimci partiyi örgütlemektir. Bu alanda Rus sosyal-demokrasisi çok şey de yapmıştır; ama yapılacak daha çok şey beklemektedir. Hareketin büyümesiyle birlikte sosyal-demokrasinin etkinlik alanı genişlemekte, çalışması gitikçe daha çok yanlı olmakta, gittikçe daha çok sayıda hareket yöneticisi güçlerini, propaganda ve ajitasyonun günlük gereklerinden ortaya çıkan çeşitli kısmi görevlerin çözümü üzerinde toplamaktadır. Bu durum tamamıyla kurallara uygundur ve kaçınılmaz bir sonuçtur, bununla birlikte bizi, çalışmamızın kısmi görevlerinin ve savaşımın tek tek yöntemlerinin yeterli sayılacak bir şey haline gelmemesine, ön çalışmanın ana çalışma, biricik çalışma düzeyine çıkarılmamasına özellikle dikkat etmeye zorlamaktadır.

İşçi sınıfının siyasal gelişmesini ve siyasal örgütlenmesini desteklemek, bizim en önemli ve temel görevimizdir. Bu görevi arka plana iten, tüm kısmi görevleri ve tek tek savaşım yöntemlerini ondan sonraki bir yere koymayan herkes, yanlış bir yola girer ve harekete ciddi zararlar verir. Ancak bu görevi arka plana itenler, birincisi, işçi hareketinden kopuk tek tek suikastçı grupların güçleriyle hükümete karşı savaşılmasını devrimcilerden isteyen kişilerdir. Bu görevi arka plana itenler, ikincisi, siyasal propagandanın, ajitasyonun ve örgütlenmenin içeriğini ve çapını daraltan, işçilere yalnızca yaşamlarının özel anlarında, yalnızca kutlama fırsatları çıktığında "politika"yı sunmaya olanaklı ve yerinde sayanlar, mutlakiyet yönetiminin vereceği bazı ödünlere iliş-

kin istemleri mutlakiyet yönetimine karşı yapılacak savaşımla değişmek konusunda çok fazla çaba gösteren, ama tek tek ödünlere ilişkin bu istemlerin, devrimci işçi partisinin mutlakiyet yönetimine karşı sistematik ve kararlı bir savaşımı yolunda gelişmesi için yeterince çaba göstermeyenlerdir.

*Raboçaya Mıysl* gazetesi, değişik ses tonlarında, işçilere ikide bir "Örgütlenin!" diye çağrıda bulunuyor, "ekonomik" akımın tüm yanlıları bu sözleri yineliyorlar. Biz de bu çağrıya tamamıyla ve aynen katılıyoruz, ama mutlaka şunu da ekliyoruz: Yalnız yardım derneklerinde, grev sandıklarında ve işçi gruplarında örgütlenmekle kalmayın, siyasal parti olmak için de örgütlenin, otokratik hükümete ve tüm kapitalist topluma karşı kararlı bir savaşım için örgütlenin. Böyle bir örgütlenme olmaksızın, proletarya bilinçli sınıf savaşımı için yerinden doğrulmaya yetenekli değildir, böyle bir örgütlenme olmaksızın işçi hareketi güçsüzlüğe mahkûmdur ve işçi sınıfı yalnız para sandıklarıyla, gruplarla ve yardım dernekleriyle, ona düşen büyük tarihsel görevi yerine getirmeyi asla başaramayacaktır: kendisini ve tüm Rus halkını, siyasal ve ekonomik kölelikten kurtarmak. Tarihte hiçbir sınıf, hareketi örgütlemeye ve yönetmeye yetenekli kendi siyasal önderleri, kendi ilerici temsilcileri olmaksızın iktidara gelememiştir. Rus işçi sınıfı da, böyle insanlar ortaya çıkarmaya yetenekli olduğunu göstermiştir: son 5-6 yıl içinde Rus işçilerinin çok yaygın hale gelen savaşımı, işçi sınıfında ne kadar çok devrimci güçlerin bulunduğunu göstermiştir; hükümetin en çılgınca zor önlemlerinin bile, sosyalizme, siyasal bilince ve siyasal savaşıma varmak için canatan işçilerin sayısını azaltmayı başaramadığını, tersine bunu artırdığını göstermiştir. 1898 yılında yoldaşlarımızın kongresi, görevin konumunu doğru yapmış ve yabancı sözcükleri yinelememiş, "aydınların" salt coşkulu isteğini dile getirmemiştir... Şimdi biz, bu görevlerin, yerine getirilmesine kararlılıkla koyulmak, partinin programı, örgütlendirilmesi ve taktiği konusunu gündeme koymak zorundayız. Programımızın ana tezleri konusunda ne düşündüğümüzü daha önce söyledik ve bu tezlerin ayrıntılı olarak geliştirileceği yer, doğal olarak burası değildir. Gelecek sayılarımızda örgütlenme sorunlarına bir dizi makalede yer vermek niyetindeyiz. En nazik noktalarımızdan biri budur. Biz bu konuda, Rus devrimci hareketinin es-

ki temsilcilerine göre çok geride kalmış durumdayız; bu eksikliği açıkça itiraf etmek ve güçlerimizi, çalışmanın daha sıkı bir örgütlenmesini gerçekleştirmeye, çalışma kurallarını, jandarmaların kandırılmasına ve polisin tuzaklarını önlemeye ilişkin yöntemleri sistematik olarak propaganda etmeye yöneltmek zorundayız. Yalnız boş akşamlarını değil, tüm yaşamını devrime adayan kişiler yetiştirilmelidir; içinde, çalışmamızın değişik türleri arasında sıkı bir işbölümüne girişilebilecek kadar büyük bir örgütün hazırlanması gereklidir. Taktik sorunlarına gelince, bu konuda aşağıda belirtilenlerle yetinmek istiyoruz: Sosyal-demokrasi, ellerini bağlayıp durmaz, daha önceden düşünülmüş bir siyasal savaşım planı ya da tipi ile etkinliği sınırlamaz — tüm savaşım araçlarını kabul eder, ama bunların yalnızca partinin eldeki güçlerine uygun düşmesi ve belli koşullar altında erişilebilecek en büyük sonuçlara varmayı olanaklaştırması koşulu ile. Sıkı örgütlenmiş bir parti varsa, herhangi bir grev, siyasal bir gösteriye, hükümete karşı kazanılmış siyasal bir zafere dönüşebilir. Sıkı örgütlenmiş bir parti varsa, yerel sınırlılıkta bir ayaklanmadan zafere ulaşan bir devrim meydana gelebilir. Unutmamalıyız ki, tek tek istemler uğruna hükümete karşı yapılan savaşım, tek tek ödünlerin koparılması, düşmanla yapılan ufak tefek ileri karakol çarpışmalarından, ileri karakol savaşlarından başka bir şey değildir ve asıl savaşım sonradan gelecektir. Önümüzde tüm gücü ile düşmanın bir kalesi vardır, bu kaleden üstümüze kurşun ve gülle yağmuru yağdırılmaktadır, bunlar da bizim en iyi savaşçılarımızı alıp götürmektir. Biz bu kaleyi almak zorundayız, ve uyanmakta olan proletaryanın tüm güçlerini Rus devrimcilerinin tüm güçleriyle *bir* parti halinde birleştirirsek onu alacağız. Rusya'da canlı olarak ve onur sahibi olarak ne varsa, bu parti yolunda çaba gösterecektir. Ancak o zaman Rus işçi devrimcisi Pyotr Alekseyev'in şu büyük ön haberi gerçekleşecektir: "İşçi halkın milyonlarca yığını güçlü kolunu yukarı kaldıracak ve despotizmin asker süngülerine dayanan boyunduruk tuzla buz olacaktır!"

1900 yılı Ekimi ile Kasım başında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 4, s. 365-370.

V. İ. LENİN

# NE YAPMALI?

## HAREKETİMİZİN CANALICI SORUNLARI

(PARÇALAR)

[...]

## I. DOGMACILIK VE "ELEŞTİRİ ÖZGÜRLÜĞÜ"

### A) "ELEŞTİRİ ÖZGÜRLÜĞÜ" NE DEMEKTİR?

"Eleştiri özgürlüğü", bugünlerde tüm ülkelerin sosyalistleri ile demokratları arasındaki tartışmalarda en çok kullanılan, kesinlikle en sık kullanılan slogandır. İlk bakışta, tartışan taraflardan birinin eleştiri özgürlüğüne ciddiyetle dayanmasından daha garip bir şey düşünülemez. Acaba ilerici partilerin içinden, Avrupa ülkelerinin çoğunun bilim ve bilimsel araştırmayı güvenceye alan anayasaya uygun yasasına karşı gerçekten bazı sesler mi yükseldi? "Burada bir sakatlık var!" — Her köşede ve kenarda moda olan sloganı işiten, ama tartışan taraflar arasındaki görüş ayrılıklarını henüz bilemeyen her ilgisiz kişi, kendi kendine bunu söylemelidir. "Herhalde bu slogan, takma adlar gibi kullanı-

la kullanıla halkın diline yerleşen ve nerdeyse cins isim haline gelen klasik sözcüklerden biri olacak."

Gerçekte, günümüzün uluslararası* sosyal-demokrasisinde iki akımın meydana geldiği hiç kimse için bir giz değildir; bunların ikisi arasında savaşım kimi zaman çıkıyor ve parlak alevler halinde kızışıyor, kimi zaman sönüyor ve etkili "silah bırakışma kararlarının" külü altında için için yanıyor. "Eski dogmatik" marksizme karşı "eleştirel" bir tavır alan "yeni" akımın ne olduğunu, Bernstein yeterince açıklıkla *söylemiş* ve Millerand'da *göstermiştir.*

Sosyal-demokrasi, toplumsal devrimin partisi olmaktan çıkarak toplumsal reformların demokratik bir partisi olmalıymış. Bernstein, bu siyasal istemi, birbiriyle oldukça uyumlu "yeni" savlar ve görüşlerin bütün bir dizisiyle donatmıştır. Sosyalizmin bilimsel olarak, gerekçelendirilmesi, materyalist tarih görüşü açısından gerekliliğinin ve kaçınılmazlığının kanıtlanması yadsınmıştır; gittikçe artan yoksullaşma, proleterleşme ve kapitalist çelişkilerin keskinleşmesi yadsınmıştır; "son hedef" kavramı bile çürütülebilir diye ilan edilmiş ve proletaryanın diktatörlüğü düşüncesi tamamıyla geri çevrilmiştir; liberalizm ile sosyalizm arasındaki ilkesel karşıtlık yadsınmıştır; tam anlamıyla demokratik, çoğunluğun iradesine göre yönetilen bir topluma sözde uygulanmaz olduğu ileri sürülen *sınıf savaşımı teorisi* yadsınmıştır vb..

Böylece devrimci sosyal-demokrasiden burjuva toplumsal reformizmine kesinlikle sapma istemi yanında, marksizmin tüm temel düşüncelerinin burjuva eleştiriden geçirilme-

* Arada şunu belirtelim: Modern sosyalizmin tarihinde, sosyalizm içindeki çeşitli akımların tartışmasının ilk kez ulusal nitelikten uluslararası niteliğe dönmesi, herhalde karşımızda duran ve niteliği bakımından son derece teselli edici tek olaydır. Daha önceki zamanlarda lasalcılarla ayzenahçılar arasında, Guesde'cilerle olanakçılar arasında, fabiyanlarla sosyal-demokratlar arasında, Narodnaya Volya yandaşlarıyla sosyal-demokratlar arasında tartışma salt ulusal çerçevede sınırlı kalıyor, salt ulusal özellikleri yansıtıyor, denebilir ki, değişik alanlarda geçiyordu. Bugün (şimdi bunu açıkça görme olanağı var) İngiliz fabiyanları, Fransız bakanlıkçıları, Alman bernştaynçıları ve Rus eleştiricileri tek bir aileyi meydana getiriyor, hepsi birbirini övüyor, birbirlerinden öğreniyor ve "dogmatik" marksizme karşı hep birlikte savaşa atılıyor. Belki de uluslararası devrimci sosyal-demokrasi, sosyalist oportünizmle yapılan bu gerçekten uluslararası güreşte, uzun zamandır Avrupa'da egemen olan siyasal gericiliğin sonunu hazırlayacak kadar güçlenecektir.

sine aynı ölçüde kesin bir sapma sözkonusuydu. Ama marksizme yöneltilen bu eleştiri, uzun zamandır gerek siyasal çevreler tarafından ve gerek üniversite kürsüsü yönünden, gerek çok sayıda broşürlerde ve gerek bir dizi bilimsel araştırmalarda yapıldığı için, eğitim görmüş sınıfların yeni yetişmekte olan tüm gençliği uzun yıllardır sistematik olarak bu eleştiri ruhu ile yetiştirdiği için, sosyal-demokraside "yeni eleştirici" akımın, Minerva'nın Jüpiter'in başından inişi gibi tamamıyla hazır bir şey olarak bir atılımda ortaya çıkmasına şaşmamalıdır. Bu akımın içeriği bakımından gelişmesine ve biçimlenmesine gerek yoktu: burjuva edebiyattan sosyalist edebiyata dolaysız biçimde aktarıldı.

Dahası var. Bernstein'ın teorik eleştirisi ve siyasal umutları herhangi bir kimse için henüz anlaşılmaz durumda bulunduğu için, Fransızlar "yeni yöntemin" açık bir gösterisini sağladılar. Fransa, bu kez de, "tarihsel sınıf savaşımlarının her seferinde, herhangi başka bir yerde olduğundan daha çok hedefe kadar götürüldüğü ülke olarak" (Engels, Marx'ın *18 Brumaire'i*[41] adlı yapıtına önsöz) yaptığı eski ününe yaraşık olduğunu gösterdi. Fransız sosyalistleri teori yapmadılar, doğrudan doğruya eyleme girdiler; Fransa'nın demokratik bakımdan daha gelişmiş olan siyasal koşulları, bütün sonuçlarıyla birlikte "pratik bernştaynculığa" derhal geçmelerine olanak verdi. Millerand, bu pratik bernştaynculığın eşsiz bir örneğini verdi — gerek Bernstein'ın ve gerek Vollmar'ın, Millerand'ı yürekten savunmaya ve ona övgüde bulunmaya hemen girişmeleri boşuna değildi! Gerçekte ise, sosyal-demokrasi aslında yalnız bir reform partisi olunca ve bunu açıkça söylemek yürekliliğine sahip olmak zorunda olunca, burjuva bir kabineye girmek bir sosyalistin hakkı olmakla kalmaz, aynı zamanda kendisinin her zaman için bu yolda çaba göstermesi bile gerekir. Aslında demokrasi sınıf egemenliğinin kaldırılması anlamına geliyorsa, bir sosyalist bakan sınıfların işbirliğine ilişkin konuşmalarla tüm burjuva dünyasını niçin coşturmasın? İşçilerin jandarmalar tarafından yüzüncü ve hatta bininci kez katledilmesi, sınıfların demokratik işbirliğinin gerçek niteliğini gösterdiği zaman bile, niçin hükümette kalmasın? Fransız sosyalistlerinin şimdi bile *knouteur, pendeur et déportateur** diye adlandırdığı ça-

* Cellat, kırbaççı ve sürgüncü. —ç.

rın selamlanma törenine kişisel olarak neden katılmasın? Sosyalizmin bu anlatılamayacak alçaltılışının, ve kendi kendini kirletişinin, işçi yığınlarının sosyalist bilincinin —bize yengiyi, güvenceye alabilen biricik taban budur— çürütülmesinin karşılığı olarak, yetersiz, burjuva hükümetlerin yönetiminde erişilebilmiş olan ne varsa hepsinden daha yetersiz, şişirilmiş *projelerin* karşılığı olarak.

Kasıtlı olarak gözlerini kapatmayan bir kimse, sosyalizmdeki yeni "eleştirel" akımın, *oportünizmin* yeni bir çeşidinden başka bir şey olmadığını görmek zorundadır. İnsanlar üzerinde kendi kendilerine yakıştırdıkları parlak üniformaya göre değil, kendi kendilerine taktıkları etkili ada göre değil de, eylemlerine ve gerçekte neyin propagandasını yaptıklarına göre yargıda bulunulursa, "eleştiri özgürlüğünün", sosyal-demokraside oportünist akımın özgürlüğü, sosyaldemokrasiyi demokratik bir reform partisine dönüştürme özgürlüğü, sosyalizme burjuva düşünceleri ve burjuva öğeleri sokma özgürlüğü olduğu anlaşılır.

Özgürlük büyük bir sözdür, ama sanayi özgürlüğünün bayrağı altında soygun savaşları yapılmış, emek özgürlüğü bayrağı altında emekçiler soygundan geçirilmiştir. Aynı içsel yalancılık, "eleştiri özgürlüğü" sözünün bugünkü kullanılışında da vardır. Bilimi ileri götürdüklerine gerçekten inanmış kimseler, özgürlüğü eskilerinin yanında yeni görüşler için özgürlük değil, eski görüşlerin yerine yenilerinin konmasını isterler. Şimdi yükselmiş olan "Yaşasın eleştiri özgürlüğü!" haykırışı, boş fıçı masalını çok anımsatıyor.

Safları sımsıkı küçük bir yığın halinde, elele sımsıkı tutunmuş, dik ve zahmetli yolları aşarak yürüyoruz. Dört yanımızı düşmanlar çevirmiş, hemen aralıksızca onların ateşi altında yürümek zorundayız. Serbestçe verdiğimiz karar gereğince, düşmanla savaşmak ve ayrı bir grup halinde birleştik diye, barışma yolunu değil de savaş yolunu seçtik diye daha baştan bu yana bizi azarlayan kişilerin bulunduğu komşu bataklığa düşmemek amacıyla birleştik. Şimdi de aramızdan bazıları şöyle haykırmaya başlıyor: Gidelim şu bataklığa! Kendilerinin vicdanına başvurmak isteyince, şöyle karşılık veriyorlar: Ne kadar da geri insanlarsınız! Ve sizi daha iyi bir yola çağırmaya yönelmiş özgür hakkı elimizden almaya utanmıyorsunuz! — Evet, baylar, hem çağırma, hem

de nereye isterseniz, hatta bataklığa bile gitme özgürlüğünüz var; hatta biz o kanıdayız ki, sizin asıl yeriniz de bataklıktadır ve biz, oraya taşınmanızda elimizden geldiğince size yardım etmeye hazırız. Ama bırakın bizim ellerimizi, yapışmayın bize ve özgürlük denilen büyük sözü kirletmeyin, çünkü bizim de istediğimiz yere gitme "özgürlüğümüz", yalnız bataklıkla değil, aynı zamanda bataklığa yönünü çevirenlere karşı da savaşma özgürlüğümüz var. [...]

### D) TEORİK SAVAŞIMIN ÖNEMİ ÜZERİNE ENGELS'İN SÖYLEDİKLERİ

"Dogmacılık, doktrincilik", "düşünmenin zor yoluyla engellenmesinin kaçınılmaz cezası olarak partinin kemikleşmesi" — bunlar, *Raboçeye Dyelo*'da yiğitçe meydana atılan "eleştiri özgürlüğü" savunucularının karşısındaki düşmanlardır. Bu sorunun gündeme konmasına çok seviniyor ve bunu başka bir soru ile tamamlamayı da öneriyoruz:

Ve yargıçlar kimlerdir?

Yayınlarla ilgili iki açıklama önümüzde duruyor. Birisi "Rus Sosyal-Demokratlarının Yurtdışı Birliğinin Dönemsel Olarak Yayınlanan Organının Programı, *Raboçeye Dyelo*" (*Raboçeye Dyelo*, n° 1'den alınmış). Öteki "Yayın Çalışmasına Yeniden Başlamasına İlişkin Olarak 'Emeğin Kurtuluşu' Grubunun Açıklaması". Her ikisi de, "marksizmin bunalımının" uzun süredir gündemde bulunduğu 1899 yılının tarihini taşıyor. Ve ne görüyoruz? Birinci yazıda bu yayınla ilgili bir değinmeyi ve yeni organın bu konuda almayı düşündüğü tavırla ilgili belli bir açıklamayı boşuna arıyorsunuz. Teorik çalışma ve belli bir zamanda bu çalışmanın en ivedi görevleri konusunda ne bu programda, ne de "Yurtdışı Birliğin" 1901 yılında üçüncü konferansta bunun için kabul ettiği ekte tek bir söz var (*İki Konferans*., s. 15-18). Bütün bu zaman içinde *Raboçeye Dyelo*'nun yazılışleri, bu konular tüm dünyanın sosyal-demokratlarını yerinden oynattığı halde, teorik konuları dikkate almamış.

İkinci açıklam . ise her şeyden önce, son yıllarda teori konusunda gözlenen ilgi gevşekliğine dikkati çekiyor, "proletaryanın devrimci hareketinin teorik yönüne dikkatle eğilinmesini" ivedilikle istiyor ve hareketimizde görülen "bern-

ştayncı ve başka karşı-devrimci eğilimlerin acımasızca eleştirisi" istemini öne sürüyor. Bu programın ne ölçüde uygulandığını *Zarya*'nın[42] yayınlanmış sayıları gösteriyor.

İşte görüyoruz ki düşünme kemikleşmesine vb. karşı söylenen büyük sözlerle ancak teorik düşünme gelişmesindeki kaygısızlık ve çaresizlik örtbas ediliyor. Rus sosyal demokratları örneği, göklere çıkarılan eleştiri özgürlüğünün bir teorinin yerini başka birisinin alması anlamına değil, her türlü bütünleşmiş ve ince ince düşünülmüş teoriden dışta kalma anlamına geldiği, seçmecilik ve ilkesizlik demek olduğu yolunda Avrupa'da gözlenen genel durumu özellikle açık biçimde gözler önüne koyuyor (bu durum Alman marksistleri tarafından da çok zaman önce saptanmıştır). Hareketimizin gerçek durumunu bir ölçüde bilen kimse, marksizmin geniş yaygınlığı yanında teorik düzeyin belli ölçüde düştüğünü görmezlikten gelemez. Pratik öneminin ve pratik başarılarının çekiciliği dolayısıyla, harekete, çok az teorik bilgisi olan ya da hiç olmayan çok kimseler katılıyor. Marx'ın aşağıdaki sözlerini sevinçli bir yüz görünümü ile yerine oturturken *Raboçeye Dyelo*'nun hangi ölçü eksikliğini gösterdiği konusunda buna göre bir yargıya varılabilir: "İleriye doğru atılan her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha önemlidir."[43] Teorik tutarsızlık zamanında bu sözleri yinelemek, bir cenaze alayını görünce şöyle haykırmayı istemek demektir: "Hep böyle mutlu günleriniz olsun!" Üstelik bu sözler Marx'ın Gotha programına ilişkin mektubundan alınmıştır. Bu mektupta Marx, ilkelerin tanımlanmasında hoşgörülen seçmeciliği *sert biçimde yeriyor*: Marx, parti önderlerine, eğer birleşmek zorunlu olsaydı, diye yazıyordu, doğrudan doğruya hareketin pratik hedeflerini yerine getirmek için bir anlaşmaya varmak gerekirdi, ama ilke pazarlığına girişilmez, teorik "ödünler"de bulunulmazdı. Marx'ın düşüncesi buydu, ama bizde onun adına teorinin önemini azaltmaya çalışan insanlar var.

Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olamaz. Moda haline gelen oportünizm övgüsünün pratik çalışmanın en dar biçimlerine karşı gösterilen coşkunlukla birleştiği bir zamanda bu düşüncenin üzerinde yeterince durulamıyor. Oysa Rus sosyal-demokrasisi için çoğunlukla unutulan üç koşul dolayısıyla teorinin önemi daha da artıyor. Bu koşullar şun-

lardır: Birincisi, partimizin henüz şimdi oluşması, henüz kendi görünüşünü ortaya koyması ve devrimci düşüncenin hareketi doğru yoldan ayırma tehlikesini gösteren başka akımları ile uzlaşmanın daha uzun süre gerçekleşmemesi. Tersine, asıl son zamanlarda sosyal-demokrat olmayan devrimci akımların canlanması özelliğini taşıyordu (Akselrod'un ekonomistlere çok önceden haber verdiği gibi). Bu koşullar altında ilk bakışta "önemsiz" görünen bir yanlışın en üzücü sonuçları olabilir ve ancak dargörüşlü kişiler, bölücülük kavgalarını ve küçük farklılıkların kılıkırk yararcasına birbirinden ayırdedilmesini zamansız ya da gereksiz bulabilirler. Rus sosyal-demokrasisinin geleceği daha uzun yıllar şu ya da bu "akımın" durulmasına bağlı kalabilir.

İkincisi, sosyal-demokrat hareket en çok kendine özgü varlığı bakımından enternasyonaldir. Bu, yalnızca, bizim ulusal şovenizme karşı savaşmamız gerektiği anlamına gelmez. Bu, aynı zamanda, genç bir ülkede uyanmaya başlayan hareketin ancak başka ülkelerin deneyimlerini işlemesi halinde başarılı olabileceği anlamına gelir. Böyle bir işlem için ise, sözkonusu deneyimlerin basitçe bilinmesi ya da en yeni kararların yalnızca kopya edilmesi yeterli değildir. Bunun için, bu deneyimlere karşı eleştirel bir tavır almasını ve onları bağımsızca incelemeden geçirmesini anlamak gereklidir. Modern işçi hareketinin ne kadar büyük gelişme gösterdiğini ve dalbudak saldığını gözönüne alan bir kimse, bu görevin üstesinden gelinmesi için ne kadar çok teorik güce ve siyasal (ve aynı zamanda devrimci) deneyime gerek olduğunu anlayacaktır.

Üçüncüsü, Rus sosyal-demokrasisinin, dünyada henüz hiçbir sosyalist partinin karşılaşmadığı ulusal görevleri vardır. Tüm halkı mutlakiyet yönetiminin boyunduruğundan kurtarma görevinin bize yüklemiş olduğu siyasal ve örgütsel görevler konusu üzerinde aşağıda gene sözedeceğiz. Şimdilik yalnız şunu belirtmek istiyoruz ki, *öncülük rolünü ancak ileri bir teorinin yönettiği parti yerine getirebilir.* Bunun ne demek olduğunu bir ölçüde olsun, somut olarak gözönüne getirebilmek için okur, Rus sosyal-demokratlarının Herzen, Belinski, Çernişevski gibi öncellerini ve yetmişli yılların devrimcilerinin parlak, devrimci yıldızını anımsasın; bugün Rus edebiyatının kazandığı dünya çapındaki önemi düşünsün,

ayrıca düşünsün ki... ama bu kadarı da yeter!

Engels'in, sosyal-demokrat harekette teorinin önemine ilişkin 1874'te söylediği sözlere değinmek istiyoruz. Engels, sosyal-demokrasinin büyük savaşımının *iki* biçiminden (siyasal ve ekonomik savaşımdan) *değil* —bizde her zaman olduğu gibi—, *üç biçiminden* sözediyor, *çünkü bunların yanına teorik savaşımı da koyuyor*. Kendisinin pratik ve siyasal bakımdan güçlenmiş Alman işçi hareketi için söylediği sözler, bugünkü sorunlar ve tartışmalar açısından öylesine öğreticidir ki, umarız okur, uzun süredir en önemli yayınlardan biri haline gelmiş bulunan *Der deutsche Bauernkrieg** adlı broşürün girişinden yapacağımız uzun alıntıdan dolayı bizi bağışlar:

"Alman işçilerinin, Avrupa'nın öteki işçilerine göre iki önemli üstünlüğü vardır. Birincisi Avrupa'nın en teorisyen halkından olmaları ve Almanya'nın 'aydınları' denilen kişilerin tamamıyla yitirmiş oldukları teorik anlayışı korumalarıdır. Alman felsefesinin, özellikle Hegel'in geçmişi olmasaydı, Alman bilimsel sosyalizmi —şimdiye dek varolmuş bulunan tek bilimsel sosyalizm— meydana gelmezdi. İşçilerin teorik anlayışı olmasaydı, bu bilimsel sosyalizm, şimdi görüldüğü gibi, onların etine ve kanına böylesine işlemezdi. Bunun nasıl ölçülmez bir üstünlük olduğu, bir yanda, İngiliz işçi hareketinin tek tek işyerlerinde tümüyle çok iyi örgütlenmesine karşın hep yerinde saymasının başlıca nedenlerinden biri olan, tüm teoriler karşısındaki ilgisizlikte ve öte yanda da, prudonculuğun başlangıçtaki biçimi ile Fransızlarda ve Belçikalılarda, Bakunin tarafından daha da karikatürize edilmiş biçimi ile İspanyollarla İtalyanlarda meydana getirdiği sakatlık ve şaşkınlıkta kendini gösteriyor.

"İkinci üstünlük, Almanların, işçi hareketine zaman bakımından oldukça sonra gelmeleridir. Alman teorik sosyalizminin asla unutmayacağı gibi, bu sosyalizm Saint-Simon'un, Fourier'nin, ve Owen'ın omuzlarında durmaktadır. Bu üç insan, tüm hayalciliklerine ve tüm ütopizme karşın, bütün çağların en önde gelen kafaları arasındadır ve doğruluğunu şimdi bilimsel olarak kanıtladığımız birçok şeyi deha biçiminde önceden söylemişlerdir — bundan dolayı Alman pra-

* Dritter Abdruck, Leipzig 1875, Verlag der Genossenschaftsbuchdruckerei. [Friedrich Engels, *Köylüler Savaşı*, Sol Yayınları, Ankara 1990, s. 24-27.] — *Ed.*

tik işçi hareketi, İngiliz ve Fransız hareketinin omuzlarında geliştiğini, onların pahalıya elde ettikleri deneyimlerden doğrudan doğruya yararlandığını, vaktiyle onların kaçınamadığı yanlışlardan şimdi kaçınabildiğini asla unutmamalıdır. İngiliz *trade-union*larının ve Fransız siyasal işçi savaşımlarının öncesi olmasaydı, özellikle Paris Komününün sağladığı dürtü olmasaydı, şimdi nerede bulunurduk?

"Alman işçilerine, kendi durumlarının üstünlüklerinden seyrek görülen bir kavrayışla yararlandıklarını şimdi söylemek gereklidir. Bir işçi hareketinin varoluşundan bu yana ilk kez, savaşım üç yönü ile —teorik, siyasal ve pratik-ekonomik (kapitalistlere karşı direnme) yönü— uyumlu, bağlantılı ve planlı olarak yürütülüyor. Alman hareketinin güçlülüğü ve yenilmezliği, deyim yerindeyse, işte bu yoğun saldırıda yatmaktadır.

"Alman işçileri, bir yandan bu kazançlı durumu, öte yandan İngiliz hareketinin adalara özgü nitelikleri ve Fransız hareketinin zor yoluyla baskı altında tutulması dolayısıyla, şimdilik proleter savaşımın öncüsü durumuna girmişlerdir. Olayların onlara bu onurlu durumu daha ne kadar sağlayacağı, önceden söylenemez. Ama onlar bu yeri elde bulundurdukları sürece, bu konuda gerekeni yapacakları umut edilir. Bununla ilgili olarak savaşımın ve ajitasyonun her alanında bir kat daha çaba gösterilmesi sözkonusudur. Tüm teorik konular üzerinde durmadan daha da aydınlanmak, geleneksel, eski dünya görüşüne ilişkin sözlerin etkisinden daha çok kurtulmak ve bir bilim oluşundan bu yana sosyalizmin aynı zamanda bir bilim gibi yürütülmesi, yani incelenmesi gerektiğini her zaman gözönünde bulundurmak, önderlerin özellikle görevi olacaktır. Böylece kazanılmış ve gittikçe daha çok açığa çıkarılmış anlayışı işçi yığınları arasında durmadan artan bir çaba ile yaymak, işyeri kooperatiflerinin örgütü gibi parti örgütünü de gittikçe daha pekişik hale getirmek gerekli olacaktır.

"... Alman işçileri böyle bir öncülük yaparlarsa, hareketin en başında yürümüş olmayacaklar —herhangi bir ulusun işçilerinin hareketin başında yürümesi bu hareketin hiç de yararına değildir—, ama savaş hattında onur verici bir yer alacaklar; ve, ya beklenmedik ağır sınavlar, ya da zorlu olaylar kendilerinden yüksek bir yüreklilik, yüksek kararlılık ve

eylem gücü istediği zaman, donanmış halde hazır bulunacaklardır."[44]

Engels'in sözleri geleceği haber verircesine doğrulanmıştır. Birkaç yıl sonra Alman işçileri beklenmedik bir ağır sınavla, sosyalistler yasası ile karşılaşmıştır. Alman işçileri bu sınava gerçekten donanmış olarak çıkmışlar ve ondan yengi ile sıyrılmasını bilmişlerdir.

Rus proletaryasının önünde ölçülemeyecek kadar daha sert sınavlar vardır, onun önünde bir deve karşı yapılacak savaşım vardır; bununla karşılaştırıldığında, anayasa düzeninin bulunduğu bir ülkede sosyalistler yasası gerçek bir cüce görünümündedir. Tarih, bize şimdi ilk görevi göstermiştir, bu görev herhangi başka bir ülkenin proletaryasının tüm en *yakın* görevlerinin en *devrimci* görevidir. Bu görevin gerçekleştirilmesi, yalnız Avrupalı değil, aynı zamanda (şimdi bunu söyleyebiliriz) Asyalı gericiliğin en zorlu kalesinin yokedilmesi, Rus proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü haline getirebilir. Biz de, öncellerimizin, yetmişli yılların devrimcilerinin hakettiği bu onur verici adı, bin kez daha çok derinleşmiş ve yaygınlaşmış hareketimize aynı biçimde apaçık kararlılık ve direnç katmayı bilirsek, kazanacağımızı varsayma hakkına sahibiz.

## II. YIĞINLARIN KENDİLİĞİNDENLİĞİ VE SOSYAL-DEMOKRASİNİN BİLİNÇLİLİĞİ

[...]

### A) KENDİLİĞİNDEN-GELME COŞMANIN BAŞLANGICI

Eğitimden geçmiş Rus gençliğinin doksanlı yılların ortalarında marksizmin teorisine karşı *genel* bir coşkunlukla dolduğunu bundan önceki bölümde belirttik. Aşağıyukarı aynı sıralarda, 1896'nın ünlü Petersburg sanayi savaşından sonra aynı biçimde genel karakteri işçi grevleri almıştı. Grevlerin tüm Rusya üzerine yayılması, yeni başlayan halk hareketinin derinliğini açıkça gösteriyordu; eğer "kendiliğinden unsurdan" sözetmek istenirse, doğal olarak her şeyden önce asıl bu grev hareketini kendiliğinden olarak tanımlamak gerekecektir. Ama kendiliğindenlik vardır, kendiliğindenlik vardır. Rusya'da yetmişli ve altmışlı yıllarda da (hat-

ta 19. yüzyılın ilk yarısında bile) grevler vardı, ve bunlar da "kendiliğinden" makine gibi coşmaların vb. eşliğinde oluyordu. Bu "ayaklanmalarla" karşılaştırınca, doksanlı yılların grevlerini bile "bilinçli" diye nitelendirme olanağı vardır — işçi hareketinin o zaman ileri doğru attığı adımlar böylesine önemlidir. Bu, bize "kendiliğindenlik unsurunun" gerçekte *bilinçliliğin filizinden* başka bir şey olmadığını gösterir. İlkel ayaklanmalar da bilincin belli bir uyanışını dile getiriyorlardı: işçiler kendilerini ezen düzenin sarsılmazlığına olan çok eski inancı yitiriyor, kolektif bir savunmanın zorunluluğuna inanmaya başlıyorlardı ... anladıklarını değil, ama sezmeye başladıklarını söylemek istiyorum, ve hükümet önünde kölece boyuneğmeye kesinlikle son veriyorlardı. Ama gene de bu, *savaşımdan* çok umutsuzluğun ve öcalmanın anlatımıydı. Doksanlı yılların grevleri, bilinçliliğin belirtilerini çok daha fazlasıyla gösteriyor: belli istemler öne sürülüyor, en uygun zamanın hangisi olduğu üzerinde önceden düşünülüyor, başka yerlerle ilgili belli durumlar ve örnekler tartışılıyor vb.. Ayaklanmalar yalnızca ezilen insanların isyanı idiyse, sistematik grevler de sınıf savaşımının filizleri, ama yalnız filizleri oluyordu. Aslında bu grevler *trade-union*cu bir savaşımdı, henüz sosyal-demokrat bir savaşım değildi; işçilerle işverenler arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın uyanışının işaretiydiler, ama işçilerde şimdiki tüm siyasal ve toplumsal sistemle kendi çıkarlarının uzlaşmaz karşıtlığı konusunda bilgi eksikliği vardı —ve olması da gerekirdi—, yani onlarda sosyal-demokrat bilinç eksikti. Bu anlamda doksanlı yılların grevleri, "ayaklanmalarla" karşılaştırıldığında büyük bir ilerleme olmalarına karşın, salt bir kendiliğinden hareketten öteye gitmiyordu.

İşçilerin sosyal-demokrat bir bilince *hiç sahip olamadıklarını* söyledik. Bu onlara ancak dıştan getirilebilirdi. Bütün ülkelerin tarihi, işçi sınıfının yalnızca kendi gücü ile ancak *trade-union*cu bir bilinç yani birlikler halinde birleşme, işverenlere karşı savaşım verme, işçiler için zorunlu şu ya da bu türlü yasaların çıkarılmasına hükümeti zorlama vb. gerekliliğine inanç oluşturmaya yetenekli olduğuna tanıklık eder.*

* *Trade-union*culuk bazılarının sandığı gibi her türlü "politika"yı asla dışta bırakmaz. *Trade-union*lar, her zaman belli bir (ama sosyal-demokrat olmayan) siyasal ajitasyon ve belli bir siyasal savaşım yapmışlardır. *Trade*

Oysa sosyalizm öğretisi, varlıklı sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından işlenmiş, felsefi, tarihsel ve ekonomik teorilerden ortaya çıkmıştır. Modern bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels de, toplumsal konumları bakımından burjuva aydınlardandır. Bunun gibi Rusya'da da sosyal-demokrasinin teorik öğretisi, işçi hareketinin kendiliğinden büyümesinden tamamıyla bağımsız olarak, devrimci sosyalist aydınların ideolojik gelişmesinin doğal ve kaçınılmaz sonucu halinde ortaya çıkmıştır. [...]

### B) KENDİLİĞİNDENLİĞE TAPIŞ
### *RABOÇAYA MIYSL*

[...]

Bu, işçi hareketinin kendiliğindenliğine *her* tapışın, "bilinçli unsur"un rolünün, sosyal-demokrasinin rolünün her küçültülüşünün, aynı zamanda *—bu rolün önemini küçülten kimsenin bunu isteyip istememesinden tamamıyla ayrı olarak– burjuva ideolojinin işçiler üzerindeki etkisinin güçlendirilmesi anlamına geldiğini* kanıtlar (*Raboçeye Dyelo*'nun hiç kavrayamadığı bir şey). "İdeolojinin büyütülmesinden",* bilinçli unsurun rolünün abartılmasından** vb. sözeden herkes, yalnızca işçilerin "kendi alınyazılarını önderlerin elinden çekip almaları" halinde salt işçi hareketinin kendiliğinden bağımsız bir ideoloji yaratabildiğine ve yaratacağına inanır. Ama bu ağır bir yanılmadır. [...]

Bağımsız, hareketin akışı içinde işçi yığınları tarafından bizzat hazırlanmış bir ideoloji sözkonusu olamayınca*** so-

*union*cu politika ile sosyal-demokrat politika arasındaki ayrımdan gelecek bölümde sözedeceğiz.

* "Ekonomistler"in Mektubu, *Iskra*, n° 12.

** *Raboçeye Dyelo*, n° 10.

*** Elbette bu, işçilerin bu hazırlama işine katılmaması demek değildir. Ama işçiler buna işçi olarak değil, sosyalizmin teorisyeni olarak Proudhon ve Weitling olarak katılırlar; bir başka deyişle, yaşadıkları çağın bilgilerini kendine maletmeyi ve bunları zenginleştirmeyi az ya da çok ölçüde başarırlarsa, ancak o zaman ve bu ölçüde buna katılırlar. Ama işçilerin *bu işi daha sık başarması* için, genel olarak işçilerin bilinçlilik düzeyini yükseltmek üzere her şeyin yapılması zorunludur; işçilerin, yapay olarak daraltılmış bir "*işçi edebiyatı*" çerçevesi içinde kendilerini hapsetmeleri, *genel edebiyatı* benimsemeyi gittikçe daha çok öğrenmeleri zorunludur. Hatta, "kendini hapsetmemek" yerine, hapsolmamak demek daha doğru olabilir, çünkü işçiler de her şeyi okur ve her şeyi aydınlar için yazılmış olanları da

ru *ancak* şöyle olabilir: burjuva mı, yoksa sosyalist ideoloji mi? Bunun bir üçüncü yolu yoktur (çünkü bir "üçüncü" ideolojiyi, nasıl ki sınıf karşıtlıklarının paramparça ettiği bir toplumda sınıfların dışında ya da üstünde bulunan bir ideolojiyi genellikle hiçbir zaman olamıyorsa, insanlık yaratmamıştır). Bundan dolayı sosyalist ideolojinin *her* küçültülüşü, onları sosyalist ideolojiden *her saptırış*, aynı zamanda burjuva ideolojinin güçlendirilmesidir. Kendiliğindenlikten sözediliyor. Ama işçi hareketinin *kendiliğinden* gelişmesi de onları burjuva ideolojinin buyruğu altına girmeye götürür, bu gelişme *aynen Credo*'nun[38] *programına göre* olur, çünkü kendiliğinden işçi hareketi *trade-union*culuktur, *Nur-Gewerkschaftlerei*'dir.* *Trade-union*culuk ise işçilerin burjuvazi tarafından ideolojik bakımdan köleleştirilmesi anlamına gelir. Bundan dolayı bizim görevimiz, sosyal-demokrasinin görevi, *kendiliğindenliğe karşı savaşımdır*, işçi hareketini *trade-union*culuğun burjuvazinin koruyuculuğu altına girme yolundaki kendindence çabasından *uzaklaştırmak* ve onu devrimci sosyal-demokrasinin koruyuculuğu altına sokmaktır. [...]

Okur, peki ama niçin kendiliğinden hareket, en zayıf direnme yönündeki hareket, burjuva ideolojinin egemenliğine götürüyor diye soracaktır. Basit bir neden yüzünden, burjuva ideolojisi, kökeni bakımından sosyalist ideolojiden çok daha eski olduğu için, çok yönlü geliştiği için, yayılma konusunda *karşılaştırılamayacak* kadar daha çok araca sahip olduğu için.** Bir ülkede sosyalist hareket ne kadar yeniyse, bu yüzden sosyalist olmayan ideolojiyi pekiştirmeye ilişkin

okumak ister, ve ancak birkaç (kötü) aydın, fabrikalardaki koşulların anlatılmasının ve çoktandır bilinen şeylerin gevelenmesinin "işçiler için" yeterli olduğuna inanır.

* "Salt sendikacılık oynamak"tır. —ç.

** Çoğu zaman şöyle deniyor: İşçi sınıfı *kendiliğinden* sosyalizme eğilimli bir duygu içindedir. Sosyalist teorinin başka her teoriden daha derinliğine ve daha doğru olarak işçi sınıfının yoksulluğunun nedenlerini ortaya koyması bakımından bu tamamıyla doğrudur; bunun için de işçiler tarafından, *eğer* bu teorinin yalnız kendisi kendiliğindenlik karşısında yelkenleri indirmezse, *eğer* kendiliğindenliğin buyruğu altına girmezse, kolayca kavranır. Herkes için bu kendiliğinden anlaşılır, ama *Raboçeye Dyelo* asıl bu kendiliğinden anlaşılan gerçeği unutuyor ve çiğniyor. İşçi sınıfı kendiliğinden sosyalizme eğilimli bir duygu içindedir, ama en çok yayılmış (ve çok çeşitli biçimlerde sürekli olarak yeniden dirilen) burjuva ideolojisi, gene de, kendiliğinden en çok işçiye kendisini zorla kabul ettirmeye çalışıyor.

tüm girişimlere karşı savaşım öylesine daha sert olmalıdır, işçiler "bilinçli unsurun büyütüldüğü" vb. gürültüsünü koparan kötü danışmanlara karşı öylesine kararlılıkla uyarılmalıdırlar. [...]

## III. *TRADE-UNİON*CU VE SOSYAL-DEMOKRAT POLİTİKA

[...]

### E) DEMOKRASİNİN ÖNCÜSÜ OLARAK İŞÇİ SINIFI

[...]

Siyasal sınıf bilinci işçiye *yalnız dışardan*, yani ekonomik savaşımın dışında kalan bir alandan, işçilerle işverenler arasındaki ilişkiler alanının dışından getirilebilir. Bu bilginin sağlanabildiği biricik alan, *tüm* sınıfların ve katmanların devletle ve hükümetle olan ilişkileridir, *tüm* sınıflar arasındaki karşılıklı ilişkilerdir. Bundan dolayı, "İşçilere siyasal bilgi vermek için ne yapmalı?" sorusuna, çoğu durumlarda pratikçilerin vermekle yetindiği —ekonomizm akımına eğilimli pratikçilerden hiç sözetmeyelim— karşılığı vermek yeterli olamaz; yani şu karşılıkla yetinilemez: "İşçilerin ayağına gitmeli." Sosyal-demokratlar *işçilere* siyasal bilgi vermek için, *nüfusun tüm sınıflarının arasına gitmek* zorundadırlar, ordularının bölüklerini *bütün yönlere* yollamalıdırlar.

Böylesine çarpıcı bir tanımlamayı bile bile seçiyoruz, böyle apaçık sert bir deyimlemeyi bile bile kullanıyoruz; paradokslar söyleme isteğinden hiç değil, tersine ekonomistleri, bağışlanmayacak kadar ihmal ettikleri görevlerle, *trade-union*cu politika ile sosyal-demokrat politika arasında sözkonusu ve onların anlamak istemediği ayrımla gerektiği gibi "karşı karşıya getirmek" için. Bunun için coşkuya kapılmamasını ve bizi sonuna kadar dikkatle dinlemesini okurdan rica ediyoruz.

Son yıllarda en çok yaygınlaşan türden sosyal-demokrat bir grubu ele alalım ve onun çalışmasını inceleyelim. Grubun "işçilerle bağıntıları" vardır ve bundan hoşnuttur, el bildirileri çıkarır ve bunlarda fabrikalardaki kötü koşulları, kapitalistlerin hükümet tarafından desteklenmesini ve polisin zorba eylemlerini açığa çıkarır; genellikle toplantılarda işçilerle söyleşi aynı konuların çerçevesi dışına hiç ya da hemen

hemen hiç çıkmaz; devrimci hareketin tarihi, hükümetimizin iç ve dış politikası, Rusya'nın ve Avrupa'nın ekonomik gelişme sorunları, modern toplumda çeşitli sınıfların yeri vb. konusunda konferanslar ve söyleşiler son derece seyrektir; toplumun öteki sınıfları içinde sistematik bağlar kurmayı ve bunları geliştirmeyi hiç kimse düşünmez. Aslına bakarsanız çoğu durumlarda böyle bir grubun üyeleri için bir yöneticinin ideali olarak, sosyalist bir siyasal önderden çok, bir *trade-union*un sekreteri gibi bir şey sözkonusudur. Çünkü herhangi bir *trade-union*un, örneğin bir İngiliz *trade-union*unun sekreteri, işçilere her zaman ekonomik savaşımı yürütmede yardımcı olur, fabrika açılışları düzenler, grev özgürlüğünü ve grev gözcüleri bulundurulmasını (sözkonusu işletmede grev yapıldığını herkesin bilgisine sunmak için) engelleyen yasaların ve önlemlerin adaletsizliğini açıklar, halkı burjuva sınıflarından olan hakemlerin yan tutmaları konusunda aydınlatır vb., vb.. Tek sözle, bir *trade-union*un her sekreteri, "işverenlere ve hükümete karşı ekonomik savaşımı" yürütür ve onun yürütülmesine yardım eder. *Bunun henüz* sosyal-demokrasi *olmadığını*, bir sosyal-demokratın idealinin bir *trade-union* sekreteri değil, keyfiliğin ve baskının her türlü görünümüne karşı, nerede ortaya çıkarsa çıksın, hangi katmanı ya da toplumu hedef alırsa alsın, tepki göstermesini bilen, bütün bu görünümlerde polis keyfiliğinin ve kapitalist sömürünün genel görünüşünü göstermesini bilen, kendi sosyalist inançlarını ve demokratik istemlerini *tüm dünya karşısında* ortaya koymak, proletaryanın kurtuluş savaşımının dünya tarihindeki önemini *herkese* ve her kişiye anlatmak için en küçük fırsattan bile yararlanmasını bilen bir halk hatibi olması gerektiğini ne kadar söylesek yeterince anlatmış olamayız. [...]

Proletaryanın siyasal bilincinin çok yanlı gelişmesinin zorunlu olduğunu yalnız sözle anlatmakla yetinmeyen bir sosyal-demokratın "nüfusun tüm sınıflarının arasına gitmesi" gerektiğini söyledik... O zaman şu sorular ortaya çıkıyor: Bunu nasıl yapmalı? Elimizde bunun için gerekli güçler var mıdır? Böyle bir çalışma için tüm öteki sınıflarda zemin var mıdır? Bu, sınıf bakış açısının gözden çıkarılması anlamına gelmez ya da sınıfsal bakış açısının gözden çıkarılmasına götürmez mi? Şimdi bu soruların üzerinde duralım.

Gerek teorisyen ve propagandacı olarak, gerek ajitatör ve örgütçü olarak "nüfusun tüm sınıflarının arasına gitmek" zorundayız. Sosyal-demokratların teorik çalışmasının her sınıfın ayrı ayrı toplumsal ve siyasal durumunun bütün özelliklerini incelemeye yönelmesi gerektiğinden kimsenin kuşkusu yoktur. Ama bu yolda içtenlikle yapılan şey azdır, fabrika yaşamının özelliklerinin incelenmesine harcanan çalışma ile karşılaştırılınca ölçüsüz biçimde azdır. Komitelerde ve gruplarda, demir üretiminin herhangi bir kolunun özel olarak incelenmesine bile kendini veren kimselere raslanabilir, ama örgütlerin üyelerinin (çoğu zaman görüldüğü gibi, şu ya da bu neden yüzünden pratik çalışmayı terketmek zorunda kalanlar), toplumsal ve siyasal yaşamımızın, halkın başka katmanlarında sosyal-demokrat bir çalışma yapmasına fırsat verebilecek herhangi bir güncel sorun üzerinde malzeme toplamakla özel biçimde uğraştıklarına ilişkin hemen hiçbir örnek verilemez. İşçi hareketinin bugünkü önderlerinin çoğunun düşük düzeyde bir eğitimden geçtiklerinden sözedilirse, bu konudaki eğitimin de belirtilmesi gerekir; çünkü bu da "proleter savaşımla sıkı bir organik bağıntı"ya ilişkin "ekonomizm" görüşü ile ilgilidir. Ama elbette asıl konu, halkın tüm katmanları arasında *propaganda* ve *ajitasyondur*. Batı Avrupalı sosyal-demokrat için bu görev, isteyen *herkesin* katılabileceği halk toplantıları ve buluşmalarla kolaylaşır, *tüm* sınıfların milletvekilleri karşısında konuştuğu parlamento dolayısıyla kolaylaşır. Bizde ne parlamento var, ne de toplanma özgürlüğü; ama gene de bir *sosyal-demokratı* dinlemek isteyen işçilerin toplantılarını düzenlemesini biliyoruz. Yalnızca bir *demokratı* dinlemek isteyen nüfusun tüm sınıflarının temsilcilerinin toplantılarını düzenlemesini de bilmek zorundayız. Çünkü "komünistlerin her yerde her devrimci hareketi desteklediğini", dolayısıyla bizim de bir an bile sosyalist inançlarımızı gizlemeksizin, *tüm halkın önünde genel demokratik görevleri* anlatmak ve belirtmekle yükümlü olduğumuzu pratikte unutan kimse sosyal-demokrat değildir. *Her* genel demokratik sorunun ortaya konmasında, keskinleştirilmesinde ve çözümünde *herkesten önde gitme* görevini pratikte unutan, sosyal-demokrat değildir. [...]

Kendini "öncü", ileri karakol diye adlandırmak yeterli değildir — önde yürüdüğümüzü *tüm* öteki birliklerin kabul

edeceği ve kabul etmek zorunda kalacağı gibi de davranmak gereklidir. [...]

Mutlakiyet yönetiminin devrilmesine çeşitli toplum katmanlarının olanaklı ve zorunlu katılışından sözedilmişti. Eğer "öncü" olmak istiyorsak, "çeşitli muhalif katmanların *bu* etkin çalışmasını" hem *yönetebiliriz*, hem de mutlaka yönetmek zorundayız. Öğrencilerimizin, liberallerimizin vb. "siyasal rejimimize çok yakın olmalarına" dikkat etmeye yalnız kendileri çalışmayacaklar, buna çalışacak olan her şeyden önce ve en başta multakiyet hükümetinin polisi ve memurları olacaktır. Ama "biz", eğer ilerici demokratlar olmak istiyorsak, gerçekte yalnız üniversitelerde ya da zemstvolardaki vb. koşullardan hoşnut olmayan kişilerin, tüm siyasal rejimin işe yaramadığı düşüncesiyle karşı karşıya gelmelerine çalışmak zorundayız. *Biz*, tüm muhalif katmanların savaşımı ve partimizi güçleri ölçüsünde destekleyebilmeleri ve bunu gerçekten de yapmaları için, partimizin yönetiminde böyle çok yanlı bir siyasal savaşımı örgütleme görevini yüklenmek zorundayız. Sosyal-demokrasinin pratisyenlerini, bu çok yanlı savaşımı tüm görünüm biçimlerinde yönetebilecek, zamanı gelince hem ayaklanan öğrencilere ve hoşnut olmayan zemstvo insanlarına, hem de öfkeli sektercilere, güç durumdaki ilkokul öğretmenlerine vb., vb. "olumlu bir eylem programını dikte ettirebilecek" durumda olan siyasal önderler olarak yetiştirmek zorundayız. [...]

## IV. EKONOMİSTLERİN KÜÇÜK ESNAFLIĞI VE DEVRİMCİLER ÖRGÜTÜ

[...]

### C) İŞÇİLERİN ÖRGÜTÜ VE DEVRİMCİLERİN ÖRGÜTÜ

Bir sosyal-demokrat için "işverenlere ve hükümete karşı ekonomik savaşım" kavramı siyasal savaşım kavramını karşılıyorsa, doğal olarak, onun için, "devrimcilerin örgütü" kavramının "işçilerin örgütü" kavramı ile azçok karşılanması beklenebilir. Bu gerçekten olabildiği için, örgüt üzerinde konuştuğumuz zaman, harfi harfine değişik diller kullanırız. Örneğin, o güne kadar tanımadığım oldukça mantıklı bir

ekonomist ile yaptığım bir konuşmayı bugünmüş gibi anımsıyorum. Konuşma *Siyasal Devrimi Kim Gerçekleştirecek?* adlı broşüre gelmişti; bundaki başlıca eksikliğin, örgüt sorununu görmezlikten gelmesi olduğu noktası üzerinde hemen görüş birliğine varmıştık. Tam bir görüş birliği içinde olduğumuzu sanıyoruk, ama ... konuşma daha da sürer ve bizim değişik şeylerden söz ettiğimiz ortaya çıkar. Konuşma arkadaşım, yazarı, grev sandıklarını, karşılıklı yardım derneklerini vb. görmezlikten gelmekle suçladığı halde, ben, siyasal devrimi "gerçekleştirmek" için zorunlu olan derimciler örgütünü gözönünde bulundurmuştum. Bu görüş ayrılığı açığa çıkar çıkmaz, anımsadığıma göre, artık bu ekonomist ile en küçük bir ilke sorununda bile anlaşamadım!

Görüş ayrılıklarımızın kökeni neden ileri geliyordu? Yalnızca, ekonomistlerin gerek örgütsel görevlerde, gerek siyasal görevlerde sürekli olarak sosyal-demokrasiden *trade-union*culuğa kaymalarından. Sosyal-demokrasinin siyasal savaşımı, işçilerin işverenlere ve hükümete karşı yürüttüğü ekonomik savaşımdan çok daha kapsamlı ve karmaşıktır. Bunun gibi (ve bunun sonucu olarak) devrimci sosyal-demokrat parti örgütünün de, işçilerin bu savaşıma ilişkin örgütünden başka *türlü* olması zorunlu olarak kaçınılmaz bir noktadır. İşçilerin örgütünün; birincisi, sendikal bir örgüt olması gerekir; ikincisi bu örgüt, alabildiğine kapsamlı olmalıdır; üçüncüsü, olabildiğince kapalılıktan uzak olması gerekir (doğaldır ki burada ve daha ilerde yalnız otokratik Rusya'dan sözediyorum). Buna karşılık devrimcilerin örgütü, her şeyden önce ve en başta, mesleği devrimci çalışma olan kişileri içine almalıdır (bunun için de *devrimcilerin* örgütünden sözediyorum, bu arada devrimci sosyal-demokratları gözönünde bulunduruyorum). Böyle bir örgütün üyelerinin bu genel özelliğinin ardında, şunun ya da bunun meslek ayrımları tamamıyla bir yana, *işçilerle aydınlar arasındaki her ayrım iyice geride bulunmalıdır.* Bu örgütün zorunlu olarak çok kapsamlı olmaması ve olabildiğince kapalı olması gerekir. Bu üç türden ayrım üzerinde daha genişliğine duralım.

Siyasal özgürlüğe sahip ülkelerde sendikal örgütle siyasal örgüt arasındaki ayrım, *trade-union*larla sosyal-demokrasi arasındaki ayrım gibi tamamıyla belirgindir. Elbette bu sonuncuların birincilerle olan ilişkileri zorunlu olarak çeşitli

ülkelerde değişik biçimler alır, tarihsel, hukuksal ve başka koşullara göre biçimleşir; daha az ya da daha çok sıkı, karmaşık vb. olabilirler (bizim bakış açımızdan alabildiğine sıkı ve alabildiğine daha az karmaşık olmalıdırlar), ama sendika örgütü ile sosyal-demokrat parti örgütünün aynı şey olması, özgür ülkelerde sözkonusu olamaz. Rusya'da ise ilk bakışta mutlakiyet yönetiminin baskısı ile sosyal-demokrat örgütle işçi birliği arasındaki ayrım silinmiştir, çünkü *tüm* işçi birlikleri ve *tüm* gruplar yasaktır ve çünkü işçilerin ekonomik savaşımının en önemli anlatım aracı ve aleti —grev— genel olarak ağır (ve bazan da siyasal) bir suç kabul edilir. Bu yüzdendir ki, bir yanda koşullarımız dolayısıyla ekonomik bir savaşım veren işçiler, siyasal sorunlarla sert biçimde "karşı karşıya gelirler" ve öte yandan da sosyal-demokratlar *trade-union*culuğun ve sosyal-demokrasinin birbirine karıştırılması ile "karşı karşıya gelirler" (ve birinci türden "karşılaşma"dan tam bir coşku ile sözeden bizim Kriçevski, Martinov ve suç ortakları, ikinci türden "karşılaşmanın" farkına varmazlar). [...]

İşçilerin ekonomik savaşımla ilgili örgütü, sendikal örgütler olmalıdır. Her sosyal-demokrat işçi, bu örgütleri olanağa göre desteklemeli ve bunlarda etkin biçimde çalışmalıdır. Burası doğrudur. Ama yalnızca sosyal-demokratların "sendika" birliklerinin üyeleri olabilmesi bizim hiç yararımıza değildir: bu, bizim yığınlar üzerindeki etki alanımızı daraltır. İşverenlere ve hükümete karşı savaşım için birleşmenin zorunluluğunu bilen her işçi, sendikaya katılsın. Bilmenin yalnızca bu tek ve temel aşamasına varabilmiş olanlar bile varsa, sendikalar herkesi biraraya getirmezse, bu sendikalar birlikler çok *geniş* örgütler olmazsa, onların gerçek hedefine asla erişilemez. Ve bu örgütler ne kadar yaygın olursa, onlar üzerindeki etkimiz öylesine daha büyük olur; bu, ekonomik savaşımın yalnızca "kendiliğinden" gelişmesi ile değil, aynı zamanda birliğin sosyalist üyelerinin arkadaşları üzerindeki dolaysız, bilinçli etkilemesi ile yapılır. Ama örgütün geniş bir üye çevresi olması halinde sıkı bir gizlilik olanağı yoktur (bu, ekonomik savaşıma katılma için olduğundan çok daha büyük bir eğitimi gerektirir). Geniş bir üye topluluğu zorunluluğu ile sıkı bir gizlilik arasındaki bu çelişki nasıl giderilebilir? Sendika örgütlerinin alabildiğine daha

az kapalı olması nasıl sağlanabilir? Genel olarak söylenirse, bunun için ancak iki yol bulunabilir: ya sendikal birliklerin yasallaşması (bazı ülkelerde sosyalist ve siyasal birliklerin yasallaşmasından daha önce olmuştur), ya da örgüt gizli kalır, ama öylesine "özgür", öylesine gevşek, öylesine *lose*'dir* ki, Almanların her zaman dediği gibi, üyeler yığını için gizlilik nerdeyse sıfırdır. [...]

Bundan şu basit sonuç çıkar: Devrimcilerin sımsıkı birleşik bir örgütü ile işe başlarsak, bütün hareketin direnme gücünü güvenceye alabiliriz ve gerek sosyal-demokrat, gerek gerçekten *trade-union*cu hedefleri gerçekleştirebiliriz. Ama yığına sözde "en yakın olan", geniş işçi örgütü ile işe başlarsak (ancak gerçekte bu, jandarmalar için en yakındır ve devrimcileri polis için en kolay ulaşılır duruma getirir), ne şu ne de bu hedefi gerçekleştiririz, kendimizi esnaflıktan kurtaramayız ve dağınıklığımız, sık sık ele verilmemiz dolayısıyla Zubatov, ya da Ozerov tipi *trade-union*ları yığınlar için en kolay ulaşılır hale getiririz. [...]

Şimdi ben şu savlarda bulunuyorum: 1. Hiçbir devrimci hareket, yerleşmiş ve sürekliliğe kavuşmuş önder örgüt olmaksızın varlığını sürdüremez; 2. kendiliğinden savaşıma sokulan, hareketin temelini meydana getiren ve ona katılan yığın ne kadar geniş olursa, böyle bir örgütün zorunluluğu öylesine ivedidir ve bu örgütün öylesine sağlam olması gereklidir (çünkü yığının gelişmemiş katmanlarını sürüklemesi türlü demagoglar için öylesine kolay olur); 3. böyle bir örgüt en başta, meslek olarak devrimci çalışma ile uğraşan kişilerden oluşmalıdır; 4. böyle bir örgütün üye sayısını ne kadar çok kısıtlarsak, ve meslek olarak devrimci çalışma ile uğraşan, siyasal polisle savaşım sanatında meslek eğitimi görmüş olan üyelerin yalnızca örgüte katılmasına olanak verecek kadar kısıtlarsak, otokratik bir ülkede böyle bir örgütü "yakalamak" öylesine güçleşir; 5. işçi sınıfından ve öteki toplum sınıflarından, harekete katılma ve onda etkin olarak çalışma olanağı bulacak kişilerin çevresi öylesine *genişler*. [...]

1901 güzü ile Şubat 1902 arasında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 5, s. 361-365, 378-383, 384-386, 393-394, 395-396, 397-398, 436-437, 439-440, 442, 467-469, 470-471, 476, 480-481.

* Dağınıktır. —ç.

V. İ. LENİN

# ÖRGÜTSEL GÖREVLERİMİZ KONUSUNDA BİR YOLDAŞA MEKTUP

(PARÇA)

[...] Yalnız, partinin *ideolojik* önderlerinin gazetesi olabileceğine ve olması gerektiğine, bunun da teorik gerçekleri, taktik ilkeleri, genel örgütsel düşünceleri, tüm partinin genel görevlerini şu ya da bu zamanda geliştirmesi gerektiğine değinmek istiyorum. Hareketin dolaysız *pratik* önderliği ise, yalnızca tüm komitelerle *kişisel* olarak ilişki içinde olan, tüm Rus sosyal-demokratlarının tüm en iyi devrimci güçlerini kendinde birleştiren ve tüm genel parti işlerini *yöneten*, böylece yayınların dağıtımını, bildirilerin çıkarılmasını, kişilerin ve grupların özel girişimlerin yönetimi ile görevlendirilmesini, zorunluluk karşısında genel Rus gösterilerinin ve ayaklanmanın hazırlanmasını, en sıkı bir gizliliği uygulayacak ve hareketin sürekliliğini sağlayacak özel bir merkezî

grubun elinde bulunabilir (kısaca buna merkez komitesi diyelim), partimizin *iki* yönetici merkezi bulunabilir ve bulunmalıdır: MO (merkez organı) ve MK (merkez komitesi). Birincisi ideolojik, ikincisi de dolaysız ve pratik yönetimi elinde bulunduracaktır. Eylem birliği ve bu grupların zorunlu bağlılığı, yalnız parti programının birliği yoluyla değil, aynı zamanda *her iki grubun oluşum biçimi* ile (her iki grubun, gerek MO'nın ve gerek MK'nin aralarında tam uyum bulunan kişilerden olması gereklidir), bunların arasındaki düzenli ve sürekli konuşmalarla güvenceye alınmalıdır. Ancak o zaman bir yandan MO Rus jandarmalarının baskınından kurtulur, sağlamlığı ve sürekliliği sağlanır — öte yandan da MK sürekli olarak, hareketin tüm pratik yanını dolaysız biçimde *yönetmek üzere*, MO ile tüm temel konularda görüş birliği içinde bulunur ve yeterince özgürlüğü olabilir.

Bundan dolayı, tüzüğün ilk noktasının (taslağı gibi), hangi parti organının önder olarak kabul edildiğini göstermekle kalmayıp (elbette bu zorunlu bir belirlemedir), aynı zamanda merkez kuruluşlarının *yaratılmasında*, desteklenmesinde ve pekiştirilmesinde, ki bunlar olmaksızın partimizin parti olarak varlığı olanaklı değildir, her yerel örgütün etkin biçiminde işbirliğine katılmayı benimsemesini belirtmesi de istenen bir şeydir. [...]

1 ve 11 (14 ve 24) Eylül 1902 arasında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 6, s. 228-229.

V. İ. LENİN

# RSDİP'NİN II. PARTİ KONGRESİ

17 (30) TEMMUZ – 10 (23) AĞUSTOS 1903

(PARÇA)

## PARTİ TÜZÜĞÜNÜN TARTIŞILMASI SIRASINDA İKİNCİ KONUŞMA

2 (15) AĞUSTOS

Her şeyden önce, kişisel nitelikte iki noktaya değinmek istiyorum. Birincisi Akselrod'un "eylemde birlik" konusundaki sevimli (bunu alay olsun diye söylemiyorum) önerisi ile ilgili. Bu isteği severek kabul etmek isterdim, çünkü aramızdaki görüş ayrılığını, partinin varlığını tehdit edecek kadar önemli bir ayrılık saymıyorum. Tüzükteki kötü bir nokta, daha uzun bir süre için bizim batışımız anlamına gelmeyecektir! Ama sorun, iki tanımlama arasında bir seçme yapmamız gerektiği kadar ileri gitmişse, Martov'un tanımlamasının ilk tasarısının *kötüleştirilmesi*, belli koşullar altında partiye önemli zararlar verebilecek bir kötüleştirme olduğuna ilişkin kesin inancımdan asla vazgeçemem. İkincisi, yoldaş Brucker'i ilgilendiriyor. Seçilebilme ilkesinin her yerde yer-

leşmesini isteyen yoldaş Brucker'in, parti *üyesi* kavramını bir ölçüde tam olarak saptayan tek tanımlama olan benim tanımlamamı kabul etmesi çok doğaldır. Bundan dolayı, yoldaş Brucker'in benimle aynı görüşte olmasına yoldaş Martov'un neden sevindiğini anlamıyorum. Yoldaş Martov, Brucker'in söylediklerinin tersini, nedenlerini ve savlarını incelemeksizin gerçekten kendisine *ölçü* olarak mı alıyor?

Asıl konuya geçerek, yoldaş Trotski'nin Plehanov'un temel düşüncesini hiç anlamadığını ve dolayısıyla açıklamalarında konunun asıl özünü atladığını söylemek istiyorum. Kendisi aydınlardan ve işçilerden, sınıf görüşünden ve yığın hareketinden sözetti, ama temel bir konuyu gözden kaçırdı: parti üyesi kavramı benim tanımlamamla daraltılıyor mu, yoksa genişletiliyor mu? Kendisi bu soruyu ortaya koysaydı, benim tanımlamamın bu kavramı daralttığını, Martov'un tanımlamasının ise (kendisinin de doğru biçimde gösterdiği gibi) "esneklik" taşıması bakımından, bunu genişlettiğini kolayca anlamış olurdu. Asıl bu "esneklik", geçirmekte olduğumuz nitelikteki bir parti yaşamı döneminde kuşkusuz tüm tutarsızlık, dayanıksızlık ve oportünizm unsurlarına kapıları açıyor. Bu basit ve açık sonucu çürütmek için, böyle unsurların bulunmadığını kanıtlamak gerekirdi, ama yoldaş Trotski bunu yapmayı rüyasında bile düşünmemiştir. Aslında bunu kanıtlamak olanağı da yoktur, çünkü herkes biliyor ki, böylesi unsurlar az değildir, bunlar işçi sınıfında da vardır. Partinin tutumunun sağlamlığını ve ilkelerinin arılığını korumak, birliği içinde yeniden kurulan partinin birçok sallantılı unsurları saflarına kabul edeceği ölçüde asıl şimdi daha da önem taşıyor ve bu tür unsurların sayısı partinin büyümesi ile birlikte büyüyecektir. Yoldaş Trotski, partinin bir suikast örgütü olmadığını söylerken (bana karşı bu itirazı öne süren daha çok kişi var), *Ne Yapmalı?* kitabımın temel düşüncesini anlamadığını göstermiştir. Kendisi, kitabımda en gizlisinden ve en darından oldukça daha genişine ve "özgür" (gevşek) olanına kadar bir dizi pek çok değişik örgüt tipleri önerdiğimi unutmuştur.*

Partinin yalnız öncü olduğunu, tamamıyla (ya da hemen hemen tamamıyla) parti örgütlerinin "denetimi ve yönetimi"

* Bkz: V. İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, Sol Yayınları, Ankara 1992. —*Ed.*

altında çalışan, ama "partiye" tamamıyla bağlı olmayan ve tamamıyla bağlı olmaması gereken işçi sınıfının büyük yığınının önderi olması gerektiğini unutmuştur. Gerçekte yoldaş Trotski, yaptığı temel yanlış dolayısıyla hangi sonuçlara vardığını gözden geçirmelidir. Burada bize, durmadan yeni işçi safları yakalanır da, tüm işçilerin partiye mensup olmadıkları ilan edilirse, partimizin çok garip bir yaratık olacağını söyledi! Oysa bunun tersi sözkonusu değil mi? Yoldaş Trotski'nin düşünce akışı garip değil mi? Bir ölçüde deneyimli olan her devrimciyi ancak sevindirebilecek bir şeyi kendisi üzücü olarak görüyor. Grevler ve gösteriler dolayısıyla tutuklanan yüzlerce ve binlerce işçinin parti örgütlerinin üyeleri olmadığı ortaya çıkınca, bu yalnızca, örgütlerimizin iyi olduğunu, görevlerimizi —azçok dar çevrede yönetici yoldaşlarımızı gizli olarak etkinlikte tutma ve alabildiğine geniş yığınları harekete çekme görevini— yerine getirdiğimizi kanıtlamış olmaz mı?

Martov'un tanımlamasından yana çıkanların yanlışının kökü, bunların parti yaşamımızın başlıca kötülüklerinden birini gözden uzak tutmakla kalmayıp, aynı zamanda bu kötülüğe ödün bile vermelerinde yatıyor. Bu kötülük, hemen herkesi saran siyasal hoşnutsuzluk ortamı içinde, çalışmayı tam gizlilik içinde yapmayı ve etkinliğin büyük kısmını gizli, dar çevrelerde ve hatta özel buluşmalarda *yoğunlaştırmayı* gerektiren koşullar altında, salt gevezelik edenleri gerçekten çalışanlardan ayırdetmenin bizim için son derece güç, hatta nerdeyse olanaksız bulunmasından ileri geliyor. Bu iki kategorinin Rusya'da olduğu gibi her zaman karıştırıldığı ve bu kadar çok kargaşaya ve zarara neden olduğu ikinci bir ülke bulunamaz. Yalnız aydınlar arasında değil, işçi sınıfı çevrelerinde de bu kötülükten çok çekiyoruz, ve yoldaş Martov'un tanımlaması bu kötülüğü yasa haline getiriyor. Bu tanımlamada mutlaka, *kim varsa herkesi* parti üyesi yapma çabası yatmaktadır; yoldaş Martov bile bunu koşula bağlı olarak kabul etmek zorunda kalmıştı — "siz isterseniz, evet", demişti. İşte bizim istemediğimiz de bu! İşte bunun için Martov'un tanımlamasına kesinlikle karşı çıkıyoruz. İş gören on kişinin kendisine parti üyesi dememesi (gerçekten çalışanlar ün peşinde koşmazlar!), bir gevezenin parti üyesi olma hak ve olanağına sahip bulunmasından daha iyidir. Bana çürü-

tülmez görünen ve beni Martov'a karşı savaşım vermeye götüren ilke budur. Parti üyelerine özel haklar tanınmayacağı, dolayısıyla kötüye kullanmaların da olamayacağı karşılığı verildi bana. Bu itiraz kesinlikle çürüktür: bizde bir parti üyesinin hangi özel hakları elde ettiği açıkça söylenmemişse, parti üyelerinin haklarının sınırlandırılmasına ilişkin belirtmeyi de koymamaya dikkat etmeliyiz. Birincisi bu. İkincisi ise, asıl sorun da budur, —haklar bir yana— her parti üyesinin parti için sorumlu olduğunu ve partinin *her üye için sorumluluk taşıdığını* unutmamalıdır. Ancak yalnızca gerçek siyasal örgütlenmenin filizlenme durumundan sözedilebildiği için, bizim içinde bulunduğumuz siyasal etkinlik koşulları içinde, örgüt üyesi olmayanlara üyelik hakkı vermek ve partiye, örgüt üyesi olmayan (ve belki de kasıtlı olarak üye olan) kişiler için sorumluluk yüklemek, doğrudan doğruya tehlikeli ve zararlı olabilir. Yoldaş Martov, bir parti örgütünün üyesi olmayan bir kişinin, çabalı çalışmasına karşın mahkeme önünde kendisini parti üyesi olarak göstermek hakkına sahip olmaması karşısında korkuya kapıldı. Bu beni korkutmuyor. Bunun tersi olsaydı, parti örgütlerinden birinden olmayan bir kişinin kendini parti üyesi göstermesi, mahkeme önüne istenmeyen biçimde çıkması ciddi bir zarar getirirdi. Böyle bir kişinin örgütün denetimi ve yönetimi altında çalıştığını çürütmek olanaksız olurdu — bu deyimin bulanıklığı dolayısıyla olanaksız. Gerçekten —bundan kuşku duyulamaz— "denetimi ve yönetimi altında" sözleri, *ne bir denetimin ne de bir yönetimin varolduğu* sonucuna götürür. MK hiçbir zaman, gerçek bir denetimi, çalışmakla birlikte hiçbir örgütten olmayan tüm kişilere kadar yaygınlaştırma durumunda olamaz. Bizim görevimiz, MK'nin eline *gerçek* bir denetim vermektir. Bizim görevimiz, partimizin sağlamlığını, dayanıklılığını, arılığını korumaktır. Bir parti üyesinin adını ve saygınlığını yükseltmek, durmadan yükseltmek zorundayız — ve bunun için ben Martov'un tanımlamasına karşıyım.

*Werke*, Bd. 6, s. 500-503.

V. İ. LENİN

# BİR ADIM İLERİ, İKİ ADIM GERİ

## (PARTİMİZDEKİ BUNALIM)

## (PARÇALAR)

[...]

### I) TÜZÜĞÜN BİRİNCİ MADDESİ

Parti kongresinde ilginç tartışmaların çıkmasına neden olan çeşitli tanımlamalara değinmiştik. Bu tartışmalar hemen hemen iki oturumu doldurdu ve *ad okunarak yapılan iki* oylama ile sona erdi (tüm parti kongresi boyunca, yanılmıyorsam, ancak ad okunarak sekiz oylama yapıldı, çünkü böyle oylamaların doğurduğu büyük zaman kaybı karşısında bunlar yalnız olağanüstü önemli hallerde yapılmıştı). Kuşkusuz burada bir ilke konusuna değinilmişti. Kongrenin tartışmaya gösterdiği ilgi son derece büyüktü. Oylamaya *tüm* delegeler katıldılar — partimizin bir kongresinde (her büyük kongrede olduğu gibi) seyrek olan bir durum ki, bu da tartışmaya katılanların ilgisini gösteriyor.

Tartışılan konunun özü neydi sorusu burada ortaya çıkı-

yor. Daha kongrede söyledim ve sonradan sık sık yineledim ki, ben "görüş ayrılığımızı (1. madde üzerinde), partinin varlığını tehdit edecek kadar önemli bir ayrılık saymıyorum. Tüzükteki kötü bir nokta, daha uzun süre için bizim batışımız anlamına gelmeyecektir!"* Aslında bu görüş ayrılığı, ilkelerle ilgili görüş değişikliklerini ortaya çıkarmakla birlikte, kongreden sonra kendini gösteren bir ayrılığı (klasik konuşma biçiminden kaçınmak isteniyorsa, böyle bir parçalanma denebilir) asla doğuramamıştı. Ama üzerinde ayak direnirse, ön plana itilirse, bu görüş ayrılığının tüm köklerinin ve dallarının aranmasına başlanırsa, her *küçük* görüş ayrılığı *büyüye*bilir. Belli yanlış görüşlere *dönüşün* çıkış noktası olarak iş görürse ve bu yanlış görüşler partinin parçalanmasına götüren *anarşist* eylemlerle, yeni ve ek görüş ayrılıklarının yardımıyla birleşirse, her *küçük* görüş ayrılığı *çok büyük* bir önem kazanabilir.

Bu konuda da durum tamamıyla böyledir. 1. madde üzerindeki oldukça küçük görüş ayrılığı şimdi çok büyük bir önem kazanmıştır, çünkü azınlığın oportünist safsatasına ve anarşist lafebeliğine (özellikle Birlik konferansında[45] ve daha sonra da yeni *İskra*'nın[46] sütunlarında) dönüş noktası olarak hizmet eden bu ayrılık olmuştur. İskracı azınlığın iskracılara-karşı olanlar ve Bataklıkla kurduğu, seçimlere kadar sonunda belli biçimlere bürünen ortaklığın *temel taşı* bu olmuştur. Bu ortaklığın anlaşılması gerekir, yoksa merkez kuruluşlarının oluşumuna ilişkin temel görüş ayrılığı başka türlü *anlaşılamaz*. 1. maddede Martov ve Akselrod'un yaptığı küçük bir yanlış, bizim fıçıda küçük bir yarık demekti (Birlik konferansında söylediğim gibi). Fıçıyı sımsıkı, çözülmez bir *düğümle* bağlamak olanağı vardı (Birlik konferansında histeriye yaklaşmış bir durum içinde bulunan Martov'un duymuş olabileceği gibi, çözülmesi kolay bir ilmikle değil). Ama *tüm* çabaları, yarığı büyütmeye fıçıyı parçalamaya yöneltme olanağı da vardı. Ateşli Martov yanlılarının boykotu ve benzer anarşist önlemleri sonucu olarak işte bu ikincisi oldu. 1. madde üzerindeki görüş ayrılığının merkez kuruluşlarının biçiminde oynadığı rol önemsiz değildi ve bu konuda Martov'un yenilmesi onu, kaba mekanikli ve hatta

* Bkz: Bu kitabın 177. sayfası. —*Ed.*

skandal niteliğinde (Rus Devrimci Sosyal-Demokratlarının Yurtdışı Birliği konferansındaki konuşmalar) araçlarla yürüttüğü bir "ilke kavgasına" götürdü.

1. madde konusu, bütün bu olaylardan sonra işte böyle *çok büyük* bir önem kazandı, ve biz gerek bu madde üzerinde yapılan oylamada parti kongresinde oluşan grupların niteliği konusunda, gerek —ötekiyle karşılaştırılamayacak kadar daha önemlisi— 1. madde dolayısıyla kristalleşen ya da kristalleşmeye başlayan *görüş ayrılıklarının* gerçek niteliği üzerinde tam olarak kendimize hesap vermek zorundayız. *Şimdi*, okurun bildiği olaylardan sonra, sorunun *durumu* şöyledir: Martov'un Akselrod tarafından savunulan tanımlamasında onun (ya da onların) kararsızlığı, renksizliği ve siyasal bulanıklığı (parti kongresinde belirttiğim gibi), onun (ya da onların) joreciliğe ve anarşizme sapması (Plehanov'un Birlik konferansında söylediği gibi, Birlik tutanağının 102. sayfası) mı yansıyordu? Yoksa, Plehanov tarafından savunulan benim tanımlamamda yanlış, bürokratik, biçimci, *Pompadour*'ca,* sosyal-demokrat olmayan bir merkezcilik görüşü mü yansıyordu? *Oportünizm ve anarşizm mi, yoksa bürokratçılık ve biçimcilik mi?* — küçük görüş ayrılığının büyük bir görüş ayrılığı olmasından sonra, *şimdi* sorunun durumu budur. Benim tanımlamamdan yana ve buna karşı olan savları *nesnel* biçimde incelemek istiyorsak, işte, *bu*, olayların *hepimize* zorla kabul ettirdiği —fazlasıyla abartılmış gibi görünmese, tarihsel olarak bulunan diyeceğim— soru konumunu *gözönünde bulundurmak* zorundayız.

Kongre tartışmalarının tahlili ile birlikte bu savların incelenmesine başlayalım. Yoldaş Egorov'un yaptığı ilk konuşma, yalnızca kendisinin tutumu (gerçeğin nerede olduğu belli değil, benim için henüz belirsiz, henüz bilmiyorum), gerçekten yeni, oldukça karışık ve ayrıntıya giden bir konuda yön saptamayı kolay bulmayan birçok delegenin tutumu için çok karakteristik olduğu için ilginçtir. Yoldaş Akselrod'un yaptığı daha sonraki konuşmada sorun hemen ilke yönünden ortaya konuyor. Bu, parti kongresinde yoldaş Akselrod'un ilk ilkesel konuşması, daha doğrusu, genel olarak ilk

* Pompadour'dan geliyor, Rus hiciv yazarı Şaltikov-Şçedrin'in *Pompadour ve Bayan Pompadour* adlı yapıtında bağnaz ve darkafalı bir taşra zorbası tipi. —*Ed.*

konuşmasıydı ve onun ünlü "profesör" olarak ilk ortaya çıkışı başarılı diye pek tanımlanamaz. "Bence", dedi yoldaş Akselrod, "parti ve örgüt kavramlarını birbirinden ayırmamız gerekiyor. Oysa burada bu iki kavram karmakarışık ediliyor. Bu tehlikelidir." Benim tanımlamama karşı ilk sav böyle. Bunu daha yakından inceleyelim. Partinin örgütlerin* *toplamı* (basit aritmetik toplam değil, bir bileşiklik) olması gerektiğini söylüyorsam, acaba bu parti ve örgüt kavramlarını "birbirine karıştırdığım"anlamına mı gelir? Elbette değil! Bununla, partinin sınıf öncüsü olarak olabildiğince *örgütlenmiş* bir şeyi anlatmasına, partinin yalnızca *örgütlenmede hiç değilse en küçük bir ölçüyü olanaklı yapan* unsurları kabul etmesine ilişkin dileğimi, istemimi çok açık olarak dile getiriyorum. Buna karşılık benim karşıtım, partide örgütlenmiş unsurları, örgütlenmemiş olanlarla, yönetim altına girenlerin yönetim altına girmeyenlerle, ileri olanları uslanmaz gerilerle birbirine karıştırmıştır, çünkü uslanmaz geri unsurlar örgüte girebilirler. İşte *bu karıştırma* gerçekten *tehlikelidir*. Yoldaş Akselrod daha sonra "geçmişin çok gizli ve merkezci örgütlerini" tutamak yapıyor (*Zemlya i Volya* [Toprak ve Özgürlük] ile *Narodnaya Volya* [Halk İradesi]**. Bu örgütler çevresinde "örgütten olmayan, ama ona şu ya da bu biçimde yardım eden ve parti üyesi olarak kabul edilen birçok kişi toplanmıştı. ... Bu ilke sosyal-demokrat örgütlerde daha sıkı biçimde uygulanmalıdır." Bununla sorunun *çekirdek noktalarından* birine ulaşmış bulunuyoruz: hiçbir parti örgütünden olmayan, yalnızca "partiye şu ya da bu

* "Örgüt" sözü genellikle iki anlamda, bir geniş ve bir de dar anlamda kullanılır. Dar anlamda bu, insan topluluğunun önce tamamıyla gevşek olmakla birlikte tek bir hücresi anlamına gelir. Geniş anlamda bir bütün halinde biraraya gelmiş böyle hücrelerin toplamı demektir. Örneğin filo, kara ordusu, devlet aynı zamanda bir örgütler toplamı (dar anlamda) ve bir çeşit toplumsal örgüttür (sözcüğün geniş anlamında). Okul bir örgüttür (sözcüğün geniş anlamında) ve bir dizi örgütten meydana gelir (sözcüğün dar anlamında). Parti de tıpkı böyle bir örgüttür, *olmak zorundadır* (sözcüğün geniş anlamında), aynı zamanda da tüm bir dizi değişik örgütten (sözcüğün dar anlamında) meydana gelmek zorundadır. Bundan dolayı, parti ve örgüt kavramlarının birbirinden ayrılmasından sözeden yoldaş Akselrod, birincisi, örgüt sözcüğünün geniş ve dar anlamında bu ayrımı dikkate almamış ve ikincisi de, asıl kendisinin örgütlenmiş ve örgütlenmemiş unsurları *birbirine karıştırdığını* farketmemiştir.

** Bkz: 33 nolu açıklayıcı not.

biçimde yardım eden" kişilere kendilerini parti üyesi diye göstermelerine izin veren "bu ilke", gerçekten sosyal-demokrat bir ilke midir? Plehanov bu soruya, verilmesi olanaklı biricik yanıtı vermiştir: "Akselrod, yetmişli yıllara değinmede bulunurken haksızdı. O zamanlar iyi örgütlenmiş ve çok disiplinli bir merkez vardı ve onun çevresinde onun tarafından yaratılmış değişik kategorilerde örgütler bulunuyordu, ama bu örgütlerin dışında kalan şey de kargaşaydı, anarşiydi. Bu kargaşanın parçaları kendilerini parti üyesi diye adlandırıyorlardı, ama bundan davanın bir kazancı olmadı, zararı oldu. Bizim, yetmişli yılların bu anarşisini taklit etmememiz, tersine ondan kaçınmamız gerekir." Demek ki, yoldaş Akselrod'un sosyal-demokrat diye göstermek istediği "bu ilke", gerçekte *anarşistçe* bir *ilkedir*. Bunu çürütmek için örgüt dışında denetim, yönetim ve disiplin *olanağını* göstermeli, "kargaşa unsurlarına" parti üyeleri adını verme *zorunluluğunu* göstermelidir. Yoldaş Martov'un tanımlamasının savunucuları *ne birini, ne de ötekini* göstermişler, ne de gösterebilecek durumda olmuşlardır. Yoldaş Akselrod, kendisini sosyal-demokrat gören ve bunu da ilan eden bir "profesörü" örnek olarak gösterdi. Bu örneği açıklaması gereken düşüncesini sonuna götürmek için yoldaş Akselrod'un daha da sorması gerekliydi: Örgütlenmiş sosyal-demokratlar da bu profesörü sosyal-demokrat olarak kabul ediyorlar mı? Yoldaş Akselrod bu daha sonraki soruyu sormadığı için kanıtlamada bulunma işini yarı yolda bıraktı. Gerçekte, ya bu — ya öteki. Ya örgütlenmiş sosyal-demok-ratlar bizi ilgilendiren profesörü sosyal-demokrat olarak kabul ederler — hem de onu şu ya da bu sosyal-demokrat örgüte o zaman neden almasınlar? Ancak örgüte alındıktan sonra, "profesörün açıklamaları" eylemlerine uygun düşer, boş sözler olarak kalmaz (profesörün açıklamaları konusunda çoğunlukla görüldüğü gibi). Ya da örgütlenmiş sosyal-demokratlar profesörü sosyal-demokrat olarak kabul *etmezler* — o zaman ona bir parti üyesinin onur dolu ve sorumluluklu adını taşıma hakkını vermek çocuksudur, anlamsız ve *zararlıdır*. O halde bütün sorun, örgüt ilkesinin dürüst biçimde uygulanıp uygulanmamasına ya da perişanlığa ve anarşiye öncelik verilip verilmemesine gelip dayanıyor. *Sosyal-demokratların*, parti kongresini örgütleyen ve tüm parti örgütlerini genişletecek

ve çoğaltacak türden olduğu gibi, daha önce varolan ve sapasağlam hale gelmiş bir çekirdeğinden çıkış yaparak partiyi kuralım mı, yoksa partiye yardım eden herkesin parti üyesi de olduğu yollu uyutucu *sözlerle* mi yetinelim? "Lenin'in formülünü kabul edersek", diye konuşmasını sürdürdü yoldaş Akselrod, "örgüte hemen alınamamakla birlikte gene de parti üyesi olan kişilerin bir kısmını denize atmış oluruz." Yoldaş Akselrod'un bana suçlama olarak yüklemek istediği kavram karışıklığı onun kendisinde apaçık biçimde gün ışığına çıkıyor. Kendisi, partiye yardım eden herkesin parti üyesi *olduğunu* bir olgu olarak kabul ediyor, oysa anlaşmazlık asıl bu nokta üzerindedir ve karşıtları böyle bir yorumun zorunluluğunu ve yararını önce *kanıtlamak* zorundadırlar. İlk bakışta çok korkunç görünen bu deyimin anlamı nedir? Denize atmak. Yalnızca parti örgütü olarak kabul edilmiş örgütlerin üyeleri parti üyesi oluyorsa, "dolaysız olarak" herhangi bir parti örgütünden olamayan kişiler için, parti dışında bulunan, ama partiye yakın olan bir örgütte çalışma olanağı elbette vardır. Öyleyse bir kimseyi işten uzak tutma, harekete katılmasına yer vermeme anlamında bir denize atma asla sözkonusu olamaz. Tersine, *gerçek* sosyal-demokratların üye olduğu parti örgütlerimiz ne kadar güçlü olursa, parti *içinde* renksizlik ve kararsızlık öylesine az olacak, partinin kendisini çevreleyen, onun tarafından yönetilen işçi *yığınları* unsurları üzerindeki etkisi öylesine geniş, çok yanlı, zengin ve verimli olacaktır. Gerçekten de işçi sınıfının öncüsü olarak partiyi, tüm sınıfla karıştırmamak gerekir. İşte yoldaş Akselrod'un aşağıdaki sözleri söylerken karıştırdığı şey de aynen budur (bizim oportünist ekonomizm akımına genel olarak özgü bir şey): "Doğal olarak her şeyden önce partinin en etkin unsurlarının bir örgütünü, bir devrimciler örgütü yaratıyoruz, ama biz sınıfın partisi olduğumuz için, belki çok etkin olmasalar da bilinçli olarak bu partiye bağlanan kişilerin parti dışında kalmamasına dikkat etmek zorundayız." Birincisi, hiçbir zaman yalnız devrimcilerin örgütleri değil, parti örgütleri olarak kabul edilmiş *tüm bir dizi* işçi örgütü de sosyal-demokrat işçi partisinin etkin unsurları arasında olacaktır. İkincisi, hangi neden dolayısıyla olursa olsun, hangi mantık yoluyla olursa olsun, bizim sınıf partisi olduğumuz gerçeğinden, parti üyesi *olanlarla*, partiye *bağlanan-*

*lar* arasında bir ayrım yapmanın gereksiz olduğu sonucu mu çıkar? Bunun tam tersine, asıl bilinçlilik derecesinde ve etkinlik derecesinde bir ayrım bulunduğu için, partiye yakınlık derecesinde de bir ayrımın yapılması gerekir. Biz sınıfın partisiyiz ve bundan dolayı *hemen tüm sınıfın* (savaş zamanlarında, iç savaş döneminde, eksiksiz tüm sınıfın) partinin yönetimi altında eylem yapması, partimize olabildiğince sıkı biçimde bağlanması gerekir, ama günün birinde kapitalizmin egemenliği altında hemen tüm sınıfın ya da tüm sınıfın öncüsünün, onun sosyal-demokrat partisinin bulunduğu bilinçliliğe ve etkinliğe kadar gelebilecek durumda olacağına inanmaya kalkışmak manilovizm[47] ve "oyalama politikası" olur. Hiçbir aklıbaşında sosyal-demokrat, kapitalizm egemenliğinde sendika örgütünün (daha ilkel olan, gelişmemiş katmanların bilincine açık olan) bile, hemen tüm işçi sınıfını ya da bu sınıfın tümünü kapsayabilecek durumda olmadığından kuşku duymuştur. Görevlerimizin bu koskocaman büyüklüğüne gözleri kapamak, bu görevleri daraltmak yalnızca kendi kendini aldatma; öncü ile ona eğilim duyan tüm yığınlar arasındaki ayrımı unutmaya kalkışmak, öncünün sürekli görevinin gittikçe daha geniş tabakaları öncünün düzeyine *çıkarmak olduğunu unutmaya* kalkışmak, yalnızca kendi kendini aldatma anlamına gelir. Evet, parti üyesi olanlarla ona bağlılık gösterenler arasında, bilinçli ve etkin üyelerle yardımcılar arasında bulunan ayrımın silinip yitirilmesi, gözleri kapamak ve bütün bunları unutmak anlamına gelir.

Örgütsel karışıklığı *haklı göstermek*, örgütle örgütsüzlüğü birbirine karıştırmayı *haklı göstermek* için, bizim, sınıfın partisi olduğumuz gerçeğini kendine tutamak yapan kimse, "hareketin 'derindeki' 'köklerine' ilişkin felsefi ve toplumsal-tarihsel sorunu, teknik-örgütsel sorunla" (*Ne Yapmalı?*, s. 91)* karıştıran Nadejdin'in yanlışını yinelemektedir. Yoldaş Akselrod'un işte bu düşüncesizce karıştırmasını, Martov'un tanımlamasını savunan konuşmacılar sonradan sık sık yinelediler. "Parti üyesi belirlemesi ne kadar yaygınlaşırsa, öylesine daha iyi olur", diyor yoldaş Martov, ama içeriğe uygun olmayan bu belirlemenin çok geniş tutulmasının gerçekte ne

* Bkz: V. İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, s. 122. —*Ed.*

yarar getireceğini açıklamıyor. Parti örgütlerinden birinin üyesi olmayan üyeler üzerinde denetimin bir uydurma olduğu yadsınabilir mi? Oysa bir uydurmanın genişletilmesi zararlıdır, yararlı değildir. "Eylemlerinden dolayı sorumlu tutulan her grevci, her gösterici kendisini parti üyesi ilan edebilirse, buna ancak sevinmemiz gerekir." Gerçekten mi? *Her grevcinin kendini parti üyesi ilan etme hakkı* mı olmalı? Bu savla yoldaş Martov yanlışını hemen saçmalığa vardırıyor, çünkü sosyal-demokrasiyi grevcilik derekesine *indirgiyor* ve böylece Akimov yanıltmacalarını yineliyor. Sosyal-demokratlar her grevi yönetmeyi başarırsa buna ancak sevinmemiz gerekir, çünkü proletaryanın sınıf savaşımını tüm görünüş biçimleriyle yönetmek sosyal-demokratların dolaysız ve kaçınılmaz görevidir, ama grev de bu savaşımın en köklü ve en güçlü görünüş biçimlerinden biridir. Ancak savaşımın böyle temel, *ipso facto** *trade-union*cu bir biçiminin, her şeyi içeren ve bilinçli sosyal-demokrat savaşımla bir tutulmasına izin vermeye kalkarsak, oyalama politikacısı oluruz. Her grev yapana "kendisini parti üyesi ilan etme" hakkını tanırsak, *bilinçli bir yalanı* oportünistçe yasallaştırmış oluruz; çünkü böyle bir "açıklama", *birçok durumlarda gerçeğe aykırı bir şeydir.* Kapitalizmin egemenliği altında "mesleksiz", kalifiye olmayan işçilerin çok geniş tabakalarına yük olması kaçınılmaz olan sınırsız dağınıklık, baskı ve katılaşma durumunda *her grevcinin* bir sosyal-demokrat ve sosyal-demokrat partinin üyesi olabileceğini kendimize ve başkalarına yutturmaya kalkarsak, Manilov tipi hayallerle kendimizi uyutmuş oluruz. En başta "grevci" örneğinde, her grevi sosyal-demokratça yönetmeye yönelmiş *devrimci çaba* ile, *her* grevciyi parti üyesi ilan etmeye ilişkin *oportünist deyim* arasındaki ayrımı özellikle açık olarak görüyoruz. Biz, *gerçekten* proletaryanın hemen tüm sınıfını ve hatta tüm sınıfını sosyal-demokratça yönetirsek, sınıfın partisiyiz, ama yalnızca Akimov tipindeki kişiler, bundan, *sözde parti* ile sınıfı bir tutmamız gerektiği sonucunu çıkarabilirler.

Yoldaş Martov aynı konuşmasında, "Ben hiçbir gizli örgütten korkmuyorum" dedi, ve sonra şunları ekledi: "Ama gizli bir örgütün benim için ancak geniş bir sosyal demokrat

* Kendiliğinden, otomatik olarak. —ç.

işçi partisi tarafından çevrili olması halinde anlamı vardır." Düşündüğünü tam olarak anlatmak için, "geniş bir sosyal-demokrat işçi *hareketi* tarafından çevrili olması halinde" demesi gerekirdi. Bu biçimiyle de yoldaş Martov'un savı su götürmez olmakla kalmıyor, aynı zamanda herkesçe bilinen gerçektir. Bu nokta üzerinde duruşumun tek nedeni, daha sonraki konuşmacıların yoldaş Martov'un söylediği ve herkesçe bilinen bir gerçekten çok *yaygın ve çok kaba* bir sav çıkararak, Lenin'in "parti üyelerinin genel toplamını, gizli çalışanların toplamı ile sınırlandırmak" istediğini söylemeleridir. Ancak gülümseme ile karşılanabilecek bu sonucu hem yoldaş Posadovski, hem de yoldaş Popov çıkardılar ve Martinov ile Akimov da aynı şeyi ele alınca, onun gerçek niteliği, yani bir oportünist deyimin niteliği iyice gün ışığına çıktı. Halen aynı sav, okur çevresinin yeni yazılışlerinin yeni örgütsel görüşlerini tanıması için, yeni *İskra*'da yoldaş Akselrod tarafından geliştirilmektedir. Daha parti kongresinde, 1. madde konusunun işlev gördüğü birinci oturumda, karşıtlarımın bu ucuz silahtan yararlanmak istediklerini farkettim ve bu yüzden konuşmamda şu uyarıda bulundum (s. 240): "Parti örgütlerinin yalnız meslekten devrimci olanlardan oluşabileceğine inanmamalıdır. Bize her türden en değişik örgütler, olağanüstü dar ve gizli olanından, iyice geniş, serbest, *losen Organisationen*'e* kadar her basamakta ve ayrımda olanı gereklidir." Bu öylesine çarpıcı, doğal bir gerçektir, bunun üzerinde daha fazla durmayı gereksiz sayıyorum. [...]

Bir sosyal-demokrat *parti* olabilmek için, *sınıfın desteğini* kesenkes kazanmak zorundayız. Yoldaş Martov'un düşüncesinin tersine, gizli bir örgütü çevirmesi gereken parti değil, gizli olan ve gizli olmayan örgütleri kapsayan partiyi çevirmesi gereken devrimci sınıftır, proletaryadır. [...]

## O) KONGRE SONRASI SAVAŞIMIN İKİ YÖNTEMİ

[...]

Sık sık adı geçen bürokrasicilik üzerinde koparılan gürültünün merkez kuruluşlarının personel oluşumu ile ilgili

* Gevşek örgütlenme. —ç.

hoşnutsuzluğu örtmek için salt bir bahane, parti kongresinde istekle verilmiş bir sözden dönüşü güzel göstermek için bir incir yaprağı olduğu gayet açıktır. Sen bir bürokratsın, çünkü parti kongresi seni benim irademe göre değil, ona aykırı olarak belirledi; sen bir biçimcisin, çünkü resmî kongre kararlarına dayanıyorsun, benim onayıma değil; sen kaba bir mekanikle davranıyorsun, çünkü parti kongresinin "mekanik" çoğunluğuna sırtını dayıyorsun ve benim sonradan seçilme isteğimi dikkate almıyorsun; sen bir müstebitsin, çünkü iktidarı, kendi grup-"sürekliliğini", bu grupçuluğu parti kongresi tarafından açıkça onaylanmamasından hoşnut kalmadığı ölçüde daha büyük bir güçle savunan eski sevgili arkadaşlara bırakmak istemiyorsun.

Bürokrasiciliğe ilişkin gürültünün bizim gösterdiğimizden başka *gerçek* bir içeriği yoktu ve gene de yoktur.* İşte bu savaşım yöntemi, azınlığın aydınca renksizliğini bir kez daha kanıtlamaktan başka bir şeye yaramıyor. Bu azınlık, partiyi, merkez kuruluşlarının mutsuz bir seçimle sonuçlandığına inandırmak istiyordu. Neyle inandıracaktı? Plehanov ile benim yönettiğim *İskra*'yı eleştirerek mi? Hayır, bunu yapabilecek durumda değildiler. Azınlık, partinin bir kısmının, nefret edilen merkez kuruluşlarının yönetiminde çalışmaktan kaçındığına inandırmak istiyordu. Ama dünyada herhangi bir partinin hiçbir merkez kuruluşu, yönetime uymak istemeyen kişileri yönetebilme gücünde olduğunu gösteremez. Merkez kuruluşlarının yönetimine uymaktan kaçınma, parti üyesi olmaktan kaçınma ile eşanlamlıdır, partiyi yıkmakla eşanlamlıdır, inandırma işine hizmet etmez, *yoketme* amacı güder. İşte, inandırmanın yerine yoketmenin konması durumudur ki, ilkesel sağlamlığın olmadığını, kendi düşüncelerine inanmanın eksikliğini gösterir.

Bürokrasicilikten sözediliyor. Bürokrasicilik sözü Rusçaya "mevki kavgası" diye çevrilebilir. Bürokrasiciliğin anlamı, *davanın* çıkarlarını kariyer çıkarlarına feda etmek, *mevki* peşinde koşmak ve *fikir* için savaşım verecek yerde *ek seçim* kavgası yapmak üzere asıl işi yüzüstü bırakmaktır. Böyle bir bürokrasicilik gerçekten istenilebilir bir şey değildir ve

* Yoldaş Plehanov'un hoşa giden ek seçimi gerçekleştirmesinden sonra, azınlığın gözünde "bürokrat merkezciliğin" yandaşı olmaktan çıktığım burada belirtmek yeterlidir.

parti için kesinlikle zararlıdır; ben de, partimizde şimdi kavga eden iki taraftan hangisinin böyle bir bürokrasiciliğin suçlusu olduğu konusunda yargıda bulunmayı yalnızca okura bırakıyorum... Birleşmenin kaba mekanik yöntemlerinden sözediliyor. Elbette kaba mekanik yöntemler zararlıdır, ama yeni görüşlerin doğruluğuna partiyi inandırmadan önce, bu görüşleri partiye anlatmadan önce, parti kuruluşlarına yeni kişilerin alınmasından daha kaba ve mekanik olan, bu yeni akımın eskisine karşı yürüttüğü türde bir savaşım biçiminin düşünülüp düşünülemeyeceği konusunda yargıda bulunmayı gene okura bırakıyorum.

Ama belki de azınlığın çok sevdiği sözlerin belli bir ilkesel anlamı da vardır. Belki de bu büyük sözler özel düşüncelerin belli bir çevresini, kuşkusuz elimizdeki örnekte "görüş değiştirmenin" çıkış noktası olarak iş görmüş küçük ve ayrıntı niteliğindeki bir nedenden bağımsız olarak dile getiriyordur? Belki de, "ek seçim" için kopan didişmenin dışında, bu önemli sözlerin gene de başka bir görüşler sistemini yansıttığı ortaya çıkmaktadır?

Sorunu bu yönünden inceleyelim. Bu arada her şeyden önce, böyle bir araştırmaya ilkönce, Birlik içinde azınlığın *anarşizme* ve *oportünizme* yönelmesine işaret eden yoldaş Plehanov'un başladığını, yoldaş Martov'un da (kendisinin konumu ilkesel* bir konum olarak herkes tarafından kabul edilmek istenmediği için şimdi çok üzgündür) kendi *Sıkıyönetim*'inde bu olaya *hiç ses çıkarmamayı yeğlediğini* not etmek zorunda kalacağız.

* Lenin'in ilkesel görüş ayrılıklarını görmek istemediği ya da bunları kabul etmediği konusunda yeni *İskra*'nın duyduğu bu kırgınlıktan daha gülünç bir şey yoktur. Dava konusunda tutumumuz daha ilkesel olsaydı, oportünizme kaymaya ilişkin olarak yinelediğim uyarıları daha çabuk kabul ederdiniz. Tutumunuz daha ilkesel olsaydı, ideolojik savaşımı mevki kavgalarına daha az düşürmüş olurdunuz. Sizleri ilkesel bir tutumu olan kişiler olarak görmelerini önlemek için elinizden geleni yaptığınız için pişman olun. Örneğin yoldaş Martov Birlik konferansından sözettiği *Sıkıyönetim*'inde, anarşizm konusunda Plehanov ile olan tartışmasına ilişkin bir suskunluk içinde, ama buna karşılık, Lenin'in merkez üstünde olduğunu, kendisinin vereceği tek bir işaretle, merkezin, MK'nin beyaz at üzerinde Birliğe girmesi için buyruk vereceğini vb. anlatıyor. Yoldaş Martov'un asıl bu türlü konular üzerinde durması yüzünden derin ideolojik açıklığını ve ilkesel tutumunu kanıtladığı konusunda hiçbir kuşku duymuyorum.

Birlik konferansında, Birlik tarafından ya da bir komite tarafından ayrıca hazırlanmış bir tüzüğün, MK bu tüzüğü onaylamaz ya da bunun onaylanmasını bile geri çevirirse, geçerli olup olmadığına ilişkin genel bir konu ortaya atıldı. Demek isteniyor ki, bu konu tamamıyla açıktır: tüzük, örgütlenmişliğin biçimsel anlatımıdır, ama komiteleri örgütleme hakkı partimizin tüzüğünün 6. maddesi gereğince kesinlikle MK'ne veriliyor; tüzük, komitenin özerklik sınırlarını saptıyor, bu sınırların saptanmasında kesin oy sahibi olan ise merkez kuruluşudur, yerel parti kuruluşu değildir. *Bu bir alfabedir*, ve "örgütlenmenin" her zaman "tüzüğü onaylamak" anlamına gelmediği (sanki Birlik kendiliğinden, bu resmî tüzüğe dayanarak örgütlenme isteğini göstermemiş gibi) yollu derin düşünce salt bir çocukluk demekti. Ama yoldaş Martov (umut edelim ki, geçici olarak) sosyal-demokrasinin alfabesini bile unutmuş. Onun görüşüne göre, tüzüğün onaylanması istemi yalnızca, "eski devrimci iskracı merkezciliğin yerini, bürokrat bir merkezciliğin aldığını" anlatır (Birlik tutanağı s. 95); bunun yanında yoldaş Martov aynı konuşmasında, kendisinin asıl burada sorunun "ilkesel yanını" gördüğünü açıklıyor (s. 96) — kendisinin *Sıkıyönetim*'inde üzerinde susmayı yeğlediği bir ilkesel yan!

Yoldaş Plehanov, Martov'a hemen karşılık veriyor ve ondan, "konferansın onuru için zararlı olan" bürokrasicilik, Pompadour'culuk vb. gibi deyimlerden sakınmasını istiyor (s. 96). Bu deyimlerde "belli bir akımın ilkesel niteliklerini" görmek isteyen yoldaş Martov'la karşılıklı bir atışma başlıyor. Yoldaş Plehanov *vaktiyle*, çoğunluğun tüm yanlıları gibi, bu deyimleri belirgin anlamı içinde inceliyordu, çünkü bunlarda ilkesel bir anlam değil, eğer anlatım uygun düşerse, bir "ek seçim" anlamı bulunduğunu anlıyordu. Ama Martov ile Deutsch'un sıkıştırmasına boyuneğiyor (s. 96-97) ve sözde ilkesel olan görüşlerin *ilkesel* bir araştırmasına girişiyor. "Eğer böyle olsaydı", diyor (yani eğer komiteler örgütün kurulmasında ve tüzüğünün hazırlanmasında özerk olsalardı), "bunlar bütüne, partiye ilişkin olarak özerk olurlardı. Bu ise artık bundcu değil, tam anlamıyla anarşist bir bakış açısıdır. Gerçekte anarşistler şu yargıda bulunuyorlar: Bireylerin hakları sınırsızdır; bunlar birbiriyle çatışabilir; her birey haklarının sınırlarını bizzat belirler. Özerkliğin sınırları

grubun kendisi tarafından değil, yalnızca grubun parçası olduğu bütün tarafından saptanmalıdır. Bu ilkenin çiğnenmesine ilişkin belirgin bir örnek 'Bund' olabilir. O halde özerkliğin sınırlarını, ya parti kongresi ya da bu kongrenin görevlendirdiği en yüksek merci belirler. Merkez kuruluşunun gücü, manevi ve zihinsel otoriteye dayanmalıdır. Elbette bu görüşle beraberim. Bir örgütün her temsilcisi kuruluşun manevi otoriteye sahip olmasına özen göstermek zorundadır. Ama bunun sonucu, otoritenin gerekli olduğu yerde gücün gerekli olmaması değildir... Fikirlerin otoritesi karşısına gücün otoritesini koymak — burada hiç yeri olmaması gereken anarşist bir sözdür." (s. 98.) Bu belirlemelerden daha önce gelen bir şey yoktur, bunlar üzerinde oylama yapılması bile gülünç olan ve yalnızca "halen kavramlar karıştığı" (s. 102) için kuşku uyandırmış bulunan gerçek belitlerdir (s. 102). Ama aydın bireyciliği, azınlığı, zorunlu olarak öylesine ileri götürdü ki, bunlar parti kongresini boşa çıkarmak, çoğunluğun istemine uymamak istediler; ama bu yoldaki çaba, bir *anarşist deyimin* yardımı olmaksızın başka türlü haklı gösterilemezdi. Azınlığın Plehanov'a, oportünizm, anarşizm, vb. gibi çok ağır deyimlerin kullanılmasına ilişkin *yakınmalardan* başka bir şeyle karşılık verememesi garip olmaktan da öte bir şeydir. Plehanov haklı olarak bu yakınmalarla alay etti ve "*lèse-majesté** ve Pompadour'culuk sözlerine izin verildikten sonra, jorecilik ve anarşizmin aslında neden söylenemeyeceğini" sordu. Bu soruya bir karşılık gelmedi. Bu özgün *qui puro quo***, yoldaş Martov, Akselrod ve ortaklarının sürekli olarak ağzından kaçıyor: bunların yeni sözleri "kinciliğin" damgasını apaçık taşıyor; bu noktaya işaret edince, hakerete uğramış oluyorlar — bizler, ilkeleri olan insanlarız; ama *ilkesel* olarak parçanın bütüne uymasını kabul etmiyorsanız, anarşistsiniz deniyor kendilerine. Sert bir deyim dolayısıyla gene kırgınlık duyuyorlar! Başka bir deyimle, Pleha-

* Fransızca *lèser* fiili zarar vermek anlamındadır ve *majesté* ile birlikte kullanıldığı zaman krala zarar vermek anlamına gelir. *Lèse-majesté* deyimi, eskiden, kralın koyduğu düzene ve yasalara aykırı davranışı kapsayan bir deyimdi. Daha sonraları bu deyimin anlamı daralmış ve krala hakaret, yasağı çiğneme ve tabuya dokunma anlamlarına gelmiştir. Burada kastedilen husus, Martov taraftarlarının Lenin'i hedef almalarının krala hakaret niteliğinde görüldüğünü ileri sürmeleridir. —ç.

** Bir şeyi başka bir şey ile karıştırma. —ç.

nov ile kılıç kılıca gelmek istiyorlar, ama bunun için kendisinin onlara ciddi bir saldırıda bulunmamasını koşul olarak öne sürüyorlar.

Martov ile başka bazı "menşevikler", sonradan ortaya çıkacak böylesine çocukça bir "çelişkiye" beni düşürmeye çok çalıştılar. İdeolojik etkiden, savaşım ve etkilenmeden vb. sözedilen *Ne Yapmalı*?'dan ya da *Bir Yoldaşa Mektup*'tan bir parça alıyorlar, ve tüzük yoluyla "bürokratik" etkilemeyi, güce dayanma vb. yolunda "başına buyruk" çabayı bunun karşısına koyuyorlar. Safdil insanlar! Partimizin *eskiden* resmen örgütlenmiş bir bütün olmadığını, yalnızca tek tek grupların bir toplamı olduğunu unutuyorlar; bu yüzden sözkonusu gruplar arasında ideolojik etkileme dışında başka ilişkiler bulunamıyordu. Şimdi örgütlenmiş bir parti olduk, ama bu, bir güç yaratmak, fikirlerin otoritesini gücün otoritesi haline dönüştürmek ve daha alt parti kuruluşlarını daha üst parti kuruluşlarının buyruğu altına koymak anlamına gelir. İnsanın eski yoldaşlarına, özellikle bütün sorunun yalnızca azınlığın seçimler bakımından çoğunluğun buyruğuna girmemek için çaba göstermesine dayandığını sezince, böyle apaçık gerçeği durmadan yinelemek zorunda kalması gerçekten çok üzücü bir şey. Ama *ilke olarak* beni çelişkiye düşürme yolundaki bütün bu sonsuz çabalar, *yalnızca* anarşistçe sözlerle bağlanıyor. Yeni *İskra* bir parti kuruluşunun adına ve haklarına sahip çıkılmasına karşı bir şey demiyor, ama parti çoğunluğunun buyruğuna uymayı istemiyor.

Bürokrasiye ilişkin sözler bir temele dayansa, bir bölüğün bütünün buyruğuna uyma yükümlülüğünün anarşistçe yadsınması sözkonusu olmasa, gene de karşımızda, proletaryanın partisi önünde bazı aydınların sorumluluğunu önemsiz göstermek, merkez kuruluşlarının etkisini zayıflatmak, örgütsel ilişkileri deyimlerde salt platonik bir onaylama ile sınırlamak isteyen oportünizm ilkesi vardır. [...]

## Q) YENİ *İSKRA*
## ÖRGÜTSEL SORUNLARDA OPORTÜNİZM

[...]

Programın kabul edilmesi, çalışmanın merkezleştirilmesini tüzüğün kabul edilmesinden çok destekliyor. Felsefe

adına yapılan bu yüzeysellikte, sosyal-demokrasiden çok, burjuva bozukluğa yakın olan radikal aydınlar anlayışı ne kadar çok kokuyor! Çünkü merkezleştirme sözcüğü, bu ünlü tümcede tamamıyla *simgesel* olarak alınıyor. Bu tümcenin sahipleri düşünmesini bilemiyor ya da istemiyorsa, hiç değilse programın kabul edilmesinin bundcularla[48] birlikte ortak çalışmamızın merkezleştirilmesine asla götürmediğine, hatta bizi parçalanmaktan bile korumadığına ilişkin yalın gerçeği belleklerinde canlandırmalıydılar. Program sorunlarında ve taktik sorunlarında birlik, partinin birleşmesi, parti çalışmasının merkezleştirilmesi (ey sevgili tanrı! tüm kavramların karmakarışık olduğu şu günlerde, nasıl da herkesçe bilinen gerçekleri durmadan yineleme zorunluluğu var!) için zorunlu, ama henüz yeterli bir koşul değildir. Bunun için, bir aile topluluğu çevresini bir ölçüde aşmış bir partide saptanmış bir tüzük olmaksızın, azınlığın çoğunluğa uyması olmaksızın, bölüğün bütüne uyması olmaksızın düşünülemeyecek bir örgütün birliği de gereklidir. Program ve taktikle ilgili temel sorunlarda birlik halinde olmadığımız sürece, parçalanmışlık ve gruplaşmışlık çağında olduğumuzu da açıkça söylüyorduk, birleşmeyi sağlamadan önce aradaki sınırların belirlenmesi gerektiğini açıkça bildiriyorduk; ortak bir örgütün biçimlerinden hiç sözetmiyor, yalnızca oportünizme karşı program ve taktik yönünden savaşımın yeni (vaktiyle gerçekten yeni olan) sorunlarını konuşuyorduk. Hepimizin kabul ettiği gibi, şimdi bu savaşım, yeterli bir birliği, parti programında ve taktikle ilgili parti kararlarında tanımlanmış bu birliği güvence altına almıştır; şimdi bir adım daha atmamız gerekiyordu ve bunu, hepimizin oyu ile atmış bulunuyoruz: bütün halinde, tüm grupları bir bütün olarak kavrayan bir örgütün *biçimlerini* ortaya koymuş bulunuyoruz [...]

Dünya görüşümüzün temel sorunlarında, program sorunlarında görülen oportünizmle savaştık ve hedeflerde görülen tam ayrılık, bizim legal marksizmimizi bozmuş olan liberallerle sosyal-demokratlar arasında geri alınmayacak ayrılmaya zorunlu olarak götürdü. Taktik sorunlarda oportünizmle savaştık ve bu önemli konularda Kriçevski ve Akimov yoldaşlarla olan ayrılığımız doğal olarak ancak geçiciydi ve çeşitli partilerin kurulması ile sonuçlanmadı. Şimdi

örgütsel sorunlarda Martov ve Akselrod'un oportünizmini yenmek zorundayız; örgütsel sorunlar elbette program ve taktik sorunları kadar önemli değildir, ama şu gün için parti yaşamımızın ön planına geçmiştir.

Oportünizme karşı savaşımdan sözederken, hiçbir alanın dışında kalmayan bugünkü tüm oportünizmin belirgin özelliğini unutmamak gerekir: belirlenmemişliği, bulanıklığı ve kaypaklığı. Tüm doğası gereğince, oportünist, her zaman sorunu açık ve kesin olarak koyma yolundan kaçar; sonuç verici bir şey arar, birbirini çürüten görüşler arasında kıvrılarak dolaşır, birisi ile olduğu gibi başka birisiyle de "aynı görüşte olmaya" çalışır, kendi görüş ayrılıklarını küçük değişiklik önerileri, kuşkular, saf ve masum dilekler vb., vb. çerçevesinde sınırlar. Program sorunlarının oportünisti yoldaş Eduard Bernstein, partinin devrimci programı ile "aynı görüştedir", ve elbette programın "temel reformunu" istemekle birlikte, bunu henüz zamansız, amaca aykırı sayar, "eleştirinin" (en başta burjuva demokrasisinin ilkelerini ve sloganlarını eleştirmeden kabullenme demek olan) "genel ilkelerinin" belirlenmesi kadar önemli saymaz. Taktik sorunlarda oportünist yoldaş von Vollmar, aynı biçimde, devrimci sosyal-demokrasinin eski taktiği ile aynı görüştedir ve o da belli bir "önemli" taktikle ortaya çıkmaksızın daha çok şişirme sözler, küçük değişiklik önerileri ve yavan alaylar çerçevesinde kalır. Örgütsel sorunlarda oportünist yoldaş Martov ile Akselrod, şimdiye kadar —dolaysız istemler olmasına karşın— aynı biçimde, "tüzükçe saptanması" olanaklı ilkesel hiçbir sav ortaya koymamışlardır; onlar da örgüt tüzüğümüzün "köklü bir reformdan" geçmesini istiyor, mutlaka istiyorlarmış (*İskra*, n° 58, s. 2, sütun 3), ama önce "örgütün genel sorunları"nın ele alınmasını yeğ görüyorlar (çünkü 1. maddeye karşın gene de merkezci olan tüzüğümüzün gerçekten köklü bir reformu, eğer bu, yeni *İskra*'nın anlayışı doğrultusunda yapılırsa, ister-istemez özerkliğe yolaçar, ama yoldaş Martov doğal olarak özerklik yönündeki *ilkesel* eğilimini itiraf etmek istemiyor, hatta kendine bile itiraf etmek istemiyor). Bu yüzden örgütsel sorunlarda kendilerinin "ilkesel" konumu gökkuşağı renkleri içinde pırıldıyor: mutlakiyet yönetimine ve bürokrasiye körükörüne boyuneğmeye, türlü ayrıntılara ilişkin masum ve coşkun şişirme sözler ağır basıyor

— bunlarda gerçek ilkesel anlamı gerçek ek seçim anlamından ayırmanın çok güçleşmesine neden olacak kadar masum şişirme sözler. Ama ormanın içine doğru yürüdükçe ağaçlar sıklaşır: "Nefret edilen" "bürokrasiyi" tahlil etme ve tam olarak tanıtlama çabaları kaçınılmaz olarak, çabaları "derinleştirme" ve gerekçelendirme özerkliğine götürüyor, geri kalmışlığı gerekçelendirmeye, oyalama politikasına jirondistçe konuşmaya kesinlikle götürüyor. Sonunda ekran üzerinde tek, gerçekten belirlenmiş ve uygulamada bu yüzden özellikle açıkça kendini gösteren (uygulama her zaman teoriden önde gelir) ilke olarak *anarşizm* ilkesi ortaya çıkıyor. Disiplinle alay—özerklik—anarşizm; bizim örgütsel oportünizmin kimi yukarıya, kimi aşağıya doğru üzerine tırmandığı, basamak basamak atladığı ve ilkelerinin her türlü açık tanımlanmasından ustaca kaçındığı merdiven budur.* Program ve taktik oportünizminde de tamamıyla aynı basamaklaşmayı gözleyebiliriz: "ortodoksluk"la alay, aşırı inançlılık, sınırlılık ve hareketsizlik — revizyonist "eleştiri" ve bakanlıkçılık — burjuva demokrasisi. [...]

* 1. madde üzerindeki görüşmeleri anımsayan bir kimse, yoldaş Martov ile Akselrod'un 1. maddede yaptığı yanlışın, eğer bu yanlış geliştirilir ve derinleştirilirse, örgütsel oportünizme götürmesinin *kaçınılmaz* olduğunu şimdi açıkça görecektir. Yoldaş Martov'un temel düşüncesi —herkesin kendisini parti üyesi ilan edebilmesi— tamamıyla yanlış bir "demokrasicilik"tir, partiyi aşağıdan yukarıya doğru kurma düşüncesidir. Bunun tersine benim düşüncem, partinin yukarıdan aşağıya doğru, parti kongresinden tek tek parti örgütlerine doğru kurulması anlamında "bürokrat"tır. Burjuva aydınların düşünce yapısı, anarşistçe sözler, oyalama politikasını haklı gösteren oportünistçe derinlikçilik — bütün bunlar 1. madde üzerindeki görüşmede kendini göstermiştir. Yoldaş Martov, *Sıkıyönetim*'inde, yeni *İskra*'da "başlanan düşün çalışmasından" sözediyor. Bu, kendisinin ve Akselrod'un, 1. madde ile başlayarak, gerçekten düşünmeye yeni bir yön göstermesi bakımından doğrudur. Yalnız, bu yönün oportünist olması kötüdür. Kendileri *bu* yönde ne kadar "çalışırlarsa", bu çalışma yeni seçim kavgasından ne kadar uzak olursa, kendileri bataklığın öylesine derinine batacaklardır. Yoldaş Plehanov bunu daha parti kongresinde açıkça görmüş ve "Neyi Yapmamalı?" adlı makalesinde ikinci kez uyarıda bulunmuştur: Sizinle ek seçim işinde bile bulunmaya hazırım, yalnız oportünizm ve anarşizmden başka bir şeye götürmeyen bu yolu tutmayın. — Martov ile Akselrod, bu güzel öğüde uymadılar: Nasıl? Tutmamak mı? Ek seçimin yalnızca bir çekişme olduğu konusunda Lenin'le aynı görüşte olduğunu ilan etmek mi? Asla! Biz ona, ilkelerin insanları olduğumuzu göstereceğiz! — Ve gösterdiler. Yeni ilkelerinin, eğer varsa, oportünizm ilkeleri olduğunu herkese apaçık gösterdiler.

## R) DİYALEKTİK ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ
## İKİ DEVRİM

[...]

Proletaryanın elinde, iktidar savaşında örgütten başka silah yoktur. Burjuva dünyasındaki anarşist yarışmanın egemenliği ile parçalanmış, sermaye için özgür olmayan çalışma ile baskı altına alınmış, tam bir yoksullaşmanın, yıkılışın ve küçülmenin "uçurumuna" sürekli olarak itilmiş olan proletarya, yalnızca ideolojik birleşmesini marksizmin ilkeleri üzerinde, milyonlarca emekçiyi işçi sınıfının ordusu halinde biraraya toplayan örgütün maddesel birliği yoluyla pekiştirerek mutlaka yenilmez bir güç olabilir ve olacaktır. Bu orduya, ne Rus mutlakiyet yönteminin çürümüş iktidarı, ne de uluslararası sermayenin gittikçe çürükleşen gücü dayanacaktır. Bu ordu tüm zikzaklı yollarına ve geriye atılan tüm adımlara karşın, bugünkü sosyal-demokrasinin jirondistlerinin oportünist sözlerine karşın, geri kalmış grupçuluğun kendini beğenerek göklere çıkarmasına karşın, *aydınlar* anarşizminin yaldızlarına ve durmadan köpürmesine karşın saflarını gittikçe daha çok sıklaştıracaktır. [...]

Şubat-Mayıs 1904'te yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 7, s. 250-260, 366-371,
390-391, 408-410, 419-420.

V. İ. LENİN

# YENİ GÖREVLER VE YENİ GÜÇLER

(PARÇA)

[...] Halk hareketi daha çok yayıldıkça, çeşitli sınıfların gerçek doğası öylesine daha çok açığa çıkıyor; sınıfa önderlik yapmak, olayların ardından sürüklenme yerine onun örgütçüsü olmak yolunda *partinin* görevi öylesine ivedilik kazanmaktadır. Her yerde, her türden devrimci kendinden etkinlik geliştikçe, raboçedelslerin[49] yeni iskracılar tarafından papağan gibi istekle yinelenen sözde kendinden etkinliğe ilişkin sözlerinin kofluğu ve boşluğu daha belirgin hale gelecek, *sosyal-demokrat* kendinden etkinliğin önemi daha çok ortaya çıkacak, olayların *devrimci girişkenliğimize* yönelttiği istemler daha çok olacaktır. Toplumsal hareketin sayıca durmadan artan yeni akımları genişledikçe, bu akımlara yeni bir ırmak yatağı yaratmasını bilen *güçlü bir sosyal-demokrat* örgüt daha önemli olacaktır. Bizden bağımsız olarak işleyen propaganda ve ajitasyon, bize ne kadar çok yararlıysa, işçi sınıfının burjuva demokrasiye karşı bağımsızlığını korumak için sosyal-demokratların yapacağı örgütlü önderlik öylesine

daha önemlidir.

Sosyal-demokrasi için devrimci bir çağ, bir ordu için savaş zamanı ne ise odur. Ordumuzun kadrolarının genişletilmesi zorunludur, bu kadrolar barıştaki gücünden savaştaki gücüne dönüştürülmelidir, yedekler toplanmalıdır, izinliler sancak altına geri çağrılmalıdır, yeni yardımcı birlikler, birlik bölükleri ve geri hizmetler kurulmalıdır. Savaşta birliklerin iyi yetişmiş daha çok sayıda askerlerle doldurulmasının, her adımda sıradan askerlerin yerine subayların konmasının, askerlerin subaylığa yükseltilmesine hızla ve basit yoldan girişmenin kaçınılmaz ve zorunlu olduğunu unutmamalıdır.

Benzetmelerde bulunmadan söylersek, halkın devrimci enerjisinin yüz kat güçlenmiş akımına da hiç değilse bir ölçüde ayak uydurabilmek için, tüm parti örgütlerinin ve partiye yakın olan tüm örgütlerin sayısını çok artırmak gereklidir. Elbette bu, sürekli yetiştirme ve marksizmin bilgilerini sistematik biçimde öğretmenin arka plana itilmesi anlamına gelmez. Kesinlikle gelmez; ama yetişmemiş kişileri tıpkı *bizim* anladığımız gibi, tamamıyla bizim anlamımızda *öğretimden geçiren* savaş eylemlerinin yetiştirme ve öğretme bakımından şimdi çok daha önemli olduğunu unutmamalıdır. Marksizme olan "doktrin" bağlılığımızın, şimdi, devrimci olayların akışının her yerde yığına *gözlem yoluyla yapılan dersi* vermesi ve bütün bu ders saatlerinin asıl bizim dogmamızı onaylaması yoluyla pekişeceğini unutmamalıdır. Dogmadan vazgeçmeden, bulanık düşünceli aydın takımına ve devrimci boş kafalılara karşı kuşkulu ve şüpheci tutumumuzu gevşetmekten sözetmiyoruz; tam tersine. Dogmayı öğretmeye ilişkin ve bir sosyal-demokratın hiçbir durumda unutmaması gereken yeni yöntemlerden sözediyoruz. Eski "dogmatik" öğretilerimizi artık gruplara değil, yığınlara kazandırmak için büyük devrim olaylarına ilişkin gözleme dayanan öğretilerden örneğin uygulamada terörü yığının ayaklanması ile bağlantılı yapmanın zorunlu olduğu, eğitim görmüş Rus toplumunun liberalizmi ardında bizim burjuvazinin sınıf çıkarlarının bulunduğunu anlamak gerektiği yollu öğretiden yararlanmanın şimdi ne kadar önemli olduğundan sözediyoruz (bkz: *Vperyod*, n° 3'te bu konu ile ilgili olarak toplumsal-devrimcilerle yapılan polemik*).

Öyleyse, yüksek sosyal-demokrat istemlerimizi hafifletmek, katı barışmazlığımızı gevşetmek burada sözkonusu değildir; sözkonusu olan, birini olduğu gibi ötekini de *yeni* yollardan ve yeni öğretim yöntemleriyle güçlendirmektir. Savaş zamanlarında acemi askerler doğrudan doğruya savaş eylemlerinde yetiştirilmek zorundadır. Bundan dolayı yeni öğretim yöntemleriyle yiğitliğinizi artırın, yoldaşlar! Durmadan yeni savaş gruplarını daha yüreklice kurun, onları savaşa yollayın, daha çok işçi gencini kendinizden yana kazanın, komitelerden işyeri gruplarına, meslek birliklerinden öğrenci çevrelerine kadar tüm parti örgütlerinin alışılmış çerçevesini genişletin! Bu davada bizim neden olacağımız her gecikmenin sosyal-demokratların düşmanlarına yarayacağını düşünün; çünkü yeni dereler sabırsızca yeni bir yol arar ve sosyal-demokrat bir dere yatağı bulamayınca sosyal-demokrat olmayan bir yatağa akarlar. Devrimci hareketin her pratik adımının genç acemilere ancak sosyal-demokrat bilimi kaçınılmaz ve silinmez biçimde öğreteceğini unutmayın, çünkü bu bilim çeşitli sınıfların güçlerinin ve eğilimlerinin nesnel ve doğru biçimde tartılmasına dayanır, devrim ise, eski üstyapının yıkılmasından ve kendilerine göre yeni bir üstyapı kurmaya çalışan çeşitli sınıfların bağımsız halde ortaya çıkmasından başka bir şey değildir. Yalnız devrimci bilimimizi salt bir biçimsel dogma durumuna düşürmeyin, süreç olarak taktik ve süreç olarak örgütle ilgili acınacak sözlerle, kopukluğu, kararsızlığı ve girişkenlik eksikliğini haklı gösteren sözlerle onu bayağılaştırmayın. Çok çeşitli gruplara çok çeşitli girişimleri verin, çevrelere daha geniş etkinlik alanı verin ve bunların, bizim öğütlerimizden tamamıyla ayrı ve bunlardan bağımsız olarak, devrimci olayların akışınının acımasız istemleri yoluyla doğru yola kesinlikle yöneldiklerinden kuşkunuz olmasın. Politikada çoğu zaman düşmandan öğrenmek gerektiği, eski bir gerçektir. Devrim zamanlarında ise düşman bizi, doğrú sonuçlar çıkarmaya her zaman olağanüstü etkin ve hızlı biçimde zorlar. [...]

*Vperyod*, n° 9.
8 Mart (23 Şubat) 1905
*Werke*, Bd. 8, s. 206-209

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 8, s. 70-77. —*Ed.*

V. İ. LENİN

# POLİTİKA İLE EĞİTİMBİLİMİN BİRBİRİNE KARIŞTIRILMASI ÜZERİNE

KAPİTALİSTLERLE ya da hükümetle tektük yapılan savaşlarda işçilerin uğratıldığı her yenilgide kötümserliğe kapılan, işçi hareketinin daha yüce ve yüksek hedeflerine ilişkin her konuşmayı, yığınlar üzerindeki etki derecemizin yetersizliğine işaret ederek hafifseyen ve engelleyen sosyal-demokratların sayısı bizde az değildir. Buna yetecek gücümüz yoktur! Bunu yapamayız! der böyle kişiler. Yığınların ortamını bile doğru olarak tanımıyorsak, yığınla kaynaşmasını, işçi yığınını seferber etmesini bilmiyorsak, devrimde öncü olarak sosyal-demokratların rolünden sözetmek anlamsızdır! Bu yılın 1 Mayısında sosyal-demokratların uğradığı başarısızlıklar, böylesi ruh hallerini önemli ölçüde güçlendirmiştir. Menşevikler ya da yeni iskracılar, bunları ele almakta elbette acele ettiler, çünkü bir kez daha bir sloganı olağanüstü bir slogan olarak ortaya atacaklardı: Yığınlara yakla-

şın! Sanki birini kızdırmak için, sanki devrimci geçici hükümetle devrimci demokrat diktatörlük vb. ile ilgili düşüncelere ve konuşmalara yanıt olsun diye.

Bu kötümserliğin, aceleci yeni iskracı yazarların bundan çıkardığı sonuçların, sosyal-demokrat harekete ağır zararlar vermeye elverişli olan çok tehlikeli bir eğilim gösterdiğini açıkça söylemek gerekir. Her canlı ve yaşamla sıkı sıkıya bağlı parti için özeleştiri kuşkusuz kesinlikle zorunludur. İnsanın kendisinin hoşuna giden iyimserlikten daha saçma bir şey yoktur. Yığınlar üzerindeki etkimizin, kılı kılına marksist propaganda ve ajitasyonumuzun, işçi sınıfının ekonomik savaşımı ile bağlantımızın vb. derinleştirilmesinin ve genişletilmesinin, genişletilmesinin ve derinleştirilmesinin her zaman, kesinlikle zorunlu olduğuna işaret etmekten daha haklı bir şey yoktur. Ama asıl böyle uyarmalar sürekli olarak ve her zaman, her türlü koşul altında ve her durumda haklı olduğu için, özel sloganlar haline getirilemezler, üstlerine sosyal-demokraside herhangi bir özel akımın kurulması girişimlerini haklı çıkaramazlar. Burada bir sınır vardır; eğer bu sınır aşılırsa, bu tartışma götürmeyen doğru uyarmalar görevlerin daraltılmasına ve hareketin canlılığının engellenmesine, çağımızın *ivedi görevlerinin, ivedi siyasal* görevlerinin doktriner yoldan savsaklanmasına götürür.

Her zaman yığınlarla çalışmalı ve yığınlar üzerinde etkiyi *derinleştirmeli* ve genişletmelidir. Bu olmazsa bir sosyal-demokrat da sosyal-demokrat değildir. Hiçbir örgüt, hiçbir grup, hiçbir çevre, bu çalışmayı sürekli ve düzenli olarak yürütmezse sosyal-demokrat örgüt sayılamaz. İleri bir derecede proletaryanın özellikle bağımsız bir partisi olarak kendimizi başkalarından kesinlikle ayırmamızın anlamı, her türlü siyasal fırtınaların, aynı zamanda en güçlü siyasal fırtınaların —ve önemlisi siyasal dekor değişikliğinin— bu ivedi çalışmadan bizi başka yere yöneltmesine izin vermeksizin, olanak ölçüsünde tüm işçi sınıfını sosyal-demokrat bilinç düzeyine çıkarmak için bu marksist çalışmayı sürekli olarak ve sapmadan yapmamızda toplanır. Bu çalışma olmazsa siyasal etkinliğin bir oyuncak durumuna düşmesi kaçınılmaz olur, çünkü proletarya için bu etkinlik, ancak, belli bir sınıfın yığınını sarsması, onun ilgisini uyandırması ve onu olaylara etkin ve öncü biçimde katılmaya götürmesi halinde ve bu öl-

çüde ciddi bir önem kazanır. Daha önce de söylemiştik, bu çalışma her zaman zorunludur: her yenilgiden sonra onu anımsamak olanağı vardır ve anımsamak gerekir, onu belirtmek gerekir, çünkü bu çalışmanın zayıflığı *her zaman* proletaryanın yenilmesinin nedenlerinden biridir. Her yengiden sonra aynı biçimde onu *her zaman* anımsamalı ve önemine işaret etmelidir, çünkü aksi halde, yengi, ancak sözde bir yengi olur, ürünleri güvence altında olmaz, büyük genel savaşımımız açısından son hedefimiz için gerçek önemi varsayılmayacak kadar az olur ya da olumsuz bir sonuç bile verebilir (özellikle, kısmi bir yenginin uyanıklığımızı söndürmesi, güvenilmeyecek müttefikler karşısında güvensizliğimizi zayıflatması, düşmana karşı yeni ve daha ciddi bir saldırı anını bize kaçırtması halinde).

Ama en başta yığınlar üzerinde etkinin derinleştirilmesi ve genişletilmesi yolundaki bu çalışma her zaman aynı ölçüde zorunlu olduğu için, gerek her yengiden sonra ve gerek her yenilgiden sonra, gerek siyasal durgunluk zamanında ve gerek en fırtınalı devrim zamanında, asıl bu yüzden bu çalışmaya dikkatin çekilmesini özel bir slogan haline getirmemek gerekir; demagoji alanına kaymak ve ilerici, gerçekten devrimci biricik sınıfın görevlerini değerden düşürmek tehlikesi ile karşılaşmaksızın bunun üzerine özel bir akım kurmak olanağı yoktur. Sosyal-demokrat partinin siyasal etkinliğinde şimdi ve gelecekte her zaman belli bir eğitimbilim öğesi vardır: ücretli işçilerin tüm sınıfını, tüm insanlığın her türlü baskıdan kurtarılması için çalışan savaşımcılar olarak eğitmek gereklidir, bu sınıfın yeni ve durmadan yeni katmanlarını sürekli olarak yetiştirmelidir, bu sınıfın en geri, en geri kalmış, bilimimizden ve yaşamın biliminden en az etkilenmiş temsilcilerine gidebilmesini bilmek, onlarla konuşabilmek ve onların güvenini kazanmak, onları aynı ölçüde hızla ve sabırla sosyal-demokrat bilince götürecek hale gelmek için zorunludur; öğretimiz kuru bir dogma haline gelmemelidir, yalnızca kitapla verilmemeli, aynı zamanda proletaryanın bu en geri ve en gelişmemiş katmanlarının günlük yaşam kavgasına katılma yoluyla verilmelidir. Bu her günkü çalışmada, yineliyoruz, eğitimbilimin belli bir öğesi vardır. Bu çalışmayı savsaklayan bir sosyal-demokrat, sosyal-demokrat olmaktan çıkar. Bu doğrudur. Ama bizde şim-

di çoğu zaman, politikanın görevlerini eğitimbilime indirgemeye kalkışan bir sosyal-demokratın da —başka bir neden yüzünden olsa bile— sosyal-demokrat olmaktan çıkacağı unutuluyor. Bu "eğitimbilim"den özel bir slogan oluşturmayı, onu "politika"nın *karşısına koymayı*, bu karşı koymanın üstüne özel bir akım kurmayı, bu slogan adına sosyal-demokratların "politikacılarına" karşı çıkarak yığına başvurmayı düşünecek bir kimse, hemen ve kaçınılmaz olarak demagojiye kaymış olur.

Her karşılaştırmada bir eksiklik vardır, bu öteden beri bilinen bir şeydir. Her karşılaştırmada karşılaştırılan şeylerin ya da kavramların yalnız bir yanı ya da yalnız birkaç yanı karşı karşıya getirilir, öteki yanlar geçici olarak ve bir kayıt altında dışta bırakılır. Okura herkesçe bilinen, ama çoğunlukla savsaklanan bu gerçeği anımsatalım; sosyal-demokrat partiyi de aynı zamanda bir ilk, orta ve yüksek bir okul olan büyük bir okulla karşılaştıralım. Bu büyük okul asla ve hiçbir koşul altında alfabe öğretimini, bilginin başlangıç nedenlerinin ve kendi başına düşünmenin başlangıç nedenlerinin öğretilmesini savsaklayamayacaktır. Bununla birlikte herhangi biri daha ileri bilginin konularını alfabeyi öne sürerek bir kenara atmak isterse, herhangi biri bu daha ileri bilginin güvenilir olmayan, şüphe götüren, "dar" sonuçlarını (alfabeyi öğrenen çevre ile karşılaştırılınca, çok daha küçük bir insan çevresine ulaşan bilginin) ilkokulun sürekli, derin, geniş ve sağlam sonuçlarının karşısına koymaya kalkışmak isterse, inanılmayacak bir dargörüşlülük ortaya koymuş olur. Hatta kendisi, bu büyük okulun tüm anlamını tamamıyla bozmaya yardım etmiş olur, çünkü daha ileri bilginin konularının görmezlikten gelinmesi, yalnızca şarlatanların, demagogların ve gericilerin, yalnızca alfabe öğrenmiş olan kişileri şaşırtmasını kolaylaştırır. Ya da başka bir örnek daha verelim: partiyi ordu ile karşılaştıralım. Acemilerin yetiştirilmesi, atışın öğretilmesi, temel askerî bilgilerin yığınlara genişliğine ve derinliğine verilmesi ne barışta, ne de savaş zamanlarında unutulabilir. Bununla beraber manevraların ya da gerçek çarpışmaların önderleri [...]

Haziran 1905'te yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 8, s. 450-453.

V. İ. LENİN

# DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

(PARÇA)

## 13. SONUÇ. YENEBİLİR MİYİZ?

[...] Devrimci dönem, yalnız tümden kör olanların görmediği yeni görevler getirmiştir. Bir kısım sosyal-demokratlar bu görevleri kesinlikle benimsiyor ve onları gündeme koyuyorlar: silahlı ayaklanma ertelenemez, gecikmeksizin ve bütün gücünüzle buna hazırlanın; unutmayın ki, kesin yengi için bundan vazgeçilemez; cumhuriyetin, geçici hükümetin, proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğünün sloganlarını atın! Öteki sosyal-demokratlar ise, geri çekiliyorlar, yerinde sayıyorlar, sloganlar atacak yerde konuşmalar yapıyorlar, eskinin güçlendirilmesi yanında yeniyi de gösterecekleri yerde uzun uzadıya ve cansıkıcı biçimde eskiyi geveliyorlar, yeninin karşısında kaçamaklar icad ediyorlar, kesin yenginin koşullarını belirlemede beceriksiz oluyor-

lar, tam yengiye erişilmesi yolunda çabaya tek başına ve yalnızca uygun düşecek sloganları ortaya koymada beceriksiz oluyorlar.

Bu oyalama politikasının sonucu, gözler önünde apaçık duruyor. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin "çoğunluğunun" devrimci burjuva demokrasiye yaklaşması masalı, hiçbir olgu ile, "bolşeviklerin" hiçbir önemli kararı ile, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. kongresinin hiçbir eylemi ile doğrulanmayan bir masal olarak kalıyor. Ama buna karşılık oportünist monarşik burjuvazi, *Osvobojdenye* biçiminde, uzun zamandır yeni iskracılığın "ilkesel" eğilimlerini *selamlıyor* ve şimdi de kendi suyu ile doğrudan doğruya kendi değirmenini işletiyor. "Gizli işlere" ve "ayaklanmaya", devrimin "teknik" yönünün abartılmasına, silahlı ayaklanma için dolaysız olarak slogan ortaya konulmasına, aşırı istemler "devrimciliğine" vb., vb. karşıt olarak yeni iskracıların tüm "sözcüklerini" ve "düşünceciklerini" kabulleniyor. Kafkasya'da "menşevik" sosyal-demokratların tüm bir konferansının kararı ve bu kararın yeni *İskra* yazıişleri tarafından onaylanması, bütün bunlardan şu açık sonucu çıkarıyor: proletarya devrimci demokratik diktatörlüğe katılınca, burjuvazi yolunu değiştirmekle kalmıyor. Bununla her şey söylenmiş demektir. Bununla, proletaryanın monarşist burjuvazinin yedekçisine dönüşmesi kesinlikle onaylanmıştır. Bununla, yeni iskracı oyalama politikasının *siyasal önemi*, tek bir kişinin rasgele açıklaması ile değil, tüm bir akım tarafından açıkça onaylanan karar ile gerçekten kanıtlanmıştır.

Bu olgular üzerinde iyice düşünen bir kimse, sosyal-demokrat harekette iki kanadın ve iki eğilimin bulunduğuna herkesin dikkatini çekmesinin gerçek önemini anlayacaktır. Bu eğilimleri büyük ölçüde incelemek için bernştayncılığı ele alın. Bernştayncılar, kendilerinin ve yalnız kendilerinin proletaryanın gerçek sıkıntılarını bildiğini ve onun güçlerinin gelişmesinden, tüm çalışmanın derinliğine desteklenmesinden, yeni toplumun öğelerinin hazırlanmasından, propaganda ve ajitasyonun yürütülmesinden kendilerinin anladığını tıpkı bunun gibi öne sürüyorlardı ve öne sürüyorlar. Biz, olanın açıkça kabul edilmesini istiyoruz! — diyor Bernstein ve bununla "son hedefi" *olmayan* "hareketi" uygun görüyor, yalnız savunma taktiğini uygun görüyor ve "burjuvazinin yolu-

nu değiştirmekle kalmadığı" korkusunun taktiğini övüyor. Bernştaynçılar da devrimci sosyal-demokratların "jakobenciliğine", "proleter öz etkinliğe" karşı anlayışlı olmayan "edebiyatçılar"a vb., vb. sövüp sayıyorlardı. Gerçekte devrimci sosyal-demokratlar, herkesçe bilindiği gibi, günlük küçük çalışmaları, güçlerin hazırlanmasını ve benzeri şeyleri savsaklamayı düşlerinden bile geçirmiyorlardı. Onların istediği tek şey, son hedefin açıkça bilinmesi, devrimci görevlerin açıkça tanımlanmasıydı; yarı-proleter ve yarı küçük-burjuva katmanları proletaryanın devrimci düzeyine yükseltmek istiyorlardı, ama bu düzeyi, "burjuvazinin yolunu değiştirmekle kalmadığı" biçimindeki oportünist düşüncelerle düşürmek istemiyorlardı. Partinin aydın oportünist kanadı ile proleter devrimci kanadı arasındaki bu karşıtlığın en belirgin anlatımı her halde şu soruda bulunuyordu: *Dürfen wir siegen*?,* yenmemize razı olurlar mı?, yenmek bizim için tehlikeli değil midir?, yenmeli miyiz? Bu soru ilk bakışta ne kadar garip gelirse gelsin, bir kez sorulmuştur ve sorulması gerekliydi, çünkü oportünistler yengiden korkuyorlardı, proletaryayı bununla korkutuyorlardı, ondan kötülük geleceği kehanetinde bulunuyorlardı ve açıkça yengiye çağıran sloganlarla alay ediyorlardı.

Aydın oportünist ve proleter devrimci eğilimler yönündeki aynı temel bölünme bizde de vardır, yalnız burada sosyalist değil, demokratik devrimin sözkonusu olması biçiminde çok derin bir ayrım gösterir. Biz de de ilk bakışta çelişkili gelen soru sorulmuştur: "Yenebilir miyiz?" Bu soru Martinov tarafından onun *İki Diktatörlük*'ünde sorulmuştur; kendisi burada, ayaklanmayı çok iyi hazırlamamız ve tamamıyla başarılı olarak yürütmemiz hali için yıkım kehanetinde bulunmuştur. Bu soru, yeni iskracıların tüm yayınlarında geçici devrimci hükümet konusu ile birlikte sorulur; bu arada sürekli olarak Millerand'ın bir burjuva oportünist hükümete katılmasını, Varlin'in[50] bir küçük-burjuva devrim hükümetine katılmasıyla aynı kaba koymaya büyük bir çaba ile, ama başarısızca çalışılır. Bu bir kararda saptanmıştır: "Burjuvazi yolunu değiştirmekle kalmaz". Örneğin Kautsky, şimdi, geçici devrimci hükümetle ilgili kavgamızın henüz avlanmamış bir ayının postunun paylaşılmasını anımsattığını alay ede-

* Yenebilir miyiz? —ç.

rek söylüyorsa da, bu alay, ancak, yalnız kulaktan duyma sözlerle bilgi sahibi oldukları bir şey üzerinde konuşurken akıllı ve devrimci sosyal-demokratların bile hedefe raslatamadıklarını gösterir. Alman sosyal-demokrasisi, ayıyı avlayacak (sosyalist devrimi gerçekleştirecek) duruma henüz gelmemiştir, ama onu *avlayabilir* miyiz konusundaki polemik ilkesel ve pratik-siyasal bakımdan en büyük önemi taşımıştır. Rus sosyal-demokratları, "kendi ayısını avlayabilecek" (demokratik devrimi gerçekleştirebilecek) duruma henüz gelmemiştir, ama onu *avlayabilir* miyiz sorusu, Rusya'nın tüm geleceği için ve Rus sosyal-demokrasisinin geleceği için son derece ciddi bir önem taşımaktadır. Yenebileceğimize ilişkin inanç olmaksızın, ordunun enerjik ve başarılı biçimde toplanmasından ve yönetilmesinden sözedilemez.

Bizim eski ekonomistleri ele alalım! Onlar da, karşıtlarının suikastçı, jakoben olduğunu (bkz: *Raboçeye Dyelo*, özellikle n° 10 ve ikinci parti kongresinde program tartışması sırasında Martinov'un konuşması), politikaya dalınca yığınlardan koptuklarını, işçi hareketinin temellerini unuttuklarını, proleter özetkinliği hesaba katmadıklarını vb., vb. bağıra bağıra söylüyorlardı. Ama gerçekte "proleter özetkenliğin" bu yandaşları, proletaryanın görevlerine ilişkin olarak kendi dar, bağnaz görüşlerini işçilere zorla kabul ettirmeye çalışan oportünist aydınlardı. Gerçekte ekonomizm karşıtları, eski *Iskra*'dan herkesin anlayabileceği gibi, sosyal-demokrat çalışmanın tek bir yanını bile savsaklamamışlar ya da arka plana itmemişler ve ekonomik savaşımı bir an bile unutmamışlardır. Ama aynı zamanda, güncel ve eski yakın siyasal sorunları bütün kapsamı ile ortaya koymasını bilmişler ve işçi partisinin liberal burjuvazinin "ekonomik" bir yedekçisi haline dönüşmesine karşı çaba göstermişlerdir.

Ekonomistler, politikanın temelini ekonominin meydana getirdiğini ezbere öğrenmişlerdi, ama onu, siyasal savaşımın ekonomik savaşım durumuna indirgenmesi gerektiği biçiminde "anlamışlardı". Yeni iskracılar, demokratik devrimin ekonomik temelinin burjuva devrimi olduğunu ezbere öğrenmişlerdir, ve onu, proletaryanın demokratik görevlerinin burjuva ılımlılığı düzeyine indirilmesi ve bu sınırlar içinde tutulması, bu sınırların ötesinde "burjuvazinin yol değiştire-

ceği" biçiminde anlamışlardır. Ekonomistler, çalışmanın derinleştirilmesi özürü altında, proleter özetkinlik ve saf sınıf politikası özürü altında, gerçekte, işçi sınıfını burjuva liberal politikacılara teslim ettiler, yani partiyi, nesnel önemi asıl burada bulunan yeni bir yola götürdüler. Yeni iskracılar aynı özürlerle gerçekte demokratik devrimde proletaryanın çıkarlarına burjuvazi uğruna ihanet ediyorlar, yani partiyi nesnel önemi asıl burada olan bir yola götürüyorlar. Ekonomistler için siyasal savaşımda hegemonya sosyal-demokratların davası değil, aslında liberallerin davası olarak görünüyordu. Yeni iskracılar için demokratik devrimin etkin biçimde yürütülmesi sosyal-demokratların değil, gerçekte demokratik burjuvanın davası olarak görünüyor, çünkü proletaryanın yürütmesi ve daha üstün olarak katılması devrimin "hızını" "zayıflatırmış".

Kısacası, yeni iskracılar, yalnız ikinci parti kongresinde kendilerinin yönünün oluşması türünden değil, aynı zamanda kendilerinin bugün demokratik devrimde proletaryanın görevlerini ortaya koyuş biçimine göre de ekonomizm akımının taklitçileridir. Partinin aydın oportünist kanadı da böyledir. Bu kanat, örgüt sorununda aydınların anarşist bireyciliği ile işe başladı, konferans tarafından kabul edilen "tüzük"te yayın işlerinin parti örgütünden ayrılmasını, dört aşamalı olanını bile değil de dolaylı seçim biçimini, demokratik temsil sistemi yerine Bonapart tipi bir plebisit sistemini, son olarak da bir bölük ile bütün arasında "anlaşma" ilkesini getirdiği için "süreç olarak örgütsüzleşme" ile işi bitirdi. Bu kişiler partinin taktiğinde de böyle yanlış bir tutuma düştüler. "Zemstvo kampanyası planı"nda zemstvo politikacılarının karşısına çıkmayı "gösteri yapmanın en ileri türü" diye ilan ettiler, çünkü (9 Ocak arifesinde!) politika sahnesinde yalnız iki etkin güç gördüler — hükümet ve burjuva demokrasisi. Dolaysız, pratik sloganın yerine, kendi kendine silahlanmaya ilişkin derin bir istekle donanma istemini koyarak, silahlı ayaklanma görevlerini, geçici hükümetin, devrimci demokratik diktatörlüğün görevlerini şimdi resmî kararlarında bozdular ve budadılar. "Burjuvazinin yolunu değiştirmekle yetinmediği" — onların son kararının bu kapanış uzlaşması, tuttukları yolun partiyi nereye götüreceği sorusuna ışık getiriyor.

Rusya'da demokratik devrim, toplumsal ve ekonomik doğası bakımından bir burjuva devrimdir. Ama bu yerinde marksist savı yalnızca yinelemek yetmez. Ona inmesini ve siyasal sloganların saptanmasında onu kullanmasını bilmek gerekir. Şimdiki, yani kapitalist üretim ilişkilerinin tabanı üzerinde tüm siyasal özgürlük elbette burjuva özgürlüğüdür. Özgürlük istemi, özellikle burjuvazinin çıkarlarını dile getirir. Onun temsilcileri ilk olarak bu istemi ortaya atmışlardır. Yandaşları da her yerde elde edilen özgürlüğü efendiler olarak kullanmışlar, onu gösterişsiz ve tamamıyla burjuva bir ölçüye indirmişler ve barış zamanlarında son derece ustaca, fırtınalı zamanlarda hayvanca gaddar biçimde devrimci proletaryanın ezilmesi ile bağlantılı hale getirmişlerdir.

Ama bundan, özgürlük için savaşımın yapılmaması ya da bu savaşımın öneminin azaltılması sonucunu, ancak narodnikler tipindeki isyancılar, anarşistler ve "ekonomistler" çıkarabilirdi. Bu aydın dargörüşlü öğretiyi proletaryaya zorla kabul ettirme, her zaman yalnız geçici, ancak onun direnmesine karşılık ulaşılabilen bir başarıydı. Proletarya, siyasal özgürlüğe gereksinmesi olduğunu, bu özgürlüğün doğrudan doğruya burjuvaziyi pekiştirmesine ve örgütlemesine karşın, onu herkesten çok kendisinin gereksediğini içgüdü ile seziyordu. Proletarya sınıf savaşımından kaçmaktan değil, sınıf savaşımını geliştirmesinden, onu yaygınlaştırmasından, daha bilinçli, daha örgütlü,daha kararlı yürütmesinden kurtuluşunu bekliyor. Siyasal savaşımın görevlerini küçülten kişi, sosyal-demokrat kişiyi bir halk konuşmacısı olmaktan çıkararak bir *trade-union* sekreterine çevirir. Demokratik burjuva devrimde proleterlerin görevlerini küçük gören, sosyal-demokrat kişiyi halk devrimi önderliğinden çıkararak serbest bir işçi birliğinin yöneticisi haline döndürür.

Evet, *halk* devrimi. Sosyal-demokratlar, halk sözcüğünün burjuva demokratik biçimde kötüye kullanılmasına karşı tamamıyla haklı olarak savaştılar ve savaşıyorlar. Bu sözcükle, halk arasındaki uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarına karşı gösterilen anlayışsızlığın örtülmemesini istiyorlar. Proletaryanın partisi için tam sınıf bağımsızlığını korumanın zorunlu olduğu noktasında tümüyle direniyorlar. Ama "halkı", en ilerici sınıfın kendi kabuğu içinde kalması, dar bir ölçüde sı-

nırlandırılması ve dünyanın ekonomik egemenlerinin yol değiştirmekle kalmadığı türden düşüncelerle etkinliğini kısması için "sınıflara" ayırmıyorlar — tersine, en ilerici sınıfın, orta sınıfların yarı-hamlığından, sebatsızlığından ve kararsızlığından etkilenmeksizin, daha büyük bir enerji ile, daha büyük bir coşkuyla tüm halkın başında tüm halkın davası yolunda savaşması için bunu yapıyorlar.

İşte, demokratik devrimde etkin siyasal sloganların konulması yerine, tüm dilbilgisi çekimlerinde "sınıflar" sözcüğünün yalnızca yüksek sesle yinelenmesini getiren bugünkü yeni iskracıların çoğunlukla anlamadığı da budur!

Demokratik devrim, burjuva devrimdir. Z rla yeniden dağıtım ya da toprak ve özgürlük sloganı —boynueğik ve aydınlanmamış, ama ışık ve mutluluk yolunda büyük bir istekle çaba gösteren köylü yığınlarının bu çok yaygın sloganı— burjuvadır. Ama biz marksistler, proletaryanın ve köylülerin gerçek özgürlüğü için, burjuva özgürlüğü ve burjuva ileriliği yolu dışında başka bir yol bulunamayacağını bilmek zorundayız. Unutmamalıyız ki, bugün sosyalizmi yakınlaştırmada, eksiksiz siyasal özgürlükten, demokratik bir cumhuriyetten, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünden başka bir araç yoktur ve olamaz da. Hiçbir koşul koşmayan, hiç kuşkusu olmayan ve geriye doğru bakmayan en ilerici ve tek devrimci partinin temsilcileri olarak, demokratik devrimin görevlerini tüm halkın gözü önüne olabildiği kadar genişlikte, cesaretle ve böylesine bir girişkenlikle koymak zorundayız. Bu görevlerin dikkate alınmaması, marksizm üstüne teorik bir karikatür ve marksizmin bağnazca çarpıtılmasıdır; pratik-politik bakımdan ise bununla devrim davası, devrimin gerektiği gibi gerçekleştirilmesinden kesinlikle ürkecek olan burjuvaziye teslim edilir. Devrimin tam bir yengisi için sözkonusu olan güçlükler çok büyüktür. Güçleri çerçevesinde bulunan her şeyi yaparlarsa, çabaları gericiliğin direnmesiyle, burjuvazinin ihanetiyle, yığınların aydınlanmamışlığı ile boşa gidecek olsa da yaparlarsa, proletaryanın temsilcilerini hiç kimse kınayamayacaktır. Ama eğer sosyal-demokrasi, kazanmaktan korktuğu için, burjuvazinin yüzçevirmesi kaygısıyla hareket ettiği için demokratik devrimin devrimci enerjisini azaltacak olursa ve devrimci ateşi söndürecek olursa, herkes ve herşeyden

önce de sınıf bilinçli proletarya kendisini suçlayacaktır.

Devrimler tarihin lokomotifleridir, demişti Marx.[51] Devrimler ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramlarıdır. Halk yığını, yeni toplumsal koşulların etkin bir yaratıcısı olarak, devrim sırasında olduğu kadar hiçbir yerde kendini gösteremez. Giderek sağlanan ilerlemenin dar, küçük-burjuva ölçüsüne vurulursa, böyle zamanlarda halk mucizeler yaratacak durumdadır. Ama böyle bir zamanda devrimci partilerin önderlerinin de görevlerini daha genişliğine ve daha yiğitçe ortaya koyması, attıkları sloganların yığınların devrimci girişkenliğinden her zaman daha önde gitmesi, onlara meşalelik etmesi, demokratik ve sosyalist ülkümüzü tüm yüceliği ve tüm güzelliği ile göstermesi, eksiksiz, koşulsuz ve kesin yengiye giden en yakın, en dolaysız yolu göstermesi zorunludur. Devrimden korkarak, dolaysız yoldan korkarak dolaşık yolları, kaçamak yolları ve uzlaşma yollarını araştırmayı, *Osvobojdenye* çevresinde gruplanmış burjuvazi oportünistlerine bırakalım. Böylesi yollara sürüklenmeye bizi kaba güçle zorlarlarsa, gene de günlük küçük çalışmalarımızda görevimizi yapmaya çalışacağız. Ama önce seçilecek yol üzerinde kararı sert bir savaşım verecektir. Dolaysız ve kesin yol uğrundaki sert, özverili savaşım için yığınların coşturucu enerjisini ve devrimci coşkunluğunu kullanmak istemeseydik, devrimin hainleri ve dönekleri olarak kendimizi gösterirdik. Burjuvazinin oportünistleri gelecekteki gericiliği korkakça düşünsünler, işçileri hiçbir şey, ne gericiliğin dehşet salmaya hazırlandığı düşüncesi, ne de burjuvazinin yol değiştirmeye hazırlandığı düşüncesi korkutacaktır. İşçiler uyuşma beklemiyorlar ve sadaka istemiyorlar; gerici güçleri acımasızca yoketmeye, yani *proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü* kurmaya çalışıyorlar.

Kuşkusuz fırtınalı bir zamanda partimizin gemisini, sömürücüleri tarafından işçi sınıfının özsularının acılı ve yavaş bir yoldan emilmesi anlamına gelen liberal gelişmenin sessizce "kayıp gitmesinde" olduğundan daha büyük tehlikeler beklemektedir. Kuşkusuz devrimci demokratik diktatörlüğün görevleri, "aşırı muhalefetin" ve salt parlamenter olan savaşımın görevlerinden bin kez daha güç ve karmaşıktır. Ama şimdiki devrimci dönemde, bu barışçı akışı ve tehlikesiz "muhalefet" yolunu bilerek yeğlemeye kalkışan bir kim-

se, en iyisi bir süre sosyal-demokratik çalışmadan uzak durmalı ve devrim sona erinceye kadar, bayram günü geçinceye ve her günkü yaşam yeniden başlayıncaya kadar, kendisinin sınırlı günlük yaşam ölçüsü en ileri sınıfın görevleri için çok cansıkıcı bir uyumsuzluk, çok tiksindirici bir çarpıtma olmaktan çıkıncaya kadar beklemelidir.

Tüm halkın ve özellikle köylülerin başında — tam bir özgürlük, kesin bir demokratik devrim, cumhuriyet için! Tüm emekçilerin ve sömürülenlerin başında — sosyalizm için! Gerçekte devrimci proletaryanın politikası bu olmalıdır, devrim sırasında her taktik sorunun çözümlenmesine ve işçi sınıfının her pratik adımına girmesi ve onları belirlemesi gereken sınıf sloganı böyle olmalıdır. [...]

Haziran-Temmuz 1905'te yazılmıştır
*Werke*, Bd. 9, s. 96-104.

V. İ. LENİN

# GÖREVLERİMİZ VE İŞÇİ DELEGELERİ SOVYETİ

(PARÇALAR)

[...] Gelelim şimdi asıl konumuza, bence, *Novaya Jizn* n° 5'te (RSDİP'nin olgularla ilgili bu merkez organının yalnız beş sayısını gördüm) soruyu şöyle koyarken yoldaş Radin haklı değildir: İşçi delegelerinin sovyeti mi, yoksa parti mi? Bence, soru böyle konamaz, yanıtın da *mutlaka* şöyle olması gerekir: *Hem* işçi delegelerinin sovyeti *hem de* parti. Soru — son derece önemli bir soru— yalnızca, sovyetin görevleri ile Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin görevleri arasındaki sınırın nasıl çizilebileceği ve bunların birbiriyle nasıl bağlantılı olacağı noktasında toplanıyor.

Bence, sovyetin tamamıyla ve tümden herhangi bir tek partiye bağlanması amaca uygun düşmez. Bu görüş belki okuru şaşırtacaktır ve ben de (bunun dışardan bir kimsenin

görüşü olduğunu bir kez daha üzerine en çok basarak anımsatmaktan geri durmayarak) görüşlerimi açıklamaya hemen başlıyorum.

İşçi delegeleri sovyeti genel grev sonucu ortaya çıktı, greve dayanarak ve grevin hedefleri için oluştu. Grevi kim yürüttü ve yengi ile sonuçlandırdı? Arasında sosyal-demokrat olmayanların da, ne mutlu ki azınlık olarak, bulunduğu *tüm* proletarya. Grevin hedefleri neydi? Hem ekonomik, hem de siyasal hedefler. Ekonomik hedefler, *tüm* proletaryayı, tüm işçileri ve kısmen tüm emekçileri bile ilgilendiriyor, yani yalnızca ücretli işçiler çerçevesinde kalmıyordu. Siyasal hedefler tüm halkı, daha doğru bir deyimle, Rusya'nın tüm halklarını ilgilendiriyordu. Siyasal hedefler, Rusya'nın tüm halklarının mutlakiyet yönetiminin, serfliğin, adaletsizliğin ve polis keyfiliğinin boyunduruğundan kurtarılmasından oluşuyordu.

Sözümüzü sürdürelim. Proletarya ekonomik savaşımı sürdürmeli mi? Kesinlikle evet, bu konuda sosyal-demokratlar arasında iki türlü görüş yoktur ve iki türlü görüş olamaz. Bu savaşım yalnız sosyal-demokratlar tarafından ya da yalnızca sosyal-demokrat bayrağı altında mı yürütülmelidir? Bence, hayır; ben öteden beri, *Ne Yapmalı*?'da açıkladığım (ancak tamamıyla başka, şimdi eskimiş olan koşullar altında) görüşteyim, yani sendikalara üye olmayı ve bunun sonucu olarak sendikal, ekonomik savaşıma katılmayı da yalnızca sosyal-demokrat partinin üyeleri ile sınırlandırmayı doğru bulmuyorum.* Bence, çeşitli mesleklerin örgütü olarak işçi delegelerin sovyeti, kendisine *tüm* işçilerin, hizmetlilerin, odacıların, gündelikçilerin vb. delegelerinin, genel olarak tüm emekçi halkın yaşamının iyileştirilmesi için ortaklaşa savaşabilen ve savaşmak isteyen *herkesin*, hiç değilse temel siyasal namusluluğa sahip *herkesin*, karayüzler[52] dışında kalan herkesin delegelerinin katılması yolunda çaba göstermelidir. Ama biz sosyal-demokratlar kendi açımızdan, birincisi, (olanak çerçevesinde) tüm parti örgütlerimizin toplam üyelerinin sendika örgütlerine girmelerini, ikincisi, görüşlerine bakılmaksızın proleter yoldaşlarla ortak savaşımdan, *tek bir* doğru, tek bir gerçek proleter dünya gö-

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 5, s. 467-484. —*Ed.*

rüşünün —*marksizmin*— yorulmadan ve yolundan şaşmadan propaganda edilmesinde yararlanmayı sağlamaya çalışacağız. Böyle bir propaganda için, böyle bir propaganda ve ajitasyon çalışması için, siyasal bilinci olan proletaryanın tamamıyla bağımsız, sağlam ilkeli sınıf partisini, yani Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisini mutlaka koruyacağız, pekiştireceğiz ve geliştireceğiz. Sosyal-demokrat, planlı ve örgütlü çalışmamızla çözülmez bağları bulunan proleter savaşımın her adımı, Rusya'da işçi sınıfının *yığınlarını* sosyal-demokratlara gittikçe daha çok yaklaştıracaktır.

Ama sorunun ekonomik savaşımı ilgilendiren bu yarısı, oldukça basittir ve olağanüstü görüş ayrılıklarına bile götüremez. Sorunun siyasal önderlikle, siyasal savaşımla ilgili ikinci yarısı için durum değişiktir. Okuru biraz daha şaşırtmak tehlikesini göze alarak hemen söylemek zorundayım ki, bu noktada da bana, işçi delegeleri sovyetinden sosyal-demokrat programın kabulünü ve Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisine girmeyi istemek uygun görünmüyor. Bana göre, siyasal savaşımın önderliği için şimdilik *gerek* sovyet (üzerinde hemen konuşulması gereken bir yönde değişikliğe uğrayan), *gerek* parti aynı ölçüde kesinlikle gereklidir.

Belki yanılıyorum,ama bence (benim elimde bulunan ve tam olmayan, yalnız "kâğıt değeri olan" belgelere dayanarak söylüyorum), işçi delegelerinin sovyeti siyasal bakımdan bir *geçici devrim hükümetinin* tomurcuğu olarak görülmelidir. Bence, sovyet, olabildiği kadar çabuk kendini tüm Rusya'nın geçici devrim hükümeti ilan etmeli ya da (aynı şey demek, yalnız başka biçimde) geçici bir devrim hükümeti *kurmalıdır*.

Siyasal savaşım, şimdi, devrimin güçleriyle karşıdevrimin güçlerinin aşağıyukarı dengeli halde bulunduğu bir gelişme aşamasına ulaşmış bulunuyor, çünkü çarlık hükümetinin *artık* devrimi bastıracak gücü yoktur, devrim ise *henüz* kara-yüzler hükümetini silip süpürecek kadar güçlü değildir. Çarlık hükümetinin çöküşü tamamlanmıştır. Ama bu hükümet canlı bedende çürüdüğü için, çıkardığı ceset zehiri ile Rusya'yı kötü kokulara boğuyor. Çarlığın, karşıdevrimin güçlerinin çöküşüne karşılık, devrimci güçlerin *örgütlenmesini* mutlaka hemen, gecikmeksizin, en ufak bir erteleme olmaksızın ortaya koymalıdır. Bu örgütlenme özellik-

le son günlerde övgüye değer hızlı gelişmeler göstermiştir. Gerek devrimci ordu bölüklerinin (savunma gruplarının vb.) kuruluşu, gerek proletaryanın sosyal-demokrat yığın örgütlerinin hızla gelişmesi, gerek devrimci köylüler tarafından köylü komitelerinin kurulması, gerek asker ceketli proleter kardeşlerimizin, özgürlüğe ve sosyalizme giden zorlu ve zahmetli, ama güvenli ve sevindirici yolu açmakta olan denizcilerin ve askerlerin ilk kez serbestçe biraraya gelmeleri bunu gösteriyor.

İşte şimdi tüm gerçekten devrimci, devrimci etkinlik gösteren tüm güçlerin biraraya getirilmesi bir eksiklik. Halkın içine saldığı köklerle canlı, diri ve güçlü, yığınların güvenine mutlaka sahip, bitip tükenmez bir devrimci enerjiyle dolu, örgütlenmiş devrimci ve sosyalist partilerle sıkı bağları bulunan, tüm Rusya'ya özgü siyasal bir merkez eksikliği var. Böyle bir merkez ancak, siyasal grevi parlak biçimde yürütmüş olan, şimdi de genel silahlı halk ayaklanmasını örgütleyen, Rusya'ya yarı-özgürlüğü kazandıran ve tüm özgürlüğü kazandıracak olan devrimci proletarya tarafından yaratılabilir.

Sorulabilir: Niçin işçi delegelerinin sovyeti böyle bir merkezin çekirdeği olmasın? Sovyette yalnız sosyal-demokratlar bulunduğu için mi? Bu bir eksiklik değil, kazançtır. Her zaman söyledik, sosyal-demokratların burjuva demokratlarla savaşım için birleşmesi zorunludur. Biz bunu söyledik, işçiler ise yaptılar. İşçilerin bunu yapması çok iyi bir şey. *Novaya Jizn*'de, Toplumsal Devrimciler Partisinden[53] olan ve sovyetin partilerden birine sokulmasını protesto eden *işçi yoldaşların* bir mektubunu okuduğum zaman, işçi yoldaşların birçok noktalarda pratik bakımdan haklı olduğu düşüncesi birden kafamda doğdu. Elbette bizim görüşlerimizle onlarınki birbirinden ayrılıyor, elbette sosyal-demokratlarla toplumsal devrimcilerin birbirine kaynaşması sözkonusu olamaz, ama bunu sözkonusu eden de yok. Toplumsal devrimcilerin görüşüne katılan ve proletaryanın saflarında savaşan işçiler, bizim kesin inancımıza göre çelişkiye düşüyorlar, çünkü gerçekten proleter bir iş yaptıkları halde, proleter olmayan görüşleri taşıyorlar. Bu çelişkiye karşı bizim mutlaka en güçlü ideolojik savaşımı vermemiz gerekiyor, ama bu savaşım öyle olmalı ki, bundan, güncel, en önemli, yaşam soru-

nu olan, herkesçe kabul edilmiş, tüm namuslu insanları birleştiren devrim davası zarar görmesin. Biz öteden beri toplumsal devrimcilerin görüşlerini sosyalist olmayan, devrimci demokrat görüşler olarak kabul ediyoruz. Ama savaşımın hedefleri bizi, partilerin tam bir bağımsızlıkla aynı yolda gitmeleri yükümlülüğü altına sokuyor, ve sovyet de bir savaşım örgütüdür ve öyle de olmalıdır. İyi yürekli ve namuslu devrimci demokratları, demokratik devrimi yaptığımız anda kovalamak saçmadır, hatta deliliktir. Onların çelişkisinin hakkından kolay geliriz, çünkü bizim görüşlerimizi tarihin kendisi doğruluyor, her adımda gerçeğin kendisi doğruluyor. Bizim yayınlarımız onlara sosyal-demokrasiyi öğretmemişse, devrimimiz bunu öğretecektir. [...]

Bana göre, işçi delegelerinin sovyeti, siyasal önderliğin devrimci merkezi olarak çok geniş değil, tersine çok dar bir örgüttür. Sovyet, kendisini geçici devrim hükümeti olarak ilan etmeli ya da böyle bir hükümet kurmalıdır ve bunun için yalnız işçilerin değil, birincisi, her yerde ellerini özgürlüğe doğru uzatmış olan denizcilerin ve askerlerin, ikincisi, devrimci köylülerin, ve üçüncüsü, devrimci burjuva aydınların yeni temsilcilerini de bu işe katmalıdır. Sovyet, geçici devrim hükümeti için güçlü bir çekirdek seçmeli ve bu çekirdeği tüm devrimci partilerin, tüm devrimci (ama doğal olarak yalnız devrimci olan ve liberal olmayan) demokratların temsilcileri ile tamamlamalıdır. Biz, böyle bir genişlikte ve alacalıktaki karışımdan korkmuyoruz, tersine bunu istiyoruz, çünkü proletarya ile köylülerin birleşmesi olmaksızın, sosyal-demokratlarla devrimci demokratların savaşım birliği olmaksızın, büyük Rus devriminin tam bir başarıya ulaşması olanaklı değildir. Bu, açıkça belirlendirilmiş en yakın pratik görevlerin çözümü için geçici bir ittifak olacaktır; sosyalist proletaryanın daha önemli, temelli çıkarları, son hedefleri ile bağımsız ve sağlam ilkeli Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi tarafından yolundan şaşmadan korunacaktır. [...]

2-4 (15-17) Kasım 1905'te yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 10, s. 3-8.

V. İ. LENİN

# PARTİ ÖRGÜTÜ VE PARTİ YAZINI

(PARÇA)

[...] Parti yazınının bu ilkesi neden oluşuyor? Yalnızca sosyalist proletarya için yazın çalışmasının bazı kişilerin ya da grupların kazanç kaynağı olamamasından değil, hiçbir yönden bu çalışma genel proleter davadan bağımsız bir bireysel konu olamaz. Batsın partisiz yazarlar! Batsın edebiyatla ilgili üstün insanlar! Yazın çalışması, genel proleter davanın bir *parçası*, tüm işçi sınıfının tüm siyasal bilinçli öncüsü tarafından harekete geçirilen bütün halindeki büyük sosyal-demokrat bir mekanizmanın "vidası ve somunu" olmalıdır. Yazın çalışması, örgütlü, plana uygun, birleşik sosyal-demokrat parti çalışmasının bir parçası olmalıdır.

"Her karşılaştırma sakattır", diyor bir Alman atasözü. Benim, yazın çalışmalarını bir vidayla ve mekanizması olan

canlı hareketle karşılaştırmamda da sakatlık vardır. Hatta, fikirlerin özgür savaşımını, eleştiri özgürlüğünü, edebiyat yaratıcılığı özgürlüğünü vb., vb. küçük düşüren, öldüren, "bürokratlaştıran" böyle bir karşılaştırma yüzünde gürültü koparan histerik aydınlar mutlaka bulunacaktır. Böyle bir gürültü, aslında, yalnızca burjuva aydın bireyciliğinin anlatımıdır. Kuşkusuz, edebiyat yaratıcılığı mekanik benzetmeciliğe, düzleştiriciliğe, çoğunluğun azınlık üzerindeki egemenliğine en az dayanabilen şeydir. Kuşkusuz, bu alanda kişisel girişkenliğe ve bireysel eğilimlere geniş yer verilmesi, düşünceler ve tasarımlar için, biçim ve içerik için hareket alanı sağlanması mutlaka zorunludur. Bundan hiç kimsenin kuşkusu yoktur, ama bütün bunlar, yalnızca, proletaryanın parti çalışmasının yazınla ilgili kısmının proletaryanın parti çalışmasının öteki kısımları ile tıpatıp eşit tutulamayacağını kanıtlar. Bütün bunlar, yazın çalışmasının mutlaka ve her halde sosyal-demokrat parti çalışmasının öteki kısımlarıyla ayrılmaz biçimde bağlantılı kısmı olduğu yolunda, burjuvazinin ve burjuva demokrasinin gözünde yabancı ve garip olan savı asla çürütmez. Gazeteler, çeşitli parti örgütlerinin organları olmalıdır. Yazarların mutlaka parti örgütlerine bağlı olması gereklidir. Yayınevleri ve depolar, satışyerleri ve okuma salonları, kitaplıklar ve kitap dağıtım kuruluşları, bütün bunların hepsinin parti buyruğu altında olması ve ona hesap verme yükümlülüğü altında bulunması zorunludur. Bütün bu çalışmanın örgütlü sosyalist proletarya tarafından izlenmesi ve denetlenmesi zorunludur, proletarya bütün bu çalışmaya, hiçbiri dışta kalmama koşulu ile, canlı proleter davanın canlı soluğunu üfürmeli ve böylece eski, yarı-oblomovcu, yarı-dermeçatma, yazar aklına estiği gibi yazar, okur eline geldiği gibi okur[54] diyen Rus ilkesinin dayandığı tabanı söküp atmalıdır.

Elbette biz, Asya sansürü ile Avrupa burjuvazisinin paçavraya çevirdiği edebiyat yaratımının bu değişiminin bir kalemde gerçekleşebileceği savında değiliz. Herhangi bir tekbiçim sistem ya da görevin çözümlenmesinin birkaç kararla ilan edilmesi düşüncesinden çok uzağız. Hayır, bu alanda şemacılıktan en az sözedilebilir. Sözkonusu olan, tüm partimizin, Rusya'nın tüm bilinçli sosyal-demokrat proletaryasının bu yeni görevi tanıması, açıklığa kavuşturması

ve çözümünü her yerde ele almasıdır. Serfçi sansürün tutsaklığından kurtularak, burjuva dermeçatma edebiyat ilişkilerinin tutsaklığına girmek istemiyoruz ve girmeyeceğiz. Özgür bir basın, yalnız polis karşısında özgür değil, aynı zamanda sermaye ve meslekte ilerleme düşkünlüğü karşısında özgür, hatta burjuva anarşist bireycilikten bile arınmış bir basın istiyoruz ve yaratacağız.

Bu son sözler bir çelişki ya da okurların alaya alınması gibi gelebilir. Nasıl olur! diye haykıracaktır belki de, özgürlüğün ateşli bir dostu, bir aydın. Nasıl olur! Edebiyat yaratımı gibi nazik, bireysel bir konuyu kolektifçiliğin buyruğuna vermek istiyorsunuz! İşçilerin oyçokluğu ile bilim, felsefe, estetik sorunları üzerinde karar vermesini istiyorsunuz! Salt bireysel zihinsel yaratımın salt özgürlüğünü yadsıyorsunuz.

Sakin olun, beyler! Birincisi, parti yayınlarından ve bunların parti denetimi altına sokulmasından sözediyoruz. Herkesin hoşuna giden şeyi en ufak bir sınırlamaya sokmadan okumak ve yazmak özgürlüğü vardır. Ama her özgür örgüt (bu arada parti), partiye aykırı görüşleri övmek için partinin tabelasından yararlanmak isteyen üyelerini bu işten uzaklaştırmak özgürlüğüne de sahiptir. Söz ve basın özgürlüğü tam olmalıdır. Ama örgütlerin özgürlüğü de tam olmalıdır. Ben sana söz özgürlüğü adına istediğin gibi bağırma, yalan söyleme ve yazma hakkını tam olarak tanıyorum. Ama sen de bana örgütlerin özgürlüğü adına, şunu ya da bunu söyleyen kimselerle bir ittifak kurma ya da ittifakı çözme hakkını tanımalısın. Parti, partiye aykırı görüşleri öven üyelerini kendisinden uzaklaştırmadığı zaman, kaçınılmaz olarak önce ideolojik ve sonra da maddesel bakımdan parçalanacak, isteğe bağlı bir kuruluştur. Ama partiye uygun olanla aykırı olan arasındaki sınırın saptanması için, parti programı vardır, partinin taktik kararları ve tüzüğü vardır, son olarak da uluslararası sosyal-demokrasinin, proletaryanın uluslararası gönüllü birliklerinin tüm deneyimi vardır; proletarya kendi partilerine, tamamıyla pürüzsüz olmayan, tamamıyla saf marksist olmayan, tamamıyla doğru olmayan değişik unsurları ya da akımları sürekli olarak alır, ama sürekli olarak da partisinde dönemsel "temizliklere" girişir. Bunun için, siz burjuva "eleştiri özgürlüğünün" yandaşları olan baylar, bizde de parti *içinde* bunlar olacaktır: partimiz şimdi birden yı-

ğın partisi oluyor, şimdi açık örgüte ansızın geçiş dönemini yaşıyoruz, şimdi bize kaçınılmaz olarak (marksist açıdan) doğru olmayan kişiler gelecektir, hatta belki bazı hıristiyanlar, hatta belki bazı mistikler de gelecektir. Bizim, midelerimiz sağlamdır, bizler kaya gibi sağlam marksistleriz. Biz bu *doğru olmayan kişileri sindireceğiz. Parti içinde* düşünce ve eleştiri özgürlüğü, bize, insanların parti denilen özgür birlikler halinde gruplaşması özgürlüğünün bulunduğunu asla unutturmayacaktır.

İkincisi, burjuva bireyci baylar, size söylemek zorundayız ki, mutlak özgürlüğe ilişkin konuşmalarınız ikiyüzlülükten başka bir şey değildir. Para gücüne dayanan bir toplumda, emekçi yığınların dilenci yaşamı ve bir avuç zenginin de tufeyli yaşamı sürdüğü bir toplumda hiçbir olgusal ve gerçek "özgürlük" bulunamaz. Sayın yazar, siz burjuva yayıncınızdan bağımsız mısınız, çerçeve ve resim içinde pornografi, "kutsal" sahne sanatının "tamamlayıcısı" olarak fuhuş isteyen burjuva okurlarınızdan bağımsız mısınız? Bu mutlak özgürlük, asıl, burjuva ya da anarşist deyimidir (çünkü dünya görüşü olarak anarşizm, başka türlü gösterilen burjuvalıktır). Hem toplumda yaşamak ve hem de ondan bağımsız olmak aynı anda olanaklı değildir. Burjuva yazarın, sanatçının ve sahne oyuncusunun özgürlüğü yalnızca para cüzdanına, parayla kandırılmaya ve kapatma olmaya maskeli (ya da ikiyüzlülükle maskelenen) bağımlılıktır.

İşte biz sosyalistler bu ikiyüzlülüğün maskesini düşürüyoruz, sahte tabelaları koparıp atıyoruz — sınıflardan bağımsız bir edebiyat ve sanat elde etmek için değil (bu ancak sınıfsız sosyalist toplumda sağlanabilecektir), sözde özgür, ama gerçekte burjuvaziye bağlı edebiyatı proletaryaya *açıkça* bağlı edebiyatla karşı karşıya getirmek için.

Bu özgür bir edebiyat olacaktır, çünkü kazanç tutkusu ve meslekte ilerleme konusu değil, sosyalizm düşüncesi ve emekçilere duyulan yakınlık, yeni ve durmadan yeni güçleri kendi safları için kazanacaktır. Bu özgür bir edebiyat olacaktır, çünkü tıkabasa doymuş bir kahramana değil, cansıkıntısı içinde bulunan ve yağlanmanın sıkıntısını çeken "üst tabakadan onbin kişiye" değil, ülkenin varlığını, gücünü, geleceğini temsil eden milyonlarca ve milyonlarca emekçiye hizmet edecektir. Bu özgür bir edebiyat olacak, insanlığın

devrimci düşüncesinin son sözünü sosyalist proletaryanın deneyimi ve canlı emeği ile dirileştirecek, geçmişin deneyimi (sosyalizmin gelişmesini, ilkel, ütopik biçimlerinden başlayarak tamamlamış olan bilimsel sosyalizm) ile günümüzün deneyimi (işçi yoldaşların bugünkü savaşımı) arasında sürekli bir karşılıklı etkilenme yaratacaktır.

Öyleyse haydi işbaşına, yoldaşlar! Önümüzde güç ve yeni, ama büyük ve minnet duyulacak bir görev vardır — kapsamlı, çok yanlı çok değişik edebiyat yaratılmasını sosyal-demokrat işçi hareketi ile sıkı ve çözülmez bir bağ içinde örgütlemek. Tüm sosyal-demokrat edebiyat, parti edebiyatı olmalıdır. Bütün gazeteler, dergiler, yayınevleri vb. derhal yeniden örgütlenmeye geçmek ve şu ya da bu temel üzerinde bunların şu ya da bu parti örgütüne tamamıyla geçebilmesi için hazırlıklar yapmalıdır. Ancak o zaman "sosyal-demokrat" edebiyat gerçekten sosyal-demokrat olacak, ancak o zaman edebiyat görevini yerine getirebilecek, ancak o zaman burjuva toplum çerçevesinde bile, burjuvazinin tutsaklığından kurtulmak ve gerçekten en ilerici ve sonuna kadar devrimci sınıfın hareketi ile kaynaşmak durumunda olabilecektir.

*Novaya Jizn*, n° 12,
13 Kasım 1905.
*Werke*, Bd. 10, s. 30-34.

V. İ. LENİN

# RSDİP'NİN BİRLEŞME KONGRESİ İÇİN TAKTİK PLATFORM

## RSDİP'NİN BİRLEŞME KONGRESİNE VERİLEN KARAR TASARILARI[55]

(PARÇALAR)

### ÖTEKİ ULUSLARIN SOSYAL-DEMOKRAT PARTİLERİ İLE İLİŞKİLER

1. *Devrim sırasında Rusya'nın* bütün uluslarının proletaryasının ortak savaşım yoluyla gittikçe daha güçlü biçimde birleştiğini;

2. bu ortak savaşımın Rusya'nın çeşitli ulusal sosyal-demokrat partilerini birbirine gittikçe daha çok yaklaşmaya götürdüğünü;

3. birçok kentlerde eski federatif komiteler yerine ilgili bölgenin tüm ulusal sosyal-demokrat örgütlerinin birlik halindeki komitelerin kurulduğunu;

4. çoğu ulusal sosyal-demokrat partilerin halen, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin ikinci kongresi tarafından haklı olarak geri çevrilen federasyon ilkesi üzerinde direnmediklerini

gözönüne alarak, aşağıdaki noktaları bildiriyor ve parti

kongresinin bunları karara bağlamasını istiyoruz:

1. Rusya'nın tüm ulusal sosyal-demokrat partilerinin tek bir Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi olarak en kısa zamanda kaynaşması için enerjik önlemler almak zorunludur;

2. birleşme temeli, her yerin tüm sosyal-demokrat örgütlerinin tamamıyla birleşmesi olmalıdır;

3. parti, her ulusun sosyal-demokrat proletaryasının tüm parti çıkarlarının ve gereksinmelerinin karşılanmasını, bu arada proletaryanın kültür ve yaşam biçimindeki özelliklerinin de dikkate alınmasını uygulamada güvenceye bağlamalıdır; bunun araçları ve yolları şunlar olabilir: ilgili ulusun sosyal-demokratlarının özel toplantılarının düzenlenmesi, ulusal azınlıkların partinin yerel, bölgesel ve merkez kuruluşlarında temsil edilmesi, özel yazar, yayıncı ve ajitasyon gruplarının vb. oluşturulması.

*Not*: Parti MK'de ulusal azınlıkların temsili örneğin şöyle düzenlenebilir: genel parti kongresi MK'ne kendi adayları arasından belli sayıda üye alır, bu adaylar Rusya'nın halen ayrı sosyal-demokrat örgütlerinin bulunduğu bölgelerinin bölgesel parti kongreleri tarafından saptanır.

## PARTİ ÖRGÜTLENMESİNİN İLKELERİ

1. Partide demokratik merkezcilik ilkesinin genel olarak halen kabul edildiği;

2. bu ilkenin şimdiki siyasal koşullar altında eyleme dönüştürülmesi güç olmakla birlikte, belli sınırlar içinde gene de olanaklı bulunduğu;

3. parti örgütünün gizli ve legal aygıtının birleştirilmesinin parti için son derece zararlı olduğunun anlaşıldığı ve hükümetin kışkırtmalarda bulunmasına yardım ettiği

gözönüne alınarak, aşağıdaki noktaları bildiriyor ve parti kongresinin bunları karara bağlamasını istiyoruz:

1. seçilebilme ilkesi parti örgütlerinde aşağıdan yukarıya doğru gerçekleştirilmelidir;

2. bu ilkeden yapılacak sapmalar, örneğin iki aşamalı seçimler ya da seçilen organlara sonradan girme vb., yalnızca aşılamayan polis engelleri karşısında ve özel olarak öngörülmüş olağanüstü durumlarda olanaklıdır;

3. parti örgütünün gizli çekirdeğinin korunması ve pekiş-

tirilmesi ivedi zorunluluktur;

4. her türden açık davranışlar için (basında, toplantılarda, birliklerde, özellikle sendikal birliklerde, vb.) örgütlerin özel bölümleri kurulmalı, bunlar gizli hücrelerin durumuna hiçbir koşul altında zarar verici olmamalıdır;

5. partinin yalnız bir tek merkez aşaması olmalı, yani genel kongre, partinin merkez organının yazıişlerini vb., görevlendiren tek bir MK seçmelidir.

*Partiniye İsvestiya*, n° 2,
20 Mart 1906.
*Werke*, Bd. 10, s. 152-153, 156.

V. İ. LENİN

# ELEŞTİRİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE EYLEMLERİN BİRLİĞİ

(PARÇA)

[...] Eleştiri, parti programının ilkeleri çerçevesinde tamamıyla özgür olmalıdır (örnek olarak RSDİP'nin ikinci kongresinde Plehanov'un bu konuda yaptığı konuşmayı anımsatırız) ve yalnız parti toplantılarında değil, yığınsal toplantılarda da böyle olacaktır. Böyle bir eleştiri ya da böyle bir "ajitasyon" (çünkü eleştiri ajitasyondan ayrılmaz) yasaklanamaz. Partinin siyasal eylemi bir bütün oluşturmalıdır. Belli eylemlerin bütünlüğünü zedeleyen her türlü "çağrı", gerek yığınsal toplantılarda ve gerek parti toplantılarında ve parti basınında sözkonusu olamaz. [...]

*Volna*, n° 22,
20 Mayıs 1906
*Werke*, Bd. 10, s. 447.

V. İ. LENİN

# KADETLEŞEN SOSYAL-DEMOKRATLARA KARŞI SAVAŞIM VE PARTİ DİSİPLİNİ

(PARÇA)

[...] Disiplinin önemine ve işçi partisinde disiplin kavramına ilişkin görüşlerimizi sık sık ana çizgileriyle belirttik. *Eylem birliği, tartışma ve eleştiri özgürlüğü* — bizim tanımlamamız böyledir. Ancak böyle bir disiplin en ilerici sınıfın demokratik partisine yakışır. İşçi sınıfının gücü örgüttür. Yığınların örgütü olmazsa proletarya hiçtir. Örgütlenmiş proletarya her şeydir. Örgütlenme eylem birliğidir, pratik eylemin birliğidir. Ama elbette tüm eylemler ve her türlü işlev yalnız ileriye götürüldüğü ve geri itilmediği için, proletaryayı ideolojik bakımdan birbirine perçinlediği, onu yücelttiği ve aşağı düşürmediği için, bozmadığı, zayıflatmadığı için ve yalnız bu ölçüde değer taşır. İdeolojik içeriği olmayan örgüt, pratikte işçileri iktidar sahibi burjuvazinin acınacak uydula-

rı haline dönüştüren bir bozukluktur. Bundan dolayı proletarya tartışma ve eleştiri özgürlüğünden yoksun bir eylem birliği tanımaz. Bundan dolayı sınıf bilinci olan işçiler, ilkelerin çok ciddi biçimde çiğnenebileceğini ve dolayısıyla tüm örgütsel ilişkilerin kesilmesinin zorunluluk haline geleceğini asla unutamazlar. [...]

*Proletari*, n° 8,
23 Kasım 1906.
*Werke*, Bd. 11, s. 314-315.

V. İ. LENİN

# SOSYAL-DEMOKRASİ VE DUMA SEÇİMLERİ

(PARÇA)

[...] Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi demokratik biçimde örgütlenmiştir. Bu demektir ki, bütün parti işleri — dolaysız olarak ya da temsilciler yoluyla— tüm parti üyeleri tarafından eşit çerçevede yerine getirilir. Bu arada tüm önde gelen yöneticiler, tüm yürütücü organlar, tüm parti kuruluşları seçimle işbaşına getirilirler, hesap vermekle yükümlüdürler ve görevden alınabilirler. Petersburg örgütünün işlerini, seçimle kurulan RSDİP Petersburg komitesi yürütür. Ama Petersburg örgütünün en yüksek kuruluşu, tüm parti üyelerini (6.000 kadar) bir toplantıda biraraya getirme olanağı bulunmadığı için, örgütün *temsilciler* kuruludur. Örgütün *tüm* üyeleri, bu kurula temsilci yollama hakkına sahiptir: belli sayıda parti üyesi için bir delege, örneğin son olarak

kurulun saptadığı gibi, 50 üye için bir delege. Bu temsilcilerin tüm parti üyeleri tarafından *seçilmesi* gereklidir ve temsilcilerin kararı, tüm yerel örgüt için bir konu üzerinde en yüksek ve kesin karardır.

Ama hepsi bu kadarla bitmez. Bir konu üzerinde gerçekten demokratik bir karar vermek için, örgütün seçilmiş temsilcilerinin biraraya getirilmesi yeterli değildir. Örgütün *tüm* üyelerinin, temsilcilerin seçiminde aynı zamanda *bağımsız olarak ve kendi başına*, tartışılan ve tüm örgütü ilgilendiren konuda tutum alması gereklidir. Demokratik biçimde örgütlenmiş partiler ve dernekler, en başta, son üyesine kadar herkesin görüşünü almaktan —hiç değilse en önemli durumlarda ve özellikle *yığının* bağımsızca ortaya çıktığı siyasal bir eylemin sözkonusu olması halinde, örneğin grev halinde, seçimlerde, herhangi bir önemli yerel kuruluşun boykot edilmesi halinde, vb.— vazgeçemezler.

Böyle durumlarda temsilci yollamayı niçin yetersiz görmek zorunluluğu vardır? Niçin *tüm* parti üyelerinin oyuna başvurmak ya da "referandum" denilen şeye gitmek gereklidir? Kuşkusuz, yığınsal eylemlerin başarısı için her işçinin buna bilinçle ve isteyerek katılması gerekli olduğu için. *Her işçi* gerçekten bilinçle ve kendi isteğiyle konu üzerinde karar vermemişse, grevler oybirliğiyle yürütülemez, seçimler bilinçle gerçekleştirilemez. Grev yapmalı mı, yapmamalı mı? Kadetler için oy vermeli mi, vermemeli mi? Tüm siyasal konularda tüm parti üyelerinin oyu ile karara varmak olanaklı değildir; bu, sonsuz, yıpratıcı ve verimsiz bir oylamacılık olur. Ama özellikle önemli konular, *yığınların kendisinin* belli bir eylemi ile dolaysız bağıntılı konular, gerçekten demokratik işlevde bulunulmak isteniyorsa, yalnız temsilci yollama yoluyla değil, tüm parti üyelerinin oyuna başvurma yoluyla karara bağlanmak zorundadır. [...]

13-14 (26-27) Ocak 1907'de
yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 11, s. 438-439.

V. İ. LENİN

# RSDİP'NİN BEŞİNCİ KONGRESİ İÇİN KARAR TASARILARI

(PARÇA)

## 6. PROLETARYA İÇİNDEKİ ANARKO-SENDİKALİST AKIMLA İLGİLİ OLARAK PARTİSİZ İŞÇİ ÖRGÜTLERİ ÜZERİNE

1. RSDİP'de partisiz bir işçi kongresi için yoldaş Akselrod'un ajitasyonu ile ilgili olarak, Sosyal-Demokrat İşçi Partisini ortadan silmeye ve bunun yerine proletaryanın partisiz bir siyasal örgütünü kurmaya yönelen bir akımın başgöstermesini (Larin, Şçeglo, El, İvanovski, Mirov, Odessa'da yayınlanan *Osvobojdeniye Truda* ["Emeğin Kurtuluşu"] adlı broşür);

2. aynı zamanda parti dışında ve partiye karşı proletaryada bir anarko-sendikalist ajitasyon yapılmasını, bu ajitasyonda partisiz işçi kongresi ve partisiz örgütler sloganının ortaya atılmasını (*Zoyusnoye Dyelo* ["Birlik Davası"] ve bunun Moskova grubu, Odessa'da anarşist basın vb.);

3. RSDİP'nin genel Rusya konferansının kasım ayında aldığı karar dikkate alınmaksızın, partimizde, partisiz örgütlerin kurulması amacını güden bir dizi örgütsüzlük eylemleri görüldüğünü;

4. öte yandan RSDİP'nin, işçi sınıfında sosyal-demokratların etkisini güçlendirmek ve sosyal-demokrat işçi hareketini pekiştirmek için çok ya da az devrimci bir gelişme anında işçi delegelerin sovyetleri gibi belli partisiz örgütlerden yararlanmaktan asla vazgeçmemesini (bkz: Petersburg komitesinin ve *Proletari*, n° 3 ve 4'te işçi kongresi üzerine Moskova Komitesinin Eylül kararları);

5. işçi delegelerin sovyetleri, işçi yetkili konseyleri vb. gibi partisiz temsilcilik kuruluşlarının sosyal-demokrasinin gelişmesi amacıyla örgütlendirilmesi ya da kullanılmasının başlayan hareketin zemini üzerinde olanaklı bulunduğunu, bununla ilgili olarak sosyal-demokrat partinin örgütlerinin, eğer sosyal-demokrasi çalışmasını proletarya yığınları arasında sağlam ve geniş bir taban üzerinde doğru olarak örgütlendirmesini biliyorsa, böylesi kuruluşların aslında fazlalık meydana getirebileceğini dikkate almasının zorunlu olduğunu

dikkate alarak kurul, aşağıdaki noktaları açıklar:

1. Proletarya içindeki anarko-sendikalist harekete, sosyal-demokratlar arasındaki akselrodcu ve larinci fikirlere karşı en kararlı ve ilkeye ilişkin bir savaşım zorunludur;

2. RSDİP'nin parti örgütünü içten zayıflatmaya ya da sosyal-demokrasinin yerine proletaryanın partisiz siyasal örgütlerini koymak için ondan yararlanmaya yönelik örgütsel ve demagojik girişimlere karşı en kararlı bir savaşım zorunludur;

3. sosyal-demokrat parti örgütlerinin parti içi işçi yetkili konseylerine, işçi delegeleri sovyetlerine ve bunların temsilcilerinin kongrelerine katılması ve böylesi kuruluşların oluşturulmasına, zorunluluk halinde ve partiye sımsıkı uygun yollardan sağlanması, sosyal-demokrat işçi partisinin güçlenmesine ve pekişmesine yardım etmesi koşulu ile izin verilebilir;

4. sosyal-demokratların etkisini proletaryanın geniş yığınlarına yaymak ve pekiştirmek için, bir yandan sendikaların örgütlenmesinde daha çok çalışmak, sosyal-demokrat

propaganda ve ajitasyonu onlarda güçlendirmek, öte yandan da işçi sınıfının gittikçe daha geniş tabakalarını çeşitli parti örgütlerinde çalışmak üzere kazanmak gereklidir.

15-18 Şubat (28 Şubat-3 Mart)
1907'de yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 12, s. 135-136.

V. İ. LENİN

# BURJUVA PARTİLERE KARŞI TUTUM

(PARÇALAR)

BURJUVA partilere karşı tutum, "genel" ya da "teorik" diye adlandırılan konulardan, yani partinin halen önünde bulunan herhangi bir pratik görevle bağıntılı olmayan konulardan sayılır. RSDİP'nin Londra kongresinin[56] gündemine böyle konuların alınmasına, orada ne yazık ki fraksiyonu olmayan Trotski'nin de desteklediği menşeviklerle bundcular sert bir savaşımla karşı çıktılar. Partimizin oportünist kanadı, başka sosyal-demokrat partilerde de görüldüğü gibi, kongrenin "yansız", "pratik" bir gündemi olmasını savundu. "Genel, daha geniş" konulardan ürktü. Son aşamada geniş anlamıyla ilkesel bir politikanın, tek gerçek pratik politika olduğunu unuttu. Özel sorunlara yaklaşımda bulunan herkesin, önce genel sorunları çözmeksizin, kaçınılmaz olarak her adımda, kendisinin farkına varmadan, bu genel konular üzerinde tökezleyeceğini unuttu. Ve her durumda bunlar üzerinde körükörüne tökezlenirse, bunun anlamı, o kişinin politikasının en kötü sendelemelere ve ilkesizliğe mahkum olmasıdır.

Koca bir dizi "genel konunun" parti kongresinin gündemine alınmasında direnen bolşevikler, Polonyalıların ve Litvanyalıların yardımı ile ancak bir konuyu geçirmeyi başardılar: burjuva partilere karşı tutum. Bu konu da kongrenin tüm ilke sorunlarının başına geçmekle kalmadı, aynı zamanda tüm çalışmanın birinci yerini aldı. Böylece öyle oldu ki, ve hemen tüm —ve mutlaka da tüm önemli— görüş ayrılıklarının, Rus devriminde proletaryanın pratik politikasının sorunlarında tüm ayrılıkların gerçek kaynağı olduğu için, proleter olmayan partilere karşı tutumumuzun değişik biçimde yargılanması sonucu zorunlu olarak doğdu. Sosyal-demokratlar arasında, Rus devriminin daha ilk başlangıcında, devrimin karakteri ve proletaryanın onda oynayacağı rol konusunda iki temel görüş kendini göstermeye başladı. Bu temel görüşlerin ayrımına girmeden RSDİP'deki taktik görüş ayrılıklarını incelemeye çalışan bir kimse, küçük şeyler ve ayrıntılar arasında umutsuzca kendini yitirir. [...]

Şöyle sorulabilir: Parti kongresinin bu tasarıyı temel olarak almasının hangi ilkesel önemi vardı? Parti kongresi proleter taktiğin hangi temel noktaları yüzünden bu tasarı çevresinde birleşti ve menşeviklerin tasarısını geri çevirdi?

Her iki tasarı dikkatle okunursa, bu temel noktalardan ikisi kolayca saptanabilir. Birincisi, bolşeviklerin tasarısı gerçekte proleter olmayan partilerin sosyalistçe eleştirisini yapıyor. İkincisi, bu karar tasarısı şimdiki devrimde proletaryanın taktiğini tam olarak saptıyor, devrimin "önderi" kavramına tam bir açıklık getiriyor, açık bir içerik veriyor ve vurma sırası gelince kiminle "birleşik halde" vurulabileceğini ve hangi koşullar altında vurmak gerektiğini açıklıyor.

Menşeviklerin karar tasarısının başlıca yanlışı, ne birini, ne de ötekini yapması ve bu boşluk dolayısıyla oportünizme, yani en sonunda sosyal-demokrat politikanın yerine liberal politikanın geçirilmesi için bütün kapıları açmasında toplanıyor. Gerçekte, menşeviklerin proleter olmayan partileri sosyalist eleştiriden geçirmesi incelenirse, görülür ki, bu eleştiri şu sava dayanıyor: "Bu (yani bizim) devrimin getirdiği toplumsal ve ekonomik koşullar ve tarihsel durum, burjuva demokratik hareketin gelişmesini engelliyor, çünkü bir kutupta savaşımda kararsızlık ve eski düzenin barışçı ve anayasal olarak ortadan kaldırılmasına ilişkin düşler yaratı-

yor, öteki kutupta da küçük-burjuva devrimciliğine ve tarımsal ütopyalara ilişkin düşler yaratıyor."

Birincisi, biz burada partilerle ilgili bir karar tasarısı üzerinde duruyoruz, bu tasarıda partilerin adları verilmiyor. İkincisi, önümüzde öyle bir tasarı var ki, burada burjuva demokrasisinin çeşitli "kutupları"nın sınıfsal içeriği incelenmiyor. Üçüncüsü, bu tasarıda, çeşitli sınıfların "devrimimize karşı" tutumunun ne olması gerektiğine hiçbir yönden değinilmemiştir. Bütün bu eksikler biraraya getirilirse, tasarıda marksist *sınıf savaşımı öğretisinin ortadan kaybolduğu* sonucuna varmak gerekir.

Burjuva partilerin değişik tiplerini meydana getiren, kapitalist toplumun çeşitli sınıflarının temel çıkarları değildir, birisinde barışçı düşleri ve ötekilerde "devrimciliği" yaratan sınıf çıkarları değildir. Hayır. Birtakım bilinmeyen toplumsal ve ekonomik koşullar ve tarihsel durum *genel olarak burjuva demokratik hareketin gelişmesini engeller.* O halde sermayenin uzlaşmaya hazırlığını ve köylülerin devrimciliğini ortaya çıkaran, kapitalist, serflikten kurtulmakta olan toplumda burjuvazinin ve köylülerin durumu değil, yalnızca birtakım koşullar ve onunla birlikte "devrimimizin" durumudur. Hatta bir sonraki noktada, "devrimin gelişmesini engelleyen bu olumsuz eğilimlerin" "geçici durgunluğun içinde bulunduğumuz döneminde" özellikle güçlü olarak "gün yüzüne çıktığı" söylenir.

Bu, marksist bir teori değil, çeşitli toplumsal eğilimlerin köklerini çeşitli sınıfların çıkarlarının *dışında* arayan liberal bir görüştür. Bu, bir sosyalist tasarı değil, solcu kadet bir tasarıdır; her iki kutbun uçları azarlanır, kadetlerin[57] oportünizmi ve halkçıların devrimciliği yerilir, bununla da gerçekte bunların ikisinin arasında bulunan *ortadaki şey* övülür. Acaba karşımızda, kadetlerle toplumsal devrimciler arasındaki değerli ortayı arayan *halk sosyalistleri*[58] yok mu düşüncesi, elimizde olmadan kafamızda doğuyor.

Bizim menşevikler Marx'ın sınıf savaşımına ilişkin teorisini terketmeselerdi, "eski düzene" karşı savaşımda burjuvazinin ve köylülerin değişik sınıfsal durumunun, partilerin değişik tiplerinin açıklaması olduğunu anlarlardı: bir yanda liberaller ve öteki yanda halkçı partiler. Rus devrimi boyunca görülmedik bir çoklukta ortaya çıkan bütün bu değişik ve

son derece ayrı partiler, gruplar ve siyasal örgütlerin durmadan ve her zaman (gerici partilerle proletaryanın partisi dışında) bu iki tipten birinin eğiliminde oldukları, her türlü kuşkunun dışındadır ve hiçbir kanıtı gerektirmez. Tek bir burjuva demokratik hareketin "iki kutbuna" değinmekle yetinirsek, önemli bir konuda hiçbir şey söylememiş oluruz. İki "uç", iki kutup her zaman ve her konuda sözkonusu edilebilir. Bir ölçüde geniş olan her toplumsal harekette, her zaman böyle "kutuplar" vardır ve bir de azçok "güzel" olan bir orta vardır. Burjuva demokrasisini böyle nitelendirmek, marksist bir temel ilkeyi, *Rusya'da* partilerin değişik *tiplerinin sınıfsal* köklerinin tahlili için kullanacak yerde, bu temel ilkeyi hiçbir şey söylemeyen bir söz derekesine indirmek demektir. Menşeviklerde burjuva partilerin sosyalist eleştiriden geçirilmesi yoktur, çünkü tüm proleter olmayan muhalefet partilerini burjuva demokratik diye adlandıran kimse, sosyalist eleştiri yapmaktan çok uzaktır. Hangi sınıfların çıkarlarının ve özellikle belli bir anda hangi üstün çıkarların çeşitli partilerin ve bunların politikasının özünü belirlediğini göstermezsiniz, gerçekte marksizmi uygulamamış, *uygulamada* sınıf savaşımı teorisini fırlatıp atmış olursunuz. O zaman "burjuva demokratik" sözü size göre marksizm karşısında platonik bir saygı deyiminden başka bir şey değildir; çünkü, gerçi siz bu sözü kullanıyorsunuz, ama aynı zamanda onu ve liberalizmin ya da demokratizmin tipini burjuvaziye ve burjuvazinin belli tabakalarının kendi çıkarlarına bağlı göstermiyorsunuz. Demokratik reformlar partisinden ve kadetlerden tutun da *Tovariş*'ten partisiz Besaglavse'lere[59] kadar bizim liberallerin, marksizmin menşevikler tarafından *böyle* kullanıldığını görünce, demokraside oportünizmin ve devrimciliğin uçlarını zararlı diye niteleyen "fikirlere" coşku ile sarılmalarına şaşmamalıdır. Çünkü bu bir görüş değil, kaba bir boş sözdür. Gerçekte, liberalleri korkuya düşüren, "burjuva demokrasisi" *sözü* değildir! Onları korkutan, onların liberal programlarının ve sözlerinin hangi varlıklı sınıfların hangi maddesel çıkarlarına dayandırıldığının halk önünde açığa çıkmasıdır. Sözkonusu olan budur ve "burjuva demokrasisi" sözü değildir. Sınıf savaşımı öğretisini uygulayan kimse, sürekli olarak "burjuva demokrasisi" sözü ile istavroz çıkarır gibi uğraşan değil, ilgili partinin burjuva özü-

nün *nerede* dile geldiğini pratikte gösteren kimsedir.

"Burjuva demokrasisi" kavramı yalnızca, gerek oportünizmin, gerek devrimciliğin uçlarını mahkûm etmek için bir çağrı ise, o zaman bu kavram, marksist öğretiyi bayağı bir liberal söz derekesine indirir. Liberalin, bu kavramın böyle kullanılmasından korkusu yoktur, çünkü, belirtildiği gibi, *sözden* değil, şeyin kendisinden korkar. Kendisi için hoş olmayan ve "marksizm kokan" bir terimi kabul etmekle yetinebilir. Buna karşılık, kadetin, devrimi şu ya da bu eylemlerle satan, bir burjuvanın çıkarlarını temsil ettiği görüşünü, ne bir liberal, ne de *Tovariş*'ten bernştaynı kabul eder. İşte menşevikler, marksizmi, çıplak, hiçbir şey söylemeyen ve hiçbir yükümlülük getirmeyen bir söz haline getirecek biçimde kullandıkları için Besaglavse'ler, Prokopoviç, Kuskova, kadetler vb., menşevikliği desteklemeye sevinçle hazırdırlar. Menşevist marksizm, burjuva liberalizminin metresiyle ölçülerek kesilen bir marksizmdir.

Önümüzde bulunan konuda menşeviklerin tutumunun ilk büyük yanlışının, menşevikliğin gerçekte proleter olmayan partileri sosyalist eleştiriden geçirmemesi olduğu anlaşılıyor. Gerçekte menşeviklik, sınıf savaşımına ilişkin marksist öğretinin zeminini terkeder. Londra kongresi, sosyal-demokrat politikanın ve teorinin bu saptırılışına son vermiştir. İkinci büyük yanlış —gerçekte menşeviklik şimdiki devrimde proletaryanın bağımsız bir politikası olmasını kabul etmez, ona belli bir taktik göstermez— menşevikliğin, menşeviklerin karar tasarısından ortaya çıkan bir yasasıdır. Duruma göre liberallerle ve demokratlarla bir anlaşma yap — bu da başka bir yasadır. Politikanı liberal ve demokratik politika ile uyuştur (koordine et) — bu da onun üçüncü yasasıdır. Bu "Narodnaya Duma"da ve menşeviklerin o zamanki karar tasarısında dile gelen yasadır. Burada, istenildiği zaman üçüncü yasanın anılması dışta bırakılmalı; istekler ve istemler eklenmeli: "Proleter politika bağımsız olmalıdır", cumhuriyet istemini buna katmalı (menşeviklerin Londra parti kongresinde yaptıkları gibi) — ve bununla menşevikliğin ikinci büyük yanlışını ortadan kaldırma olanağı hiçbir yönden yoktur. Proleter politika, "bağımsız" sözünü uygun bir yere koymakla bağımsız hale gelmez, cumhuriyetin anılmasını katarak da bağımsız olmaz — bağımsızlık, yalnız, *ger-*

*çekten bağımsız yolun tam olarak gösterilmesinin sonucu* olur.

Gerçekte karşımızda oluşan şey, sınıfların nesnel ilişkisine ve toplumsal güçlere uygun olarak, iki eğilimin savaşımıdır: liberalizm devrime son vermek istiyor, proletarya ise devrimi sonuna kadar götürmek istiyor. Bu arada proletarya, liberalizmin bu eğilimini görmezse, onunla dolaysız savaşımda bulunma görevinin bilincinde değilse, demokrat köylüleri liberalizmin etkisinden kurtarmak için savaşım vermezse, *proletaryanın* politikası *gerçekte bağımsız değildir.* İşte bu gerçekte bağımsız olmayan politikayı yüceltmeyi menşevikler yasa haline getiriyorlar: anlaşmaların *çizgisini* saptamadan, devrimimizde iki taktiği birbirinden ayıran ana ayrım çizgisini saptamadan, duruma göre anlaşmalar yapmaya izin verilmesinin anlamı elbette budur. "Duruma göre anlaşmalar" — bu formülleştirme gerçekte hem kadetlerle sağlanan bloku, hem de "iktidarı tam Duma"yı, ayrıca da sorumlu bakanlığı, yani işçi partisinin gerçekten liberalizme bağımlı tüm politikasını örtmek içindir. Eğer işçi partisi, hem mutlakiyet yönetimine, hem de liberalizme karşı devrimi sonuna kadar götürmek için savaşımda bulunmayı, demokrat köylüler üzerindeki etki uğrunda liberalizmle savaşmayı kendisine özellikle görev haline getirmezse, belli bir tarihsel durumda bu partinin bağımsız bir politikasından sözedilemez. Avrupa'da 20. yüzyılın başında burjuva devrimin tarihsel koşulları öyle bir biçim almıştır ki, sosyaldemokratların başka türlü her politikası gerçekte liberal politikaya boyuneğmeye götürür.

Londra kongresinin proleter olmayan partilere ilişkin bolşevik karar tasarısını kabul etmesinin anlamı, işçi partisinin sınıf savaşımından başka yöne doğru tüm sapmaları kesinlikle geri çevirmesidir, proleter olmayan partilerin sosyalist eleştiriden geçirilmesinin ve şimdiki devrimde proletaryanın bağımsız devrimci görevinin pratikte kabul edilmesidir. (...)

1907'de yayınlanmıştır.
*Werke*, Bd. 12, s. 492-493, 499-504.

V. İ. LENİN

# PEKİ, YARGIÇLAR KİMDİR?

(PARÇALAR)

GENEL olarak RSDİP'de menşeviklerle bolşevikler arasındaki parçalanmaya ve özel olarak Londra kongresindeki* sert savaşıma ilişkin olarak için için gülümseme, burjuva basınında sürekli olarak raslanan bir görünüm haline geldi. Hiç kimse, ayrılıkların gerekçesini göstermeyi, her iki eğilimi tahlil etmeyi, okura parçalanmanın tarihini ve menşeviklerle bolşevikler arasındaki ayrılığın niteliğini tanıtmayı düşünmüyor. *Reç*'in ve *Tovariş*'in yazarları, Vergeşski, J. K., Pereyaslavski gibi baylar ve öteki makaleciler, hemen her türlü dedikoduya sarılıyorlar, "skandallar" konusunda karnı tok salon gevezeleri için "lezzetli" ayrıntılar topluyorlar ve savaşımımız konusundaki öykücüklerle beyinleri şaşırtmak

* Bkz: Bu kitabın 236. sayfası ve 56 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

için her türlü çabayı gösteriyorlar.

Yavan nükteler savurmanın bu türlüsüne, toplumsal devrimciler de kendilerini kaptırıyorlar. *Znamya Truda*, n° 6'daki başyazıda *Londra kongresindeki bir histeri olayına* ilişkin olarak Çerevanin'in bir haberini sağdan soldan çekiştiriyorlar, sözü edilen "onbinler" üzerine için için gülüyorlar, "içinde bulunduğumuz anda Rus sosyal-demokrasisinin iç durumunun güzel görünümü" konusunda sevinçten ağızlarını köpürtüyorlar. Böylesi girişler, liberaller için, Plehanov tipi oportünistleri övmeye geçiş olarak, toplumsal devrimciler için, bu kişilere karşı ceza verme öğütlerinde bulunmaya yarıyor (toplumsal devrimciler *şimdi* devrimci sosyal-demokratların işçi kongresine karşı itirazlarını yineliyorlar! Birden ağırbaşlı bir duruma girmişler!). Ama berikilerde olduğu gibi ötekilerde de, sosyal-demokratlar arasındaki büyük savaşımla ilgili olarak başkasının zararından duyulan sevinç var. [...]

Evet, siz sayın "yargıçlar", sert savaşıma, sosyal-demokratlar arasındaki parçalanmalara sevinmeye ilişkin biçimsel hakkınızı kıskanmıyoruz. Bu savaşımın çok kötü bir yanı var, burası yadsınamaz. Bu parçalanmalar sosyalist davaya büyük zarar veriyor, bundan kimse kuşku duymaz. Ama gene de biz, bu üzüntülü gerçeği, sizin "çok küçük" yalanlarınıza karşılık bir dakika bile değiştokuş etmek istemeyiz. Partimizin ağır hastalığı, bir *yığın* partisinin büyüme hastalığıdır. Çünkü içinde önemli ayrılıkların iyice aydınlığa çıkarılmadığı, çeşitli eğilimler arasında açık bir savaşımın bulunmadığı, hangi parti önderlerinin, hangi parti örgütlerinin şu ya da bu yolu temsil ettiği konusunda *yığınların* aydınlatılmadığı hiçbir yığın partisi, hiçbir sınıf partisi olamaz. Bu koşullar yerine gelmeden, bu ada yakışır bir parti olamaz. Ama biz bu partiyi *yaratıyoruz*. Bizim iki kanadımız tarafından savunulan görüşlerin bütün ötekilerin önünde açık, belirgin, gerçekten bulunmasını sağladık. Kişisel sertlik, fraksiyon çekişmesi ve gürültüsü, skandallar ve parçalanmalar — bütün bunlar, *iki taktiğin* yardımıyla gerçekten proleter yığınların, siyasal konularda bilinçli bir tavır alma yeteneğinde olan herkesin gerçekten öğrenmesiyle karşılaştırıldığında önemsizdir. Bizim kavgalarımız ve bölünmelerimiz unutulur. Bizim taktik ilkelerimiz, keskinleşip çelikleşe-

rek, Rusya'da işçi hareketinin ve sosyalizmin tarihine temel taşları olarak geçer. Yıllar, hatta belki de onyıllar geçecek ve yüzlerce çeşit pratik konuda şu ya da bu akımın etkisi izlenebilecektir. Rusya'nın işçi sınıfı ve tüm halk bolşeviklik ve menşeviklik kılığında kiminle karşı karşıya olduğunu *bilir*.

Onlar, kadetlerin kim olduğunu da biliyor mu? Kadetler partisinin tüm tarihi, siyasal jonglörlükten, ana konuyu örtbas etmekten, gerçeği ne olursa olsun gizleme yolunda tükenmez *bir* dikkatten başka bir şey değildir.

Onlar, toplumsal devrimcilerin kim olduğunu da biliyor mu? Toplumsal devrimciler yarın gene toplumsal kadetlerle bir blok kurmayacaklar mı? Toplumsal devrimciler zaten böyle bir blokun içinde değil mi? Trudoviklerin[60] "bireysel çamurundan" uzaklaşıyorlar mı, yoksa partilerini bu çamura gittikçe daha çok mu bulaştırıyorlar? Hâlâ daha ulusal muhalefet birliği teorisinin tabanı üzerinde mi bulunuyorlar? Bu teoriye ancak dünden beri mi tapıyorlar? Onu yarın birkaç hafta için uzaklaştıracaklar mı? Bunu kimse bilmiyor, sayın toplumsal devrimcilerin kendisi de bilmiyor, çünkü onların partisinin tüm tarihi, görüş ayrılıklarının sözle, türlü laflarla ve gene türlü laflarla tek bir sistematik, bitip tükenmez örtbas edilişi, gizlenmesi, kapatılmasıdır.

Bu, niçin böyledir? Toplumsal devrimciler kadetler gibi burjuva kariyerciler oldukları için değil. Hayır, bir çevrenin içtenlikliliği olarak onların içtenliğinden kuşku *duyulamaz*. Onların mutsuzluğu, bir yığın partisini yaratma olanaksızlığı, bir *sınıf* partisi olma olanaksızlığıdır. Nesnel durum öyledir ki, kendileri ister istemez yalnızca köylü demokratların bir *kanadı*, bağımsız olmayan eşit değerde bulunmayan bir eklenti, Trudoviklerin "yanında bir grup"turlar, ama bağımsız bir bütün değildirler. Coşku ve saldırı döneminde toplumsal devrimciler, tüm büyüklükleriyle doğrulmasını bilememişlerdir — bu dönem onları halk sosyalistlerinin kucağına, parçalanmanın bile çözemeyeceği kadar sağlam bir kucaklaşmaya itmiştir. Karşı-devrimci savaş dönemi onların belli toplumsal katmanlarla olan bağlantısını pekiştirmedi — yalnızca köylünün sosyalist karakteri ile ilgili olarak yeni (bugün toplumsal devrimciler tarafından dikkatle gizli tutulan) yanılgılara ve sallantılara götürdü. Eğer bugün toplumsal devrimci terörün kahramanları konusunda *Znamya Tru-*

*da*'nın coşkuca zengin makaleleri okunursa, elde olmadan şöyle demek zorunluluğu doğar: Sizin terörcülüğünüz, baylar, devrimci ruhunuzun sonucu değildir. Sizin devrimci ruhunuz, terörcülükle sınırlıdır.

Hayır, böylesi yargıçlar, sosyal-demokrasi konusunda yargılama yapmaya hiç de yetkili değildirler!

*Proletari*, n° 19.
5 Kasım 1907.
*Werke*, Bd. 13, s. 148, 154-156

V. İ. LENİN

# MARKSİZM VE REVİZYONİZM

(PARÇA)

[...] Marksizm-öncesi sosyalizm parçalanmıştır. Savaşımını gene sürdürüyor, ama artık kendi tabanı üzerinde değil, marksizmin genel tabanı üzerinde, revizyonizm olarak. Revizyonizmin fikir içeriğinin ne olduğunu inceleyelim.

Felsefe alanında revizyonizm, burjuva profesör "biliminin" dümen suyunda yelken açmıştı. Profesörler "Kant'a geri" dönüyorlardı — ve revizyonizm yeni-kantçıların ardından ağır ağır gidiyordu; profesörler felsefi materyalizme karşı bayağı bağnazca kabalıklarını yineleyip duruyorlardı — revizyonistler de küçük görücü bir gülümsemeyle (son elkitabına göre sözcüğü sözcüğüne aynen), materyalizmin çoktan "çürütüldüğünü" mırıldanıyorlardı; profesörler Hegel'i "ölü köpek"[61] olarak ele alıyorlar, diyalektik konusunda küçüm-

serce omuz silkiyorlar, oysa kendileri idealizmi, ama Hegel'inkinden bin kat daha yüzeysel ve bayağı bir idealizmi övüyorlardı — ve revizyonistler, "ince" (ve devrimci) diyalektiğin yerine "basit" (ve sessiz) "evrimi" koyarak, bilimin felsefe yoluyla yüzeyselleştirilmesinin çamurunda onların peşinden gidiyorlardı; profesörler, egemen ortaçağ "felsefesine" (yani teoloji) kendi idealist olduğu kadar "eleştirel" sistemlerini uydurarak devletin verdiği aylığı hakediyorlardı — ve revizyonistler de dini modern devlet karşısında değil, en ileri sınıfın partisi karşısında "özel sorun" yapma çabası içinde, onların tarafına geçiyorlardı.

Marx konusunda girişilen böylesi "düzeltmelerin" gerçek sınıfsal önemine değinmeye gerek yok — bu nokta apaçık ortada duruyor. Biz yalnızca uluslararası sosyal-demokraside, katkısız diyalektik materyalizm açısından, revizyonistlerin lafını ettiği inanılmaz bayağılıkları eleştiren tek marksistin Plehanov olduğunu belirtmek istiyoruz. Plehanov'un taktik oportünizmini eleştiri bayrağı altında, eski ve gerici felsefe döküntülerini sokuşturma yolunda şu sıralarda çok yanlış girişimlerde bulunulduğu için, bunu daha çok üstüne basarak belirtmek zorunluluğu var.*

Ekonomi politiğe geçiş yapılırsa, her şeyden önce belirtmek gerekir ki, bu alanda revizyonistlerin "düzeltmeleri" çok daha çok yanlı ve derinden olmuştur; "ekonomik gelişmeye ilişkin yeni malzeme" ile okur üzerinde etkide bulunulmaya çalışıldı. Büyük işletme yoluyla tarımda yoğunlaştırmanın ve küçük işletmenin kaldırılmasının asla gerçekleşmediği ve ticaret ve sanayi alanında yoğunlaşmanın son derece yavaş geliştiği söylendi. Bunalımların artık daha seyrek ve daha zayıf hale geldiği, tröst ve kartellerin büyük bir olasılıkla sermaye için, bunalımları tamamıyla ortadan kaldırmayı olanaklı hale getireceği söylendi. Sınıf düşmanlıkları eğiliminin giderek daha yumuşaması ve daha az keskinleşmesi nedeniyle, kapitalizmin "çöküşe" yöneldiği "teorisi"nin

* Şu kitaba bkz: Bogdanov, Bazarov, vb., *Marksizmin Felsefesine Katkılar*. Bu kitap üzerinde daha yakından durmak için burası elverişli bir yer değil ve ben de geçici olarak, yakın gelecekte yazacağım bir dizi makalede ya da özel bir broşürde, yeni-kantçı revizyonistler üzerine metinde söylenen *her şeyin* aslında bu "yeni", Hume ve Berkeley'in yeni izleyicileri revizyonistler için de geçerli olduğunu kanıtlayacağımı açıklamakla yetinmek zorundayım. (Bkz: *Werke*, Bd. 14.)

anlamını yitirdiği söylendi. Sonunda, marksist değer teorisini de Böhm-Bawerk'e[62] göre düzeltmenin hiçbir zarar vermeyeceği söylendi.

Bu konularda revizyonistlere karşı yapılan savaşım, yirmi yıl önce Dühring'e karşı Engels'in polemiği gibi, uluslararası sosyalizmin teorik düşüncesinin verimli biçimde canlanması sonucunu doğurdu. Revizyonistlerin kanıtları, sayıların ve olguların yardımıyla çürütüldü. Revizyonistlerin bugünkü küçük işletme ile ilgili olarak sistematik gözboyacılığı yaptıkları kanıtlandı. Hem sanayide, hem de tarımda *büyük üretimin* küçük üretime olan teknik ve ticari üstünlüğü olgusu çürütülemeyen olgularla kanıtlandı. Ama tarımda meta üretimi karşılaştırılamayacak kadar zayıf bir gelişme göstermiştir, ve bugünkü istatistikçiler ve iktisatçılar, tarımın gittikçe artan bir ölçüde dünya ekonomisinin değişim sürecine çekildiğine işaret eden tarımsal dalları (hatta bazan belli etkinlikleri) bulup çıkarmada genellikle pek yetenekli değiller. Küçük üretici, yalnızca beslenmenin olağanüstü kötüleşmesi, sürekli açlık, işgününün uzatılması, hayvanların ve hayvancılığın kalitesinin kötüleşmesi yoluyla, kısacası, ev sanayiinin kapitalist manüfaktüre karşı dayanmasına yardımcı olan araçlar yoluyla doğal işletmeciliğin yıkıntıları üzerinde tutunabiliyor. Bilimin ve tekniğin ileri doğru attığı her adım, kapitalist toplumda küçük işletmenin temellerini kaçınılmaz ve acımasız biçimde yıkıyor; ve sosyalist ekonominin görevi de, bu süreci çoğunlukla karmaşık ve girift olan tüm biçimleriyle araştırmak, kapitalizm içinde dayanma olanaksızlığını küçük üreticiye göstermek, kapitalizmde köylü işletmeciliğininin çıkaryolu olmamasını, köylünün proletarya görüş açısına geçmesinin zorunluluğunu ona anlatmaktır. Revizyonistler bu konuda, bilimsel bakımdan, tüm kapitalist düzenle olan bağıntılarından ayırarak tekyanlı olarak ele aldıkları olguların yüzeysel biçimde genelleştirilmesi yoluyla, siyasal bakımdan, bilinçli ya da bilinçsiz, köylüyü devrimci proletaryanın görüşüne getirmeye çalışacak yerde, mülkiyet sahibinin görüşüne (yani burjuvazinin görüşüne) kaçınılmaz olarak çektikleri ya da sürükledikleri için suç işlediler.

Bunalımlar ve çöküş teorisi konusunda revizyonizmin durumu daha da kötüydü, ancak çok dargörüşlü kimseler —

ve ancak çok kısa bir zaman için— sanayi gelişmesinin ve rahatlığın sürdüğü birkaç yılın etkisi altında Marx'ın öğretisinin temel ilkelerinin yeniden biçimlendirilmesini düşünebildiler. Bunalımların daha uzun süre ömrünü tamamlamamış olduğunu gerçek, revizyonistlere çok çabuk gösterdi: refahın ardından bunalım geldi. Biçimler, birbirini izleme, çeşitli bunalımların görünüşü değişti, ama bunalımlar kapitalist düzenin kaçınılmaz bir parçası olarak kaldı. Üretimi yoğunlaştıran karteller ve tröstler, herkesin gözü önünde aynı zamanda üretim anarşisini, proletaryanın varolma güvensizliğini ve sermayenin baskısını artırdı, böylece sınıf karşıtlıklarını şimdiye dek görülmemiş bir ölçüde keskinleştirdi. Kapitalizmin çöküş yolunda olduğunu —tüm kapitalist düzenin tamamıyla çökmesi anlamında olduğu kadar, tek tek siyasal ve ekonomik bunalımlar anlamında— en yeni dev tröstler olağanüstü bir açıklıkla ve olağanüstü büyük ölçüde göstermiştir. Amerika'da en son parasal bunalım, tüm Avrupa'da işsizliğin korkunç bir artış göstermesi, sanayinin yaklaşmakta olan ve birçok belirtinin haber verdiği bunalımı tamamıyla bir yana — bütün bunlar, ancak, kısa bir süre önce revizyonistlerin ortaya attığı "teorilerin" tüm dünya tarafından ve görüldüğü gibi, birçok revizyonistin kendisi tarafından bile unutulması sonucunu doğurmuştu. Yalnız işçi sınıfına bu aydınlara özgü renksizliğin verdiği dersleri unutmamalıdır.

Değer teorisi konusunda revizyonistlerin, bu konuda, yalnızca, son derece bulanık ve Böhm-Bawerk'le ilgili imleme ve anıştırmalar dışında, hiçbir şey yapmadıklarını, dolayısıyla da bilimsel düşünmenin gelişmesinde geriye hiçbir iz bırakmadıkları söylenebilir.

Politika alanında revizyonizm, gerçekten marksizmin temelini, yani sınıf savaşımı öğretisini değiştirmeyi denemiştir. Siyasal özgürlük, demokrasi, genel seçim hakkı, sınıf savaşımını tabanından yoksun bırakır, deniyordu bize ve böylece, *Komünist Manifesto*'daki "işçilerin vatanı yoktur" biçimindeki eski tümcenin doğru olmayacağı öne sürülüyordu. Demokraside, "çoğunluğun iradesi" egemen olduğu için, ne devletin sınıf egemenliğinin organı olarak kabul edilebileceği, ne de gericilere karşı ilerici, toplumsal reformcu burjuvazi ile ittifaklardan vazgeçilebileceği söyleniyordu.

Kuşkusuz revizyonistlerin bu itirazları oldukça kapalı bir görüşler sistemine —yani çoktandır bilinen burjuva liberal görüşlere— varıyordu. Liberaller, her zaman, sınıfların ve sınıf bölünmesinin burjuva parlamentarizmi yoluyla kaldırılacağını, çünkü ayrım olmaksızın tüm yurttaşların seçim hakkına, devlet işlerinde söz söyleme hakkına sahip olduklarını söylemişlerdir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'nın tüm tarihi, 20. yüzyılın başında Rus devriminin tüm tarihi, böyle görüşlerin ne kadar anlamsız olduğunu bütün açıklığıyla gösterir. "Demokratik" kapitalizmin özgürlüğü altında ekonomik ayrılıklar azalmıyor, tersine daha da büyüyor ve daha da derinleşiyor. Parlamentarizm, sınıfları ezmenin organları olarak en demokratik burjuva cumhuriyetlerin özünü ortadan kaldırmıyor, ancak onu açığa vuruyor. Parlamentarizm, karşılaştırılamayacak kadar büyük halk yığınlarının siyasal olaylara eskisine göre daha etkin biçimde katılmasıyla, aydınlanmasına ve örgütlenmesine yardımcı olmak yoluyla, örneğin bunalımların ve siyasal devrimlerin ortadan kalkmasını hazırlamıyor, tersine bu devrimler sırasında iç savaşın son derece sertleşmesine neden oluyor. 1871 ilkyazının Paris olayları ve 1905 kışının Rusya olayları, böyle bir sertleşmenin nasıl zorunlu olarak geldiğini daha önce görülmedik bir açıklıkla ortaya koydu. Fransız burjuvazisi, proleter hareketi bastırmak için, bir an bile kararsızlık göstermeksizin, tüm ulusun düşmanı ile, yurdunu yıkıp geçiren yabancı birliklerle bir anlaşma yaptı. Parlamentarizmin ve burjuva demokrasiciliğinin, yığınsal güç yoluyla kavganın eski zamanlarda olduğundan daha da sert biçimde yapılması sonucunu doğuran zorunlu içsel diyalektiğini kavramayan kimse, bu parlamentarizmin zemini üstünde ilkelere dayalı bir propaganda ve işçi yığınlarının gerçekten böyle bir "kavga"ya zaferle katılmasını hazırlayan bir ajitasyonu yapacak durumda hiçbir zaman olamaz. Batıda toplumsal reformcu liberalizm ve Rus devriminde liberal reformizm (kadetler) ile yapılan ittifakların, anlaşmaların ve blokların deneyimleri, bu anlaşmaların yalnızca yığınların bilincini körleştirdiğini ve onların savaşımının gerçek önemini güçleştirmeyip zayıflattığını, çünkü bunların savaşım yapanları savaşıma en az yetenekli olanlarla, en sebatsızlarla ve en çok ihanet yapabilecek unsurlarla bağıntılı hale getirdiğini inandırıcı biçimde

göstermiştir. Fransız millerandcılığı —revizyonist siyasal taktiği geniş, gerçekten ulusal ölçüde uygulama bakımından en önemli girişim— revizyonizm konusunda, tüm dünya proletaryasının asla unutmayacağı pratik bir yargıya götürmüştür.

Revizyonizmin ekonomik ve siyasal eğilimlerinin doğal bir tamamlayıcısı, sosyalist hareketin sonal amacı konusunda aldığı tavırdır. "Hareket her şeydir, sonal amaç hiçbir şeydir" — Bernstein'ın bu özlü sözü, revizyonizmin özünü bir çok uzun açıklamalardan daha iyi anlatır. Duruma göre tutum saptamak, günlük olaylara, önemsiz siyasal ayrıntılardaki iniş ve çıkışlara uymak, proletaryanın temel çıkarlarını, tüm kapitalist düzenin temel çizgilerini ve tüm kapitalist gelişmeyi unutmak, bu temel çıkarları gerçek ya da sözde küçük kazançlar uğruna feda etmek — revizyonist politika bunlardan oluşur. Ve bu politikanın gerçek niteliğinden açıkça çıkan sonuç, onun sonsuz sayıda değişik biçimler alabileceği, herhangi bir "yeni" sorunun, herhangi bir biçimde ve önceden görülmeksizin olayların yönünün değişmesinin, bu değişme temel gelişme çizgisini çok önemsiz ölçüde ve çok kısa bir zaman için değiştirecek olsa bile, her zaman kaçınılmaz olarak şu ya da bu revizyonizm türünün ortaya çıkmasına yolaçacağıdır.

Revizyonizmin kaçınılmazlığı, modern toplumda onun sınıfsal köklerinin bulunmasından ileri gelir. Revizyonizm uluslararası bir olgudur. Almanya'da ortodokslarla bernştayncılar arasında, Fransa'da Guesde'ciler ile joreciler (şimdi özellikle Broussist'ler) arasında, İngiltere'de Sosyal-Demokrat Federasyon ile Bağımsız İşçi Partisi arasında, Belçika'da da Brouckere ile Vandervelde arasında, İtalya'da bütünleşmecilerle reformcular arasında, Rusya'da bolşeviklerle menşevikler arasında bulunan ilişkilerin, bütün bu ülkelerin bugünkü durumunda ulusal koşulların ve tarihsel unsurların en büyük çeşitliliği göstermesine karşın, her yerde aynı olduğu konusunda, biraz bilgili olan ve düşünebilen hiçbir sosyalist için en ufak bir kuşku bulunamaz. Dünyanın çeşitli ülkelerinde bugünkü uluslararası sosyalizmin "ayrılığı", günümüzde aslında tek *bir* çizgi üzerinde oluşuyor ve böylelikle bundan 30-40 yıl önce birlik halindeki uluslararası sosyalizm içinde çeşitli ülkelerde değişik eğilimlerin birbi-

riyle savaştığı zamanın durumuna göre sağlanan büyük gelişmeyi kanıtlıyor. Ve bugün Latin ülkelerinde "devrimci sendikalizm"[63] olarak ortaya çıkan "sol revizyonizm", marksizmi "düzeltme" yoluyla gene ona kendini uyduruyor: İtalya'da Labriola ve Fransa'da Lagardelle, yanlış anlaşılmış Marx'tan doğru anlaşılmış Marx'a sık sık başvurularda bulunuyorlar.

Oportünist revizyonizm gibi gelişme göstermemiş olan, henüz uluslararası bir görünüme girmemiş ve uygulamada tek bir ülkenin sosyalist partisi ile bile tek bir büyük savaş kazanmamış bulunan *bu* revizyonizmin ideolojik içeriğinin tahliline burada girişemeyiz. Bunun için "sağcı revizyonizmin" yukarda belirtilen çizgileri çerçevesinde kalıyoruz.

Kapitalist toplumda onun kaçınılmazlığı nerede yatar? Niçin o ulusal özelliklerdeki ve kapitalist gelişmenin derecesindeki farklardan daha derindir? Çünkü her kapitalist ülkede proletaryanın yanında her zaman küçük-burjuvazinin, küçük mülk sahiplerinin büyük katmanları da vardır. Kapitalizm küçük üretimden çıkmıştır ve çıkmaktadır. Çok sayıda yeni "orta katmanlar" kapitalizm tarafından zorunlu olarak durmadan yeniden yaratılır (fabrikanın eklentisi, evde yapılan iş, büyük sanayinin, örneğin bisiklet ve otomobil sanayiinin gereksinmeleri sonucu bütün ülkeye yayılmış bulunan atelyeler vb.). Bu yeni küçük üreticiler de gene zorunlu olarak proletaryanın safları arasına atılır. Küçük-burjuva dünya görüşünün büyük işçi partilerinde durmadan yeniden ortam bulması çok doğaldır. Proleter devrimin hızlanma anlarına kadar bunun böyle olması zorunluluğu ve her zaman böyle olacağı çok doğaldır; çünkü bu devrimin gerçekleştirilebilir olması için halkın çoğunluğunun "tam" proleterleşmesinin zorunlu olduğuna inanmak büyük bir yanlış olabilir. Bugün çoğunlukla yalnız ideolojik alanda gördüğüm şudur: Marx'ta yapılan teorik düzeltmelerle ilgili tartışmalar — günümüzde bu, uygulamada işçi hareketinin yalnız bazı yan sorunlarında, revizyonistlerle taktik görüş ayrılıkları ve bu temel üzerindeki parçalanmalar olarak başgösteriyor—; bütün bunları işçi sınıfı, proleter devrim tüm tartışmalı konuları sertleştirdiği, tüm görüş ayrılıklarını yığınların tutumunun belirlenmesi için dolaysız önemdeki nokta üzerinde topladığı, proletaryayı savaşım ateşi içinde düşmanı dosttan

ayırmaya ve düşmana en önemli yumrukları indirebilmek için kötü müttefiklerden kendini sıyırmaya zorladığı zaman, kuşkusuz çok daha büyük ölçüde hayata geçirmek zorunda kalacaktır.

19. yüzyılın sonunda revizyonizme karşı devrimci marksizmin ideolojik savaşımı, darkafalıların tüm yalpalamalarına ve zayıflıklarına karşın, davasının kesin yengisine doğru yürüyen proletaryanın büyük devrim çarpışmalarında yalnız bir ön basamak demekti.

3 (16) Nisan 1908'den önce yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 15, s. 21-28.

V. İ. LENİN

# PARTİDEKİ DURUM ÜZERİNE

(PARÇA)

[...] Trotskist politikanın içeriği, Potresov[64] ve *Vperyod* grubu[65] fraksiyonlarıyla *Pravda*'nın[66] "birlikte çalışmasıdır". Bu blokta roller açıkça dağıtılmıştır: Potresov beyler, partiden bağımsız olarak yasal etkinliğini, sosyal-demokrasiyi yıkma işini sürdürüyorlar, *Golos* grubu[67] bu fraksiyonun dış ülkeler şubesini meydana getiriyor, buna karşılık Trotski, safdil seyirciye, "dürüst bir sosyal-demokrat taktiğin" "*tüm* akımlar çerçevesinde partide derin kökler saldığına" inanmasını söyleyen avukatın rolünü yükleniyor. *Vperyod* grubu, kendi fraksiyon okulunun özgürlüğünü savunan ve politikasını ikiyüzlü, yavan sözlerle maskeleyen aynı avukatı tutuyor. Doğal olarak bu blok Trotski'nin "fonunu" ve partiye karşı yöneltilmiş ve kendisi tarafından toplantıya çağrılan

konferansı destekleyecek, çünkü gerek Potresov beyler, gerek *Vperyod* grubu, burada gereksindiklerini bulacaklar: fraksiyonlarının özgürlüğü, onaylanması, çalışmalarının örtbas edilmesi ve işçiler karşısında avukatça savunulması.

En başta "ilkesel temeller" açısından, bu bloku sözcüğün en gerçek anlamında *serüvencilik* olarak nitelemekten kendimizi alamıyoruz. Trotski Potresov'u ve otzovistleri, gerçek marksistler, sosyal-demokrasinin ilkesel temellerinin gerçek savunucuları olarak gördüğünü söylemekten *çekinmiyor*. Zaten bir serüvencinin tutumunda başta gelen şey, kendisinin sürekli olarak dönmek zorunda olmasıdır. Çünkü Potresov beylerin ve otzovistlerin yalnızca kendi (anti-sosyal-demokrat) çizgileri olduğunu ve bunu *izlediklerini*, buna karşılık *Golos* ve *Vperyod* diplomatlarının gizlenme işinden başka bir şeye yaramadıklarını herkes görüyor ve biliyor.

Yeni blokun parçalanmaya neden mahkûm olduğunun, darkafalı unsurlara karşı başarısı ne olursa olsun, *Vperyod* ve Potresov grubu kaynaklarının yardımı ile Trotski hangi "fonları" toplayabilirse toplasın, buna mahkûm olmasının en derin nedeni, bu blokun *ilkesiz* olmasındadır. Marksizm teorisi, tüm dünya görüşümüzün, tüm parti programımızın ve taktiğimizin *"ilkesel temelleri"* şimdi rasgele değildir, kaçınılmaz olarak partinin genel yaşamında ön plana çıkmıştır. Devrimin başarısızlığından sonra toplumun *tüm* sınıflarında, halkın en geniş *yığınlarında*, din ve felsefe sorunlarına, genel olarak marksist öğretimizin *ilkelerine* kadar tüm dünya görüşümüzün temellerine karşı ilginin uyanması raslantı değil, kaçınılmaz bir şeydir. Yığınlar, devrim dolayısıyla taktik sorunları ile ilgili sert savaşımın içine girerek, açık eylemlerin olmadığı bir zamanda *genel teorik* bilgiye karşı isteği rasgele değil, zorunlu olarak duymuşlardır. Bu yığınlara marksizmin *temellerini* yeniden açıklamak gereklidir, marksist teorinin savunulması yeniden günün konusu oluyor. Eğer Trotski partiye bağlı menşeviklerle bolşevikler arasındaki yakınlaşmayı "siyasal bakımdan önemsiz" ve "sürekli değil" diye ilan ediyorsa, kendi bilgisizliğinin ne kadar derin olduğunu, asıl kendisinin tamamıyla anlamsız olduğunu bu sözler daha da açıkça gösterir. Bolşeviklerin, *Vperyod* grubunun sosyal-demokrat olmayan düşüncelerine karşı savaşımında, partiye bağlı menşeviklerin Potresov beylere ve *Go-*

*los* grubuna karşı savaşımında marksizmin işte bu ilkesel temelleri üstün çıkmıştır. Marksizmin ilkesel temelleri sorunundaki işte bu yaklaşma, genel kuruldan sonra bütün yıl boyunca partiye bağlı menşeviklerin bolşeviklerle gerçekten uyumlu çalışmasının *asıl zemini* bu olmuştu. Bu bir olgudur, bunlar salt söz değildir, sözverme değildir, "iyi niyetli kararlar" değildir. Geçmişte ve gelecekte menşeviklikle bolşeviklik arasındaki görüş ayrılıkları ne türden olursa olsun (kalabalığı *sözvermelerle* avlayanlar, görüş ayrılıkları kaybolacak, bunlar şu ya da bu kararla "giderilecek" diyenler ancak serüvenciler olabilir), bu tarihsel olgu dünyadan sökülüp atılamaz. Yalnız bizzat en önemli fraksiyonların içsel gelişmesi, yalnız *onların kendi* ideolojik evrimi, yaklaşma yoluyla ortak çalışmada bunu denemeleri, fraksiyonların gerçekten ortadan kalkması için bir güvence getirebilir. Ve bu da genel kuruldan sonra başlamıştır. Potresov'ların *Vperyod* grubu ve Trotski ile uyumlu çalışmasını *henüz* görmedik, klikler diplomasisinden, söz oyunundan, sıkışınca dayanışmaya sarılmadan başka bir şey görmedik. Partiye bağlı menşeviklerin bolşeviklerle uyumlu çalışmayı ise parti bir yıl boyunca gördü ve *marksizmi* tartmasını bilen herkes, sosyal-demokrasinin "ilkesel temellerine" değer veren herkes, her iki fraksiyonun işçilerinin onda-dokuzunun bu yaklaşmadan yana olacaklarına bir an bile kuşku duymaz.

Trotski'nin Potresov ve *Vperyod* grubu ile kurduğu blok, en başta "ilkesel temeller" açısından bir serüvendir. *Parti politikası* görevleri açısından da aynı ölçüde yanlıştır. Gerçekte bu görevler genel kurul tarafından *oybirliğiyle* ortaya konmuştur, ama şu saçma söze hiçbir zaman varmazlar: Legal çalışmanın illegal çalışma ile birleştirilmesi (kadetler de legal *Reç*'i illegal "kadet" MK'si ile birleştiriyorlar); Trotski bu sözü, boş sözlere ve saçmalıklara karşı hiçbir itirazı olmayan Potresov beylerin ve *Vperyod* grubunun hoşuna gitmesi için bilerek seçiyor.

Genel kurulun kararında, "burjuva karşı-devrim döneminde sosyal-demokrat hareketin tarihsel durumu", deniyor, "proletarya üzerinde burjuva etkisinin deyimlenmesi olarak, bir yanda illegal sosyal-demokrat partinin istenmemesi, onun rolünün ve öneminin küçük gösterilmesi, devrimci sosyal demokratların program ve taktik görevleri sloganlarının

kısıtlanmasına ilişkin girişimleri sonucunu vb. zorunlu olarak getirir; öte yanda, sosyal-demokrasinin Duma çalışmasının ve legal olanaklardan yararlanılmasının istenmemesi, birinin olduğu kadar ötekinin de önemi konusunda anlayış gösterilmesi, devrimci sosyal-demokrat taktiğinin günün özel tarihsel koşullarına uydurulmasında yeteneksizlik gösterilmesi vb. sonucunu doğurur."

*Bir yılın deneyimlerinden* sonra, bu yörüngelerin gerçek anlamının ne olduğu sorusuna dolaysız bir yanıt vermekten kaçınılamaz. Genel kurulda *bütün* ulusal temsilcilerin (her zaman için şu ya da bu durumda *hangi* çoğunluk varsa ona katılan Trotski'nin vaktiyle aralarında bulunduğu temsilciler), "karşısında savaşım verilmesi gereken ve kararda adı geçen akımın yıkıcılık olarak nitelenmesinin *ilke olarak* arzulandığını" yazılı açıklama ile bildirdiklerini unutmamalıdır.

Genel kuruldan sonraki bir yıllık deneyim, en başta Potresov gruplarının, *Vperyod* grubu fraksiyonun, proletarya üzerindeki bu burjuva etkiyi *kendinde topladığını* pratikte göstermiştir. Bu apaçık olguyu görmezlikten gelmek de serüvenciliktir, çünkü şimdiye kadar hiçkimse, Potresov ve ortaklarının yıkıcılık çizgisi izlemediklerini, otzovizmi "haklı bir akım" olarak tanımanın parti çizgisine uygun olduğunu dosdoğru söylemek yürekliliğini göstermemiştir. Genel kuruldan sonraki bir yılı boşa geçirmedik. Bu yüzden deneyimlerimiz zenginleşti. Vaktiyle not ettiğimiz eğilimlerin ortaya çıkışım *pratikte* gördük. Bu eğilimleri temsil eden fraksiyonları gördük. Sözde "parti" ruhu içinde bu parti *düşmanı* fraksiyonların "uyumlu çalışmasına" ilişkin *sözlerle* artık geniş işçi tabakaları aldatılamaz.

Üçüncüsü ve son olarak, Trotski'nin politikası *örgütçülük* anlamında bir serüvendir, çünkü daha önce ortaya koyduğumuz gibi, parti yasasını çiğniyor ve *bir* yabancı ülke grubu adına (ya da iki parti düşmanı fraksiyonun, *Golos*'ların ve *Vperyod* grubunun bir bloku adına) bir konferans düzenleyerek doğrudan doğruya parçalama yolunu tutuyor. Parti yasasını sonuna kadar savunmaya, tüm parti adına konuşmaya yetkili kılındığımızdan, biz yükümlüyüz. Ama biz, parti üyelerinin "yasallığın" birçok biçimleri karşısında davanın *özünü* görmemelerini asla istemiyoruz. Tersine, sos-

yal-demokratların dikkatini, en başta konunun özüne, *Golos*'ların *Vperyod* grubu ile kurduğu *blokun*, Potresov beylere tam özgürlük sağlayan blokun yıkıcı çalışmasına ve partiyi yıkmaya çalışan otzovistlere çekiyoruz.

Parti yasası için savaşmaya kararlı, marksizmin ilkesel temelleri ve sosyal-demokrasinin liberalizm ve anarşizmden temizlenmesi adına parti düşmanı blokla savaşmaya kararlı tüm sosyal-demokratlara başvuruyoruz. [...]

Aralık 1910'da, 15 (18) Aralıktan
önce yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 17, s. 18-22.

V. İ. LENİN

# MARKSİZM VE REFORMCULUK

ANARŞİSTLERDEN ayrı olarak marksistler, reformlar, yani iktidarın eskisi gibi egemen sınıfın elinde kalması ile birlikte emekçilerin durumunda iyileştirmeler için savaşımı kabul ederler. Ama marksistler aynı zamanda, dolaylı ya da dolaysız olarak işçi sınıfının çabasını ve etkinliğini reformlarla sınırlı tutmak isteyen reformculara karşı da en güçlü savaşımı verirler. Reformculuk, sermayenin egemenliği ayakta kaldığı sürece, tektük düzeltmelere bakılmaksızın her zaman ücretin kölesi olarak kalacak işçilerin burjuva tarafından aldatılmasıdır.

Bir eliyle reformları veren liberal burjuvazi, öteki eliyle bunları durmadan geri alır, hiç derekesine indirir, işçilerin köleleştirilmesi, tek tek gruplara bölünmesi, emekçilerin üc-

ret köleliğinin ölümsüzleştirilmesi için bunlardan yararlanır. Bu yüzden reformculuk, tam anlamıyla içtenlikle söylenmişse bile, gerçekte burjuvazinin işçilerin isteğini kırmasına ve güçlerini ellerinden almasına yarayan bir alete dönüşür. Tüm ülkelerin deneyimleri gösteriyor ki, işçiler ne zaman reformculara inanmışlarsa, hep aldatılmışlardır.

Buna karşılık işçiler Marx'ın öğretisini benimserlerse, yani sermayenin egemenliği sürüp gittikçe ücret köleliğinin kaçınılmaz olduğu konusunda aydınlığa kavuşurlarsa, hiçbir türden burjuva reformlarına aldanmazlar. Kapitalizm varolduğu sürece reformların ne sürekli, ne de ciddi olabileceğini bilerek, işçiler, iyileştirmeler için savaşırlar ve ücret köleliğine karşı savaşımı daha da sert biçimde sürdürmek için iyileştirmelerden yararlanırlar. Reformcular, sadaka yardımı ile işçileri parçalamayı, onları aldatmayı ve onları sınıf savaşımından döndürmeyi düşünürler. Reformculuk yalanını tanıyan işçiler, reformları sınıf savaşımının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması için kullanırlar.

Reformcuların işçiler üzerinde etkisi ne kadar büyük olursa, işçilerin kendisi öylesine daha güçsüz, burjuvaziye öylesine daha bağımlı olur, burjuvazi türlü entrikalarla reformları boşa çıkarmayı öylesine daha kolay başarır. İşçi hareketi ne kadar bağımsızsa, ne kadar derine kök salıyorsa, ne kadar uzak amaçlara doğru çaba gösteriyorsa, reformcu sınırlılık kendisine ne kadar az bulaşıyorsa, işçiler öylesine daha çok, tek tek iyileştirmeleri güvenceye almayı ve onlardan yararlanmayı başarırlar.

Bütün ülkelerde reformcular vardır, çünkü burjuvazi her yerde, işçilerin içsel isteğini şu ya da bu yoldan öldürmeyi ve onları halinden hoşnut köleler haline sokmayı, köleliğin giderilmesi düşüncesine saptırmayı düşünür. Rusya'da reformcular, geçmişimizden kendini koparan ve işçileri yeni, açık legal bir parti ile uyutan tasfiyecilerdir. Yakın zaman önce Petersburglu tasfiyeciler, *Severnaya Pravda*'nın* ortaya çıkması üzerine, reformcu oldukları suçlamasına karşı kendilerini savunmak zorunda kaldılar. Bu çok önemli sorunu doğru olarak açıklamak için onların söylediklerini iyice incelemek gerekiyor. Petersburglu tasfiyeciler şöyle yazıyor-

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 19, s. 316-318. —*Ed.*

lar: biz, reformcu değiliz, çünkü biz, reformların her şey olduğunu, sonal amacın hiçbir şey olduğunu söylemedik; biz şunu söyledik: sonal amaç için hareket; biz, reformcular için savaşım yoluyla verilen görevlerin tam olarak yerine getirilmesi, dedik.

Bu savunmanın gerçeğe uyup uymadığını inceleyelim.

Birinci olgu. Tasfiyeci Zedov, tüm tasfiyecilerin açıklamalarını özetleyerek, marksistlerin kurduğu "üç temel direkten"[68] ikisinin bugün için ajitasyona elverişli olmadığını yazdı. Teorik olarak reform diye gerçekleşen sekiz saatlik işgününü öne sürdü. Ama aslında, bir reform çerçevesini aşan şeyi, geri itti ya da sonraya bıraktı. Bunun sonucu olarak kendisi apaçık bir oportünizme kaçıyor, çünkü şu formülde deyimlenen politikanın kendisini yapıyor: sonal amaç hiçtir. İşte "sonal amaç" (örneğin demokrasi ile ilgili olarak) ajitasyondan alabildiğine uzaklaştırılırsa, reformculuk bu demektir.

İkinci olgu. Tasfiyecilerin adı kötüye çıkmış Ağustos konferansı (geçen yıl)[69] da, reformcu olmayan tüm istemleri, olabildiği kadar ön plana, ajitasyonun merkezine sürecek yerde, alabildiğine bir kenara —özel bir durum için— itti.

Üçüncü olgu. Tasfiyeciler "eskiyi" geri çevirerek ve küçük düşürerek, ondan vazgeçerek, reformculuk çerçevesinde kalıyorlar. Şimdiki durumda reformculuk ile "eskinin" geri çevrilmesi arasındaki bağıntı ortaya çıkıyor.

Dördüncü olgu. İşçilerin ekonomik hareketi, reformculuk çerçevesini aşan sloganlarla bağıntılı olmakla kalsa bile, hemen tasfiyecilerin öfkesine ve saldırılarına ("ateş yükselmesi", "gereksiz güç harcama" vb., vb.) neden oluyor.

O halde sonuç nedir? Tasfiyeciler sözde ilkesel reformculuğu kabul etmiyorlar, uygulamada ise onu tüm çizgi üzerinde yürütüyorlar. Bir yandan bizi, reformların kendileri için asla her şey olmadığına inandırmaya çalışıyorlar, ama öte yandan da marksistlerin reformculuk çerçevesi dışına pratikte her çıkışı tasfiyecilerin ya saldırılarına ya da küçümseyici bir tavır almalarına neden oluyor.

Bu arada işçi hareketinin her alanında olaylar, bize, marksistlerin, reformların pratik yönden kullanılmasında ve reformlar için savaşımda hiç de geri kalmadıklarını, bunun tersine çok açık olarak başta bulunduklarını gösteriyor. Bu-

nun için yalnız işçi merkezinde Duma seçimlerini, Dumanın içinde ve dışında milletvekillerinin davranışını, işçi gazetelerinin yayınlanmasını, sigorta reformundan yararlanmayı, en önemli sendika birliği olarak metal işçileri birliğini almak yeter — her yerde, marksist işçilerin, ajitasyon, örgütün dolaysız, en yakın, "günlük" çalışma alanında, reformlar için savaşımda ve onlardan yararlanmada tasfiyecilerden önde olduğunu görüyoruz.

Marksistler yorulmak bilmeden çalışıyorlar ve reformlara ulaşmak ve onlardan yararlanmak için tek bir "olanağı" bile kaçırmıyorlar, bu arada gerek propagandada, gerek ajitasyonda, gerek ekonomik yığın eyleminde vb. reformculuğun dışına çıkılmasını azarlamak bir yana, tersine onu destekliyor ve dikkatle isteklendiriyorlar. Oysa marksizmden dönmüş olan tasfiyeciler, marksist bütünün varlığına yaptıkları saldırılarla, marksist disiplinin zedelenmesi yoluyla, reformculuk ve liberal işçi politikası propagandası ile işçi hareketini dağıtmakla yetiniyorlar.

Ayrıca unutmamak gerekir ki, Rusya'da reformculuk özel bir biçimde ortaya çıkıyor, yani şimdiki Rusya'da siyasal ilişkilerin temel koşullarını şimdiki Avrupa'nın koşulları ile özdeşleştirme biçimini alıyor. Liberaller açısından böyle bir özdeşleştirme yerindedir, çünkü liberaller, "tanrıya şükür bir anayasamız var" diye inanıyor ve buna inanılmasını istiyorlar. Liberal kişi, 17 Ekimden[70] sonra demokrasinin reformculuk çerçevesi dışına çıkan her adımın delilik, cinayet, kabahat vb. olduğu görüşünü savunursa, burjuvazinin çıkarlarını dile getirmiş olur.

Ama işte bu burjuva görüşler, durmadan ve sistematik olarak gerek "legal partiyi", gerek "legalite için savaşımı" vb. (kâğıt üstünde) Rusya'ya "aktaran" bizim tasfiyeciler tarafından pratikte savunuluyor. Bir başka deyişle, bunlar, liberaller gibi, Avrupa anayasasının, Batıda kuşaklar boyunca, hatta bazan yüzyıllar boyunca anayasaların kabul edilmesi ve pekiştirilmesine götüren kendine özgü yolu dikkate *almaksızın*, Rusya'ya aktarılmasını yararlı gösteriyorlar. Tasfiyeciler ve liberaller, dendiği gibi, giysiyi ıslatmadan yıkamak istiyorlar.

Avrupa'da reformculuk, aslında marksizmden dönüş ve onun yerine burjuva bir "toplumsal politikanın" konması an-

lamına gelir. Bizde tasfiyecilerin reformculuğu yalnız bu anlama gelmekle kalmıyor, ayrıca marksist örgütün yıkılması, işçi sınıfının demokratik görevlerinden vazgeçilmesi ve bunun yerine liberal bir işçi politikasının konması anlamına da geliyor.

*Pravda Truda*, n° 2,
12 Eylül 1913.
*Werke*, Bd. 19, s. 363-366.

V. İ. LENİN

# V. ZASULİÇ TASFİYECİLİĞİN İŞİNİ NASIL BİTİRİYOR?

(PARÇA)

[...]

## III

"Örgüt parti için zorunludur", diye yazıyor V. Zasuliç. *Menşevikler ağır bastığı ve* tüzüğün ünlü birinci maddesini kabul etmek zorunda *kaldıklarında*, kendisi artık Stockholm kararı (1606 tarihli) ile aynı görüşte değildir.

Eğer bu doğruysa (ve mutlaka da doğrudur), V. Zasuliç haksızdır ve *menşevik* Stockholm kararından vazgeçmek zorundadır. Örgüt yalnız "parti için zorunlu" değildir — bunu işçi partisini işçi düşmanı ile politika için kullanmak isteyen her liberal ve burjuva kabul edecektir. Parti, bir bütün halinde birbirine bağlı örgütlerin toplamıdır. Parti, işçi sınıfının örgütüdür, çeşitli yerel ve özel, merkezî ve genel örgütlerin tüm bir ağına ayrılmıştır.

Tasfiyeciler sağlam bir görüş açısından yoksunluklarını

sık sık gösteriyorlar. 1903'te parti üyeliği konusunda temsil ettikleri görüşe göre, parti üyesi, yalnız örgütlerden birine bağlı olan kişi değil, aynı zamanda da bu örgütlerin denetimi altında (örgütler dışında) çalışan kimsedir. V. Zasuliç bu olayı anımsatıyor, anlaşılan kendisi bunu önemli sayıyor. Kendisi şöyle yazıyor: "Daha ikinci parti kongresinde, on yıl önce, menşevikler, tüm partinin illegal örgüt durumuna girmeye zorlanmasının olanaksız olduğunu sanıyorlardı..."

Menşevikler 1903'te illegaliteye karşı isteksizliğe sahip olmuşlarsa, neden 1906'da, partinin geniş ölçüde "daha legal" olduğu bir zamanda, parti kongresinde *bile* ağır basmalarına karşın 1903'te kendileri tarafından kaleme alınan menşevik kararını kaldırmışlar ve bolşevik kararını *kabul etmişlerdir*? V. Zasuliç partinin tarihini öyle yazıyor ki, her adımda gerçeklerin şaşırtıcı, inanılmaz biçimde değiştirilişine raslanıyor!

Menşeviklerin 1906'da Stockholm'de partinin örgütlerin bir toplamı olduğu yollu bolşevik anlayışında tanımlanmasına oy verdikleri tartışma götürmeyen bir olgudur. V. Zasuliç ve arkadaşları görüşlerini *bir kez daha* değiştirmişlerse, 1906 tarihli kararlarını şimdi gene bir yanlış olarak görüyorlarsa, bunu niçin açıkça söylemiyorlar? V. Zasuliç, anlaşılan bu konuya önem veriyor, çünkü bunu kendisi ortaya atmıştır, 1903 yılını kendisi anımsatmıştır!

Tasfiyecilerin örgüt sorunundaki görüşlerinden daha çok içinden çıkılmaz ve daha karışık bir şey bulunmadığını okur görüyor. Bunlar, karaktersizliğin ve tutarsızlığın eşsiz bir örneğidir. V. Zasuliç öfkeyle haykırıyor: "Örgütçülük oportünizmi — ne saçma bir söz. Ama "safra" burada yardım etmiyor. 1907 yılında Londra'da *menşevik* fraksiyonun toplantılarında, daha sonraki tasfiyecilerde bir "örgütçülük anarşizmi" saptandığını Çerevanin'in *kendisi* açıklamıştı. Şimdiki gibi o zaman da en tanınmış tasfiyeciler, gerçekten özgün bir duruma, savlarını tasfiyecilerin kendilerine yöneltme durumuna düştüler ve düşüyorlar.

"Örgüt parti için zorunludur", diye yazıyor Zasuliç. "Ama tüm partinin oldukça uzun bir zaman için kendi kendini kabul etmesi, tek ve aynı biçimde barış içinde (!), tek ve aynı tüzükle var olması" (işitin, duyun!), "Rus toplumunun erişilmiş ve pekiştirilmiş bir hukuk düzeni içinde (eğer bu düzen

bir gün Rusya'da pekiştirilirse), dağlık yolu arkasında bırakarak, bu yolda gittikçe daha hızlı bir tempo ile tüm bir yüzyıl giderek, kimi yukarı tırmanarak, yeniden aldığı vuruşlardan kendine gelir gelmez yeniden yukarı tırmanmak üzere, kimi gericiliğin uçurumuna yuvarlanarak, sonunda düz bir yola girince ancak o zaman olanak haline gelecektir."

İşte tasfiyecilerin düşüncelerinden, karışıklığın eşsiz bir örneği olarak prim kazanmış bir tanesi önümüzde. Bu yazarın ne istediğini anlıyor musunuz?

"Tüzüğün" değiştirilmesi mi? Peki ama, beyler, o zaman söyleyin tanrı aşkına, tüzüğün ne tür değiştirilmesinden sözediyorsunuz! Kendinizi gülünç duruma sokmayın, tüzüğün değiştirilemeyecek bir şey olmadığını "filozofça" kanıtlamaya çalışmayın.

Ama "tek ve aynı tüzükten" sözeden V. Zasuliç (zaten daha 1912'de değiştirilmiştir*), *hiçbir* değişiklik önermiyor.

Peki, V. Zasuliç ne istiyor? Rusya için dağlık yol sona erip düz yol başlayınca, partinin bir örgüt haline geleceğini söylemek istiyor. Bu liberallerin ve Vehi grubunun[71] en sevdiği düşüncedir: *Düz yoldan* önce her şey kötü ve uğursuzdur, parti parti değildir, politika politika değildir. "Düz yolun" üstünde her şey "yerli yerindedir", "dağlık yolda" ise yalnızca bir kargaşa vardır.

Bu düşünceleri çok önceleri biz liberallerde okuduk. Liberallerin illegaliteye ve "dağlık yola" karşı duyduğu kin açısından bu düşünceler anlaşılır, doğal, kurala uygun niteliktedir. Burada gerçekler değiştirilmiştir (çünkü Rusya'da bir dizi parti, örgüt olan partiler legalite dışında vardı), ama illegaliteye karşı duyulan kinin liberallerin gözlerini bulandırdığını ve onların gerçekleri görmemesine neden olduğunu biliyoruz.

Yineleyelim: V. Zasuliç ne istiyor? Bizde örgüt olarak partinin olanaksız olduğunu ... dolayısıyla? demek istiyor. Düşünceler açık değil, her şey dile getiriliyor, konu uzun, dayanılmayacak kadar sıkıcı tümce biçimleriyle karmakarışık ediliyor, yazar kaçamaklar yapıyor ve bizi Pontius'dan Pilatus'a yolluyor. Yalnızca, her türlü örgütün istenmemesine yaklaşımda bulunduğu seziliyor. Ve bu arada aynı zamanda

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 17, s. 474. —*Ed.*

aşağıdaki sonuca varıyor ... burada o, onun düşüncelerinin taçlanması oluyor:

"Bizde, çok haklı olarak Batının herhangi bir sosyalist partisinde yerini alabilecek geniş bir işçi tabakası vardır. Bir parti kurmak için yoksun olduğu tek şey ona resmen girme olanağı olan, hızla büyüyen bu tabakada, bütün güçler bulunmaktadır, ve onu parti olarak adlandırabileceğimiz gibi, parti olarak da düşüneceğiz ve ondan böyle sözedeceğiz."

Öyleyse, partinin dağıtılması üzerine kavga ederken, tasfiyecilerin *parti* denince *başka bir şey* anladığını bilmek gerekir. Peki, parti denince onlar ne anlıyorlar?

Saptanan nokta şu: "Bir parti (!!) kurmak için yoksun olduğu tek şey (!) ona resmen girme olanağı olan geniş bir işçi tabakası."

Görülmemiş bir şey bu. Parti, "ona resmen girme olanağından yoksun" kişilerdir. Parti, partinin dışında bulunan kişilerdir.

Gerçekten, V. Zasuliç, aslında tüm tasfiyecilerin düşündüğü şeyi açıkça söylediği için, bize göre çok güzel inciler toplamış.

## IV

Almanya'da şimdi 1 milyon kadar parti üyesi vardır. Sosyal-demokratlar için orada 4¼ milyon kadar oy veriliyor, buna karşılık 15 milyon kadar proleter vardır. Burada, tasfiyecilerin birbirine karıştırdığı şeyi düzeltmek için işte size basit ve anlaşılabilir bir örnek. Bir milyon — *parti* budur. Bir milyon parti örgütlerinin üyesidir. 4¼ milyon — bu da "geniş tabakadır". Gerçekte bu çok daha geniştir, çünkü kadınların oy hakkı yoktur, bunun gibi, oturan kişilerin sayımı, yaş sayımı vb., vb. dolayısıyla seçme hakkı elinden alınmış birçok işçi vardır.

Bu "geniş tabaka" — bunların hemen hepsi sosyal-demokrattır ve onlar olmasa parti güçsüzdür. Bu geniş tabaka, her eylemde 2-3 kat daha büyür, çünkü o zaman sosyal-demokrat olmayan bir yığın, partinin peşinden gider.

Bu kadarı açık değil mi? Önemsiz ayrıntı gerçekleri durmadan yinelemek aslında sıkıntı verici bir şey.

Almanya'nın Rusya'dan ne yönden farkı var? Bizde örne-

ğin "parti" ile "geniş tabaka" arasında *hiçbir* ayrım olmamasından dolayı asla başka türlü olamaz! Bunu anlamak için de, önce Fransa'yı gözden geçirelim. Orada şunu görüyoruz (aşağıyukarı); daha kesin sayılar benim çıkardığım sonucu ancak *kesinleştirir*:

| | |
|---|---|
| Parti | 70.000 kadar* |
| "Geniş tabaka" (sosyal-demokratların oyları) | 1.000.000 kadar |
| Proleterler | 10.000.000 kadar |

Ya Rusya'da? Parti — 1907 yılında 150.000 (sayılmış ve Londra kongresinde gözden geçirilmiştir). Şimdiki sayı belli değildir. Daha az olması olasılığı vardır, ama gene de 30.000 ya da 50.000'dir, kesinlikle saptama olanağı yoktur.

"Geniş tabaka'" bizde, sosyal-demokratlar için verilen oyların sayısı buna eklenirse, 300.000-500.000'i bulur. Son olarak, bizde aşağıyukarı 20 milyon kadar proleter vardır. Yineliyorum, burada da yaklaşık sayılar sözkonusudur, ama *başka* her türlü sayı, herhangi bir kişi kesin bilgiler elde etmeye girişmek niyetinde ise, benim çıkardığım sonuçları ancak daha da kesinleştirir.

Çıkarılan sonuçlar, bütün ülkelerde, her zaman ve her yerde, "parti" *dışında* bir "geniş tabakanın" *partiye yakın kişiler* olarak ve sınıfın büyük bir yığınının bulunduğu, bu yığından partinin çıktığı, oluştuğu ve güçlerini elde ettiği yolundadır. Bu basit ve açık şeyi anlamayan tasfiyeciler, 1895-1901 yıllarının, "parti" ile "sınıf" arasındaki ayrımı doğrudan doğruya anlayamayan "ekonomistler"inin yanlışını yineliyorlar.

Parti — sınıfın bilinçli, en ileri tabakası, onun öncüsü budur. Bu öncünün gücü, onların sayısını on kat, yüz kat ve daha fazlasıyla aşar.

Bu olur mu? Yüzlerin gücü, binlerin gücünü aşar mı?

Aşabilir ve *eğer yüzler örgütlü ise,* binlerin gücünü aşabilir.

Örgüt güçlerini on katına çıkarır. Bu gerçek, gerçekten yeni değildir. Ama eğer V. Zasuliç ve tasfiyeciler için işe baş-

* 1913'te Brest'te toplanan parti kongresinde[72] okunan çalışma raporuna göre kesin sayı şudur: 68.903.

tan başlamak zorunda kalmışsak, bu bizim kusurumuz değildir.

Öncünün bilinçliliği, başka noktalar yanında, onun örgütlenmeyi bilmesinde en çok kendini gösterir. Öncü örgütlenerek, *tek bir irade* elde eder ve ilerici binlerin, yüzbinlerin, milyonun bu bütün halindeki iradesi sınıfın iradesi haline gelir. Parti ile sınıf arasındaki orta, "geniş tabakadır" (partiden daha geniştir, ama sınıftan daha dardır), sosyal-demokratlar için oy verenlerin tabakası, yardım edenlerin tabakası, yakınlık duyanların tabakasıdır vb..

Çeşitli ülkelerde partinin sınıfla olan *ilişkisi*, tarihsel ve başka koşullara göre değişik olur. Almanya'da örneğin yaklaşık olarak sınıfın 1/15'i partide örgütlüdür; Fransa'da aşağıyukarı 1/140'ı. Almanya'da bir parti üyesine, "geniş tabakanın" 4-5 sosyal-demokratı düşer; Fransa'da bu 14'tür. Fransa'da da gerçekte hiçbir zaman yüzbin üyeli bir parti — "legal" örgüt ve siyasal özgürlük durumunda— olmamıştı.

Her aklıbaşında insan, Almanya'da partide sınıfın 1/15'inin örgütlenmesini olanaklı kılan, ama Fransa'da bunu güçleştiren ve Rusya'da daha da çok güçleştiren tarihsel, nesnel nedenler bulunduğunu kavrar.

Bizim parti küçük bir çevredir, ama bir parti değildir, demeyi aklına getirecek bir Fransız için ne derdiniz? Partiyi bir örgüte girmek için zorlama olanağı yoktur. Parti — bu, tüm *güçleri* içine alan vb. geniş bir tabakadır. Belki de, bu Fransızın bir akıl hastanesinde bulunmadığına şaştığınızı söyleyeceksiniz.

Peki bizde, Rusya'da, önümüzde *hâlâ daha dağlık* bir yolun bulunduğunu, yani örgütün koşullarının *daha da güç* olduğunu sezdikleri, gördükleri ve bildikleri halde, geniş tabakadan (örgütlenmemişlerden değil) "partiden söz eder gibi söz ettiklerini ve böyle düşündüklerini" açıklayan insanlar, ciddiye alınmak istiyorlar. Bunlar, kafasızlaşmış, partiden kaçmış insanlar, şaşırmış, *parti dışında* ya da *partinin kıyısında* bulunan sosyal-demokratlar, çöküşün, korkaklığın ve vazgeçmenin liberal düşüncelerinin baskısına dayanamamış sosyal demokratlardır.

V

Zasuliç, dikkate değer makalesinin bitiş tümcesinde, "Yararlı bir güç olmak için bu illegal örgüt", diye yazıyor, "yalnız kendisi parti diye adlandırılıyorsa bile, bu proleter sosyal-demokratlara karşı" (yani geniş tabakaya karşı ve V. Zasuliç bu tabakada "bütün güçleri" buluyor, onlar için şu açıklamada bulunuyor: "onun için partiymiş gibi düşüneceğiz ve öyle sözedeceğiz") "partinin yöneticilerinin partiye karşı aldıkları tavır gibi bir tavır takınmalıdır."

V. Zasuliç'in inci bakımından zengin olan makalesinde incilerin incisi olan bu bakış biçimi üzerinde iyice bir düşünün. Birincisi, kendisi bugünkü Rusya'da neye *parti* dendiğini çok iyi anlıyor; oysa öte yanda düzinelerce yıkıcı yazılar, okura, bunu anlamadıklarını tekrar tekrar söylüyorlar ve bu yüzden *partinin* ortadan kaldırılmasına ilişkin polemikler bu baylar tarafından inanılmayacak kadar kargaşaya döndürülüyor. O halde, işçi hareketinin alınyazısı ile ilgilenen okurlar, bayağı, sıradan tasfiyecilere karşı V. Zasuliç'in makalesine elatsınlar ve partinin ne olduğuna ilişkin, maskelenmiş, karanlıkta kalmış sorunun karşılığını oradan çıkarsınlar.

İkincisi, V. Zasuliç'in çıkardığı sonucu tahlil etmeli. İllegal örgütün geniş tabakaya karşı, yöneticilerin partiye karşı takındığı tavrı takınmak zorunda olduğu bize söyleniyor. Herhangi bir birliğin yöneticilerinin bu birliğe karşı ilişkilerinin özünün ne olduğu sorusu ortaya çıkıyor. Anlaşılan bu nokta, yöneticilerin kişisel iradesini (ya da bir grubun ya da bir çevrenin iradesini) değil, bu birliğin iradesini eyleme dönüştürmesinde toplanıyor.

Peki, geniş bir tabakanın iradesi birkaç yüz ya da birkaç milyon insan tarafından nasıl belirlenmeli? *Eğer bir örgütte örgütlenmemişse, geniş bir tabakanın iradesini belirlemek tamamıyla olanaksızdır* — bunu bir çocuk bile kavrar. V. Zasuliç'in ve öteki tasfiyecilerin mutsuzluğu budur, bir kez örgütsel oportünizmin sakat alanına düştükleri için, sürekli olarak en kötü anarşizmin çamuruna kaymalarıdır.

Çünkü en başta bu, "geniş tabakanın" "partiye resmen girme olanağı" ve dolayısıyla "*bir parti kurma*" "olanağı bulunmadığını" bizzat söyleyen V. Zasuliç, hemen ardından,

tasfiyecilerin bu geniş tabaka için bir partiymiş gibi düşüneceklerini ve sözedeceklerini, illegal örgütün bu tabakaya karşı, en yüksek aşama imiş gibi, "yöneticiler" vb., vb. konusunda son kararı verme hakkını elinde bulunduran bir kimse imiş gibi tavır takınmak zorunda olduğunu açıklarken, yapılan şey, sözcüğün en tam ve en kesin anlamı ile anarşizmdir.

Örgüte *karşıt* geniş tabakalara ya da yığına başvurulur ve aynı zamanda, bu geniş tabakaların ya da bu yığının örgütlenemeyeceği *söylenirse*, buna anarşizmin en su katılmamışı denir. Zaten anarşistler, her zaman yüksek bir sesle ezilen sınıflar yığınından (ya da hatta genel olarak ezilenlerin yığınından) sözetmekle, her zaman her sosyalist örgütün iyi adını yıkmakla birlikte, bizzat kendileri ise başka bir örgüte karşı çıkmadıkları ve başka bir örgüt yaratamadıkları için işçi hareketinin en zararlı unsurlarından birini meydana getirirler.

Marksistler, örgütlenmemiş (ve uzun süre, bazan onyıllar boyu örgütlenemeyecek) yığının, parti ile, örgütle olan ilişkisini ilke bakımından başka türlü görüyorlar. Ancak bu yoldan *belli bir sınıfın* yığını, kendi çıkarlarını, kendi durumunu kavramayı, kendi politikasını yürütmeyi öğrenebilir, asıl bunun için sınıfın en ileri unsurlarının örgütü mutlaka ve her şeye karşın, bu unsurlar başlangıçta sınıfın çok küçük bir parçasını meydana getirseler bile, zorunludur. Öncü, yığına hizmet etmek ve onun doğru olarak anlaşılmış çıkarlarını dile getirmek için, örgüt, tüm çalışmasını yığına yöneltmeli ve bu arada ondaki tüm iyi güçleri sonuna kadar kendine çekmeli, yığınlarla bağıntının korunup korunmadığını, canlı olup olmadığını her adımda, dikkatle ve nesnel olarak gözden geçirmelidir. Böyle ve yalnız böyle, öncü, yığını eğitir ve öğretir, onun kendi çıkarlarını dile getirerek, ona örgütlenmeyi öğretir ve yığının tüm etkinliğini bilinçli sınıf politikası çizgisine yöneltir.

Eğer tüm yığının siyasal etkinliğinin sonucu olarak, yığının dolaysız ya da dolaylı olarak seçimlere yaklaştırılması ya da sokulması sonucu, seçilen *tüm* işçi temsilcilerinin illegaliteden ve böyle bir siyasal çizgiden yana, partiden yana oldukları ortaya çıkarsa, böylece yığınlarla bağların canlılığını *kanıtlayan*, bu örgütün, yığınların sınıf çıkarlarının tek

temsilcisi olma ve böyle nitelendirilme hakkını kanıtlayan nesnel bir gerçek elde etmiş oluruz. Siyasal bakımdan bilinçli her işçi ya da daha çok her işçi grubu seçimlere katıla*bildi* ve şu ya da bu yoldan seçimleri etkileyebildi; ve eğer sonuçta tasfiyecilerin alay ettiği, kötü sözler yönelttiği, küçümseyerek baktığı örgüt, *yığınlara önderlik edebilmişse*, bu demektir ki, partimizin yığınlara karşı tutumu ilkesel bakımdan doğrudur, marksist bir tutumdur.

"Bir parti kurmak için yoksun olduğu tek şey, ona resmen girme olanağı olan *geniş tabaka*" teorisi anarşizmdir. Rusya'nın işçi sınıfı, yığınları parçalayan, bizzat örgüt kavramını ve ilkesini yıkan bu teoriye karşı en çetin savaşımı vermeksizin, hareketini pekiştiremez ve geliştiremez.

Parti *yerine* "geniş tabaka" teorisi, en büyük başına buyrukluğun ve proleter yığın hareketinin *hafife alınmasının* gerekçesidir (bu arada alaycıların her beş sözünden biri mutlaka, akla gelebilecek tüm ilişkilerle ilgili olarak kullandıkları "yığın" sözüdür). Tasfiyecilerin bu teori yardımı ile *kendilerini*, kendi aydınlar çevresini "geniş tabakanın" temsilcisi ve sözcüsü olarak gösterdiklerini herkes biliyor. Bizim geniş tabakayı —belki de milyonları ve milyonları— temsil ettiğimiz yerde bir milyon işçiyi seçim savaşımına sokan herhangi illegal bir örgütün bizim için ne anlamı olabilir!

Nesnel gerçekler —Duma seçimleri, işçi gazetelerinin oluşması, bunlar için toplanan paralar, Petersburg'da metal işçileri birliği ve hizmetliler kongresi[73]—, tasfiyecilerin işçi sınıfından kopmuş bir grup aydın olduğunu çarpıcı biçimde kanıtlıyor. Ama "geniş tabaka teorisi", tüm nesnel gerçeklerin umursanmamasına ve tasfiyecilerin yüreklerinin onların tanınmamış büyüklüğünün gururlu bilinci ile dolmasına izin veriyor. [...]

*Prosveşçeniye*, n° 9,
Eylül 1913.
*Werke*, Bd. 19, s. 393-401.

V. İ. LENİN

# İŞÇİLERİN BİRLİĞİ ÜZERİNE

*NOVAYA Raboçaya Gazeta*'nın altı işçi milletvekiline karşı giriştiği polemik, son zamanlarda gittikçe daha az nesnel, daha az ilkesel, gittikçe daha çok "düzenbazca" bir nitelik kazanıyor. Bundan dolayı bu polemiği tartışmalı sorunların ciddi bir tahliline *yeniden çevirmek* aynı ölçüde *zorunlu* hale geliyor.

Tasfiyecilerin yanına alıp çıktığı "parlak adlar" var karşımızda. Çereteli ve Gegeçkori, Ağustos kongresinin (1912)* "yönetim merciinin" kınadığı altı kişiyi aynı biçimde kınıyorlar. Bu altı kişi, bininci kezdir, parçalayıcı olarak hakarete uğruyor ve "birlik" reklamı yapılıyor.

* Bkz: 69 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

Bininci kezdir, biz, hakaretlerden ve bağrışmalardan yılmadan, sakince işçileri konu üzerinde düşünmeye ve bunu incelemeye çağıracağız.

İşçi sınıfının birliğe gereksinmesi vardır. Birlik yalnızca bütün halindeki bir örgüt yoluyla gerçekleştirilebilir, bu örgütün kararları sınıf bilinçli tüm işçiler tarafından tam bir bilgi ve vicdan doğrultusunda yerine getirilir. Bir konu üzerinde danışmada bulunmayı, çeşitli görüşleri söylemeyi ve dinlemeyi, örgütlü marksistlerin *çoğunluğunun* görüşünü aktarmayı, bu görüşü bir kararda dile getirmeyi, bu kararı vicdan doğrultusunda yerine getirmeyi — bunu, dünyanın her yerinde *birlik* diye tanımlarlar, tüm aklıbaşında insanlar birlik diye tanımlar. Böyle bir birlik de işçi sınıfı için son derece değerli, son derece önemlidir. Parçalanmış işçiler hiçtir. Birleşmiş işçiler her şeydir.

Şimdi şu soru ortaya çıkıyor: her sınıf bilinçli işçinin destek yaparak tartışmalı konuyu kendi başına araştıracağı, son yıllar boyunca sosyal-demokrat işçiler arasında birliğin *gerçekleştirilmesi* üzerinde bir yargı oluşturabileceği temeller var mıdır?

Böyle temelleri toplamak çabasını göstermek gerekir, bunları incelemek gerekir, işçilerin aydınlatılması, birleştirilmesi ve örgütlendirilmesi için bunları gereç olarak yayınlamak gerekir.

Eğilimi her zaman için (bunu onun karşıtlarından biri bile yadsımamıştır), marksistlerin yönetim mercii tarafından bu dönem içinde *üç kez* (bir kez 1912'de ve iki kez 1913'te) alınmış kararlarla onaylanan *Pravda* Nisan 1912'den bu yana vardı. Bu kararlar (işçi yaşamının tüm sorunları ile ilgili, sayıları toplam olarak aşağıyukarı kırkı bulan kararlar) kaç işçi tarafından kabul edilmiş ve eyleme dönüştürülmüştür?

Bu —açıkçası çok önemli ve ilginç— soruya yalnızca şöyle böyle bir yanıt verilebilir, ama bu yanıt çok kesin, nesnel ve tek yanlı olmaksızın biraraya getirilmiş gerçeklere dayanıyor. 1912 ve 1913 yıllarında, işçi yığınları karşısında *değişik* görüşleri temsil eden en çok *iki* işçi gazetesi vardı. Her iki gazete, gazetelerden birini ya da ötekini desteklemek üzere para toplama işlerini yürütmüş işçi grupları üzerine haberler yayınlıyordu. *Belli bir* gazeteye yardım sağlayan iş-

çi gruplarının, gazetenin tutumu konusundaki sempatisini ve onun temsil ettiği kararları savunma konusundaki kararlılığını böylece eylemle (yalnız sözle değil) gösterdiklerini söylemeye gerek yok.

Birbiriyle kavgalı bu iki gazetede bu açıklamaların yayınlanması, yanlışlara karşı en iyi güvencedir, çünkü bu yanlışlar, ilgi gösteren işçiler tarafından bizzat düzeltilebilir. *Birçok* kez yayınlanan ve *hiçbir zaman* hiç kimse tarafından çürütülmeyen ya da başka açıklamalarla değiştirilmeyen bu açıklamalar işte: İki yıla yakın süre içinde, Ocak 1912'den Ekim 1913'e kadar, *Luç* için 556, *Pravda* için 2.181 ve *Moskova İşçi Gazetesi* için 395 işçi grubu tarafından para toplanmıştır.

Bir insanın, eğer herhangi bir özel koşul altında gözleri kamaşmamışsa, çoğunluğun (ve hem de büyük bir çoğunluğun) "pravdacılar"ın ardında olduğunu kabul etme düşüncesinde olacağı hiç çekinmeden söylenebilir. Pravdacılar, işçileri tekbiçim kararlar etrafında birleştirip, bunları dürüstçe uygulayarak, işçilerin *gerçek birliğini* —yavaş, ama üzerinde direnerek— yaratıyorlar. Rusya'da *ilk kez*, bütün halindeki ve kesin kararları dosdoğru savunan marksist bir gazete, çok uzun bir zaman için daha sistematik ve daha sağlam biçimde, tüm ülkeye yayılmış *işçi gruplarını birleştiriyor*.

Sözde değil, gerçekte işçilerin birliği budur! Doğaldır ki, tümüyle bu, henüz her şey değildir, ama gene de bir iştir, yalnız söz değildir, yalnızca reklam değildir.

Ama Çereteli, Gegeçkori ve "Ağustos Yönetim Mercii", tüm öteki tasfiyeciler gibi, gerçekleri inatla görmezlikten geliyorlar!!

"Birlik" üzerine çok söz ediyorlar, ama *en başta* sınıf bilinci olan işçiler arasında belirgin bir azınlık demek olan tasfiyecilerin, çoğunluğun iradesini sabote ederek, *birliği zedeleyen* kimseler olduklarını itiraf etmek istemiyorlar!!

Hiçbir güzel söz söyleme sanatı, hiçbir haykırış ve hiçbir sövgü, bu basit ve açık gerçeği çürütmeye yeterli değildir. "Ağustos yönetimi vb."nin çeşitli "kuruluşlara" ve gruplara dayanışını ancak gülümseme ile karşılayabiliriz. Düşünseniz baylar: arkalarında *genellikle* hiçbir işçi yoksa ya da yalnızca *apaçık* bir azınlık varsa, bu "kuruluşların ve grupların" ne değeri vardır? Böyle "kuruluşlar ve gruplar" en baş-

ta, eğer tüm işçilerden çoğunluğun iradesinin yerine getirilmesini istemiyorlarsa, bölücü gruplardır.

İşçi hareketinin iki yıllık canlanışından sağlanan deneyimler, pravdacıların *görüşlerini* gittikçe daha çok doğruluyor. Marksistlerin açık kararlarının tabanı üzerinde Rusya'nın *işçilerinin* birleşmesinden sağlanan deneyimler, örgütümüzün başarılarını, büyümesini ve gücünü gittikçe daha açıkça gösteriyor. Sövgülerden, bağrışmalardan ya da başka herhangi bir şey yüzünden yanılmaksızın, bu yolda daha yiğitçe ve daha hızlı yürüyeceğimiz doğaldır.

*Za Pravda*, n° 50.
3 Aralık 1913.
*Werke*, Bd. 19, s. 515-517.

V. İ. LENİN

# BİRLİK

PETERSBURG'DA, "fraksiyon tutmayan" diye tanımlanan *Borba*[74] dergisinin üç sayısı çıkmış bulunuyor. Bu derginin ana çizgisi, birliğin savunulmasıdır.

Kiminle birlik? — Tasfiyecilerle.

*Borba*'nın son sayısında *tasfiyecilerle birliğin* savunulmasına ilişkin iki makale bulunuyor.

Birinci makale, tanınmış tasfiyeci J. Larin'in kaleminden çıkmış. Yakın zaman önce tasfiyecilerin bir organında şöyle yazan aynı Larin bu:

"Kapitalist gelişme yolunun mutlakiyetçi kalıntılardan temizlenmesi, her türlü devrim olmaksızın gerçekleşecektir. ... Gündemde bulunan görev, ... işçi sınıfının şimdi başlayan dönemde örgütlenmesi gerektiği, ama 'devrim için' değil,

'devrim beklentisi içinde' değil, devrim yolundaki yön verici düşüncenin geniş çevrelere sokulmasından oluşmaktadır..."

Bu aynı tasfiyeci demek ki şimdi *Borba*'da birliği savunuyor ve bunun için şunu öneriyor: bir *federasyon*.

Federasyon, eşit sayılan örgütlerin bir anlaşmasıdır. O halde Larin, işçi sınıfının taktiğinin belirlenmesinde "sınırsız sloganlar" görüşünde olan işçilerin büyük çoğunluğunun iradesinin, az önce alıntısı yapılan sözlerde dile gelmiş görüşte azçok bulunan önemsiz tasfiyeci grupçuklarının iradesi ile *eşit tutulmasını* öneriyor. Tasfiyeci Larin'in kurnazca düşünülmüş planına göre, işçilerin çoğunluğunun elinden, bu konuda *Severnaya Raboçaya Gazeta*'nın tasfiyeci baylarının oyu alınmadan önce herhangi bir girişimde bulunma hakkı alınacaktır.

İşçiler tasfiyecileri kabul etmemişlerdir ve şimdi de bunlar tasfiyeci Larin'in planı gereğince federasyon yardımı ile yeniden önde gelen bir önem kazanacaklar. Böylece Larin tarafından önerilen federasyon, doğrudan doğruya, işçi hareketinin daha önce geri çevirdiği tasfiyecilerin iradesini işçilere yeniden zorla kabul ettirme denemesidir. Bizi kimse kapıdan içeri bırakmadı, diyor tasfiyeciler kendi kendilerine — öyleyse biz de pencereden içeri sızarız ve işçi çoğunluğunun iradesinin gerçekten çiğnenmesini "federasyon yoluyla birlik" olarak tanımlarız.

*Borba* dergisinin yazılışları, Larin'e karşı polemik yapıyor. Federasyon, yani *eşit tutulan taraflar olarak* tasfiyecilerle marksistler arasında giderek sağlanacak bir anlaşma, bu yazılışlerini hoşnut etmiyor.

Yazılışları, tasfiyecilerle bir anlaşma değil, onlarla "ortak taktik kararlara dayalı" yeni bir kaynaşma istiyor. Bunun anlamı şu: *Put Pravdi*'nin[75] taktik çizgisinin temeli üzerinde birleşmiş olan işçilerin büyük çoğunluğu, *tasfiyecilerle ortak taktik* uğruna kararlarından *vazgeçmelidir*.

Sınıf bilinçli işçiler tarafından hazırlanmış ve son yılların tüm hareketinin deneyimi ile deneyden geçirilmiş taktik, *Borba*'nın yazılışlerinin görüşüne göre, bir kenara bırakılmalıdır. Niçin? Tasfiyecilerin taktik planlarına, hem işçilerin kendileri tarafından hem de olayların tüm akışı ile yerilmiş bulunan görüşlere yer vermek için. Sınıf bilinçli işçilerin iradesinin, kararlarının ve görüşlerinin tamamıyla hiçe sayıl-

ması — *Borba*'nın yazılışlerinin tasfiyecilerle birlik konusundaki propagandasının temelinde yatan budur.

İşçilerin iradesi duru ve açık biçimde dile gelmiştir. Henüz aklını yitirmemiş her insan, işçilerin büyük çoğunluğunun hangi taktiğe yakınlık duyduğunu tam olarak söyleyebilir. Ama şimdi tasfiyeci Larin geliyor ve şöyle açıklıyor: işçilerin çoğunluğunun iradesi benim için önemsiz bir şeydir; bu çoğunluk başkasına yer açmalı ve tasfiyeciler grupçuğunun iradesini sınıf bilinçli işçilerin çoğunluğunun iradesi ile eşit ve aynı değerde kabul etmelidir.

Tasfiyeciden sonra uzlaştırmacı da *Borba*'dan çıkıyor ve şöyle açıklıyor: İşçiler belli bir taktik hazırlamışlar ve onun uygulanması için çalışıyorlar mı? Bunlar önemsiz şeyler. Onlar, *tasfiyecilerle ortaklaşa taktik kararlar uğruna* bu denenmiş taktikten vazgeçsinler.

Tasfiyecilere eşit ölçüde bir yer vermek amacıyla işçilerin çoğunluğunun açıkça ortaya konmuş iradesinin işte böylece çiğnenmesini, *Borba* dergisinin uzlaştırmacıları *"birlik"*diye niteliyorlar.

Oysa bu bir birlik değil, gerek birliğin ve gerek işçilerin iradesinin alaya alınmasıdır.

Marksist işçiler, birliği böyle anlamıyorlar. Liberal işçi politikacıları ile, işçi hareketini parçalayan ve çoğunluğun iradesini çiğneyen kimselerle birlik olamaz; ne federatif, ne de başka bir birlik olabilir. Tüm dürüst marksistlerin, marksist tümlüğün ve sınırsız sloganların tüm savunucularının birliği, tasfiyecilerden bağımsız halde ve onların dışında olabilir ve olacaktır.

Birlik büyük bir davadır ve büyük bir slogandır! Ama işçi davasının gereksinmesi, marksistlerin marksizm karşıtlarıyla ve bozucuları ile birlik değil, *marksistler arasında birliktir.*

Biz de, birlikten sözeden herkese sormalıyız: Kiminle birlik? Tasfiyecilerle mi? Öyleyse birbirimizle görülecek bir işimiz yoktur.

Ama gerçekten marksist bir birlikten sözediliyorsa, diyeceğimiz şudur: Pravdacı gazetelerin varoluşundan bu yana, marksizmin tüm güçlerinin birleşmesi, aşağıdan gelen birliği, pratik çalışmada birlik için çağrıda bulunuyoruz.

Tasfiyecilerle göz kırpıştırmama, bütünlüğü yıkanların

çevreleriyle diplomatik görüşmeler yapmama — bütün güçler, marksist sloganlar tabanı üzerinde, marksist bütünlük tabanı üzerinde marksist işçilerin birleşmesinden yana. Sınıf bilinçli işçiler, tasfiyecilerin iradesini kendilerine zorla kabul ettirme yolundaki her girişimi bir cinayet olarak göreceklerdir ve gerçek marksistlerin güçlerinin dağıtılmasını da böyle bir cinayet olarak göreceklerdir.

Çünkü birliğin temeli sınıf disiplini, çoğunluğun iradesinin tanınması, bu çoğunluğun saflarında ve onunla yanyana uyumlu çalışmadır. Tüm işçileri bu birliğe, bu disipline, bu uyumlu çalışmaya çağırmaktan yorulmayacağız.

*Put Pravdi*, n° 59,
12 Nisan 1914.
*Werke*, Bd. 20, s. 226-229.

V. İ. LENİN

# II. ENTERNASYONALİN YIKILIŞI

(PARÇALAR)

## II

[...] Kısacası, Avrupa'nın çoğu ileri ülkelerinde ve büyük devletlerinde gerçekten devrimci bir durum vardır. Bu konuda Basle bildirgesinin[76] önceden söylediği, *tamamıyla* gerçekliğini göstermiştir. Bu gerçeği dolaylı ya da dolaysız olarak yadsımak ya da bu konuda, Cunow, Plehanov, Kautsky ve ortaklarının yaptığı gibi susmak, en büyük yalanı söylemek, işçi sınıfını aldatmak ve burjuvazinin hizmetinde olmak anlamına gelir. *Sozial-Demokrat*'ta (n° 34, 40 ve 41'de),* devrimden *korkan* kişilerin, darkafalı, hıristiyan papazların, genel kurmayların ve milyoner gazetelerinin, Avrupa'da devrimci bir durumun belirtilerini saptamak zorunluluğunu duyduklarını gösteren gerçekleri belirttik.

Bu durum uzun zaman sürecek mi ve ne ölçüde sertleşecek? Devrime kadar götürecek mi? Bunu bilmiyoruz ve hiç kimse de bilemez. Bunu ancak devrimci ortamların nasıl geliştiğini ve en ilerici sınıfın, proletaryanın, devrimci eylemlere nasıl geçtiğini bize gösteren *deneyim* öğretecektir. Burada

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 21, s. 81-82, 171-172 ve 183-185. —*Ed.*

genellikle ne bazı "hayaller", ne de bunların çürütülmesi sözkonusu olabilir, çünkü şimdiye kadar hiçbir sosyalist, herhangi bir yerde, en başta şimdiki (ancak bundan sonrakinin değil) savaşın, en başta bugünkü (ancak yarınki değil) devrimci durumun devrimi meydana getireceği güvencesini yüklenmemiştir. Burada sözkonusu olan, tüm sosyalistlerin hiç tartışılmaz temel görevidir: devrimci durumun varoluşunu yığınlara gösterme, onun kapsayıcı ve derine kök salan niteliğini anlatma, devrimci bilinci ve proletaryanın devrimci kararlılığını uyandırma, ona yardımcı olma, devrimci eylemlere geçme ve bu yönde çalışma için devrimci duruma uygun örgütler yaratma görevi.

Sosyalist partilerin görevinin işte bu olduğu noktasında kuşku duymaya şimdiye kadar hiçbir etkili ve sorumlu sosyalist kalkışmamıştır ve Basle bildirgesi de, en küçük bir "hayal" uyandırmaksızın ve bunu beslemeksizin, sosyalistlerin asıl bu görevinden sözeder: halkı uyandırmak, "onu sarsmak" (ve Plehanov, Akselrod ve Kautsky'nin yaptığı gibi şovenizmle uyutmamak), bunalımdan yararlanmak, böylece kapitalizmin yıkılışını "*çabuklaştırmak*", Komün ve Ekim-Aralık 1905 *örneklerini* kılavuz yapmak. Bugünün partilerinin bu görevlerini yerine getirmemeleri onların ihaneti, siyasal ölümü, yüklendikleri rolden vazgeçmeleri, burjuvazinin tarafına geçmeleri demektir. [...]

## VII

[...] Akımları ve yönleri gözönüne alırsak, Avrupa sosyalizminin asıl oportünist kanadının sosyalizme ihanet ettiğini ve şovenizme geçtiğini genel olarak ve tümü ile belirtmeden geçemeyiz. Onun resmî partilerdeki gücü, görünüşte her şeye gücünün yeterliği nereden gelmiştir? Özellikle eski Roma ya da benzeri, canlı yaşama iyice yakın olmayan konular sözkonusu olduğu zaman, tarihsel sorular sormasını çok iyi bilen Kautsky — işte bu Kautsky şimdi, sorun onun kendisini ilgilendirdiği için, bütün bunları anlamıyormuş gibi ikiyüzlülük yapıyor. Ama herşey gün gibi ortada. Oportünistlerin ve şovenistlerin korkunç gücü, onların burjuvazi ile, hükümetlerle ve genel kurmaylarla olan *ittifakından* geliyor. Bizim Rusya'da bu nokta çoğunlukla unutuluyor ve olaylar,

sanki oportünistler sosyalist partilerin *bir parçasıymış* gibi, sanki her zaman bu partilerde iki uç kanat bulunuyormuş ve bulunacakmış gibi, sanki tüm sorun, darkafalıların bütün yazılarında okunduğu gibi, "uçlardan" kaçınmakmış gibi, vb., vb. görülüyor.

Gerçekte oportünistlerin biçimsel olarak işçi partilerinden olması, onların —nesnel olarak— burjuvazinin siyasal bir bölümü, onun etkisinin öncüsü, işçi hareketinde onun ajanları oluşu olgusunu hiçbir zaman ortadan kaldırmaz. Ün salmak için canını verir diye tanınmış oportünist Südekum, bu toplumsal gerçeği, bu sınıf gerçeğini canlı biçimde gözler önüne koyduğu zaman, birçok iyi yürekli insan şaşakalmıştı. Fransız sosyalistleri ve Plehanov, Südekum'u parmakla göstermeye başladılar — oysa Vandervelde, Sembat ve Plehanov'un, biraz başka bir ulusal fizyonomiye sahip *bir Südekum* görmek için yalnızca aynaya bakmaları yetiyordu. Kautsky'yi öven ve onun tarafından övülen Alman MK üyeleri ("yürütme kurulu"), Südekum'un çizgisinde "olmadıklarını" dikkatle, alçakgönüllülükle ve incelikle (Südekum'un adını anmaksızın) açıklamada acele etmişlerdi.

Gülünecek bir şey bu, çünkü gerçekte Alman Sosyal-Demokrat Partisinin pratik politikasında bir Südekum en önemli anda, yüz Haase'den ve Kautsky'den daha güçlü halde kendini gösterdi (bir *Naşa Zarya*'nın,[77] onunla kopmaktan korkan tüm Brüksel bloku[78] akımlarından daha güçlü olması gibi).

Neden? Südekum'un ardında burjuvazinin, bir büyük devletin hükümetinin ve genel kurmayının bulunması yüzünden elbette. Bunlar Südekum'un politikasını binbir türlü yoldan destekliyorlar, öte yandan da onun karşıtlarının politikasını, hapishane ve kurşuna dizmeler de olduğu halde bütün araçlarla yasaklamaya çalışıyorlar. Südekum'un sesi (Vandervelde'nin, Sembat'ın ve Plehanov'un sesi gibi) burjuva gazetelerin milyonlarca nüshasıyla yayılıyor, oysa onun karşıtlarının sesleri askerî sansür yüzünden legal basında *hiç* duyulmuyor.

Oportünizmin bir raslantı, bazı kişilerin bir günahı, yanlış adımı, ihaneti değil, tüm bir tarihsel çağın toplumsal ürünü olduğu noktasında bütün görüşler birleşiyor. Ama bu gerçeğin tüm önemi konusunda herkes açıklığa kavuşmuyor.

Oportünizm legaliteyle yetiştiriliyor. 1889-1914 döneminin işçi partileri burjuva legallikten yararlanmak zorundaydı. Bunalım başladığı zaman, illegal çalışmaya geçme zorunluluğu doğdu (ama bu geçiş, enerji ve kararlılık bakımından en büyük çabanın, bir dizi savaş listeleri ile bağıntılı olarak, gösterilmesinden başka biçimde olanaklı değildir). Bu geçişi önlemeye bir Südekum yetiyor, çünkü onun arkasında, tarihsel-felsefi anlamda söylenirse, tüm "eski dünya" var — çünkü bu Südekum, pratik-siyasal bakımdan söylenirse, burjuvaziye her zaman onun sınıf düşmanının tüm savaş planlarını vermiştir ve her zaman verecektir.

Tüm Alman Sosyal-Demokrat Partisinin (ve aynı şey Fransızlar vb. için de sözkonusudur), *yalnızca* bir Südekum'un beğeneceği ya da bir Südekum'un gözyumabileceği şeyi yaptığı bir gerçektir. Legal olarak *başka bir* şey yapılamaz. Alman Sosyal-Demokrat Partisinde *onur verici*, gerçek sosyalist çalışma olarak ne yapılıyorsa, hep merkez organlarına *karşı*, onun parti yürütme kurulunu ve merkez organını *atlayarak* olur, örgüt disiplini *çiğnenerek* olur, adı verilmeyen yeni merkez organlarının, yeni bir partinin adına, örneğin 31 Mayıs (bu yıl) tarihli *Berner Tagwacht*'ta Alman "sollarının" çağrısının adsız ve imzasız yayınlanması gibi, *fraksiyon* biçiminde olur.[79] Gerçekte bir yeni parti büyüyor, güçleniyor, örgütleniyor, bir gerçek işçi partisi, gerçek devrimci bir sosyal-demokrat parti, ama Legien, Südekum, Kautsky, Haase, Scheidemann ve ortaklarının eski, çürümüş, ulusal liberal partisi değil bu.*

Bu yüzden tutucu *Preussische Jahrbücher*'de oportünist

* 4 Ağustosta yapılan tarihsel oylamadan önce olupbitenler son derece karakteristik bir özellik taşıyor. Resmî parti resmî ikiyüzlülüğün şalını bunun üzerine örttü: çoğunluk karar vermiş, ve herkes tek kişi gibi evet oyu kullanmış. Ama Ströbel, *Die Internationale* dergisinde ikiyüzlülüğü açığa çıkardı ve gerçeği bildirdi. Sosyal-demokrat fraksiyonda hazır bir *ultimatomla*, yani fraksiyon ultimatomu ile, yani parçalanmaya götürecek bir kararla gelmiş olan *iki* grup vardı. Bir grup, 30 kişilik oportünistler grubu, her şeye karşın kredilerden yana oy vermeye karar vermişti; öteki, 15 kişilik sol grup —daha az kararlı— ise, karşıt oy vermeyi kararlaştırmıştı. Hiçbir yönden kesin tutumu bulunmayan "Merkez" ya da "Bataklık", oportünistlerle birlikte oy kullanınca, solcular başlarından vurulduklarını gördüler ve ... onlar da buna uydular! Alman sosyal-demokratların "birliği" salt ikiyüzlülüktür, gerçekte oportünistlerin her ultimatomuna kaçınılmaz bir teslimiyeti gizlemekten başka bir şey olmayan bir ikiyüzlülüktür.

gözetici, işçiler kendilerinden dönebileceği için şimdiki sosyal-demokrasinin *sağa kaymasının* oportünistler için (*buna burjuva için demek gerekir*) zararlı olabileceğini açıkladığı zaman, çok derin bir tarihsel gerçeği istemeyerek ağzından kaçırmış oldu. Oportünistler (ve burjuvazi) en başta, sağ ve sol kanadı *birleştiren*, dünyada her şeyi düz ve "tamamıyla marksist" sözlerle barıştırmasını bilen Kautsky'nin resmen temsil ettiği şimdiki partiyi gereksiyorlar. Sözde: sosyalizm ve devrimcilik — halk için, yığın için, işçiler için; eylemde: südekumculuk, yani her ciddi bunalım anında burjuvazi ile birleşme. Biz diyoruz ki, her bunalım anında, çünkü yalnız savaş durumunda değil, her ciddi siyasal grev halinde de "feodal" Almanya, tıpkı "özgürlükçü-parlamenter" İngiltere ya da Fransa gibi hiç *vakit geçirmeden*, şu ya da bu adlandırma altında, olağanüstü hal ilan edecektir. Beş duyunun hepsine sahip hiçbir insan bundan şüphe edemez.

Sosyal-şovenizmle nasıl savaşılabilir sorusuna yanıt bundan çıkıyor. Sosyal-şovenizm, öylesine olgunlaşmış, oldukça "barışçı" bir kapitalizmin uzun döneminde öylesine güçlü ve arsız hale gelmiş, ideolojik ve siyasal bakımdan öylesine oluşmuş, burjuvaziye ve hükümetlere öylesine sımsıkı bağlanmış bir oportünizmdir ki, sosyal-demokrat işçi partileri *içinde böyle bir akımın* bulunması ile uyuşulamaz. Küçük bir taşra kentinin uygar tretuvarları üzerinde yürünecekse, ince ve zayıf pençelerle nasıl yetinilemezse, bir dağ gezintisinde de kalın, çivili pençeleri olmayan ayakkabılarla yetinilemez. Sosyalizm Avrupa'da, oldukça barışçı ve dar ulusal sınırlarla çevrelenmiş bir dönemi aşmıştır. 1914-1915 savaşı ile devrimci eylemler dönemine girmiştir ve oportünizmle ilgiyi tamamıyla kesmenin onu işçi partilerinden kovmanın saati kesinlikle gelmiştir.

Dünya çapındaki gelişmesinin yeni döneminin sosyalizme getirdiği görevlerin böylece saptanmasından, şimdi devrimci sosyal-demokrat işçi partilerinin küçük-burjuva oportünist partilerinden kopması sürecinin çeşitli ülkelerde hangi hızla ve hangi biçimlerde oluşacağı konusunda dolaysız bir sonuca henüz elbette varılamaz. Ama bundan, bu kopmanın kaçınılmaz olduğu konusunda açıkça bilinç sahibi olma ve asıl bu açıya göre işçi partilerinin tüm politikasını yöneltme zorunluluğu ortaya çıkıyor. 1914-1915 savaşı tarihte öy-

lesine büyük bir dönüm noktası anlamı taşıyor ki, oportünizm karşısındaki davranış eskisi gibi *sürüp gidemez.* Olmuş bir şey, olmamış hale getirilemez; ne işçilerin bilincinden, ne de burjuvazinin deneyiminden ya da çağımızın siyasal kazanımlarından, bunalım anında oportünistlerin, işçi partileri içinde burjuvazinin tarafına geçmiş olan unsurların çekirdeği olarak meydana çıktıkları gerçeği öyle silinip atılamaz. Oportünizm —tüm Avrupa çerçevesinde görülünce— denebilir ki savaştan önce gençlik çağında bulunuyordu. Savaşla birlikte sonunda erkek olmuştur ve onu yeniden "masum" ve genç duruma getirme olanağı yoktur. Parlamenterlerden, gazetecilerden, işçi hareketi memurlarından, ayrıcalıklı hizmetlilerden ve proletaryanın belli kategorilerinden meydana gelmiş tüm bir toplumsal tabaka yetişmiş ve bu tabaka ulusal burjuvazisi ile tekbeden haline gelmiştir. Burjuvazi de, bu tabakayı çok doğru olarak değerlendirmesini ve kendisine "bağlı" hale getirmesini bilmiştir. Tarihin çarkı ne geri çevrilebilir, ne de durdurulabilir — işçi sınıfının hazırlayıcı, legal, oportünizmin prangaya vurduğu örgütlerinden çıkış yaparak, yalnızca legalite çerçevesinde kalmamayı bilen ve oportünist ihanetinden kendisini korumaya yetenekli devrimci örgütlere, "iktidar için savaşımı", burjuvazinin yıkılması için savaşımı yüklenen bir proletaryanın örgütlerine doğru korkusuzca ilerlenebilir ve ilerlenmelidir.

Bundan, ayrıca, II. Enternasyonalin Guesde, Plehanov, Kautsky, vb. gibi önde gelen otoritelerine karşı nasıl bir tutum takınılması konusu ile kendi bilincini ve işçilerin bilincini karartan kişilerin, sorunu ne kadar yanlış gördükleri de ortaya çıkıyor. Gerçekte böyle bir sorun bile yoktur: eğer bu kişiler yeni görevleri kavramıyorlarsa, bir kenarda duracaklar ya da bugün içinde bulundukları oportünistler tutsaklığında kalmak zorunda olacaklardır. Eğer bu kişiler "tutsaklıktan" kurtulurlarsa, onların devrimciler cephesine geri dönmeleri için ortada *siyasal* engeller kalmayacaktır. Her şeye karşın, akımların savaşımı ve işçi hareketi dönemlerinin değişmesi sorununun yerine, tek tek kişilerin rolü sorununu koymak akla aykırıdır. [...]

1915 yılı Mayısının ikinci yarısında
ve Haziranın birinci yarısında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 21, s. 209-210, 242-246.

V. İ. LENİN

# "SOSYALİST PROPAGANDA BİRLİĞİ" SEKRETERİNE

(PARÇA)

[...] Tüm burjuva partilerin, işçi sınıfının devrimci partisi dışındaki bütün partilerin, reformlardan sözederken yalan söylediklerini ve ikiyüzlülük ettiklerini ileri sürüyoruz ve kanıtlıyoruz. Küçük ölçüde olsa bile gerçekten durumunun (ekonomik ve siyasal) düzelmesi için işçi sınıfına yardım etmek istiyoruz ve her zaman şunu da ekliyoruz ki, yığınların devrimci savaşım yöntemleriyle desteklenmezse *hiçbir türden* reform kalıcı, sağlam ve ciddi olamaz. Reformlar uğrundaki bu savaşımı işçi hareketinin devrimci yöntemleriyle birleştirmeyen bir sosyalist parti için, bir tarikata dönüşmek ve yığınlardan kopmak tehlikesinin bulunduğunu, bunun gerçek devrimci sosyalizmin başarısı için en ciddi tehlike olduğunu durmadan öğretiyoruz.

Basınımızda her zaman parti içi demokrasiden yana çıkıyoruz. Ama hiçbir zaman partinin merkezleştirilmesine karşı çıkmıyoruz. Biz demokratik merkezcilikten yanayız. Alman işçi hareketinin merkezleştirilmesinin, onun zayıf yanı değil, güçlü ve iyi yanı olduğunu söylüyoruz. Bugünkü Alman Sosyal-Demokrat Partisinin yanlışı, onun merkezleşmesinde değil, partiden çıkarılması gereken, özellikle şimdi, savaş sırasında hainice davranmalarından sonra çıkarılması gereken oportünistlerin egemenlik üstünlüğünde yatmaktadır. Karşılaşılan her bunalımda küçük bir grup (örneğin bizim MK küçük bir gruptur) geniş yığınları *devrim yönüne* kaydırabilseydi, çok iyi bir şey olurdu. Bütün bunalımlarda yığınlar dolaysız olarak eyleme geçebilirler, yığınların merkez parti kuruluşlarının küçük gruplarına gereksinmesi vardır. Bu savaşın ilk günlerinden bu yana, Eylül 1914'ten bu yana, bizim merkez komitesi, "savunma savaşı" yalanına hiç kulak asmamalarını ve oportünistlerle ve "Jingo sözde sosyalistleriyle" (*şu sırada* savunma savaşından yana çıkan "sosyalistleri" böyle adlandırıyoruz) ilgiyi kesmeleri gerektiğini yığınların kafasına sokmaya çalıştı. Biz, merkez komitemizin bu merkezci önlemlerinin yararlı ve zorunlu olduğuna inanıyoruz.

Meslek birliklerine karşı çıkmamız ve sanayi birliklerinden yana olmamız, yani büyük merkezleşmiş sendikalardan, *tüm* parti üyelerinin *tüm* ekonomik savaşımlara, işçi sınıfının *tüm* sendikal ve kooperatifsel örgütlerine en etkin biçimde katılmadan yana çıkmak zorunda olduğumuz konusunda sizinle aynı görüşteyiz. Ama Almanya'da Legien ve ABD'de Gompers gibi bayları burjuva sayıyoruz ve onların politikası bizim gözümüzde sosyalist değil, milliyetçi, burjuva politikadır. Legien, Gompers ve benzerleri, işçi sınıfının temsilcileri değildirler; onlar yalnızca işçi sınıfı aristokrasisini ve bürokrasisini temsil ediyorlar. [...]

31 Ekim ve 9 Kasım (13 ve 22 Kasım)
1915 arasında yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 21, s. 433-434.

V. İ. LENİN

# DEVLET VE DEVRİM

## MARKSİZMİN DEVLET ÖĞRETİSİ VE DEVRİMDE PROLETARYANIN GÖREVLERİ (İKİNCİ BÖLÜMDEN PARÇA)

[...] Burjuvazinin egemenliğini, yalnız, özel bir sınıf olarak proletarya yıkabilir; bu sınıfın ekonomik varlık koşulları, bu yıkılışı gerçekleştirme olanağını ve gücünü kendisine vermek için hazırlamaktadır. Burjuvazi, köylüleri ve tüm küçük-burjuva katmanları parçaladığı ve toz haline getirdiği halde, proletaryayı biraraya getiriyor, birleştiriyor ve örgütlüyor. Yalnız proletarya —büyük üretimde oynadığı ekonomik rol sayesinde—, burjuvazi tarafından proleterlere göre çok daha az değil de, çok daha fazla sömürülen, uşaklaştırılan ve ezilen ama kurtuluşu için *bağımsız* bir savaşım yapma yeteneğinde olmayan tüm emekçi ve sömürülen yığınların önderi olmaya yeteneklidir.

Marx tarafından devlet ve sosyalist devrim konusuna uygulanan sınıf savaşımı öğretisi, proletaryanın *siyasal ege-*

*menliğinin*, onun diktatörlüğünün, yani hiç kimse ile paylaşılmayan ve doğrudan doğruya yığınların silahlı gücüne dayanan bir iktidarı tanımaya zorunlu olarak götürür. Burjuvazinin devrilmesi, yalnızca, proletaryanın, burjuvazinin kaçınılmaz umutsuz direnişini kırmaya ve ekonominin yeni bir düzene kavuşması için *tüm* emekçi ve sömürülen yığınları örgütlemeye yetenekli *egemen* sınıf durumuna getirilmesiyle gerçekleşebilir.

Proletaryaya, devlet gücü, merkezleşmiş bir devlet örgütü, gerek sömürücülerin direncini kırmaya, gerek halkın çok büyük yığınını, köylüleri, küçük-burjuvaziyi, yarı-proleterleri *yönetmeye* yarayan bir güç örgütü, sosyalist ekonomiyi "işletmek" için gereklidir.

İşçi partisinin eğitilmesiyle marksizm, iktidarı ele geçirmeye, *tüm halkı* sosyalizme *götürmeye*, yeni düzeni yürütmeye ve örgütlendirmeye, burjuvazi olmaksızın ve burjuvaziye karşı, onların toplumsal yaşamını biçimleştirmede tüm emekçilerin ve sömürülenlerin öğretmeni, yöneticisi, önderi olmaya yetenekli proletarya öncüsünü eğitir. Oysa, bugün egemen olan oportünizm, işçi partisinde yığınlara karşı yabancılaşan ve kapitalizmde şöyle böyle "geçimini" sağlayabilen, öncelik hakkını bir çorbaya satan, yani burjuvaziye karşı halkın devrimci önderi olma hakkından vazgeçen, daha iyi para alan işçilerin temsilcilerini eğitiyor. [...]

Ağustos-Eylül 1917'de yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 25, s. 416-417.

V. İ. LENİN

# SOVYET İKTİDARININ BUNDAN SONRAKİ GÖREVLERİ

(PARÇA)

## RUS SOVYET CUMHURİYETİNİN ULUSLARARASI DURUMU VE SOSYALİST DEVRİMİN BAŞLICA GÖREVLERİ

Ulaşılan barış sayesinde —bu barışın ağır ve süreksiz olmasına karşın— Rus Sovyet Cumhuriyeti, belli bir süre için güçlerini sosyalist devrimin en önemli ve en güç yanı üzerinde toplama, yani örgütlenme görevi üzerinde yoğunlaştırma olanağını elde ediyor.

Bu görev, Moskova'da 15 Mart 1918'de olağanüstü sovyet kongresinde kabul edilen kararın 4. paragrafında (4. bölüm) tüm emekçi ve boyunduruk altına alınmış tüm yığınların önünde apaçık ortaya konmuştur; kararın aynı paragrafında (ya da aynı bölümde), kargaşaya ve örgütsüzlüğe karşı emekçilerin özdisiplininden ve amansız bir savaşımdan sözedilmiştir.*

Rus Sovyet Cumhuriyeti tarafından ulaşılan barışın sü-

* Bkz: V. İ. Lenin, *Werke*, Bd. 27, s. 189. —*Ed.*

rekli olmamasının nedeni, doğal olarak, bu devletin şimdi belki de savaş eylemlerinin yeniden başlamasını düşünmesi değildir; — burjuva karşı-devrimcilerle onların yandaşları (menşevikler, vb.) dışında, aklıbaşında bir tek politikacı böyle bir şey düşünmez. Barış, batıda ve doğuda Rusya'ya sınır olan, çok büyük bir askerî güce sahip bulunan emperyalist devletlerde, Rusya'nın şimdilik zayıf oluşundan dolayı iştahı kabaran, sosyalizmden nefret eden ve soygun tutkusu içinde bulunan kapitalistlerin isteklendirdiği savaş partisi üstünlük kazanabildiği için sürekli değildir.

Böyle bir durum karşısında bizim için gerçek —kâğıtta kalmayan— bir barış güvencesi, yalnızca en uç noktaya erişmiş bulunan ve bir yanda batıda halkların emperyalistlerce toplu öldürülmesine yeniden başlanmasında, öte yanda Büyük Okyanus ile kıyılarına egemen olmak için Japonya ile Amerika arasında son derece sertleşmiş emperyalist kavgada dile gelen, emperyalist devletler arasındaki anlaşmazlıktır.

Sosyalist Sovyet Cumhuriyetimizin, olağanüstü kararsız, kesinlikle nazik bir uluslararası durumda böyle güvensiz bir barınak altında bulunduğu anlaşılıyor. Savaşın Rusya'nın tüm toplumsal organizmasında açtığı en ağır yaraların iyileştirilmesi, savunma gücünün bir ölçüde ciddi olarak yükseltilmesinin sözkonusu olduğunu unutmaksızın, ülkenin ekonomik alanda yükseltilmesi için, olayların raslantı sonucu elimize geçen soluk alma rahatlığından yararlanmak üzere bütün güçlerimizi en son noktaya kadar biraraya getirmek zorundayız.

Batıda bir sürü nedenlerin sonucu olarak geciken sosyalist devrime ciddi bir desteği de, ancak, bize düşen örgütsel görevleri yerine getirmeyi becerdiğimiz ölçüde sağlayacağımız anlaşılıyor.

İlk planda bize düşen örgütsel görevi başarıyla yerine getirmenin birinci koşulu, halkın siyasal önderlerinin, yani Rusya Komünist Partisi üyelerinin (bolşeviklerin), ama ayrıca da emekçi yığınların tüm öteki temsilcilerinin, daha önceki, burjuva devrimlerle şimdiki sosyalist devrim arasında bu konuda varolan temel ayrım üzerinde tam bir açıklığa varmasıdır.

Burjuva devrimlerinde olumsuz ya da yıkıcı bir işin yeri-

ne getirilmesinde emekçi yığınların başlıca görevi, feodalizmi, monarşiyi, ortaçağlığı yoketmekten oluşuyordu. Yeni toplumu örgütleme yolundaki olumlu ya da yaratıcı çalışmayı, hareketin mülk sahibi, burjuva azınlığı sağlıyordu. Ve bu görevi, işçilerin ve yoksul köylülerin direncine karşı yerine getiriyordu; bunun nedeni, yalnız, o sıralarda sermaye tarafından sömürülen yığınların direncinin, bunların dağınıklığı ve gelişmesinin yetersizliği sonucu son derece zayıf olması değil, aynı zamanda anarşist yapıda olan kapitalist toplumda temel örgütleyici gücün, en başta genişliğine ve derinliğine büyüyen ulusal ve uluslararası piyasa olmasıdır.

Bunun tersine, proletaryanın ve onun önderliğindeki köylülerin her sosyalist devrimde —öyleyse bizim 25 Ekim 1917'de Rusya'da başlattığımız sosyalist devrimde de— başlıca görevi, olumlu ve aynı zamanda yaratıcı bir iştir ve bu iş, milyonlarca insanın varlığı için zorunlu olan ürünlerin planlı olarak üretimi ve dağıtımını içine alan yeni örgütsel ilişkilerin olağanüstü karmaşık ve nazik ağını örmekten oluşur. Böyle bir devrim, yalnızca, halkın çoğunluğunun, özellikle emekçilerin çoğunluğunun bağımsız tarihsel yaratıcılığı ile başarılı biçimde gerçekleştirilebilir. Ancak proletarya ve yoksul köylüler yeterince bilinçlilik, inanç gücü, özveri ve dirençlilik gösterirse, sosyalist devrimin yengisi güvenceye alınır. Yeni emekçi ve ezilmiş yığınlara bu yeni toplumun bağımsız olarak kurulmasına etkin olarak katılma olanağı getiren bir sovyet devleti tipinin yaratılmasıyla, ağır görevin ancak küçük bir parçasını yerine getirdik. Ana güçlük ekonomik alanda bulunuyor: her yerde çok sıkı biçimde hesap tutulmasını, ürünlerin üretim ve dağıtımını denetlemeyi sağlamak, emek verimliliğini yükseltmek, üretimi *gerçekten toplumsallaştırmak*.

Rusya'da bugün iktidar partisi olan bolşevikler partisinin gelişmesi, sovyet devletinden yeni bir yön saptamayı, yani bir görev konumunu isteyen, şimdi oluşmakta bulunan ve şimdiki siyasal durumun özelliğini meydana getiren tarihsel anlatımın ne olduğunu, özellikle canlı olarak gösteriyor.

Geleceğin her partisinin birinci görevi, programının ve taktiğinin doğruluğuna halkın çoğunluğunu inandırmaktır. Bu görev, gerek çarlık zamanında, gerek Çernov ile Çereteli'nin Kerenski ve Kişkin ile işbirliği döneminde birinci sıra-

yı alıyordu. Şimdi, doğal olarak genişliğine henüz tamamlanmamış (ve hiçbir zaman da tamamıyla bitmeyecek olan) bu görev, ana konuda yerine getirilmiştir; çünkü Rusya'da işçilerin çoğunluğu ve köylüler, Moskova'da son sovyet kongresinin tartışma kabul etmeyecek kadar gösterdiği gibi, açıkça bolşeviklerin yanında bulunuyor.

Partimizin ikinci görevi, siyasal iktidarı ele geçirmek ve sömürücülerin direncini kırmaktı. Bu görev de, hiçbir zaman tamamıyla bitmemiştir, bunu da görmezlikten gelmek olanağı yoktur, çünkü bir yanda monarşistler ve kadetler*, öte yanda onların yardakçıları ve yardımcıları, menşevikler ve sağcı toplumsal devrimciler**, sovyet devletini yıkmak üzere birleşme girişimlerini sürdürüyorlar. Ama başta gelen şey, 25 Ekim 1917 (aşağıyukarı) Şubat 1918 arasında ya da Bogayevski'nin teslimine kadar yapılmış olan, sömürücülerin direncini kırma görevidir.

Şimdi bundan sonraki ve şu sıraların durumunun özelliğini meydana getiren görev olarak, Rusya'nın *yönetimini* örgütleme konusundaki üçüncü göreve sıra geliyor. Elbette bu görev, 25 Ekim 1917'yi izleyen gün bize düştü ve ele alındı, ama şimdiye kadar, sömürücülerin direnci açık bir içsavaş biçimini aldığı sürece, şimdiye kadar yönetim görevi, *baş görev, merkezî görev* haline gelemedi.

Şimdi bu da olmuştur. Biz, bolşevikler partisi, Rusya'yı *inandırdık*. Biz Rusya'yı, yoksulların, emekçilerin çıkarına, zenginlerin, sömürücülerin *elinden aldık*. Şimdi Rusya'yı *yönetmek* zorundayız. Ve şimdiki durumun tüm özelliği, tüm güçlük, halkı inandırma ve sömürücüleri silah zoruyla sindirme yolundaki baş görevle ilgili *geçiş dönemi özelliklerini*, yönetmeyi baş görev olarak kavramaktan oluşuyor.

Dünya tarihinde ilk kez sosyalist bir parti, iktidarı ele geçirme ve sömürücüleri sindirme işini ana çizgileriyle sonuna ulaştırmayı ve *doğrudan doğruya yönetim* görevine *el atmayı* başarmıştır. Sosyalist devrimin bu en güç (ve en verimli) görevinin değerli yapıcıları olarak kendimizi göstermek zorundayız. Başarılı bir yönetim için, inandırma yeteneği *dışında*, iç savaşta yenme yeteneği dışında, ayrıca da *pratik*

* Bkz: 57 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*
** Bkz: 53 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

*örgütleme* yeteneğinin gerekli olduğu konsunda *açıklığa varmak* zorundayız. En güç görev budur, çünkü en derin temelleri, milyonlarca ve milyonlarca insanın yaşamının ekonomik temellerini yeni biçimde düzenleme sözkonusudur. En verimli görev de budur, çünkü ancak bu görevin yerine getirilmesinden (ana ve temel çizgileriyle) *sonra*, Rusya'nın yalnız bir Sovyet Cumhuriyeti değil, aynı zamanda bir sosyalist cumhuriyet *haline geldiği* söylenebilecektir. [...]

13 ve 26 Nisan 1918 arasında
yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 27, s. 229-233.

V. İ. LENİN

# HALK EKONOMİSİ KONSEYLERİNİN I. GENEL RUSYA KONGRESİNDE YAPILAN KONUŞMA

26 MAYIS 1918
(PARÇALAR)

[...] Tüm iktidarın —bu kez yalnız siyasal ve hatta en başta yalnız siyasal ikidarın değil, aynı zamanda ekonomik iktidarın, yani insanların günlük yaşamının en derin temellerine dokunan iktidarın— yeni bir sınıfa, üstelik de — insanlık tarihinde ilk kez— halkın çok büyük çoğunluğuna, emekçilerin ve sömürülenlerin tüm yığınına önderlik eden bir sınıfa geçmesiyle, görevlerimiz güçleşiyor. — Yüzlerce milyonluk insan yaşamının en derin temellerini yepyeni bir biçimde örgütlememiz gereken bir alanda örgütsel görevlerin olağanüstü önemli oluşu ve çok çok güç olması karşısında, "yedi kez ölç, bir kez biç" diyen atasözüne göre işi ele almanın ve kolaylıkla üstesinden gelme olanağının burada bulunmadığı kendiliğinden ve kolayca anlaşılabilir. Kesinlikle

ölçülüp uydurulmuş şeyi önceden birçok kez ölçmenin, sonra da kesmenin ve belirlemenin gerçekte bizim için olanağı yoktur. Biz, bizzat işin akışı sırasında şu ya da bu donanımı denemek, onu uygulamada gözlemek, emekçilerin ortaklaşa kolektif deneyiminde ve en önemlisi, iş sonuçlarının deneyiminde gözden geçirmek zorundayız; derhal, bizzat işin akışı içinde ve bundan başka sömürücülerin, kapitalist sömürünün son çürük dişlerini de kesinlikle kırmamızın zamanı yaklaştıkça daha da delileşen umutsuzca bir savaşımı ve delice direnişi karşısında, — kendi ekonomik yapımızı kurmak zorundayız. Doğaldır ki burjuvazinin ve en önemli duygularından yaralanmış sömürücü beylerin kinci çıkışları için önemli bir neden bulunmakla birlikte, eğer bazan, hatta kısa zaman içinde, halk ekonomisinin çeşitli dallarının tiplerini, tüzüklerini, yönetim organlarını birkaç kez değiştirmek zorunda kalırsak, bu koşullar altında kötümserliğe düşmek için en küçük bir nedenin bile bulunmadığı anlaşılır. Kuşkusuz, bu çalışmaya, tüzüklerin, normların, yönetim ilkelerinin bazan üç kez değiştirilmesine çok yakından ve çok dolaysız bir biçimde katılan kimsenin, örneğin diyelim ki, gemicilik işletmesi sözkonusu, elbette böyle bir kimsenin hoşnutluk duyması beklenemez, böyle bir işten duyulacak hoşnutluk hiç de büyük olamaz. Ama kararnamelerin sık sık değiştirilmesinin verdiği dolaysız tatsızlık birazcık bir yana bırakılırsa ve Rus proletaryasının geçici olarak henüz kendi yetersiz güçleriyle üstesinden gelmesi gereken dev büyüklüğünde, dünya tarihi ölçüsünde önemli yapıtına biraz daha derinden ve genişliğine bakılırsa, çeşitli yönetim sistemlerinin, çeşitli normların çok sık ölçüde değiştirilmesinin ve pratik denenişinin bile disiplinin yerleşmesi için kaçınılmaz olduğu, böylesine büyük bir yapıt karşısında, önceden verilmiş herhangi bir direktife göre yeni toplumun örgüt biçimlerinin hemen yaratılabileceği ve bir çırpıda biçimlendirilebileceği istemini öne süremeyeceğimiz —ve geleceğin görünüşleri üzerinde yazılar yazmış olan tek bir aklıbaşında sosyalist de böyle bir şeyi asla aklından geçirmemiştir— derhal anlaşılacaktır.

Bizim bütün bildiklerimiz, kapitalist toplumu en iyi tanıyan kişiler, onun gelişmesini önceden gören en önemli kafaların bize tam olarak gösterdiği şey, yeniden biçimlenmenin,

üretim araçlarının özel mülkiyetinin tarih tarafından mahkûm edildiği, batacağı, sömürücülerin mallarının elinden alınacağı yolundaki büyük çizgi üzerinde tarihsel bakımdan kaçınılmaz olarak gerçekleşmesi gerekliliğiydi. Bu, bilimsel bir kesinlikle saptanmıştı. Sosyalizmin bayrağını elimize aldığımız zaman bunu biliyorduk. Sosyalistliğimizi ilan ettiğimiz, sosyalist partileri kurduğumuz, toplumun yeniden biçimlenmesi uğrunda çaba gösterdiğimiz zaman bunu biliyorduk. İktidarı ele geçirdiğimiz zaman sosyalist yeni örgütlenmeye giriştiğimizde bunu biliyorduk, ama yeniden biçimlenmenin biçimlerini, yeniden örgütlenmenin apaçık gelişmesinin hızını bilmiyorduk. Yalnız kolektif deneyim, yalnız milyonların deneyimleri bize bu konuda kesin işaretleri verebilir; bunun asıl nedeni de, yapıtımız için, sosyalist kalkınma yapıtı için, şimdiye kadar hem çiftlik sahiplerinin toplumunda, hem de kapitalist toplumda önemli işler yapmış üst tabakalardan yüzlerce ve yüzbinlerce kişinin deneyimlerinin yeterli olmamasıdır. İşte ortak deneyimleri, milyonlarca emekçinin deneyimlerini hesaba kattığımız için böyle davranamayız. [...]

Ülke büyük değişmeler yoluna girmişse, bu ülkenin ve bu ülkede yengi kazanmış işçi sınıfının partisinin hizmeti, eskiden soyut ve teorik olarak konumu yapılmış görevlere doğrudan doğruya pratik olarak yaklaşımda bulunmamızdır. Bu deneyim unutulmayacaktır. Bugün sendikalarda ve yerel örgütlerde biraraya gelmiş olan ve tüm üretimi ülkenin her yanında yoluna koymaya pratik olarak girişen işçilerden bu deneyim artık geri alınamaz; ne olursa olsun, Rus devriminin ve uluslararası sosyalist devrimin değişmeleri ne kadar güç olursa olsun, böyle bir şey sözkonusu olamaz. Bu deneyim, sosyalizmin kazanımı olarak tarihe geçmiştir ve geleceğin uluslararası devrimi sosyalist yapısını bu deneyim üzerine kuracaktır. [...]

*Werke*, Bd. 27, s. 405-407, 409.

V. İ. LENİN

# SEMPATİZAN GRUPLARIN ÖRGÜTLENMESİNE İLİŞKİN OLARAK MOSKOVA PARTİ KOMİTESİ OTURUMUNDA YAPILAN KONUŞMALAR

16 AĞUSTOS 1918[80]
TUTANAKLARA GEÇİRİLMİŞTİR

## 1

Güç konusunda büyük eksiklik var, ama yığınlarda kullanılabilecek güçler vardır. İşçi yığınına daha büyük güven göstermek ve ondan güçler sağlamasını bilmek zorundayız. Bunun için şu önlemler sözkonusu: Gençlik ve sendika saflarından parti için sempatizanlar kazanmak. Üyelik ödentilerinin ödenmesinde gecikme olsa bile bunun hiçbir tehlikesi yoktur. Cephe için altıbin kişi ayırır ve bunun yerine onikibin kişiyi yeniden alırsak, büyük bir tehlike yok demektir. Ruhsal etkiyi partimizin büyümesi için kullanmak zorundayız.

Gösteri toplantılarımızda çok az yeni güç ortaya çıkıyor, oysa bu çok istenen bir şeydir, çünkü onların konuşmalarında canlı bir notanın sesi duyulabilir. Herhangi bir yoldan deneme yapmalı ve bunu örgütlemelidir. İşçi yığını yoluyla de-

netimin varolması için gençliği işçi çevrelerinden almalıyız. Yaşamın kendisi, Japonlar ve Amerikalılar Sibirya'da toprağa iyice ayak basmadan önce çok sayıda parti üyesinin cepheye gitmesini gerektiriyor. Eskilerin yerine yeni güçleri, gençliği ileri sürmeliyiz.

2

Parti üyeleri, işçiler arasında yoğun bir ajitasyon geliştirmelidirler. Herhangi bir alanda az bir şey yapabilecek durumda olan yoldaşlar bile büro işinde bırakılamazlar.

İşçi yığınında etki alanımız genişletilmelidir. Parti hücrelerinin girişkenliği çok dardır; bunlar etkileme yerlerinde daha çok kendilerini göstermiş ve partisizleri etkilemiş olsalar, çok yararlı olurdu. Kulüplere dikkatimizi daha çok yöneltmek ve parti çalışması için yığınlardan güçler çekmek zorunda kalacağız.

Üstün bir yer sahibi olmak için gelen kişilerin alınması olanağı yoktur, böylelerinin partiden atılması gerekir.

*Werke*, Bd. 28, s. 46-47.

V. İ. LENİN

# PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

(PARÇALAR)

[...]

## ENTERNASYONALİSTLİK NEDİR?

Kautsky, kendisinin bir enternasyonalist olduğuna derinden inanıyor ve kendisini böyle niteliyor. Scheidemann'ları "hükümet sosyalistleri" diye adlandırıyor. Kautsky, menşevikleri kanadının altına alarak (onlarla dayanışma halinde olduğunu hemen açığa vurmuyor, ama onların görüşlerini aynen savunuyor), "enternasyonalistliğinin" ne türden olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Ama Kautsky tek başına olmadığı, II. Enternasyonalin toprağında meydana gelmesi gereken bir akımın temsilcisi olduğu için (Fransa'da Longuet, İtalya'da Turati, İsviçre'de Nobs ve Grimm, Graber ve Naine, İngiltere'de Ramsay MacDonald, vb.), Kautsky'nin "enternasyonalistliğine" inmek öğretici olacaktır.

Kautsky, menşeviklerin de Zimmerwald'de bulunduğunu

söylüyor (kuşkusuz, çürük bir ... onay olsa bile, gene de bir onay) ve menşeviklerin, kendisinin de kabul ettiği görüşlerini şöyle anlatıyor:

"... Menşevikler genel bir barış ve tüm savaş taraflarının şu sloganı kabul etmelerini istiyorlardı: İlhak ve savaş vergileri yok. Onlara göre, buna ulaşılmadığı sürece, Rus ordusu silahını elinden bırakmamalı ve hazır bulunmalıdır. Buna karşılık bolşevikler ne pahasına olursa olsun derhal barış yapılmasını istiyorlardı, eğer gerekirse bunu ayrı bir barış anlaşması olarak yapmaya hazırdılar ve zaten büyük ölçüde güçleri dağılmış olan ordunun çözülmesini destekleyerek, bunu zorla sağlamaya çalışıyorlardı." Kautsky'nin kanısınca, bolşevikler iktidarı ele geçirmemeli, kurucu meclisle yetinmeliydiler.

Demek ki, Kautsky'nin ve menşeviklerin enternasyonalistliği şundan oluşuyor: emperyalist burjuva hükümetten reformlar istemek, ama onu desteklemeyi de sürdürmek; bu hükümetin yürüttüğü savaşı desteklemeyi sürdürmek, ta ki bütün savaş tarafları şu sloganı kabul etsin: İlhak ve savaş vergileri yok. Bu görüşü gerek Turati, gerek kautskiciler (Haase ve ötekiler) ve Longuet ile ortakları sık sık yinelemişlerdir, çünkü şunu söylüyorlardı: Biz "yurdun savunulmasından" *yanayız.*

Teorik olarak bu, sosyal-şovenistlerden ayrılma konusunda tam bir yeteneksizlik ve yurt savunması konusunda tam bir şaşkınlık anlamına gelir. Politik olarak, enternasyonalizmin yerine küçük-burjuva milliyetçiliğini koyma, reformculuk tarafına geçme ve devrimden vazgeçme anlamını taşır. [...]

Wilhelm zamanında bir Alman ya da Clemenceau zamanında bir Fransız, sosyalist olarak benim hakkım ve yükümlülüğüm, düşmanın ülkeme girmesi halinde yurdumu savunmaktır derse, bu bir sosyalistin, bir enternasyonalistin bir devrimcinin değil, bir *küçük-burjuva milliyetçisinin* gerekçesidir. Çünkü bu gerekçede sermayeye karşı işçinin devrimci savaşımı kaybolur, dünya burjuvazisi ve dünya proletaryası açısından bir bütün olarak savaşın tümüyle değerlendirilmesi ortadan kalkar, yani enternasyonalizm kaybolur ve geri kalan şey, bayağı, kemikleşmiş bir milliyetçiliktir. Benim ülkeme haksızlık ediliyor, geri kalanı beni ilgilendirmez —

böyle bir gerekçe buna varır, küçük-burjuva milliyetçi dargörüşlülük burada yatar. Bunun, bir kimsenin bireysel bir zora başvurma edimi, zora başvurma nedeniyle, herhangi bir kişi karşısında, sosyalizm zora karşıdır, öyleyse ben de hapiste yatmaktansa ihanetçi olurum demesinden hiçbir ayrılığı yoktur.

Fransız, Alman ya da İtalyan, sosyalizm uluslara karşı zora başvurulmasına karşıdır, *bunun için* ben de düşman ülkeme girmişse, kendimi savunurum derse, sosyalizme ve enternasyonalizme *ihanet etmiş olur*. Çünkü böyle bir insan *yalnız* kendi "ülkesini" *görür*, "kendi" ... *burjuvazisini*, savaşı emperyalist bir savaş ve *kendi* burjuvazisini emperyalist soygun politikası zincirinin bir halkası haline getiren *uluslararası ilişkileri* düşünmeksizin, her şeyin üstüne çıkarır.

Bağnazlar, vurdumduymaz ve duygusuz köylücükler, tıpkı dönekler gibi — kautskiciler, Longuet'ciler, Turati ve ortakları gibi savda bulunurlar: Benim ülkemde düşman var, ötesi beni ilgilendirmez.*

Bir sosyalist, bir devrimci proleter, bir enternasyonalist başka türlü savlar öne sürer: Bir savaşın karakteri (bir gerici savaş mı, yoksa bir devrimci savaş mı olduğu) saldırganın kim olduğuna ve kimin ülkesinde "düşmanın" bulunduğuna değil, *hangi sınıfın* savaş yaptığına, bu savaşla hangi politikanın sürdürüldüğüne bağlıdır. Savaş, gerici emperyalist bir savaş, yani emperyalist, zora başvurucu, yağmacı, gerici dünya burjuvazisinin iki devletler grubunun yürüttüğü bir savaşsa, her burjuvazi (hatta küçük bir ülkenin burjuvazisi), soyguna katılmaktan suçlu duruma girer ve o zaman benim görevim, devrimci proleteryanın bir temsilcisinin görevi, dünya ölçüsünde toplu öldürme dehşeti karşısında *biricik* kurtuluş olarak *proleter dünya devrimini* hazırlamaktır.

* Sosyal-şovenistler (Scheidemann, Renaudel, Henderson, Gompers ve ortakları), savaş sırasında "Enternasyonal" üzerine konuşmayı kabul etmezler. "*Kendilerinin*" burjuvazisinin düşmanlarını "hain" sayarlar ... sosyalizme ihanet etmiş sayarlar. Kendilerinin burjuvazisinin fetih savaşından *yanadırlar*. Sosyal-pasifistler (yani sözde sosyalist, eylemde küçük-burjuva pasifistler) akla gelebilecek bütün "enternasyonalist" duygu açıklamalarında bulunurlar, ilhaklara, vb. karşı çıkarlar, ama *gerçekte* her zamanki gibi *kendilerinin* emperyalist burjuvazisini *desteklerler*. Bu iki tip arasındaki ayrım ciddiye alınamaz, aşağıyukarı zehir ve safra saçan bir kapitalistle duygulandırıcı konuşmalar yapan bir kapitalist arasındakine benzer bir ayrımdır.

"Kendi" ülkem açısından yargıda bulunamam (çünkü acınacak bir kafasız, emperyalist burjuvazinin elinde bir oyuncak olduğunu anlamayan milliyetçi bir bağnaz böyle yapar), tersine, proleter dünya devriminin hazırlanmasına, propaganda yapılmasına ve çabuklaştırılmasına *katılışım* açısından yargıda bulunabilirim.

Enternasyonalistlik işte budur, bir enternasyonalistin, bir devrimci işçinin, gerçek bir sosyalistin görevi budur. Bu *çok basit gerçeği* dönek Kautsky "unutmuştur". [...]

Avrupa'da devrimci bir durumun bulunması koşulu altında devrimci taktiğin özellikleri nelerdir? Dönekleşmiş Kautsky, bir marksist için bu zorunlu sorunun ortaya atılmasından korktu. Kautsky, tipik bir küçük-burjuva bağnazı ya da bilisiz bir köylü gibi şu savda bulunuyor: "Genel Avrupa devriminin" zamanı geldi mi, gelmedi mi? Eğer gelmişse, o da devrimci olmaya hazırdır! Ama o zaman —elbette— her başıboş adam (şimdi yengi kazanmış bolşeviklere arasıra sokulan hainler gibi) kendini devrimci ilan edecektir.

Eğer zamanı gelmemişse, Kautsky sırtını devrime döner! Devrimci bir marksistin bir bağnazdan ve küçük-burjuvadan farkının, bilisiz yığınlar arasında yaklaşmakta olan devrimin zorunluluğunu *propaganda etmeyi*, onun kaçınılmazlığını kanıtlamayı, onun halk için yararlarını *anlatmayı*, tüm emekçi ve sömürülen yığınları ona *hazırlamayı* bilmek olduğu gerçeğine karşı en küçük bir anlayış kırıntısı kendisinde yoktur.

Kautsky, bolşeviklere, Avrupa devriminin belli bir zamanda başlayacağını sanarak yanlış karta oynadıkları saçmalığını yüklemiştir. Bu saçmalık onun kendisine karşı yönelmiştir, çünkü asıl onda bu nokta kendisini şöyle gösteriyor: Avrupa devrimi 5 Ağustos 1918'de başlasaydı, bolşeviklerin taktiği doğru olmuş sayılırdı! İşte bu tarihi Kautsky, benim broşürümün kaleme alınma zamanı olarak belirtiyor. Bu 5 Ağustos gününden birkaç hafta sonra, bir dizi Avrupa ülkesinde devrimin başladığı anlaşılınca, Kautsky'nin tüm dönekliği, marksizmi tüm tersine çevirmesi, devrimci yargıda bulunma ya da yalnızca sorunları devrimci biçimde koyma konusundaki tüm yeteneksizliği, tüm parlaklığı ve gözkamaştırıcılığı içinde ortaya çıktı!

Avrupa'nın proleterleri ihanetle suçlanırsa, diye yazıyor

Kautsky, bu bilinmeyen kişilere yönelmiş bir suçlamadır.

Yanılıyorsunuz, bay Kautsky! Aynaya bakın, bu suçlamanın yöneltildiği "bilinmeyen kişileri" göreceksiniz. Kautsky safdilce davranıyor, böyle bir suçlamayı *kimin* yaptığını ve bunun *hangi anlamı* taşıdığını anlamıyormuş gibi yapıyor. Gerçekte ise Kautsky, Alman "sollarının", Spartaküs'lerin, Liebknecht ile arkadaşlarının bu suçlamayı yaptığını ve yapmakta olduğunu çok iyi biliyor. Bu suçlama, Alman proletaryasının Finlandiya'yı, Ukrayna'yı, Letonya'yı ve Estonya'yı boğduğu zaman Rus (ve enternasyonal) devrimine ihanet ettiğinin *açık bilincinin* anlatımıdır. Bu suçlama özellikle ve en ağır biçimde, her zaman sinik ve ezik olan *yığına* değil, Scheidemann ve Kautsky gibi, yığınlar arasında onların uyuşukluğunu yenmek üzere devrimci ajitasyon, devrimci propaganda, devrimci çalışma yapma görevini *yerine getirmeyen*, ezilen sınıfların yığınlarında her zaman için için yanan devrimci içgüdülere ve çabalara karşı tutum takınan önderlere yöneliyor. Scheidemann'lar, proletaryaya dolaysız, bayağı, alaycı biçimde, çoğunlukla kendi çıkarları için ihanet ettiler ve burjuvazinin tarafına geçtiler. Kautskiciler ve Longuet'çiler, kararsızca, titreyerek, kim güçlüyse, korku içinde onu kollayarak aynı şeyi yaptılar. Kautsky, savaş sırasında bütün yazılarında devrimci ruhu isteklendirecek, geliştirecek yerde onu *boğmaya* çalıştı.

Kautsky'nin Rus devrimine ihanet ettikleri yolunda Avrupa proletaryasına yönelen "suçlamanın" hangi büyük *teorik* önemi ve hangi daha büyük ajitasyon ve propagada önemini taşıdığını bile anlamaması, Alman resmî sosyaldemokrasisinin "orta çaplı" bir önderinin bağnazca ahmaklaşması konusunda tam bir tarihsel anıt olarak kalacaktır! Kautsky, bu "suçlamanın" —Alman "Reich"ında sansürün getirdiği koşullar altında— sosyalizme ihanet etmemiş Alman sosyalistlerinin, Liebknecht ve arkadaşlarının, *Alman işçilerine*, Scheidemann ile Kautsky'yi silkip atmaları, böylesi "önderleri" kendilerinden uzaklaştırmaları, onların aptallaştırıcı ve bönleştirici övgülerinden kendilerini kurtarmaları, onlara *karşı*, onlar *olmaksızın*, onları aşarak *devrim* için ayaklanmaları konusunda yaptıkları *başvurunun* dile getirildiği hemen tek bir biçim olduğunu anlamıyor.

Kautsky bunu anlamıyor. Öyleyse bolşeviklerin taktiğini

nasıl anlasın? Devrimden tümüyle vazgeçen bir insandan, "en güç" durumların birinde devrimin gelişme koşullarını tartması ve değerlendirmesi beklenebilir mi?

Bolşeviklerin taktiği doğruydu, *biricik* enternasyonalist taktikti, çünkü dünya devriminden tirtir korkmaya, bu yoldaki küçük-burjuva inançsızlığına, "kendi" yurdunu (kendi burjuvazisinin yurdunu) savunma ve bunun dışında ne varsa "boşverme" biçimindeki dar sınırlı milliyetçi dileğe dayanmıyordu — Avrupa'da devrimci durumun (savaştan önce, sosyal-şovenistlerle sosyal-pasifistlerin dönekliğinden önce genel olarak kabul edilmiş) doğru *değerlendirilmesine* dayanıyordu. Tek enternasyonalist taktik buydu, çünkü bir ülkede devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve alevlendirilmesi için yapılabilecek ve bütün ülkelerde uygulanabilen şeyin en ileri ölçütünü ortaya çıkarıyordu. Bu taktik çok büyük bir başarı ile gerekçelendirilmiştir, çünkü bolşevizm (Rus bolşeviklerinin hizmetleri yüzünden hiç değil, ama her yerde *yığınların* gerçek devrimci bir taktiğe karşı gösterdikleri olağanüstü derin sempati dolayısıyla) dünya bolşevizmi olmuştur, sosyal-şovenizmden ve sosyal-pasifizmden belirgin ve nesnel olarak ayrılan görüş, teori, program ve taktik getirmiştir. Bolşevizm, Scheidemann ve Kautsky'nin, Renaudel ve Longuet'nun, Henderson ve MacDonald'ın eski ve çürümüş enternasyonaline *ölüm yumruğunu indirmiştir*. Sözkonusu kişiler şimdi "birlik" rüyaları ve ölüyü yeniden diriltme çabaları içinde yuvarlanıp gideceklerdir. Bolşevizm, gerek barışçı dönemin kazanımlarını, gerek *başlamış bulunan devrimler döneminin* deneyimlerini dikkate alarak, III. Enternasyonal için gerekli ideolojik ve taktik temelleri *yaratmıştır*.

Bolşevizm, "proletarya diktatörlüğü" görüşünü bütün dünyada sevimli hale getirmiş, bu sözleri önce Latinceden Rusçaya, sonra da dünyanın bütün dillerine aktarmış ve *Sovyet devleti* örneğinde, geri bir ülkenin işçilerinin ve köylülerinin *bile*, en az deneyimle, en az yetişmiş ve örgüte en az alışmış işçilerin ve yoksul köylülerin bile bütün bir yıl boyunca, ağır güçlükler altında, (*tüm* dünya burjuvazisinin desteklediği) sömürücülere karşı savaşımda emekçilerin iktidarını savunma, dünyanın daha önceki bütün demokrasilerinden karşılaştırılmayacak kadar daha yüce ve daha geniş

bir demokrasi yaratma, milyonlarca ve milyonlarca işçi ve köylünün yaratıcı çalışması yoluyla sosyalizmin pratik gerçekleşmesini *ele alma* gücünü gösterdiğini ortaya koymuştur.

Gerçekte bolşevizm, Avrupa ve Amerika'da proleter devrimin gelişmesini, bugüne kadar hiçbir başka ülkede hiçbir partinin başaramadığı kadar çok desteklemiştir, bir yanda dünyanın bütün işçileri için, Scheidemann ve Kautsky'nin taktiğinin işçileri emperyalist savaştan ve emperyalist burjuvazinin hizmetinde ücret köleliğinden kurtarmadığı, bu taktiğin bütün ülkelere örnek bir taktik olamayacağı her gün biraz daha iyi anlaşılırken — aynı zamanda bütün ülkelerde proleter yığınları, bolşevizmin savaşın dehşetinden ve emperyalizmden kurtulmak için doğru yolu gösterdiğini, bolşevizmin *taktik örneği olarak herkes için elverişli olduğunu* her gün daha iyi anlıyor.

Hepimizin gözleri önünde yalnız tüm Avrupa'da proleter devrim değil, proleter dünya devrimi de gittikçe olgunlaşıyor. Rusya'da proletaryanın yengisi bunu desteklemiş, çabuklaştırmış ve isteklendirmiştir. Bütün bunlar sosyalizmin tam yengisi için az mıdır? Elbette azdır. Bir ülke daha fazlasını yapamaz. Ama bu bir ülke, Sovyet devletinin yardımıyla, öylesine çok şey yapmıştır ki, yarın dünya emperyalizmi Rus sovyet devletini, diyelim ki, Alman emperyalizmi ile İngiliz-Fransız emperyalizmi arasındaki bir anlaşma yoluyla, boğacak olsa bile — böyle bir durumda, bütün durumların bu en kötüsünde bile, bolşevik taktiğinin sosyalizme sayısız yarar getirdiği ve yenilmez dünya devriminin gelişmesini desteklediği ortaya çıkacaktır. [...]

Ekim-Kasım 1918'de yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 28, s. 280-281, 286-287, 290-294.

V. İ. LENİN

# BERN ENTERNASYONALİNİN YİĞİTLERİ

(PARÇA)

[...] Rusya'da eski devrimcilerin elli yıl önce "huruç", "donanma fişekçiliği" dediği şeye Almanlar darbecilik diyorlar — küçük komploların, suikastların, ayaklanmaların, vb. düzenlenmesi.

Bay Däumig, komünistleri "darbecilikle" suçluyorsa, bununla ancak kendi "dalkavukçuluğunu", küçük-burjuvanın bağnazca önyargıları karşısında uşakça gayretkeşliğini kanıtlıyor. *Yığınların devrimci hareketini anlamadan* yığınlar karşısında korkaklığı dolayısıyla "moda" olan sloganı destekleyen böyle bir bayın "radikalizmi" on para bile etmez. Almanya'da kendiliğinden grev hareketinin güçlü bir dalgası yükseliş halindedir. Proleter savaşımın eşsiz bir gelişmesi ve büyümesi, anlaşıldığına göre, 1905'te Rusya'da, grev hareke-

tinin o güne kadar dünyada görülmemiş bir yüksekliğe eriştiği zaman onların hepsini aşıyor. Böyle bir "darbecilik" hareketi karşısında konuşmak, umutsuz bir darkafalı, bağnazca önyargıların uşağı olmak anlamına gelir.

Başta Däumig, bağnaz beyler, herhalde, yığınların *ansızın* ve *tam örgütlenmiş* halde ayaklandığı böyle bir devrimin (eğer kafalarında genel olarak devrim düşüncesine yer bulunuyorsa) düşünü görüyorlar.

Böyle devrimler yoktur ve olamaz. Milyonlarca emekçi yığınını, onların üstün çoğunluğunu ezmeseydi, sindirmeseydi, onları yokluk ve bilgisizlik içinde tutmasaydı, kapitalizm kapitalizm olmazdı. Kapitalizm, savaşım boyunca eskiden dokunulmamış yığınları seferber eden bir devrim yoluyla olduğundan başka türlü çökertilemez. Kendiliğinden olan çıkışlar devrimin gelişmesinde kaçınılmaz durumlardır. Onlar olmadan devrim olmamıştır ve hiçbir devrim olamaz.

Komünistlerin kendiliğindenliğe gözyumdukları bay Däumig'in bir yalanıdır, çoğu zaman menşeviklerden ve toplumsal devrimcilerden* duyduğumuza aynen benzeyen bir yalandır. Komünistler kendiliğindenliğe gözyummazlar, yalıtık çıkışlardan yana değildirler. Komünistler, yığınlara örgütlü, amaca yönelik, uyumlu, zamanında, olgun eylemi öğretirler. Bay Däumig, Kautsky ve ortaklarının bağnazca iftiraları bu gerçeği çürütemez.

Ama bağnazlar, komünistlerin —tamamıyla haklı olarak— ezilenlerin *savaşımcı yığınları* ile birlikte olmayı, darkafalılığın bir kenarda duran ve korku ile bekleyen yiğitleriyle olmamayı görev saydıklarını anlamak yeteneğinden yoksundurlar. Yığınlar savaşım yapıyorsa, savaşımda yanlışlar yapmak kaçınılmaz bir şeydir: bu yanlışları gören komünistler, onları yığınlara açıklarlar, yanlışların düzeltilmesine çalışırlar ve bilinçliliğin kendiliğindenliği yenmesi için şaşmadan çalışırlar, *yığınlarla birlikte olurlar*. Aydın geçinenlerle, bağnazlarla, bir kenarda durarak "kesin yengiyi" bekleyen kautskicilerle olmaktansa, savaşım sırasında giderek yanlışları düzelten ve savaşan yığınlarla olmak daha iyidir — bay Däumig'in anlamadığı gerçek işte budur.

Bunun için onlar bakımından durum kötüdür. Onlar pro-

* Bkz: 53 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

leter dünya devriminin tarihine, korkak darkafalılar, gerici sıkıntılı kişiler olarak, dün Scheidemann'ların uşakları, bugün de "toplumsal bakış" öğütçülüğü yapan insanlar olarak geçmişlerdir; bu öğüt, kurucu meclisin konseylerle birleşmesi görüntüsü altında ya da "darbeciliğin" derin anlamda kınanması görüntüsü altında olsun önemli değildir. [...]

Haziran 1919'da yayınlanmıştır.
*Werke*, Bd. 29, s. 384-386.

V. İ. LENİN

# İŞÇİ DEVLETİ VE PARTİ HAFTASI

MOSKOVA'DA parti haftası[81] sovyet devleti için çok sıkıntılı olan bir zamanda yapılıyor. Denikin'in başarıları karşısında çiftik sahipleri, kapitalistler ve dostları, yıkıcı çalışmalarını akılalmaz biçimde artırmış, burjuvazi, panik yaratmak ve sovyet devletinin sağlamlığını bütün araçlarla ortadan kaldırma yolunda sinirli çabalarını genişletmiştir. Kararsız, ne yapacağını bilemeyen, kıt düşünceli bağnazlar ve onlarla birlikte aydınlar, toplumsal devrimciler ve menşevikler, her zamanki gibi daha da kararsız olmuşlardır; kapitalistler tarafından yıldırılanlar birincilerdi.

Ama benim görüşüme göre, Moskova'da parti haftasının böyle sıkıntılı bir zamana raslaması, bu yoldan davaya daha iyi hizmet edileceğinden, daha çok bizim için bir kazançtır.

Parti haftası bizim için bir tören fırsatı değildir. Yalnız kâğıt üstünde görünen parti üyelerine, armağan edilseler bile, gereksinmemiz yoktur. Üye sayısını büyütmek değil, üyelerinin niteliklerini iyileştirmek kaygısında olan, partiyi kendisine "yaltakçılık" yapanlardan temizlemeye çalışan dünyanın tek iktidar partisi bizim partimiz, devrimci işçi sınıfının partisidir. Yalnızca "yaltakçılık" yapanları kovmak ve yalnızca sınıf bilinci olanları ve komünizme dürüstçe bağlı olanları partide bırakmak için birçok kez parti üyelerinin kaydını yenilettik[82]. Yalnızca hükümet partisinde üye olmanın getirdiği kazançlardan "yararlanmak" isteyen, ama komünizm için özveri dolu çalışmanın yükünü omuzlamak istemeyen kişileri partiden temizlemek için gerek cephe konusunda seferberlikten, gerek subotniklerden[83] yararlandık.

Şimdi de, cephe için pekiştirilmiş bir seferberliğin uygulandığı bir zamanda, parti haftası, yaltakçılık yapmak isteyenlere hiçbir çekicilik sağlanmaması kazancını getiriyor. Partiye, köylü kapkaççıları *değil*, sıradan işçileri ve yoksul köylüleri, emekçi köylüleri, büyük sayıda gelmeye çağırıyoruz. Partiye alınmaları nedeniyle bu basit üyelere bazı sözler vermiyoruz ve kazançlar sunmuyoruz. Tersine, bugün için parti üyelerine, her zamankinden daha güç ve tehlikeli bir iş düşüyor.

Böylesi de iyidir. Böylece partiye yalnızca komünizmin içtenlikli yandaşları, emek devletine içtenlikle bağlı olan insanlar, yalnız dürüst emekçiler, kapitalizmde ezilmiş olan yığınların gerçek temsilcileri geliyor.

Bize de yalnızca böyle parti üyeleri gerekli.

Reklam için değil, ciddi bir iş için bize yeni parti üyeleri gerekli. Böyle insanları partiye çağırıyoruz. Onun kapılarını emekçilere ardına kadar açıyoruz.

Sovyet devleti emekçilerin devletidir, kapitalist boyunduruğun tamamıyla ortadan kaldırılması için savaşıyor. Kentlerin ve sanayi merkezlerinin işçi sınıfı, birinci olarak bu savaşıma girmiştir. Bu sınıf ilk yengiyi sağlamış ve devlet gücünü eline geçirmiştir.

İşçi sınıfı, köylülerin çoğunluğunu kendi tarafına kazanıyor. Çünkü sermayenin tarafına, burjuvazinin tarafına geçenler emekçi köylüler değil, köylü tüccarlar, köylü kapkaççılardır.

En ilerici ve en çok sınıf bilinçli işçiler, Petrograd işçileri, Rusya'nın yönetimi için en çok çaba göstermişlerdir. Ama basit işçiler ve köylüler arasında, emekçi yığınların çıkarlarına bağlı ve kilit noktalarında çalışma yeteneğine sahip pek çok insan bulunduğunu biliyoruz. Onların arasında kapitalizmin yolu kendilerine tıkadığı, bununla birlikte bizim her yoldan öne geçmeleri ve sosyalizmin kuruluş çalışmasına katılmaları için yardım ettiğimiz ve yardım etmek zorunda olduğumuz birçok örgütleme ve yönetme yeteneklileri vardır. Bu alçakgönüllü ve gizli kalmış yeni yetenekleri bulup çıkarmak kolay değildir. Çiftlik sahiplerinin ve kapitalistlerin yüzyıllardır ezdiği ve sindirdiği basit işçileri ve köylüleri, devletin yönetimine çekmek kolay değildir. Ama işte kolay olmayan bu görevi, işçi sınıfının ve emekçi köylülerin derinliklerinden yeni güçler kazanmak için mutlaka yerine getirmek zorundayız.

Partiye gelin, partisiz işçi ve emekçi köylü yoldaşlar! Size çıkarlar sözü vermiyoruz, sizi ağır bir işe, devletin kurulması işine çağırıyoruz. Eğer sizler komünizmin dürüst taraftarları iseniz, bu işe cesaretle girişin, bu iş yeni ve güç olduğu için korkmayınız, bu işi ancak gerektiği gibi bir eğitimden geçmiş bir kişi yapabilir yolundaki eski önyargıya kendinizi kaptırmayınız. Bu doğru değildir. Sosyalizmin kuruluşu, gittikçe daha geniş ölçüde basit işçiler ve emekçi köylüler tarafından yönetilebilir ve yönetilmelidir.

Emekçiler yığını bizden yanadır. Bizim gücümüz bundan geliyor. Uluslararası komünizmin yenilmezliğinin kaynağı budur. Yeni yaşamın kurulmasına bağımsız olarak katılmak üzere parti saflarına, yığından, daha çok yeni çalışma arkadaşları gelsin — tüm güçlüklere karşı savaşıma ilişkin yöntemimiz budur, yengiye giden yolumuz budur.

11.X.1919

*Pravda*, n° 228
12 Ekim 1919
*Werke*, Bd. 30, s. 47-49.

V. İ. LENİN

# RKP(B)'NİN IX. PARTİ KONGRESİ

29 MART-5 NİSAN 1920
(PARÇA)

## 2
## MERKEZ KOMİTESİNİN RAPORU
29 MART

[...] Rapor yılında MK'nin çalışması, özellikle sürekli günlük çalışma, MK'nin genel kurulu tarafından seçilmiş iki kurul, MK örgütlenme bürosu ve politbüro tarafından yürütüldü. İki kuruluşun kararlarını birbirine uyumlu duruma getirmek ve bunların sürekliliğini korumak için, her iki büroya ait bir sekreter vardı. Böylece, örgütlenme bürosunun başlıca görevi parti güçlerinin dağıtımı olduğu halde, politbüro da siyasal konularla uğraşıyordu. Bu bölüşmenin bir ölçüde yapay olduğu, atamalar ve değiştirmeler sözkonusu olmadan politikanın yürütülemeyeceği kendiliğinden anlaşılır. Bunun sonucu olarak her örgütsel konu siyasal bir önem kazanır ve bizde de öyle bir uygulama yerleşti ki, herhangi bir konunun şu ya da bu düşünceden dolayı siyasal konu olarak görülmesi için bir MK üyesinin başvurusu yeterlidir. MK

içinde çalışmayı başka türlü sınırlama girişimi amaca uygun düşmez ve uygulamada amaca götürecek bir sonuç getirmez.

Sözü edilen çalışma yöntemi olağanüstü elverişli sonuçlar vermiştir: hiçbir zaman iki büro arasında ayrılıklar ortaya çıkmamıştır. Her iki kuruluş genel olarak uyumlu bir işbirliği yapmış, kararların uygulanması sekreterin hazır bulunmasıyla kolaylaşmış ve bu arada partinin sekreteri ancak ve ancak MK'nin isteğini yerine getirmiştir. Bazı yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için hemen başlangıçta şunu belirtmeliyim ki, MK'nin örgütlenme bürosunun ya da politbüronun ya da MK genel kurulunun aldığı uyumlu kararlar, yalnızca böyle kararlar, partinin MK sekreteri tarafından uygulanmıştır. Bunun dışında MK'nin çalışması doğru olarak yürütülemez. [...]

*Werke*, Bd. 30, s. 435-436.

V. İ. LENİN

# "SOL" KOMÜNİZM BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI

(PARÇALAR)

## II. BOLŞEVİKLERİN BAŞARISININ TEMEL KOŞULLARINDAN BİRİ

Artık hemen herkes, bolşeviklerin, partimizde en sıkı ve gerçek demir disiplin olmaksızın, işçi sınıfının tüm yığınından eksiksiz ve sınırsız biçimde destek sağlamadan, yani bu sınıfın, geri kalmış tabakalara önderlik etme ya da onları sürükleme yeteneğine sahip tüm düşünen, dürüst, özverili, etkili insanlarının desteği olmaksızın iki-buçuk yıl bir yana, iki-buçuk ay bile iktidarda kalamış olamayacağını kesinlikle görüyor.

Proletarya diktatörlüğü, *daha güçlü* bir düşmana, yıkıldıktan sonra direnci (tek *bir* ülkede olsa bile) *on katına* çıkan ve gücü yalnızca uluslararası sermayenin güçlülüğünden değil, burjuvazinin uluslararası bağlarının güçlülüğünden ve sağlamlığından değil, aynı zamanda *alışkanlığın gü-*

*cünden, küçük üretimin* güçlülüğünden oluşan burjuvaziye karşı yeni sınıfın en özverili ve en acımasız savaşıdır. Çünkü küçük üretim dünyada yazık ki henüz çok, pek çok geniş ölçüde vardır; ama küçük üretim aralıksız olarak, her gün, her saat, temel olarak ve büyük çapta kapitalizm ve burjuvazi *üretir*. Bütün bu nedenlerden dolayı proletarya diktatörlüğü zorunludur ve burjuvaziye karşı yengi, uzun, inatçı, sert bir ölüm-kalım savaşı vermeksizin, direnç, disiplin, sağlamlık, eğilmezlik ve tek bir irade isteyen bir savaş vermeksizin olanaklı değildir.

Yineliyorum, Rusya'da proletaryanın yengi kazanmış diktatörlüğünün deneyimleri, bu konu üzerinde düşünmesini bilmeyen ya da sonradan bu konuda kafa yorma durumuna gelmemiş kimselere, koşulsuz merkezleştirmenin ve proletaryanın en sıkı disiplininin burjuvaziye karşı kazanılmış yengi için başlıca koşullardan biri olduğunu açıkça göstermiştir.

Bundan sık sık sözediliyor. Ama bunun ne anlama geldiği, hangi koşullar altında olanak bulduğu konusu üzerinde uzun uzun durulmuyor. Sovyet devletine ve bolşeviklere karşı yapılan alkışları, bolşeviklerin devrimci proletarya için zorunlu olan disiplini yaratabilmelerini *sağlayan nedenlerin çok ciddi bir tahlili* ile daha sıkı bağlamak daha iyi olmaz mıydı?

Siyasal düşünce akımı ve siyasal parti olarak bolşevizm 1903 yılından bu yana vardır. Yalnızca var olduğu *tüm* zaman boyunca bolşevikliğin tarihi, proletaryanın yengisi için gerekli sımsıkı disiplini yaratabilecek ve onu en güç koşullar altında ayakta tutabilecek duruma nasıl geldiğini doyurucu biçimde açıklayabilir.

İşte burada şu soru ortaya çıkıyor: Proletaryanın devrimci partisinin disiplini nasıl ayakta tutuluyor? Nasıl denetleniyor? Nasıl güçlendiriliyor? Birincisi, proleter öncünün sınıf bilinci ve devrime bağlılığı yoluyla, onun dirençliliği, özverisi, yiğitliği yoluyla. İkincisi, onun, emekçilerin en geniş yığınları ile, ilk planda da proleter yığınla, ama *aynı zamanda proleter olmayan* emekçi yığınları ile ittifak, onlara yaklaşma, hatta gerektiğinde belli bir ölçüde onlarla kaynaşma yeteneği yoluyla. Üçüncüsü, bu öncü tarafından gerçekleştirilen siyasal önderliğin doğruluğu yoluyla, en geniş yığınların

*kendi deneyimi yoluyla* doğruluğuna inanması koşulu altında, onun siyasal stratejisinin ve taktiğinin doğruluğu yoluyla. Bu koşullar olmazsa, ilerici sınıfın partisi olmak yeteneğine gerçekten sahip, görevi burjuvaziyi devirmek ve tüm toplumu yeniden biçimlendirmek olan devrimci bir partide, disiplin gerçekleştirilemez. Bu koşullar olmazsa, disiplin yaratma çabaları kaçınılmaz olarak bir kurgu, boş laf, gülünç bir oyun haline gelir. Ama bu koşullar birden oluşamaz. Bunlar ancak uzun çaba ile, sert deneyimle elde edilir; bunların elde edilmesi, kendi yönünden bir dogma olmayan, ancak gerçek bir yığın hareketinin ve gerçek bir devrimci hareketin uygulaması ile sıkı ilişki içinde kesin biçimini alan doğru bir devrimci teori ile kolaylaşır.

1917-1920 yıllarında bolşevizm işitilmedik kadar ağır koşullar altında en sert merkezciliği ve demir disiplini yaratabilmiş ve başarı ile gerçekleştirebilmişse, bunun nedeni, çok basit olarak Rusya'nın bir dizi tarihsel özelliklerinde yatar.

Bir yanda, bolşevizm, 1903 yılında marksist teorinin sağlam temeli üzerinde oluşmuştur. Bu —ve yalnızca bu— devrimci teorinin doğru olduğunu, yalnızca tüm 19. yüzyılın uluslararası deneyimleri değil, aynı zamanda, özellikle Rusya'da devrimci düşüncenin arayış ve yalpalama deneyimiyle, yanlışları ve düş kırıklıkları ile de kanıtlamıştır. Aşağıyukarı yarım yüzyıl boyunca, aşağıyukarı geçen yüzyılın kırkıncı yıllarından doksanıncı yıllarına kadar, Rusya'da ilerici düşünce, duyulmadık kadar barbarca ve gerici çarlığın boyunduruğu altında, doğru devrimci teoriyi büyük bir istekle aradı ve şaşılacak bir çaba ve ağırbaşlılıkla bu alanda Avrupa ve Amerika'nın her "son sözünü" izledi. Rusya, marksizme, biricik doğru devrimci teori olarak, gerçekten acılara katlanarak, yarım yüzyılın duyulmadık acıları ve özverileri ile, eşsiz bir devrimci yiğitliği ile, inanılmayacak bir enerji ve özverili bir arama, öğrenme, pratik deneme, Avrupa'nın deneyimleri ile karşılaştırma yoluyla ulaştı. Devrimci Rusya, çarlığın zorladığı göçmen yaşamı sayesinde, 19. yüzyılın ikinci yarısında, dünyada başka hiçbir ülkenin görmediği kadar çok uluslararası bağıntılara, dünyanın devrimci hareketinin tüm biçimlerine ve teorilerine ilişkin sağlam bir bilgiye sahip bulunuyordu.

Öte yandan, bu granit kadar sağlam temel üzerinde oluş-

muş bolşevizm, deneyim zenginliğinde benzeri bulunmayan onbeş yıllık (1903-1917) pratik bir tarihi yaşamıştı. Çünkü başka hiçbir ülke, bu 15 yıl içinde yaklaşık olarak bile böylesine çok devrimci deneyimden, hareketin çeşitli biçimlerinin hızlı ve çeşitli değişiminden geçmemişti: Hareketin legal ve illegal, barışçı ve fırtınalı, yeraltında ve açık, grup çalışması ve yığın çalışması, parlamenter ve tedhişçi biçimi başka hiçbir ülkede bu kadar kısa bir zamanda modern toplumun *tüm* sınıflarının savaşımının biçimleri, değişik akımları ve yöntemleri konusunda böylesine bir zenginlik yığılmamıştı; ve öylesine bir savaşımdı ki, ülkenin geri kalmışlığının ve çarlığın ağır boyunduruğunun sonucu olarak, özellikle hızla olgunlaşmış, Amerika ve Avrupa'nın siyasal deneyimlerinin ilgili "son sözü"nü özellikle büyük bir istekle ve başarıyla benimsemiştir. [...]

## IV. İŞÇİ HAREKETİ İÇİNDEKİ HANGİ DÜŞMANLARLA SAVAŞIM HALİNDE BOLŞEVİZM GELİŞTİ, GÜÇLENDİ VE ÇELİKLEŞTİ?

Birincisi ve en başta, 1914'te son olarak sosyal-şovenizm haline gelen, kesinlikle burjuvazinin tarafına geçen ve proletaryaya karşı çıkan oportünizmle savaşım içinde. Doğal olarak bu, işçi hareketi içinde bolşevizmin baş düşmanıydı. Bu düşman uluslararası ölçüde de baş düşman olarak kalıyor. Bolşevizm her zaman en büyük dikkati bu düşmana göstermiş ve bugün de göstermektedir. Bolşeviklerin çalışmasının bu yönü konusunda dış ülkelerde artık oldukça tam bilgilere sahip bulunuluyor.

İşçi hareketi içinde bolşevizmin başka bir düşmanı konusunda da başka şeyler söylenmesi gerekli. Bolşevizmin, anarşizme benzeyen ve ondan bazı şeyler alan, ama her şeyden önce temel noktalarda dürüst bir proleter sınıf savaşımının koşullarından ve gereklerinden sapan *küçük-burjuva devrimciliğine* karşı yaptığı uzun savaşım içinde geliştiği, biçimleştiği ve çelikleştiği, dış ülkelerde henüz pek az biliniyor. Küçük mülk sahibinin, küçük varlıklının (birçok Avrupa ülkesinde çok yaygın olan, hatta yığınlar halinde yaygın olan toplumsal bir tip), kapitalizmde sürekli bir baskı gördüğü, çok zaman geçimi inanılmayacak kadar sert biçimde ve

hızla kötüleştiği ve yıkımla karşı karşıya bulunduğu için, aşırı devrimciliğe kolayca kapıldığı, ama süreklilik, örgütlenme, disiplin ve dayanıklılık gösterme yeteneğinde olmadığı, marksistler için teorik bakımdan tamamıyla kesindir ve tüm Avrupa devrimlerinin ve devrimci hareketlerin deneyimleri ile tamamıyla doğrulanmıştır. Kapitalizmin dehşeti karşısında öfkeye kapılan küçük-burjuva, anarşizm gibi bütün kapitalist ülkelere özgü bir toplumsal olaydır. Bu devrimciliğin kararsızlığı, verimsizliği, kulluğa, nemelazımcılığa ve hayalciliğe çabuk dönüşme özelliği, hatta şu ya da bu "moda" akımdan "çılgınlığa" kadar kolayca sürüklenebilme özelliği — bütün bunlar, herkesçe bilinen bir şeydir. Ama bu gerçeklerin teorik ve soyut olarak kabul edilmesi, beklenmedik nedenlerden dolayı biraz yeni bir biçimde, eskiden bilinmeyen bir örtü ya da çevre içinde, özgün —az ya da çok özgün— koşullar altında durmadan ortaya çıkan eski yanlışlardan devrimci partileri henüz hiçbir yoldan korumaz.

Anarşizmin, işçi hareketinin oportünist günahları için bir çeşit ceza olması ender değildir. Her iki aşırılık birbirini tamamlamıştır. Rusya'da anarşizm, küçük-burjuvanın nüfustaki payı Batı Avrupa ülkelerinde olduğundan daha büyük olmakla birlikte, her iki devrim sırasında (1905 ve 1917) ve bu devrimlere hazırlık sırasında oldukça önemsiz bir etki yapmışsa, kısmen bu, kuşkusuz, oportünizme karşı en amansız ve en çetin savaşımı vermiş olan bolşevizmin bir hizmeti sayılmalıdır. "Kısmen" diyorum, çünkü Rusya'da anarşizmin zayıflaması konusunda, geçmişte (19. yüzyılın yetmişinci yıllarında) bunun, olağanüstü ölçüde gelişme, devrimci sınıfın önder teorisi olarak yanlışlığını, işe yaramazlığını tümüyle gösterme olanağı bulmuş olması çok daha önemlidir.

Bolşevizm, 1903'te oluşması sırasında, küçük-burjuva, yarı-anarşist (ya da anarşizme göz kırpma eğilimi gösteren) devrimciliğe karşı acımasız bir savaşım verme geleneğini yüklenmiştir. Bu gelenek, devrimci sosyal-demokraside her zaman canlı kalmış ve 1900-1903 yıllarında, Rusya'da devrimci proletaryanın yığınsal partisinin temeli atıldığı zaman bizde özellikle pekişmiştir. Bolşevizm, küçük-burjuva devrimciliğinin eğilimlerini en çok kendinde toplamış partiye karşı, yani "toplumsal devrimcilerin" partisine* karşı savaşı-

mı başlıca üç noktada başlatmış ve sürdürmüştür. Birincisi, marksizmi reddeden bu parti, her siyasal eylemden önce sınıfsal güçleri ve bunların karşılıklı ilişkilerini çok nesnel biçimde tartmanın zorunlu olduğunu hiç anlamak istemedi (ya da daha doğrusu anlayamadı). İkincisi, bu parti, bireysel terörden, suikastlardan, biz marksistlerin kesinlikle kabul etmediği bu gibi şeylerden yana olduğu için kendisini özellikle "devrimci" ya da "solcu" sanıyordu. Elbette biz, yalnızca amacın gerektirdiği nedenlerden dolayı bireysel terörü kabul etmedik; ama Büyük Fransız devriminin terörünü ya da genel olarak yengiye ulaşmış ve tüm dünya burjuvazisi tarafından baskıya alınan devrimci bir partinin terörünü yermeye kalkışan kişileri Plehanov bile, marksist ve devrimci olduğu 1900-1903 yıllarında alay ve hakaretle karşılamıştı. Üçüncüsü, "toplumsal devrimciler", Alman sosyaldemokrasisinin oldukça önemsiz oportünist günahlarına güldükleri için "solcu" olduklarına inanıyorlar. Öte yandan da aynı zamanda aynı partinin aşırı oportünistlerini, örneğin tarım sorununda ya da proletaryanın diktatörlüğü sorununda taklit ediyorlardı. [...]

## V. ALMANYA'DA "SOL" KOMÜNİZM
## LİDERLER — PARTİ — SINIF — YIĞINLAR

Şimdi kendilerinden sözetmemiz gereken Alman komünistleri, kendilerine "sol" değil de, —eğer yanılmıyorsam— "ilkesel muhalefet" adını veriyorlar. Ama bunların "solculuğun çocukluk hastalığının" belirtilerini tam olarak gösterdikleri, ilerdeki açıklamalardan anlaşılacaktır.

"Frankfurt a. M. yerel grubu" tarafından yayınlanan, muhalefetin görüşünü savunan *Alman Komünist Partisinde Bölünme* (*Spartaküs Birliği*) adlı broşür, bu muhalefetin görüşlerinin özünü en yüksek derecede canlı, belirgin, kesin ve açık biçimde anlatıyor. Okura bu özü tanıtmak için birkaç alıntı yapmak yetecektir:

"Komünist Partisi en kesin sınıf savaşımının partisidir. ..."

"Siyasal bakımdan bu ara dönemi" (kapitalizm ile sosyalizm arasında) "proletarya diktatörlüğü dönemi olarak belir-

* Bkz: 53 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

lenir."

"Ancak şimdi şu soru ortaya çıkıyor: diktatörlüğü kim uygulayacak: *Komünist Partisi mi, yoksa proleter sınıf mı*? ... Aslında Komünist Partisinin diktatörlüğü için mi, yoksa proleter sınıfın diktatörlüğü için mi çaba gösterilecek?"

(Alıntılardaki altını çizmeler, her yerde özgün metindeki gibidir.)

Daha sonra broşürün yazarı, Alman Komünist Partisi "merkezini", *Alman Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi* ile *koalisyon* yollarını aramakla ve savaşımın, aynı zamanda da parlamentarizmin "*tüm siyasal araçlarının kural olarak kabul edilmesi*" sorununu yalnızca bağımsızlarla bir koalisyon yapma yolundaki gerçek ve asıl çabalarını gizlemek için ortaya atmakla suçluyor. Broşür sonra şöyle sürüp gidiyor:

"Muhalefet başka bir yol için kararını verdi. Kendisi, komünist parti egemenliği ve parti diktatörlüğü sorunu ile ilgili olarak yalnızca taktik bir sorunun sözkonusu olduğu görüşündedir. Her şeye karşın komünist partisi egemenliği, tüm parti egemenliğinin son biçimi demektir. *Kural olarak* proleter sınıfın diktatörlüğünün kurulmasına çalışmak gerekir. Partinin bütün önlemleri, örgütleri, savaşım biçimi, stratejisi ve taktiği buna göre olmalıdır. Bunun sonucu olarak, başka partilerle varılan her uzlaşma, parlamentarizmin tarihsel ve siyasal bakımdan işi bitmiş savaşım biçimlerine dönüş, her türlü manevra ve uzlaşma politikası tam bir kesinlikle geri çevrilmelidir. Devrimci savaşımın özgül proleter yöntemlerine özellikle ağırlık verilmelidir. Devrimci savaşımda Komünist Partisinin önderliğinde yürüyecek olan en geniş proleter çevrelerin ve tabakaların kavranması için, en geniş taban üzerinde ve en geniş çerçevede yeni örgütleme biçimleri bulunmalıdır. Tüm devrimci öğelerin toplandığı bu kap, işletme örgütlerinde kök salmış *İşçi Birliğidir*. "Sendikalardan çıkın!" çağrısına uyan bütün proleterler bu birlikte toplanıyorlar. Savaşım yapan proletarya en geniş savaş kolu biçiminde burada oluşuyor. Sınıf savaşımına, konsey sistemine ve diktatörlüğe inanma, bu kola girmek için yeterlidir. Bunun dışında kalan her şey, savaşan yığınların siyasal eğitimi, savaşımda siyasal yönleniş, İşçi Birliği dışında bulunan Komünist Partisinin görevidir. ..."

"O halde şimdi birbiri karşısında duran iki komünist partisi vardır:

"*Biri*, devrimci savaşımı örgütlemeye ve yukardan ona egemen olmaya çalışan, diktatörlüğü elinde bulunduracak bir koalisyon hükümetine girmesini sağlayacak durumları yaratmak için uzlaşmalara ve parlamentarizme razı olmaya hazır bir *liderler partisi, ve*

"*Öteki*, devrimci savaşımın aşağıdan başlamasını bekleyen, bu savaşımda bütün parlamenter ve oportünist yöntemleri reddederek, yalnız apaçık bir yöntemi, yani sosyalizmin gerçekleştirilmesi için proleter sınıf diktatörlüğünü kurmak üzere *burjuvazinin temelden yıkılmasının* yöntemini bilen ve uygulayan bir *yığınların partisi*."

"Orada liderler diktatörlüğü — burada yığınların diktatörlüğü! Slogan budur."

Alman Komünist Partisinde muhalefetin görüşlerini tanımlayan en önemli önermeler bunlardır.

1903'ten bu yana bolşevizmin gelişmesini bilinçle yaşayan ya da yakından izlemiş olan her bolşevik, bu satırları okurken hemen şunu diyecektir: "Ne kadar eski, çoktandır bilinen bayatlamış şeyler! Ne biçim 'sol' çocukluk!"

Bununla birlikte değinilen yerleri biraz daha yakından inceleyelim:

"Partinin diktatörlüğü mü, sınıfın diktatörlüğü mü? — liderlerin (parti) diktatörlüğü mü, yoksa yığınların (parti) diktatörlüğü mü?" biçiminde soru koyuş bile, tamamıyla inanılmaz ve sonsuz bir kavram kargaşasının varlığını göstermeye yeterli. Adamlar, tamamıyla kendine özgü bir şey *yumurtlamak* için kendilerini zora koşuyor ve kılı kırk yarma çabası içinde gülünç hale giriyorlar. Yığınların sınıflara bölündüğünü; yığınların ve sınıfların, üretimin toplumsal düzeni içindeki konumuna göre hiç değilse sınıflara ayrılmamış büyük çoğunluğun, üretimin toplumsal düzeninde özel bir yeri bulunan kategorilerin karşısına konunca ancak birbiriyle karşılaştırılabileceğini; sınıfların genellikle ve çoğu durumlarda, hiç değilse modern uygar ülkelerde, siyasal partilerin önderliğinde olduğunu; siyasal partilerin kural olarak, en otoriter, en etkili, en deneyimli, görevlerin en sorumlu olanlarında bulunan ve lider denilen kişilerin azçok sağlam grupları tarafından yönetildiğini herkes bilir. Bütün

bunlar herkesin bildiği gerçeklerdir. Bütün bunlar basit ve açıktır. Bunun yerine çetrefil sözlere, kimsenin anlamadığı yeni bir dile ne gerek var? Bir yandan, partinin legaliteden illegaliteye geçişinin, liderler, partiler ve sınıflar arasındaki olağan, normal, basit ilişkiyi bozmasıyla güç bir duruma düştükleri için bu kişiler açıkça kargaşaya düşmüşlerdir. Öteki Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da legaliteye, "liderlerin" düzenli yapılan parti kongreleri tarafından serbestçe ve gerektiği gibi seçilmesine, parlamento seçimleri, açık toplantılar, basın, sendikaların ve öteki birliklerin oyları, vb. yoluyla partilerin sınıfsal bileşiminin rahatça denetlenmesine çok alışılmıştır. Devrimin fırtınalı akışının ve iç savaşın gelişmesinin sonucu olarak, bu alışkanlıkları hızla bırakarak legaliteden illegaliteye geçme, bunların düzenlenmesine, "lider gruplarının" ayırdedilmesi, eğitimi ya da korunmasına ilişkin "rahat olmayan", "demokratik olmayan" yöntemlere birden geçme zorunluluğu çıkınca, bu insanlar soğukkanlılığını yitirdiler ve duyulmamış bir saçmalık yumurtlamaya başladılar. Belki de, çok ödünlendirilmiş ve çok sağlam bir legalitenin geleneklerine ve ilişkilerine sahip küçük bir ülkede doğmuş olmak mutsuzluğu içinde olan, legalite ile illegalitenin birbirini izlediğini genellikle hiç tanımamış Hollandalı "Tribunistler"in[84] kendisi de kargaşaya düşmüş ve soğukkanlılığı yitirmiş, saçma düşüncelerin doğmasına yardımcı olmuşlardır.

Öte yandan,şimdi "moda" haline gelen "yığın" ve "lider" sözlerinin basbayağı düşünmeden, bağlantısızca kullanılışı da kendini belli ediyor. Adamlar, "liderlerin" saldırıya uğradığını ve "yığınla" karşılaştırıldığını duymuşlar ve kafalarına iyice sokmuşlar, ama birinin öteki ile hangi ilişkide olduğu üzerinde düşünecek ve konu üzerinde açıklığa varacak duruma gelememişlerdi.

Bütün ülkelerde "liderlerle" "yığınlar" arasında ayrım yapma, emperyalist savaşın sonunda ve savaştan sonra özellikle açıklıkla ve çarpıcı biçimde ortaya çıktı. Bu olayın baş nedenini Marx ve Engels 1852-1892 yıllarında İngiltere örneğinde açıklamışlardır. İngiltere'nin tekelci konumu "yığının" içinden yarı küçük-burjuva, oportünist bir "işçi aristokrasisinin" ayrılıp uzaklaşması sonucunu doğurmuştu. Bu işçi aristokrasisinin liderleri sürekli olarak burjuvazinin tara-

fına geçtiler ve —dolaylı ya da dolaysız olarak— onun kapatması oldular. Marx, onları açıkça hain olarak damgaladığı için bu güruhun onur getiren kinini çekti. Modern emperyalizm (20. yüzyılın) birkaç ileri ülke için ayrıcalıklı bir tekelcilik durumu yarattı ve bu temel üzerinde II. Enternasyonalde, kendi loncasının, işçi aristokrasisinin küçük bir tabakasının çıkarlarını savunan hain liderlerin, oportünistlerin, sosyal-şovenistlerin tipi her yerde oluştu. Oportünist partilerin "yığınlardan", yani geniş emekçi tabakalarından, bunların çoğunluğundan, en az ücret alan işçilerden kopması sonucu doğdu. Devrimci proletaryanın yengisi, bu kötülükle savaşılmazsa, oportünist, sosyal ihanetçi liderlerin ortaya çıkarılması, damgalanması ve kovulması gerçekleşmezse olanaksızdır. III. Enternasyonalin politikası da budur.

Bundan dolayı yığınların diktatörlüğünü *genel olarak* liderlerin diktatörlüğü ile karşı karşıya koymaya kadar gitmek, gülünç bir saçmalık ve aptalca bir şeydir. İşin eğlendirici olan yanı, basit konularda genellikle doğru fikirler taşıyan eski liderlerin yerine, ("kahrolsun liderler!" sloganı perdesi altında) son derece ahmakça ve karmakarışık şeyler yumurtlayan *yeni liderler*in getirilmesidir. Almanya'da Laufenberg, Wolffheim, Horner[85], Karl Schröder, Friedrich Wendel, Karl Erler böyle kimselerdir.* Erler'in, sorunu "derinleştirme", genel olarak siyasal partilerin gereksizliğini ve "burjuvalılığını" ilan etme girişimi — bunlar saçmalığın öylesine Herkül sütunlarıdır ki, bunlar karşısında şaşıp kalmaktan başka bir şey yapılamaz. Burada gerçekte görülen şudur: Yanlış üzerinde direnilirse, ona derin bir gerekçe bulunursa, "sonuna kadar götürülürse", küçük bir yanlıştan her zaman

* *Kommunistische Arbeiterzeitung* (n° 32, 7 Şubat 1920, Hamburg, "Partinin Dağılışı" adlı makale, yazarı Karl Erler): "İşçi sınıfı burjuva demokrasisini yoketmeden burjuva devleti yıkamaz ve partileri yıkmadan burjuva demokrasisi yıkılamaz."

Latin sendikalistleri ve anarşistleri arasındaki en şaşkın kafalar "hoşnut" olabilirler: Anlaşılan kendilerini marksist sanan ciddi Almanlar (K. Erler ve K. Horner, sözü geçen gazetedeki makale ile, kendilerini sağlam *marksist saydıkları konusunda* özellikle sağlam bir kanıt ortaya koyuyor ve özellikle gülünç bir biçimde inanılmaz bir saçmalığın sözünü ediyorlar ve böylece, marksizmin alfabesini anlamadıklarını açıklıyorlar), tamamıyla abes bir saçmalığa kadar varıyorlar. Marksizmin salt kabul edilmesi, insanı yanlışlardan hemen kurtarmıyor. Bunu Ruslar çok iyi bilirler, çünkü bizde marksizm sık sık "moda" olmuştu.

koskocaman bir yanlış yapılabilir.

Parti kavramının ve parti disiplininin yadsınması, — muhalefetten *ortaya çıkan* şey budur. Oysa bu, *burjuvazinin çıkarına* proletaryanın tamamıyla silahsızlandırılması anlamına gelir. Bu, küçük-burjuva tipi dağılma, kararsızlık, katlanabilmekten, birleşmekten, birlikte davranmaktan yoksunluk anlamına gelir ki, dizginleri salıverilirse her proleter devrimci hareket, bu yüzden kaçınılmaz olarak perişan olur. Komünizm bakış açısı çerçevesinde parti kavramını yadsımak, kapitalizmin (Almanya'da) çöküşünün ön basamağından, komünizmin alt ya da orta aşamasına değil, yüksek aşamasına sıçrama yapmak demektir. Biz Rusya'da (burjuvazinin yıkılmasından sonraki üçüncü yılda) kapitalizmden sosyalizme ya da komünizm aşamasının alt basamağına geçişin ilk adımlarını yaşıyoruz. Sınıflar varlığını sürdürmektedir ve iktidarın proletaryanın eline geçmesinden *sonra* her yerde daha *yıllarca* sürdürecektir. Bilemediniz en çok, köylünün bulunmadığı (ne de olsa küçük mülk sahibi olduğu) İngiltere'de bu süre daha kısa olacaktır. Sınıfları ortadan kaldırmak, yalnızca çiftlik sahiplerini ve kapitalistleri kovmak değildir —biz bunu oldukça kolaylıkla yaptık—, sınıfları kaldırmak, *küçük meta üreticilerini de ortadan kaldırmak* demektir; ama *bunları kovmak olanağı yoktur*, bunları baskı altına alma olanağı yoktur, bunlarla anlaşmak gereklidir, bunları ancak çok uzun süren, yavaş, dikkatle düzenlenmiş bir çalışma yoluyla değiştirmek ve yeniden eğitmek olanağı (ve zorunluluğu) vardır. Bunlar proletaryayı dörtbir yandan bir küçük-burjuva ortamı ile çevirirler, bunu ona içirirler, bununla onun moralini bozarlar, sürekli olarak proletarya içinde küçük-burjuva karaktersizliğine düşmelere, dağılmaya, bireyciliğe, kimi coşkunluğa ve kimi de cesaretsizliğe neden olurlar. Proletaryanın siyasal partisi içinde, buna karşı koymak, proletaryanın *örgütleyici* rolünü (zaten bu onun *baş* rolüdür) doğru, başarılı ve zafere ulaşıcı biçimde gerçekleştirmek için en sıkı merkezcilik ve disiplin zorunludur. Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı sert bir savaşımdır, kanlı ve kansız, zoraki ve barışçı, askerî ve ekonomik, eğitsel ve yönetsel bir savaşımdır. Milyonların ve milyonların alışkanlığının gücü, en korkunç güçtür. Demirden ve savaşımla çelikleşmiş bir parti olmaksızın,

sözkonusu sınıf içersinde onurlu olan herkesin güvenini kazanmış bir parti olmaksızın, yığınların ruhsal durumunu izlemesini ve etkilemesini bilen bir parti olmaksızın, böyle bir savaşımı başarı ile yürütmek olanaksızdır. Merkezleşmiş büyük burjuvayı yenmek, milyonlarca ve milyonlarca küçük mülk sahibini "yenmekten" bin kez daha kolaydır; çünkü bunlar, her günkü, günlük, farkedilemeyen, kavranamayan parçalayıcı çalışmaları ile, burjuvazinin gereksediği, burjuvazinin iktidarının *yeniden kurulmasına* yarayan sonuçları yaratırlar. Proletarya partisinin demir disiplinini (özellikle proletarya diktatörlüğü sırasında) en ufak ölçüde bile zayıflatan kimse, gerçekte proletaryaya karşı burjuvaziye yardım eder. [...]

## VI. DEVRİMCİLER GERİCİ SENDİKALARDA ÇALIŞMALI MI?

Alman "solları", bu sorunun mutlaka olumsuz yanıtlanabildiğine olup bitmiş gözü ile bakıyorlar. Onların görüşüne göre, devrimcilerin, komünistlerin, sarı, sosyal-şovenist, uyuşmacı, Legien'ci, karşı-devrimci sendikalarda çalışmasına gerek olmadığını, hatta çalışamayacaklarını "kanıtlamak" için, "gerici" ve "karşı-devrimci" sendikalara karşı bağırıp çağırmalar ve öfkeli haykırışlar (K. Horner'i, bu, özellikle "sağlam" ve özellikle aptal hale getiriyor) yeterlidir.

Ama Alman "solları" bu taktiğin devrimci olduğuna ne kadar inanmış olurlarsa olsunlar, gerçekte bu, temelden yanlıştır ve boş sözlerden başka bir şeyi içermez.

Bunu ortaya koymak için —elinizdeki yazının genel planına uygun olarak— bizim tarafımızdan sağlanan deneyimlerle işe başlamak istiyorum; bu yazının amacı, bolşevizmin tarihinde ve bugünkü taktiğinde genel olarak uygulanabilir, genel önemi ve genel geçerliği olan şeyi Batı Avrupa'ya uygulamaktır.

Lider, parti, sınıf ve yığın arasındaki ilişki, bununla birlikte proletaryanın ve partisinin diktatörlüğünün sendikalarla ilişkisi, bizde şimdi nesnel olarak şu biçimi almıştır: diktatörlük, sovyetler halinde örgütlenmiş proletarya yoluyla gerçekleştirilir, proletaryanın önderi bolşeviklerin Komünist Partisidir; son parti kongresinin (Nisan 1920) verdiği

bilgilere göre partinin üye sayısı 611.000'dir. Üye sayısı, gerek Ekim devriminden önce ve gerek sonra büyük değişmeler göstermişti ve eskiden, hatta 1918 ve 1919 yıllarında çok daha azdı. Partinin aşırı ölçüde yayılmasından korkuyoruz, çünkü bir hükümet partisine, kurşuna dizilmeyi hakeden yükselme düşkünlerinin ve dolandırıcıların sızmaya çalışması kaçınılmaz bir olaydır. Son olarak —yalnız işçi ve köylüler için— partimizin kapılarını ardına kadar açtık. O zaman (1919 kışı) Yurdeniç Petrograd'a birkaç verst yaklaşmıştı ve Denikin Oryol'da (Moskova'dan 350 verst kadar uzakta) bulunuyordu. Bu demekti ki, Sovyet cumhuriyeti en yüksek, öldürücü tehlikenin tehdidi altındaydı ve serüvenciler, yükselme düşkünleri, dolandırıcılar ve genel olarak güvenilmeyen öğeler, komünistlere katılmaları halinde, iyi bir yere kadar yükseleceklerini (darağacı ile işkence dışında) asla umut edemiyorlardı. Her yıl kongrelerini yapan (sonuncu kongrede 1.000 üyeye 1 delege düşüyordu) parti, 19 kişiden meydana gelen ve parti kongresi tarafından seçilen merkez komitesi tarafından yönetilir; Moskova'da günlük iş daha küçük örgütler tarafından, "orgbüro" denilen (örgütleme bürosu) büro ve "politbüro" (siyasal büro) tarafından yürütülür. Bu büroların herbiri merkez komitesinin beş üyesinden meydana gelir ve merkez komitesinin genel kurul toplantılarında seçilirler. Demek ki burada bizim tam bir "oligarşimiz" var. Partimizin merkez komitesinin direktifleri olmaksızın, cumhuriyetimizde hiçbir önemli siyasal ya da örgütsel konuda herhangi bir devlet kuruluşu tarafından karar verilmez.

Parti, çalışması ile ilgili olarak doğrudan doğruya *sendikalara* dayanır. Sendikaların, son kongrenin verdiği bilgilere göre (Nisan 1920) halen 4 milyondan fazla üyesi vardır ve sendikalar biçim yönünden *partisizdirler*. Gerçekte ise, meslek kuruluşlarının büyük çoğunluğunun ve ilk planda doğal olarak tüm Rusya'nın bütün sendikalarının merkezinin ya da bürolarının (VSZPZ — Tüm Rusya Sendikalar Merkez Konseyi) bütün yönetici kuruluşları komünistlerden meydana gelir, partinin bütün direktiflerini yerine getirirler. Öyleyse genel olarak, biçim bakımından komünist olmayan, esnek ve oldukça geniş kapsamlı, son derece güçlü bir proleter aygıtımız vardır, bu aygıt yoluyla parti *sınıfla* ve *yığınla* sıkı sıkıya bağıntılıdır ve bu aygıt yoluyla partinin önderliğinde

*sınıf diktatörlüğü* gerçekleşir. Sendikalarla en sıkı bağ olmaksızın, onların etkili desteği olmaksızın, hem ekonominin ve *hem de ordunun* kurulmasında onların özverili çalışması olmaksızın, elbette, ülkeyi, iki-buçuk yıl bir yana, iki-buçuk ay bile yönetemezdik ve diktatörlüğü uygulayamazdık. Doğal olarak bu son derece sıkı bağıntı, uygulamada çok karmaşık ve çeşitli bir propaganda, ajitasyon çalışması, hem yönetici ve hem de genellikle etkili sendikacılarla zamanında ve sık sık görüşmelerde bulunma, şimdiye kadar taraftarlarının sayısı çok az olmakla birlikte, — (*burjuva*) demokrasisinin ideolojik savunmasından, sendikaların "bağımsızlığı" övgülerinden (proleter devlet gücünden bağımsızlık) tutun da proleter disiplinin, vb., vb. baltalanmasına kadar— akla gelebilecek her türlü karşı-devrimci oyunlara girişecek belli bir taraftar grubuna sahip menşeviklere karşı zorlu bir savaşım demektir.

Sendikalar yoluyla "yığınlarla" bağlantıyı biz yetersiz buluyoruz. Bizde uygulama, devrim sırasında öyle bir kurum ortaya çıkarmıştır ki, her yoldan desteklememiz, geliştirmemiz, ve genişletmemiz için çaba gösterilmesi gereken, *partisiz işçi ve köylü kongreleri* vardır. Ancak bu yoldan yığınların ruhsal halini izleyebilir, yığınlara daha çok yaklaşabilir, onların içinden en iyi güçleri devletin kilit noktalarına getirebiliriz, vb.. Devlet Denetimi Halk komiserliğinin "İşçi ve Köylü Denetimciliğine" dönüşmesine ilişkin son hükümet kararnamelerinden birinde, partisizlerin bu kongrelerine, çeşitli denetimlerle ilgili devlet denetimciliğinin üyelerini seçme vb. hakkı veriliyor.

Ayrıca doğal olarak partinin bütün çalışması, emekçi yığınlarını meslek farkı gözetilmeksizin birleştiren sovyetler yoluyla gerçekleşir. Sovyetlerin ilçe kongreleri, burjuva dünyasının en iyi demokratik cumhuriyetlerinin görmediği bir *demokratik* kuruluştur. Bu kongreler yoluyla (parti bunları elden geldiği kadar dikkatle izleme çabasını gösteriyor), ayrıca da sınıf bilinçli işçilerin köyde çeşitli görev yerlerine sürekli olarak getirilmesi yoluyla, köylüler karşısında proletaryanın öncülük rolü gerçekleştiriliyor, kent proletaryasının diktatörlüğü gerçekleştiriliyor, zengin, burjuva, sömürücü ve kapkaççı köylülere karşı sistematik bir savaşım veriliyor, vb..

"Yukarıdan" diktatörlüğün pratikte gerçekleştirilmesi açısından bakınca, proleter devlet gücünün genel mekanizması böyle görünüyor. Okur, bu mekanizmayı tanıyan ve 25 yıl boyunca bu mekanizmanın küçük, illegal ve yeraltı hücrelerinden nasıl geliştiğini gözlemiş olan Rus bolşeviği için, "yukardan" mı, *yoksa* "aşağıdan" mı, liderler diktatörlüğü mü, *yoksa* yığınlar diktatörlüğü mü, vb. konusundaki tüm gevezeliklerin, niçin gülünç, çocuksu bir saçmalık olarak, insana sol ayağının mı, yoksa sağ elinin mi daha yararlı olduğuna ilişkin bir çeşit tartışma olarak görülmesi gerektiğini, umut edilir ki, anlayacaktır.

Komünistlerin gerici sendikalarda çalışamayacağı ve çalışmaması gerektiği, bu çalışmayı geri çevirmenin yerinde olduğu, sendikalardan çıkılması ve mutlaka yepyeni, tertemiz, çok iyi (ve çoğunlukla belki de çok genç) komünistler tarafından kurulmuş bir "işçi birliğinin" yaratılması gerektiği vb., vb. konusunda Alman sollarının büyüklük taslayıcı, son derece bilgiçce ve müthiş sözlerinin de bizim için böyle gülünç, çocuksu bir saçmalık olarak görülmesi gerekir.

Kapitalizm, bir yanda, eski, yüzyıllar boyunca oluşmuş, işçiler arasında görülen meslek ve zanaat ayrılıklarını, öte yanda da sendikaları kaçınılmaz olarak kendinden sonra sosyalizme bırakır. Bunlar, çok yavaş olarak, yıllar boyunca, daha geniş, daha az lonca özellikli üretim birlikleri (yalnız tek tek dalları, zanaatları ve meslekleri değil, bütün üretim kollarını kapsayan) haline gelebilir ve gelecektir, ancak bundan sonra bunlar, sözkonusu üretim birlikleri yoluyla insanlar arasında işbölümünü kaldırma, *çok yanlı gelişmiş ve çok yanlı* yetişmiş insanları, *her şeyi yapabilen* insanları eğitme, öğretme ve daha çok yetiştirme işine geçeceklerdir. Komünizm buraya doğru gider, bu noktaya ulaşmalı ve ulaşacaktır, ama önce uzun yılların geçmesi gerekir. Tam gelişmiş, tam yerleşmiş ve oluşmuş, tam olarak ilerlemiş ve olgun olan bu komünizmi bugün pratikte daha öne alma girişimi, dört yaşında bir çocuğa yüksek matematik öğretmek isteme anlamına gelir.

Önce sosyalizmi kurmaya, hem de düşsel bir insan malzemesinden ve bizim tarafımızdan özel olarak yaratılmış bir insan malzemesinden değil, kapitalizmin bize miras olarak bıraktığı malzemeden kurmaya başlayabiliriz (ve başlamak

zorundayız). Bu çok "zordur", kimse bunu yadsıyamaz, ama bu göreve bunun dışındaki her yaklaşım öylesine ciddiyetten uzaktır ki, üzerinde konuşmaya değmez.

Kapitalizmin gelişmesinin başlangıcında sendikalar, işçilerin dağınıklığından ve çaresizliğinden bir sınıf birleşmesinin *başlangıçlarına* geçiş olarak, işçi sınıfının çok büyük bir gelişmesi anlamına geliyordu. Proleterlerin sınıf birleşmesinin *en yüksek* biçimi, *proletaryanın devrimci partisi* (liderleri sınıfla ve yığınlarla bir bütün halinde, ayrılmaz bir şey halinde birleştirmeyi öğrenmediği sürece, bu adı haketmemiş parti) oluşmaya başladığı zaman, sendikalar zorunlu olarak *belli* gerici özellikler, belli bir loncasal sınırlılık, siyasal ilgisizlik yolunda belli bir eğilim, belli bir durgunluk hali, vb. göstermeye başladılar. Ama dünyanın hiçbir yerinde proletaryanın gelişmesi, sendikalar yoluyla olduğundan başka türlü, sendikaların işçi sınıfının partisi ile birlikte çalışması yoluyla olduğundan başka türlü olmamış ve olamamıştır. Siyasal iktidarın proletaryanın eline geçmesi, sınıf olarak proletarya için ileriye doğru çok büyük bir adım demektir ve partinin daha çok ve yeni yoldan, yalnızca eski yoldan değil, sendikaları eğitmesi ve yönetmesi gerekir. Ama aynı zamanda, sendikaların vazgeçilmez bir "komünizm okulu" olduğunu ve daha uzun zaman böyle kalacaklarını, proleterlerin kendi diktatörlüğünün gerçekleştirilmesi için bir hazırlık olulu, ülkenin bütün ekonomisinin yönetiminin yavaş yavaş işçi sınıfının (ama tek tek meslek dallarının değil) ve sonra da bütün emekçilerin eline geçmesi için işçilerin vazgeçilmez bir birliği olduklarını unutmamalıdır.

Proletarya diktatörlüğünde sendikaların *belli* "gerici özellikler" göstermesi, sözü edilen anlamda *kaçınılmaz* bir durumdur. Bunu anlamayan kimse, kapitalizmden sosyalizme *geçişin* temel koşullarından kesinlikle hiçbir şey anlamıyor demektir. Bu "gerici özelliklerden" korkulursa, bunların *görmezlikten gelinmesine*, atlanmasına çalışılırsa, bundan daha büyük aptallık olmaz; çünkü bu, proleter öncünün rolünden korkarak kaçmak anlamına gelir. Proleter öncünün görevi, işçi sınıfının en geri tabakalarını ve yığınlarını ve köylüleri eğitmek, aydınlatmak, yetiştirmek ve yeni yaşama doğru götürmektir. Öte yandan, proletaryanın diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi, meslek sınırlaması olan, lonca ve *trade-*

*union*cu önyargıları bulunan tek bir işçinin kalmamasına kadar ertelemek daha da büyük bir yanlış olur. Politika sanatı (ve komünistin görevleri konusunda tam anlayış göstermesi), proletaryanın öncüsünün iktidarı başarı ile ele geçirebilmesinin koşullarını ve zamanını doğru olarak tartması demektir. Ancak o zaman iktidarın ele geçirilmesi sırasında ve ele geçirilmesinden sonra işçi sınıfının ve proleter olmayan emekçi yığınların yeterince geniş tabakalarının yeterli desteğine güvenebilir. Böyle olunca, iktidarın ele geçirilmesinden sonra, emekçilerin gittikçe daha geniş yığınlarını eğitme, yetiştirme ve sürükleme yoluyla egemenliğini savunabilir, pekiştirebilir ve genişletebilir.

Dahası var. Rusya'dan daha ileri ülkelerde, sendikalarda belli bir gerici düşünce kuşkusuz bizde olduğundan çok daha fazlasıyla kendini göstermiştir ve bunun böyle olması da gerekirdi. En başta loncasal dar zihniyet, meslek bencilliği ve oportünizm dolayısıyla bizde menşevikler sendikalarda bir dayanak bulmuşlardı (ve kısmen aynı desteğe birkaç sendikada bugün de sahiptirler). Batıda oranın menşevikleri sendikalarda çok daha fazla "yerleşmişlerdir", orada *dar meslek görüşlü, darkafalı, kireçleşmiş, bencil, hodbin, bağnaz, emperyalist kafalı ve emperyalizm tarafından avlanmış, emperyalizmin bozduğu bir "işçi aristokrasisi"nin* bizdekinden çok daha güçlü bir tabakası oluşmuştur. Bu nokta tartışma götürmez. Gompers'lerle, Jouhaux, Henderson, Merrheim, Legien ve ortakları ile Batı Avrupa'da savaşım, toplumsal ve siyasal bakımdan tamamıyla *aynı tip* olan bizim menşeviklerle olan savaşımdan çok daha zordur. Bu savaşımın acımasız olması gerekir ve bizim yaptığımız gibi, mutlaka sonuna kadar, oportünizmin ve sosyal-şovenizmin bütün uslanmaz liderlerinin tamamıyla gözden düşmesine ve sendikalardan kovulmasına kadar götürülmesi zorunludur. Bu savaşım belli bir aşamaya erişmediği sürece, bu arada bu "belli aşama" çeşitli ülkelerde ve değişik koşullar altında *aynı olmadığı* sürece, siyasal iktidar ele geçirilemez (ve siyasal iktidarı ele geçirmeye girişilmemelidir); sözü geçen belli basamağı ancak her ülkenin proletaryasının akıllı, deneyimli ve bilgili siyasal liderleri doğru olarak tartabilirler. [...]

Ama "işçi aristokrasisine" karşı savaşımı, biz, işçi yığınları adına ve onları kendi tarafımıza kazanmak için yapıyo-

ruz; oportünist ve sosyal-şovenist liderlere karşı savaşımı biz, işçi sınıfını kendi tarafımıza kazanmak için yapıyoruz. Bu son derece temelli ve iyice çarpıcı *gerçeği* unutmak aptallık olur. En başta bu aptallığı, sendikaların başındakilerin gerici ve karşı-devrimci oldukları gerçeğinden, ... sendikalardan çıkılması!!, sendikalarda çalışmanın kabul edilmemesi!! ve işçi örgütlerinin yeni, *i c a d e d i l m i ş* biçimlerinin aratılması gerektiği!! sonucunu çıkaran "sol" Alman komünistleri işliyorlar. Bu öylesine bağışlanmaz bir aptallıktır ki, komünistlerin burjuvaziye yapabilecekleri en büyük hizmetle eşit anlama gelir. Çünkü bizim menşevikler, sendikaların bütün oportünist, sosyal-şovenist ve kautskici liderleri gibi, "işçi hareketi içinde burjuvazinin ajanlarından" (menşevikler için biz hep böyle demişizdir) başka bir şey değildirler, ya da, Amerika'da Daniel de Leon'un taraftarlarının eşsiz ve çok doğru deyimi gereğince, "kapitalist sınıfın işçi kahyaları"dırlar (*labour lieutenants of the capitalist class*). Gerici sendikalarda çalışmamak, yeterince gelişmemiş ya da geri kalmış işçi yığınlarını gerici liderlerin, burjuvazinin ajanlarının, işçi aristokratlarının ya da "burjuvalaşmış işçilerin" (bkz: Engels'in Marx'a, İngiliz işçileri konusundaki 1858 tarihli mektubu)[86] etkisine terketmektir.

En başta, komünistlerin gerici sendikalara katılamayacağına ilişkin saçma "teori", "yığınların" etkilenmesi konusunda bu "sol" komünistlerin ne kadar düşüncesizce davrandıklarını ve "yığınlar" konusundaki bağrışmalarıyla bunu nasıl kötüye kullandıklarını en açık biçimde gösterir. "Yığına" yardım etmek ve "yığının" sevgisini, yakınlığını, desteğini kazanmak isteniyorsa, güçlüklerinden yılmamalı, kötü niyetlerden, ayak çelmelemelerinden, "liderlerin" (oportünistler ve sosyal-şovenistler olarak çoğu durumlarda, burjuvazi ve polisle dolaylı ya da dolaysız ilişki halinde olan liderlerin) sövgülerinden ve kovuşturmalarından korkmamalı, *mutlaka yığınların bulunduğu yerde çalışmalıdır*. Proleter ve yarıproleter yığınların bulunduğu bütün —ve en gerici olsalar bile— kuruluşlarda, birliklerde ve derneklerde en başta propaganda ve ajitasyonu sistematik, inatla, dirençle, sabırla yapmak için her özveriyi göstermeli ve en büyük engelleri aşmalıdır. Sendikalar ve (hiç değilse arasıra) işçi kooperatifleri ise, yığınları kapsayan asıl örgütlerdir. [...]

## X. BİRKAÇ VARGI
(...)

Şimdi her şey, her ülkenin komünistlerinin, hem oportünizme ve "sol" doktrinciliğe karşı savaşımın temel ilkesel görevlerini, hem de bu savaşımın her ülkede, oranın ekonomisinin, politikasının ve kültürünün, ulusal bileşiminin (İrlanda vb.), sömürgelerinin, dinsel yapısının, vb., vb. özelliğine göre büründüğü ve kaçınılmaz olarak bürünmek zorunda olduğu *somut özellikleri* çok duru biçimde değerlendirmelerine varıyor. II. Enternasyonal ile birlikte, gerek onun oportünizmi, gerek gerçekten merkezleşmiş, gerçekten yönetici bir merkezi yaratma güçsüzlüğü ya da yeteneksizliği yüzünden her yerde hoşnutsuzluk görülüyor, yayılıyor ve büyüyor. Bu merkez, devrimci proletaryanın dünyayı saran bir sovyet cumhuriyeti uğrundaki savaşımında onun uluslararası taktiğini yönetecek güçte olmalıydı. Böyle bir yönetici merkezin bir kalıplaştırma, mekanik bir benzetme ve taktik savaşım kurallarının özdeşleştirilmesi üzerine kurulmaması konusunda açık bir hesaplaşma yapmalıdır. Halklar ve ülkeler arasında ulusal ve devletsel ayrımlar bulunduğu sürece — ancak bu ayrımlar, daha çok uzun süre, proletarya diktatörlüğünün dünya çapında gerçekleştirilmesinden sonra bile çok uzun süre kalacaktır—, bütün ülkelerin komünist işçi hareketinin uluslararası taktiğinin bütünlüğü, çeşitliliğin giderilmesini değil, ulusal ayrımların kaldırılmasını değil (böyle bir şey şu anda saçma bir hayalcilik olurdu), komünizmin *temel* ilkelerinin böyle uygulanmasını (sovyet devleti ve proletarya diktatörlüğü) gerektirir; bu uygulamada sözkonusu ilkeler *teker teker doğru değişikliklerden geçirilir*, ulusal ve ulusal devlet çeşitliliklerine doğru olarak uyarlanır, onlar üzerinde doğru olarak uygulanırlar. *Bütünlük* gösteren uluslararası görevin çözümlenmesine, işçi hareketi içinde oportünizme ve sol doktrinciliğe karşı yengiye, burjuvazinin devrilmesine, sovyet cumhuriyetinin ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasına her ülkenin somut yaklaşımı ile ilgili olarak ulusal özelliğin, ulusal özgünlüğün araştırılması, incelenmesi, bulunması, ortaya çıkarılması ve kavranması — bütün ileri (ve yalnızca ileri olanlar değil) ülkelerin halen geçirdiği tarihsel anın baş görevidir. İşçi sınıfının öncüsü-

nün kazanılması, parlamentarizme karşı sovyet devletinin tarafına geçmesi, burjuva demokrasiye karşı proletarya diktatörlüğü tarafına geçmesi için gerekli olan en önemli şey — doğaldır ki genişliğine henüz hepsi değil, ama en önemlisi— yapılmış bulunmaktadır. Şimdi sözkonusu olan, bütün güçleri, bütün dikkati, daha az önemli olduğu anlaşılan —belli bir açıdan bakınca gerçekten de böyledir—, ama buna karşılık görevin somut olarak çözümüne pratikte uygun düşen *bundan sonraki* adım üzerinde, yani proleter devrime *geçme* biçimini ya da ona *yaklaşma* biçimini bulma üzerinde toplamaktır.

Proleter öncü, ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Önemli olan budur. Bu önkoşul olmaksızın yengi yolunda ilk adımı bile atma olanağı yoktur. Ancak bu adımdan yengiye kadar uzanan yol da henüz oldukça uzundur. Yalnız öncü ile yengi kazanılamaz. Tüm sınıf, geniş yığınlar, öncüyü ya dolaysız olarak destekleme ya da hiç değilse onun karşısında iyi niyetli bir tarafsızlık ve öncü düşmanına hiçbir türlü destekte bulunmama konumu almadığı sürece, tek başına öncüyü kesin savaşa sürmek, yalnız aptallık olmaz, aynı zamanda cinayet olur. Ama gerçekten bütün sınıfın, gerçekten emekçilerin geniş yığınlarının ve sermayenin ezdiklerinin bu konuma gelmesi için, yalnızca propaganda, yalnızca ajitasyon yetmez. Bunun için bu yığınların kendi siyasal deneyimi gereklidir. Bu, bütün büyük devrimlerin temel yasasıdır, bu yasa şimdi şaşırtıcı bir güç ve açıklıkla yalnız Rusya'da değil, Almanya'da da doğrulanmıştır. Yalnız düşük bir kültür aşamasında bulunan, Rusya'nın çoğu okuma-yazma bilmeyen yığınları değil, Almanya'nın daha yüksek bir kültür düzeyinde bulunan, hepsi okuma-yazma bilen yığınları da, önce kendi canında tüm dermansızlığı, tüm karaktersizliği, tüm çaresizliği, burjuvazi karşısında alçalışı, II. Enternasyonal şövalyelerinin hükümetinin tüm bayağılığını, aşırı gericilerin diktatörlüğünün tüm kaçınılmazlığını (Rusya'da Kornilov, Almanya'da Kapp ve ortakları) proletarya diktatörlüğü karşısında tek seçenek olarak, komünizme kesinlikle yönelmek için öğrenmek zorunda kaldılar.

Uluslararası işçi hareketinin, yani komünist partilerin, grupların ve akımların sınıf bilinçli öncüsünün bundan sonraki görevi, geniş (şimdi çoğu henüz uykulu, ilgisiz, eskiden

kalma görüşlerin tutuklusu, gevşek, henüz uyandırılmamış) yığınları onların bu yeni konumuna *yaklaştırmayı* öğrenmesi, daha doğrusu, yeni konuma geçerken, yeni konumu alırken, yalnız kendi partisini değil, bu yığınları da yönetmesini bilmesidir. Birinci tarihsel görev (proletaryanın sınıf bilinçli öncüsünün, sovyet devleti ve işçi sınıfı diktatörlüğü için kazanılması) oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı tam bir ideolojik ve siyasal yengi sağlanarak yerine getirilebilirse, şimdi ilk görev haline gelen ve öncünün yengisini devrimde güvenliğe bağlayacak yeni konuma *yığınları* götürme yeteneğinden oluşan ikinci görev — bundan sonraki görev, sol doktrinciliği temizlemeden, onun yanlışlarını tamamıyla aşmadan ve onlardan kurtulmadan yerine getirilemez.

Proletaryanın öncüsünü komünizm için kazanmak sözkonusu olduğu sürece (bu nokta sözkonusu olduğu ölçüde), bu sürede ve bu ölçüde propaganda birinci plana geçer; hatta hücre bile tüm hücreciliğe özgü zayıflıkları ile birlikte burada yararlı ve zamana göre verimli sonuçlardır. Yığınların pratik eylemi, —eğer deyim uygun düşüyorsa— milyonların ordularının dağılımı, herhangi bir toplumun *bütün* sınıfsal güçlerinin *son ve kesin savaşım* için gruplaşması sözkonusu ise, yalnız propaganda ustalığı ile, yalnız "arı" komünizmin gerçeklerinin yinelenmesi ile hiçbir şey yapılamaz. Burada önemli olan, ilke olarak alınırsa, henüz yığınları yönetmemiş olan küçük bir grubun üyesi olarak propagandacının yaptığı gibi, yüzleri ve binleri hesaba katmak değildir; burada milyonları ve milyonları hesaba katmak gereklidir. Burada yalnız, devrimci sınıfın öncüsünü inandırıp inandırmadığımız sorusunu sormak yetmez, aynı zamanda şunu da sormalıdır: Acaba *bütün* sınıfların tarihsel bakımdan etkili güç leri, sözkonusu toplumun bütün sınıfları mutlaka ve eksiksiz olarak gruplaşmış mıdır? Bu gruplaşma gerçekleştiğinde, sonucu belli edecek son çarpışma iyice olgunluğa erişmiş olmalıdır; yani, 1° bize düşman olan bütün sınıfsal güçler yeterince kargaşaya düşmüştür, yeterince birbiriyle çekişmeye başlamışlardır, güçlerinin üstüne çıkan savaşım yüzünden yeterince zayıflamışlardır; 2° bütün sallantılı, kararsız, dayanıksız ara unsurlar, yani küçük-burjuvazi, burjuvaziden farklı olarak küçük-burjuva demokrasisi halk önünde maskesini yeterince düşürmüştür, iflası dolayısıyla yeterince

açığa çıkmıştır; 3° proletaryada yığınsal ruh hali, burjuvaziye karşı en önemli, sınırsızca cesur, devrimci eylemlerin desteklenmesi yolunda oluşmaya başlamıştır ve güçlü biçimde gelişmektedir. Eğer bunlar varsa, devrim için zaman olgunlaşmıştır, —eğer yukarda değinilen, yukarda kısaca belirtilen koşullar doğru olarak değerlendirilmiş ve zaman doğru olarak seçilmişse—, artık yengimiz güvenceye bağlanmıştır. [...]

Genel olarak tarih ve özel olarak devrimlerin tarihi, en iyi partilerin, en ilerici sınıfların en çok sınıf bilinçli öncülerinin sandığından her zaman daha zengin içerikli, daha çeşitli, çok yanlı, canlı, "daha karışıktır". Bu, aynı zamanda akla-uygun bir şeydir, çünkü en iyi öncüler, onbinlerce insanın bilincini, iradesini, tutkusunu, hayalgücünü dile getirirler, ama devrim, insanın tüm yeteneklerinin özel bir atılım ve özel bir gerilim gösterdiği anlarda, en sert sınıf savaşımının ileriye doğru kamçıladığı milyonlarca insanın bilinci, iradesi, tutkusu ve hayalgücü ile gerçekleşir. Bundan çok önemli iki pratik vargı ortaya çıkıyor: birincisi, devrimci sınıfın, eğer görevini yerine getirmek istiyorsa, en ufak bir dışta kalma olmaksızın toplumsal etkinliğin *bütün* biçimlerine ve yanlarına egemen olmayı bilmesi zorunluluğu (bununla ilgili olarak, siyasal iktidarın ele geçirilmesinden sonra, sözkonusu sınıf, bazan büyük bir riskle ve korkunç bir tehlike içinde, daha önce sonuca bağlamadığı şeyi gerçekleştirir); ikincisi, devrimci sınıfın, bir biçimin yerine ötekini en hızlı ve en beklenmedik yoldan koyma konusunda donanmış olması zorunluluğu.

Bir ordunun, düşmanın sahip olduğu ya da sahip olabileceği bütün savaşım araçlarına ve yöntemlerine, bütün silah türlerine egemen olmaya hazırlanmamasının akılsızlık, hatta cinayet olabileceğini herkes kabul eder. Oysa bu, politika için, savaş için olduğundan çok daha geçerlidir. Şu ya da bu türlü gelecek durumlarda bizim için hangi savaş aracının kullanılabilir ve kazançlı olacağını önceden bilmek, politikada daha az olanaklıdır. Bütün savaş araçlarına egemen değilsek, bizim irademize bağlı olmayan değişmeler öteki sınıfların durumunda, bizim özellikle zayıf olduğumuz bir işlev biçimini gündeme getirdiği zaman ağır —hatta bazan kesin— bir yenilgiye uğrayabiliriz. Bütün savaş araçlarına

egemen olursak, kesinlikle yengiye ulaşırız, çünkü biz gerçekten ileri, gerçekten devrimci sınıfın çıkarlarını temsil ediyoruz; o zaman, düşman için en tehlikeli olan öldürücü yumrukları en hızlı vuran silahı kullanmamıza koşullar izin vermese bile yengiye gene ulaşırız. Deneyimi olmayan devrimciler, çoğu zaman, legal savaşım araçlarının oportünistçe olduğunu, çünkü bu alanda burjuvazinin işçileri çok sık (en çok da "barış"ta, devrimci olmayan zamanlarda) aldattığını ve gözünü boyadığını, illegal savaşım araçlarının ise devrimci olduğunu söylerler. Ancak bu doğru değildir. Doğrusu, oportünistlerin ve işçi sınıfına ihanet edenlerin, en özgür ve demokratik ülkelerin burjuvazisi, işçileri işitilmedik bir yüzsüzlük ve kabalıkla aldattığı ve savaşın haydutça karakterine ilişkin gerçeğin söylenmesini yasakladığı zaman, 1914-1918 emperyalist savaşı sırasında var olan türden koşullar altında, örneğin, illegal savaşım araçlarını kullanma yeteneği olmayan ya da buna istekli olmayan (yapamam deme, istemiyorum de!) partiler ve liderlerdir. Oysa, illegal savaşım biçimlerini legal *tüm* biçimlerle birleştirmeyi bilmeyen devrimciler, çok kötü devrimcilerdir. Devrim zaten başlamış ve alev almışsa, herkes devrime katılıyorsa, basit bir coşkunluktan dolayı, moda diye, bazan kişisel yükselme nedenlerinden dolayı bile katılıyorsa, devrimci olmak kolaydır. Daha sonra, yengiden sonra, böyle sözde devrimcilerden "kurtulmak" için proletaryanın en büyük zahmeti göstermesi, denebilir ki, en büyük güçlükle karşılaşması gerekecektir. Dolaysız, açık, yığınlar tarafından gerçekten yürütülen, gerçekten devrimci bir savaşım için koşullar henüz yokken devrimci olmasını bilmek, devrimin çıkarlarını (propaganda, ajitasyon, örgüt bakımlarından) devrimci olmayan, hatta çoğu zaman dolaysız olarak gerici kurumlarda, devrimci olmayan bir durumda, eylemin devrimci yöntemlerinin zorunluluğunu hemen kavrama yeteneği olmayan bir yığın arasında savunmasını bilmek, çok daha güçtür ve çok daha değerlidir. Yığınları gerçek, sonuca götürücü, son ve büyük devrimci savaşıma *götüren* somut yolu ya da olayların özel dönüm noktasını bulma, sezme, doğru olarak belirleme yeteneği — Batı Avrupa'da ve Amerika'da bugünkü komünizmin başlıca görevi budur. [...]

Parlamento seçimlerine ve parlamento savaşımına Rus-

ların, "bolşeviklerin" katılma yöntemlerini anlatmak için burada benim için yeterli zaman ve yer yok, ama yabancı komünistlere şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, bilinen Batı Avrupa seçim kampanyalarına hiç benzemiyordu. Bundan çoğu zaman şöyle bir sonuç çıkarılıyor: "Evet öyle, sizde, Rusya'da bu öyleydi, ama bizde parlamentarizm başka türlüdür." Bu yanlış bir vargıdır. Dünyada bütün ülkelerde komünistler, III. Enternasyonal taraflıları bunun için vardır, bunlar tüm hat üzerinde, bütün yaşam alanlarında eski sosyalist, *trade-union*cu, sendikalist, parlamenter çalışmayı yeni bir komünist çalışma biçimine sokuyorlar. Oportünist, salt burjuva, mekanik, dolandırıcı kapitalist tutum bizim seçimlerde de her zaman gereğinden daha çok vardı. Batı Avrupa ve Amerika'da komünistler, oportünizm ve kişisel çıkarcılıkla hiç ilişkisi olmayan yeni, başka türden bir parlamentarizmi oluşturmasını öğrenmek zorundadırlar. Bu öyle olmalıdır ki, komünistlerin partisi sloganlarını koymalı, gerçek proleterler örgütlenmemiş ve sindirilmiş yoksulların en yoksullarının yardımı ile bildiriler dağıtmalı ve taşımalı, işçilerin evlerini, kır proletaryasının ve dünyadan uzak kalmış köşelerde yaşayan köylülerin kulübelerini aramalı (mutlu bir şeydir ki, Avrupa'da bizde olduğundan çok daha az dünyadan uzak kalmış köşe vardır, İngiltere'de ise hemen hiç yoktur), tüm basit halkın gidip geldiği meyhanelere gitmeli, basit halkın girebileceği birlikler, dernekler, rasgele toplantılar yaratmalıdır. Halk ile konuşurken bilimsel (ve çok "parlamenter") bir dil kullanmamalıdırlar, parlamentoda bir "sandalye" peşinde asla olmamalıdırlar, tersine her yerde düşünmeyi canlı tutmalı, yığını harekete getirmeli, burjuvazinin sözünü kesmeli, burjuvazi tarafından yaratılan aygıtı, onun tarafından konulan seçimleri, onun tarafından tüm halka yöneltilen sloganları kullanmalı ve halka bolşevizmi, başka zamanlarda seçim kampanyaları dışında görülmediği kadar çok (burjuva yönetiminde) tanıtmalıdır (elbette, tüm halkı kapsayan bir ajitasyonun böyle bir aygıtının bizde daha da yoğun çalıştığı büyük grevler zamanı dışında). Batı Avrupa ve Amerika'da bunu yerine getirmek çok zordur, tasarlanamayacak kadar zordur, ama yapılabilir ve yapılmak zorundadır; çünkü çaba gösterilmeksizin komünizmin görevleri genel olarak çözümlenemez; gösterilen çaba

ise, toplumsal yaşamın bütün dalları ile gittikçe daha çok birleşen ve gittikçe daha geniş bir dalın, bir alanın birbiri ardından burjuvazinin *elinden alınmasını* sağlayan, gittikçe çeşitlenen *pratik* görevlerin çözümüne değer mutlaka. [...]

Komünistler, işçi hareketini ve genel olarak toplumsal gelişmeyi en düz ve en hızlı bir yoldan sovyet devletinin yengisine ve bütün dünyada proletarya diktatörlüğüne ulaştırmak için bütün güçlerini koymalıdırlar. Bu, tartışma götürmez bir gerçektir. Ancak çok küçük bir adım daha atmak —anlaşıldığına göre, aynı yönde bir adım— gerekir ve ondan sonra gerçek, bir yanılgıya dönüşür. Bunun için Alman ve İngiliz sol komünistleri gibi, yalnız bir tek yolu, yalnız düz yolu tanımamızı, işin oluruna bırakılmasına, anlaşma yoluna gidilmesine, uyuşmalara izin vermemizi söylemek yeter — işte bu, komünizme en ciddi zararı verebilecek, kısmen zarar vermiş olan ve daha da verecek olan bir yanlış olacaktır. Sağ-doktrincilik, yalnız ve yalnız eski biçimleri tanıma üzerinde direnmiş ve yeni içeriğin farkına varmadığı için tamamıyla iflas etmiştir. Sol-doktrincilik ise, yeni içeriğin akla gelebilecek bütün biçimleri yoluyla çığır açtığını, komünistler olarak görevimizin, bütün biçimlere egemen olmak ve onları öğrenmek, en büyük hızla bir biçimi öteki ile tamamlamak, bir biçimin yerine ötekini koymak, sınıfımızın ya da gösterdiğimiz çabaların ortaya çıkarmadığı her değişikliğe taktiğimizi uydurmak olduğunu görmediği için, belli eski biçimleri kabul etmemekte direniyor. [...]

Nisan-Mayıs 1920'de yazılmıştır.
*Werke*, Bd. 31, s. 8-10, 16-18,
24-30, 31-38, 78-86, 91.

V. İ. LENİN

# ULUSAL SORUN İLE SÖMÜRGE SORUNUNA İLİŞKİN TEZLERİN İLK TASLAĞI

(KOMÜNİST ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİ İÇİN)
(PARÇA)

[...] 9. Devletin kendi içindeki ilişkiler alanında Kominternin ulusal politikası, ulusların eşitliğini çıplak, biçimsel, salt açıklama nitelikli ve pratik olarak hiçbir yükümlülük getirmeyecek biçimde, burjuva demokratların yetindiği çerçevede —ister açıkça burjuva demokrat olduklarını söylesinler, ister II. Enternasyonalin sosyalistleri gibi, sosyalist adı altında gizlensinler önemli değildir— sınırlı kalamaz.

Komünist partiler, tüm propaganda ve ajitasyonlarında —gerek parlamento kürsüsünden, gerek parlamento dışında—, "demokratik" anayasalarına karşın bütün kapitalist ülkelerde sürekli olarak görüldüğü gibi, ulusların eşitliğine ve ulusal azınlıkların haklarına ilişkin güvencelerin çiğnenmesini olduğu gibi, gözler önüne sermekle yetinmemelidirler. Ayrıca, birincisi, uluslara gerçek eşitliği verebilecek durumda olanın yalnız sovyet düzeni olduğu, bu düzenin önce proleterleri ve sonra da tüm emekçiler yığınını burjuvaziye karşı savaşımda biraraya getirerek sağladığı konusunda sürekli aydınlanma gereklidir; ikincisi, bütün komünist parti-

ler, bağımlı ya da eşit tutulmayan uluslarda (örneğin İrlanda'da, Amerikan zencileri arasında vb.) ve sömürgelerde devrimci hareketleri doğrudan doğruya desteklemelidirler.

Bu sonuncu ve özellikle önemli koşul yerine gelmezse, bağımlı ulusların ve sömürgelerin ezilmesine karşı yürütülen savaşım, bunların devlet olarak bağımsızlığa kavuşma hakkının tanınması, II. Enternasyonalin partilerinde gördüğümüz gibi, kaybolan bir tabela olarak kalır.

10. Enternasyonalizmin sözle kabul edilmesi ve eylemde, tüm propagandada, ajitasyonda ve pratik çalışmada bağnaz milliyetçiliğin ve pasifizmin onun yerine geçirilmesi, yalnız II. Enternasyonalin partilerinde değil, bu enternasyonalden çıkmış, hatta şimdi kendisini komünist diye tanımlayan partilerde bile görülen çok olağan bir durumdur. Bu kötülüğe, en derinlere kök salmış küçük-burjuva milliyetçi önyargılara karşı savaşım, proletarya diktatörlüğünü ulusal bir diktatörlükten (yani tek bir ülkede bulunan ve dünya politikasını belirleme gücü olmayan bir diktatörlükten) uluslararası bir diktatörlüğe (yani hiç değilse, tüm dünya politikası üzerinde önemli etkide bulunabilen birkaç ileri ülkede proletaryanın diktatörlüğüne) dönüştürülmesi görevi güncelleştikçe, daha çok ön plana çıkıyor. Küçük-burjuva milliyetçiliği, ulusların eşitliğinin tanınmasının enternasyonalizm için yeterli olduğunu öne sürer ve (böyle bir tanımanın özü sözüne uymamadan başka bir şey olmaması bir yana) ulusal bencilliğe hiç dokunmaz, öte yandan proleter enternasyonalizm şunları ister: birincisi, her ülkede proleter savaşımın çıkarlarının dünya ölçüsünde proleter savaşımın çıkarlarından sonra gelmesini; ikincisi, burjuvaziye karşı yengiye ulaşmış olan bir ulusun, uluslararası sermayenin yıkılması için en büyük ulusal özveride bulunmaya yetenekli ve hazır olmasını.

Böylece, gerçekten proletaryanın öncüsü olan işçi partilerinin bulunduğu tam kapitalist devletlerde, enternasyonalizm kavramını ve politikasını oportünist ve küçük-burjuva pasifist saptırmalara uğratmaya karşı savaşım, ilk ve en önemli görevdir. [...]

Haziran 1920'de yayınlanmıştır.
*Werke*, Bd. 31, s. 135-137.

V. İ. LENİN

# KOMÜNİST ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİNİN BAŞLICA GÖREVLERİNE İLİŞKİN TEZLER

(PARÇA)

[...] 4. Kapitalizmi yenmek için, önder, komünist parti, devrimci sınıf, proletarya ve yığın, yani emekçilerin ve sömürülenlerin tümü arasında daha doğru karşılıklı ilişkilere gerek vardır. Yalnız komünist parti, eğer gerçekten devrimci sınıfın öncüsü ise, bu sınıfın tüm en iyi temsilcilerini saflarında görüyorsa, çetin devrimci savaşımlarda yetişmiş ve çelikleşmiş tamamen bilinçli, davaya yürekten bağlı komünistlerden meydana geliyorsa, eğer bu parti, sınıfının tüm yaşamı ile ve sınıfı yoluyla, tüm sömürülenler yığını ile çözülmez bağlarla bağlanmasını ve bu sınıfa ve bu yığına tam bir güven vermesini bilmişse — ancak böyle bir parti, kapitalizmin bütün güçlerine karşı verilen en acımasız, en kesin ve son savaşımda proletaryaya önderlik edebilecek yetenekte-

dir. Öte yandan, proletarya, ancak böyle bir partinin önderliğinde, devrimci atılımının bütün gücünü geliştirmeyi, kapitalizm tarafından kandırılmış küçük işçi aristokrasisinin küçük azınlığının, sendikaların, kooperatiflerin, vb. eski önderlerinin kaçınılmaz vurdumduymazlığını ve kısmen de direnmesini aşmayı becerebilir — kapitalist toplumun ekonomik yapısının sonucu olarak, nüfustaki payından çok daha büyük olan tüm gücünü geliştirebilir. Son olarak, yalnız yığın, yani burjuvazinin ve burjuva devlet aygıtının boyunduruğundan gerçekten kurtulmuş ve ancak böylece gerçekten özgürce (sömürücülerden bağımsız olarak) sovyetler içinde örgütlenme olanağını elde etmiş bulunan emekçiler ve sömürülenler topluluğu, tarihte ilk kez kapitalizmin başkaldırtmadığı milyonlarca ve milyonlarca insanın tüm girişkenliğini ve tüm enerjisini geliştirebilir. Ancak sovyetler biricik devlet aygıtı haline geldikten sonra, en çok aydınlanmış ve en özgür burjuva demokrasisinde bile yüz örnekten doksandokuzunda gerçekte her zaman hükümete katılmanın dışında kalmış olan tüm sömürülenler yığını için hükümete gerçekten katılma olanağı gerçekleşmiştir. Ancak sovyetler içinde, sömürülenler yığını, sosyalizmin nasıl kurulacağını ve yeni bir toplumsal disiplinin, özgür işçilerin yeni bir özgür birliğinin nasıl yaratılacağını kitaplardan değil, kendi pratik deneyimine dayanarak gerçekten öğrenmeye başlıyor. [...]

Temmuz 1920'de yayınlanmıştır.
*Werke*, Bd. 31, s. 175-176.

V. İ. LENİN

# KOMÜNİST ENTERNASYONALE ALINMA KOŞULLARI

KOMÜNİST Enternasyonalin birinci ya da kuruluş kongresi, partilerin III. Enternasyonale alınmalarına ilişkin olarak kesin koşullar hazırlamamıştır. Birinci Kongre toplantıya çağrıldığı zaman, çoğu ülkede yalnızca komünist *akımlar* ve *gruplar* vardır.

Komünist Enternasyonalin ikinci dünya kongresi çok değişik koşullar altında toplanıyor. Şimdi çoğu ülkede artık yalnız komünist akımlar ve yönler değil, komünist *partiler* ve *örgütler* de var.

Kısa zaman önce II. Enternasyonale üye olan ve şimdi III. Enternasyonale girmek isteyen, ama gerçekte henüz komünist örgütler haline gelmemiş partiler ve gruplar gittikçe daha sık ölçüde Komünist Enternasyonale başvuruyorlar. II.

Enternasyonal kesinlikle dağılmıştır. Bir ara konumu alan "merkezci" partiler ve gruplar, II. Enternayonalin tamamıyla umutsuz olan durumunu görüyor ve gittikçe güçlenen Komünist Enternasyonale yaslanmayı deniyorlar, ama bu arada, daha önceki oportünist ya da "ortacı" politikalarını sürdürme olanağını kendilerine verecek bir "özerkliğe" sahip olmayı umuyorlar. Komünist Enternasyonal bir dereceye kadar moda haline geliyor.

Önde gelen birkaç "ortacı" grubun, şimdi III. Enternasyonale girme isteği, Komünist Enternasyonalin tüm dünyanın sınıf bilinçli işçilerinin büyük çoğunluğunun sempatisini kazandığı ve günbegün daha çok büyüyen bir güç haline geldiği konusunda dolaylı bir doğrulamadır.

Bazı koşullar altında Komünist Enternasyonal, II. Enternasyonalin ideolojisinden henüz kendini kurtaramamış renksiz ve tutarsız gruplar yüzünden ruhsuzlaşma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir.

Bundan başka, çoğunluğu komünizm görüş açısında bulunan belli büyük partilerde (İtalya, İsveç), yeniden başkaldırma fırsatı bekleyen hâlâ daha güçlü reformcu ve sosyalpasifist bir kanat vardır ve bu kanat proleter devrimi etkin biçimde baltalayarak, burjuvaziye ve II. Enternasyonale yardım edebilir.

Hiçbir komünist, Macar Konseyler Cumhuriyetinin öğretilerini unutamaz. Macar komünistlerinin reformcularla birleşmesi, Macar proletaryasına pahalıya malolmuştur.

Bundan dolayı ikinci dünya kongresi, yeni partilerin alınması için çok belirli koşulların saptanmasını ve Komünist Enternasyonale kabul edilmiş olan partilerin dikkatini onların yükümlülüklerine çekmeyi zorunlu görmektedir.

Komünist Enternasyonalin ikinci kongresinin kararı: Komintern üyesi olmak için gerekli koşullar şunlardır:

*

1. Günlük propaganda ve ajitasyon, gerçekten komünist nitelik taşımalıdır. Partinin elinde bulunan bütün basın organları, proleter devrim davasına kendisini verdiğini kanıtlamış olan güvenilir komünistlerin yazılışleri sorumluluğunda bulunmalıdır. Proletarya diktatörlüğünden, her yerde ge-

çerli, kafalarda yerleşmiş bir formülden sözeder gibi basitçe sözetmemeli, bunun zorunluluğunun her basit işçi, her kadın işçi için, her asker ve köylü için, basınımızın her gün sistematik olarak belirttiği yaşam gerçeklerinden oluşması biçiminde tanıtılması sağlanmalıdır. Gazetelerde, halk toplantılarında, sendikalarda ve kooperatiflerde — III. Enternasyonal taraftarlarının eriştiği her yerde bu kişiler, yalnız burjuvaziyi değil, onun destekçilerini, her türden reformcuları, sistematik ve acımasız olarak herkesin gözü önünde sergilemelidirler.

2. Komintern üyesi olan her örgüt, işçi hareketi içinde (parti örgütünde, yazılışlerinde, sendikada, parlamento grubunda, kooperatifte, kamusal yönetimde, vb.) her türden sorumluluk yerlerinden reformcuları ve "ortacıları" planlı ve sistematik olarak uzaklaştırmalı ve onların yerine, ilk zamanlarda bazan "deneyimli" politikacıların yerine basit işçilerin konulması gerektiğine aldırış etmeksizin, denenmiş komünistleri koymalıdır.

3. Sıkıyönetim ya da olağanüstü yasalar sonucu komünistlerin tüm çalışmasını legal olarak yerine getirme olanağına sahip olmadıkları bütün ülkelerde, legal çalışmayı illegal çalışma ile ilintili hale getirmek mutlaka zorunludur. Avrupa ve Amerika'nın hemen bütün ülkelerinde sınıf savaşımı iç savaş dönemine giriyor. Bu koşullar altında komünistler, burjuva hukuk düzenine asla güvenemezler. Önemli bir anda devrim karşısındaki görevini yapmak için partiye yardım edecek, ona paralel illegal bir aygıtı *her yerde* yaratmakla yükümlüdürler.

4. Orduda dirençle ve sistematik olarak propaganda ve ajitasyon yapmalı, her birlikte komünist hücreler kurmalıdır. Komünistler bu çalışmayı çoğunlukla illegal yolda yapmak zorunda kalacaklardır. Böyle bir çalışmayı kabul etmemek ise, devrimci göreve ihanet anlamına gelir ve III. Enternasyonal üyeliği ile uyuşamaz.

5. Köylerde sistematik ve planlı bir ajitasyon gereklidir. İşçi sınıfı, tarım işçilerinin ve yoksul köylülerin hiç değilse bir kısmını kendine kazanmaz ve güttüğü politika ile geri kalan köy nüfusunun bir kısmını tarafsızlaştırmazsa, yengisini güvenceye alamaz. Köylerde komünistlerin çalışması, şimdiki dönemde birinci derecede önem kazanmaktadır. Bu

çalışmayı en başta köyle bağları bulunan devrimci komünist işçilerle yapmak gerekir. Bu çalışmadan vazgeçme ya da onu güvenilmeyecek yarı-reformcu ellere bırakmak, proleter devrimden vazgeçme anlamına gelir.

6. III. Enternasyonale girmek isteyen her parti, hem açık sosyal-yurtseverliği, hem de sosyal-pasifizmin yanlışlığını ve ikiyüzlülüğünü ortaya çıkarmakla yükümlüdür: kapitalizmin devrim yoluyla yıkılması sağlanmaksızın, hiçbir uluslararası hakem mahkemesinin, savaş hazırlıklarının sınırlandırılmasına ilişkin hiçbir sözün, Uluslar Birliğinin hiçbir türden "demokratik" yeni biçiminin, insanlığı yeni emperyalist savaşlardan kurtaramayacağını işçilerin gözü önüne sistematik olarak koymalıdır.

7. Komünist Enternasyonale girmek isteyen partiler, reformculuk ve "ortacılar" politikası ile bağıntının tamamen ve mutlaka kesilmesi zorunluluğunu kabul etmeli, bu kesişmenin propagandasını parti üyelerinin en geniş çevrelerinde yapmalıdırlar. Yoksa, eksiksiz bir komünist politika yürütmek olanaksızdır.

Komünist Enternasyonal, bu kesişmenin en kısa zamanda gerçekleşmesini, kesinlikle ve dirençle ister. Komünist Enternasyonal, Turati, Modigliani, vb. gibi tanınmış reformcuların, III. Enternasyonal üyesi olarak tanınma hakkına sahip olmasını kabul edemez. Bu yalnız, III. Enternasyonalin batıp gitmiş olan II. Enternasyonale ileri ölçüde benzemesi sonucuna götürebilir.

8. Sömürgeler ve ezilen uluslar sorununda, burjuvazinin sömürgelere sahip olduğu ve başka ulusları ezdiği ülkelerin partileri, özellikle açık ve belirgin bir çizgide olmak zorundadırlar. III. Enternasyonal üyesi olmak isteyen her parti, "kendi" emperyalistlerinin sömürgelerde çevirdiği entrikaların maskesini acımasızca düşürmek, sömürgelerdeki her kurtuluş hareketini yalnız sözle değil aynı zamanda eylemle desteklemek, kendi emperyalistlerinin bu sömürgelerden kovulmasını istemek, kendi ülkesinin işçilerinin yüreklerinde sömürgelerin ve ezilen ulusların emekçi halkı için kardeşlik duyguları uyandırmak ve ülkesinin ordusunda sömürge halkların her türlü ezilmesine karşı sistematik bir ajitasyon yapmakla yükümlüdür.

9. Komünist Enternasyonale girmek isteyen her parti,

sendikalarda, kooperatiflerde ve öteki proleter yığın örgütlerinde sistematik ve inatçı bir komünist çalışma yapmakla yükümlüdür. Bu birliklerde, uzun ve dirençli bir çalışma ile sendikaları komünizm davası için kazanmak zorunda olan komünist hücrelerin kurulması zorunludur. Bu hücreler, günlük çalışmasında her an sosyal-yurtseverlerin ihanetini ve "ortacıların" renksizliğini ortaya koymakla yükümlüdür. Bu komünist hücrelerin, tüm partiye eksiksiz ve her yönü ile bağlı bulunması gereklidir.

10. Komünist Enternasyonale giren bir parti, sarı sendikaların Amsterdam "Enternasyonaline" karşı sert bir savaşım yürütmekle yükümlüdür. Sendikalarda örgütlenmiş işçiler arasında, sarı Amsterdam Enternasyonalinden ayrılmanın zorunluluğunu dirençle propaganda etmek zorundadır. Komünist Enternasyonale bağlanan kızıl sendikaların oluşma halinde bulunan birleşmesini, her türlü araçla desteklemelidir.

11. III. Enternasyonale girmek isteyen partiler, parlamento gruplarının bileşimini gözden geçirmek, bunlardaki güvenilmez unsurları uzaklaştırmak, bu grupları yalnız sözde değil, gerçekte de partilerin merkez komitelerinin buyruğu altına sokmak, tüm çalışmasını gerçek bir devrimci propaganda ve ajitasyonun çıkarlarına göre yapmasını her komünist parlamento üyesinden istemekle yükümlüdürler.

12. Bunun gibi dönemsel olan ve olmayan basın, ayrıca bütün yayınevleri, parti, bütünü ile o an için legal ya da illegal olsun, partinin merkez komitesine tamamen bağlı olmalıdırlar. Yayınevlerinin, partinin politikasına aynen uymayan bir politika izlemek için özerkliklerini kötüye kullanmalarına izin verilemez.

13. Komünist Enternasyonale üye olan partiler, demokratik merkezcilik ilkesine uygun bir yapıya sahip olmalıdırlar. İç savaşın kızıştığı şu dönemde komünist partisi, görevini, ancak, elden geldiği kadar merkezci biçimde örgütlenmişse, partide asker disiplinine yakın sımsıkı bir disiplin varsa, parti merkezi geniş yetkilerle donanmış, parti üyelerinin genel güvenini kazanmış güçlü, otoriter bir organ ise, ancak o zaman yerine getirebilecektir.

14. Komünistlerin legal olarak çalıştığı ülkelerin komünist partileri, partiyi kendisine bulaşması kaçınılmaz olan

küçük-burjuva unsurlardan sistematik olarak temizlemek için parti örgütlerinin dönemsel üye temizliklerine (üye kaydı yenilenmelerine) girişmek zorundadırlar.

15. Komünist Enternasyonale girmek isteyen her parti, karşı-devrimci güçlere karşı savaşımında her sovyet cumhuriyetini açıktan açığa desteklemekle yükümlüdür. Komünist partiler, işçilerin sovyet cumhuriyetlerinin düşmanları için belirlenmiş savaş malzemesinin taşınmasını kabul etmemeleri amacı ile işçiler arasında yoğun bir propaganda yapmalıdırlar. İşçi cumhuriyetlerinin boğdurulması için gönderilen vb. askerî birlikler içinde legal ya da illegal propaganda yapmalıdırlar.

16. Bugüne kadar eski sosyal-demokrat programlarını bırakmamış olan partiler, olabildiği kadar kısa bir zamanda bu programlarını değiştirmeli, ülkenin özel koşullarına uygun olarak, Komünist Enternasyonalin kararlarının ruhuna göre yeni bir komünist program hazırlamalıdırlar. Kural olarak Komünist Enternasyonal üyesi bir partinin programının Komünist Enternasyonalin ilk kongresi ya da yürütme komitesi tarafından onaylanması gerekir. Şu ya da bu partinin programı Komünist Enternasyonalin yürütme komitesi tarafından onaylanmazsa, sözkonusu partinin Komünist Enternasyonal kongresine başvurma hakkı vardır.

17. Komünist Enternasyonalin kongrelerinin kararları, ayrıca yürütme komitesinin kararları, Komünist Enternasyonal üyesi bütün partiler için bağlayıcıdır. En çetin bir iç savaş koşulları altında etkin olan Komünist Enternasyonal, II. Enternasyonalden çok daha merkezci biçimde kurulmalıdır. Bu arada şüphesiz Komünist Enternasyonal ve onun yürütme komitesi, bütün çalışmalarında, çeşitli partilerin çalışmaları ve savaşımları sırasında karşılaştıkları çok değişik koşulları tümü ile hesaba katmalıdırlar ve herkesi bağlayıcı kararları ancak, böyle kararların olanaklı bulunduğu konularda alabilirler.

18. Bununla ilgili olarak, Komünist Enternasyonale girmek isteyen bütün partiler adlarını değiştirmek zorundadırlar. Komünist Enternasyonale girmek isteyen her parti, şu ya da bu ülkenin *komünist* partisi adını taşımalıdır (Komünist Enternasyonal, Kısım III). Ad, salt bir biçimsel sorun değil, büyük önemi bulunan siyasal bir sorundur. Komünist

Enternasyonal, tüm burjuva dünyasına ve tüm sarı sosyal-demokrat partilere kesin savaşımı ilan etmiştir. Komünist partilerle, işçi sınıfının sancağına ihanet etmiş olan eski resmî "sosyal-demokrat" ya da "sosyalist" partiler arasındaki ayrılık, her basit emekçiye tam bir açıklıkla anlatılmış olmalıdır.

19. Komünist Enternasyonalin ikinci kongresinin çalışmalarının bitiminden sonra, Komünist Enternasyonale girmek isteyen her parti, tüm parti adına yukarda açıklanan yükümlülükleri resmen onaylamak üzere olağanüstü bir parti kongresini en kısa zamanda toplamalıdır.

Temmuz 1920'de yayınlanmıştır.
*Werke*, Bd. 31, s. 193-199.

V. İ. LENİN

# SENDİKALAR, BUGÜNKÜ DURUM VE TROTSKİ'NİN YANLIŞLARI ÜZERİNE

SENDİKALARIN VIII. SOVYET KONGRESİNİN DELEGELERİ ARASINDA VE GENEL RUSYA MERKEZ KONSEYİ İLE MOSKOVA HÜKÜMET KONSEYİ ÜYELERİ ARASINDA BULUNAN RKP(B)'NİN ÜYELERİNİN ORTAK OTURUMUNDA YAPILAN KONUŞMA

30 ARALIK 1920
(PARÇA)

YOLDAŞLAR! Her şeyden önce usule aykırı davrandığım için af dilerim. Çünkü tartışmaya katılmak için doğal olarak raporu, ek raporu ve konuşmaları dinlemek gerekirdi. Ne yazık ki, sağlık bakımından kendimi iyi bulmadığım için, bunu yapacak durumda değilim. Ama en önemli basılmış belgeleri okumak ve düşüncelerimi saptamak olanağını dün bulmuştum. Elbette sözünü ettiğim usule aykırılık sizin için hoş olmayan durumlar getiriyor: başkalarının ne dediğini bilmediğim için, belki de bazı şeyleri yinelemiş olacağım ve yanıtlanması gereken şeyi de karşılıksız bırakmak zorunda kalacağım. Ama başka türlüsünü yapamadım.

En önemli malzeme olarak işime yarayan, yoldaş Trotski'nin "Sendikaların Rolü ve Görevleri Üzerine" başlıklı bro-

şürü. Bu broşürü iyice inceleyince ve onu merkez komitesinde kendisinin ortaya koyduğu tezlerle karşılaştırınca, bu kadar çok teorik yanlışın ve apaçık sırıtan yanlışlıkların burada biraraya getirilmesine şaşıyorum. Bu konu üzerinde büyük bir parti tartışmasına hazırlanıldığında, iyice düşünülmüş bir şey ortaya koyacak yerde, böylesine saçma şeylerin uydurulması nasıl olabiliyor? Kanımca temel teorik yanlışlıkları içeren başlıca noktalara kısaca değinmek istiyorum.

Sendikalar tarihsel bakımdan gerekli olmakla kalmaz, proletarya diktatörlüğü koşulları altında bütünü ile bu koşulların içine aldığı sanayi proletaryasının tarihsel bakımdan vazgeçilmez bir örgütüdür de. Her şeyin temelinde bu düşünce vardır ve yoldaş Trotski'nin sürekli olarak unuttuğu budur, kendisi bundan hareket etmemekte, bunu değerlendirmeyi bilmemektedir. Kendisinin değindiği "Sendikaların Rolü ve Görevi" konusu, sonsuz ölçüde geniş bir konudur.

Burada söylenenlerden de, proletarya diktatörlüğünün tam olarak gerçekleşmesinde sendikaların rolünün önemli olduğu sonucu çıkıyor. Ama ne türden bir rol bu? Temel teorik konulardan biri olan bu sorunun tartışılmasına geçerken, burada olağanüstü ölçüde kendine özgü bir rol ile karşılaştığımız sonucuna varıyorum. Sanayi işçilerini bütünü ile içine alan ve örgüt dizileri içine giren sendikalar, bir yandan, iktidar sahibi, egemen, hükümet eden bir sınıfın, diktatörlüğü gerçekleştiren sınıfın, devlet zorunu yerine getiren sınıfın bir örgütüdür. Ama bu bir devletsel örgüt değildir, zora dayalı bir örgüt değildir, bu daha çok, eğitici bir örgüttür, bir yaklaşım, yetiştirme örgütüdür, bu bir okuldur, bir yönetim okuludur, ekonomik yürütme okuludur, komünizmin bir okuludur. Bu, çok olağanüstü nitelikte bir okuldur, çünkü karşımızda öğretmen ve öğrenciler değil, kapitalizmden geri kalan ve iyi ya da kötü geri kalması gereken şeyle, devrimci öncünün, denebilir ki, proletaryanın devrimci öncüsünün kendi sıralarından ortaya çıkardığı şey arasındaki olağanüstü kendine özgü nitelikte belli bir karışım vardır. Bu gerçekleri benimsemeden sendikaların rolünden sözedilirse, bir dizi yanlışlıklara varmanın kaçınılmaz olduğu açıktır.

Proletarya diktatörlüğü sistemindeki yerine göre sendikalar, eğer deyim uygun düşüyorsa, parti ile devlet gücü

arasında bulunurlar. Sosyalizme geçişte proletarya diktatörlüğü kaçınılmaz bir gerekliliktir, ama bu diktatörlük bütünü ile sanayi işçilerini içine alan bir örgüt yoluyla gerçekleşmez. Niçin gerçekleşmez? Bunu, genel olarak siyasal partinin rolü konusunda Komünist Enternasyonalin ikinci kongresinin tezlerinde okuyabiliriz. Burada bunun üzerine durmayacağım. Anlaşılıyor ki, parti, proletaryanın öncüsünü, denebilir ki kendi içine çeker ve bu öncü, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. Ve sendikalar gibi bir temele sahip olunmazsa, diktatörlük gerçekleştirilemez, devletin işlevleri yerine getirilemez. Bununla birlikte, gene yeni türden bir dizi özel kurumların yardımı ile, yani sovyet aygıtının yardımı ile bu işlevler yerine getirilir. Pratik vargılar bakımından bu durumun özelliği nedir? Sendikaların öncünün yığınlarla olan *bağını* kurmasıdır, sendikaların günlük çalışma yoluyla yığınları, kapitalizmden komünizme bizi götürmeye yetenekli tek sınıf olan sınıfın yığınlarını inandırmasıdır. Bir yanda bu var. Öte yanda, sendikalar, devlet gücünün "haznesidir". O halde kapitalizmden komünizme geçiş döneminde sendikalar budur. Kapitalizm tarafından büyük üretim için yetiştirilmiş tek sınıf olan ve küçük mülkiyet sahiplerinin çıkarlarından uzaklaşmış bulunan tek sınıf olan bu sınıfın hegemonyası olmaksızın, bu geçiş asla gerçekleşemez. Ama proletarya diktatörlüğü de, proletaryanın tümünü içine alan bir örgüt olmaksızın gerçekleşemez. Çünkü yalnız bizim gibi en geri kalmış kapitalist ülkelerden birinde değil, bütün öteki kapitalist ülkelerde de proletarya hâlâ öylesine dağınıktır ki, öylesine sinik, orada burada öylesine bozuktur ki (bazı ülkelerde emperyalizm yüzünden), proletaryayı bütünü ile içine alan bir örgüt onun diktatörlüğünü dolaysız biçimde gerçekleştirebilecek durumda değildir. Diktatörlük, yalnızca sınıfın devrimci enerjisini kendinde bulunduran öncü yoluyla gerçekleştirebilir. Böylece, bir bakıma bir dizi dişli çark elde ederiz. Proletarya diktatörlüğünün kendine özgü temelinin mekanizması, kapitalizmden komünizme geçişin en içsel özünün mekanizması böyle bir yapıdadır. Bundan da anlaşılıyor ki, yoldaş Trotski'nin birinci tezde "ideolojik karışıklığa" işaret etmesi, özellikle ve üzerinde durarak sendikaların bir bunalımından sözetmesi, aslında ilke bakımından yanlış bir şeydir. Bir bunalımdan sözediliyorsa, o zaman

bundan, ancak, siyasal durumun bir tahlili yapıldıktan sonra sözedilebilir. "İdeolojik bir karışıklık" asıl Trotski'de kendini gösteriyor, çünkü asıl kendisi kapitalizmden komünizme geçiş açısından sendikaların rolüne ilişkin temel sorunda, proletarya diktatörlüğü bütünü ile örgütlenmiş proletarya yoluyla gerçekleşemediğinden burada birçok dişlinin karmaşık bir sistemi ile karşılaşıldığını ve basit bir sistemin asla sözkonusu olmadığını dikkatten uzak tutmuş, hesaba katmamıştır. Diktatörlük, öncüden ileri sınıfın yığınına ve bu yığından emekçiler yığınına birkaç "kuvvet aktarımı" olmaksızın gerçekleşemez. Rusya'da emekçiler yığını köylü yığınıdır, başka ülkelerde böyle bir yığın yoktur, ama en ileri ülkelerde bile proleter olmayan ya da salt proleter olmayan bir yığın vardır. Bu bile gösteriyor ki, gerçekten bir ideolojik karışıklık vardır. Ancak Trotski, çok haksız olarak bu karışıklıktan dolayı başkalarını suçluyor.

Üretimde sendikaların rolü sorununu ele alırsam, Trotski'de başlıca yanlışlığın, kendisinin durmadan "ilke olarak" bundan sözettiğini, "genel ilkeden" sözettiğini görüyorum. Bütün tezlerde kendisi, "genel ilke" açısından konulara yaklaşımda bulunuyor. İşte bu yüzden sorunun konumu temelden yanlıştır. IX. parti kongresinin üretimde sendikaların rolü ile yeterinden de çok uğraştığı[87] noktasından hiç söz etmek istemiyorum. Trotski'nin kendisinin kendi tezlerinde, Almanların deyimi ile "*Prügelknaben*" (şamar oğlanları) olarak ya da polemik yapmak için alıştırma aracı diye kullanılan nesne olarak alay ettiği Lozovski'nin ve Tomski'nin çok belirgin açıklamalarına yer verdiğinden de sözetmeyeceğim. İlkesel olarak görüş ayrılıkları sözkonusu değildir ve bunun için Tomski ve Lozovski'nin alaya alınması yersizdir, çünkü bunlar Trotski'nin aktardığı şeyleri yazmışlardır. Ne kadar istekle aramaya kalkışılsa bile, ilkesel görüş ayrılıkları alanında burada ciddi bir şey bulunmuyor. Genel olarak kocaman yanlış, ilkesel yanlış, yoldaş Trotski'nin şimdi sorunun "ilkesel" konumunu yaparken partiyi ve sovyet devletini geriye doğru çekmesidir. Mutluyuz ki, biz, ilkelerden pratik, nesnel çalışmaya geçmiş bulunuyoruz. Smolni'de ilkeler üzerinde enine boyuna konuştuk ve kuşkusuz bu gerektiğinden daha fazlaydı. Üç yıl sonra, bugün üretim sorununun bütün noktaları, bu sorunun bir dizi bölümleri için hükümet karar-

nameleri vardır ve bu kararnameler —çok üzücü şeylerdir bu kararnameler— imzalanmış ve sonra bizim tarafımızdan unutulmuş ve gene bizim tarafımızdan uygulanmamışlardır. Sonra da ilkeler üzerine atılıp tutuluyor, ilkesel görüş ayrılıkları icat ediliyor. Sendikaların rolüne ilişkin, hepimiz tarafından, pişmanlık duyarak söylemek zorundayım ki, benim tarafımdan bile unutulmuş olan bir kararnameden sonra gene sözedeceğim.

Saydıklarım bir yana bırakılırsa, varolan gerçek ayrılıklar, genel ilkelerle hiç ilgili değildir. Bununla birlikle benimle yoldaş Trotski arasında bulunan ve benim saydığım "görüş ayrılıklarına" değinmek zorundaydım, çünkü "Sendikaların Rolü ve Görevleri" başlıklı geniş konuya değinmiş olan yoldaş Trotski, benim kanımca, proletaryanın diktatörlüğü konusunun özü ile ilişkili bir dizi yanlışa düşmüştür. Ancak bunları bir yana bırakırsak, sorulabilir: Çok gereksediğimiz uyumlu bir işbirliği bizde neden gerçekten sağlanmıyor? Yığınlara *yaklaşım*, yığınları kazanma, yığınlarla *bağlantı* yöntemlerine ilişkin ayrılıklar yüzünden. Canalıcı nokta budur. Kapitalizm döneminde yaratılmış, kapitalizmden komünizme geçişte kaçınılmaz olan ve daha sonraki gelecekte kuşkulu duruma düşecek bir kurum olarak sendikaların özelliği asıl bu noktada toplanıyor. Ancak uzak bir gelecekte sendikaların durumu kuşkuya düşecektir; torunlarımız bunun üzerinde duracaklardır. Ama bugün sözkonusu olan, yığınlara nasıl yaklaşılacağı, onların nasıl kazanılacağı, onlarla nasıl bağlar kurulacağı, işin (proletarya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesi işinin) karmaşık kuvvet aktarımlarının nasıl yapılacağıdır. Şüphesiz, işin karmaşık kuvvet aktarımlarından sözederken, sovyet aygıtını gözönüne almıyorum. O konuda karmaşık kuvvet aktarımları için nelere sahip olacağımız kendi başına bir bölümdür. Önce yalnız soyut ve ilkesel olarak, kapitalist toplumda sınıflar arasındaki ilişki üzerine sözediyorum; burada proletarya vardır, proleter olmayan emekçi yığınları vardır, küçük-burjuvazi vardır ve burjuvazi vardır. Kapitalizmin yarattığı ilişkilerin sonucu olarak, bu açıdan bakınca bile kuvvet aktarımlarının olağanüstü bir karmaşıklığı —sovyet aygıtında bürokrasi bulunmamış olsa bile— kendini gösteriyor. Sendikaların "görevinin" güçlüğünün nerede olduğu sorunu ortaya atılınca, özel-

likle bunu düşünmek gerekir. Gerçek ayrılıklar, yineliyorum, yoldaş Trotski'nin gördüğü yerde değil, yığınların nasıl kazanılacağı sorusunda, yığınlara yaklaşım ve onlarla bağıntı sorununda yatıyor. Şunu söylemek zorundayım ki, çok küçük çapta olsa bile, kendi uygulamamızı, kendi deneyimimizi genişliğine ve temelden incelersek, ancak o zaman yoldaş Trotski'nin bu broşürünü dolduran yüzlerce gereksiz "görüş ayrılığından" ve ilkesel yanlışlardan sakınabiliriz. [...]

*Werke*, Bd. 32, s. 1-6.

V. İ. LENİN

# RKP(B) X. PARTİ KONGRESİ

8-16 MART 1921
(PARÇALAR)

## 8. RKP X. KONGRESİNİN PARTİDE BİRLİK KONUSUNA İLİŞKİN KARARLARININ İLK TASLAĞI

1. Kongre, partinin bütün üyelerinin dikkatini, üye saflarının birliğinin ve bütünlüğünün, parti üyeleri arasında tam bir güvenin ve proletaryanın öncüsünün irade bütünlüğünü gerçekten temsil eden gerçekten uyumlu bir çalışmanın güvenceye alınmasının, birçok olayın ülkenin küçük-burjuva nüfusu içinde kararsızlıkları güçlendirdiği şu anda, özellikle gerekli olduğu noktasına çeker.

2. Bununla birlikte partide sendikalar konusunda genel bir parti tartışmasından önce, fraksiyonlar oluşumunun bazı belirtileri, yani özel bir tabanı olan ve bir ölçüde biraraya gelme ve kendine özgü bir grup disiplini yaratma çabası gösteren grupların oluştuğu saptanabiliyordu. Örneğin fraksiyon oluşumunun bu türlü belirtileri, Moskova (Kasım 1920'de) ve Harkov parti konferanslarının birinde, hem "işçi

muhalefeti"[88] adlı grupta, hem de kısmen "demokratik merkezcilik"[89] adlı grupta vardı.

Bütün sınıf bilinçli işçilerin, her zaman başka tarafa çeken her fraksiyon oluşumunun zararlarını ve gereksizliğini açıkça tanıması zorunludur; fraksiyon oluşumu, grupların temsilcileri partinin birliğini koruma yolunda en iyi iradeye sahip olsalar bile, gene de uygulamada zorunlu olarak, uyumlu çalışmanın zayıflaması, hükümet partisine rampa eden düşmanların çatlağı derinleştirmek ve karşı-devrimci amaçlar için ondan yararlanma girişimlerine yeniden daha büyük güçle girişmeleri sonucuna götürür.

Sımsıkı izlenen komünist çizgiden her biçimde sapmalardan proletarya düşmanlarının yararlanması, Kronstadt ayaklanması örneğinde en büyük bir açıklıkla kendini göstermiştir. Bu ayaklanmada, dünyanın bütün ülkelerindeki burjuva karşı-devrim ve beyaz muhafızlar, yalnızca Rusya'da proletarya diktatörlüğünün işini bitirmek için bir sovyet düzeninin sloganlarına bile sarılmaya hazır olduklarını hemen bildirdiler, toplumsal devrimciler* ve genel olarak burjuva karşı-devrim Kronstadt'ta sözde sovyet devleti adına Rusya'daki sovyet hükümetine karşı ayaklanma sloganlarını kullandılar. Böylesi gerçekler, beyaz muhafızların, yalnız Rusya'da proleter devrimin kalesini zayıflatmak ve yıkmak için komünistlerin, hatta en solda bulunan komünistlerin rengine girmeye çalıştıklarını ve bunu becerdiklerini kesinlikle kanıtlıyor. Kronstadt ayaklanmasının arifesinde Petrograd'da menşeviklerin dağıttığı bildiriler de, Kronstadt isyancılarını, toplumsal devrimcileri ve beyaz muhafızları gerçekte ileri doğru itmek ve desteklemek için RKP içindeki görüş ayrılıklarından ve fraksiyon oluşumu belirtilerinden menşeviklerin nasıl yararlandığını, bu arada sözde ayaklanmaların karşıtı ve sovyet devletinin, sözde küçük düzeltmelerden geçmiş yalnız bir tek sovyet devletinin taraflısı kılığında göründüklerini ortaya koymaktadır.

3. Bu konuda propaganda, bir yanda fraksiyon oluşumunun zararları ve tehlikeleri konusunda parti birliği ve proletaryanın öncüsünün irade birliğinin gerçekleştirilmesi açısından köklü bir aydınlatma alanında proletaryanın başarısının temel koşulu olarak, öte yanda da sovyet devletinin

* Bkz: 53 nolu açıklayıcı not. —*Ed.*

düşmanlarının en yeni taktik manevralarının özelliği üzerine aydınlatma alanında sürdürülmelidir. Karşı-devrimin açık bir beyaz muhafız bayrağı altında gerçekleşmesinin umutsuz olduğuna inanmış bulunan bu düşmanlar, şimdi de RKP içindeki görüş ayrılıklarından yararlanma ve karşı-devrimi şu ya da bu yoldan, iktidarın başka bir siyasal akıma teslim edilmesi, sovyet devletinin tanınmasına dıştan en yakın gelen bir akıma teslim edilmesi yoluyla destekleme yolundaki her çabayı gösteriyorlar.

Daha önceki deneyimler de, devrimci diktatörlüğü sarsmak ve yıkmak, böylece karşı-devrimin yengisine, kapitalistlerin ve çiftlik sahiplerinin yengisine yolu açmak üzere karşı-devrimin, aşırı devrimci partiye en yakın olan muhalefeti desteklediği günlerin deneyimlerini de propaganda yoluyla açıklamalıdır.

4. Fraksiyon oluşumuna karşı pratik savaşımda, her parti örgütünün hiçbir fraksiyon çıkışlarına karşı hoşgörülü davranılmamasına çok sıkı biçimde dikkat etmesi zorunludur. Partinin eksiklerinin mutlaka zorunlu olan eleştirisi öyle yapılmalıdır ki, her pratik öneri elden geldiği kadar belirgin biçimde gecikmeksizin, hiçbir sarsaklığa meydan verilmeksizin partinin yerel ve merkez yönetim organlarına, tartışılmak ve karara varılmak üzere iletilmelidir. Eleştiride bulunan herkes, ayrıca eleştirinin biçimi ile ilgili olarak, düşmanlarla çevrili olan partinin durumunu dikkate almalı, eleştirinin içeriği ile ilgili olarak, partinin ve üyelerinin yanlışlarının uygulamada nasıl düzeltildiğini, sovyet ve parti çalışmasına kendisinin yaptığı dolaysız katkı yoluyla incelemelidir. Partinin genel çizgisinin her türlü tahlili ya da pratik deneyiminin değerlendirilmesi, kararlarının uygulanmasının denetimi, yanlışların düzeltilmesine ilişkin yöntemlerin incelenmesi vb., herhangi bir "taban" üzerinde ya da benzer biçimde oluşan gruplarda önceden asla tartışılamaz; tersine, bunlar, yalnızca tüm parti üyelerinin doğrudan işlemine iletilir ve yalnız buradan geçilir. Bu amaçla kongre, *Diskussioni Listok*'un ve özel kitapların daha düzenli olarak çıkarılmasını, bununla ilgili olarak, eleştirinin salt nesnel biçimde yürütülmesini ve hiçbir zaman proletaryanın sınıf düşmanlarına yardımcı olabilecek biçimlere bürünmemesine yorulmadan çalışılmasını buyurur.

5. Parti kongresi, özel bir kararda çözümlenmesi yapılan sendikalizm ve anarşizm yönüne sapmayı ilke olarak geri çevirme ve her türlü fraksiyon oluşumunun kökünü kazımak işiyle merkez komitesini görevlendirerek, aynı zamanda, örneğin "işçi muhalefeti" denilen grup konusunda olduğu gibi, dikkati özellikle kendine çeken konularla ilgili olarak — partinin proleter olmayan ve güvenilmeyen unsurlardan temizlenmesi, bürokrasi ile savaş, demokrasi akımının ve işçilerin girişkenliğinin gelişmesi vb.—, her zaman ortaya çıkan türden nesnel bütün önerilerin en büyük dikkatle incelenmesi ve pratik çalışmada denenmesi gerektiğini bildirir. Parti, birçok değişik türden engelle karşılaştığımız için bu konularda gerekli bütün önlemleri yürütmediğimizi, partinin nesnel olmayan ve fraksiyon nitelikli sözde eleştirinin kesinlikle geri çevrilmesi ile ilgili olarak, her zamanki gibi yorulmadan, yeni yöntemleri deneyerek, bütün araçlarla bürokrasiye karşı, ve demokrasi akımının, girişkenliğin gelişmesi için, partiye sızmış olan kimselerin bulunması, ortaya konması ve kovulması, vb. yolunda savaşımda bulunacağını bilmek zorundadır.

6. Kongre bundan dolayı, şu ya da bu taban üzerinde oluşmuş bütün grupların ("işçi muhalefeti", "demokratik merkezcilik", vb. grupları gibi) tümü ile dağıtıldıklarını açıklar ya da bunların derhal dağıtılmasını buyurur. Bu kongre kararının yerine getirilmemesi, partiden kesinlikle ve derhal çıkarılmayı gerektirir.

7. Parti içinde ve tüm sovyet çalışmasında sıkı bir disiplinin sağlanması, en büyük birliğe ve her türlü fraksiyon oluşumunun kökünün kazınmasına ulaşılması için, kongre, disiplinin bozulması ya da fraksiyon oluşumunun diriltilmesi ya da buna gözyumulması hallerinde, partiden çıkarılmaya kadar varacak bütün parti cezalarının, MK üyeleri ile ilgili olarak, bunların MK adaylığı aşamasına indirilmesi, hatta en son önlem olarak partiden çıkarılması işleminin uygulanması konusunda merkez komitesine yetki vermiştir. MK üyelerine, MK adaylarına ve denetleme komisyonu üyelerine karşı bu en ileri önlemin uygulanması, MK genel kurulunun toplantıya çağrılması, bu toplantıya tüm MK adaylarının ve denetleme komisyonunun bütün üyelerinin çağrılması koşuluna bağlıdır. Partinin en sorumlu yöneticilerinin

bu ortak toplantısı, MK üyesinin MK adayı aşamasına indirilmesini ya da partiden çıkarılmasını zorunlu görürse, bu önlem gecikmeye meydan vermeden yerine getirilmelidir.

## 9. PARTİMİZDE SENDİKALİST VE ANARŞİST SAPMA KONUSUNDA RKP X. KONGRESİNİN KARARININ İLK TASLAĞI

[...] Yalnız işçi sınıfının siyasal partisinin, yani komünist partisinin, emekçi yığının kaçınılmaz küçük-burjuva kararsızlıklarına, proletarya arasındaki lonca nitelikli darkafalılığa ya da önyargılara düşülmesine ve kaçınılmaz geleneklere karşı koyacak, tüm proletaryanın tümüyle birleşmiş etkinliğini yönetecek, yani siyasal bakımdan yönetecek yetenekte olan bir proletarya ve tüm emekçiler yığını öncüsünü birleştirme, eğitme ve örgütleme durumunda yalnız bu partinin bulunduğunu marksizm öğretir — ve bu öğreti, yalnız tüm Komünist Enternasyonal tarafından, Kominternin II. kongresinin (1920) proletaryanın siyasal partisinin rolüne ilişkin kararında resmen doğrulanmış olmakla kalmamış, pratik olarak devrimimiz yoluyla da onaylanmıştır. Proletarya diktatörlüğü başka türlü gerçekleştirilemez.

Komünist partisinin partisiz proletarya ile ilişkisinde, böylece de birinci ve ikinci etkenin tüm emekçiler yığını ile ilişkisinde rolü ile ilgili yanlış görüş, komünizmden temelli bir teorik dönüş, sendikalizm ve anarşizm yönüne sapmadır, ancak bu sapma "işçi muhalefeti" grubunun bütün görüşlerine sızmaktadır.

4. RKP X. kongresi, belirtilen grupların ve öteki kişilerin bütün girişimlerini, onların yanlış görüşlerini, RKP programının ekonomik bölümünün, sendikaların rolünü ele alan 5. maddesine dayanarak savunmanın, aynı biçimde temelden yanlış olduğunu açıklar. Bu madde, "sendikaların bölünmez bir ekonomik bütün olarak tüm halk ekonomisinin bütün yönetimini kendi elinde toplayacak duruma ulaşmaları gerektiğini" ve sendikaların "bu yoldan merkez hükümet yönetimi, halk ekonomisi ile geniş emekçi yığınları arasında çözülmez bir bağı", bu yığınları "ekonomik yönetimin dolaysız çalışmasına çekerek güvenceye aldıklarını" söyler.

RKP programı, aynı maddede, sendikaların "ulaşması

gereken" böyle bir durumun önkoşulu olarak, "sendikaların lonca nitelikli dargörüşlülükten gittikçe daha geniş ölçüde kurtarılması" ve "yavaş yavaş bütün" emekçilerin çoğunluğunun sendikaların kapsamına alınması sürecini açıklar.

Son olarak RKP programının aynı maddesinde, sendikaların "RSSFC yasalarına ve yerleşmiş olan uygulamaya dayanılarak, sanayinin bütün yerel ve merkez yönetim organlarına katılmasının" altı çizilir.

Sendikalistler ve anarşistler, yönetime katılmanın bu pratik deneyimlerini dikkate alacak yerde, bu deneyimleri ulaşılan başarılarla ve düzeltilen yanlışlarla sıkı bir uyum içinde daha da geliştirecek yerde, ekonominin yönetim organlarını "seçen" "kongreler ya da üreticiler kongresi" sloganını doğrudan doğruya öne sürüyorlar. Proletaryanın sendikalarına karşı partinin, emekçilerin yarı küçük-burjuva ve tamamıyla küçük-burjuva yığınlarına karşı proletaryanın öncü, eğitici, örgütleyici rolü böylece iyice görmezlikten geliniyor, bırakılıyor ve yeni ekonomi biçimlerinin kurulmasına ilişkin olarak sovyet devletinin başlattığı pratik çalışma geliştirilecek ve iyileştirilecek yerde, bu çalışmanın küçük-burjuva anarşist biçimde yıkılması kendini gösteriyor; bu da yalnız burjuva karşı-devrimin üstün çıkmasını sağlayabilir. [...]

*Werke*, Bd. 32, s. 245-248, 250-251.

[1] Reformcular, Paris'te çıkan *La Réforme* Paris'te çıkan *La Réforme* gazetesinin taraftarları, cumhuriyetin kurulmasını ve demokratik ve toplumsal reformların gerçekleştirilmesini savunuyorlardı. — 11.

[2] Fransa'da 1589'dan 1793'e kadar ve 1814-1830 Restorasyon dönemi sırasında iktidarda bulunan Bourbonlar soyunun taraftarları, kendilerini lejitimistler diye adlandırıyorlardı. — 12.

[3] 19. yüzyılın başında muhafazakâr partinin üyesi olan İngiliz politikacıları ve yazarları, Genç İngiltere Grubu olarak birleşmişlerdi. — 12.

[4] Engels'in 22 ve 23 sayılı sorularla ilgili "kalıyor" sözü, büyük bir olasılıkla, Komünistler Birliğinin birinci kongresi tarafından 9 Haziran 1847'de kabul edilmiş bulunan "Komünizme İnanmayı Kabul Etme Tasarısı" ile ilgilidir (burada soru 21 ve 22).

"Komünizme İnanmayı Kabul Etme Tasarısı"nda 21 ve 22. noktalar şunlardır:

21. *Komünizmde milliyetler varlığını sürdürecekler mi?*

— Topluluk ilkesi gereğince birbiriyle birleşen halkların milliyetleri, gene bu birleşme yoluyla, temelin, özel mülkiyetin ortadan kalkması sonucu çeşitli tabaka ve sınıf ayrımlarının yokolması gibi, silinmek ve böylece ortadan kalkmak zorunda kalacaklardır.

22. *Komünistler varolan dinleri yadsıyor mu?*

— Şimdiye kadar bütün dinler, halkların ya da halk yığınlarının tarihsel gelişme aşamalarının deyimlenmesiydi. Oysa komünizm, varolan bütün dinleri gereksiz hale getiren ve kaldıran tarihsel gelişme aşamasıdır. — 14.

[5] Marx ve Engels, Berlin'de 1848'de "taht ile anlaşma yoluyla" anayasanın hazırlanması için toplanmış olan Prusya Ulusal Meclisinin milletvekillerini uyuşmacılar diye niteliyorlardı.

Kasım 1848'de Prusya karşı-devriminin saldırısına karşı edil-

gen direnme, özellikle vergi ödememe yoluyla savaşmak isteyen Prusya Ulusal Meclisi milletvekilleri vergiden kaçınanlar diye adlandırılıyordu. — 37.

[6] Frankfurt Ulusal Meclisi 18 Mayıs 1848'de Paulskirche'de açıldı. 1849 Haziran başında, muhafazakâr milletvekilleriyle liberal milletvekillerinin önemli bir kısmı meclisi terkettikten sonra Stuttgart'a taşındı. 18 Haziran 1849'da "gövde parlamento" Württemberg askerleri tarafından dağıtıldı. — 37.

[7] Burada kastedilen, Marx ve Engels yönetiminde kurulan ilk devrimci proletarya partisi Komünistler Birliğidir. Bu Birlik, 1847'de Adalet Birliğinden ortaya çıktı ve 1852'ye kadar yaşadı. Birlik, gerek programı ve gerek bileşimi bakımından işçi sınıfının uluslararası örgütüydü ve böylece Uluslararası İşçi Birliğinin öncüsü oluyordu. Aynı zamanda ilk Alman işçi partisiydi. Alman işçileri, üyelerinin çoğunluğunu meydana getiriyorlardı. Birliğin programı, *Komünist Parti Manifestosu* idi. — 48.

[8] Bir grup çartist 1853'te, sendikalarda örgütlenmiş ve örgütlenmemiş İngiliz işçilerinin geniş bir yığınsal hareketinin oluşturulması önerisini hazırladı. Hareketin yöneticisi, Mart 1854'te Manchester'da toplanan ve dönemsel olarak toplantıya çağrılacak bir işçi parlamentosu olacaktı. — 50.

[9] On Saat Yasası (çalışma gününün on saat olmasına ilişkin yasa), yalnızca gençler ve kadın işçiler için geçerliydi, 8 Haziran 1847'de İngiliz parlamentosu tarafından kabul edilmişti. — 54.

[10] Amerikan iç savaşı sırasında İngiliz işçileri, İngiliz hükümetinin köleci güney devletleri çıkarına savaşa karışmasını kararlı tutumları ile 1861 sonu ile 1862 başlangıcı arasında engellemişlerdi. — 57.

[11] 1861'de kurulan İlerici Parti, programında, Almanya'nın Prusya yönetimi altında birleşmesini, genel Almanya parlamentosunun toplanmasını ve temsilciler meclisine karşı sorumlu liberal bir bakanlığın kurulmasını istiyorlardı. — 67.

[12] Prusya prensi Wilhelm, Ekim 1858'de hükümdar-prens olarak atandıktan sonra, "liberal bir politika" yürütüleceğini ilan etti ve Manteuffel'in gerici kabinesinin yerine ılımlı bir kabine kurdu. Bu politika, Prusya monarşisinin ve junkerlerin iktidarını pekiştirmeden başka bir şeye yaramadığı halde, burjuva basını tarafından "yeni dönem" diye kutlandı. Eylül 1862'de Bismarck'ın iktidara geçmesiyle "yeni dönem" sona erdi. — 68.

[13] Bkz: bu kitabın 58-59. sayfaları. — 75.

[14] Bkz: Bu kitabın 55-56. sayfaları. — 75.

[15] Burada kastedilen, Braunschweig Dukalığı Savaş Mahkemesidir. Bundan önce, 23-27 *Kasım 1871 günlerinde* Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin parti kurulunun eski üyelerine karşı açılan davaya bakılmıştı. Kurulun üyeleri, 9 Eylül 1870'te Alman-Fransız savaşına ilişkin bildiriyi yayınlamaktan dolayı tutuklanmışlardı. — 77.

[16] Siyah Kabine, Fransa'da Louis XIV zamanında, posta yönetimi içinde yurttaşların özel mektuplarını açmak için kurulmuş gizli bir makamdı. Bu kuruluş Prusya'da ve öteki Avrupa devletlerinde de vardı. — 78.

[17] Genel Alman İşçi Birliği 23 Mayıs 1863'te kuruldu. 1864'te ölümüne kadar birliğin başkanı olan Ferdinand Lassalle'ın, işçi sınıfının burjuvaziden örgütsel bakımdan ayrılmasında büyük payı olmuştu. Bununla birlikte kendisi, varolan devletin yardımı ile sosyalizme barışçı yoldan geçilebileceği yolundaki zararlı hayalciliği *yaymış*, proleter sınıf savaşımının hedefine ve taktiğinde işçi sınıfına yanlış bir yön vermişti. Diktatörce örgütlenme ilkeleri ve kişilere tapma eğilimi, devrimci bir işçi partisinin oluşmasını güçleştirmişti. — 80.

[18] 7-9 Ağustos 1869 günlerinde Eisenach kongresinde kurulan Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, Uluslararası İşçi Derneğinin etkisi altında ve burjuva liberalizmine ve lasalcılığa karşı yıllarca sürdürülen, Marx'ın ve Engels'in desteği ile August Bebel ve Wilhelm Liebknecht tarafından yönetilen savaşımın sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, programı ve tüzükleri yönünden Almanya'da sınıf savaşımının gereklerine uygun düşüyor ve Alman işçi hareketine devrimci bir yönelme, savaşabilir bir örgüt sağlıyordu. — 80.

[19] Alman Halk Partisi, özellikle güney-batı ve orta Almanya'da demokratik küçük-burjuvazinin gevşek örgütlü bir partisiydi. 1863-1866 yılları boyunca, Prusya'nın büyük devlet politikasına karşı yönelmiş demokratik bir hareketten doğmuştu, halk devrimi yolunu kabul ediyordu, ama çoğulcu nitelikli çabalardan uzak kalamamıştı. — 86.

[20] Bkz: Bu kitabın 58. sayfası. — 92.

[21] Bkz: Marx-Engels, *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, Sol Yayınları, Ankara 1992, s. 123. — 97.

[22] Burada kastedilen, herhalde, lasalcı Genel Alman İşçi Birliğinin organı *Neuer Social-Demokrat*'ın yazışleri müdürü ve Wilhelm Liebknecht ile birlikte *Gotha program taslağının* yazarı Wil-

helm Hasselmann'dır. — 98.

[23] Burjuva-pasifist Barış ve Özgürlük Birliği 1867'de Cenevre'de kurulmuştu. — 99.

[24] *Norddeutsche Allgemeine-Zeitung* kastediliyor. — 99.

[25] Berlin'de 18 Mart 1848'deki barikat savaşımlarına değiniliyor. — 111.

[26] Burada kastedilen, Avusturya, Almanya, ABD, İngiltere, Fransa, Hollanda, Belçika, İtalya, Rusya ve başka ülkeleri kaplayan 1873 ekonomik bunalımıdır. — 113.

[27] Bkz: Marx-Engels, *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, s. 123. — 114.

[28] Burada kastedilen, August Bebel, Wilhelm Liebknecht, Friedrich Wilhelm Fritzsche, Bruno Geiser ve Wilhelm Hasenklever'dir. — 116.

[29] 1876'da kurulan Danimarka Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin oportünist yöneticileri, devrimci azınlığı 1889'da partiden çıkardılar. — 123.

[30] Burada kastedilen, 1861'de kurulan İlerici Partidir ve programında Almanya'nın Prusya yönetimi altında birleşmesini, genel bir Almanya parlamentosu ve temsilciler meclisine karşı sorumlu liberal bir bakanlığın kurulmasını istemiştir. — 124.

[31] Sözkonusu olan, 1870'te kurulmuş Danimarka'nın küçükburjuva demokrat bir partisidir. — 124.

[32] Bkz: Bu kitabın 80. sayfası ve 17 nolu açıklayıcı not. — 125.

[33] Burada kastedilen, *Narodnaya Volya*'nın ("Halk İradesi"), 1879'da halkçı *Zemlya i Volya* ("Toprak ve Özgürlük") örgütünün parçalanması sonucu ortaya çıkan gizli bir siyasal örgütün üyeleridir. Daha öncekiler gibi halkçılar da ütopik sosyalistlerdi ve Rusya'nın bir köylü devrimi ile kapitalizmi aşarak sosyalizme ulaşabileceğine inanıyorlardı. — 131.

[34] "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Savaşım Birliği", Kasım 1895'te Lenin tarafından kuruldu ve Petersburg'da bütün marksist işçi gruplarını birleştirdi. "Savaşım Birliği" Rusya'da ilk kez sosyalizmin işçi hareketi ile birleşmesini gerçekleştirdi ve Lenin'in bir sözüne göre, işçi hareketine dayanan ve proletaryanın sınıf savaşımını yöneten devrimci bir partinin ilk önemli tomurcuğu idi. — 138.

[35] Alman sosyal-demokratlarının kongresi Hannover'de 9-14 Ekim 1899 günlerinde yapıldı. Gündemin birinci konusu "Temel görüşlere saldırılar ve partinin taktik tutumu" ile ilgili olarak kongre, Bernstein'ın revizyonist görüşlerine karşı çıktı, bununla birlikte bernştaynculığı temelli bir eleştiriden geçirmedi. — 144.

[36] Bkz: Karl Marx, "Gotha Programının Eleştirisi", *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ankara 1989, s. 20. — 146.

[37] "Emeğin Kurtuluşu" grubu, ilk Rus marksist grubuydu ve 1883'te G. V. Plehanov tarafından Cenevre'de kuruldu. Grup, Rusya'da marksizmin yayılması konusunda çok iş yaptı. — 149.

[38] Burada kastedilen, Lenin'in özellikle "Rus Sosyal-Demokratlarının Protestosu" başlıklı çalışmasında eleştirdiği "ekonomistler" grubudur. (Bkz: *Werke*, Bd. 4, s. 159-175.) — 150.

[39] *Raboçaya Mıysl* ("İşçi Düşüncesi"), 1897-1902 yıllarında yayınlanmış bir "ekonomistler" gazetesiydi. — 150.

[40] Lenin, Karl Marx tarafından yazılan "Uluslararası İşçi Derneğinin Genel Tüzüğü"nün ana tezini aktarıyor. Bkz: Karl Marx-Friedrich Engels, *Werke*, Bd. 17, s. 440. — 151.

[41] Bkz: Karl Marx, *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i*, "Üçüncü Almanca Baskıya (1885) Friedrich Engels'in Önsözü,", Sol Yayınları, Ankara 1990, s. 10. — 157.

[42] *Zarya* ("Sabah Kızıllığı"), *İskra*'nın yazılışleri tarafından 1901 ve 1902'de yayınlanan marksist bir bilimsel-siyasal dergi idi. — 160.

[43] Bkz: Karl Marx, Friedrich Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 20. — 160.

[44] Bkz: Friedrich Engels, *Köylüler Savaşı*, Önsöz, Sol Yayınları, Ankara 1990, s. 25-27. — 164.

[45] Burada kastedilen, "Rus Devrimci Sosyal-Demokratlarının Dış Ülkeler Birliğinin" Ekim 1903 tarihli ikinci toplantısıdır.
"Dış Ülkeler Birliği" RSDİP'nin II. kongresi tarafından partinin tek dış örgütü olarak onaylandı. Menşevikler, II. kongrede yenildikten sonra, Birliği, bolşeviklere karşı savaşımlarının bir üssü haline getirdiler. Birliğin ikinci toplantısında menşevikler, bolşeviklere karşıt kararlar aldılar. Bu arada, RSDİP'nin II. kongresi tarafından kabul edilmiş parti tüzüğüne aykırı düşen yeni bir Birlik tüzüğü kabul ettiler. — 182.

[46] Sözkonusu olan, 1903 Kasımından 1905 Ekimine kadar çıkmış menşevik *İskra*'dır.

*İskra* ("Kıvılcım") tüm Rusların ilk yasal olmayan marksist gazetesiydi, 1900'de Lenin tarafından kurulmuş ve Rusya'da işçi sınıfının devrimci marksist partisinin yaratılmasında önemli bir rol oynamıştı.

RSDİP'nin II. kongresinden sonra menşevikler *İskra*'yı ellerine geçirdiler ve oportünist bir organa dönüştürdüler. — 182.

[47] Manilov, Gogol'ün *Ölü Canlar* romanının kişilerinden biridir.

Manilov'un karakter özelliklerinden biri, rüya görmeye olan düşkünlüğüdür. Ama rüyaları her türlü ciddi düşünceden yoksundur, gerçekte bunlar avare bir ruhun oyuncaklarıdır. — 187.

[48] Burada kastedilen, 1897'de kurulmuş ve daha çok Rusya'nın batı bölgelerindeki yarı proleter Yahudi zanaatçıları birleştirmiş "Bund"un (Litvanya, Polonya ve Rusya Genel Yahudi İşçi Birliği) üyeleridir. "Bund" Rusya işçi hareketinde milliyetçiliğin ve ayrılıkçılığın dayanağı idi. — 195.

[49] Raboçedelsler, *Raboçeye Dyelo* ("İşçi Davası") adlı dergi çevresinde — 1899-1902 yıllarında yayınlanan- - toplanmış "ekonomistlerdi". — 199.

[50] Varlin, Louis-Eugene — Fransız işçi hareketinin ve Birinci Enternasyonalin önemli bir önderi; Ulusal Muhafız merkez komitesinin üyesiydi ve Paris Komününe etkin biçimde katılmıştı. — 208.

[51] Bkz: Karl Marx, *Fransa'da Sınıf Savaşımları*, Sol Yayınları. Ankara 1988, s. 142. — 213.

[52] Kara-yüzler, Rusya'da devrimci harekete karşı savaşım için çarlık rejiminin yarattığı tedhişçi çetelerdi. — 216.

[53] Toplumsal devrimciler, Rusya'da 1901 sonu ile 1902 başlangıcı arasında çeşitli narodnik grupların ve çevrelerin birleşmesi sonucu meydana gelmiş küçük-burjuva bir partiydi. Toplumsal devrimcilerin görüşleri, narodnik ve revizyonist düşünlerin seçmeci bir karışımıydı. Bunlar, proletarya ile köylüler arasındaki sınıf ayrılıklarını görmediler, sınıf farklılaşmasını ve köylüler arasındaki çelişkileri gizlediler, devrimde proletaryanın öncülük rolünü yadsıdılar — 218.

[54] Oblomov, I.A. Gonçarov'un bir romanının baş kahramanıdır. Kendisi, feodal geriliğin, hareketsizliğin, tembelliğin, toplumsal parazitliğin simgesi olmuştur. "Yazar, aklına nasıl gelirse öyle yazar..." deyimi, M. Y. Saltikov-Şçedrin'in *Mavi Mektupları*'nda var-

dır. — 221.

[55] Burada sözkonusu olan, RSDİP'nin 10-25 Nisan (23 Nisan-8 Mayıs) 1906 günlerinde Stockholm'de yapılan dördüncü (birleşme) kongresidir. — 225.

[56] Burada kastedilen, Londra'da 30 Nisan-19 Mayıs (13 Mayıs-1 Haziran) 1907 tarihlerinde yapılan RSDİP'nin beşinci kongresidir. — 236.

[57] Burada kastedilen, Rusya'da Anayasacı-Demokrat Partinin, 1905'te kurulan liberal, monarşist burjuvazinin önde gelen partisinin üyeleridir. Daha sonra kadetlerin partisi, emperyalist burjuvazinin partisi oldu. — 238.

[58] Sözkonusu olan, 1906'da toplumsal devrimcilerin partisinin sağ kanadından ortaya çıkan, küçük-burjuva Halk Sosyalist İşçi Partisinin üyeleridir. — 238.

[59] Besaglavse'ler, Rus burjuva aydınlarının yarı-kadet, yarı-menşevik bir grubu idi. 1905-1907 yıllarında devrimin tavsamaya başlaması sırasında meydana gelmişti. — 239.

[60] Trudovikler, imparatorluk dumasında küçük-burjuva demokratların bir grubu idi; kadetlerle sosyal-demokratlar arasında bir yerleri vardı. — 244.

[61] Lenin, Karl Marx'ın, *Kapital*'inin birinci cildinin ikinci baskısı için yazdığı sonsözden aktarma yapıyor. Bkz: Karl Marx, *Kapital*, Birinci Cilt, "Almanca İkinci Baskıya Sonsöz", Sol Yayınları, Ankara 1988, s. 20. — 246.

[62] Böhm-Bawerk, Eugen — Avusturyalı burjuva iktisatçı. — 248.

[63] Sendikalizm, işçi sınıfının siyasal savaşımının gerekliliğini, partinin öncülük rolünü ve proletarya diktatörlüğünü yadsıyan küçük-burjuva, yarı-anarşist bir akımdı. Sendikalistler, sendikaların tek başına genel bir grev düzenleyerek kapitalizmi devirebileceği kanısındaydılar. — 252.

[64] Potresov, A. N. — Önde gelen bir menşevik, 1905-1907 devriminden sonra yıkıcılığın ideologu. — 254.

[65] *Vperyod* grubu, otzovistlerin ve putçuların anti-bolşevik bir grubu idi; 1909'da meydana gelmişti. (Otzovistler, imparatorluk dumasından sosyal-demokrat milletvekillerinin çekilmesini, yasal işçi örgütlerinde partinin çalışmalarının durdurulmasını istiyorlardı.) *Vperyod* grubu, ilkesiz, anti-marksist tutumlar takınıyordu. — 254.

[66] Burada kastedilen, Viyana'da yayınlanmış, Trotski'nin fraksiyon organı *Pravda* ("Gerçek") idi; 1908-1912 yıllarında çıkıyordu. — 254.

[67] Burada kastedilen, 1908-1911 yıllarında (başlangıçta Cenevre'de, sonradan Paris'te) yayınlanan *Golos Sozial Demokrata* ("Sosyal-Demokratların Sesi") çevresinde toplanan menşeviklerdir. Gazete, tasfiyeciliğin ideolojik bir merkeziydi. — 254.

[68] "Üç temel direk" ile, sansür yüzünden üç temel devrimci slogan —demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü, bütün çiftlik sahiplerinin topraklarına elkonması— nitelenmişti. – 261.

[69] Burada kastedilen, Ağustos 1912'de Viyana'da anti-bolşevik grupların toplantısıdır. Bu toplantıda parti düşmanı, Trotski tarafından örgütlenen Ağustos bloku oluşmuştu. Çok çeşitli gruplardan meydana gelen bu blok çok kısa zamanda dağılmaya başladı. — 261.

[70] Sözkonusu olan, 17 Ekim 1905 tarihli çarlık bildirisidir. Bu bildiride çar, "burjuva özgürlükler" ve "yasakoyucu" bir Duma sözü vermişti. — 262.

[71] Burada kastedilen, önde gelen kadet yayıncılar, 1909'da *Vehi* ("Yol İşaretleri") adlı kitabı yayınlayan, karşı-devrimci liberal burjuvazinin temsilcileridir. — 266.

[72] Fransız Sosyalist Partisinin Brest (onuncu) kongresi, 23-29 Mart 1913 tarihlerinde Brest'te (Fransa) yapıldı. — 268n.

[73] Burada kastedilen, ticaret ve sanayide çalışan memurların, Moskova'da 29 Haziran-3 Temmuz (12-16 Temmuz) 1913 tarihlerinde yapılan 4. kongresidir. 378 delegenin hemen yarısının bolşeviklere katıldığı kongrede bolşevikler, solcu halkçılardan meydana gelen kongre delegelerini de kendi taraflarına çekmişler ve onlarla birlikte çoğunluğu sağlamışlardı. — 272.

[74] *Borba* ("Savaşım") — 1914'te (Şubat-Temmuz) yayınlanan Trotski'nin bir dergisiydi. — 277.

[75] Burada yasal bolşevik günlük gazete *Pravda* ("Gerçek") kastediliyor. Nisan 1922'de kurulmuş ve Petersburg'da yayınlanmıştır. *Pravda*, sürekli olarak polisin kovuşturmalarına uğramış, çarlık hükümeti tarafından sık sık kapatılmış, ama her kez başka bir ad altında, bu arada *Put Pravdi* ("Gerçeğin Yolu") adı altında yeniden yayınlanmıştır. — 278.

[76] Burada kastedilen, "Bugünkü Durum Konusunda Enternasyonalin Bildirgesi"dir; 24 ve 25 Kasım 1912'de Basle'de yapılan II.

Enternasyonal olağanüstü kongresinde oybirliğiyle kabul edilmişti. — 281.

[77] *Naşa Zarya* ("Sabah Kızıllığı"), menşevik tasfiyecilerin yasal bir aylık dergisiydi; 1910-1914 yıllarında yayınlandı. *Naşa Zarya* çevresinde, Rusya'daki tasfiyecilerin çekirdeği toplanmıştı. — 283.

[78] Brüksel bloku, tasfiyeciler, trotskistler, *Vperyod* grubu, Plehanov taraftarları, birlikçiler ve öteki gruplar tarafından meydana getirilmişti; yığınla önemli bağıntısı olmayan kapalı bir bloktu, bolşeviklere karşıt bir tutumdaydı. Uluslararası Sosyalist Büronun topladığı (16-18 Temmuz 1914 günlerinde Brüksel'de) bir konferans ile ilgili olarak meydana gelmişti. Bu toplantıda bolşevik partisi, oportünist gruplarla "birleşme" özürü altında yıkılmış olacaktı. Bolşevikler, Brüksel toplantısı kararlarına uymayı kabul etmediler. — 283.

[79] Sözkonusu olan, Karl Liebknecht'in "Baş Düşman Kendi Ülkemizdedir" çağrısı. — 284.

[80] RKP(B)'nin Moskova komitesinin bu oturumunda Lenin'in girişimi üzerine partiye yakınlık gösteren grupların örgütlendirilmesi konusu tartışıldı. Lenin'in önerilerine dayanılarak, böylesi grupların kurulmasına başlanması ve bu örgüt için yönetmeliklerin hazırlanması kararlaştırıldı. — 299.

[81] Parti haftası, partinin işçi safları, işçi ve köylü gençliğin safları ile genişletilmesine ilişkin RKP(B)'nin VIII. parti kongresinin kararına dayanılarak yapıldı. RSSFC'nin yalnızca Avrupa bölümünün 38 ilinde 200.000'den fazla yeni parti üyesi kabul edildi, bunlardan yarıdan fazlası işçiydi. — 311.

[82] Parti üyelerinin kaydının yenilenmesi, RKP(B)'nin VIII. kongresinin kararı üzerine 1919 yılının Mayıs-Eylül aylarında yapıldı. — 312.

[83] Subotnik — Boş zamanlarda parasız olarak yapılan gönüllü çalışma idi. Daha geniş bilgi için bkz: "Büyük Girişim", V. İ. Lenin, *Marx, Engels Marksizm*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 469-487. — 312.

[84] Burada kastedilen, Hollanda Komünist Partisinin bazı üyeleridir. — 324.

[85] Horner — Pannekoek, Antonie; Erler — Laufenberg, Heinrich. – 325.

[86] Bkz: Karl Marx, Friedrich Engels, *Werke*, Bd. 29, s. 358. — 333.

[87] RKP(B)'nin IX. kongresi (29 Mart-5 Nisan 1920), ekonomik alanda sosyalist kalkınmanın bundan sonraki görevlerini saptadı ve özellikle sendikaların pratik işbirliğinin zorunluluğunu belirtti. Bu da anlatımım, kongre tarafından alınan "Ekonomik Kalkınmanın Bundan Sonraki Görevleri" ve "Sendikalar ve Bunların Örgütlenmesi Sorunu Üzerine" adlı kararlarda buldu. — 355.

[88] "İşçi muhalefet" grubu, Eylül 1920'de RKP(B)'nin IX. kongresinde ilk kez bu tanımlama ile ortaya çıkan anarşist, sendikalist bir gruptu. "İşçi muhalefeti", halk ekonomisinin yönetiminin sosyalist devlete değil, "Genel Rusya Üreticiler Kongresi"ne bırakılmasını istiyordu. Ayrıca, işçi sınıfının en ileri örgüt biçiminin parti değil, sendikalar olması gerektiği görüşünü savunuyordu. RKP(B)'nin X. kongresi, "işçi muhalefet"i kınadı ve anarşist-sendikalist düşüncelerin propagandasının komünist partisi üyeliği ile bağdaşmadığını açıkladı. — 359.

[89] "Demokratik merkezcilik" grubu (Desistler), ilk kez RKP (B)'nin VIII. kongresinde muhalefet grubu olarak ortaya çıktı. Desistler, sovyetlerde ve sendikalarda partinin öncülük rolüne, sıkı bir parti ve devlet disiplinine karşı çıkıyorlardı. Fraksiyonlar için özgürlük ve partide gruplaşmalar olmasını istiyorlardı. Desistler, parti üyeleri yığını üzerinde hiçbir etkiye sahip değildiler. — 359.

ISBN - 975-7399-29-9